

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTIHA-
LICARNASSEI HI-
STORIÆ LIBRI IX: ET
DE VITA HOME-
ri libellus.

*Illi ex interpretatione Laurentio Valla adscripta, hic
ex interpretatione Conradi Herubachij: utraq; ab
Henr. Stephano recognita.*

Ex Ctesia excerptæ historiæ.

Apologia Henr. Stephani pro Herodoto.

*Accessit in hac editione Spicilegium Frid. Sylburgij, ad
Henr. Stephanum virum clariss.*

FRANCOFVRTI
Apud hæredes Andreæ Wecheli,
M D XCV.

Henrici Stephani Elegeion in eos qui Herodoti
historiam fabulositatis accusant.

*Quisquis is est vel quisquis erit quo indice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atq, leui fama pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere Musis,
Quum sapit has ultra, plus satis ille sapit.*

Eiusdem, in Herodoti interpretationem
à se recognitam.

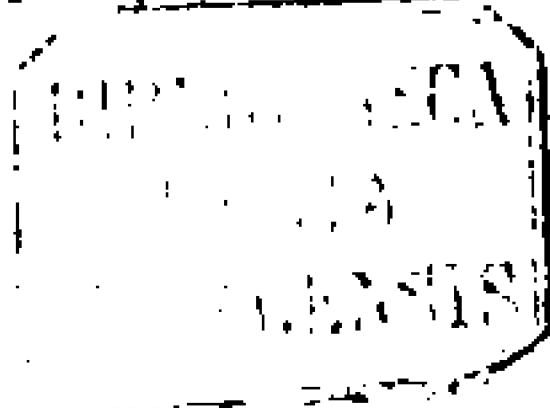
*Qui verax propria, mendax interprete lingua
Ante fui, verum nunc in utraq, loquor.*

Eiusdem de hac editione sua distichon.

*Herodoti Latium possederat haetenus umbram,
Nunc Latium corpus possidet Herodoti.*

Frid. Sylburgij elegeion in suum Spicilegium.

**Ωρη ἐν ἀμῆτι, ὅτ' αἰολίζονται ἀμάμαι,
Ἄσαχύν ἐν ἀχρεῖς λείψανα συχαῖ μένει.
Τὼς καὶ ἐν Ἡροδότῳ διορθώσῃ πολυμόχθῳ
Σπύδων ὁ Στέφανος σφαλιὰ π' αἴψα λίπῃ.
~~Ὁ Σπύδων ὁ Στέφανος~~ ἐτέρων καὶ ἐμῶς κατεδέρχῃ ὅπως παῖς,
Τῆς ἐκείνων δώθῃ ὁδὸς ἡματιρή.
Ἀλλὰ καὶ ἡδε πῦλιν Σπφάνυ χάρις ὅτι ὁ ταῦτα
Συμείξας, Σπφάνυ πάντα πᾶσι ἐξέμαθιν.*

CLARISS. VIRO HENRICO

STEPHANO, TYPOGRA-

pæorum lumini S. D.

NON dubito quin miraturus sis, vir clarissime, quæ causæ nos impulerint ut Latinæ Herodoti versionē, quam tu diligētī recognitione & doctis annotationibus officinæ tuæ vindicasti, nos nostræ vsurpare ausi simus. Forsan etiā alij nō tantū mirabuntur hoc factum, sed etiam pro libito tū apud te, tum apud alios calumniabuntur, & à malevolentia, inuidia, turpive lucri studio profectū dictitabunt. Sed nihil istorū siue criminum, siue suspicionum, in factū nostrum competit. Cui⁹ si veras scire causas velis, haud equidē dissimulabo. Quadrimestre est & amplius cum è Pannonia superiore, Boemia, & alijs quibuslā locis, partim librarij, partim docti viri per literas nos rogarunt, ut præter alios auctores Herodotū Latinum, cuius iam dudū nulla exemplaria nec è tua nec ex alijs officinis prodierint, nos è nostra in publicū emitterem⁹. Ea petitio & honesta videbatur, & iusta: sed ita tamē iusta, ut ei sine iniustitiæ specie difficulter posset satisfieri. Videbam⁹ enim, si talē ederemus qualis ante tuū prodit, facturos nos reip. literariæ iniuriā, quæ doctis tuis laborib. per nos frustraretur: si tuum exemplar sequeremur, redundaturū ad te aliquid iniuriæ, qui laborum tuorū fructu à nobis priuari viderere. In ista hæsitacione accidit ut prelū minimæ formæ libris destinatum charta destitueret, & vna cum charta etiā auctor mutatus esset. Itaq; hinc necessitate, illinc honorum virorū precib. urgentibus, cum nō haberemus aliū scriptorem quē cessanti prelo mandaremus, Herodotū tuum arripuim⁹. Quā in re nō parū nos confirmabat quod plerosq; omnes & quos facti arbitros fore sperabam⁹, quippe quo publica magis quā privata utilitas quæsitā esset: nec te magnopere indignaturū credebam⁹, qui alijs occupatus editionē iterare vel non posses, vel non velles. Tum minorem iniuriā fore putabamus, si grandi forma tibi relicta, nos minorē nobis sumerem⁹: ita ut tua officina splendidiorib. bibliothecis, nostra vero tenuioris fortunæ hominibus, & iis qui se in itinere hoc scriptore oblectare cupiunt exēplaria sufficeret. Ad hæc sciebā

re eo esse tum cā dore, tum erga remp. studio, ut si tua editione
 præterita, secuti essemus veteres, nobis istud quam oī hoc
 factū grauius fuisses succensurus; ut qui tui offen, onime-
 tu pro bonis mercib. malas literatis obtrun^{id}mus. Atq; deo
 si nos æquam istam bonorū virorum petitionē ^{et}petrauiſ-
 ſemus, ad alios itū eſſet, quibus tumulto minus hoc iuris ndul-
 ſiſſes Porro quia hic tibi mos eſt ut iteratas editiones acceſſio-
 ne aliqua locupletes, cenſui & mihi diſcipulo tuo laudatiſſimā
 præceptoris diligentiam hic imitādā. Itaq; collegi priuum
 quæ Adrianus Turnebus, Ioannes Hartungus, Hieronymus
 Mercurialis, Franciſcus Iunius, & Paulus Leopardus, doctiſſi-
 mi viri, vel in Græco textu vel in eiufdem verſione emētaue-
 rant. Deinde his addidi quæ ipſe obiter ex Diodoro Sculo,
 Dionyſio Halicarnafſeo, Paulania, Suida, Stephano, Iuſta-
 thio; Plinio itē, Mela, Solino, vel aliis in meo libro annexaue-
 ram. Quas annotationes ut lector à tuis diſcernere poſſet, à
 fronte aſterifco, vel in fine initiali mei nominis litera S rotare
 viſum eſt. Si quas verò tuis adieci, iis incluſionis notas utrinq;
 appoſui. Eā opellam ſub tuo patrocinio in publicū emitto: &
 quidquid in ea boni eſt, tibi adſcribi cupio: ſicubi autē à ſcopo
 aberratū eſt, id mihi imputari volo. Pleraq; tamē talia eſſe cō-
 fido, ut exquisitiſſimo iudicio tuo non ſint diſplicitura: cui ſi
 probentur, nullas aliorū cenſuras quantumvis ſeueras perti-
 meſco. Itaq; intelligis quas huius editionis cauſas habuerim⁹,
 & quo eā corollario adauxerimus. Tu id factū noſtrum non tā
 noſtra quam reip. gratia in bonam partē interpretaberis: ac ſi
 forte noſtra diligentia tuam non exæquauerit, (quod metuo:
 nā ipſe præeſſe operi non potui) id quoq; ignoſces. Vnū adhuc
 abſte contendo, illud ipſum ſcilicet quod tu in tua præfatione
 olim à Camerario petiſti, ut commercium cū Muſis conſtan-
 ter habeas, & quam literatis partim tuorū, partim alienorum
 ſcriptorum expectationem feciſti, eam tādē aliquando ex-
 pleas: ut reiplā comperiamus hāc diuturnam ceſſationem tu-
 am peperiſſe nobis *αφθονείραν καρδιαν και αφελιμον συγγραμ-
 μάτων εκδοσιν* Quod ut præſtare cumulatiſ proſperam
 tibi valetudinem, tranquillum otium, & felices rerum iucces-
 ſus à Deo opt. max. precor. Vale Francofurti è typographio
 Wecheliano, v Id. Febr. M D L X X X I I I I.

Fredericus Sylburgianus ſuo &
 Wecheli heredum nomine.

HENRICVS STE-
PHANVS IOACHI-
MO CAMERARIO
SVO S. D.

DOST Herodotum Thucydides, inquit
M. Tullius: (in cuius dicti explicatio-
ne aut ego fallor, aut alij multi fallun-
tur) at ego tibi cōtra, mi Camerari, He-
rodotum post Thucydidem, tuum ἀμα-
βήον minusculum. Hesiodica mensura
ἀνταμειβόμενος. Quem tu mihi Herodotum narras?
inquis: illumne cum suo Zopyro, aut sua cum Artayn-
te, miserandis pariter nefandisq; modis ab interprete
mutilatum laceratum, foedatum, prorsus denique de-
formatum? Imò verò absit ut tam turpe tamq; horren-
dum spectaculum, Massagetis potius aut Cyclopibus
dignum, in conspectum tuum venire permittam. Tūne
ignur (dices) Latinum Herodotum ad me mittis inci-
di per te aut aliam quempiam redditum? Ceriè sito-
tum incidi redditum dixero, mentiar: si ex parte, &
quidem magna ex parte redditum, non mentiar. Ita
enim res (ne te diu suspensum teneam) se habet. Quum
eodem tempore quo Thucydidem Gracum Latinumq;
edidi, de edendo quoq; Herodoto cognassem atq; adeo
non parvam pecunia vim in pidiuram cepisuramq;

quarundam ad eam pertinentium iconum insumpsis-
sem, contigit ut is quem in recognoscenda Thucydidea
interpretatione exantlaueram labor, me ab Herodo-
tea, quam ex eadē officina prodire animaduvertebam,
plane deterreret. Sed tamen periculum aliquando tan-
dem facere placuit an officina illa sui usquequaq, simi-
lis fuisset, an potius in eadem Herodoti interpretatio-
ne meliorem quam in altera, quicumq, est eius auctor,
operam nauasset. At ego non tam quum oio, quam du-
as illas fabricas sibi similes esse comperi. hoc tamen in-
teresse animaduerti, quod quae in Thucydidea peccata
sunt, bilem lectori; at quae in Herodotea, risum potius
mouere possint. Quis enim adeo sit Democritus ut illi
ad multos cōcionū Thucydidis locos bile nō intumescat
secus, quos ille quisquis est interpres, ita in Latinitatem
sermonem vertit, ut simul eloquentiam summā in me-
ram infantiam verterit? Quis vicissim adeo sit Hera-
clitus ut risum vel cachinnum potius ad illos Herodo-
tea interpretationis locos compescat, in quibus novos
montes, novos populos, novas gentes ex uno calami di-
ctu ortas intueitur? Vetus fuit verbum, Semper Libya
noni aliquid adfert: at hac interpretatio Libya vacce fu-
erit viris doctis, quibus eam cum textu Graeco conferre
minimè graue videbitur. Illic enim ἱερὸν (Ionico more po-
situm pro ἱερὸν) id est sacrum, in montem nominis Hi-
rum noua quadam metamorphosi mutatum conspi-
ciet: illic ex μυχῷ (id est recessu, vel sinu) Inachum sine
Machum urbem: ex ὀνεις (id est Qui) populum no-
mine Hætines: illic ex ἡσωνας (id est inferiores) populum
Hessones: illic deniq, ex ἀλεις (quod declarat Vniuersi,
vel Simul omnes) populosissimam gentem Halees: repēte
emergere videbit. Eant nunc qui magicarum woocum
pooten-

potentia vel circa lenissima opera fidē derogant, quum
 tanta a tantillis istis quinq; vocibus miracula, & qui-
 de nullius Circes ope adiutis, edita cernantur. O quā
 opportunē in Deucalionea tempora incidisset huius-
 modi interpres: quam strenuum humani generis repa-
 rator, sine lapidum iactatione, fuisset. His atq; simili-
 bus iocis immensum quem circa bella illius interpreta-
 tionis castigationem exhausi labore, fallere interdum
 iuvat. Quibus fortasse non absimilia ipse quoque, si fo-
 ret in terris, iocaretur Democritus. Verum ut unde di-
 gressa est, eō mea revertatur oratio, quum non tam o-
 nium oio, quam duas illas interpretationes sibi similes
 esse comperissem, ego tamen nunquam ad subeundum
 castigationis onus magis imperatus fuissē (idq; cum
 ob alia, tum propter eos qui sub prelo erās libros, quos ti-
 bi paulo post recensēbo) quē laborem vires etiam infir-
 ma de rectare suadebant, eum a me repentina necessi-
 tas extorsit. Quum enim in Homeri locum (cuius im-
 pressionem casus quidam interruperat) sufficiens ali-
 quis Graecus scriptor esset, commodē in illo incommodo
 accidere videbatur ut Herodotus Ion Ionis Homeri vi-
 carium se offerret. Sed quavis & omen hoc animum
 ad spem erigeret, & necessitas stimulos admoneret, ti-
 mide tamen vel repide potius manum operi admove-
 bam: donec eruditissimus vir Theodorus Beza & huius
 scriptoris amantissimus, operam mihi suam pollicendo,
 (quam & nunciam qualem in praefixa ad lectorem epi-
 stola docui) ita me confirmavit, ut huius authoris edi-
 tionem uno coeptam prelo, duobus proseguutus sim.

Sed quorsum tam multa? inquires: cur tam anxie facti
 tui rationem exponis? Nimirum ut si consilium meum
 tibi nō usquequaq; probe, temeritatis saltem crimen

effugiam, atq; hoc à te impetrem ut hunc meum laborem boni consulere, non autem ἀπ' ἀνεμοῦ καὶ ἰσχυρῶς velit: quippe cui, quot menses poscebat, vix tot à me dari potuerint dies. Si enim horarum à me in hoc quaecunque est opus insumptarum numerus subducatur, nequaquam duodecim integros dies confecerint.

De autore autem huius interpretationis (quisquis is est) quid dicam? Indoctus certe is non fuit, sed nec doctus fuit. infidelem certe interpretem eum nō vocarim, sed nec fidelem vocare ausim: negligens certe fuisse non videtur, sed nec diligens fuisse comperitur: sed siquid medium inter doctum virum & indoctum, inter fidelem & infidelem interpretem, siquid deniq; medium inter diligentem & negligentem esse potest, aut siquid ex his aliqui contrarius conflatus imaginari possumus, id in eo fuisse putandum est. Miraris quod dico? at quod magis mireris addam. Hanc interpretationem, aut non unus viri, aut unus quidem, sed duplici ingenio pradii opus esse aio. Quod si quis quomodo fieri possit ut aliquis duplici ingenio sit pradius, me roget, eum ego vicissim interrogabo qui fieri possit ut unum idemq; ingenium in una eademq; sue interpretationis pagina rem eandem hic aptis & Latinis, illic ineptis & barbaris verbis reddiderit: in eruendo sensu huius loci aliqui obscuro Lyncei oculos habuisse, in eliciendo sensu illius loci claro & aperto Hypsæa cecior fuisse videatur. qui fiat ut alicubi ita verbis Grecis insistat ut ea in res superstitiosus sit potius quam religiosus: alicubi contra, ea non libertate solum sed licentia etiam utatur, ut que sint interpretis partes oblitus videri possit. qui deniq; fiat ut illius loci interpretatio acutissimū hominis iudicium testetur, huius interpretatio vel ipso communi sensu ho-

su hominem caruisse arguat. Nam si bona non ita malis permixta essent ut in una eademq; pagina, imò verò in una interdum periodo utraque inuenirentur, sed aliquot paginas integras bene, aliquot deinde male interpretatus esset, ad harum interpretationem ebrium, ad illarum sobrium accessisse, vel non eiusdem interpretis totum esse opus suspicarer: nunc quum vel unius periodi interdum prius membrum aliqui difficile, felicissime sit redditum, posterius, quod erat facilius, infelicissime: aut vice versa: quomodo in una periodo sobrium & ebrium eundem fuisse, aut unam eandemq; periodum duos interpretes habuisse verisimile cuiquam fiat? Sed nec illud facile cuiquam persuadebitur, eundem quidem interpretem fuisse, sed eum in uno periodi membro aliquem se doctiorem consuluisse, in altero autem neminem in consilium adhibuisse. Quid igitur superest ut dicamus? equidem quid aliis hac de re dicendum super sit nescio: aliud certe mihi superest nihil, nisi ut id mirar: quidem ac saepe miratum esse, sed eius causam & antea ignorasse & nunc quoq; ignorare fatear. Cetera quae de edito a me Latino Herodoto dicenda putant, ex ea quam praefixi ad lectorem epistola (si legere graue non fuerit) intelliges.

VENIO ad eam quatuor illud munusculum orna-
sti epistolam. In ea me tam amanter a te tanto viro con-
pellari, sane quam gaudeo: sed nimium honorificas illas
compellationes non agnosco. Nullis tamen me nec labo-
ribus nec sumptibus parcere, dum in promouenda re li-
teraria vestigiis patris mei insisto, hi quos dum hac scri-
berem, sub prelo habebam scriptores (quorum te nomi-
na libenter audieturum scio) iustari poterunt: P O E T A-
R V M veterum syntagma (grandibus pariter & ele-

gantibus literis (Homeri, Hesiodi, Theognitis, Phocylidis, Orphei, Theocriti, Nicandri, Callimachi, Arati. SOPHOCLES cum omnibus quae in eum exiant scholiis POLEMONIS & HIMERII declamationes. Et haec quidem Graco sermone. Latino autem, MEDICORUM synagmæ Graco sermone in Latinum versorum, Aetii, Ruffi, Oribasii, Tralliani, Pauli Aegineta, Aetii, Aëtii, aliorumque fere omnium praeter Hippocratem & Galenum: additis & ex Latinorum medicorum numero iis quibus prima deferuntur. Inchoatum erat & SYNTAGMA concionum ex omnibus tam Graecis quam Latinis historiis excerptarum: sed Graco sermone in Latinum translato. quibus & indicem qui eas in certas classes distribuat, adungere decreui. ANTHOLOGIAM autem Graecorum epigrammatum quae ante paucos dies è prelo exiit, ad te una cum ipso Herodoto mitto.

QVOD scribis, eam meae epistola partem, quae te ut commercium cum Musis constanter habeas cohorter, nescio quid cogitationum animo tuo commouisse, quasi vel ipse suspicari vel ad suspicandum alius ansam dare videar, aliud a te suscipi atque agi quam ut bonas literas colas: non de nihilo certe (ut verum fatear) haec animo tuo incessit cogitatio. Illa enim reuera mentem meam subierat suspicio, ex eo nimirum orta quod iam pridem nulla scripta prodisse a te intellexissem. Tunc enim ne rude (pro ut mereris) donari velles, magno literarum omnium generis dispendio, vereri vel potius perterriti cœpi. Sed quaedam tua munera quae paulo post in manus meas pervenerunt, illo metu me liberauerunt.

Quod in extrema epistola, Adriani Turnebi mortem (mei post Petrum Danesium & Iacobum Tusa-

num praeceptoris) non fictis lamentis prosequeris, facis
in quidem quod non te solum, sed omnes literatos facere
debet: quod verò & eius sapientiam, doctrinam, viri-
tem, humanitatem pleno ore predicas, in eo animi tui
candorem (re hoc seculo rarissimam) & agnosco & ma-
gnopere laudo. Nimis enim verum hodie experimur
illud Ascras poeta, Καὶ μεγάλῃ κτ. Sed quid hoc sibi
vult quod a te subiungitur? quum ais, quo maiorem ia-
cturam haec nostra studia fecerint, eo plus cura laborisq;
in me meiq; similes recumbere? Imo verò quod de me
non nisi ioco, de te serio dici potest, illius morte in te, & in
tui similes, (quos paucos orbis habet) in te unū, inquam,
totam literariam rem publicam inclinatam recumbo-
re. Caterum quum te laudum eius tam studiosum esse
animadvertissem, non dubitavi quin grata tibi lectio
futura esset eorum quibus tumulum eius ornari
epigrammatum: quare adscribenda censui,
tua vicissim (si qua scripseris)
expectans.

Εἰς Ἀδριανὸν Τέρητον.

Τυρήβη μὲ πρὸς καίος ἵπαιπ ὑερόμικας.

Νυν δ' αὖτ' ἡλὴ ὑερόν ὀναίης.

Καὶ γ' ὅτι χθονίης σοφίης διδασμένη ἄκρα,

Ἡλθε καὶ ὑερόν ἄκρα δασομένη.

• In Adriani Turnebi rumulum.

In manes ingrata tuos hac ora ferentur,

Quod taceant te, a te quæ didicere loqui.

Sed reus huius agi malo, carissime, laudes

Ingenij culpa quam lenire tuas.

Ergo alij laudent: ego tantum epigrammate testor,

Laudibus haud ullum par epigramma tuis.

In eundem.

Cur placuit cunctis Turnebus? cur tot amici

Illi, vix hostes unus & alter erant?

Cur placuit cunctis? tot linguis lingua diserta

Totne illi potuit conciliare viros?

Cur placuit cunctis? an quòd certare videbant

Indicij dotes dotibus ingenij?

Cur placuit cunctis? cunctas placuitne quòd artes

Excoluit Graias, excoluit Latias?

Cur placuit cunctis? an quòd totumq; lepores

Spiraret, totus quòd lepidosq; sales?

Causæ equidem sunt hæ: sed & hæc est maxima causa,

Hic placuit cunctis quòd sibi non placuit,

HEN.

HENR. STEPHANVS

Lectori S. D.

VVM inceptā à patre meo Rob. Stephano Græcorum historicorum editionem persequens, & cum in illa persequenda ordinē tenens, non quē ratio temporū quibus quisque vixerat, sed quem offerentes se occasiones suadebant, Diodorū Siculum, mox Xenophontem, tandem & Thucydidē vtrumque Græcum pariter & Latinum edidissē, à me Herodotū vtroque itidem lingua loquentem expectari sciebam. Sed ex quo cum illa Thucydidica interpretatione luctatus fueram, quod naufragis vsuuenire solet, vt tranquillās etiam aquas horreāt, idem & mihi vsuueniebat: ac tantum abest vt iterum aduersus Laurentianam Scyllam & Charybdin dimicare vellem, vt vix nomen audire sustinerem. Sed illa potentissima domina Necessitas me quantumuis repugnantem in hāc arenam iterum descendere, & iugo quod excusseram, rursus collum subdere, quantumuis recalcitrantē, coegit. Hūc igitur laborē quum illa mihi expresserit, occasionem quam in mea ad Ioachimum Camerarium epistola commemorauī, nacta, diligentia quæ multis in locis desiderari potest, veniam mihi dari postulo.

Ea tamē lege veniā impetrare volo, vt quod hīc defuerit id in annotationibus quæ Græcæ editioni adiungentur, cumulatissime expleam. Ad quam differendam tribus potissimū rationibus sum induct⁹. Prima est, quòd illam interpretationem cum Græco contextu conferendo, & quas interpretes sequutus erat diuersas lectiones examinando, maius veterum codicum auxilium desiderarim. Quanuis enim multas ex illis lectionibus, in quibus à vulgaris editionibus Græcis interpretatio illa dissentit, ex nostris vetustis exemplaribus annotatas repererim, (quarum etiam nonnullas margini huius Latinæ editionis adscripsi, easque præsertim quib. lacunæ expleantur) non tamen omnes tum quas ille rectē sequutus esse videtur, tum quas præterea in locis aliqui obscuris sequēdas iudico, aut reperi, aut reperturum me, nisi consultis multis aliis veteribus exemplaribus, speraui. Secunda quæ me ad differendam Græcam editionem impulit, causa fuit, Theodori Beza pollicitatio. is enim in describendis pictori iconibus

quæ huic volumini subiunctæ sunt operâ suam nauasse & quantundam suarum in tres priores libros animaduersionum, ac potissimum in primum, copiam mihi fecisse non contentus, quum se præterea nonnullas in hunc scriptorem observationes editurum polliceretur, illas ego grâde moræ pretium (omnium iudicio qui hominis doctrinâ norunt) futuras existimaui. Tertia est, quod meum imperfectum emendationis laborem eo quo paulo antè dixi modo explere, atque adeo, ut aliena recognoui, ita & mea ipsemet (quum præterim nimix nimiumque periculosa festinationis mihi sim conscius) recognoscere stauerim. Nâ & loci quidam, dum iam sub prelo essent, mihi clari redditi sunt, qui obscuri paulo antè fuerât. ex quib. ille est insignis lib. 2. *ὡς μέγα τοιοῦτος ὡς τὰς λιθίας πυραμίδας*. cuius, quum iam prelo commissus esset, hunc esse sensum animaduerti, Ne me præ lapideis pyramidibus, ludibrio habeas.

Sed quid ego me tã anxie excuso? Si Conrado Heresbachio tibi imponenti, & quum ne millesimam quidem errorum huius interpretationis partem emendasset, totâ se accuratissimè emendasse iactâti, equum te præbuiſti, cur mihi, bona fide tecum agenti, iniquum te præbebis? Sed quid de Cōradi Heresbachij impostura loquor? Cū interprete & cū Conrado ipsos etiâ qui antea excuderunt hunc librum typographos de imponendo tibi & de te ludificâdo coniurasse dicas. Nulla enim tam horrenda fingi erratorum typographicorum monstra possunt, quæ superiores editiones Gallicæ, Italicæ, Germanicæ nō fouerint: quæ vix dici potest quanto & quâm molesto cum labore à me profligata fuerint: & eorum quædam in calce huius libri, in perpetuâ rei memoriam, spectanda tibi visum est proponere. At bonus ille vir Cōradus Heresbachius, quasi ab illis monstris sibi metueret, nullum eorum oppugnauit, imò verò ne attigit quidem. Qui tamen, quotamcunq; eorum partem profligasset, multo melius & de Herodoto & Herodoti lectore meritis esset, quâm dum decem interpretationis Latinæ errores pro decem nullibus errorum, magna cum ostentatione emendat, & eos quidem eiusmodi qui in omnium oculos qui Græcas literas vel à limine salutarint, incurrere queant: vel dū pro verbis Herodoti quæ non intelligit, alia quæ solus intelligit, & quæ nec i Herodoti nec cuiusquam Græci scriptoris sunt, reponit: ut quum pro *ἀπὸ μὲν* nos *ἀπὸ μὲν* legere iuuet.

Verum

Verum his omissis, pauca de opera quam in huius interpretationis emendatione posui, & de ratione quam pro temporis angustiis iniij vt maiore cū fructu legi Latinus Herodot^{us} posset, dicenda nunc arbitror. Literis quas vulgus Italicas vocat, ea scribenda censui quę in contextu Gręco nō habentur: & ex illis ea potissimum quę interpretem nō ex aliquo veteri codice à vulgatis editionibus diuerso, (quod eum locis aliquot fecisse ostendi) sed ex ingenio, interpretationis iuuanda gratia, addidisse existimaui. Ex vocabulis & loquendi generibus quę barbarā videbantur, partem aliquam mutauī. Antiquissima verō mihi fuit (quum minus vrgebar) falsas interpretationes emendandi cura: quarum tamen multas me in emēdas reliquisse, vt mihi sum conscius, ita ingenuē fateor. Hoc quoq; nō dissimilabo, multos esse locos, quorum sentētia, si generatim cōsideretur, bene redita sit: si singillatim, malē. id est, in quib. interpretatio, quod ad nudam facti expositionē attinet, vera sit: quod ad circumstantias autē, non satis. Cæterū ne quem interpretationes apertē falsę offenderent, statueram quidem initio vnamquamque earum expungere, & in eius locum veram reponere: (ac plurimis iam certē locis id feceram, vt ex collatione cum ceteris editionib. cognoscetur) sed quum animaduertissem, lexica Gręca quę hodie linguę Gręcę studiosis terenda proponuntur, huiusmodi falsis, ineptis ridiculisq; interpretationibus, (vt similes habeāt labra lactucas) tanquam gemmis quibusdam ab eorum interpolatorib^{us} insignita esse: ne ij quos illa ad has interpretationes remittūt, in mea editione eas quærētes, oleum atq; operā perderent, retinendas esse, nostris eregione adscriptis, iudicaui. Neq; verō de his illisve lexicis loquor, sed de omnib. quę duodecim abhinc annis prodierunt: quorū nonnulla Thesauri etiā titulo ornata fuerunt: sed de quibus, quum introspiciuntur, verē dici possit quod habet verus prouerbiū, thesaurus carbones. Sed nimirū quidam qui patrē meum audierant saepe dicentē, se Thesauri Græci editionē moliri, si non aliud, at ipsum certē titulum præripere illi volebant: perinde facientes ac si quis Irū, ob acceptā Cræsi vestem, regem euasisse persuadere vellet. Sed de his tunc aptior fuerit dicendi locus quum verum & ἡ ἀληθὴς Thesaurum dabo: cuius quo diuturniorem expectationem esse video, eo magis vt illi respondeat, efficere manib^{us} pedibusq; conabor

Quod si quis obiiciat me bonas horas in emendanda huiusmodi interpretatione, tanquam in repurgando Augiæ bubili, malè collocasse, potiusque nouam cudendam fuisse, primum ego ei, aurum ex Ennij stercorebus collectum fuisse respondebo: deinde eundem hoc considerare iubebo, ita esse vitiosam hanc interpretationem ut permixtas vitiiis virtutes & quidem maximis maximas & plurimis plurimas habeat: magnumque ad præcepta optimæ rationis interpretandi, magnum ad formandum iudicium eius qui interpretem agere discit, adiuumentum afferre queat. Sunt enim quædam (aut ego valde fallor) tam Latine, tam dilucidè, tam numerosè, tam denique omnibus modis cōcinnè venusteque expressa, ut nihil Latinius, dilucidius, numerosius, nihil concinnius venustiusque fieri fingiue posse videatur. Quid quod sæpissimè in vno eodemque loco bona malis permixta esse cōtingit? quid quod interdum in vno periodi mēbro doctum, fidelem & diligentem interpretem & omnia Laurentio Valla digna agnoscimus, in altero doctrinam (imò vel vulgarem linguæ Græcæ cognitionem) fidem, diligentiam desideramus? Hoc tibi mirum visum iri scio: mihi certè & mirum visum est iam pridè, & in dies magis miror: nec quamcunque in partem animum versem, vlla coniectura rationem huius inconstantiae assequi possum. Sed hanc interpretationem (quicumque sit eius author, & vndecunque profecta sit quæ in ea cernitur inconstantia) minimè reiiciendam, sed potius quas habet inter vitia virtutes, & rosas inter aculeos carpendas esse censeo. Vale, & nostris laboribus faue.

HENRICI STEPHANI¹⁷

APOLOGIA PRO HERODO

TO, SIVE HERODOTI HI-

*storia fabulositatis ac,
cusata.*

T antiquitatem nonnulli nimium religiosè atq; adeo supersticiosè colunt, ita nō desunt qui eandem merito honore meritaq; obseruantia fraudare videantur. Horum autem vitiorum utrunq; non peculiare seculo nostro, sed illi cum superioribus esse commune, multa nobis argumento esse possunt. Po-

sterioris quidem certè fidem nobis vet ipsa Græci sermonis consuetudo facit, in quo *ἀρχαῖος* & *ἀρχαῖος* de homine nimia simplicitate prædito, interdum verò & de planè stolido bar- doq; dicuntur: & *ἀρχαῖον ἔργον* idem. Atq; hinc, id est ex hoc priscorum morum & institutorum (utpote quibus nimium rudis simplicitas inesset) contemptu, manarunt & illa, *πρῶτον*, *πρῶτος*, *πρῶτος*, *πρῶτος*. Hinc & illi versus,

Prisca iuuent alios: ego nunc me deniq; natum

Gratulor, hæc ætas moribus apta meis.

At illi priori vitio eorum qui supersticiosè antiquitatem colunt, quid ansam præbuerit, assequi coniectura nequaquam facile est. Non iam de illa altè repetita antiquitate, nec de iis loquor qui mores sui seculi exoti, vota contraria votis Naso- nis fecerunt: ut quum dicit Tibullus,

Tunc mihi vita foret: vulgi nec tristia nossem

Arma, nec audissem corde micante tubam.

Quæ verba eruperunt huic Poetæ postquam aurei seculi felicitatem commemorauit. Atq; hunc dum eò respiceret, pertæsum vitæ suæ fuisse, mirum videri non debet: quum ipse Hesiodus multis antè ætatibus hæc protulerit,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὠφειλον ἐγὼ πεμπόισι μετῆναι

Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ παρὰ δὴ γενεῖν, ἢ ἐπὶ τῷ γένεσθαι.

Sed & ille ipse Naso, qui in versib. quos modò citavi, antiquita- tē ludibrio habet, illā laudari solitam, alibi fateretur, quū dicit,

Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.

Et qui (obsecro) prisca seculi laus dissimulari posset, cui⁹ ut rudis simplicitas iis quę dixi verbis apud Gręcos notata, ita vicissim probitas & fides consuetudine Latini sermonis celebrata fuit ille demum antiquis est adolescens moribus, inquit Plautus. Homo antiqua virtute ac fide, inquit Terentius. Homines antiqui, qui ex sua natura ceteros fingeret, inquit Cicero. His autem loquendi generibus materiam non alios quā poetas prębuisse verissimile est: sed hi quā angustis spatiis tempus illud circum scribant, vel ex his Iuuenalis versibus patet,

Antiquum & vetus est alienum Posthume lectum

Concutere, atq; sacri genium contemnere sulci.

Omne aliud crimen mox ferrę protulit ætas,

Viderant primos argentea secula machos.

Sed & ipsum Hesiodum longo intervallo argentei seculi mores ab aurei seculi morib. separantem audimus. Dubium verò nemini esse debet quin aureo seculo argenteum, ut æreo ferreum poëtę subiunxerint, id ipsum exprimere volentes quod Horatius his versibus cecinit,

Ætas parentum peior avis, tulit

Nos nequiores, mox duros

Progeniem vitiosorem.

Quam sententiam ex hoc Arati loco mutatus videri potest,

Οἷον χεῖροισι πατέρες ἤμελιν εἰλίποντο

Χειροτέρων ὑμεῖς ὃ κακώτερον ἐξείεθε.

Huius autem rei (meo iudicio) non obscura ratio est. quum enim posteri ultra nequitiam suorum maiorum, cuius heredes relinquuntur, sibi novā in dies comparent, nequiores evadere necesse est. Verū (si seriō loquendum est) ne primū quidem seculum, vel poti⁹ ne primos quidem illos primi seculi homines nequitia caruisse, & ea vel maxima, sacre literę nos Caini exemplo docent. Quò minus Romuli multis seculis posterius factum in perpetranda iidem fratris sui caede, mirum videri debuit. Atque (ut huic sermoni finem imponamus) priscorū hominum maiorem simplicitatem atq; adeo rusticitatem fuisse, quā probitatē, & aut nullo vitio aut sola avaritia minus quā nos laborasse, credibile est. At nostrum seculum si æream eo vocari ratione non potest ob quam nomen id primo seculo

Aculo impositum fuit, illa certe eadem ratio hanc appellationem ei vendidit, propter quam Naso in his versibus (nam eorum auctorem illum esse potius quam Propertium iudico) etiam suæ ætati tribuit,

Aurae sunt verè nunc secula: plurimum auro

Venit honos, auro conciliatur amor.

Quibus adicienda sunt quæ apud Propertium sequuntur,

Auro pulsa fides, auro venali iura

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Adiiciendus adhuc versus, qui distichon illud *Aurae sunt*, &c. præcedit,

Aurum omnes victa iam pietate colunt.

Verum enim vero non de illis (vbi dixi) altè repetitè antiquitatis admiratoribus loquor, qui, quæcunq; poetæ de ea somniarunt, vera esse in animum induxerunt. De quibus igitur? de iis qui suæ ætatis artifices, (præsertimque pictores & sculptores) necnon poetas, præ illis quos superiores ætates tulerant, floccifaciebant. Nam quis vel ex Ciccone non didicit quanto studio olim antiqui operis tabulæ, signa, toreumata conquiri quanto pretio comparari solita fuerint?

Idem veteres statuas Damaspus emendo

inquit Horatius: ad quàm multos præterea eadem insania & circa statuas & circa res huiusmodi laborasse putam?, perinde ac si cum Apelle & Zeuxide ars pingendi, cum Scopæ, Myrone, Praxitele, ars sculpendi siue fingendi sepulta esset: Nec verò aliunde quàm hinc ortum apud Latinos habuisse crediderim illa loquendi genera, Nihil antiquius mihi fuit, Nihil antiquius habui, Antiquissimum mihi fuit, aliaq; huiusmodi. Nam qui hæc ab ea quæ senili ætati debetur reuerentia petita esse existimât, aut falluntur, aut ego fallor. Quæ tamen origo vocis Græcæ ἀντιβῆτορ merito fortasse tribuatur: sed vocabulū Antiquius, vti illi significatione respondet, ita origine respondere, nequaquàm dixerim. Et de artificib⁹ quidem hæc tenus. Quod autem de poetis dixi, vel solus Horatij querimonia nobis satis superq; testatum reddet: in qua inter cætera hæc dicit,

Si meliora diis, ut vina, poemata reddis,

Scire velim pretium chartæ quotus arroget annos

Scriptor ab hinc annos centum qui decidit inter

*Perfectos veteresq; referri debet, an inter
Viles atque novos*

Similis autem cum alibi, tum lib. secundo Antologiz Græcorum epigramm. extat querimonia. Veruntamen ut hodie cantilenæ siue cantica, quo recentiora, eo sunt gratiora, ita iam Homeri seculo nouitatem illa non vetustatem commēdasse, ex his illius versibus discimus,

Τὴν γὰρ αἰοῖδ' αὖ μάλλον ὀππλῆναι ἀνθρώποι

ἥ περ αἰκονόντασι νεωτέρῃ ἀμφιπέληται.

Cui subscribens Thebanus Poeta dixit, Αἰνὰ παλαιὸν μὲρ οἶνον, αἰθεὶα δ' ὕμνων νεωτέρων. Vbi animaduertendum est negari à Pindaro quod Horatius ex vulgi sententia affirmat.

Sed quorsum hæc omnia? dicat aliquis. Nimirum ut propositis duobus hisce hominum generibus, quorum vnum nimis religiosos, alterum nimis irreligiosos oculos & aures ad antiquitatem affert, iis qui veterum historiarum lectores futuri sunt, ut mediam quandam viam teneant, author sum: sic tamē ut veteres historicos (sicut & poetas) dū legunt, illos ab eorum posteris, tanquā magistros à discipulis, distinguēdos esse minerint. Nam ad historias quidem quod attinet, si verē illud dictum fuit, discipulum prioris esse posteriorem diē, quin facta plurima quæ in posterioribus historiis celebrātur, priores historias (id est facta quæ in illis commemorantur) tanquam exemplar sibi proposuerint, nemo (ut opinor) inficiari volet. Nam quis L. Tarquinium (ut vnum aliquod in historia Græca celebre factum cum celebri in Romana facto comparem) in decutiēdis summis papauerum capitibus Thrasibulum imitari voluisse neget? Imo verō ut hūc ille imitatus est, ita historicos Latinos in describēdo eius facto Græcos imitari voluisse dicas. Ego verō ex Græcis Herodotū, ex Latinis T. Liuiū, diligens vtriusquē locum (nequid fingere videar) proferā. Herodotus igitur (si bene interpretor) hæc scribit, Πραconέ ad Thrasibulum Periander misit qui ex eo sciscitaretur quis maximē tutus ipsi rerum status & ad exercendum in urbē suam imperium accommodatissimus futurus esset. Thrasibulus hunc à Periandro missum secum ex urbe educens, segetem ingressus est, eamq; perambulans, dū illum repetitis subinde super eius è Chorintho aduentu interrogationibus compellaret, ut quæ-

que

que spicam supra reliquas eminere cernebat, retundebat: & postquam retunderat, proiciebat. donec quotquot in tota segete pulcherrimæ altissimæq; erant, hoc modo lebefactavit. Quum autem vniuersum prædium obiisset, præconem nullo dato consilio remisit. Reuerso deinde præcone, quum Perian-der Thrasylbuli consilium audire summo opere cuperet, is nul-lum sibi ab eo datū respondet: & se mirari addit qui illi in mē-tem venerit, vt ad talem virum eū mitteret, qui ita mente ca-ptus esset vt etiam suas ipsius res profligaret. Quæ dicens, si-mul quæ facientē Thrasylbulum viderat, narrare cœpit. At Pe-riander quū huius facti mentem percepisset, & Thrasylbulum ipsi de interficiendis ciuibz consilium dare animaduertisset, mala omnia ciuibz suis inferre cœpit. Hactenus Herodotus, Liuiū nunc audiamus de sexto Tarquinio ita loquētem, Itaq; postquam satis virium collectū ad omnes conatus videbatur, tum e suis vnum sciscitatū Romam ad patrē mittit quidnam se facere vellet quandoquidē vt omnia vn^o ipse Gabius posset, ei dii dedissent. Huic nūtio (quia credo dubiæ fidei videbatur) nihil voce responsum est: rex, velut deliberabundus, in hortū adium transit sequente nuntio filij. ibi inambulans tacitus summa papauerum capita dicitur baculo decussisse. Interro-gando expectandoq; respōsum nuntius fessus, vt re imperfe-cta, redit, Gabios: quæ dixerit ipse, quæq; viderit refert: seu ira, seu odio, seu superbia insita ingenio, nullam eum vocē emisisse. Sexto, vbi quid vellet parens, quòdve præciperet tacitis am-bagib^{us}, patuit, primores ciuitatis, criminando alios apud po-pulū, alios sua ipsos inuidia opportunos, interemit. Hactenus & Liuius. Quis autem hoc ea quæ dixi id est παραλλήλως πρᾶξις & παραλλήλως διηγήσις non agnoscit? Iam verò si fluuiorū quos vidimus, fontes quoque videre iuuat, cui non lectio veterum historiarum (à quibus aliqui in posteriores siue riui siue ri-uuuli profluxerint) gratissima esse debet? Nam vt Homeri poc-sin fontem appellat Naso, (quum canit,

— à quo, ceu fonte perenni,

Vatum Pieris ora rigantur aqua)

ita ego

Herodoti & Thucydidis scripta fontibus comparare, duab. de causis non dubitē. Vna est, quòd ex illorum lectione præstan-tissimos quosque & bellica virtute clarissimos viros prudēti-am hausisse, & de variis rebus gerendis vel non gerendis cōsi-

lium, tanquam ex oraculo certissimo petiisse, (felices, quos facerent aliena pericula cautos) atque adeo illorum facta non in similibus tantum rebus imitatos esse, sed interdum ad usus aliqui dissimiles accommodasse, virisimile est, Altera, quod ex horum utroque (ac præsertim ex Thucydide) omnes propemodum qui sequuti sunt historicos, cum alia tum varias scribendæ historiæ regulas deriuasse, & horum scripta tanquã ideas illis scribentibus obuersatas fuisse, multa nobis argumento esse possint. Verum quum ista sint eiusmodi quæ multo facilius mente comprehendere quàm verbis explicari possint, quæ addi huc pertinentia possent, cogitanda relinquo. Hoc autem nequaquam silentio prætereundum censeo, veteres historicos (sicut & poetas) si non ob aliud, ob eam certè reuerentiam qua fictitium numen suum suaq; adulterina sacra prosequuntur dignissimos esse quos reueramus. Hanc autem illorum reuerentiam fateri cogentur quicunque multa loquendi genera, quib. sacræ literæ nobis Dei providentiâ, & (ut theologica voce utar) omnipotentiam testantur, itidem ab illis usurpata inueniunt: quæ contra eorum posteri neglexerunt. Duob. exemplis contentus ero: quis non, quum hæc verba audit, Deus in cor meum immisit, Deus in manus meas illum tradidit, Dauidem, vel Esaiam, vel Ieremiam, aliumve quempiam è sacro sanctorum Prophetarum numero, potius quàm Homerum vel Hesiodum aut alium poetam loquentem audire sibi videtur? At ego, & hæc & alia loquendi genera Herodoto veteri historico cum veteribus illis poetis dico esse communia: ut omittam quæ præterea ore Christiano itidem dignissima sibi habet ille peculiaris, Quæ quoniam ut omnino impietatis, ita mendacii suspicione aliqua eum ex parte liberare posse videntur, non omittenda, sed alij loco seruanda iudico: atque hætenus in gratiam & laudatorum & vituperatorum antiquitatis, ex multis pauca præfatus, ad ipsum disputationis caput venio.

Quum in legendis historiis duo considerata sint, quæ narrantur & à quo narrentur. prius de eo qui hæc memoriæ prodidit, nobis dicendum est. Herodoti fabulositatem ita omnibus omnium sermonibus fuisse iam olim iactatam. ut in proverbium propemodum abierit, quis est qui nesciat? Sed quod hodie in multis experimur, idem in plurimis superiorum seculorum hominibus vsuuenisse credibile est, ut aliena fide illam mendacii argu-

guerent: quippe qui ne librorū quidem eius titulum vnquam nisi per tranſenam aſpexiſſent, ſed aliorū à quibus lectos eſſe credebant, iudicio ſtandum ſibi eſſe exiſtimarent. Verūm ut huiusmodi hominū voces olim exhibari potius quam refelli ſolitas veriſimile eſt, quippe qui temerariam ſuam credulitatem impudentiamque prodentes, nō Herodoti ſed ſuam ipſorum famam laderent: ſic & hodie ſimilem impudentiā ſimiliter exhibendam explodendamque potius quam argumētis vllis confutandam cenſeo. Quare hos miſos faciēs, illos compellabo, qui Herodotum non ſemel, ſed ſæpius, non eius partē ſed opus integrum, nō oſcitanter, ſed ſumma cum attentione voluerunt. Ac primum ex illis ſcire velim vtrum Herodotus prudens ſciensque, an imprudens mentiat. Illum prudētem ac ſcientem mentiri ſi reſponderbunt, mendacij ipſimet ex ei⁹ ſexcentis locis conuincuntur. Si enim mentiri propoſitum illi eſſet, cur quoties aliquid commemorat quod perſpectum exploratumque non habet, hac de re nos admonet? cur tot locis tam ſolicite ſe excuſat? Aut quid hæc, Vt audiui, Vt narrant, Vt aiunt, addere paſſim attinebat? Aut quid horum quidem ſe teſtem eſſe oculatum, at illorum teſtem auritū duntaxat, fateri necelle erat? ut in Euterpe, μέγχι μὲν τῆς Ἐλιφωπίνης πόλιος αὐτόπῃς ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τῆς ἀκροῦ ἤδη ἱστέον. Sed & ſæpe de rebus ſibi dubiis ſcribens, (neſcire ſe quā veræ ſint illæ, ſed quæ ab aliis referantur, narrare, & penes eos fidem eſſe vel- le dicit. Atque adeo in Polymnia, hoc ſuum eſſe in vniuerſo opere conſilium pronuntiat, ut ſibi commemoranda quæ ab aliis acceperit, non item omnino ſibi credēda eſſe cenſeat. ἐγὼ δὲ, inquit, ὁφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθομαι γὰρ μὲν οὐ πάντως πασιν ὁφείλω, καὶ μοι τὰς τὸ ἐπὶ ἔχεται ἐς πάντα τὸν λόγον. Ac ne his quidem contentus ſæpe etiam ſuſpicionem lectoris præuenit, & hoc vel illud narrari quidem, ſed veriſimile ſibi non fieri proſitetur. ut quum in Clione ſcribit, φασι δὲ οἱ αὐτοὶ οὐ- τοὶ, ἰμοὶ μὲν ἔπις τὰ λέγοντες, τὸ θεὸν αὐτὸν φοιτᾷν. &c. Sic in Terplichore dicit, ἰμοὶ μὲν ἔπις τὰ λέγοντες, ἀλλὰ δὲ πῶς. At multis locis hanc admonitionem non attexit, in quibus vide tur eſſe neceſſaria. Nimirum tibi neceſſaria videtur. at illi cō- trā ſeperuacaneam (quippe cui ſui dicti ratio conſtaret) viſam fuiſſe, perſuaſum habeo. Atque hanc meam opinionem confir-

mat(ni fallor)iste Clionis locus,in quo Babylonici solifertilitatem exponens,scribit, In quam autem altitudinem nium & sesamum arborecant,etsi probè norim,tamen id non referam:quum certò scia, his qui nunquam Babylonicam regionē adierunt,quæ de fructibus dicta sunt,planè incredibila videri.Meam,inquam,opinionem cōfirmat(vt opinor)hic locus.vt enim de his tacere voluit quòd fidem impetratura non crederet quidni de illis quoq; tacuisset, si fide maiora fore putasset: aut aliquo saltē verbo,vt aliis in locis suspecta sibi esse testatus esset? Quid quòd comperta sibi aliorum mendacia dissimulare non potest, vt cum in Euterpe, tum alibi apertè ostendit? Atqui mendacia exagitare, nequaquam eius qui mendaciis gaudeat, esse videtur.Ac primum quidem hoc sit *φιλανθρωπία* Herodoti argumentū.Secundum esse possit, quòd non,vt alij pleriq; historici,quæ vel à dicendo vero eum deterrent,vel ad mentiendum impellerent,habuerit.Cui enim illum assentari voluisse,aut quòd assentationis præmium sibi proposuisse dicemus? Adde quòd assentari & *παρηγορία* amare,velut ex diametro inter se pugnent:quam tamen illum amasse,cum ex aliis locis, tum ex hoc in Polymnia deprehendimus, Hic ego, quòd sentio & verum mihi videtur, nō dissimilabo: licet eiusmodi esse sciam quòd mihi inuidiā apud multos conflare possit. At enim quorundam encomia suæ historiæ inseruit. Id quidem fateor: sed & rara & nullā assentationis speciem præ se ferentia esse dico. nec quicquā assentatorium vel in Polycratis laude in Thalia, vel Bogis aut Cadmi in Polymnia, agnosco. Remoto autē assentationis studio, quidei lucri fuisset(vt ille apud comicū loquitur)nos fallere? Esto tamen, aliquos historiæ eius locos criminis illius suspectos nobis esse: at quis eam saltem partem quæ non res gestas, sed varios hominum variorum mores ac ritus describit, (quæ potissimum calumniis obnoxia est) suspicione huiusmodi non liberet? Tertiū argumentum(nisi quis coniecturam vocare malit) ex magna hominis circa suū numen suaq; sacra observantia peti posse dixerim, quā & paulò antè attigi. Multæ enim sententiæ siue *γνώμαι* tū quas aliis locis adhibuit, tum quas narrationib. vel præfixit, vel tanquam corollaria adiunxit, tanta illum pietate præditū fuisse testantur, quanta in hominē Christianæ religionis ignarum cadere potest: imò verò ea de diuina potentia providentiaque

tiaque sensisse quæ Christianum sentire & deceat & oporteat. Huiusmodi sunt hæc in Thalia, Sed profectò providètia Dei, pro sua sapientia, quæcunque animalia meticulosa & esculenta sunt, valde fecunda reddidit, ne assiduo esu absumpta deficerent: at quæcunque improba & pernitiola, parum fecunda. Atque hinc fit ut lepus &c. Consideremus & hæc ex Polymnia, VIDENT' ut Deus animalia prægrandia fulmine feriat, eorum fastum non tolerans: at pusilla ne videlicet quidem? Vident' ut in editissima quæque ædificia & in celsissimas quasque arbores tela hæc ingruant? Gaudet enim Deus quæcunque eminent, deprimere. Vnde etiam contingit ut ingens exercitus ab exiguo profligetur: Deo videlicet illis quorum insolentiam exosam habet, terrorem aut fulmen immittente: ita ut superiores eorum successus exitus exitiales habeant. Magnificè enim de se sentire nemine commune secum esse sinit Deus. Quid, obsecro, de diuina potentia diuinius istis dici potuit? Heciodem illam γνῶμην laudibus omnes efferunt,

Ῥέα μὲ γ' ὅ βελάει, ῥέα δὲ βελάοντα χαλῖπει,

Ῥέα δὲ δρῖζήλον μινύθει, & ἄδελον αἰέζει,

Ῥέα δὲ τ' ἰδύνει σκολιόν, & ἀγλῶος καίρφει

Ζεὺς ὁ ψεῦδ' ἐρέμετ' ὅς τ' ἰσθ' ἅλα δωμάτα ναίει.

Quem imitatus Horatius dixit.

_____ valet ima summi Mutare, & insignem attenuat
Deum,

Obscura promens.

Et meritò quidem certè illam veteris poetæ sententiam laudibus extollunt: sed quanto tamen vltèrius progreditur hic noster historicus? Iam verò gnomen illam quæ Deo vindicem oculum tribuit, quot nobis exemplis confirmat? vel potius, quot locis eam tanquam in speculo intuendam proponit? Primum quæ de Pheretima narrat, & verba quibus narrationem suam claudit, audiamus: ac quoniam est valde memorabilis, eam à capite ipso arcessamus, dispersa eius membra in vnum corp' colligentes. Erat hæc Pheretima Batti claudi Cyrenes regis vxor. hic Arcesilai fili' erat: quem Cyrenes regnū tenentem, dū morbo laboraret, frater Aliarchus strangulaue- rat: isq; vicissim ab illius vxore cui nomen Eryxo, ex insidiis interfectus fuerat. Batto hoc mortuo, Arcesilaus quē is è Phe-

retima sustulerat, regni hæres relinquitur: sed quæ ortantur
hunc & populum seditione, factio populi superior evaſſet,
Arceſilaus Samū, Pheretima eius mater Salaminē profugit, &
ab E Velthone, imperium eius obtinēte, exercitum à quo vnā
cum filio Cyrenen reducat, petit. At E Velthon quiduis potius
illi quàm exercitū dabat. Illa, quicquid dabatur accipien pul-
chrum quidem & id eſſe dicebat, ſed pulchrius futurum: ſe ſi
ipſi quem petebat exercitum daret. Atque hoc reſponſo lon-
gum quodq; proſequebatur. Tandem verò E Velthoni fu-
ſum aureum, & colū cui circum poſitum ſtāmē erat, domo mi-
ſit. Quum autem iſdem quibus prius verbis inter accipendū
hoc munus uſa eſſet, tunc E Velton ſe talia fœminis non exer-
citum donare dixit. Arceſilaus autem interea Sami agens exer-
citum coegit, à quo quum Cyrenen reductus, & in antiquum
ſtatum reſtitutus eſſet, magnam in ſuos ſæuitiam exercuit: ob
quam ſibi metuens quum ad Alacerem Barcæorum regē ſo-
cerum ſuum ſe contuliſſet, à Barcæis quibuſdā, quibus ſe non-
nulli Cyrenæi exules adiunxerant, in foro interfectus fuit: e-
iuſq; eadem mox Alazeris ſoceri cædes ſequuta eſt. Ad Pheret-
ima, tantisper quidem dum Arceſilaus filius Barcæ ageret, ei
gradum apud ſuos cum aliis in rebus, tum in præſidendo ſe-
natui tenebat: ſed ubi filium Barcæ interemptum adiuit,
fuga ſe in Ægyptum proripuit: atque ibi Aryandem (quem
Cambyſes Ægypto præfecerat) ſupplex rogauit vt vicem ſuā
vleiſceretur, hoc prætextu vtens, quòd filiū ſuum, quia Medo-
rum partibus fauebat, interfectum diceret. Quum Barcæ per-
ueniſſent quos exoratus Aryandes ex Ægypto miſerat, eamq;
urbem vi capere fruſtra cōati, fraude cepiſſent, Pheretima ex
Barcæis eos qui perpetrandæ cædis principes fuerant, cruci-
bus per ambitum murorum ſuffixit: eorum autem vxoribus
mammas amputauit, quibus eoſdem muros tanquam notis
quibuſdam interpunxit. Cæteros Barcæos Pertis diripiendos
reliquit, præter eos qui Battiadæ & affines cædis nō erant: his
autem urbis gubernacula tradidit. Hactenus de Pheretimæ
facto. nunc animaduvertere operæ pretium fuerit, quòd huic
narrationi (interiectis tamen nonnullis) corollarium librum
claudēs, attexat. At Pheretima (inquit) ne ipſa quidē vitam vi-
tæ exitū habuit, quum primum enim è Libya, Barcæos vltā in
Ægyptum rediit, miſerabilem mortem obiit. viua enim ver-
mibus

mibus scaterere cœpit, à quibus corrosa fuit. Nempe homines tam atrocibus vindictis inuidiam sibi apud deos constant. Hactenus de Pheretima. Ad Hermotimum eunuchum veniamus. scriptam enim de illo historiam religio mihi esset silentio præterire. Hermotimo, inquit, amplior illata sibi iniuriæ, quàm ulli vnquam mortali (quod sciam) contigit ultio. Is ab hostibus captus & venalis à Panionio quodam Chio emptus fuerat, qui ex sceleratissimo facinore quæstû faciebat quoscunque enim nancisci poterat formosos pueros, castrabat, moxque Sardis aut Ephesum abductos magna pecunia vendebat. Barbaris enim eunuchi in pretio sunt, quòd his maiorem quàm aliis fidem in rebus omnibus habendam putant. Ex eorum autem numero quos castrauerat Panionius, erat Hermotimus: cui felici sorte contingere ut cum aliis donis Sardibus ad Xerxem mitteretur: temporis autem progressu primum inter eunuchos locum apud illum obtineret. Quum autem rex Persicas copias in expeditionem aduersus Athenas educens, Sardis peruenisset, tum Hermotimus negotij eiusdem gratia quum in Myliam regionem descendisset, quæ à Chiis incolitur, Atarneus dicta, hic Panonium offendit. Quæ agnitum quum blandè compellasset, & primum quidem ei exposuisset quanta bona eius opera consequutus esset, deinde verò magnam se illius meriti gratiam relaturum promississet, si cum suis liberis illuc commigraret, ei ut id faceret persuasit. Postquam verò eum in potestate habuit, quippe qui cum libe-
ris & vxore illuc commigrasset, his eum affatus est verbis, O qui præ omnibus mortalibus è sceleratissimo facinore quæstum fecisti, quid de te ego aut meorum maiorum quispiam, de te inquam vel aliquo tuorum cõmeruimus, propter quod me ex viro nihil esse feceris? Nèpe deos tuas illas artes ignoraturos sperabas: at te tẽ adeo iniustam ausam, iusto tẽ contra iudicio in manus meas compulerunt, ut tantas, quantis dignus es pœnas mihi dares. Quædam Panonio exprobrantur, adductis in conspectum quatuor filiis, eorum amputare genitalia coactus fuit: quod quatuor illis fecisset, ad idem ei vicissim faciendum ad acti ipsi fuerunt. Ita Hermotimo aduersus Panioniũ diuinę ultionis vices adiutrices fuerunt. Quid quati-
hæc legimus quod ore Christiano sonari nõ mereatur, è sancta

pluralem deorum numerum in singularem vertamus? Sed & in Euterpe quàm pulchrè ab eo dicitur magnorum scelerum magnas immitteri a diis ultiones? τῷ δαιμονίῳ περισκινέζοντες ὅπως παύλεσθαι ἀπολόμμοι, καὶ φαίης τῷ τῷσι ἀνθρώποις αἶσαν) ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἰτημαίαι περὶ τῶν θεῶν. Illis autem verbis quibus suum de Hermaioimi ultione sermonem finit, consona sunt (si ipsum etiam loquendi genus spectemus) hæc quæ in Thalia habentur, χεῖρ δὲ ἐτολ- λῶ ὕστερον καὶ Ὀροίτια Πολυκράπει' πῖσις μετῆλθεν. dicens- eum illic, Παιώνιον μὲν νυνὶ ἔτεν ὥς εἰλῆλθε ἥ τε πόσις καὶ ὁ Εὐρώπ- μος. Sed & πῖνι δίκην τινὶ interdum dicit, ut in Eratone, ἰ μὲν εἰδὲ Λευκυίδης κατεζήρεα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ πῖσιν τοιῷδε πνεύ- ματι ἐξίπσι. & in eodem libro de Cleomene, cuius iniani- am vindictæ divinæ imputat, ἐμοὶ δὲ δακίῃ πῖσιν ταύτῳ ὁ Λεο- μένης Δημωρήτην ἐκτίσσει. In Calliope autem δίκην τῷ Φοῦ τῷ Λιονίδῳ ἐκ Μαρδονίῳ dicit. Huc etiam pertinet vocabulum μέλις, ut quum scribit in Polymnia τοῖσι δὲ ὧν Λακωνικοῖσι μέλις κατέσκηψεν Τελυβοῖα τῷ Ἀγαμέμνονι κήρυξ. & paulo post, ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψεν αἰγέλας ἢ Τελυβοῖα μέλις, &c. in quo etiam loco observatione dignissimum est quod trahit de scelere quod in filiis authorū eius Deus vindicauerit. Frequēs est illi usus & vocis χεῖρ, siue ἰδὲ (pro ἰδὲ, quod & ipsum apud eum exstat) de eo quod ut à Deo decretū fuerit, ita fieri oportuerit & necesse fuerit: ut nō procul à Clūs initio, χεῖρ, γὰρ Καν- δαύλῃ γυνοῖσθαι κακῶς Et circa finē Calliopes, κακῶς γὰρ ἰδὲ πα- τοικίῃ γυνοῖσθαι. Et in Terpsichore, ἢ γὰρ ἰδὲ τέτα τὰ σέλα Νεξίης ἀπὲρ λίσθαι. In eadem ἰδὲ δὲ ἐκ τῷ Ἡπίωνι γῆρας Κορίθῳ κα- καὶ ἀνὰ βλαστῖν. Item in Eratone, δὲ γὰρ Μιλτιάδῃ πλευντῶ μὲν εὔ. Nec verò mihi dubium est quin Livius imitari Herodoteum istud loquendi genus volēs, (ut antea dixi à veterib, historicis posteros multa mutatos esse) non procul à primi libri initio ita loquutus sit, Sed debebatur, ut opinor, fatis tantę origo vr- bis, maximiq; secundū deorum opes imperij principiū. Quod sibi huius χεῖρ vel ἰδὲ explicationem querimus, eā nobis e- iusdē Herodoti Calliope suppeditabit, Hōspes, inquit, quod à Deo contingere oportet, homo nulla ratione auertere à se potest. quoniam ne verisimilia quidē dicentib, quisquam au- scultare vult. Sed narrationē à qua dictum illud pēdet, audia- mus. Dum autē, inquit, hac in re occupati sunt barbari, Attra-
ginus

ginus Phrynonis filius. vir Theban⁹, cōuiuio magnificentissimè instructo, Mardonium ipsum, & quinquaginta eorum qui cum illo erant honoratissimos, excepit. Secundum cenā Persa quidam Thersandrū Orchomenium cuias esset interroga- uit: quem vbi Orchomeniū esse accepit, Quoniam, inquit, te mihi mensæ & libaminum consortē esse contigit, tibi senten- tiæ meæ mnemosyna relinquere libet, vt & ipse eorū quæ im- pendent præscius, tuis rebus consulere possis. Vide Persas qui hīc epulantur, & exercitum quem ad flumen castra habentem reliquimus? Ex hoc vniuerso numero non multo pōst per pau- cos videbis superstites. Atque his verbis multas lacrymas ille miscebat. Quæ quum admiratus Thersander dixisset, Nōne Mardonio hæc significanda sunt, & Persis qui secundum ab eo locum obtinent? tum ille subiecit, Hospes, quod à Deo cōtin- gere oportet, homo à se arte nulla depellere potest. siquidē ne verisimilia quidem dicentib. fidem quisquam adhibere vult. Atq; adeo ex Persis multi quamuis hoc sciamus, sequimur ne- cessitate constricti. Ex his, (sicut & ex aliis quæ antè attuli) quæ fuerit nostri historici pietas, patere satis arbitror. quamuis e- nim hæc postrema verba non in sua sed in Persæ cuiusdē per- sona proferat, (cui eū illa nequaquā affingere dixerim) illi ta- men aliqua ex parte adscribi possunt: quod sic ea cōmemoret vt illis se assēiri planū faciat. Reliquum est vt scrupulū, quem animis aliquorum iniicere potuit vocabulum τύχη, eximam. Nam quomodo (dicent nonnulli) huic quem prædicas pietatē consentanea sit illa τύχης appellatio, quæ quū apud vetustissi- mos scriptores rarò, apud Homerum autem nūquam reperia- tur, hic contrā illi euentus rerum imputat? Qui fortunā con- stituit, nōne is providentiam tollit? Hoc ego sanè fateor: sed τύχην illis in locis vulgare fortunæ significationē habere ne- go. Alioqui enim quomodo adderet δίκη cum τύχη? vt in Mel- pomene, πῆς δὲ οἱ ἱππῆες πῆς δὲ τῆ ἀρµατὸς νεµομένας ἐν τέτῳ τῷ χώρῳ ἀφανισθῶσιν θεὸς τύχη. Et in Terpsichore, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θεὸς τύχη παροργίλας τὸ παιδίον. Hic enim θεὸς τύ- χης nihil aliud sonat quàm θεὸς μοίρας. & quod vernaculo sermo- ne dicimus, *Ainsi que Dieu veut*. Quod illa etiam verba Cal- liopes indicant, ἡ πεκληδὲν εἶναι μέλων πυθιάς, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίαν, ἢ καὶ ποιῶντες. Ille porrò Gallicæ voces aliud loquen- di genus in memoriam mihi reuocant, quod quum ineptum

alioqui iudicaretur, magnam tamen cum isto Herodoteo habere
 affinitatem, atque adeo tantam ut eius videri posset ἀμύ-
 ρος. Ita enim loquitur sæpe apud nos vulgus, O εὐεὶς ὁ τύχης
 εὐεὶς. Quam multas autem alias habeat hic scriptor di-
 cendi formulas sibi magna ex parte inter Græcos scriptores
 peculiare, atque sermoni nostro cum eo sint communes, al-
 ius erit aliquando dicendi locus. Ad τοῦ τυχῆ reuertor, &
 hoc addo, interdum etiam θεῶν πρῆγμῃ vocari Herodotum
 τὸ θεῶν τυχῆ συμμεῖν, ut quum in Eratone dicit, ὅτιον δὲ με καὶ με-
 νεινῶν ἁλῆται, ἔραζε ὡς θεῶν εἰς πρῆγμῃ. Et in Polymnia,
 εἴηλον ὡς μοι ὅτι θεῶν ἰχθυῖς τὸ πρῆγμῃ ἐν τῆς μέλει. Dixerat
 autem paulo antè, τὰ τέ μοι ἐν τοῖσι θεοῖσι φαίνεται γινώσκειν.
 Sed & in Calliope legimus, εἴηλα δὲ πολλοῖσι τε καὶ ῥήσιν τὰ
 θεῶν πρῆγμῃ. In quo etiam loco nobis obseruandum est
 quo & alibi dicit, nimirum diuinitus signa maiorum futuro-
 rum hominibus solere dari. ut in Eratone, φιλεῖ δὲ καὶ πρῆγμῃ
 μαίνεσθαι αὐτῷ μετὰ μετὰ καὶ ἡ πόλις ἡ ἐνὶ ἰσπαῖ. Rur-
 sus in eodem libro, καὶ τὰ τοῖν καὶ τὰς καὶ τὰς αὐτῶν πρῆγμῃ
 τῶν ἰσπαῖ καὶ τῶν ἰσπαῖ ὅτιος. Verum enim uero quas hæcenus
 recensui Herodoti pias sententiâs dum mecum reputo (ut tan-
 dem huic sermoni finem imponam) hic animum meum percel-
 lit metus, ne cum profana illa muliere regina Saba profanus
 Herodotus, & cū Herodoto cæteri profani scriptores quibus-
 cunq; adeo sacra dicta eruperunt, nos in illo extremo iudicii
 die reos peragant. qui quū Christo vnico veræ religionis duci,
 nomē dederimus, & cognomen ab eo acceperimus, profani-
 us plerunq; & sentimus & loquimur & scribimus. Sed quoniâ
 nō hoc in præsentia quaeritur, quàm pius, sed quàm verax fue-
 rit Herodotus, quod initio huius sermonis dixi, iterum dico,
 tertium φιλαλεθρίας Herodoti argumentum ex hac eius pieta-
 te (meo iudicio) posse duci. Quis enim rationi consentaneum
 esse dicat, ut qui tam pius, idem tam improbus etiam fuerit, ut
 sciens prudensq; nulla spe aut lucri aut alius cōmodi propo-
 sita, lectoribus imponere planeq; eos ludificari voluerit? Nisi
 fortè eum aliquis, quantum esset inter historici & poetæ offi-
 cium discriminis, & veritatis lucem esse historiam, nesciuisse
 arbitrat: unde incōperta pro compertis, ficta pro factis, fal-
 sa pro viris cōmemorate, adeo religione nō habuerit, ut suum
 etiam nomen (ne posteritas illorum mendaciorū auctorem
 igno-

ignorare) operi suo præfixerit. Imò verò vel hinc, idest è præfixo operi nomine, quantum *φιλανθρωπίας* eius argumētum peti posse crediderim: quod tamen nō tanquam necessariū, sed potius tanquam ex abundanti cæteris additum existimari volo. Cæterum cogitāti aliquando mihi quid fidem Herodoti & cæterorum præci sęculi scriptorū tantopere suspecta multis reddat, ratio illa occurrit, quòd ut bonam eorū partem qui res à se longinquis in regionibus vīas aut auditas narrant, mentiri suspicamur quasi locorū longinquitas ad hoc audaciores reddat: ita etiā non paucis dubia sit illorū historicorū fides, quasi temporū longinquitate (quę rerum memoriā propè obliterarit) freti, fabulas pro historiis obtrudere nobis non dubitent. Atqui eos quorum animis insidet hæc suspicio, quantum inter hæc duo sit discrimen, animaduvertere decebat. Locorum enim longinquitas eadem semper manet, at temporum non item. atque adeo multæ res gestæ quam longè à nostris temporibus absunt, tam propè ab eorum temporibus qui eas memoriæ prodiderunt, abfuere. Et hæctenus quidem his qui Herodotum consultò mentiri persuasum habent, responsum sit.

At qui Herodoto propositum quidem non fuisse mentiri, sed mentitum tamen esse arbitrantur, dum incomperta pro compertis (ut modò dixi) commemorat, & suam interdum fidem de his quę audierit, non lecius ac de his quę viderit, obstringit, respondeant velim ad hoc, Herodotum illa comperta non habuisse, id verò vnde ipsi compertum habeant. Si enim se hinc coniecturam facere dixerint quòd aliis quibusdam repugnantia tradat, ecqua tandem ipsi certiore antiquitatis cognitione freti, Herodotum mendacem, cæteros veraces esse pronuntiare audebunt? & quam tandem ad normam eas quę de rebus præcis extāt scriptiones dirigendas censebunt? Quòd si fortè Herodotum fabulositatis reum agi posse existiment hoc vno nomine quòd eorum fidem superent quę narrat: at non protinus quę fidem apud illos excedunt, apud omnes fidem excessura putanda sunt. Demus tamen ea esse cuiusmodi quę fidem apud nullum mortaliū impetrent, an quia eam non impetrant, eam non mereri dicemus? Quæ nova est ista dialectica, per quam nobis ita colligere liceat, ut quod verisimile non est, ne verum quidem esse possit? Quæ porro est ista in historicos tyrannis, ut si res ab illis

scriptas credere nolimus, eos nostræ incredulitatis (liceat hoc vti verbo) præstare culpam velimus? Quæ tamen ego describo, nō sum nescius Iosephum in hac altera opinione fuisse, nimirum ut diceret Herodotū in mendacio quidē sibi non placuisse, sed suam illi credulitatem, mētiendi, occasionem cedis-
se. Sed ego quam modò ab aliis exegi normam, ad quam priscæ historiæ dirigantur, ab eo quoq; exigere non dubitum.

NE T A M E N dum alios nimis incredulos esse queror, nimirum ipse credulus habear, quibus nitēs aut arguments aut exemplis, non temerè derogandam esse antiquis historiis fidē contendam, exponere decreui. Quæcunq; leguntur apud historicos miracula, ea vel ipsius natura rerum, vel humanarum actionem esse, nemo (ut opinor) negauerit. Nā siquid hæc vel illa regio aut prorsus inauditū, aut inauditæ certè magnitudinis vel cōtrā paruitatis producit, id naturæ: siquid ab hominibus mirabile proficiscitur, id humanæ actionis miraculū voco. Primum igitur (ut terrę fruges omittam) quot animalium genere summa admiratione digna describunt historici, quæ aut nō habem⁹ omnino aut certè forma & magnitudine plurimum ab illis differentia? Ne longè abeamus, ad homines, omnium animalium præstantissimum nobilissimumq; genus, veniendum est. Quales nobis passim gigantes, quales vicissim Pygmæi describuntur? Quid? an quòd neutros viderimus, neutros esse aut fuisse dicemus? Atqui ad gigātes quidem quod attinet, qui fabulosos esse illos dixerit, (ut omittam multa eorū extare passim ossa) non profanos tantum, sed & sacros libros fabulositatis intinulauerit. Pygmæos autē si esse aut fuisse negabimus, non solum magnæ externorum scriptorum turbæ, sed & nostris ipsorum oculis fidem derogabimus: quid enim aliud sunt qui passim spectantur nani quam Pygmæi, aut certè ex Pygmæis oriundi? Cur autem si naturam (id est naturę opificem) omnipotentem esse credimus, homines à nobis & forma & magnitudine variè differētes creare olim potuisse & hodie quoq; posse non credemus? Iam verò & hoc circa hominē (antequam ab eo digrediat oratio) diuersum naturæ opus consideremus. Ea nūc fœtum vtero mulieris per nouem duntaxat menses includit: an igitur Herodoto, ex cuius historia quadam, fœtus vtero muliebri plerunq; decem mensiū spatio includi solitos colligimus, fidem derogabimus? Atqui ut ta-
ceam

eam, ne verisimile quidem esse, lōgam cum historiam ad inferendum illi tale mēdacium confinxisse, quicumq; vel Herodoto vel alij cuilibet hoc narranti fidem derogat, & fieri posse negit, nōne is eadem opera fidē diuinæ potentiaē derogare putandus est? Verūm vt ad diuinam vīq; potentiam non progrediamur, qui hic mendacij Herodotū acculant, quā multos in crimen trahant, ostendemus: si prius illam historiā paucis perstrinxerimus. hæc igitur sunt eius verba, de tertia vxore Aristonis regis Lacedæmoniorum loquentis, Nondū autem elapso decem mēsum spatio mulier ista hunc Demaratum Aristoni parit. At is in solio suo cum ephoris sedēs, nuntium de nato sibi filio simulatq; accepit, temporis quo vxorē duxerat, memor, subducto in digitos mēsum numero, hunc, filium suum non esse, iureiurando affirmavit. Quod quū audiss. &c. Aliquanto pōst narrat istum huius mulieris ad filium suū sermonem, Quod autem præcipuē obiciunt tibi inimici, ipsū Aristonem, quum ei te natum eū nuntiatū est, multis audientibus esse te suum negauisse; quippe quōd exacti nondum decem mēses forent, nimirum vt talium rerū imperito hæc verba exciderunt. Mulieres siquidem nono etiam atq; adeo septimo mēse pariunt: nec omnes decem mēsum spatium implent. Ego verò te, fili, septimo mēse peperī. Hactenus Herodotus: ex cuius narratione elici quod dixi, apertius est, quā vt vllam dubitationem relinquat. Superest igitur vt illos proferam quos in crimen trahi necesse sit ab iis qui Herodotum mendacij hic inīmulabunt. A Plauto sumam initium; in cuius Stichō leguntur hi lepidissimū verius.

Famem fuisse suspicor matrem mihi:

Nam postquam natus sum, satur nunquam fui.

Sed quam ego matri mee t. fero inuitissimum;

Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.

Nam me illa in alio menses gestauit decem;

At ego illam in alio gesto plus annos decem.

Atque illa puerum me gestauit paruulum;

Quo minus laboris illam cepisse existumo:

At ego non pauxillulam in utero gesto famem;

Verūm hercle multo maxumam & gratissimam.

Vt et dolores mihi oboruntur quotidie.

Sed matrem parere nequeo, nescio quomodo:

Audini sape hoc volgo à multis dici,
Solere elephantum gravi dam perpetuos decimo
Esse annos; cum ex utero hac certo est fames.
Nam iam complures annos utero haret meo.
 Idem poeta in Cistellaria,

--- cum illa quam compresserat,
Decimo post mense exacto hic peperit filiam.
 Extant & Cæcilij super hac re versus, in Plotio,
Injoletræ mulier decimo mense parere?
Pol nono, etiam septimo atque octavo.

Quæ scripsisse fertur, hæc Menandri verba in eiusdem nomi-
 nis fabula sequutus, *γυνὴν xviij διὰ τῶν μηνῶν*. Audiamus & Pom-
 ponium in Hirnea,

Pappi decimus mensis est quum factum est: ita sit, ut semper
solet:

Decimo mense demum surgens verminatur, parturit.

Ac ne ex vno poetarum genere testimonia proferamus, quis
 non illius Virgiliani verius recordatur?

Matri longa decem tulerint fastidia menses,
 quis non illorum Propertij?

Non non humani sunt partus talia dona:

Ista decem menses non peperere bonis.

Sed quoniam dubia sunt itidem fidei poetæ, (qui tamen in
 iis quæ ad rerum naturam pertinent, veraces esse studuerunt) ne
 videar *τὸ ζήτημα τοῦ σωματικῆς*, ad Hippocratē, Aristotelem,
 Plutarchum, lectorem remittam, qui non solum decimo mense,
 sed undecimo etiam, partus edidit. Sed horum partuum
 exempla etiam ex Plinio, viro in huiusmodi rerum indagatione
 diligentissimo, proferre libet. Vestilia C. Herdicij (inquit) ac
 postea Pomponij atq; Orfiti clarissimorum civium coniunx, ex
 his quatuor partus enixa, Sempronium septimo mense genuit,
 Sullium Ruffum undecimo, Corbulonē septimo, utrunq; Cōsu-
 lem: postea Celsoniam Caij principis conjugem, octavo Hac-
 tenus Plinius. His autē exemplis quin & alia ex hoc nostro se-
 culo petita possint addi non dubito. Ad me certè quod attinet
 honestissimam matronam Parisius audiui, in frequēti cœtu, puerum
 quem ostendebat, undecim menses à se in utero gestatum affir-
 mantē. ex certissimis enim signis (quæ mulieribus sapientius eni-
 xis cognita sunt) cōceptus tempus compertū se habuisse. Quæ

quæ

quam ita sunt, crudelem quorundam iuriconsultorū incredulitatē (hoc vti verbo cogor) mirari subit, qui pueros post certū & à se præsriptū diem ex utero materno prodeūtes legitima hereditate fraudaverint. Scribit enim Vlpian⁹, Post decē menses mortis ~~matris~~ non admittetur ad legitimam hereditatē De eo autē qui centesimo octogesimo secundo die natus est, Hippocrates scripsit, & diuus Pius pontificibus rescripsit, iusto tempore videri natum, nec videri in seruitutē conceptum, quū mater ipsius ante centesimum octogesiū secundum diem esset manumissa. Hæc Vlpianus. Iam verò & Iustinianus mulierem quandam, quæ undecimo post mariti mortē mense pepererat, stupri damnat, quòd factum tanto tempore utero includi, incredibile esse credat: & quā ipse fortan eius liberis sua incredulitate iniuriā facit, partui matris imputat *εἰς τὴν*, inquit, *οἱ παῖδες ἐκ τῆς μητρὸς ὄντες καὶ τὸν χρόνον ἐν τῇ μήτρᾳ ὄντας*. Imò verò tu fortasse Iustiniane eos *ἐκ τῆς μητρὸς*, vel potius, *ἐκ τῆς μήτρης*, propter quam indicta causā illorū matrem damnas. Longè certè tuo iudicio dissimile L. Papyrij Prætoris iudiciū fuit, qui secundo herede lege agente, bonorum possessionem contra eū dedit, quum mater partum se xiii. mensibus diceret tulisse: quoniam nullum certum temp⁹ pariendi statutū videretur. Enimvero postulare videtur hic locus vt mirā quam tempus attulit circa rem hanc mutationē considerem⁹. Hunc enim Lacedæmoniorū regem Aristonem videmus, ob non elapsos decem menses, partum vxoris nolle agnoscere: quū hodie cōtrā elapsi illi iustam maritis occasionem non agnoscendi vxorū partum, atq; adeo suspectam habendi illarū pudicitiam, præbere videantur. Atq; vt generalem huic sermoni clausulā imponamus quicunque quid sit ratiocinari, nouerit, ex hac Herodoti narratione colligi fatebitur, quod hodie est ordinariū veterum gestiandi spatū, olim fuisse extraordinariū: cōtrā, quod extraordinariū nunc sit, id olim fuisse ordinariū. Quantūvis enim Herodoti accusatores in sua pertinacia sibi hic placeāt, Herodotū certè hic absoluerē quam cū eo tot grauissimos scriptores damnare mallet. Ego verò huic ratiocinationi alia quam hinc *εἰς*, adiungā, ita enim colligo, quemadmodū si nusquā alibi *μήτις* facta reperiretur part⁹ decimo mēse editi, historia hæc, quū veratū, falsa iudicaretur: ita multas alias esse quæ qd

exemplo careant, falsa iudicentur, quum tamen verissimæ sint, & exemplo fortasse nō itidem apud reliquos omnes mortales vt apud nos careant.

Hoc autem cum alias, tum vel maximè vbi quarundam regionum fertilitatem describit, animo infixum habere debemus. Nam quum ea legimus quæ de Babylonici soli fertilitate scribit, si quidem ad nostros respiciamus agros, & cōiecturam ex illis facere velimus, statim mendacij Herodotum accusabimus. At si hanc regulam teneamus, nō esse nobis ex his quæ viderimus & audierimus ferendum de iis quæ nec visâ nobis nec audita sūt, iudicium, & mentem ad omnipotentem Dei manum potius quàm oculos ad arua nostra conuerterimus, nulla tanta describetur nobis fertilitas, vt eam incredibilem iudicemus, sed vt antea potuisse, ita nunc quoq; posse alicubi esse credemus. At enim (dicit aliquis) veteres historiarū locis quibusdam summam fertilitatem tribuunt quos hodie penuriæ tantum fertiles esse videmus. Hoc ego vt concedam, non tamen mentiri earum historiarū authores in ea fertilitate narranda, protinus concedam. Nisi fortè & ipsa sacra biblia suspecta mendacij nobis esse debent, quòd ab illis celebratæ quorundam locorum fertilitatis nullum hodie vestigium in illis appareat. Quod absit vt nobis in mentem veniat: sed potius illud Davidis animo nostro semper obuersetur,

Te magnam pendente manum, saturantur abundè

Omnia: te rursus vultum condente fatiscunt.

Quid? si Babylonis magnitudinem è nostrarum vrbium magnitudine metiamur, an credibile fuerit, expugnata iā vna vrbis parte, rumorem expugnationis ad alteram longo post tempore peruenisse? Aut, si expeditionem Xerxis è nostrorum regum aut etiam ipsius Turcarum imperatoris expeditionibus æstimemus, nōne quot flumina à Xerxis militibus epota legimus, tot impudētissima mēdacia nos audire credemus? Sed nimirum qui Xerxis & cæterorum Persiæ regum potentiam ex ea qua præditi sunt nostri reges, & illius regionis ac temporis *ποταμόν τε* ex ea qua hodie cernitur, æstimare volet, hunc eadē opera & aquilæ vel struthiocameli magnitudinem ex regaholo, & Oceanū magnitudinem ex paruo Rubicone æstimare oportebit. Verum vt ei qui Nilum vel Danubiū vident, multo credibilior Oceani vastitas fuerit quàm ei qui paruum

cum Rubiconem duntaxat spectauerit: ita qui in regum nostrorum factis non insistet, sed paulo altius res bellicas repetens, ad Tamberlanem aut eiusmodi quempiam ascendet, non tam incredibilia eius ad aures accident quæ de Xerxis exercitu narrantur. Tamberlanes ex bubulco miles factus, eò tandem potentiae euectus est ut quadringentis equitum, sexcentis peditum millibus Paiazerem Turcarum regem adortus superauerit: & caesis eius militum ducetis millibus, ipsum aureis catenis victum & caueæ inclusum in omnibus quas postea suscepit expeditionibus, secum duxerit. Hic ille est Tamberlanes qui quicumque locum oppugnatam venerat, prima die tentorio candido, secunda rubro, tertia nigro utebatur: cædore, pacem pollicente, rubore, omnium puberum cædem, nigredine, loci illius excidium, omniumque incolarum internecionem minitante. Sed hæc narratio huius loci non est. hoc vnum cōsideremus, ut longo intervallo Tamberlanis copiae a Xerxianis absint, ita quantum vicissim nostræ ætatis reges à Tamberlanis exercitu (qui centum duntaxat & sexaginta octo annis illos præcellit) superetur. Quum autem de regibus nostri temporis loquor, Turcarum regem siue imperatorem excipio, qui (ne longius abeamus) tantam vnus manum militum quantam omnes fere omnibus collatis viribus Christiani principes, cogere potest: ut non immerito magni domini appellationem obtinuerit. Tātam verò esse eius potentiā & mirabitur & vix credibile fortasse arbitrabitur qui Turcici imperij statum cognitum non habuerit, & ex nostrorum principum imperiis æstimare voluerit: at qui illum cognouerit, mirari desinet. Eiusmodi enim is status est ut duos duorum Persiæ regum titulos (de potentia non loquor) vnus Turcarum rex sibi vindicare, & dominum, ut Cambyses: institorem, ut Darius, appellare se merito possit. & quod in nos quidam iocatus est, quum regem Gallorum, regem asinorum esse diceret, (quod onera nulla sibi ab illo imposita detrectarent) de vniuersis qui sub ditione eius viuunt, non ioco, sed serio dici queat. Verè enim illi, tanquam οἱ μεγάλοι ἄχρειοι τέρωμεν (ut Tyrtaeus de Messeniis cecinit) non bona tantum omnia precaria possident, sed ipsam etiā animam precaria trahunt. Atque ut in regum nostrorum aulis inter multos de nobilitatis, sic apud illos inter omnes de seruitutis gradibus certatur. Nec tamen hoc tantum nomine, sed & aliis multis, regno

Perſico maior eſt cum Turcico quàm cum aliis affinitis. Atque ut taceam huius ſplendorem multis in rebus Perſico inò parem, certè æmulum, ut magnā eunuchorum Turcæ, magnam pallacarum, magnam ſatraparū turbā omittam: multos etiā ritus, multas conſuetudines velut hæreditarias manſiſſe illius regno conſtat. Quinetiam quòd Turcæ portam pro Turcæ aula nominare audimus, id a Perſarū regibus manſiſſe Herodotus, Thucydides, Xenophō, Plutarchus, Athenæus nos docent. Sed & hoc ipſum quòd Turcam pro rege Turcarum vulgò dicimus, (quum tamē nec Gallum pro Gallorum rege, nec Hiſpanum pro Hiſpanorum rege, nec Anglum pro Anglorum rege, nec Polonum pro Poloniæ rege dicere ſoleamus) ab iſdem regibus originē habere, ex illis ſcriptoribus diſcere poſſumus. Nec verò dubium eſt quin idem Turca morē illum raro in publicum ac nonniſi cum magno & ſpeciem exercitus præbente ſatellitio prodeundi, (ut ita ſuis formidabilem ſe venerabilioremq; reddat) à Perſarum iſdem regibus mutuatus fuerit. Noſtri autem reges (ut hoc obiter dicam) quidā Perſarum regibus peculiariter mutuari ſint nescio, reginē certā noſtrā à Perſarum reginis zonas ſuas ſumpſiſſe videri poſſunt. Perſarum enim reges Antyllę urbis redditus ſuis vxorib; in zonas donare ſolitos, memoria proditum eſt. Cæterum ut vnde digreſſa eſt eò reuertatur oratio, quàm abſurda ſit potētie alicuius noſtrorum regum cum Xerxis potentia comparatio, vel vnum eius quo Themistoclem donauit, munus abundē nos docebit. Ex multis enim historicis didicimus Xerxē Themistocli Lampſacum in vinum, Magnetiā in panē. Myntem in opſonium donauiſſe. At ſicui noſtrorum regum quiſpiam non tres pagos, ſed vnicum donauerit, magna hæc liberalitas & rege digna cenſetur.

Sed iam ad alterā partem veniamus, & miracula quæ circa humanas actiones ſiue humana facta verſantur. examinemus. (quam ad partem ſiquis eo referre malit quæ modò de regibus dicta ſunt, non magnopere repugnabo.) Quæ ſunt illa igitur apud Herodotum quæ tantopere à fide abhortere iudicanda ſint, ut illorum ergo præ quouis alio mendax iudicari debeat? An quæ de variis variarum gētium ritibus moribusq; ſcribit? Hanc nimirum partem reprehensionib; patere, hanc potiſſimum calumniis obnoxiam, hæc ſannis multorum expoſitam eſſe

esse video. Quare? quod non tã aqua igni quã ritus moresq; illi nostris repugnent, atque adeo illorum rituum nonnulli huiusmodi etiã sint vt nihil magis fatuum illis, nihil magis ridiculum fieri ac ne fingi quidẽ posse videatur. Atqui nõne ipsi met in eo ridiculi comperiuntur, quod cū quem in vicinis populis non inveniunt morum cõsensum, in us quærendum putent quos maria tot montesq; a nobis separant, & quibus longè diuersum cœlum longè diuersas animorum inclinationes tribuit? atq; adeo quæ in vicinorum moribus exculant, ob eadẽ hyperboreos nescio quos accusandos cenleant? Age enim cur quod Herodotus de Persis commemorat, eos nimirũ non nisi inter pocula de rebus grauiorib. agitare consilia, incredibile cuiquam videbitur, quum apud quosdã ex vicinis populis hunc morẽ magna cura, velut inuiolabilem, seruari videam, vt qui sunt de re quapiam magni momenti consultaturi, aut cum aliquo contracturi, ex caupona *βελαντιερο* faciant, atq; ibi non prius vllum de suo negotio verbum facere incipiant, quã pes & caput officium facere desinãt? Apud hos *καπηλαιοὶ* si mulierẽ quapiam de marito interroges, illum edormiscere crapulam, nihil mutato vultu, nec dato vllò pudoris signo, respondebit. Nos hæc in illis populis quibuscum nobis quotidie commercium est, & qui nobiscum religione cõiuncti sunt, nõ miramur: quæ de ebrietate illorum narrantur quibus nullus vnquã Christianę religionis affulsit radius, non mirabilia solum, sed planè incredibilia iudicabimus? Sed quid ego exemplum ex alia natione peto? Quæ nõ dicam natio, sed vrbs, sed domus, non habet aliquos sacris Bacchicis iniuatos? nõne ex duobus communi recto vtentibus sæpe contingit vt alter edere & bibere vt viuat; alter contra, non alia de causa quã vt edat bibatque, viuere velle videatur? Verũ eos qui cibo & potu abutuntur, mislos faciamus: discrimen inter eos qui moderatè illis vtũtur, consideremus. Nõne quod huic palato sapit, illi insipidum est? quæ hoc palatum appetit, ea illud fastidit? nõne cibos nonnullos à quibus ipsi abhorremus, aliis quibusdam in deliciis esse videmus? nõne multos felibus, nonnullos & muribus vesci videmus? Iterim tamen si gentis alicuius victus nobis à quopiam historico describatur à nostro discrepans, is statim nugatur, statim mendax, statim fabulosus audit. Veruntamen susq; deque ferri profanorum

scriptorum sugillatio possit: quid quòd ne libris quidē sacris incredulitas quorundam parcit? Ioannem Baptistam locustas edisse non verisimile est (aiebant nonnulli) qualis enim fuisset iste cibus? Ad hoc Evangelista scribit. Non Evangelistæ (respondebant) sed librario fidem detogamus, *εὐαγγε-
λι-στας* *προειρημα-στας* vel alia quapiam voce scripsisse dicimus. Quid tandem? non prius de illa deduci sententia poterunt, quàm varij ex variis authoribus externis prolati sunt de locustarum esu mentionem facientes loci. Labantem scilicet sacrorum librorum hac in parte fidem, testimonio profanorum fulciri oportebat. Atqui nobis ex ea quā experimur passim circa ciborum delectum discrepantia, quod de locustarum esu traditur, vel à quolibet profano scriptore (nedum ab Evangelista) scriptum, credibile videri poterat. Vtrū enim mirabilius? locustarum aut huiusmodi animalium esu delectari, an ab esu panis abhorre? Nōne hoc quàm illud maiori admiratione dignum quilibet fatebitur? At ego, qui locustis vesceretur, neminē: qui à panis esu prorsus abhorreret, his oculis sæpe vidi. Rursum verò quàm mirabile nobis est videre quempiam qui panis esu non delectetur, tam mirabile Æthiopibus macrobius erat (Herodoto teste) Persas pane vesci audire. Ve autem à pane ad vinum veniamus, si nūquam abstemios ullos vidissemus, nōne eos qui à vini potu abhorrentes aliquos se vidisse dicerent, fabulari crederemus? Et tamē illa ipsa regio quæ homines alioqui vino deditissimos gignit, quosdam etiā hostes vini acerrimos habet. De hominibus *φιλοπονηταῖς* quum loquor, primum locum Flandris, secundum Germanis tribuo. nam qui Germanis potandi principatum deferunt, Flandris (meo quidem iudicio) magnam iniuriam faciunt, quæ de re ego non ex iis quæ audiui, sed ex iis quæ vidi, sententiam pronuncio. Nam multa quidem Germanicis potoribus cum Flandricis fateor esse communia, atque illud in primis ut quot calices super mensam, tot matulas sub mensa habeant, aut omnia illis vicem matularum præstent: (de iis tantum loquor qui apud utrosque principem inter Bacchi satellites locum obtinent) sed illos ab his superari hac in re dico quòd horum bona pars non prius legitimum Bacchum adoratur, quàm à spurio Baccho, id est zytho siue ceruisia, domitā aut certè semidomitam se senserit. Quod quum se more instituto-

putoque maiorum facere dicant, eius tamen facti rationē assequi coniectura non potui. nisi fortē ut clauum clauo, ceruisiam vino se repulsiuros, aut, ut vulgari prouerbio fertur, inter duos litigātes tertium gaudere, ita se, interea dū in stomacho vinum cum ceruisia pugnabit, pace fruituros, & à neutro illorum oppugnatum iri sperant. Et hactenus in illorum laudes digressus, ad sermonem de abstemiis redeo. si superiorū temporum historias excutiamus, nō solum natura abstemios abstemiasq; sed & lege, in illis inueniemus. Multis enim in locis vini potū mulieribus ignominiosum fuisse scimus: Romę autem nō solum mulieri ingenuę, sed & seruo vini vsus interdictus erat. atq; adeo (si quibusdam credimus) ne ingenuo quidem, antequam tricesimum annum attigisset, eius vsus cōcedebatur. Romanas quidem certē mulieres à iudice nō minus si vinum bibissent, quā si adulterium admisisset, multari solitas, M. Cato refert. Nūc autem apud nos nulli mulieri, cuiuscunq; conditionis sit, probro est vini vsus: & tamen morem illum osculandi obuios sibi propinquos nobiles feminę apud nos retinuerunt, (& auxerunt etiam) ob quē Romanis mulieribus vinum interdicebatur, ne videlicet cum osculo vinosum halitum olfaciendum præberent. Vel potius (si quibusdā credimus) nō ob osculandi cōsuetudinē vini vsus lege vetabatur, sed ad deprehendendum an legem illam violassent, osculi vsus institutus erat. Quid quod Zaleuc⁹ legislator Epizephiriis Locris merum bibere (præterquam ægrotis, ex medici cōsilio) capitale crimen esse voluerat? Sed & aliud circa vini potum consideremus. Aliis in vino nihil magis placere quā vinum, id est vini saporem: ex Anglis contra multos aut saccharū aut herbam quampiam ad eius saporem infuscandum miscere videmus. (& nos quoque, si Plauto credimus, vinum, dum diluimus, infuscamus.) Verū id quidē quod de Anglis dixi, credibile visum iri, mihi persuadeo: at quod de Flandris addam, ut fidē impetrare possit vereor: & tamē vtriusq; peræque oculatus sunt testis. Quid illud est? Vinū butyro (nauseo referēs) diluere, & ita dilutum (si tam hoc diluere est) potare. Quod mihi narranti fidem non facile adhiberi haud mirabor: ipse certē meis hac de re oculis credo, vix alienis crediturus. Nā in Flandrorum mensis butyrum inter omnia fercula atq; adeo inter bellaria locum obtinere, mihi, antequam eorum regionem

adiissem, credibile videbatur: at vero vllū vsquam morale
 esse qui vinum ē butyro siue butyrum ē vino potaret, tunc de-
 num quum vidi, credere potui. quōd si inter vicinos populos
 tanta est in victu discrepantia, cur ea quæ narrantur de victu
 hominum qui longinquitate & temporis & loci p̄sentia no-
 bis absunt, fabulosa habebuntur? Aliud exemplum ab hoc de
 cibus sermone non alienum proponam. Scribit Hermipp⁹, Il-
 lyrij sedentes edunt atque bibunt: & ad conuiuia suas vxores
 ducunt: quæ nihil indecens facere existimantur, si ex iis qui in
 cœtu illo sunt, cuiunque fors tulerit, propinauerint. Hic scri-
 bit Hermippus, primum quidem illud ceu nouum referens,
 sedentes Illyrios edere ac bibere: at nos contrā miratur eos
 qui aliter quam sedentes ederint. Quod autem sequitur de iis-
 dem qui ad cōuiuia vxores ducerent, & eas cuiuslibet sine disci-
 mine propinare permetterent, quin, vt ipse mirabatur, ta mi-
 rum aliis futurum putauerit, nemini dubiū esse potest. Sed &
 Æmilius Probus (aut is potius cui Æmilij Probi nomē tribui-
 tur) postquam de iis loquutus est qui nihil rectum nisi quod
 ipsorum moribus conueniat, putant, inter alia hoc discrepan-
 tiæ morum Romanorum à Græcis exemplum affert, Quem
 enim Romanorum pudet vxorem ducere in conuiuium? aut
 cuius materfamilias non primum locum tenet ædium, atque
 in celebritate versatur? Quod multo fit aliter in Græcia. nam
 neque in conuiuium adhibetur, nisi propinquorum: neque se-
 det nisi in interiore parte ædium, quæ *ἑστιάριον* appellatur.
 quō nemo accedit nisi propinquacognitione cōiunctus. Hac-
 ten⁹ ille: cuius quum verba de maritis vxores ad conuiuia du-
 centibus cum verbis Hermippi confero, ita ego mecum,
 Qui si igitur maritos illos in Anglia tam lentos & patientes
 non multos abhinc annos vidissent, vt ignotis etiam viris suas
 ipsi vxores ad computationes abducendas traderent, iisdem-
 que eas reducentibus Bacchi sacris (& iis quæ illa comitantur)
 operatas, gratias immortales agerent? Quod factum summa
 alioqui admiratione dignum, si tamen cum Candaulis aut
 Caij Caligulæ factū comparatur, minus admirabile iudicabi-
 tur: contra verò, si cum Corys regis zelotypia, de qua postea
 dicetur, aut cum Macedonum factū conferatur, hos, viros, il-
 los autem, ne homines quidem esse dixeris. Cuius quidem
 facti historiam multi Galli si legissent, aut lectam memoriæ
 infixam

Infixam habuissent, ipsis Neapolis & Mediolanum sepulchra miserè interfectis non fuissent: imò nec dominum fortasse vrbes illæ mutassent: sed nimirum, vt illis, dum se in Macedonia non in Persia esse, obliuiscuntur, Macedonicarum mulierum, ita his, dum se in Italia non in Gallia esse non cogitant, Italarum mulierum attrectationes & osculationes, arque adeo salutationes (quum ne saluari quidem suas vxores Itali velint) eo pretio quo nullum maius esse potest, ement. Sed quoniam iucunda non est harum rerum memoria, illum de mulieribus sermonem persequens, vt multa de illis ab Herodoto referri dico quibus nostri seculi exempla fidem afferant, ita vicissim nonnulla illum narrare quorum exempla desint, fateor. Hoc enim seculum Pheretimarum, Amestridum, Atossarum, necnon (vt Cresce historiam cum Herodotea connectam) Amytidum & Parylatidum ferax, contra Artemisiarum & Argiarum sterile esse dico. Quocunque enim quis oculos conuertat, mulieres multas nobili genere ortas, implacabilis iræ & nulla vitio, ne satiabiles, cum Pheretima, Amestride & Parylatide, non pauciores libidinosas cum Amytide, multas etiam noui semper luxus auidas cum Atossa: nullas autem vel paucissimas strenuas cū Artemisia aut Argia, reperiet. Sed muliebris quidem in vindicta crudelitatis exempla vetera pariter & noua præ aliis regionibus Anglia suggerere potest: de mulierum autem inexhausta libidine luxuque insatiabili regiones omnes æquè conqueri posse existimo. Nec verò si seculi illius mulieres consideremus quod inter eas quas modò nominaui & nostras intercessit, pauciora nobis exempla suppetent. Nam si ad libidinem Romanarum mulierum respicere velimus, Claudius audi quæ tulerit. Audi inquam ex Iuuenale, adeo monstrosè libidinosa Messalinam Claudij Cæsaris vxorem fuisse, vt a latere viri quocum iacebat, furtim se subducens, ad lupanar se conferret, & inde lassata viro nondum satiata rediret. Ad luxum autem quod attinet non mirum tantum, sed incredibile etiam videri possit quod de Atossa narrat Herodotus, illam ad bellum Græciæ inferendum Darium maritum sollicitasse, Lacænarum, Argiuarum, Atticarum, Corinthiarum denique ancillarum cupiditate incensam. Sed vt ad reginas vsque non ascenda-

mus nōne Romanas matronas pro suo luxu tanquam pro a-
nis & focis apud T. Luuium certare videmus? Nōne & Naso-
nem querentem audimus

Quis furor est census corpore ferre suos?

& Propertium,

Matrona incedit censu induta nepotum.

Nec tamē singularum & tatarum luxum peculiare aliquid habu-
isse negauerim. Exēpli gratia : eunuchos olim à regibus, prae-
cipuè barbaris, studiosè vndiq; cōquisitos fuisse scimus, quòd
illos, vt scribit Herodotus, magis fidos in rebus omnib. quàm
alios, esse putarēt. (quid autem eos tales reddere videatur, do-
cet Pædia lib septimo Xenophon) quin etiam vt eunuchos, ita
& eunuchas Lydos reges habuisse, memorię preditum est. Ve-
rū, vt veteres Romani eunuchorū minus studiosi erāt, eosq;
pauci barbaris inuidebāt, ita nos hodie Turcæ alijsq; barbaris
principibus eos non inuidemus. Porro quin Romanorum vi-
cissim luxus peculiare aliquid habuerit, minimè dubium est,
vt quum Tibullus de domina sua dicit,

Ille sint comites fusi, quos India torret,

Sola ex admetis inficit ignis equin.

quod & Italas qualdam imitari videmus. Iridem verò & nostri
huius seculi luxum propria sibi habere multa, controuersum
non est. Sed Gallicus (utinam verum hoc non dicerem) eo cæ-
teris omnibus qui vnquam fuerūt est damnosior, quòd in dies
atq; adeo in horas innouatur. Nam vt taceam, in regū nostro-
rum aulis id vestis genus quod manè gestari cœperit, vesperi
pro obsoleto haberi, id demū circa cultū corporis magnificū
& splendidum ducitur quod diu magnificum splendidumque
esse non potest: ne videlicet nouę semper sumptuū occasiones
desint. Hinc factum est vt armillæ & torques aureæ, quæ
magno olim in pretio illis fuerūt (vt hodieq; sunt Germanis)
sordere incipiant. Quē tamē ornatum iam inde à priscis tem-
poribus originem habere varix nos historia docēt. Ex tribus
etiam rebus quas nunc in deliciis regum nostrorum aulę ha-
bent, duas cum superioribus seculis communes esse illis con-
stat, tertiam suo quodam iure, tanquam proprium inuentum,
vendicare sibi vidētur. Nanos enim & catellos Meliteos Syba-
ridis quidē primū, postea verò & aliis in deliciis fuisse (sicut
& similiolas) legimus. Refert enim Plutarchus Iuliū Cæsarem,
quum

quū peregrinos quosdā diuites vidisset qui catellos & simio-
 las in sinu circū ferrent, interrogasse an apud eos feminæ in-
 fantes non parerent. Itidem verò & Masanissa Maurusiorum
 rex iam antea quoldam mercatores, qui simiarum coemēda-
 rum gratia illuc venerāt, eadem de re interrogauerat, si Ptole-
 mæo apud Athenę credimus. Fuisse autē & Romanas mulie-
 res catellorum huiusmodi studiosas, testatur apud Lucianum
 catella nomine Myrrhina quæ philosophicā Thesmopolidis
 barbā (si bene memini) perminxit. Hanc enim catella et he-
 ra sua mulier Romanā nobilis, ludos miserum philosophū fa-
 ciens) custodiendam dederat. Ad illud tertium venio quod re-
 gum nostrorū aulis peculiare esse, vel hinc conicio, quòd vo-
 cem nec Græcam nec Latinam qua illud exprimam inuenio:
 ac certè vel nunquam vel rarò inuentam existimo. sed interim
 morionem feminam petita à grammaticis venia nominare
 nō dubitabo. Quam igitur nūc ex morionibus feminis vo-
 luptatem reginæ aliæque principes capiunt, huic seculo pecu-
 liarem esse suspicor: certè si non peculiarem, at longè vsitatio-
 rem illi esse, affirmare audeo. Sed nec moriones viros tam cre-
 bros in veterum principū aulis fuisse, de scurtis, id est γυλατο-
 ποιοις, non loquor) atque adeo posterioribus demum seculis
 illos haberi in pretio cœpisse, mihi persuadeo. Nunc enim
 (quod fateri pudet) nō naturales tantū, sed & artificiales Gal-
 lia moriones habet, qui nimirū ex ἡμετέρων facti sūt μωροί, aut
 certè in eum statum redacti qui inter φρενὴν & μωρὸν medius
 est: siquid tamen inter hæc duo mediū esse potest. Hoc autem,
 vti dixi, fateri pudet, quia qui barbarorum factū damnamus
 in amputandis virilibus, tanto grauius illis peccamus, quāto
 illi corporis parti mēs antecellit, quæ alioqui & vniuerso cor-
 pore longè præstātior semper iudicata est. At enim ex iis dun-
 taxat sūt moriones quib. parū mētis inest, adeo vt iā aliquam
 naturæ inclinationē ad μωρίαν habere videantur. Tanto certè
 magis miserari eorū conditionē, nō deteriore efficiere, conari
 oportebat. Sed quoniā vereor ne in hac de morionib. quæstio-
 ne immorari, μωρολογεῖν esse iudicetur, aliis eam relinquam:
 & comparisonem hāc claudens, hoc addam, principes nostri
 seculi feminas, ac præsertim Gallas, si nō alia virtute à priscis,
 φειδωλέσιν, saltem superari. Quotacūq; enim princeps fœmi-
 na hodie infanti ex utero suo prodeunti sua vbera iugēda præ-

ber? Atq; huius rei ideo mentionem faciendam putavit, ne quæ reginas ipsas apud nostrum Herodorum aliisque historicos nutricum officio fungi leget, fidē illis derogandam pūret. Sed quid ego *Φιλοσοφίας* huius (à qua illæ degecerant) exempla à priscis vsque seculis repeto? Carolum Mariiacum (clarissimum virum, & qui multis pro rege legationibus functus, honorificentissimam sui memoriam reliquit) historiam hanc ex Hispanicis chronicis aliquoties referentem audiui: reginam quandam Gallia: quæ ex Hispania oriunda erat, tanta cum zelotypia infantem suum lactasse, ut quum aliquando absente ipsa lactatū ab alia rescivisset (qui iam per aliquot menses solius matris lac suxerat) nūquam conquiescere potuerit donec infantem lac illud externum euomere coegisset. Hæc ille. Cæterum ut Herodoto derogādā non esse fidem adinonui ubi reginam aliquam nutricis officio fungentem nobis describit, ita nec quod in Calliope de Amestri regina texete marito suo amiculum, nec quod in Vranie de alia quadā regina pisturam suæ familiæ exercente scribit, suspectum esse debere, sed ut in quibusdam historiis luxum illius seculi, sic in quibusdam vicissim simplicitatem contemplandā nobis esse dico. Sed ut à reginis ad reges trāsferatur oratio, nō minus certē quæ de regibus scribit Herodotus impetrare fidem debent: quanuis si ad regum nostrorū mores institutaq; exigantur, in dubiū meritò vocari possint. Si enim quod de Pseudosinerdi mago narrat, eum pro vero Sinerdi rege per septē menses habitū eūisse, ad aulicos huius tempestatis ritus exigatur, qui fraus illa rādū latere potuerit, & qui à nullo suorum tam longo tēpore agnitus fuerit, valde mirandum videbitur: at si aditū ad reges illos non itidem ut nobis ad nostros patuisse, sed multo pauciorib. & rarius se conspiciendos exhibere solitos fuisse cōsideremus, minor tam huius facti animos nostros subbit admiratio. Præmus Deioces (inquit in Chione noster Herodot⁹) hoc instituit, ne cui ad regē aditus pateret, sed omnia per internūcios transigerentur, & ne quis regem cōspiceret quin etiam in honestum cuius coram rege ridere vel spuerē, censeri voluit. Hæc ille, causam etiam subiungens. Ut autem eandem consuetudinem à rege Turcarum seruari dixi, ita similem imposturam locum apud eos superioribus annis, inuenisse scribas: quod à Pseudomulapha pro Mulapha vero ad regem gaudisse.

Quæ tamen quum dico, alibi quoq; vbi consuetudo hæc recepta non erat, Pseudariathi, Pseudatiocho, Pseudoneroni, Pseudalexandro viam arte diuersa ad similem dolum patuisse non ignoro. Quinetiam Valerius Maximus, Iustinus, Appianus, Iosephus, aliorum præterea meminerunt qui hac similitudinis formæ occasione vii, in principum itidem imperia aut in aliorum opes fortunasque grassati sunt. Atque adeo (vt omnes non temerè veteribus historiis fidem derogari debere, & nostrum seculum multis in rebus non minus superioribus miraculorum ferax esse intelligant) facta duo eiusdem cum præcedentibus artificij, id est similes illis duas imposturas, (diuersum tamè finem propositum habentes) recensẽ vnã, aut recenti proximam, alteram, recensissimam, cõmemorabo. Anno post natum Redemptorem nostrum M. CC. XXV, cuidam Gallo cui nomen Bertrando Rementi, inopi & vilibus ministerijs operam locare solito, quod Balduinũ qui ex Flandrorum comite imperator Constantinopolitanus euaserat, facie planè referret à proditoribus quibudã, vt nomen pariter & imperium Flandricum illius Balduini sibi vendicet suaderetur. Hoc quum illis non suauissent solum, sed etiã persuasisset, (vt faciliẽ ad amplectendos obuiis vlnis huiusmodi honores eriguntur hominum animi) eum in eremo quadam commorari tantisper voluerunt, dum fama percrebuisset Balduinum Imperatorem in captiuitate reducem, eremum quandam ad agendam peccatorum pœnitentiam, incolere. Quæ mox per Flandriam quum dissipata esset fama, vndique illuc concurritur, magnaq; cum pompa illinc hic Pseudobaldunus per vniuersas regionis vrbes deducitur, quæ vno omnes ore illum dominum suũ gratulabundæ agnoscunt & salutant. Hoc abreptũ imperium quum per menses aliquot exercuisset, Ioana veri Balduini filia, & paterni in Flandria imperij hæres (quæ paulo antè, nihil nisi repentina fuga sibi contulisset nullius Pseudobalduni manũ ventura fuerat) regem Galliæ Ludouicũ octauum, sibi cõsanguineũ, de hac quæ sibi fiat iniuria certiorẽ facit. Rex Pseudobalduinũ fide data ad se vocat. Ille vt adfuit, variis interrogationibus a rege aliisque qui regia cõsiliis erat, virgati cepit. Apud singula & vt ipsius imposturæ cõsentaneum erat, respondet; quippe qui non nisi ore præcomposito illuc venisset. Sed enim quum multos difficiles alioquin nos expectaret, nonnullum,

quem quidā Bellouacensis episcopus ei proposuerat, expedirē nō potuit. Interrogatus enim quo in loco vxorem duxisset, ad hanc quæstionem obmutuit: quo silentio certum imposturæ suæ testimonium dedit. Eum tamen rex ob datam à se fidem impunē à se abire permisit. Ille quū se inde in patriam proripuisset, aliquanto pōst ibi deprehensus, captus, & ad loānam missus fuit: quæ eum sibi non donatum sed magno pretio vēdum, cruci affixit. Hæc fere sunt quæ Flādriz annales de hoc Pseudobalduino referunt: aliis quibusdam historicis nōnihil circa facti ipsius circumstantias dissentientibus. Ad alteram illam quam recētissimam esse dixi imposturam venio, huic & superioribus similem, & eadem quidem via, sed aliō tamē tendentem. Alij enim sua fallacia in principum imperia aut in aliorum bona inuolarūt, aut certē inuolare coacti sunt: at hic in alienæ vxoris possessionē inuolauit, & fabulosum Plauti loquem non fabulosē imitatus est; vt testatur sententia quam aduersus eum curia Tolosona tulit, lite primū apud eam intēdi cepta A. N. M. D. LIX. vnde excerpta est quæ sequitur breuis facti illius narratio, quæ tibi prima fronte Amphitruonē Alcmenam, Iouem representare videbitur.) Quidam nomine Martinus Guerre relicta iuvene vxore in militiā proficiscitur. Elapso demū octauo post eius discessum anno, quidā Arnouldus Tillius (sed sibi illius Martini Guerre nomen asserens quōd ei omnibus oris lineamētis assimilis esset) ad illam quū venisset, ab ea pro marito recipitur. quippe quē esse Martinū Guerre, nō ipsa solum, sed quatuor ipsius Martini sorores, alii-que nonnulli propinqui, & cum his amici vicini-que omnes persuasissimum haberent. Nā præter illam oris similitudinem qua potissimū fretus hoc facinus aggrediebatur, indicia omnia quæ a vero marito afferri poterat, afferebat: & varia superioris temporis facta dictaque illi in memoriam reuocans, ad arcanos vique sermones ab illa & marito habitos dum prima in nuptiali thalamo vestigia ponerent, & ad alia quorum nox cōscia sola est, progrediebatur. (Ea autem partim ex vero marito rescivisse, cum quo illi ex commilitio summa familiaritas intercesserat, partim magicæ artis auxilio diuinate creditus fuit) Sed quū per tres annos cū illa contineisset, duobus iam susceptis ex ea liberis, quarto tandem ineunte anno quū eius imposturæ suspicio mulieri oborta esset, actionem-
que

que in eum intendisset, in carcerem cōiicitur. A iudice secundo damatus quum ad curiam Tolosanā prouocasset, sic ad infinitas propemodū eius interrogationes respondit, totq; probabilibus argumentis innocentia suā tueri visus est, præterquā quod tot eum testes, aut circiter, suo testimonio subleuabant, quot erant ij qui suo eundem testimonio premebant) ut vocatis ad calculum omnibus coniecturis, nec damnare illum nec absolvere curia Tolosana auderet. Hæsitantibus in rem perplexa iudicibus, verus maritus Martinus Guerre aduenit: moxq; quam sibi factam videt iniuriam, iudicib. exponit, eorumq; opē implorat. Verū ille alter supposititi⁹ maritus postquam cum hoc vero commissus fuit, tot eum obiectiōibus oppugnare cœpit, ut aliquādiu suspensos sicut & antea iudices tenuerit: donec tandem ille paulopost reditum, ab vxore veniam poscente agnitus, nec non sororum aliorumq; multorum palinodiam canentium testimoniis comprobatus verus maritus, suæ vxori suæq; domui redditur: alteri autem suæ imposturæ præmium, domicilium in patibulo datur. Hic mihi huius generis exemplis sinē imponere volenti in mentem venit alia præ cæteris omnibus mirabilis Ioannis octauī Pōtificis impostura: qui non tantum Pseudopapa, verum etiam *ψευδοανδρ* fuit, id est sub muliere virum mētitus est: donec vir illa (non ille) suo se tāquam forex indicio prodidit, & media in via repente emixa, feminini non masculini generis se gessisse papatum fateri coacta est. At ne in posterum alius quam masculinus gereretur, solerti patrum petasatorum cura prouitum est, qui neminem ad eum admittendum censuerunt nisi vir magnis testibus comprobatus esset. Quam tamē consuetudinem alij potiori sua ætate cessisse, docet Patquillus: qui ubi illā & illius causam versib. octo descripsit, ita suū epigramma claudit;

Cur igitur nostris mos hic iam tempore cessat?

Ante probet quod se quilibet esse marem.

Cæterum

huius facti longiore alioqui narratione digni refricandā duntaxat memoria (quod eius fama peruagata sit) existimam. Est tamen hæc eo diuersa à præcedentibus impostura, quod nō alienū, sed alterius sexus nomen mentita fuerit. At similis superioribus virorum imposturis muliebris fallaciæ exemplū Valerius, si parua magnis licet adiungere nobis in quadā quæ se pro Rubra bonis nihil ad se pertinentib. inferebat, proponit:

Sed ad reges orationem referens, iterum dico, multa ad nostrorum regum mores & instituta non debere exigi, eorum quæ ab illis dicta facta ve commemorantur. alioqui enim cui persuadebit Herodotus Xerxis satellites legatos Lacedæmoniorum in caput protrussisse, ut ad procumbendum pedibus Xerxis eumque adorandum adigerent? Sed & alia circa eos qui ultro citroque mittebantur legatos observari possint quæ non satis cum nunc recepta consuetudine conveniunt. Illud certe omnibus seculis commune fuisse videtur, ut legati sæpe sub legationis specie speculatorum exploratorumque officio fungentur. Nam ut in Thalia audimus Æthiopum regem legatos Cambyſis sic alloquentem, Neque Persarum rex vos ad me cum donis ideo misit quod me tibi hospitij necessitudine iungi, magni estimet, neque vos vera loquimini. venitis enim exploratores mea ditionis futuri. Ut inquam hunc regem bis legatos verbis compellantem audimus, (erat autem is non hæreditario iure regnum adeptus, sed ex Æthiopum instituto, quod ceteris ciuibus corporis proceritate & robore præstaret, rex creatus) sic apud Salustium in bello Iugurthino legimus, Ibi cum Boccho Numida quidam nomine Aspar multum & familiariter agebat, præmissus ab Iugurtha: qui postquam Syllam accitum audierat, orator & subdole speculatum Bocchi consilia ierat. Hactenus Salustius. Nostri quoque sæculi principes non ignorare hunc legatorum usum, quis ignorat? Verum enimvero ille Salustij locus Libyam mihi in memoriam reuocans, una etiam quandam Libyæ regum consuetudinem ex Herodoti Melpomenis in memoriam reuocavit, quam præ quavis alia exemplo carere, & tamen fabulosam nequaquam esse credo. Siquidem eorum Libyum regi qui Adymachidæ vocantur, solenne fuisse scribit ut adductis in conspectum virginibus quarum propinque nuptiæ essent, ei quæ præ ceteris placuisset, virginitatem raperet. Sed quæ & alia multa idem historicus regum facta commemoret, in quibus vel libido, vel ebrietas, vel crudelitas, vel fatuitas fide maior appareat, ex collatione cum aliorum regum factis qui longe post tempore extiterunt fidem præcis illis visum est cõciliare. Primum igitur illum de virginatorem regem, vel Rhamptinzen suam suam prostituentem, cum Hieronymo Syracusanum rege comparemus. Hunc quandam ex his qui iapanari præerant, ortho dictam, uxorem duxisse, &

regi-

reginam constituisse, memorie proditum est. Quid Ptolemæus? Thaidem nobilissimum matrimonium sibi iunxit, & ex ea filios duos Leonticum & Lagum, filia vnam Irenen suscepit. Darius autem is quem Alexander imperio spoliavit in eo ipso bello in quo de fortunis omnibus adversus illum dimicabat, trecentis quinquaginta pallacis stipatus erat. Sardanapalum, Ninum, aliosque huiusmodi, necnon eorum æmulum Hellogabalum (quod monstra iustius quam homines appellari possint) omittor: & a Venere ad Bacchum, id est ab illius satellitibus ad huius satellites venio. Narrat Herodotus ebrietatem Cleomenis eomania illum perduxisse, ut arrepto gladio sibi tibias primum, mox femora & coxas, tandem ventrem confunderet. Cur (obsecro id narrant: Herodoto minus fidei adhibebitur quam his qui ab Alexandro magno Clitum munus eius amicum inter pocula interfectum commemorant, & hac eadem sententia eius merovictis imputant? Hunc, si illis credimus) ut ebrietas ad eadem illius stimulaerit, ita & ipse ebrietatis pernas, quum ex ea morbum contraxisset, morte tidem luit. Hinc semper ad edormiscendam crapulam non breuiori quam duorum dierum totaque nocturno spatio fuisse opus aut. Quid huius pater Philippus? Quid rex Antiochus, & qui eum sequuti sunt eiusdem nominis reges? Quid posterior Dionysius Siciliæ tyrannus, qui per totos nonaginta dies ebrius interdum erat? Quid prioris Dionysij filius Hipparchus? nonne huius illum crapula iugulasse fertur? Hactenus & de ebrietate. Nunc de crudelitate, quæ ebrietatis plerumque solet esse comes. Exemplum crudelitatis apud Herodotum horrendum legi fateor, & quidem horrendum præ cæteris. Astyagis facinus Atreum æmulantis existimant: sed Neronem unum non ea solum quæ ab Herodoto scribuntur, sed omnia omnium mortalium crudelia facinora crudelitate sua partim superasse, partim credibilia reddidisse dico. De qua tamen, quod & satis perusgata & omnibus exolata sit dicere super sedeo. Hæc autem nullam faciens, ut de regum multarum facinoritate dicam, orco postulat. Ad quam generatim probanda licet veteris illius proverbij authoritate mihi possim, Aut regem aut fatuum nati oportet, a suis tamen singulos factis, tanquam locupletissimis & cent illis testibus, comi nemalo. Sed hec mihi hæc auti, & unde recipiam cogitanti, illud Nationis telus,

Ut stat, & incertum qua sit sibi nescit eundem

Quia videt ex omni parte viator iter.

Verè enim mihi ipsa exemplorum copia nocet. Sed commodum illi⁹ regis facta in mètem veniunt, qui suo ipsius cognomine veteri illi proverbio astipulat⁹ est. Qui enim ab adulatoribus Antiochus Epiphanes, is ab ingenuè verum proficientibus Epimanes dictus est. Is subinde regali veste deposita, vilem togam induibat, eaq; indutus ad forum sè se conferebat, in quo obuium quenq; prehensabat, ut edilis aut tribunus plebis crearetur: & quem magistratû adeptus erat, eo tanquam plebeius fungebatur. Idem subinde à suis se subducēs, aurifabrorû aut aliorum artificû officinas adibat, ut cum illis confabularetur: aut certè qui primus è plebe atq; adeo è sæce plebis ei occurreret, illum cõgerronem habebat. Obuiis & nunquã antea sibi visis munera sæpenumero dabat. Interdum per compita nummos proiciēs, Cui dat fortuna, capiat, inquebat: moxq; se inde proripiebat. Interdum & sertis caput redimitus per urbem incedebat, lapides occultè circumferens, quibus aulicos qui ipsum sequebantur, petebat. Idem balneis publicis & ad quas plebs confluebat, utebatur. Vbi quum aliquando plebeius aliquis ei pretiosis vnguentis se perfricatû dixisset, Beati estis vos reges quibus harum rerum vñs suppetit, ex quibus tam bene oletis: At ego te istis (respondit) ad satietatem vsq; , & ultra etiam, explebo. Cuius promissi memor postridie ad locû in quo is lauabat accedit, & magnum vas vngueto pretiosissimo stacte appellato plenum in eius caput effundit. Quum autè multi è plebecula (qui non procul & ipsi lauabant) accurrentes, in vnguento illo in terram effuso se volutarent, moxq; in loco illo, quia lubricus redditus erat, multi labētes risum spectantibus mouerent, tandem & rex ipse ex illis suo lapsu ritum excitantibus vnus esse voluit. Idem rex fontem quēdam apud Antiochiam Midæ factum imitatus) vino perfudit. Alia egregia eiusdem regis eiusdemq; generis facta ex historiis promenda lectori relinquo. Caterum hic quidem rex in vnā, alij potius in altera ituititix peccarunt partem. quanto enim hic infra regiam dignitatem se demittebat, tãto alij multi supra illam se extollebant, & aliquã de seipsis diuinitatis opinionem concipiebant. Qua de re extant aurei Rhiani versus: qui postquam ostendit quam misera egenis conditio sua videatur, cõ-

τὰ de diuitibus & qui in magno imperio constituti sunt, ita canit,

Ὅς δὲ κεν εὐχῆσθαι, θεὸς δ' ὅπῃ ὕλθεν ὀπάξῃ
καὶ πολυμυρία, δὴ πάλῃ θύεται ὕψι καὶ γαίῃ.
Ποτὶν δὴ πείθει, πῆ τι δὲ οἱ οἱ πικρὸς
ἀλλ' ὑπερπλήθ' ἀμφοτέρωσι νοοῖο
Ἵσα Διὶ βοομέε' κεφαλῇ δ' ὑπερ αὐχέναι ἔχῃ,
καὶ πρὶ ὧν ὀλίγος μὲν ται δ' εὐπύχυν Ἀθήνῃ,
ἥ πν' αἰτραπὶ τὸν τιμαίεται ἑλυμπύον δέ,
Ὅς καὶ μετ' αἰθαρᾶ ποισιν ἀειθμὸς ἑλαπνύει.

Hic autem quorsum Poeta, non contentus dixisse, reges ita fastu turgere ut obliti videantur se terrā pedibus calcare, & mortalibus ortos parentibus esse, addat inter alia, eos Mineræ nuptias ambire, quum a non paucis doctissimis viris quæsitum sciam, a nemine autem repertum audierim, si explicauero (quum præsertim explicationem proposito nostro cōgruentem habeat) maximam me a multis initurum gratiam spero. Poetam igitur non hyperbole poetica hic uti voluisse, nec Mineruam pro quavis alia dea nominasse, sed ad historiā respexisse dico a Theopompo sic relatā. Cotys qui luxum cæterorum Thraciæ regum supergressus est nuptiale epulum aliquando apparauit, tanquam Mineruam in vxorem ducturus esset: adornatoq; thalamo, quum ebrius ipsius aduentum aliquandiu expectasset, tandem furore percitus, vnum ex satellitibus, num dea in thalamum venisset, visere iussit. Quē reuersum, & neminem in thalamo esse respondentem, sagitta transfixit: moxq; secundum a se missum, ob idem responsum itidem interfecit. Tandem missus tertius, re animaduertā, illum a dea iam pridem in thalamo expectari retulit. Hacten⁹ quæ ad germanam (ut ego quidem iudico) verborum Rhiani expositionem faciunt. Qualis verò hic bellus Mineræ proc⁹ erga vxorem suam fuit? Ex zelotypia in tantā iram repentē aduersus illam exarsit, ut propriis manib. eam, a vulua orsus, disseuerit. Sed de Coty satis. Quid Alexander? nōne Ammonis siue Iouis filius haberi gaudebat? nōne modò Mercurij ritu talaria petasumq; & caduceum, modò Herculis more leoninam pellem clauamq; gestabat? Commodus autem nōne cum

Herculis insignibus nomen etiam eius sibi vendicabat. Vnde hæc: roget aliquis. Nimirum ex prava præbendi adulatoribus aures consuetudine. Quid enim aliud sunt adulatorum voces apud principes, (quibus ingenua iam cū opibus est superbia) quam additum incendio oleum? Quum igitur illa de Alexandro & Commodo legimus quæ modo commemorata sunt, quum eundem Alexandrum statuae dei alicuius cultum & ornatum sibi adhibitum admisisse, quū alterum quem debellaret orbem quæsiuisse audimus, vni cū hac adeo kulta eorum arrogantia simul & assentatorum diram blandiloquentiam, à qua illa profecta sit, audire nobis videamur. Et tamē principibus multis amici, nullis adulatores defuerūt. Habuit & Philippus huius pater suum Clisophum, Antigonus cui cognomen fuit Epitropo, suum Apolliophanem, Ptolemæus tertius suum Callicratem, Ptolemæus septimus suum Hieracē, Philopator suum Philonem, Attalus suum Simachum siue Theodorum, Mithridates suum Solipatrum, Seuthes Thracū rex Heraclidem Maronitem, cuius a Xenophonte etiam fit mētio: habuerunt ambo Dionysij Syracusarum tyranni Satyrum, Chirisophum, Democlem: habuit earundē Syracusarum tyrannus Hieronymus Thrasonem & Osin. Nec verò his assentatoribus illos contentos fuisse, sed horum duntaxat & aliorum quorūdam nomina, quòd cæteris antecelluerint, literis mādata esse credibile est. Ego certē ne ipsum quidē Alexandrum Hegesia, Agnone, Demettio, Medio, Bagoa, Gergithio, Dioxippo, Anaxandro, aliisque quorum per historias sparsa extant nomina, contentum fuisse existimo. Quid quòd ipsos quoque philosophos assentationis artifices esse non puduit? Anaxandrum enim (quem hic postremū nominavi, & cuius verba putidæ adulationis plena paulo post referam) philosophum fuisse constat. Sed & eum quem Attalo assentari solitū dixi, Simachum siue Theodorum, eius etiam præceptorem fuisse legimus: qui librum *πρὸς τῆς Ἀττάλου παιδείας* scribere (Xenophontis *Κύριον παιδείαν*, ut opinor, æmulatus) & hoc suæ adulationis monumentum posteritati commendare non erubuit. Quinetiam huiusmodi homines à nonnullis principibus tāquam proverbiale nomen traxisse, & ab Alexandro *ἀλεξανδρικῆς λαῖας*, a Dionysio *διονυσιοῦς λαῖας* appellatos fuisse accepimus. Sunt porro assentatorum duo genera: vñ est eorum qui aperto (ut ita dicam

dicam) marte; alterum, eorum qui ex inficiis adulantur. Hos illis ut periculosiores, ita formidabiliores esse debere nemo ignorat: & tanto quidem quanto fixa sub aquis latentia scopulis conspicuis sunt formidabiliora. Rursum verò inter eos qui aperto Marte gradiantur, periculosiores sunt ij qui ad id quod præstant infame obsequium, verbo non tantum ad demerendam principum gratiâ, sed ad instandos etiam eorum animos accommodata ad sunt. Vtriusque generis exempla proferâ, sed minus periculosus priorem locum dabo Chirrophus Dionysij prius adulator, ridens enim illi cum quibuldam familiaribus cernens, ridere & ipse coepit. Interrogante Dionysio quæ illi causa risus esset, quum ea quæ dicerentur non audiret, Fidem, inquit, vobis adhibeo, quicquid illud sit quod dixeritis esse mihi dignum. Eius autem filius Dionysius eos circa se habuit qui *δουλοειδῆς* appellati fuerunt, qui spuerente Dionysio faciem suâ se penumero conspuendam præbebant, atque adeo ipsum eius, interdum etiam (honor sit auribus) quæ eum murrat, lambentes, melle dulcius esse aiebant. Idem, quum Dionysius ex ebrietate cecus aut certe cæco proximus euassisset, patinas & calices inter cœnandum deieciabant, tanquã & ipsi ita cacutirent ut nequaquã illa valia ac ne ipsos quidẽ cibos cernerent: expectabantque dum Dionysius præhensam eorum manum patinæ admoneret. Quod officium Hiero quoque quibusdam suis adulatoribus idem oculorum vitium simulantibus præstitisse scribitur. Idem illi Dionysij assentatores, ut sibi in illa sua simulatione constarent, inter eundem alter in alterum sæpe impingebant, adeo ut eos ipse Dionysius manu perinde accæcos deduceret. Cum hoc autẽ eorum factò optimè quadrat quod Chirrophus Philippi assentator facere solit⁹ narratur. Quum enim exculptus Philippo fuisset oculus, eũ comitabatur eundem & ipse oculum factis inuolutum habens. Rursum quum ex vulnere debilitatum crus Philippo esset, vnã cũ Philippo claudicans incedebat. Sed hic tamen, sicut & illi *δουλοειδῆς*, suam artem sine vllò suo damno exercebat: at Mithridates (en quò progrediatur assætationis furor) assætatores nactus est qui graues sibi metipsis assætationis suæ pœnas dabat. Quum enim ille rei medicæ studiosus esset, ut ostenderet quantam de illi⁹ peritia opinionẽ concepissent, secãdos illi vrẽdos quæ (quã alioqui nihil opus hoc remedio haberent) se præbe-

bant. Ad alterum illud adulatorum genus, quod periculosius esse dixi, venio. Nicetas Alexandri assentator quum cum ex epoto pharmaco torsionibus vexari cerneret, O rex, inquit, quid faciendum nobis est, quum vos dii talia patiamini. Dioxippus autē Atheniensis pancratiastes, fluente evulnere quod Alexander acceperat, sanguine, Homericum illum verbum protulisse fertur,

Ἰχὺς οἷός ἐστιν ὡς τὸ πῖμα μὲν γὰρ πῶς ἔστιν.

Quid nebulo ille philosophus, (cuius & antea meminimus) eandem & ipse artem facitans? Quū aliquando Alexandro itineris comes esset, orto tā vehementi tonitru ut omnes trepidarent, At tu fortasse (inquit) Alexander fili Iouis, huius tonitrus es author. Eiusdem farinae est illud Democis factum, qui posterioris Dionysij assentator erat. Is quum moris in Sicilia esset singulos domi Nymphis sacrificare, & circū earum simulachra tripudiare, Democles relictis Nymphis, ad Dionysium, circa eum tripudiaturus accessit: negās oportere ad inanissima numina studium convertere. Quis verò nō multo etiā magis Atheniensium planē similem adulationē miretur? Traditur enim illos Demetriū cognomento Poliorceten, quum Athenas venisset, cum aliis diuinis honoribus prosequutos esse, tū canticis eum & domi & in publico celebrasse, quib. inter cetera solum illum verum esse deum dicebant. Ceteri dii (inquebant) aut procul a nobis absunt, aut dormiunt, aut auribus carēt, aut preces nostras negligunt: fortasse etiam ne omnino quidē vili sunt: at te præsentem cernimus, nō ligneum, non lapideum, sed verum. Qui verò sunt hi quos in tam horrendam adulationem prolapsos audimus? Illi ipsi, illorū certē posterī) qui Eua-goram, quod regē Persarum adorasset, morte mulctarūt. En quam propensā sint ad assentationem hominum ingenia. An verò minus propensos esse putamus ad eam recipiendā principum animos? Quis eorum tam bene se modulo suo metiri nouit, ut ei assidua illæ & quidem immodicæ laudationes recordationem mensuræ suæ non extorqueant? Si princeps aliquis vel minimā rei militaris scientiā habet, Themistoclem, Epaminondā, Scipiadas ambos superat: si qua corporis firmitate prædit⁹ est, statim audit Hercules: si nō omnino indilertus est, alter Demosthenes vel Cicero alter appellatur: si vel vnū versiculū scribere nouit, Homerus aut Virgilius est. Attalum
quidem

quidem certè eodem & præceptore & assètatore vsum esse, historia perhibet, Simacho siue Theodoro, cuius & antea facta fuit à nobis mentio: idem verò aliis multis principib. & olim contigisse & hodie cōtingere verisimile est. Quamobrem verè à Carneade dictum est, diuitum & regum filios solam equitandi artem rectè discere: quòd & in ludo literario præceptor, laudando, & qui colluctatur, sponte succumbendo, illis adiutur: at equus quum nec sciat nec curet priuatúsne an magistratus, diues an pauper sit is què vehit, cervicem cuiuslibet equitandi imperito frangit. Nec verò hac tantùm in parte exitiales sunt suis dominis adulatores quòd illis falsà de seipsis persuasionē induant: verum etiam quòd calūnias apud illos grauent quoscunq; suarum partium esse nō vident, id est quoscunq; liberè & ingenuè loqui, & (vt habet vetus prouerbiū) *τὸ καὶ φίλον καὶ φῶν* appellare, quos deniq; ea quæ veros amicos decet, & loqui & facere animaduertunt. Vnde enim (obsecro) Alexandrū ad Callisthenis, Parmenonis, Philotæ cadem, nisi ab illo suo adulatorum agmine impulsū fuisse arbitramur? Sed vt tandem aliquando ad priscos illos Herodoti reges reuertamur, quorum miram & propè incredibilem amentiam cōmemorat, quin illi quoq; suos adulatores habuerint, minimè cuiquā dubium esse debet. Verū ceteris omis, de eo qui principē inter eos arrogantia pariter & dementia tenere locum videretur, dicam. Qui Hellespontum compedibus vincit, qui Hellesponto minatur & contumeliam dicit, qui deniq; Hellespontum flagellat, nōne Mardonio adulatori perniciosissimo potius quam Artabano amico fidelissimo auscultat, sicut & Dionysius, Philippus, Ptolemæus, suis singuli adulatoribus, quàm Dioni, Samio, Cleomeni, amicis & probata fidei viris, auscultare maluerunt? Iam verò & illis multo etiam antiquiorib. regibus (qui quicquid delirant, plectuntur Achiui) sunt qui suos apud Homerum adulatores assignent. Vt autem reges aliosq; principes assentatorib. comitatos, ita & reginas quasdam assentatricibus comitatas fuisse, memori traditō est: inter quas eæ quæ *κλιμακίδες* appellatae sunt, claruerunt: id nomē ab obsequio quod reginis præstabant, adeptæ. harū enim dorsa scalarum vicem illis currum conscendere volentibus præbebāt. Quæ quum ita sint (vt hunc tandem de regum fatuitate locum claudam) sicut credibilem nobis cæterorum regum stul-

titiam reddit corrupta illorum ab assentatoribus natura, itidem Herodoto priscorum quorundam regum amentum describenti credamus, si quidem assentatores his itidem fuisse credimus. Simul verò & principum huius tempestatis conditionem consideremus, qui quum a maioribus suis potentia circa res multas superentur, sola multitudine adulatorum illis potentiores manent, si modo qui suorum dominorum domos, vrbes, populos, regna, ut pessumderunt olim, ita & hodie pessumdant, principum potentiam augere putandi sunt. Cuius mali exempla ab hoc nostro seculo petita odiosa essent, & satis multa veteres historiarum suppeditant. nam si principum mores ab adulatoribus corrumpuntur, quæ illam morum corruptelam sequuntur clades, non dubium est quin adulationi acceptæ ferri debeant. Adde quod adulatorum est imminencia suis dominis pericula dissimulare, securos illos esse iubere, ad quidvis sibi de sua potentia pollicendum incitare. Quod qui faciunt, nonne illos in pericula trudent? nonne hostium telis inermes exponunt? nonne in illorum denique manus eos tradunt? Et hoc quidem modo exitij causa principibus iure dicantur esse adultores, sed non propinqua. At propinquam etiam exitij causam suis dominis eos sæpenumero fuisse testantur cum alij multi, tum is Philippus quem Romani imperio euerterunt. eius enim iam antea regnum ab assentatore Proclide Tarentino labefactatum fuisse Polybius author est. Crassi autem adulator Andromachus Parthis operam suam ad illi fortunis pariter & vita spoliandum locauit. Porro ut adultores superiorum seculorum ab adulatoribus nostræ ætatis, numero, sic etiã peritia tanquam discipulos à magistris superari sciendum est. quo diligentius ab illorum insidiis cauere sibi principes debent, sed ipsi viderint. Ad me quidem quod attinet, si quid vota hic valere possent, ut Thessali olim urbem quæ Adulatio vocabatur, funditus euerterunt, ita præ quibusvis aliis maleficis radicibus extirpatos adultores aulicos optarim.

Nunc & luxus priscorum regum ab Herodoto & aliis descripti collationem cum posterorum quorundam partium regum partim aliorum luxu, aggredior. Inter cætera igitur quæ de luxu regum Persarum monumentis literarum tradita sunt, vix credibile nonnulli putarunt quod Herodotus narrat, quocumq; illi irent (nā quod de Cyro dixit, de eius successorib. etiam

iam intelligi voluit) Choaspis fluvij aquā circumuehi solitam fuisse, & nullam illos aliam potare consuevisse Ego verò quēquam qui hoc mirabile, nedū incredibile, iudicet, esse demior. Vtrum enim, quæso, maiori admiratione dignum? aquæ plaustris regē Persarum comitatum ditionem suam peragrarē, an Cardinalem ē media Gallia Romā usq; aliquot lagenarum millibus comitatum peruenire? Quod tamen ego tacuissem, nisi earum fama iā percrebuisset, atq; adeo earum ignominia in Gallos omnes (quippe quos inde *botigliani* Itali vocant, quasi lagenarios, Græcè *λαγυνίαντας* dicas) redundare cœpisset. Et illis quidem qui curiosas illas potus aquæ certæ delicias obiiciunt, hæc pauca respondisse, fuerit, meo quidem iudicio satis Illis autem qui cetera obiiciunt, multa habeo quæ respondeam. Ad luxum quidem certè quod attinet qui circa ciborum apparatus versatur, nec plura nec luculentiora ex vilo quam ē nostro seculo posse prout exempla existimo, quo iam per uulgatum circa ferinam carnem esse cœpit, (de Gallia loquor) ut aulsi ex uterō viuarum matrum fœtus mensis apponantur. Quem tamen luxum mēsa Galli cuiusdam primarij in regis aula viri, vilem iam reddiderat: & verba propediē exprimendis aliis eius circa cibos & ciborū apparatus delictis defutura erāt, si civilis Gallia nostræ Mars illi parcere, & coquorum celebrium vota (quibus inigne sui desiderium reliquit) exaudire voluisset. Verum ut ad magnates usq; nō veniamus, virum quendam fide dignissimum de quadā Auenionēsi muliere (quæ aulae pontificiæ ibi tum sedem Apostolicam habētis Lais fuerat) audiui narrantem, eam turdis & perdicibus alijsq; auib⁹ vesci solitam, quæ feniculi, anethi, corianni ve aut similium semine saccharo condito pastæ essent. Sed illud audiui: at lactucas aqua saccharata, quam vocant, à matrone cuiusdam ancillis, & quidem illius, ut aiebant, iussu irrigari vidī. Quæ quū ita sint, quid aliunde quā ē nostro seculo, huiusmodi deliciarū arceslere exēpla necesse est? At verò alterius luxus multa genera luxui nostræ ætatis (de quo & antea dictū est) posse accedere fateor. Alterū luxū voco qui nō circa cibos sed circa reliqua versatur. De hoc igitur quæcunq; ab Herodoto memoratur, à Sicilia tyrānis superata esse dico. Quib. quū primū in hac re locū tribuo, ipsū etiā Herodotū sequor, qui de Polycrate loquens, ita scriptum reliquit, Nullus enim regū Græciæ,

exceptis Syracusanis, dignus est qui cū Polycræ, quod ad magnificentiam attinet, comparetur. Nec tamen solos Syracusarum reges siue tyrannos, sed & Alexandrū aliosq; illa prætergressos esse dico. Argumento autē vel vna Alesthenis Sybaritæ vestis esse potest, quæ centum viginti talentis vendita fuisse fertur. Quod si ad vitem & platanum auream vel platanos aureas veniendū est, earum cum aulæ Alexandri plēdore & magnificentia comparationē ex Phylarcho audiamus. Aureæ platanī, inquit, & aurea vitis, sub qua sedentes sæpe Persarū reges iura suis populis dabant, quotidianum regis Alexandri sumptum equare non videntur: quanuis alioqui vitem illam commendarent etiam vix quæ smaragdos & Indicos carbūculos aliasq; pretiosissimas gemmas racemos immittentes haberēt. His autem descriptionem opulentiæ & magnificentiæ illius adiungit: quæ si vera est, verē etiā platanos aureas Persicorum regum vitemq; aureā cedere illi dixit. Porro vt comparationem hanc persequentes, ab ipsis dominis ad eorū famulos aut seruos veniamus, (nam quicunq; sub ditione regū Persarum erant, serui eius vocabantur) narrat Ctesias quenda Annarum qui satrapa Babylonie a rege constitutus fuerat, centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres circa mentam suam habere solitū. Audiamus vicissim quæ de quibusdā Alexandri siue sodalibus siue assentatorib. tradita sunt. Phylarchus & Agatharchites memorix prodiderunt, eorum aliū clauos aureos crepidis suppositos gestasse, aliū, quoties de publicis negotiis cum aliquo tractaret, super pavimento purpura strato deambulare solitum fuisse: alios aulaeis per quinque stadia locū in quo venarentur, cingere consuevisse: alios puluerem ad palæstræ vsum sibi à iumentis multis, quocunq; irent, portandum curauisse. His ego comparationib. (quāuis alioqui in exēplorum luxus cōmemoratione luxuriare oratio mea possit, præsertim si ad Romanos vsq; progredi voluerit) vt pote mea sententia aptissimis contentus esse statui. At nostri seculi principum luxus illo quidem artificiosior & (vt ita loquar) ingeniosior meritō dici possit: at opulentiā tantum illi cedit quanto minores sunt horum quam illorum principum opes.

Vt autem ad varios variarum gentium mores atq; ritus ab Herodoto descriptos aliquando tandem reuertamur, quis nō ex Græcis multos in eo quod de Ægyptiorum scribendi more
à dextra

à dextra in sinistram tendendo, cōmemorat, suspectum mendacij habuisse credat? At nos quibus familiares sūnt Hebraicæ literæ, tantum abest vt hoc admiratione dignum censeamus, vt potius quenquam hoc mirari miremur. Multo certè minus fidem (& meritò quidem) apud lectores impetrasset Herodotus si aliquos inter Ægyptios reperiri scripsisset qui sinistra in scribendo, non dextra vterentur: quum tamen mihi duos qui id facerent, videre contigerit, Flandrum vnū, Sabaudum alterum. Quid si verò esse tradidisset qui oculis casu aliquo orbati, nihilo tamen minus scriberent? rem aliis quidem fortasse incredibilem, at mihi certè credibilē narraret. Quare? quòd scribere absque oculorum vsu (id est vel in tenebris, vel oculis aliò cōuersis) necessitas rerū omnium magistra me docuerit. Atque hæc de isto miraculorum genere hætenus, ad alia veniamus. Quidni viros Ægyptios lanificium exercuisse credemus, quum apud Segulianos nobis vicinos vsitatū viris multis nendi morem cernamus? At quàm ineptum est viro, quàm ridiculū, colum gestare, & muliebri more lila deducere? Ineptum est, fateor, & ter quaterq; ridiculum: sed quid agas? an quia ridiculum, ideo verum non erit? Ridiculum est nobis eiusdē Herodoti illud, Ægyptios viros (honor sit aurib.) subsidentes meiere. At Turcis ridiculum id nequaquā fuerit quibus hāc meiendi rationem tanquam honestam in vsu esse, nostram cōtrā velut turpissimam auerſari aiunt. Accertè (si in re huiusmodi philosophari nefas non est) nō de nihilo est quòd Hesiodus, ne stātes meieremus vetuit, quum *ἄνδ' ὀρθὸς ὀμίζειν* dixit. Sed esto (excipiet aliquis) veracē in hoc fuisse Herodotū: quid quòd addit, mulieres cōtrā stantes meiere? De hoc certè (vt ingenuè fatear) aliud quod respondeam non habeo quam hoc: quemadmodum si quod de viris Ægyptiis tradit, Turcæ nobis exemplo suo non confirmarent, incredibile videretur, quum tamen verum esset: ita, quod de mulieribus addit etiā si nullo exemplo, quod quidē ad aures nostras peruenierit) comprobetur, verum nihilominus esse posse. Hunc autem locum, Sophoclis poetæ & Nymphodori historici autoritate claudēdum censeo, qui eandē quam Herodorus morum Ægyptiacorum ab aliis discrepantiam testantur. Antequam tamen à ridiculis discedamus, addam & quod de vxorib. Libyūm Adyrmacindarū narrat in Melpomene, eas videlicet pediculos suos

(honor nūc quoq; sit auribus) non antè abicere quàm eos vitillim momorderint. (est enim ἀντιδάκναι vicillim morderè, non pràmorderè, ut interpretes verterat) Hoc quoque his annu-merari debere quæ non ridicula sint solum, sed & fœditatem spurciticinquè incredibilem habeant, confiteor: sed cur aliis historicis quosdam φθίροφαγῶν nobis commemorantibus fidem adhibebim⁹, Herodoto narrati has mulieres φθίροδακτῆς, (quod multo minus est) fidẽ derogabim⁹? Imò ne φθίροφαγῶς quidem fuisse vltos credo, respondebit fortasse aliquis. Cur, obiecto, minus credibile est τὸ φθίροφαγεῖν quàm τὸ ἀντιδάκναι? licet hoc magis crudele, illud magis fœdũ sit? Anthro-pophagiæ autem exemplum, ut feritatis extra omnẽ contro-uerſiam politæ, profero: quum eius hac etiam tẽpestati multi oculatos sè testes esse iactent. Quam feritatem nequis in bar-baris hominibus miretur (simul autem & alia multa crudeli-ter ab iisdem perpetrata, quæ ab Herodoto describuntur) aut ne fide maiorem indicet, audiat non barbarum, sed Græcum hominem: non literarum rudem, sed philosophũ, & quidem inter philosophos celeberrimum, verba hæc vel ipsis Cyclopi-bus & Læstrigonebus anthropophagiæ authoribus indigna proferentem: καὶ ἀντὶ τῶν μελῶν ἀποχρηστὴν μέρος πρὸς τὸ τοιοῦτον χρῆσιμον, μή τι καὶ ἐξ ἧς αὐτὸ μὴ τι ἄλλος ῥηπίζῃ, ἀναλίσκῃ δὲ αὐ-τὸ ὅπως τῶν κατεργαζέμενων μερὲς γίνῃται. Hæc Chrysippum in libro De iustitia, scripta reliquisse, de mortuis hominibus lo-quentem, testatur Sextus philosophus. sicut & ista in libro De officio, διο καὶ χρηστικῶν ἐξ ὄντων τῶν κρείων, πρὸς ἃ χρῆσονται αὐ-τοῖς, καὶ περὶ καὶ τῶν ἰσίων μερῶν, οἷον πρὸς ἀποχρηστὴν τὴν ἐαυτοῦ χρῆσιν, αὐτῶν καὶ τοῖς περὶ ἀπὸ τῆς. In quorum autem cadaue-re ita nos officio fungi iubet? Parentum. Inunc, & ab Hero-doto vel aliis historicis descriptam ἀνθρώποφαγίαν aut ἀνθρω-ποφάγιαν fabulosam esse clama.

Verum ut ad illam morũ Ægyptiacorum à Græcicis dif-crepantiam redeam, ad inveniendā mirā & propè incredibilis morũ dissimilitudinis exempla, ab hoc nostro seculo non dis-cedamus. Quid simile Germanorũ Flandrorumq; mores cum Gallorum aut Italorũ moribus habent, siue victus rationem, siue cultum corporis, siue studii & animorũ inclinationes spe-ctes? Si Gall⁹ aut Italus ad mœtā ducatur ea lege ut per sex se-ptemve horas illi accumbat, in carcerẽ traditur, non ad mensan-
dum

duci sibi videbitur: si verò accumbēti tale cœnophorum quale illis ebibendum proponatur, ad suppliciū malle se rapi clamat. nam ut horū utriq; vino se ingurgitare, acerbissima mors est, na illis (de vulgo loquor) suauissima vita censetur. adeo ut nō immeritō quis eos progeniē illius esse suspicetur qui apud comicū Alexin, dicebat, *ὦχ' ὅτι ἐν τῇς γὰρ μεγίστῃ αὐτοῖς ἐὺ ἀρχήσονται, ἀλλ' ὅτι ἀσπρίαισιν ὄσονται*. Ad vestitum autē quod attinet, siue huic siue illi caligas Lant-knechticas indueris, non homini caligas, sed hominē caligis alligaueris, & ex quantumvis agili immobilē illa panni saburra reddideris. Eisdē verò Gallo dico & Italo, acis quidē potissimū qui in aliquo sunt dignitatis gradu locati) nihilo magis ut in patria sua cū viridi pallio quā ut nudi in publicū prodeat perluateris. non enim satis tanq; mentis haberētur. At Germanis nulla huiusmodi de eo quem ita vidēt amictū, oboritur suspicio. Sic & versicolorē vestem aut certē versicoloribus fimbriis prætextā gestare fœminis permittūt: nos nequaquā. Permittūt isdē (ac præsertim virginib.) passo & per colla sparsō capillo incedere: apud nos autē virgo propter hūc habitū manadib. annumeraretur. Et hæc quidē pauca sunt huius dissimilitudinis exēpla ē multis quę hāc collationē persequi volētib. suppetēt. Vicissim verò aliquod exemplū ritūū in quib. nos ab Italis discrepam⁹, proferre libet. Vxores nostrę ad illud exemplar institutę sunt,

Ille regat cunctos, illi sint omnia curę,

Et nihil in tota me inuenit esse domo:

at illorum

vxoribus dicas hos versus ita inuersos esse,

Ille regat nullos, sint nulla negotia curę,

Illamq; in tota nil inuenit esse domo. Illi vxoribus suis fucare

faciē permittunt, (quū tamē hoc facin⁹ in eorū senectutē redūdaturū sciat) nos suspectas fucatę faciet, suspectas adulteri; eadē opera haberem⁹. (aulas principū excipio, quę miscellaneos mores ritūq; usurpat.) Ut verò a personatis mulierib. abhorrem⁹, ita nec grassatrices amamus: sed easdem & in lecto & in mēsa (i. vti obiq; vel proceras vel paruas, habere volum⁹. In aures prisco more gestare multorum suis vxorib. permittunt: nos id in vxorib. nostris meretriciā iudicarem⁹. Nos obuias Galas, siue matronas siue virgines quę nobis familiares sunt, faciam⁹: si patricia sit, etiā osculamur: italas vix quāquā voce, nec dū oscula salutare auit. Offendūtur iam osculationibus

huiusmodi quas vxorib. nostris concedimus : offendimur vicissim papillarum nudationib⁹, quas suis illi (ac præsertim Veneti) permittunt. Cur enim quas pudicas esse volunt, cultu suspicionem in pudicitia præbere volunt? Nisi fortè obuiis quibusq; nudare papillas, reiecta veste & hac ratione (vt est in pro uerbio) *ἄρα ὅτι καὶ ἡ πόλις*, pudicitia per occultam quandam antiperistasin argumētum esse existimant. Ad me certè quod atinet, cōiectura nulla possum assequi quòdnā eorum à quibus hoc institutum profectum est, consilium fuerit: sicut nec quod fuerit apud eosdem Venetos illius qui vt velare faciem commune meretricibus cum ingenuis virginib⁹ esset, statuit. Et quoniam à meretricibus ad lupanaria facilis trāsitus est, de his quoq; aliquid dicendum est. Nonne qua sit inter ipsas etiā Christianas nationes de his controuersia videmus? nonne de his varias in veramq; partem (excluso interim, proh pudor, Dei mandato) disputationes quotidie audimus? dum hi iuuenum corruptelam esse obiciunt, illi matronarum pudicitia prælidium esse respondent? At vulgus Italorum magis miretur urbem quæ receptaculis huiusmodi quàm quæ templis careat, & sibi *ἄσχητον* illic esse potius quàm hic sateri non dubitet. Sed quid de illo Patre sacro dicemus, quem adeo grauē authorem *πρὸς τὸν θεὸν ἀκούει* sequuntur? Ego certè quod de illo alias (& quidem in media vrbe Roma) dixi, nunc quoque liberè dico, pudendum quidem eius factum mihi in eo videri quòd iupæ matris Romuli studiosius reuerētiusque quàm Petri Apostoli memoriam colat: quippe qui viuus luparū imaginibus Romā circumuallarit, ac Petrum Apostolū cum vnica (quæ quidem in pretio sit) imagine, in angulū vrbis detrusit: alioqui certè prudentis medici officio functum mihi videri, quòd, vt illi, ubi a grotis huius vel illius cibi vsu interdixerunt, aliquem alium quo vescatur, illis proponunt: ita ipse quibus licitum esse matrimonium noluit, licitam saltem esse scortationem voluerit. Sed quòd sibi *καὶ τὸν ἐπεὶ* cum lupabus illis esse instituit, huic verò eius instituto qua ratione patrocinari quis possit, non video. nam si verè dixit ille,

Tu peiori reditu census augere paternos,

quanto turpius tam profani reditus partem in sacra inferri, & illo Petrum Apostolum ditari? Verum quum de his latius philosophari, nec loci huius nec temporis sit, hunc sermonem simul-

Simulque eam quę in illum deduxit disputationem finiendam
 censeo: si tamen prius hanc esse huius summā monuero, ut ex
 ea quam nostris oculis credere cogimur in vicinis etiam regio-
 nibus morum discrepantia (cuius specimen tantum pauculis
 illis exemplis dare libuit) multa quantumuis ab his quę aut vi-
 derimus aut audierimus abhorrētia, a fide tamen abhorre-
 re non putemus. Sed quid de vicinis populis loquor? nos a nobis-
 metipsis, id est a maioribus nostris, longē moribus dissentire
 dico. Quis enim vel Gallus vel Italus vel Hispanus vel Germa-
 nus maiores suos valde diuerso victu cultuq; corporis usos fu-
 ille, & diuersa etiam studia habuisse nescit? ut diuersos ritus ce-
 remoniasq; leges, instituta, iura omittam. Nam ut de nobis
 loquar) quum formosas nostrorum Gallarū regū nostrarum-
 que reginarum imagines aspiciamus, nōne quid illis in men-
 tem venerit ut eo vestitu vterentur, mirari solemus? Quod si
 priuatorum etiam hominum qui cōtū illis fuerūt, imagines
 haberemus, nō tantum admiraremur fortasse, sed etiam vestitū
 illum cum hodierno conferentes, obstupesceremus. Ad victū
 veniamus. Quam multos cibos in deliciis olim fuisse putam⁹,
 qui nobis viles sint: quam multos contra palato maiorū dis-
 placuisse, qui nostro gratissimi sint? Dignum scilicet hodie re-
 gia mensa fuerit ferculū anser: at Cyrus regis Artocerxis fra-
 ter *χλώρας ημετέρας* amicis ē mensa sua mittebat, ut participes
 essent voluptatis quam ex eorum esu ceperat. Quidni etiam
 credibile sit diuersum a nostris, saporem maioremq; tenerita-
 tem illas habuisse, ut gallinas Indicas duabus his aliisq; rebus
 differre a nostris videmus? Quinetiam anserinum iecur in de-
 liciis olim fuisse, & has delicias hodieque Iudæos qui Venetiis
 agunt, magno Christianis vendere nouimus, quę tamen vix
 alibi vsquam celebratur. Sed & qui in Martialem primā glo-
 riam inter aues turdis dantem audimus, nōne aut diuersos ā
 nostris turdos aut planē diuersum a nostro palatum habuisse,
 aut perdicem nōquam gustasse putandus est? Quid quod Itali
 ab us qui regis Galliarū apud Senatum Venetum legati erant;
 lepulculos leporibus, perdicia perdicib; anteferre didicerunt?
 Sed ne latum a quor de dissensione in ciborum delectu, maus
 etiam de ea quę est in ciborū apparatu, ingrediat, cursum hic
 sistens, hoc tantum addo, homines moribus non solum a ma-
 iorib; suis, non solum a finitimis populis, non solum a ciuib;

à vicinis, à domestiques denique suis, sed ipsos a seipsis sæpissimè dissentire. Quàm enim exiguus est eorum numerus qui iidem eadem possunt horam durare probantes? Quæ si nobiscum reputabimus, minus quæ de diuersis moribus apud Herodotum aliosque historicos leguntur, & mirabimur, & suspecta mendacij habebimus.

Ad ritus ceremoniasque cum aliarum gentium tum Ægyptiorum venio. In his quoque multa ridicula, multa non stultitiæ solum, sed & furoris plena narrari non nego: sed eo nomine mendacij suspecta esse debere pernego. Alium fortasse tibi & fictum etiam videtur quod de Ægyptus ab Herodoto narratur, illos solenni quodam ritu seiplos verberare: at ego nec mirum nec fictum puto, quippe qui & Venetiis & Romæ solennes huiusmodi verberationes viderim. Sed quod potissimum hominum genus apud Ægyptios hunc ritum coleret, nescio. quos Romæ & Venetiis seiplos verberantes videbam, eos, ex multis qui norant, verberones esse audiebam. Verùm quid ex Italia exemplum mutuemur quod nostra suppeditare Provincia potest? Cōmodum tamen facta Romæ mentio in memoriam mihi Mariæ Lauretanæ templum ipsi vicinum reuocauit, vbi eorum spectator fui quæ multa tum ab Herodoto, tum ab aliis de variarum gentiū superstitione relata, non credibilia solum reddere, sed & excusare possunt. Verùm ea referre horret animus: ac nec eos quidem ipsos Athenienses quorum superstitionis ritibus tantopere cōmotus fuit Paulus Apostolus, ea sine horrore spectaturos fuisse existimo. Receptam & alibi superstitionum farraginem omitto.

Hunc igitur sermonem missum facientes, potius vt antea priscum Bacchum & priscam Venerē cum nostro Baccho & nostra Venere contulimus, Martē itidem hunc cum illo conferamus. Equidem nostrum illi aut furore aut crudelitate aut perfidia cedere, an mentò dici antea potuerit, nescio: ne certè vnquam posthac dici possit. ciuilia Galliarum nostræ bella (vtnā vel nunc bene sedata) prohibuisse scio. Quis adeo est ferus vt siccis oculis illud quorundam barbarorum facinus legat, qui pueros elementa prima discantes, media in schola trucidarūt? Priscum est facinus illud: quod sicut incredibile antea vitum est, similis crudelitatis exemplo tēpora nostra credibile reddent. (si tamen similis, quæ illam multis paribus superat, dicenda

cenda est) Ecquis enim adeo humanitatem omnem exuerit
ut id factum quod primum incendiis illorum civilium bello-
rum suscitabulum fuit, sine suspiriis ac gemitibus audiat? Vi-
ri, feminae, pueri, iuvenes, senes, dum ab ore sacri hypophetae
pendent, non a Thracum aliorumve barbarorum caterua, sed
eorum qui & ipsi Christo nomen dederant, multis vulneribus
inermes ab armatis repente contodiuntur. Verum ut a pecu-
liari crudelitate ad communem transeam, in vtris, quaro, ve-
teribusne an nostri seculi bellis, Vulcanus Marti frequentius
conlocatur? Puerile bellum hodie existimatur *παιδικὸν πόλεμον*,
estque in usu potius *πολεμὸς παλαιός*: incendiis passim res geritur.
Quid quod unusquisque iam miles, ex quo globi igni uomi re-
periti sunt, ferro pariter & igni armatus est? Quid quod non
multis abhinc mensibus, ad augendam ignis illius crudelita-
tem, quasi non satis ignis in igne esset artes nouae excogitatae
fuerunt? Quod si & nostras expugnationes urbium spectemus,
frigebit illa descriptio Homerica *ἡ δὲ γὰρ μὲν κτείνουσιν*, &c.

I A M verò quaedam etiam legi apud Herodotum aliosque
historicos dico, quae quauis a fide abhorreant, non solum ex-
emplis similium factorum quae alij referunt, verisimilia red-
duntur, sed & eorum auctoritate qui nostro seculo eadem apud
alios viderunt, confirmantur, Ex quorum numero est quod
de Thressis quibusdam mulieribus tradit, eas excedentibus è
vita maritis comites se certatim offerre. Hoc enim verisimile
quidem reddi aeo ea historia quam Iul. Caesar & Nicolaus Da-
mascenus de quibusdam Aquitaniae regibus referunt, sexcen-
tos cum illis versari viros, qui ut cum viuentib. viuunt, & qui-
dem regij dominatus regiaeque opulentiae participes, ita etiam
libenter cum morientibus moriuntur: sed (quod maius est, i-
dem illud factum mulieribus Indicis non veteres tantum scri-
ptores, sed & oculati testes hodie adscribunt.

Quinetiam ex his narrationibus quae ut à veritate abhorre-
re videntur, ita etiam à fide abhorrent, fuerint nonnullae for-
tasse quos posterum eorum de quibus scriptae sunt, eorumve an-
nales, aliqua ex parte testimonio suo comprobare hodieque
possint. In quam opinionem me adduxit ostensus mihi à quo-
dam amico locuse x Sigismundi commentariis rerum Mosco-
uicarum petitus, in quo historia Herodoti de Scythis teruisque
dominis absentibus in vxorum illorum possessionem inuola-

rant, tandemq; quum iusto praelio repelli à dominis non potuissent, flagellis repulsi fuerunt, annalibus posterorum testata exstat: de tortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circumstantiis.

AD CRESIAE autem Indica quod attinet, miranda illic naturæ opera describi fateor: sed ut de aue Indica pſittaco illi simulq; oculis nostris credere cogimur, (alioqui vix credituri) ita & de aliis multo maiori admiratione dignis credere fortasse debemus, etiamsi non viderimus. Certè ut Horatio de exuenda prorsus admiratione nō assentior, ita vicissim admirationem tantam ut ex ea increduli reddamur, non probor: sæpeq; illa Iuuenalis mecum reputo. *Quæ tumidæ quæ tur miratur in Alouan?* &c. Denique iis quæ vel de natura rerum vel de factis humanis memoriæ prodita sunt fidem temerè derogemus.

Dei potentiam omnia miracula vincere, seculum nostrum superiora omnia miraculis superare dico.

Finis

Eiusdem Herodoti vita ex Suida.

HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se cōtulit, propter Lygdamidem, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisię, Pisindelidis fili⁹ Lygdamis fuit. Sami autē Ionicam dialectam excoluit, & historiam libris 1 x scripsit, auspiciatur a Cyro Persa, & a daule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyranno expulso, tandem inuisum ciuibus se esse cerneret, Thurium, quod tum Athenienses coloniam deducebant, vltro abiit: ibiq; defunctus & in foro sepultus est. Alij Pellę mortuum tradidit. Libri eius Musę inscribuntur. De Herodoto, in epistola scribit Iulianus apostata, Quis ignorat Æthiopum sermonem de cibo apud nos optimi alimenti? Nam quum placentam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercorebus vefcentes viuere. si quis fidē Thuriō scriptori habet. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnū quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ij qui orbem terrarum descripserunt. Quorum victum si quis apud nos amulari vellet nihilo cum eo melius quam cum is qui cicutam aut aconitum aut helleborum bibunt, ageretur.

Ex Cicerone lib. 1. de Orat.

Apud Gręcos autem eloquētissimi homines remoti a causis forensibus, cum ad cęteras res illustres, tum ad scribendam historiam maxime se applicauerunt. Namq; & Herodotum illum qui princeps gen⁹ hoc ornauit, in causis nihilomino versatum esse accepimus. Atqui tāta est eloquentia vt me (quantū ego Gręcē scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt Herodotus Thucydidesque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominavi incidisset longissime tamen ipsi atalibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris quasi sedatus animis fuit: alter incitator fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastis) historia cominotæ est, vt auderet vberius quàm superiores & ornatus dicere.

γινώσκουσιν, Ἰππίας πρὸς ὅτι χροῖος αὐτῷ σοφιστής, ἔτι Πρόδικος ὁ Κεῖος,
 ἔτι Αναξίμανης ὁ Χίος, ἔτι Πῶλος ὁ Ἀκραγαγῆνός, ἔτι ἄλλοι συγχοί,
 λόγους ἔλεγον αὐτῷ αὐτοῦ πρὸς τὴν πανήγυριν, ἀφ' ὧν γινώσκουσιν
 ἐν Βραχίῃ ἐρίγνυντο. ἔτι σοὶ τῆς παλαιῆς ἐκείνης λίγρο σοφιστῆς,
 ἔτι συγγραφέας ἔτι λογιγράφους, ὅτε ἔτι τὰ πλεοναυτὰ ταῦτα ἔτι Λε-
 πτοκράτης τὸν ζυγόν συνήγαγε ταῦτα πρὸς Ῥωξάνης ἔτι Ἀλιζάν-
 δου γυναικα, ἔτι Ὀλυμπία ἔτι αὐτὸν ἀγαγόντα τὴν εἰκόνα ὅτι δει-
 ξάμενος τὴν Ἐροξενίδα ἔτι Ἑλλανοδικὸν τὸ πᾶν ἔτι, καὶ ἔτι τῇ τέ-
 χῃ γινώσκοντες πρὸς αὐτὸν ἄλλοι. Εἰ paulo post, Ἡρόδο-
 τος ὁ τὸν ἐπαίειμι γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ ἵκανον τῷ Ὀλυμπίῳ τὴν πανή-
 γυριν ἔτι, ἔτι συγγραφεὶς θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἑλλανοῖσι καὶ Ἑλ-
 λανοῖς διδόντα, ὅς ἐστιν ἐν διδόντῃ. ἐγὼ δ' ἔτι πρὸς φίλῃ μὴ
 με κενοῦμαι παρ' ὑπολαβῇ, μηδὲ τὰ μὲν εἰκάζειν πῶς ἐκείνους. ἴ-
 λεως ὁ ἀνὴρ. ἀλλὰ ἔτι το γὰρ ἔμοιρον παθεῖν φημι αὐτῷ. ὅτε γὰρ το-
 ποθεῖτον ἐπεδήμησα τῇ Μακεδονίᾳ, πρὸς ἐμαυτὸν ἐσκοπέμην ὅ-
 τι μοι χρησιότης ἔσται. ἔτι ὁ μὲν ἔρωσεν ἑαυτὸν, ἀπασιν ἡγεῖσθαι,
 ἔτι ὅτι πλείους Μακεδόνων δεῖξαι τὸ μᾶλλον αὐτῷ πρὸς αὐτὸν πρὸς
 τὴν αὐτὴν ἔτι ἔτι ἐκείνους ἐκείνους πόλει ἐκείνῃ, ἐκ ἐκείνους ἐκείνους.
 ἐπὶ τῇ πόλει τὴν αὐτὴν ἐκείνους πρὸς αὐτὸν πρὸς αὐτὸν, εἰτα παρελθὼν ἐς μέσον
 δεῖξαι μὴ τὸν λόγον, ἐς δέ οἱ ἔτι. ἀπεβήσεσθαι μὲν τὰ ἔτι ἐκείνους. αὐτῷ
 τε ἐν ἑκείνῃσι πρὸς αὐτὸν, ὅτε ἔτι ὅτε ἔτι ἐκείνους πόλεως αὐτῷ δὴ
 πρὸς αὐτὸν Μακεδόνων ἀπῆλθον. ἔτι ὑποβήσθαι πόλιν ἡ ἀρίστη,
 ἔτι ἔτι Πίσαν μὲν Δί', ἔτι ἔτι ἐκείνους ἐκείνους, ἔτι σκίνας, ἔτι
 καλῆς, ἔτι πῶς οἱ αὐτὸν πανηγυρεῖσαι, ἐκ ἐκείνους ὅχλος, ἀ-
 βλήσθαι μάλιστα φιλοθεάμονες, ἐκ ἐκείνους οἱ πολλοὶ τῷ Ἡρόδοτον
 πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ ρητῶν τε, ἔτι συγγραφεῖν, ἔτι σοφιστῶν οἱ δοκιμώ-
 τατοι, ὅτε ἐκ ἐκείνους ἔτι, μὴ τὸ μὲν πρὸς αὐτὸν ἐκ ἐκείνους φαίνεται
 ἔτι Ὀλυμπίων. ἀλλ' ἔτι ὑμῖν Πολυδάμας, ἡ Γλαῦκος, ἡ Μί-
 λωνι πρὸς αὐτὸν με, κομίδῃ ὑμῖν δόξαν δραστῆς ἀνδρὸς (ἔτι) ἦν
 ὅτε ἐκ ἐκείνους ἀπαγαγόντες τὴν μὴ μὲν, ἐκ ἐκείνους μόνον ἀπεδύ-
 σαι τε ἴδῃτε, τὰ ἔτι αὐτὸν παύμαστις ὑμῖν δόξαιμι, ὅς ἐστιν ἐκ
 πρὸς αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἵκανον ἔμοιγε ὅν καὶ τῷ.

Εἰς Ἡρόδτον.

Οὐδ' Ἀλικαρνασσοῦ με παρίδραμε θάλας αἰοῖδες
 Ἡρόδτος πολυῖδρις, εἰς Ὠρυγίαν κλέα φωνῆ
 Ὅσα περ ἠπείρων δυνεῖς ἤγαγ' ἔχοντα περ αἰών
 Ἐδρακιν ἱπυζων, ὅσας αἰεθῆκα πομπύσας,
 Μίξας ἐνέπρησιν Ἰωνίδος αἶθρα φωνῆς.

Ἄλλο.

Ἡρόδτον Λύξω κρύπιδ' ὀνείδεα θά οὐδαί
 Ἰάδης ἀρχαίης ἰσχυρῆς πρύτανιν.
 Δαείων πατρὸς βλαστὸντ' ἄπο. τῷ γὰρ ἄπλητον
 Μῶμον ὑπερφυγόν, Θύλον ἴχε πατρίω.

HERO.

HERODOTI

HALICARNASSEI

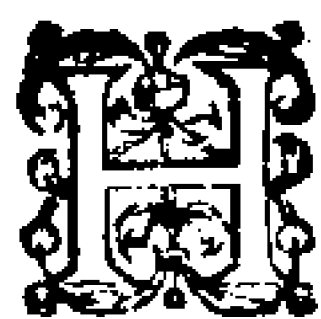
LIBRI NOVE M, MUSA-

RVM NOMINIBVS

inscripti,

*Ex Laurentij Valle interpretatione, eo quo in
epistola dictum est modo recognita.*

Liber I, qui inscribitur C L I O.

HERODOTI Halicarnassei historię explicatio hæc est, ut neque ea quę gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur ex ævo, neque ingentia & admiranda opera vel a Græcis edita vel a barbaris, gloria fraudentur, cum

alia, tum verò qua de re isti inter se belligeraverunt. Persarum eximij memorant dissensionum authores exitisse Phœnices, qui à mari quod rubrū vocatur, in hoc nostrum¹ proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis continuò navigationibus incubuerunt: faciensq; Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus civitatibus regionis quę nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appullos Phœnices mercimonia exposuissent, & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere diuenditis, fecerunt ad mare venisse cum alias multas, tum verò

a

*de iis cognita digna sunt, tū vero circa hoc, quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant disti. Legit autem hic interpretæ
Ἀγιοῦ πτο λῶγι.*

² profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

¹ Totum hæc principium ita reddi posset: Historia ab Herodoto Halicarnasseo edita, in hoc est: ut nec ea quę facta sunt, ex hominū memoria temporis longinquitate deleantur, neque magnorum & admirandorum factorum quę partim Græci, partim barbari ediderūt, fama extinguatur. Cum circa alia quæ

regis filiam cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io-
filiam Inachi. Dumque hæc feminae puppi navis assisten-
tes ea merearentur quæ cuiusque auditas maximè fere-
bat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: &
iplarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot ra-
ptam fuisse, eisque in navem impositis Phœnices in Ægy-
ptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io in Ægyptum

1 Phœnices:

2 Et ista qui-
dem pari cō-
pensatione in-
ter eos esse
facta.

3 Etiam Col-
chiam adue-
runt.

4 Medæ ra-
piis ipsi ob-
secrante, ista
precipiendo,
quæ nec ipsi
pœnas, &c.

5 Raptas ni-
hil curare:

6 Se itaque A-
sianos rapta-
rum mulierū
nullam ratio-
nem habuisse
dicunt Persæ:
Et.

peruenisse memorant Persæ, non quemadmodum Græ-
ci: & hoc iniuriarum principium extitit. Post hæc Græ-
corum quosdam, quorum nomina non possunt dicere,
Tyrum appulso, filiam regis rapuisse Europam: (faciunt
autem isti Cretenses) illisque par pari repentum. Verum
postea Græcos secundæ iniuriæ authores extitit. Ionga
enim naue in ora Colchidis & ad Phasim fluvium, quam
cætera transgissent quorum gratia venerant, illuc rapu-
isse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnas-
que de rapto petendas, quam rex Colchorum caduceato-
rem misisset, Græcos respondisse, ut illi de rapta Io Angua
pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturus.

Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio, quæ
ista audisset, cupidinem incesisse vxoris sibi per rapinam
è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas
non penitūrum, quas nec illi pependissent. Ita quum is He-
lenam rapuisset, vitium esse Græcis, primum nullis illuc
auxiliis & Helenam repetere, & pœnas de rapto petere. Il-
los verò tergiverantes mentionem fecisse de rapto Me-
dæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcenti-
bus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas da-
ri. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum.

Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuè
authores extitit, qui priores in Asiam quam ipsi in Euro-
pam copias ducere incepissent. Se quidem lenite iniurio-
rum virorum factum esse rapere feminas. amicum ve-
rò, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, pro
nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi
voluissent, haud dubiè raptæ non fuissent. Eoq. suam fœ-
minarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se habu-
isse rationem: Græcos autem Lacedæmoniarum mulieres gra-
tia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profec-
tos,

Etos,

Etos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam verò & Græcos à se esse distinctos. Hunc in modum Persæ rem gestam esse memorant, & Ilij excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu vfos, sed eam apud Argos cum nauclero navis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidē Persæ Phœnicesque referunt: ego verò, utrum sic gesta sint necne, non pluribus persequar. Cæterum quem ipse noui primum cœpisse inferre Græcis iniuriā, hunc indicabo, longius oratione pergens tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ sunt paruę: rursus, quę mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, vtriusque fortunæ mentionem habebo.

CRæsus genere quidem fuit Lydus, patre autem Halyatte: earum verò nationum tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur: Hic Cræsus, è barbaris quos cognitos habemus, primus, Græcorum alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidē Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores; amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmericorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Cræso extitit, non tamē vrbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit. Cæterum principatus quum esset Heraclidarū, ad genus Cræsi, qui vocabantur Mermnada, sic peruenit: Candaules, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidē Heraclidarum primus Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouissimus, Candaules

1 vel, in necessitudine suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimāt. vel nihil sibi esse commune
2 tum demū vltro cū Ph.
3 Dicere non constitui. q. d. non me comparo ad dicendum.
4 hunc ubi indicauerim, vltius progrediat, tam p.
5 de vtriusque ment.

6 regnator, vel rex: aut dominator. *videmq. in aliis locis.*

7 vel, alios subactos (sive subiugatos) tributum sibi pendere coegit.

8 vrbes subiugauit: vel, iugum paulo coegit.

9 vide num. 8.

1 autem edu-
cari Heracl.

2 etque res
magis serias
communica-
bat) spec.
3 quia nō vi-
deris m.

4 unde disce-
re oportet.
q. d. iam olim
compertum fuit
quod non bene-
ficiis sunt con-
sentanea, & in
de nobis peten-
da disciplina
est. Iam au-
tem eorum est,
quali artificio
utatur, ut

5 & ei fueris
a tergo, cu-
rat il.

Myrtili filius: quū ante Argonē qui in ea regione regnaue-
rant, fuissent oriundi à Lydo Atys filio, a quo totus is po-
pulus cognominatus est Lydius, quum Meon antea voca-
retur. Ab his¹ succedentes Heraclidæ imperum ex oracu-
lo adepti sunt, Iardanae ancilla & Hercule genitū, idque per
quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum æta-
tes, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, usque ad Can-
daulem Myrtili filium. Hic igitur Candaules uxorem ada-
mabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium femi-
narum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, a-
pud Cygem Dascyli filium ex satellitibus suis (erat enim
is maxime ipsi acceptus,² eoque ministro in rebus magis
arduis utebatur) speciem uxoris supra modum extolle-
bat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse
namque erat ei malè euenire) inquit his verbis, Cyges, ne-
que enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis
specie: (quod magis incredulae sunt hominibus aures
quàm oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehe-
menter exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem
profers haudquaquam sanum, qui me iubes inspicere he-
ram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam
pariter exuit. Iam olim hominibus sunt honesta excogi-
tata,⁴ unde discere debemus: ex quibus hoc vnum est, Quæ
sua sint, quemque inspicere debere. Ego verò tibi fidem ha-
beo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque
oro ne me ores illicita. Atque hac dicendo Cyges repugna-
bat, pertimescens ne quid sibi ex ea re mali contingeret.
Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Cyges: caue
timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut
uxorem meam, ne quid tibi ex ea detrimenti creetur. Prin-
cipio enim⁵ sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere
quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te namque secun-
dum fores cubiculi in quo cubamus, quum aperte fuerint,
collocabo. Vbi ergo fuero ingressus, aderit & uxor mea in
cubiculum: iuxta cuius introitū sella posita est, super quam
vestes illa (ut quamque exuer) reponet, sese per multū otium
spectandam præbens: quæ quam a sella cubitum perget,
& ostendens invicem terga, caræ tibi sit deinceps ne te per
fores abeuntem conspiciat. Cyges igitur ubi effugere non
potuit

1 poruit, fuit paratus: quē Candaulus, posteaquam hora cu-
 bandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimq; post &
 2 vxor adfuit. quā introeuntem ac vestimenta deponen-
 tem Gyges inuitus, ubi auersa fuit illa cubitum vadens, i-
 3 pte clo- u ptegens foras abiit: & inter exeundum a mu-
 liere confectus est. Hæc, ut dixit a viro quid actū esset,
 ne pte pudore exclamauit, neq; uia est percepit, ha-
 bens in animo Candaulum uicisse. Apud Lydios enim, &
 fere apud ceteros quoq; barbaros, magno probro est et-
 iam virum conspici nudum. Itaque nihil aperiens mu-
 lier, silentium tenuit. Mox autem ubi dies illuxit, quos do-
 mesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum
 preparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire
 eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea
 solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocare-
 tur. Ut venit, ad eū his verbis mulier inquit, Nunc duabus
 20 tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem in vtram
 21 malis diuertere. * Aut enim me pariter ac regnū Lydorū,
 22 ubi Candaulum interfeceris, aut te ipsum continuo oc-
 23 cumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequen-
 24 do, posthac scias quæ te scire nō decet: sed aut illum qui
 25 ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudū me es con-
 26 spicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum
 obtupescens, postea obsecrare illam ne se ad talem ne-
 cessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persua-
 det, sed utique propositam sibi necessitatem cernit aut in-
 terimendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse su-
 peresset: atque ita percontans illam, inquit, Quando qui-
 27 dem me adigis inuitum ad herum meum occidendum,
 28 age audiam quo pacto illum adoriemur? Excipiens illa,
 29 Exeo, inquit, loco adoriendus erit unde ille me nudam
 30 ostendit, in sopitum impetus dabitur. Posteaquam igitur
 infidas intruxerunt, & nox aduenit, Gyges nihil cun-
 ctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed ne-
 cesse aut perire, aut Candaulum perimere. mulierem in
 thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter cas-
 dem fores occulit. Unde postmodum iste procedens, quie-
 scentem Candaulum obruncat, vxoreq; eius & regno
 potitus est. Cuius rei meminit & Archilochus Parus, qui

1. Hæc, ut
 animaduertit
 quod a viro
 factum erat,
 neque exclamauit,
 ut post pudore re-
 tentus, neque
 pte se talit a-
 nimaduertit.

2. Nunc eni-
 due vit in
 tua sim pote-
 stare, G.

* Aut enim
 Candaulum in-
 terfecto, me
 tibi cum re-
 gno Lydorū
 habeant. S.
 3. posthac vi-
 ders quæ te
 videre non
 decet.

4. ut qui non
 dimitteretur,
 nec ullam ef-
 fugiendi facul-
 tatem habere-
 ret; sed cui
 necesse esset
 aut per.

5. Cuius rei memi-
 nit Gyges, m.

HERODOTI

per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. Nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atq; in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt si oraculum respondiſſet hunc eſſe regem Lydorū, ipſe regnaret: ſi minus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis eſſe venturā. quod carmen neq; Lydi neq; ipſorum reges vllius momenti fecerunt, priuſquam exitu comprobatum eſt. Hunc in modū obtinuerunt tyrannidem Mermnadæ, ſublatis Heraclidis. Gyges, tyrannide occupata, Delphos donaria miſit non pauca, vbi quæ ex argento donata viſuntur, eorum pleraq; iſtius ſunt. Et præter argentum, immenſam vim auri dedicauit: poſuitque cum alia, tum verò (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas, numero ſex, pondo triginta talentorum, quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. licet iſ theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthij populi ſit, ſed Cypſeli Ectionis filij. Ita Gyges barbarorum quos ipſi nouimus primus, munera apud Delphos poſuit, ſecundum Midam Gordij filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam ſellam, in qua ſedens iura ſolitus dicere erat, rem ſpectaculo dignam: quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius videlicet qui obtulit cognomine. Is igitur poſtquam imperio poſitus eſt, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemq; Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo geſtum eſt, quum duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidem nos, his duntaxat de eo commemoratis, miſſum facimus: Ardyis autem eius filij faciemus mentionem, qui poſt Gygem regnauit. Hic Prienēſes expugnauit & Miletum inuaſit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmericij à Scythiſ Nomadibus eiecti è ſedibus ſuis, in Aſiam tranſierunt, Sardisq; præter arcē ceperunt. Quum autem vnde quinquaginta regnaſſet annos, ſucceſſit Sadyattes Ardyis filius, regnauitq; annis duodecim. Sadyattes ſucceſſit Halyattes, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis, Cimmericosq; exegit ex Aſia, Smyrnam etiam

1 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta.

2 regno occupato

3 Sed cum alia plurima ex argento Delphis ſunt ab eo poſita, cum verò etiam præter arg.

4 quæ ſella eodem loco poſita eſt quo Gygis paterq; vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius videl.

5 Sardium regno potēte,

etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas in-
 uatit. Vnde non (quemadmodum optabat) discessit, sed
 vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum
 in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc
 sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum,
 hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum
 fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immi-
 tebat, procedens in expeditionem ad cantum fistula-
 rum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quàm virilis.
 Quumque in agrum Milesium peruenerat, non ædifi-
 cia quæ in agris erant, diruere, non incendere, nō fores ef-
 fringere, sed incolumes esse passim sinere, arboribus mo-
 dō fructibusque regionis peruastatis, rursus se recipiebat.
 Nam Milesiis mare obtinebant, ut opus non esset hosti il-
 lic confidere. Aedificia autem idcirco Lydus non excide-
 bat, ut & Milesiis habentes unde procederent, humum
 fererent colerentque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum
 exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc
 faciens, undecim oppugnauit annis, per quos¹ duo in-
 gentia vulnera accepere Milesiis: vnum, in Limeneio (quod
 est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in cam-
 po Mæandri. Horum undecim annorum sex adhuc apud
 Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exerci-
 tu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum con-
 flauerat. Quinque reliquis eius filius Halyattes, bellum
 quod à patre acceperat (ut à me superius commemora-
 tum est) intentius administravit: in quo bello Milesios
 nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli facere
 auxilio: reddentes vicem² quòd aliquando Milesiis Chiis
 bello quod cum Erythræis gerebāt, auxilia tulissent. Duo-
 decimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc
 rei fieri contigit: Segetes ut erant incensæ, valido vigente
 vento, celerrimè peruaserunt Minervæ templum cogno-
 mine Assenæ: quo incendio templum deflagrauit.³ Neque
 ullius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum
 post exercitus reditum Sardis Halyattes decubuisset, diu-
 turniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua
 valetudine sciscitatum, siue alieno siue suo pre consilio
 admittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos

¹ Vnde non
 cum eo quæ
 optabat ex-
 itu discessit.

² ut postea
 prodeuntes
 Milesiis pos-
 sent ferere &
 colere &
 quum, &c.
³ duas ingenti-
 res clades ac-
 cep.

⁴ quòd an-
 tea Milesiis cū
 Chiis bellum
 aduersus Ery-
 thræos ges-
 sissent.
⁵ vi venti ad-
 actæ, cel.
⁶ Neque res
 hæc eo ipso
 tempore cō-
 siderari di-
 gna visa est.

1 ex Delphis
auduit.
2 Miles. re-
gem (quo cū
illi hospitalis
amicitia sum
ma intercede-
bat) adia.

3 Dum cadu-
ceatores Mi-
letum veni-
unt Thrasy-
bulum pre-
sequendo pra-
cedunt.

peruenissent, se reddituram respōsum Pythia negavit, pri-
usquam templum Mineræ reparassent, quod in terra Mi-
letiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse e-
go Delphis accepi. Sed Milesij his illa addūt, Perian-
dri filium, quum audisset oraculum Halysatis reddi-
tur, misisse nuncium ad Thrasybulum tunc Milesiorum
tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum ut
aliquid prospiciendo sibi consulere in presens. Et Milesij
quidem ita id gestum memorant. Halysates autem, ubi
hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletum
mitit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesijs pacationes
tantisper dum templum ædificaretur. Dum caduceator
Miletum venit, Thrasybulus (ut qui omnem sermonem
planè persenserat, noratq; quidnam Halysates facere sta-
tuisset) huiusmodi rem machinatur. Quod frumenti in
vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in fo-
rum congent: præcipitque Milesijs ut quum ipse signum
dedisset, cuncti potarent, & inter se comestationibus ute-
rentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, ut
caduceator Sardinus cernens ingentem frumenti accerum
effusum, & homines oblectationibus vacantes, renuncia-
ret Halysati. Quod & contigit. nam ut illa cōspexit cadu-
ceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est
Sardis: & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacifica-
tum est. Sperans enim Halysates vehementem penuriam
rei frumentariæ Miletii esse, & populum ad extremum us-
que malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore, audie-
bat contraria atque ipse fuerat opinatus. Post hæc inter
eos ita conuentum est ut mutuò hospites essent ac socij:
pròque vno duo delubra apud Assesum ædificarent. Halysat-
es ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidè Ha-
lyattis cum Milesijs atque Thrasybulo peruenit, ita habu-
ere. Periander autem Cypseli filius fuit is qui Thrasybulo
indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum
miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his
Lesbij assentiuntur. Arionem Methymnæū delphino insi-
dentem ad Tanaron fuisse euectum, qui erat citharædo-
rum sui seculi nulli secundus: quique primas hominū quos
nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithy-
rambum.

rambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis tenuisset apud Periandrum, concupisse in Italiam Siciliamque nauigare: rursusque parua ingenti pecunia, voluisse Corinthum reuerti: & quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, nauigiū varorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum teneret, istos Arioni infidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illam intelligentē, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti nautas iussisse ut aut sibi manus inferret, ut sepulturam in terra nancisceretur, aut illico in mare deliret. Arionē ad hanc difficultatem redactum, obsecrasse ut quandoquidē ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu cooperatum, stantemque super foros, cantare: & quum decantasset, pollicebatur se sibi munus illaturum. Istos igitur (inuascent enim eos libidine audiendi prastantissimum inter homines modulatore) ex puppe in mediam nauem concessisse. Illū, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, ut erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum verò aiunt à delphino exceptum, Tænarum fuisse transiectū: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & ubi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, ne quò prodiret: ceterū curauisse ut nautas haberet. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum si quid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo deliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod conuicti infitiarentur. Hæc Corinthij ac Lesbij aiunt: extatque apud Tænarū ingens Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Halycartes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo conuallisset, apud Delphos dedicauit grandem ex argento patenam: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia quæ sunt Delphis donaria:

1. vtriusque Corin-
thum vtriusque

2. istos ma-
chinatos: esse
ut Arione de-
turbato, per-

3. consilij in-
opiam

4. non me-
gnum
sedens
homines

opus Glauci Chij, qui solus omnium compactionem ferri excogitavit.

DE FUNCTO Halyatte, successit in regno Cræsus, annos aatus quinque & triginta, qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Vnde Ephesij ab eo obsessi, urbem Dianæ donarunt, fene ex æde Dianæ ad murum alligato. Est autē inter veterem urbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum intervallū. Hos primos Cræsus aggressus est, deinde verò captim singulos Ionum Æolumque, alias in alios causas prætendens, ut in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam friuola causatus. Postea verò quā Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tunc cōstituit ædificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alij Biantem Prienæum, alij Pittacum Mitylenæū, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Cræso num quid apud Græciam noui esset: respondisse, quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, ¹decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduersus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Cræsum vera loqui ratum, dixisse, Utinam dent dii hanc insulani mentem Lydos inuadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, Videris mihi, ô rex, cupidè vota facturus ut insulanos in cōtinente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare cēses quā, ²simulac audierint cōstituisse te aduersus se classem ædificare, ut nacti Lydos in mari intercipiāt, teque pro his Græcis quos tu in cōtinente ³tibi adiecisti, vlciscantur? ⁴Hoc sermone delectatum admodum Cræsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scitè dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerēt, hospitium contraxisse. Interiecto autē tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Ciliaces ac Lycios, cæterosque omnes Cræsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Myfi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagonæ, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æolei Pamphylij. His inquit subactis, & potentia Lydorum per Cræsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes à Græcia sophistæ, qui

¹ vel. infinitū
equitatū coe-
munt,

² quoniam au-
diuerunt

³ in seruitutē
redegit.

⁴ Hoc illius
ita respondē-
tis sermone
del. vel. His
verbis quib.
sermonem i-
psi expe-
rat, del.

qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum
 verò Solon vir Atheniensis, qui quum leges iubentibus A-
 theniensibus tulisset, decē annos per causam contemplan-
 di, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas
 condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses i-
 pſi facere nequibant, maximo iureiurādo adacti ad eas de-
 cem per annos seruandas quas ipsis Solon condidisset. Ha-
 rum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregrē
 profectus, in Ægyptum ad Hamasim se contulit, & Sardis
 ad Cræsum. Eò quum peruenisset, hospitaliter in regiam à
 Cræso exceptus est: tertioque aut quarto quā venerat
 die, iussu Cræsi, ministri circumduxerunt hominem circa
 thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, o-
 stentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt sibi
 opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est
 Cræsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de
 te emanauit ob tuam sapientiam tuamque discursatio-
 nem, qui philosophando per multa vidēdi gratia es pere-
 grinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex
 te, ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videli-
 cet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur.
 Solon autem nihil admodum assentatus, sed vt res erat re-
 spondens, Ego vero, inquit, ô rex, vidi beatissimum Tel-
 lum Atheniensem. Quod dictum admiratus Cræsus, in-
 stat interrogare, Quæ de re Tellum iudicas esse beatissi-
 mum? Quia, inquit, Tello Republica bene instituta, filij
 fuerunt honesti & boni, eorumque singulis liberi, hi que
 omnes superstitēs: & quum hoc vitæ, quantum in nobis si-
 tum est, benè traduxisset, obitus splendidissimus ei obti-
 git. Siquidem prælio quod Athenienses cum finitimis ges-
 sere apud Eleusinem, quum auxilio venisset, hostemque in
 fugam vertisset, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem
 Athenienses, quo loco occubuerat, eo ipso publicè huma-
 runt, magnificeque honorarunt. Tum verò multa de Tel-
 lo ac beata Solone referente, excitatus Cræsus, interrogat
 quēnam secundum ab illo vidisset, putans haud dubiè
 secundas se partes esse laturum. Cleobin, inquit ille, &
 Bitonem: quippe his & genus Argium erat, & victus
 suppeditabat: adhæc corporis robur tantum, vt & in

1 tuamque, va-
 gam peregrini-
 nationē (pro-
 prie vagatio-
 nem) quam,
 vt pote philo-
 sophari vo-
 lēs, multa vi-
 dendi studio
 confecisti.

2 an quem-
 piam vid.

3 ex quibus
 singulis vidit
 natos libe-
 ros, eosque
 omn.

certaminibus ambo pariter victores existerint: & de his etiam ista memorentur. Quum dies festus Ianonis apud Argivos esset, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, eisque boues ex agro ad horam præstò non essent: tunc iuvenes exclusi tempore, iugum subeuntes plaustrum pertraxerunt quo mater vehabatur, & quinque ac quadraginta per stadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus, quum hæc fecissent, & ab omni cætu cōspecti fuissent, optimus obtrigit vitæ exitus: & per hæc Deus indicauit, satius homini esse mori quam viuere. Nam quum circumstantes Argiui laudibus tollerent, viri quidem, consilium filiorum; femine verò, matrem eorum, quòd talib. filiis prædita esset: mater gaudio perfusa cum liberorum factotum fama, ante simulacrum stans, precata est eam vt Cleobi & Bitoni filiis suis daret id quod optimum esset homini contingere. Post hanc precationem, vbi sacrificarunt epulatiq; sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præstatissimi extitissent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon secundas beatitudinis partes attribuit. Cræsus autem¹ conturbatus inquit, Hospes Athenientis, ad cōne a te delicitur in nihilum nostra felicitas vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cur ille, Me Cræse gnarum omne numen inuidū esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus eam homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex viginti quinque milibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito.² Quòd si velis alternos istorum annorum addito mense prolixiores fieri, vt tempora opportunè incidentia congruant, menses quidē intercalares per annos septuaginta, sicut triginta quinque, dies autem ex his mensibus mille quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero vigintifex millia ducēti quinquaginta,³ nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, Cræse, omnino calamitosus est homo. Ceterum tu quidem mihi videris & diuitis valde pollere, & per multo-

¹ Hæc responsio
offensus: vel,
in iram con-
citatus.

² Quòd si vo-
let alterū an-
nū esse quā
alterum vno
mense maio-
rem, vt tem-
pora eodem
opportunè
recurrāt, mē-
ses quidē in-
tercalares tri-
ginta quinque
sunt per an-
nos septua-
ginta dies ve-
ro ex his mē-
sibus mille &
quinquagen-
ta: vel et illa
veritas apud
Theodor. Grev.
in lib. De men-
sibus: teste Pau-
lo I. espardi E-
uend. lib. 6. c.
21 S.

³ Alter nihil
affert quod
alteri sit pro-
fus simile. Ita
igitur, Cræ-
se, omnis ho-
mo est ipsa
calamitas.

rum hominū rex esse: sed id de quo me interrogasti, non-
 dum te esse dixero priusquam te bene vita defunctum ef-
 se audiero. Neque enim beator est qui magnis opibus
 præditus est, eo qui diurnum victum habet: nisi eadem o-
 mnibus bonis prædito, fortuna concesserit bene vita de-
 fungi. Etenim complures homines sunt perquam locu-
 pletes, minimè tamen beati: complures item mediocria
 habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis
 affluit, sed non beatus est, duabus tantummodo rebus an-
 terecellit fortunatum: ac hic illum pluribus. Ille ad cupidita-
 tes implendas, & ad grandem quæ incidat offensam supe-
 randam validior est: hic, etsi illo inferior est in his duo-
 bus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit
 quod illorum inexpertus est, quod prospera fruitur vale-
 tudine, quod malorum expertus, quod bonorum liberorum
 parens, quod formosus est. Quod si præter hæc, diem quo-
 que suum rectè obierit, is est (quem quæris) dignus qui vo-
 cetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenierit,
 nequaquam beatus appellandus, sed fortunatus. Sed hæc
 omnia consequi hominem impossibile est: sicut nec vna
 regio cuncta sibi ipsi suppeditat: sed aliud habens, alio in-
 diger: quæ tamen habet plurima, ea est optima: quemad-
 modum etiam hominis corpus vnum aliquod non est con-
 summatum, quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis ho-
 rum plurima constanter habuerit, & postea placido ani-
 mo è vita excesserit, hic apud me nomine hoc veluti rex
 donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exi-
 tum, quò sit euasura: quoniam multos Deus quibus for-
 tunas suppeditauerat, radicitus enertit. Hæc Solon, neque
 assentando Creso, neque vilius eum momenti faciendo,
 loquutus dimittitur: saneque est vilis esse indoctus, qui
 bonis præsentibus prætermittit, iuberet omnium rerum
 inspicere exitum. Post abitum Solonis ingens deorum in-
 dignatio Cresum excepit, quòd (vt cõlicere licet) seipsum
 omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim i-
 gitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indi-
 cans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant au-
 tem Creso liberi duo: quorum alter qui minor, in uuldis
 erat: alter inter æquales in omnibus longè primus, nomi-

1. vultu
diem

2. Hic verò
stis illum su-
perat, quòd
damnū qui-
dem ferre &
desideriū ex-
plere non ita
potest vt il-
le: sed hæc ab
eo arcer feli-
citas, expertus
autè est ma-
lorū, sanus,
felix sobole,
& formosus.

vis (meo qui-
dem iudicio)
dignus est. o
rex, qui no-
men illud fe-
rat.

4. felicitatem
ostentatam

5. vicio cor-
poris labora-
bat. erat e-
nim sordus.

ne Arys. Hunc itaque Arym Cræso significat somnium;
 fore ut ferrea cuspis traiectum interimeret. Exspectatus,
 & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorē:
 & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam
 eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & hastas, o-
 mniaque huiusmodi quibus homines in bello utuntur,
 e porticibus amouens, in thalamos infert, ne quid suspen-
 sum in filium decideret. Quum autem nuptiæ filij in ma-
 nibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate posi- 7
 tus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex gene-
 re. Hunc, quum ad ædes Cræsi venisset, ex utroque dome-
 stico, ut sibi expiari liceret, orasset, Cræsus expiauit. Mo-
 dus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui
 apud Græcos. Vbi verò legitima peregit Cræsus, percon-
 tatus est vnde ille, quisnam foret, inquires, Homo, quis tu? ce
 & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? ce
 & quem virum aut quam fœminam interemisti? Ad quem ce
 ille respondit, Midæ Gordio prognati sum filius, nomine ce
 Adrastus: quia fratrem meum ipsius imprudens interemi, ce
 adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Cræsus ce
 autem inuicem ad eum his verbis inquit, Ex viris nobis a- ce
 micis oriundus es, & ad amicos venisti: hic in nostris ædi- ce
 bus tu manens, nullius rei indigebis. Istam porro calami- ce
 tatem quam leuissimè ferendo, plurimum lucrificies. At- ce
 que ille quidem apud Cræsum domiciliū habuit. Verum
 per hoc idem tempus apud Olympum montem Mysiæ, a-
 per eximiae magnitudinis extitit, qui ex hoc monte pro-
 gressus, Myforum opera peruastrabat: quemq. sæpenume-
 ro Myfi aggressi, nihil admodum mali ei fecerāt, sed ab eo
 acceperant. Ad extremum igitur missis ad Cræsum nun-
 ciis, ita dixerunt, Apparuit, o rex, apud nos maximus aper, "
 qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissimè captan- "
 tes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obse- "
 cramus ut nobiscum filium tuum ac delectos iuuenes ca- "
 nesque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc il- "
 lis precantibus, Cræsus somnia memoria repetens, ita re- "
 spondit, Filij quidem mei nolite amplius facere mentio- "
 nem: neque enim eum vobis dimitterem. nam est nouus "
 maritus, & ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen dele- "
 ctos

11 **Q**uos & venatores omnes cum canibus vnâ mittam, man-
 12 daboque euntibus vt promptissimè vobiscum belluam
 13 de regione summoveant. Hæc Cræsus respondit. Cuius
 14 verbis quum contenti non essent Mytiji, interuenit Cræ-
 15 si filius, auditisque quæ Mytiji precarentur, & Cræso ne-
 16 gante cum illis missurum se filium, hæc inquit ad eum ad-
 17 olescens, ' Pater, quæ nobis antehac aliquando hone-
 18 stissima ac magnificentissima erant, vel in bella vel in ve-
 19 nationes eundo specimen sui dare, horum vtroque nunc
 20 exclusum me tenes, nulla in me animaduersa neque i-
 21 gnavia neque socordia. Nunc ergo quibus me oculis
 22 conspici oportet euntem in forum, atque illinc redeun-
 23 tem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ vide-
 24 bor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut si-
 25 nas venatum ire, aut mihi verbis persuadeas, potiora i-
 26 sta esse quæ facis. Cui respondens Cræsus, Fili, inquit, ne-
 27 que quod ignauiam, neque quod aliud quippiam iniu-
 28 cundum mihi animaduertterim in te, hæc facio: sed visum
 29 quod in somnis mihi oblatum est, dixit te breuis æui futu-
 30 rum: quippe ferrea perituum cuspide. Cuius visi gratia
 31 & has maturavi nuptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, di-
 32 mitto, obseruans si quo pacto queam te, dum viuo, à cla-
 33 de subtrahere. Filius enim mihi vnicus es. namque alte-
 34 rum auribus captum pro nullo existimo. Ad quem vicil-
 35 sim adolescens, Pater, inquit, tibi equidem ignosco agen-
 36 ti circa me custodiam, qui talem videris visionem: verum
 37 tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æ-
 38 quum est me tibi interpretari. Ais tibi somnium ostendisse,
 39 me ferrea perituum cuspide. At verò quænam ma-
 40 nus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu pertimescas? Nam
 41 si dente dixisset aut aliquo huius simili perituum me,
 42 deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Qua-
 43 re, quum non sit nobis pugna cum viris, ire me linas. Et
 44 Cræsus, Euincis me, inquit, fili, ista loquens de somnio
 45 intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto senten-
 46 tiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc lo-
 47 quutus Cræsus, Adrastum Phrygem accersit, eiq; vbi ad-
 48 fuit, talia inquit, Ego te Adraste calamitate præditum (non
 49 ingrato tibi hæc exprobro) expleui, & receptum domi

r Antehac
 quidē, pater,
 nobis licebat
 ex rebus pul-
 cherrimis, &
 in primis ge-
 nerosis, nepe
 bella & vena-
 tiones frequē-
 tando, nomi-
 nis celebra-
 tē querere ac
 tu nūc vtro-
 que istorum
 excl. &c.

r Calamitate
 perculsum
 (quod nō di-
 co vt quic-
 quam ingra-
 tum tibi ex-
 probrem)

habeo, omnem suppedians sumptum: nunc ergo de me
 qui prior de te bene meritus sum, debes inuicē bene me-
 reri. Custodem te opus est esse filij mei venatum profici-
 scētis, ne qui inter viam occulti grassatores in vestram per-
 niciem prodeat. Ad hæc tua interest eō te ire vbi splendor
 ex rebus gestis paratur, quod tibi paternum est, & præter-
 ea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit o rex, in istud
 certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate af-
 fectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, aut
 velle inter eos adesse. & frequēter me ipsum continui nūc
 tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari de-
 beo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi para-
 tus sum: filiumque tuum, quem me custodire iubes, expe-
 cta incolumen rediturum custodis causa. Posteaquam
 his verbis Adrastus Cræso respondit, mox instructis viris
 delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad
 montem Olympum peruenere, belluam indagant, & in-
 uentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes is qui a ca-
 de fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprū
 iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Cræsi adeptus
 est. Iste, cusptide ictus, vocem somni impleuit. Quod fa-
 ctum quidam Cræso nunciaturus cucurrit, perueniensque
 Sardis, pugnam illi & filij necem indicauit. Cræsus autem
 morte filij perturbatus, eo grauius eā ferebat quod is eum
 necasset quem expiasset a cade. Et pergrauiter cladem su-
 am lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificans
 quæ ab hospite passus esset. Inuocabat etiam hospitalem
 & familiarem, hunc eundē nominans Deum: hospitalem
 quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percus-
 sorum filij sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod
 quem pro illius custode misisset, eum comperisset maxi-
 mum hostem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mor-
 tuum adferebat: post ipsum interfector sequebatur. Stans
 autem hic ante cadauer, sese Cræso tradebat, manus pro-
 tendens, iubensque vt se super cadauer mactaret, referen-
 do tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum
 etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius nō
 esse. Hæc Cræsus audiēs, et si in tanto dolore cohaerere po-
 tuit, tamen Adrastum miseratus est, & ac eum inquit, I ha-
 beo

neque mi
 hi ea est vo-
 luntas.

quod ad
 custodem at-
 tineret.

Hospitalem
 & sodalitiū,
 eundē illum
 Deum appel-
 lans.

„ beo abste hospes omnem satisfactionem, quoniam rei-
 „ psam morte condemnas. Neque verò tu huius mihi cladis
 „ author es, nisi quatenus id fecisti imprudens: sed deorum
 „ quipiam, qui iam pridem mihi ventura significavit. Cræ-
 „ sus ergo filium pro dignitate sepelivit. Adrastus autē Mi-
 „ da filius, Gordij nepos, is qui cum fratriscum expiatoris in-
 „ terfectore extiterat, ubi silentium hominum fuit ad sepul-
 „ chrum, ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipse gravissi-
 „ me afflictabatur, sese super bustum transfodit. Porro Cræ-
 „ sus filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. Quem
 „ luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filij dominatio à
 „ Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum augescentes:
 „ atque in solitudinem venit, si qua ratione posset, potētiam
 „ Persicam, priusquā magna efficeretur, occupare. Sub hanc
 „ ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque
 „ apud Græcos, quæque in Affrica essēt, aliis aliò dimissis, qui-
 „ busdam Delphos, quibusdam Dodonam: nonnulli etiam
 „ ad Amphiarum ac Trophonium, & alij quidam ierunt ad
 „ Branchidas oraculis Mileticis. Atque hæc sunt Græca, ad quæ con-
 „ sulenda Cræsus misit oracula. In Affrica verò ad Ammo-
 „ nem alios responsa petitorios dimisit. Omnes autem misit
 „ exploratum oracula quid sentirent: ut, si cōsentanea in vero
 „ deprehenderentur ea, secundo per suos tentaret nunquid
 „ in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracu-
 „ la tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, ut qua die pro-
 „ ficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus suppu-
 „ rantes, quotidie oraculis uterentur, sciscitantes quidnam
 „ faceret Lydorum rex Cræsus Halyattæ filius: & quod sin-
 „ gula oracula respondissent, id omne conscriptum ad se re-
 „ ferrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nemine
 „ commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi
 „ sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod si-
 „ bi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

„ *Aequum est spatium & numerus mihi notus arena.*

„ *Mutum percipio, fango nihil audio vocem.*

„ *Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,*

„ *Quæ simul agnina coquitur cum carne lebetes,*

„ *Ære infra strato & stratum cui de super est es.*

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi

1 sese existi-
mans omniū
hominum
quos unquā
vidisset, esse
miserrimū,
seipsum sup-
2 Postea ve-
rò Astyagis
Cyaxaris filij
principatus à
Cyro Camby-
sis filio subla-
tus, Cræsu-
luctū inhibuit,
eumque in so-
litudinem
cōiecit quo-
modo pos-
set, priusquā
Persæ magis
facti essent,
crescentē eo-
rum poten-
tiam subuer-
tere.

3 quibusdam
ad Phocen-
tium urbem;
Abis, qui-
busdam

4 singuli eo-
dem die ora-
culum consi-
lerent.

Sardis rediēre. Quumq; alij quos circummisera: Cræsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset, inspexit: quorum quidem nullum probavit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: eximias solum esse Delphicū illud oraculum: quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad pēda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus, commendando ea quæ ad deprehendendum & explicandum per difficilia forent: testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo imposito. Atque ita ē Delphis Cræso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quàm quod & hoc Cræsus verax vaticinium se nactum esse existimavit. Post hæc aut ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argēteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi adiungere: iussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque, immolaret. Quo ex sacrificio quū immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres conflavit, longiores quidē sex palmorum, breviores trium, crassitudine palmari, numero cētum decem & septem: quorum quatuor erat auri excocti, singuli pondus duorum & dimidij talenti: cæteri verò, auri albidij, pondus binum talentorum. Fecit quoq; leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondus: qui leo dum templum Delphicū deflagavit, a semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nūc in Corinthiorū thesauro repositus est, pondus sex talentorum atq; dimidij, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Cræsus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis hæc alia, duas grandi forma patenas, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerūt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondus talentorum octo & dimidij, præterea minarum duodecim: argentea

Quum autē huic sacrificio finē impositusset, magnā auri vim liquefecit, & ex ea dim.

argentea ad suggrundam anguli templi, sexcētarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinum à Delphis Theophanix festo: opus (vt Delphi aiūt) Theodori Samij, vt & ego arbitror. non. n. mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumque: quorum in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non rectè, quoniam & hoc Cræsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fuit aqua, Lacedæmoniorum est, sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Cræsus donauit nō insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrū tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Cræsi Super hoc donauit vxoris suæ monilia à collo pendentia, ac zonas, quæ Delphos Cræsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius & virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & xystum cum suis iaculis aureum. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenij Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Cræsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Cræsus sumeret expeditionem, & aliquorū hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eò quò dimittebātur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Cræsus Lydorū aliarumque nationum rex, ista in hominibus sola esse vaticinia sentiens, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percōtatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionē, & socialem aliquem exercitum sibi adiuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusque in idem concurrebāt sententiæ, prædicentes Cræso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperiū euerteret. Consulebāt etiam vt potentissimos Græcorum ad cōparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, Cræsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperiū Cyri: & rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos au-

1 Et hæc quædam Delphos Cræsi.

2 hastile cum suis spiculis

3 existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuentia:

1 & renuncian-
do oracul.
Valla legi
ἀτιλίω, pro
ἀγχιλίω.

2 Postquā e-
nim oraculū
illud verax
esse compe-
risset, eo ad
satiētātē vsq;
abutebatur.
q. d. eo se ad
satiētātē vsq;
que imple-
bat.

3 Nā hæc duæ
gentes anti-
quitas præ-
cellere indi-
cabantur; v-
na videlicet
Pelasgica, al-
tera verò Hel-
lenica: quarū
ista quidem
nunquā aliō
demigravit.
illa verò val-
de multum
quæ sit vaga-
ta.

4 Totum hunc
locū sic inter-
pretor, qui in
Græco etia ex-
emplari pro-
fuit est perturbatus;

ri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Cræso Lydis-
que donarunt primas in consulendo oraculo partes, pri-
mumque in sedendo locum, & ius perpetuum cuique vo-
lenti adscribi in numerum Delphorum. Cæterum donis
Cræsus prosequutus Delphos, tertio vaticinium contu-
luit, quod videlicet illud verax sibi esse comperisset. Quæ-
rebatur autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Py-
thia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos nullo iam sede privato,

Lydis fugam molis superbum corripe ad Herum,

Nē ut mane, quam posito sis Lyse nudus.

His ex versibus, quum allati essent, multo magis quàm ex
cæteris voluptatem Cræsus accepit, sperans fore ut nun-
quā apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec
ipse nec posterū sui principatu abrogarentur. Post hæc pu-
tauit sibi curandum ut potentissimos Græcorum sibi con-
ciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque
Athenienses eos esse, quod alteri in Dorico genere, alteri in
Ionico antecellerent. Nam de his ita antea iudicabatur,
quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Helleni-
ca, hæc est Græca quarum hæc nunquam solum mutavit, il-
la assidue multumq; est peruagata. Erenim sub Deucalio-
ne rege oram Phthioridem incoluit, sub Doro Hellenis fi-
lio regionem quæ ad Ossa & Olympum iacet, nomine
Istiaotim: vnde a Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum
quem vocant Macednum. Inde rursus in Dryopidem com-
migravit, atque ita in Peloponnesum venit, Doricaque
cognominata est. Cæterum qua lingua Pelasgi sint vsi,
pro certo affirmare non possum: sed coniectura signo-
rum

Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt
hodie ij ex Pelasgis qui supra Tytchenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim
finiunt erant ut quos nunc Dotes vocant: tum videlicet quum eam quam
nunc appellant Thessalicam regionem incolebant: & ij quoque Pelasgi qui
Placiam & Scylacem considerunt, & Atheniensium contubernales fuerunt.
Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbare fuisse lo-
quutos. Nam & Crotonatæ & Placii lingua quidem diiident a suis vicinis,
inter se verò conueniunt: & satis ostendunt se eam ipsam linguæ formam con-
seruasse quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaq; hęc gens Pe-
lasgica talis erat. Atticæ regionis incolæ Pelasgi, & quæcunque alia Pelasgica
ciuitates nomen mutarunt quum in Hellicos mutarentur, suam etiam linguam
dedidicerunt. Gens autem Hellenica semper, ex quo exiit, eadem lingua vsa
est, ut

rum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi videntur qui supra Tyrrenos urbem * Crestonem incolunt, quodam
 10 tempore finitimi eorum, qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacen: quum Pelasgi habitarent ad Hellespontum, qui contermini Atheniensium erant: aliaque omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelasgicam, quum in Hellenes, id est Græcos, transiit, linguam simul istorum perdidisse. Etenim neque Crestoniarum loquela cum ullo circa populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa. Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in huc loca transierunt, eandem se nunc conservare. At natio Hellenica, id est Græci, ex quo existit, eadem lingua semper est usæ, ut mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelasgica fuit abscissa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augetur, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia se ad illam conferente. Quæ causa mihi videtur fuisse cur gens Pelasgica, quod Græca esset, nequaquam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gentibus, Atticam Cræsus audiebat obtineri, oppressamque esse à Pisistrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus spectaret olympia, ingens cōtiguit portentum. Nam quum hostiam immolasset, athena (ut imposita erant) plena & carne & aqua, absque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspicatus Chilon Lacedæmonius, qui fortè aderat, suavit ei, primum, ne uxorem fecundam duceret domum: secundo loco, si uxorem haberet, eiceret: & si quidem ex ea filium sustulisset, abdicaret. Huius consilio non persuasus Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium iustulit, qui in seditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmaeonis filius, & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidis filius, tertiam seditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractisque seditiosis, per causam tutandi mōtanos, huiuscemodi rem machinatur: Seipsum ac mu-

est, ut mihi videtur: quodque a Pelasgis abscissa, imbecilli esset, a tenuibus quibusdam principibus progressa, valde multis gentibus & rebus quibus etiam barbaris cum ea se cōiungentibus, in multitudinem excreuit. Et sic quoque mihi videtur Pelasgica gens, quum barbara esset, magnopere non creuisse.

* Dionysius Halicarn. lib. 1. pag. 9. Crotonem vocat. S. & dominari

los quum vulnerasset, agitavit vehiculum in forum, tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficentem illi prorsus interimere voluissent: & populum precatus est ut aliquid custodire circa se obtineret, quum prius specimen sui edidisset in expeditione contra Megarenses, cui prae fuerat, capta Nisæa, aliisque præclaris operibus editis. Populus igitur Atheniensis, ita deceptus, dedit ei quosdam e civibus delectos pro satellitibus, non qui hastas sed clavas ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille imperu facto arcem occupavit: & inde Atheniensium imperio positus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neque legibus mutatis sed in præsentis statu manens, urbem bene ac pulchrè exornavit. Sed non multo post tempore milites Megacis & Lycurgi concordibus animis eum eiecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cuius eieectores rursus inter se seditiones redintegrarunt. Hac autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere uxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente verò conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illum restituendum, rem (ut ego comperio) longè stultissimam: (quandoquidem iam olim diiudicatum est Græcam gentem dexteriores esse quàm barbaram, & magis ab ineptis abhorrentem) præsertim si isti ex Atheniensium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia sunt machinati. Erat in tribu Pæanica mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videntur, in urbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, qui quum in urbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerva ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicarunt: & statim rumor in tribus emanavit, Pisistratum à Minerva reduci. Qui verò in urbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam,

fœminæ

feminae supplicarunt pariter, & Pisistratum acceperunt.
 Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide,
 Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam
 eius duxit uxorem. Verum quum & filij essent ei adole-
 scentes, & Alcmaeonidae dicerentur obnoxij esse crimi-
 ni piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere,
 haud legitimè coibat cum uxore. Quam rem quum in-
 ter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enun-
 ciaret id necne. Mater viro indicauit. Iste verò iniquo ani-
 mo ferens se a Pisistrato contumelia affici, ut erat iratus,
 milites homini infensos reddidit. Quae fieri Pisistratus
 contra se animaduertens, regione prorsus abiecit: & ubi
 Eretriam peruenit, vna cum filiis delibera. Quum autem
 sententia Hippiae praeualuisset, de tyrannide rursus recu-
 peranda, aliquot ciuitates excitauerunt. quae ipsis non-
 nihil beneuolae erant. Et cum aliae complures contule-
 runt pecuniae multum, tum verò Thebani plurimum.
 Post haec non ita multo interiecto tempore, omnia ad
 reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso,
 Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, no-
 mine Lygdamis, vitro adueniens, multum alacritatis ad-
 didit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria,
 anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica
 Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra ha-
 bentes cum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alij ex
 tribubus confluebant, quibus erat tyrānis quam libertas
 iucundior: atque ita congregabantur. Cæterum Pisistra-
 tus quamdiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem
 tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem ni-
 hili fecerunt: sed ubi acceperunt cum ex Marathone urbē
 versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam
 tendūt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos red-
 euntēs tendebant. Quum autem qui cum Pisistrato erant
 ē Marathone digressi, simul contra urbem irent, & in eun-
 dem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruae Palle-
 adis fanum, aliternsecusque arma poluerunt. Hic diui-
 na pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, Pis-
 stratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vatici-
 natus est, inquit:

non coibat
 cum uxore ut
 moris est. Et
 illa quidē in-
 mo hoc te-
 gebat, postea
 veto matrem,
 siue percōtan-
 ti, siue mātē,
 exponit: &
 illa curus ma-
 rito.

2. postis ini-
 micis in
 gratia redit
 cū seditiosis.
 [vel, ut alij, in
 gratia redit
 cum diuersae
 factionis ho-
 minibus.]
 3. munera col-
 legerūt ex vr-
 bibus antea sibi
 utcunq; co-
 gnitis.

4. Postea ve-
 ro (ut paucis
 absolua) te: n-
 pus emerisse,
 & omnia ad
 reditum fue-
 runt ipsis prae-
 rata

5. peruenit, &
 arma ex ad-
 uerso posuit.
 ibi verò di-
 uino impetu
 stetit Amph.

6. Pisistrato
 adfuit, & ad
 eum accedens,
 haec.

† Verriculā
iactū est, ex-
passique re-
tia, nocte.
Mox aderūt
thyasidē. [Ca-
mer tertiū, la-
ctatū dēns, a-
r, iactū est
iactus. S.]

2 ne dispergi
Athenienses
amplius con-
globarentur:
[vel, ut alij, cō-
uenirent. S.]

§ Cræsus igitur
per id tē-
pus Atheniē-
ses cōreda-
ctos esse in-
tellexit: Lace-
dæmonios au-
tem mag.

4 nullo neq;
inter se neq;
cum peregrin-
is commer-
cio, sed ad æ-
quam & ho-
noris legib.
instituta gu-
be nationem
sic tranerūt.

¹ EST nummorum proiectus, item sunt retia tenta;
N. Ele meant thynni claro sub sidere luna.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmavit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tūc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad Iomnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugam vertūt. Iptis autem fugientibus solerissimum cōsiliū Pisistratus excogitavit, ut Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros iussos conscendere equos præmisit, qui assequendo fugientes, mandata Pisistrati dicerēt, iuberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abire. Ita audientibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit tum auxiliorum copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Atheniensium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obliquibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidi que permiserat, quum antehac etiam Delum insulā ex oraculis expiasset. Expiavit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Atheniensium alius in prælio cæsis, aliis una cum Alcæmonidis domo profugis. Hunc ita Atheniensibus imperantem ea tempestate Cræsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonij quum cætera bella prosperè gessissent, aduersus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessimè morati fuerant, tam circa se quàm circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quæ instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatq; in eodem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti propingua templa Lycurge,
Græce Ioni & cæcili qui tecta iacent olympi,

Ambi-

Ambigo vaticiner sis utrum vir ne deusne:

Sed multo magis esse deum te credo Lyncurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc a Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedæmonij volunt Lycurgum, quum esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia iura immutavit: deditq; operam nequis ea transgrediretur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, Enomotias, triacadas, & Syffinas: super hæc instituit tribunos plebis, ephoros ac senatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati sunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregiè colunt.

Ex quo, cum bonitate soli, tum non exigua hominum copia discurrerunt statim, ac benignè rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, quum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorū terra occupada oraculum Delphicum cōsuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.

Multi apud Arcadiam vefcentes glande viri sunt,

Qui se venient. tibi ego haud invidero quicquam,

Salvandū Tegeam planta plandente daturus:

*Vsq; queas campum n. etiri * fune feracem.*

Hæc responsa ubi accepere Lacedæmonij, à cæteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum cōpedes: videlicet captioso freti oraculo, tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum cōgressi prælio ac fugati, quicunq; eorum viui sunt capti, eisdem quas ipsi attulerūt compedibus induti, campum Tegeatem metiri fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsq; memoriam incolumes fuisse circa templum Mineræ Alexæ apud Tegeam suspensæ. Atq; superiore quidem bello Lacedæmonij aduersus Tegeatas assidue semper malè pugnauerant: Croesi tamen a-tate & Anaxandridæ Aristonisq;, regum suorū, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarētur, missis Delphos cōsultoribus, oraculū sunt sciscitati quēnam deorū placarent ut Tegeatum victores existerēt. His Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filij Agamemnonis

Enomotia erant viginti-quinque virorum collegia. Et secundum alios plurimū: eratq; hic fixus a rege magistratus.

Triacades, triginta virorum collegia. Syffina, castus in quos distributi cives, citi communiter capiebant.

Quumq; in feruli & populosa regione versarentur, excurrent statim, ac prospere rem gess. [vel. Sed statim, ut in bona & populosa regione succurrunt iterum & prospera fortuna vsi sunt: ut Suid. quæq; aiunt idem ex-ponit in hanc notat. S.]

** Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 7, man-ant schena. S.*

1 Hic typus
antitypus, no-
xa & super-
indita noxa.
Quid autē hoc
sibi velit, paulo
post exponatur.

2 Ab inuen-
tione aberat.

3 Benemeriti
autem isti,
sive benefici, sunt
quoniā ciues
ex equitibus
estate maxi-
mē prouecti,
qui singulis
annis exeunt.

Quos oportet
eo anno
quo egrediū-
tur, cōmuni
consilio ex e-
quitibus Spar-
tanis alios a-
liō dimissos,
nusquam mo-
ram trahere.

4 Nam quum
Lacedæmo-
nii Tegeatas
adeūdi facul-
tas hoc tem-
pore esset,

5 Typum ef-
le & antity-
pum. Typum
vocat malleum
istū incudi im-
ponentē: quem
quum vicissim
repellat incus,
antitypus voca-
tur, quasi vicis-
sim feriens.

6 Noxam su-
perinditā no-

xa: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer.

7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.

referrent. Cuius urnam quum nequirent inuenire, rursus
ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes
esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadia Tegea in regione pa-entis:

Hic duo sunt venti: vi pervehemente coacti,

Forma hostis formæ, & plagæ superindita plagæ,

Hic Agamemnonides terra omni parente tenetur,

Quo in sublato Tegeæ sperabere victor.

Vbi hæc audierunt Lacedæmonij, nihilo tamē minus¹ in-
uentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Li-
ches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur,
comperit. Sunt autem benemeriti, ex ciuibz semper mi-
litia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex
equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescāt, alij aliō mittun-
tur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam ad-
inuenit, fortuna pariter atq; solertia vsus.² nam quum Te-
geatas à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo ad-
eundi essent, & iste in ærariam officinam venisset, intue-
batur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo ad-
mirabundum animaduertens faber ferrarius, intermisso
opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admirarere, si
idem quod ego tu nollēs, qui tantopere admiraris ferrariū
opificium? In hac enim corte puteum facere quum vellem,
incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus e-
ram omnino fuisse maiores quā nūc sunt homines, ape-
rui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudi-
ne: quam vbi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referēte
quæ viderat, Liches considerans, coniecit hunc ex ora-
culo esse Orestem, hac videlicet coniectura: duos quidem
quos cernebat fabri ferrarij folles, totidem comperit esse
ventos: incudem verò & malleum, ³ formam formæ ho-
stem: ferrum verò quod procuderetur, plagam superindi-
tam plagæ: hac ratione id coniectans, quod in plagam ho-
minis ferrum inuentum sit. Hæc itaq; secum agitans, Spar-
tam regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi ex
composito hominē criminis conuictum exilio damnant.
Qui in Tegeam profectus, calamitatem suam referens
fabro

fabro ferrario.* conduit ab eo nolente vendere correm. Ibiq; aliquandiu habitās, vbi rem cognouit, effosso sepulcro ossa collegit, eaq; portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonij quoties cū Tegeatibus congressi sunt, superiores extiterē: præterea verò magna etiā pars Pelopōneli iā eis parebat. Hæc itaq; omnia Cræsus audiens, misit nuntios Spartā cum muneribus, ad rogandā bellī societate, iussos dicere quæ oporteret. Ii postquā peruenerūt, Nos (aiunt) Cræsus misit, Lydorū aliarumq; gentiū rex, ita in-
 quies, Lacedæmonij, quoniā deus oraculū reddidit vt Græcam mihi societate adsciscerem, & vos inter Græcos antecellere audio, statui vos mihi in societate ex oraculo prouocandos, ad ineundā mecum quam cupio amicitia atq; societate, circa dolū fraudemq;. Cræsus hæc per legatos nuntiavit. Quorū aduentu Lacedæmonij, qui & ipsi oraculum audierant, gauisi, fœdus cū eis hospitij societatisq; inierūt. Etenim iam antea intercedebant nonnulla Cræsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quū illi misissent Sardis ad aurū coemendū, quo vsuri erant in id simulacrū Apollinis quod nunc positū est ' apud Laconicā in Thornace, eo auto sunt à Cræso donati. Qua de re Lacedæmonij, quodq; se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denuntianti sese paratos exhibuerunt. Quod vbi fecerunt, patera aheneam labiorū tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Cræsum remunerari: sed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur causarum. Lacedæmonij quidem aiunt hanc pateram, dum ferretur Sardis,* quum Samum appulsi essent, à Samiis fuisse interceptam: qui, cognitare, nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi verò Samij aiunt Lacedæmonios qui pateram portabant, serò venientes, quū audissent Cræsum captum esse cum Sardibus, illam in Samo vēdidisse viris priuatis, qui eā Iunonis templo dedicauere: & illos qui vēdidissent, Spartā reuersos, forsitā dixisse à Samiis sibi fuisse ereptā. De patera ita res se habet. Cræsus autē elusus oraculo, aduersus Cappadociā exercitus cōparabat, spe & Cyrum & potentiā Persicā euertendi. Cui in hac apparāda expeditione occupato, Lydus quidā nomine

* cōduclit ad eo nolēte locare : *Paul. Leop. lib. 7. c. 7. §.* Vbi vero tandem ei persuasit, illam locare, inhabitare cepit : ac eff. sep.

apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tū denū. sese par. exhibuerūt : tum etiā fabricati erāt.

Quum circa Samum essent.

vel, coriacea femoralia: Intelligi enim videtur quæ & braccæ dicuntur.

perinaciter obstentebunt.

subduxit se,

* benignè tractabat. d.

Sandanis, & antehac pro circumspecto habitis, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consecutus, hunc in modum Cræso consuluit, Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui coriacea subligacula, quæ corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, utpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, sed aquæ, non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil sit quod cupias, si vice-
ris: si victus fueris, animaduerte quot bona mittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, circumstent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis ut Lydos inuaderent. Hæc loquutus non tamen Cræsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persiæ imperitarent, ditionis Medorum: tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum determinabat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad læuam: tum boream aduersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonesque interfuit: Cappadoces à dextera, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta ferè superiora Asiæ, à mari quod Cypro obiectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius huius regionis, longitudine quinque dierum itineris viri expediti. Itaque aduersus Cappadociam Cræsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partem soli fecundi suo adiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum vlciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambyxis filius prælio victum ceperat. Erat autem Cræso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum secessit in terram Medicam, qua tempore Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, utpote supplices, initio
* benignè alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo ut pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum ar-

tificio

tificio arcus utendi. Interiecto deinde tempore, quū Scythæ venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nōnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus in manibus Cyaxares (erat enim, quū ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, ut se indignū, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatusq; ut feras apparare cōsueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atq; ferinam. idq; quum obtulissent, quam celerrimè se ad Halyattem Sadyattis filium Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuæ, ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Halyattis se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Halyattes reddere abnuerat) bellū inter Lydos Medosq; quinquennale conflatum est. Quo in bello aliquoties Medi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prælium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo Marte certarent, stante pugna contigit ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi diem nocte scire viderunt, a pugnando destiterunt: eoq; propensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt, auctoribus conventionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui ut iusiurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, properarunt, decernentes ab Halyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam: quoniam sine vehementi necessitudine conventiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum, tum feriendo brachia quā illa humeris cōnectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. Hunc igitur Astyagen auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Cræsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula consulenda miserat. Et quum responsum reddidisset haud syncerum, secum facere interpretatus, in expeditionē profectus est aduersus quandam Persarum partem. Atq; ubi ad Halym flumen perue-

1 Cyaxares tenebatur enim. ut re ipsa ostendit, ita impositus asperè admodum & indignè exstauit.

2 inter pugnandum

3 operam dederunt

4 tum secundo brachia ut quædam singulis proluæ, ac mutuo illum delingendo. ut loquatur ἀμφοτέρωθεν pro ἀμφοτέρωθεν.

vide Tacitum lib. 12.

5 captiosum

6 a se facere

7 in Persarum hæc

nit, nunc (ut ego quidem sentio) pontibus ibi suis copias
 traduxit: ut autem Græci dicunt, Thales Milesius tradu-
 ctor extitit. Nam quum incertus animi Croeso foret qua
 parte fluminis traiceret exercitum (nullosdum enim ex
 illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his
 castris aderat, fecisse ut fluvius qui ad lævam exercitus flu-
 ebat, fluere etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in
 modum: Fossam per altam, exorsus supra castra, ductam
 in speciem lunæ depressit, quæ castra, ut erant metata, à
 tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristi-
 no alveo fluvium, iterum eum ubi exercitus traiectus es-
 set, in suum alveum refunderet. Itaque quum celerimè flu-
 vius divisus esset, utrinque vado meabilis effectus est. Qui-
 dam verò aiunt veterem etiam omnino exaruisse alveum.
 Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursus
 redierunt, illum transiissent? Croesus igitur exercitu traie-
 cto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omni-
 um eius regionis tutissimum, iuxta urbem Sinopen, ferè
 ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, prædia
 Syrorum vastat, & urbem Pteriorum expugnat diripitq:.
 Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeri-
 tos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sum-
 ptisque omnibus qui in medio incolebāt, obviam pergit:
 missis tamen antequam exercitum educeret, caduceato-
 ribus ad Iones tentandos ut ad se à Croeso deficerent. Illis
 abnuentibus profectus castra contra Croesum posuit: ibi-
 demq; in regione Pteria pro se uterque alterum lacessere.
 Committitq; acri pugna, & multis utrinq; cadentibus, ad
 extremum noctis interuentu dirimuntur neutri victores.
 Atq; hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Croesus
 è suo exercitu inculatus quod cum Cyri multo maioribus
 copiis conflisset, postero die quum Cyrus ipsum super-
 federet invadere, regressus est Sardis, habens in animo e-
 vocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum Rege Amasi,
 ante quàm cum Lacedæmoniis societatem inierat: accersere
 etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percussierat:
 (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate La-
 bynetus) denunciare item Lacedæmoniis ut ad certam
 diem præsto essent: hisq; & suis copiis coactis, ubi per
 hyc-

† Croesus au-
 tem, causatus
 sui exercitus
 paucitatem:
 (erant enim
 ipsius copiar
 multo mino-
 res quàm Cy-
 ri) hoc inquā
 causatus, quū
 postero die
 Cyrus nō de-
 scenderet in
 certamen, re-
 git. ff. & c.

hyememque uisisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Cræsus, abiit Sardis, dimisitque caduceatores ad socios, edicens uti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum uero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minimè sperans unquam fore ut Cyrus, qui sic æquo Marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Cræso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: quos, ut existerant, equi inter ambulandum, quum ad pascua irent, comedeant. Id Cræso cernenti uisum est (ut erat) esse portentum: ideoque mittendum ad coniectores Telmises. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas, ubi accipere responsum, didicerunt quid sibi uellet significaretque portentum, non contigit ut Cræso renuntiarent. Nam priusquam retro Sardis reueherentur, Cræsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externum Cræso illuc affuturum, qui quum afforet, indigenas subigeret: quod dicerent colubrum terræ filium esse: equum, hostem & aduenam. Hæc Telmisses Cræso sunt interpretati, sed iam capto: nondum tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Cræso euenerant. Cyrus certior factus Cræsum, qui statim post prælium apud Pteriam gestum abcesserat, constituisse dispergere copias, consilio inito, comperiebat operæpretium esse quam celerrimè posset promouere exercitum Sardis, ut hostem, priusquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probauit, statim exequutus est: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipse met nuncius Cræso aduenit. Unde Cræsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnat, equitandi lanè perita, hastas perlongas gestans. Campus in quo concursus est, ante urbem Sardiensem iacet, magnus & editus: quem cum alij amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro maris Dindymene lapsum inuaditur

quos prædeuntes equi relictis pascuis, passim comedebant.

et cum alijs amnes permeant, tum uero etiã Helus in omniâ maximè influens, qui Hecmus vocatur & ex monte mari Dindymene facit ortus, infunditur mari. &c. [Paul. Leopard E-mend. lib. 7. c. 9. legit Syllus, ex Horro & Strabone. atq; adeo sic habent etia Ciceroni codices nonnulli.]

2 ac muris in-
clusi.

2 interce-
ptum

3 intercepto

mari iuxta Phociam oppidum. Hic ubi vidit Lydos ad pug-
nandum instructos Cyrus, eorum equitatum reformi-
dans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum:
Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebatur came- 15
lis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit,
& viros imposuit equestri stola inducos: quibus ornatis
præcepit ut præirent cæteras copias aduersus Cræsi equi-
tatum: peditatui, ut hos subsequeretur. post hunc colloca-
uit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, im-
perat eis ne cui cæterorum Lydorum parcerent sed quem-
libet occiderent obsistentem, præter ipsum Cræsum, ne
si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos cō-
tra equitatum instruxit, hac ratione quod camelum equus
reformidat, adeo quidem ut nec speciem eius intueri, nec
odorē sentire sustineat. Id ideo commentus est ut equita-
tum Cræsi, quo ille se præualiturum considerabat, inuti-
lem redderet. Simulatq; igitur in pugnam itum est, equi,
olfactis protinus conspectisq; camelis, retro se auertunt.
Vnde spes Cræsi interiiit. Verum non protinus Lydi ob id
exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites
cum Persis configunt. & tandem, multis utrinq; cadenti-
bus, vertuntur in fugam: ac muros ingressi, a Persis obli-
deri cœperunt. Quam obsidionem in longius processu-
ram ratus Cræsus, alios nuncios e muris mittit ad locios.
nam qui antea dimissi erant, hi conuentū Sardis ad quin-
tum mensem indixerant. Ad hos dimittebat, oratū quam-
celerrima auxilia mitti sibi, utiq; iam oblesso. & cum ad
alios socios misit, tum verò ad Lacedæmonios. Cæterum
per id tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argiis cō-
tentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, et si terræ
Argolicæ partem, tamen Lacedæmonij intercisum tene-
bant. Etenim Argiuorum est quicquid regionis Malea te-
nus ad occasum vergit in continente: & insulæ tum aliæ,
tum verò Cythera. Quum ergo Argiui suo territorio 2 in-
terciso auxilium ferrent, ibi ab utriq; in colloquium ven-
tum est ut triceni utrinq; dimicaret & utri superiores ex-
stitissent, eorum regio foret: atq; ambos exercitus in suam
uterq; terram discederent, nec permanerent dum dimica-
retur: ea scilicet causa, ne, si adessent, parti succumbēti au-
xilium

xilium sui ferrent. His conuentis, in diuersa digrediuntur. Ex utrisq; delecti viri qui relictis sunt conflixerunt: atq; illis quidem, ut a quo Marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idq; noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinoꝝ & Chromius, qui tanquam victores Argos cursu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui spoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad suorum castra detulit, & se in suo ordine tenuit. Postero die utriq; re audita adfuerunt, sibiq; victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod suorum plures superfuisse dicerent: Lacedæmonij verò, quod qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium caesos spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac postquam permulti utrinq; ceciderunt, Lacedæmonij vincunt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessario criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, néue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperassent. His è diuerso legem tulere Lacedæmonij, ut in posterum comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortem sibi consciuisse. Quum hæc esset apud Spartiatis rerum conditio, aduenit caduceator Sardonius precatū Cræso obseſso auxilia. Illi caduceatore audito, statuerunt Cræso statim succurrendum. Quibus iam se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Cræsumq; viuum esse captum. Sic Lacedæmonij magno se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnata: Quartodecimo quàm obsideri coeptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cōscendisset. Posteaquàm id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam cui nomen erat Hyrcades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc ne quādo vrbs caperetur haud suspectum erat, ut pote loco prærupto atq; inoppugnabili: quaq; vna parte Leonē Meles primus Sardonius rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui

Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumduces prætermisit, quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyroades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alij Persæ subinde, atque alij frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta. Ipsi autem Cræso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. Ad cuius vitium emendandum Cræsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum verò Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum, atque ei Pythia talibus respondit,

Itaq; antea Cræsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cum alia excog. &c.

*Lydegenus, rex multorum, valde infelice Cræse,
Nec curagmati exoptatam audisse loquentis
Intra ades vocem: sine qua potior tibi longè.
Ille die quoniam primum infelice loquetur.*

Porro captis mœnibus quidam Persa in Cræsum sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Cræsus quum videret, tamen præsentī clade affectus deuigare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Cræsum. Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitæ tempus vocalis exitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Cræso viuo, quum regnasset annos quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo punitias has alicui deo offerre, siue volens votum persolvere, siue cupidus sciendi num quis demonum liberaret Cræsum (quem religiosum esse audierat) quominus pyra: impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cy-
rum

rum fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, ex viuentibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi subiit Cræso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscientem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eum percontari quænam inuocaret. Illosq; accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogere-
tur, dixisse, *illum nominari*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum non planè loquentem, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, inquit quemadmodum Solon, qui esset Atheniensis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes eius opes coram, pro nihilo duxisset. Adeò quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse, neq; hæc magis de seipso quàm de omni hominū genere, & de iis præsertim qui libiuptis beati viderentur. Hæc Cræso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse, & Cyrum auditis per interpretem quæ Cræsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrimè extinguere iam incensum,

Cræsumque deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui iussu fuerant, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferunt Lydi Cræsum cognita Cyri sententiæ mutatione, quum cerneret vnumquemque extinguendo deuoluen-
doque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocasse Apollinem vt ipsi adesset, si quod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumque præsentī malo liberaret. Ita cum lachrymis Cræso deum inuocante, nimbos repente, quum serenum ac tranquillum esset, cōfractos esse, imbresq; erupisse, ac vehementissima aqua pluuisse, & rogū extinxisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Cræsum, & pyra deposuisse: atq; hunc iam modum interrogasse, Cræse, quidnam tibi

inquit Solonem Atheniensem olim ad ipsum venisse, & intuitu omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

concutisse, vt in-
guisse.

hominum persuasit ut cum exercitu inuadere fines meos, ex amico factus hostis? Cui Cræsus, Ego inquit, rex, istud feci tuo prospero, meo infauisto fato, Grætorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est ut bellum quam pacem præoptet. nam in pace filij patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed ut ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Cræsus loquutus est: quem Cyrus solum iuxta se collocauit, ac in multa sanè obseruantia habebat: intuensque eum admirabatur, tam ipse quam omnis circa eum cætus Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox conuersus, accernens Persas Lydorum diripientes urbem, Virum de teo, inquit, rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus verò eum, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit.

1 Quidnā, in-
quiens, tanta
ista turba tā-
to studio
agit?

* atq, differt,
dissipat. S.

Tunc ille Cyrum percontatur, Quidnam, inquiens, tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuasque opes * absumit. Atqui Cræsus excipit) neque urbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt aguntq;. His verbis iniecta cura, Cyrus Cræsum semotis arbitris 17 interrogat quidnam in his quæ fierent, sibi constituendum censeret. Ad quem Cræsus, Quoniam me dii seruum tibi tradiderunt, iure debeo, siquid amplius animaduervero, id tibi indicare. Persæ, ait, natura proterua sunt, & iidem inopes. Quos si diripientes tu ac potentes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturum, ut quisque illorum plurimis opibus potietur, ita maximè in te rebellaturum, esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placeant hæc quæ ego dico, ita facito: Sis te ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, ut earum decimæ Ioui necessariò reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscetes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eaque vehementer approbavit: & iussis satellitibus id exequi quod Cræsus ipsi subiecisset, his verbis eum affatus est, Cræse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me

2 Cræse, quā-
lis rex ad be-
ne agendum
& dicendum
comparatus,
petet. &c.

me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quem Cræsus,
 'Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græco-
 rum, quem ego maxime omnium veneratus sum, ut mis-
 sis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas sit be-
 ne de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti
 quidnam id esset quod inculcasset, altius repetens omnem
 suum aperuit animum, redditaque sibi oracula, & præ-
 cipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduer-
 sus Perlas expeditionem. Hæc commemorando rediit
 rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad
 quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Cræse à me impe-
 trabis, & quicquid aliud: ' atque id quoties tibi opus e-
 rit. Vbi hæc audiuit Cræsus, Delphos misit quosdam
 Lydos, iustos, quum ad limentempli vincula deposuis-
 sent, sciscitari deum nunquid eum puderet ob oracula
 quibus Cræsum induxisset ad bellum Persis inferendum,
 tanquam Cyri potentiam eversurum: unde tales primi-
 tiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & scisci-
 tari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas, esse in-
 gratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Py-
 thia fertur ira respondisse, Sortem fato destinatam de-
 fugere, deo quoque est impossibile. Cræsus autem
 quintæ retro ætatis crimen luit, ' hoc est abani: qui
 quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo indu-
 ctus, dominum interemit: illiusque dignitate potitus est,
 nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum stu-
 duerit ut hæc Sardium clades liberis Cræsi, non ipsi
 Cræso contingeret, tamen transferre fata non potuit:
 sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gra-
 tiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres
 annos. Et hoc Cræsus discat, tribus annis serius quam
 fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod
 ipsi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet,
 haud rectè Cræsus conqueritur: quoniam Apollo præ-
 dixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis in-
 ferret, eversurum: de qua re ipsum consultare volentem,
 decuerat mittere sciscitatum utrum ipsius Apollo dice-
 ret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec consi-

1 Here, in-
 quit, maxime
 gratum mihi
 feceris, si per-
 miteris ut de-
 um Gr. q. e.
 max. o. vene-
 ratus sum.
 misis, &c.

2 & quic-
 quid aliud ti-
 bi opus erit.

3 Tritau. i.
 Gyxi, à quo
 quintus erat
 Cræsus.

derans, nec interrogans, sibi ipsi acceptum eferat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic Cyrus erat: quippe qui duobus diversarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illi quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic uero, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit, quæ illi Sardis reuersi Cræso nunciarunt. Quibus auditis Cræsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Cræsi igitur imperio & priua Ioniae subactione ita res se habent. Porro Cræsi non hæc solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Boeoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus uisitur aureus ingens. Atque hæc etiam nunc ad nostram usque tempora supererant: nonnullæ tamen intercederunt. Ac uero quæ apud Branchidas Milesiorum à Cræso dedicata fuerunt, pondere (quatenus intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Cæterum ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, ueluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduersarij, qui Cræso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impensè studebat, hunc in regni potestatem prouehere conatus: Pantaleon enim, & ipse, Halyattis filius erat, Cræsi frater, at non germanus: *matres enim habebant diuersas.* Nam Cræsus matre fuit Carica, Halyattis uxore: Pantaleon ex Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Cræsus potiretur, hominem illum qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum intereunt: bona autem eiusdem iam antè diuis destinata, tunc ut diximus his locis consecrauit. Atque de donariis hæc tenus dictum sit. Porro Lydia quod scribatur nihil scire

nè mirandum habet, prout alix regiones, præter auramentæ è Tinolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babyloniorum opera. Ibi enim est Halyattis Croesi parentis sepulchrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, ¹ aggestio est terræ. Quod sepulchrum construxisse feruntur homines ² emptij atque operarij, & vnâ cum his adiuuantes ancillæ. Ceterum ad nostram vsque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literæ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filix omnes meretricantur, atque hoc quæstutantisper dotem colligunt dum nupterint: se autem ipsæ metlocant. Sepulchri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum ³ iugerum: latitudo, ⁴ iugerum tredecim. Confinis est eidem sepulchro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Cygæus. Atque hoc quidem sic habet: Lydi legibus propemodum vtuntur Græcorum similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituant. Hi primi eorum quos nouimus, numum aureum argenteumque ad vtendum percusserunt, & primi caupones institoresque extiterunt. Aiunt & ipsi seludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inuenisse, & in Tyrreniam, *hæc est* ⁵ *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atysis, Manis regis filij, annonæ difficultatem per vniuersam Lydiam valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus tolerasse, postea verò, quum non cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inuentum ab iisdem ⁶ aleæ tesserarumque ludum, & pilæ, cæterorumque ludorum omnium genera, præterquam ⁷ talorum. horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad factum mem discutiendam, altera quidem dierum in totum ludibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendo-

¹ terræ aggestæ moles est.
² circumstantes

³ plechrorum
⁴ plechrorum

⁵ Hetturiam

⁶ tesserarum & talorum
⁷ calcule

1 & sorte legisse, alteram quidem partē ad manendum, alteram verò ad exēdum ē regione. Et parti quidē illi cui sortitō obligasset ut maneret, seipsū regē, migrātī autē suū filiū præfēcisse, cui nomen Tyrreno. Alteros porrō qui bus sorte obligerat ut emigrarent, Smyrnā descendisse. Hic mox, &c.

2 Ita autē de his scribā ut Persæ quidā narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere noluunt, sed id quod res est dicere; gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viā.

3 ipse quum iā autē apud suos celebris effectum verò magis etiā quum antea iusticiam se-
ctari aggressus est: quod videret apud Medos vniuersos mag. q. licentiam, & satis senectuti iniuriam aduersari.

rum solitudine distorquerētur: altera verò a lusu abs-
tinentes, vesci consueuissē. Atq; hoc modo vixissē annis
duodeviginti. Vbi autem malum non remitteret, sed ma-
gis etiam sauiet, tum regem vniuersos Lydos bifariā di-
uisissē, & hos quidem in sedibus suis permisissē, illos verò
aliquò ablegassē colonos. Ac verò is qui in sedibus suis
permanerent, regem ipsum perrexissē imperare: illis au-
tem qui deducendæ colonie destinati erant, filium suum
præfēcissē, cui nomen Tyrreno. Hos ē Lydia excedentes,
primum diuertissē Smyrnā, & mox fabricatis nauigiis,
nimirum quibus ea quæ navigationi accommoda vide-
bantur, imponderent, ad victum sedesq; quarendas oram
soluissē: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros
peruenissent: vbi ciuitatibus constructis, ad hunc vsq; di-
em habitauerint. Atq; pro Lydis, propter regij filij quæ eos
deduxit, nomen, appellatione quoque commutata nomi-
natos fuisse Tyrrenos. Lydi itaq; a Persis in seruitutem
redacti fuerunt. Hinc iam nobis exequetur oratio, tum
quisnam fuerit Cyrus ille qui Cræti euerit imperium,
tum quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. Igitur
quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui
res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre student,
ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro
narrandi vias. Quum Assyrij annis quingentis viginti su-
periores Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere
ceperunt: qui cum Assyriis pro libertate prælati, strenuē
se gesserunt: excussoq; seruitutis iugo, in libertatē sese af-
feruerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt quod
& Medi. Cæterum quum iam per continentem in vni-
uersum propriis vterentur legibus, hac deinceps occasione
rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sa-
piens, cui nomen erat Deioces, filius Phraortes, qui quum
ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit.
Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces cum
antē apud suos probatus, tum magis studiosiusq; acquita-
tem affectabat venditabatq; quod videret apud Medos

vni-

vniuersos magnam quādam licentiam : sat sciens æquita-
 ti iniquitatem esse multam. Medi verò qui eundem habi-
 tabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum
 controuersarum sibi constituunt. Hic, ut qui principum
 amonnet, rectum se equumq; prebuit. Quæ quum faceret,
 laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exi-
 guam : ¹ adeo ut hæc intelligentes qui apud ceteros pa-
 gos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorru-
 pte iudicaret, leti vndiq; affluerent quotquot prius iniquis
 sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finien-
 das transferrent : postremò nulli alij hæc provinciam per-
 mitterent. Quum vero numerus accurrentium crederet,
 vtpote qui intelligerent sententias iuste terminari, Deio-
 ces, animaduertens vniuersa in se vnum incumbere, neq;
 amplius illic cōsidere, vbi prius ius dicere cōsueuerat, vo-
 lebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re
 sua esse inquiebat, si totos dies, rebus suis domi neglectis,
 dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum
 igitur rapinæ sceleraq; passim per vicos multo etiam ma-
 gis quam prius patrarentur, Medi habito cōcilio, de com-
 muni rerum statu colloqui cœperunt. ² Et quantum mi-
 hi videtur, Deiocis amici ex composito in hanc sententi-
 am loquebantur : Nequaquam, inquiunt, hisce modis vsuri,
 hanc nostram regionem poterimus diu habitare. Agite
 igitur, constituamus nobis ipsi regem, ut videlicet ditio
 nostra bonis legibus administretur, ³ & nos, ad sua quis-
 que opera diuertētes, nusquam impunitate sceleratorum
 violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regi-
 bus sese subiciunt. Continuo consultatum est quem-
 nam regem crearent. Deioces adeo ab omnibus com-
 mendatus, productusq; in medium ut omnium suffragio
 rex comprobaretur. At ille iussit ædificia sibi erigi imperio
 digna, stipatoresque ad custodiam corporis sui adiungi.
 Huic Medi hæc præstiterunt, eiq; ædificia ingentia pro-
 beq; munita extruxerunt in ea quam designauerat regio-

¹ adeo ut
 quum in alijs
 pagis intelle-
 xissent Deio-
 cem solum esse
 qui incorru-
 pte iudica-
 ret, qui prius
 iniqua iudi-
 cia erant ex-
 petiti, ad De-
 iocem discepta-
 tui vltro ac-
 curreret : po-
 stemò nulli
 alij arbitria
 deferrent.

Quum autē
 in dies venti-
 tarent plures.
 vtpote q.

² Hic (ut e-
 go quæ exi-
 stimo) Deio-
 cis amici bel-
 lissimum ser-
 monem sunt
 exorti. Enim-
 vero (inque-
 bāt) si perga-
 mus his mo-
 ribus vivere,
 hæc nostram
 regionē diu
 non poteri-
 mus incole-
 re.

³ & nos res
 nostras aga-
 mus, neq; ma-
 le agendi li-
 cētia nostris
 sedibus pel-
 lamur. His

verbis persuasi Medi regio imperio se subicere, statim cōsultant quemnam re-
 gem creēt. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo ut omnium
 tandem suffragio rex approbaretur.

⁴ Hæc in eius gratiam Medi fecerunt, eiq; &c.

3 Ita ut ambi-
tus alter alte-
rū amplectā-
tur.

4 adiuuante
ipso loci si-
tu, ut quæ col-
lis esset. Sed
accessit ma-
ior etiam ars
& industria,
fictis septem
ambitib. in-
ter se conti-
guis, in quo-
rum postre-
mo regia est & the-
sauri. Eorum
autē amplif-
sim⁹ magni-
tudine plus
minus circui-
tum Athenarū
exæquat.
Suntq. primi
ambitus pin-
næ albe: se-
cundi nigre:
tertij, puni-
ceæ: quarti,
caeruleæ: quin-
ti, sandaraci-
næ.

5 Præterea ne
videre coram
vel exercere
in quoquam
honestū ha-
beretur. Et
hæc à Medis
apud regem
obseruantur,
ne videlicet.
¶

ne: permiserunt quoq; satellites ex vniuersis Medis quos
vellet sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Me-
dos compulit vnum oppidum condere: ut hoc vno com-
munito exornatoque, aliorum non ita magnam curam
haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœ-
nia construit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana
appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis
erat: sic nimirum constitutis mœnibus, 'ut ambitus sin-
guli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis
prominerent. ' Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, ut
qui collis instar eilet eleuatus. Sed accessit etiam maius
quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti nu-
mero erant septem contigui, in quorum postremo regia
est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint ma-
gnitudine, prorsus illum Atheniensium æquant ambi-
tum. *Atque singule quidem pinnae sunt atque hunc in modum
distincte fulgent coloribus. Nempe primi ambitus pinnæ co-
lore sunt albicanti; secundi nigro, tertij purpureo, quarti
caeruleo, quinti sandaracino: postremi verò duo, alter argen-
tatas, alter inauratas habet pinnae. Et his quidem muni-
mentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reli-
quum populum seorsum circumquaque habitare iussit.*
Cæterum vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deio-
ces cauit ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internun-
tios cuncta transigerentur: adeo ut nec conspici regem a
quoquam fas esset. ' ad hæc nec ridere, nec expuere (pro-
pterea quod omnibus factu deformia essent) coram lice-
ret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet cum cer-
nentes æquales & vna cum eo educati strenui & fortes, in-
doleant atq; insidiantur: quin potius quiddam à reliquis
hominibus diuersum ipsis esse videatur, si coram ipso
non intueantur. Quibus quum sese Deioces iam adornas-
set, atq; in imperio confirmasset, in exercenda iustitia val-
de seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas con-
scriptas intro per internuntios mittebant, quas ille decimas
remittebat. Et hæc quidem in iudiciis faciebat. Cæteris
autem in rebus hūc ordinem instituerat: Si quem intelle-
xisset iniuriam cuiquam facere, hunc ad se ascitum, indicta
pro delicti modo poena multabat: in quem vsum explora-
tores

tores auscultatoresque per vniuersam suam diticnem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationē, eiq; soli imperauit. Cuius nationis tot numero gētes sunt, Buię, Paretaceni, Struchates, Arizāti, Budij, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius eius Phraortes suscepit imperiū. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem : donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc a sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quā regno potitus est anno; cum pleraque exercitus parte perit. Post obitum eius, Cyaxares filius, Deiocis nepos successit: qui dicitur multo maioribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos¹ in prouincias distinxisse, primusque in suum quolque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia² promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halyn flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrem vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio: qui Cimmeriis ex Europa eiectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis verò non ita longo itinere perueniri potest in Mediam: sed vna duntaxat natio interiecta est, Saspire: quos vbi transieris, continuo occurrit Media. Scythæ tamen hac non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflecentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hic Medi cum Scythis congressi, prælioque fusi, Asia imperium amiserunt. Porro

¹ in turmas
decuriasse.

² promiscua
fuissent con-
fusa.

Scythæ verò regredientes, quū in urbem Syriæ Ascalonē peruenissent, plerisque nullo illo damno pretergressis. pauci aliquot vel, Ven. Vranis fanū spoliarūt, omniū (quantū quidem intelligo) huius deæ templorū vetustissimum. Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos cōspici: quos Scythæ ipsi enareas, id est, excreabiles, seu excretionis ebrietas, appellant. Ita que octo & viginti annos Scythæ imperiū Asiæ tenuerunt. Quo tempore omnia iniuriose & superbe imperiādo vastarunt. Siquidē præter tributa tantū a singulis exigebant quantum iis imposuissent: & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque, ignur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potius, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia, sibi subiecerint, alibi declarabo.

comprehensio Scytharum imperio, regnasset.

Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc rectā in Ægyptum contendunt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Plamitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progredierentur. Scythæ, ubi retrocedentes in vrbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaque parte Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vranię fanū depecularunt, inter cetera (quantum equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est eiusdem deæ ædes, ex hac prodit: id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices, ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac verò dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris semper immisit morbum scemineum: quemadmodū & ipsi fatētur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare. & videre licet apud Scythas hūc morbum curantes, quos enareas appellant Scythæ. Postquam verò iam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinissent, omniaque iam penè ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque a quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiore partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt. Ut autē ceperint, in aliis mox scriptis indicabo. Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis vna cum Scythis imperasset, vita functus est. Cuius regnum suscepit Astyages filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen. Quæ visa est ei per quietem tantum vrinæ fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis somniorum interpretibus exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen

iam

iam

iam viro maturā, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persę cuidam nomine Cambyſi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio sedato, ¹ gerentemq; se multo infra mediocriſ Medii alicuius conditionem. Eodem quo Cambyſi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filię vitis enaſci quę omnem occuparet Aſiam. Quod viſum quum retuliſſet ad interpretes ſomniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Perſis accerſit, eiq; quum veniſſet, custodiam apponit, volens quod illa peperiſſet interimere. Etenim magi ſomniorum interpretes viſionem illam portendere dicebāt Aſtyagi, prolem filię pro ipſo regnaturam. Hoc igitur obſeruans Aſtyages, ubi genitus eſt Cyrus, adſcito Harpago familiari ſuo, & inter Medos ſidiſſimo, atque omnium rerum ſuarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negocium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vſlo modo exequi ſuperſedeas: ² néve committas vt alios præponendo, poſtea tibi ipſi perniciem crees. Capito quę Mandane peperit puerum, in domumq; tuam ferro, atque occidito: poſtmodū quoquo modo voles ipſe ſepelito. Cui reſpondit ille, ³ Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxiſti ingratham, & in poſterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod ſi tibi cordi eſt hoc ita fieri, ⁴ mea intereſt id indiſtine exequi. Hæc quum reſpondiſſet Harpagus, ei que ⁵ puer traditus eſſet ornatus ad necem, contulit ſe domum ſuens: adiensq; vxorem, refert omnem habitum ſecum ab Aſtyage ſermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo eſt? Ego verò (reſpōdet vir) quanquam Aſtyages mādauit, etiam ſi deſipiet, peiusque inſaniet quā nunc inſanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem obſequar: idque multis de cauſis, tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt, tum quod Aſtyages grandis natu eſt, & virili prole orbis: quo defuncto, ſi tyrannis ad eius peruentura eſt filiam, cuius nunc filium per me interimis, quid aliud reſtat hinc mihi quā periculum maximum? Enimvero ſecuritatis meę cauſa expedithunc puerum interimere, ſed per aliquē ipſius Aſtyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, eueſtigio

¹ & quę ipſe infra mediocriſ cōditionis Medos duceret.

² Neque me decipito, & ne aliis ad hoc agendum delectis, tādē tibi ipſe malum crees.

³ neque alias vnquā notaſti, ſeu deprehendiſti) in hoc viro illepidum quidquam eſt enim hic παρὰ τὸν αἰδῶς: vt ex Thoma Magiſtro docet Sam. Leopard. Emend. l. 7. c. 11. ſ.

³ meum eſt

⁴ puerulus cū ornatu traditus eſſet ad necem,

1 pascua & montes feris oppletos quā opportunissimē incolere, 2 fore ut pessimo supplicio te interficiat. Expositū autem intrare sum iussus.

3 ad casam suam. Huic potro etiā vxor quæ per totū diē parturierat, tunc fortē nūmīnis voluntate filiū pepererat, dum ipse in urbē proficisceretur: erantque alter de altero solliciti.

4 quod vrinam neq; vidissem, neq; vnquam dominis nostris eueniat.

5 Nunquam enim cogitassem ex eo genere esse.

6 Ceterū in via rē totā ex ministro intellexi, qui mihi extra urbem deducto puerulum in manus tradidit: filiū esse videlicet Mādanē Astyagis filie, & Cambyſis Cyri filij: & Astyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic est.

nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat pascuorum maximē idoneorum, & montium feris frequentissimorum esse gnarissimum, cui nomē erat Mitradata: cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno Græca lingua, id est canis. Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellāt. Locus ubi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventū boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saſpires vergente, Media valde mōtosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua verō tota admodum plana. Illic itaque accersitus, properē quum venisset, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimē pereat. & hæc ut tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego præpositus sum. Hæc ubi audiuit bubuleus, sumpto infante, rediit quā venerat ad bouile suum. Ei, dum in urbē abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, ē voluntate dæmonis enixa est filium. Absente marito vtrique mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturiētī metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, utpote ex improviso cernens, prior interrogauit quid ita studiosē ipsūm Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audiui quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quā ego perterrefactus simulatq; introij, video puerulum in medio positum, palpitantem vagientemq; auro ac verticolori veste ornatum. Eum Harpagus, ubi me vidit, iussit celerrimē sumere, atq; exponēdum alportare in montē quam maximē feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorū esse, non autem illius generis. Admirabar tamē quod viderem auro vestibusque ornatum: præterea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. Atqui inter viam, ex omni

ora-

oratione famuli qui me extra urbem deduxit, mihiq; infantem tradidit, percepi cum Mandanes Astyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage iuſſum interfici, atq; is hic eſt. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum oſtēdit: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lachrymis amplexa, obſecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperuētuſque enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſequē, niſi id exequatur, miſerrimè periturum. Mulier ubi id viro nō perſuadet, 'Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modò neceſſitas prorsus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperī, peperī autem mortuum: ablatum hunc expone, & iſtum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum alamus. Ita neque tu iniurius in dominos eſſe deprehenderis, neq; nobis malè conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulchrum nanciſcetur, & iſte qui ſuper eſt, animam non amittet. Sane quam commodè viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus attulerat, cum uxori tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocavit in eo vafe in quo alterum portauerat. Omniq; alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. Ideoq; poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in urbem ſe contulit, & ad domum Harpagi: atque ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadauer. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fidelisſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filium ſepeliuit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterum verò qui poſtea Cyrus appellatus eſt, vxor bubulci ſibi ſumptum, educauit, impoſito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui poſteaquam decennis fuit, eum res iſta quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago ubi armenta illa erant, & ludebat cum æquahbus in via: quem inter ludendum cæteri pueri quum pro rege ſibi elegiſſent, cognominatum bubulci filium, ipſe eos munus diſtinguebat: ut alij domorum ſtructores eſſentialis, ut ſatellites: alij, ut oculus regis eſſet: alij, ut mandatorum renunciator, tanquam ſuum ſingulis munus aſſignans. Horum puerorum

1. Secundò hæc dicit, Quandoquidem igitur tibi nō poſſum perſuadere ut exponas, tu ſiltem hoc facito: ſi quidē omnino neceſſe eſt expoſitum cerni.

2. Terrio verò die quā puer expoſitus fuerat,

3. ipſe quibusdam eorum præcipiebat ut domorum ſtr.

* alij, verberibus cum ad modum aspectu tractavit. s.

1 à serui tui, & quidē bubulci filio?

* alij, tam indigne tractare? s.

2 ut de bubulco scortum accepto questionem haberet, ego, &c.

3 ac si ulterius vellent in maximas angustias sese dare.

quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, * multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim eius ²² hoc erat nomē) sed filium bubulci Aityagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aityagem, ducens filiū secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquires, eiusque humeros ostendens, Siccine indignè, ait, accipimur, rex, à filio bubulci serui tui? Audiens hæc atque cernens Aityages, volens Artembaris honoris gratia vlcisci puerum, iussit acceri bubulcum & filium. Qui quū ambo adfuissent, intuens in Cyrum Aityages, Tūc, inquit, hoc tali patre gemus, ausus es huius filium, viri apud me primarij, * tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Idud, inquit, heri, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbareis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quum careri pueri iussis obtemperarent, audiens dicto esse volebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego, propterea vilo malo sum dignus, hæc tibi præstolum. Hæc loquente pæro, subiit Aityagi agnitio eius, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cū pueri ætate congruere. His percussus Aityages, aliquandiu hæc voce manlit, vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, ¹ ut bubulcum sub mortis arbitris rimaretur, Ego, inquit, Artembares, efficiam ut filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur unde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitū respondere, & genitricem eius apud se esse. Aityages dicere, non bene sibi illam cōsulere ² qui cuperet ad ingentes deuenire necessitates. Simulque hæc dicens, satellitibus innuit ut caperent ipsum. Ille autem ad necessitates reductus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorsus, vera referendo, descendit ad preces & ad petendam

petendam sibi veniam. ¹ Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagum, cui valde succensebat, vocari à satellitibus iussit. Quem, ubi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quē tibi tradidi puerum ē filia mea genitum? Harpagus (ut vidit pastorem interesse) noluit tergiversari mendacio, ne argumentis conuinceretur: sed ita respondit, Ego, posteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto ex animi tui sententia facerem: & ² tamen, quum apud te innoxius extitissem, ne forem aut filiae tuae aut tibi ipsi carnifex. coque ita statui agendum: Accersito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te esse qui iuberet illum interfici. In quo dicendo mentitus non sum. tu enim ita praeceperas. ³ Atque huic, dum puerum trado ex tuo praecepto, iussi exponeret in deserto monte, peritaretq; in eo observando tantisper dum expirasset: comminatus illi extrema quaeq; nisi haec effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuū sepeliui. Ita res habet, rex: atq; hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem ⁴ directam habuit orationem. Astyages autē dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod cōtingerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit ut diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim, inquit, quod in hunc puerū factum erat, valde laborabam, & a filia mea insinularus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum verò ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quū hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quod peccatum suum cōmodè cessisset, & propter sortem prosperam ad conuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properatèr filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, intulit domum Astyagis, iubens exequi quaecunque ille imperaret. Ipse gestiēs, quid sibi successisset uxori exponit. Eius porro filium, ubi aduenit, Astyages ingulatum & in frustra concisum partim torruit, partim elixauit, & probè conditum,

¹ Astyages bubulco veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: sed Harp.

² & tamen, quū in te nihil peccassera, neq; filiae tuae, neq; tibi ipsi esset carnifex.

³ Tradidi igitur isti hoc modo: addito mādato ut eum expon.

⁴ simplicem

paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam ad-
fuerunt cum cæteri conuiuæ, tum verò Harpagus, conui-
uis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt
ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & ma-
nus extremas ac pedes, reliquis filij sui partibus. nam illa
in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem,
postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, inter-
rogat nunquid sit illis oblectatus epulis: Se verò valde ob-
lectatum, dicenti Harpago, ij quibus negocium erat da-
tum, adferunt caput filij cum extremis manibus ac pedi-
bus rectum: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod
vellet ex eis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit
reliquias filij. non tamen eo spectaculo consternatus est,
' sed apud seipsum mansit. Et percõtanti Astyagi nunquid
agnosceret cuius feræ carne pastus esset, se agnoscere re- 23
spondit: sibi que quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito
responso, receptisque reliquiis carnum, domum abiit, eas
(ut ego opinor) illinc collectas humaturus. Et Harpagum
quidem hac ultione Astyages prosequutus est. De Cyro
autem deliberans, eosdem ex Magis accersuit qui fuerant
ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sci-
scitatur eos quid censeant de visione sibi agendum. Illi
necessariò fore inquirunt ut puer, si superstes esset, nec hac-
tenus periisset, regnaret. Atqui puer & viuit & incolumis 24
est, (Astyages excipit) & quum ipsum ruri agentem pueri
eius pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui reuera sunt
reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, in-
ternúciis, ac cæteris muniis institutis, imperium exercuit:
quæ vobis quónam videtur spectare? Si superest puer (Ma-
gi respondent) atque regnavit nulla ex providentia, confi-
dito ob id, ac bono sis animo, iam non eum regnaturum
iterum. Nam quedam vaticinationes nostræ in exigua re-
ciderunt, & velut insomnia in imbecillum quiddam tan-
dem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius
vestræ, Magi, ferè sum sententiæ, me somnio esse defun-
ctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius
eum esse reformidandum. Vos tamen probè consideran-
tes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima
consulite. Ad hæc Magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) ma-
gni

1 sed mentis
compos fuit.

2 quomodo
sibi visam il-
lud essent in-
terpretati. Illi
idem respon-
sum reddide-
runt, quod an-
tea: oportere
puerū regna-
re, si superstes
esset, nec pri-
us obisset.
Atqui, &c.
3 non de in-
dustria & abs-
que ullo con-
silio, confid.
4 & quæ ex
insomniis pē-
dent, prorsus
ad leue quid-
piā deveniūt.
5 hunc esse
somnia exitū,
puero, &c.

10 qui interest, tum siare principatum: qui si immutetur,
 20 & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoque qui
 30 Medii sumus, in seruitutem redigemur apud Persas, & ex-
 40 tranei nullius erimus pretij: te verò regnante, cuius popu-
 50 lares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud
 60 te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno
 70 tuo prospiciendum est: & nunc, si quid cerneremus quod
 80 timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem fri-
 90 uolam nunc euaserit somnium, & ipsi confidimus, & te iti-
 100 dem cōsidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab ocu-
 110 lis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages ga-
 120 dius est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego pro-
 130 pter quandam haud sanam somnij visionem in te fuisset
 140 iniurius, tu tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque
 150 letus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mit-
 tam. Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem, non
 qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est
 vxor eius. Hæc loquutus Astyages Cyrum dimittit. Quem
 ad domum Cambyſis reuertum, acceperunt sui parentes,
 & audita re vehementer amplexati sunt, ut quem statim
 mortē obuisse crediderant. Sciscitabantur igitur quonam
 modo superstes esset. Hic se verò ait eos antea non nouis-
 se, & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum
 infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis
 esse filium: verum in illo itinere omnē rem gēstam, ab eis
 qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem
 se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudi-
 bus protequens, ita ut in omni eius sermone esset Cyno.
 Quod nomen accipientes eius parentes, ut magis diuini-
 tus videretur Persis filius suus fuisse seruatus, diuulgarunt
 à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. vn-
 de hæc fabula emanauit. Vbi Cyrus in virilem adole-
 uit ætatem, & inter æquales virilissimus euasit & idem
 dilectissimus, constituit Harpagus ad eum dona mit-
 tere, Astyagis elatendi cupidus. Nam per sese, qui pri-
 uatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam:
 sed Cyrum ceruens adultum, cuius casus suis assimilabat,
 sibi locum comparabat. Præterea verò hæc ab eo fa-
 cta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Har-

1. alloquitur
 nim aliena-
 tus, ad hunc
 puerum qui
 Persa est, de-
 ueniret: ac cō
 nos qui Medi
 sumus, in ser-
 uitutē redi-
 geremur, nul-
 liusq; pretij
 essemus apud
 Persas, vepo-
 te extranei.
 At permanē-
 te rege, cuius
 pop-

2. & in maxi-
 mo errore
 versatū fuisse
 le.

3. ei instabat
 Harpagus,
 dona mitem-
 do. vel, Eius
 studiosus oras.

1 Quū lepo-
rem arte cō-
posuisset, e-
iusq; ventrē
rescidisset, ni-
hil lacerādo,
indidit libel-
lo vel, præci-
piens ut quū
leporem Cy-
ro daret, suo
ore diceret
ut, &c. vel, Cy-
rum adimone-
ret ut, &c.

pagus singulis quibusque eorum se insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoueri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter nō posset, utpote itineribus custoditis, huiusmodi rem cominiscitur. Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, ut nihil omnino rescinderetur, indidit libellū in quo quæ libuit cōscripserat: resutoq; ventre, leporem vnā cum retibus tradidit venatori cuidam suorum domesticorum fidissimo: misitq; ad Persas, præcipiens suo ore, quum daret lepore, Cyro diceret ut ipse suis manibus aperiret, idq; sine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambylis, quæ dii respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses) vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio perieras, decorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodū circa te gesta sunt, opinor te olim iam rescivisse: & item, qualia ego ab Astyage passus sim quod te non occidissem, sed bubulco tradidissem. Nūc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis ut deficient persuaseris, expeditionem aduersus Medos suscipe: utpote ad votū tibi re successura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendum creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hic in expedito, ista exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quoniam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, cōcilium Persarum coëgit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ, ait, edico vobis ut præstō mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & a Medis ad deficientem induxit, sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt, Arteata, Persæ, Pasargadae, Meraphij, Masij.

Sed

3 Sunt autem hæc a quibus alij omnes dependunt.

Sed horum Pasargadae sunt praestantissimi, in quibus & A-
 charmenidarum cognatio est, unde reges Persidae sunt o-
 rundi. Alij Persae hi sunt, Panthelaei, Derusiaei, Germa-
 ni: atque hi omnes, aratores. Alij vero, pecuarij, Dai, Mar-
 di, Dropici, Sagartij. Vbi cuncti adfuerunt habentes quod
 eis erat praecipuum, ibi Cyrus iubet locum quendam du-
 mosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut
 viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo la-
 bore perfunctis Persis, iterum praecipit in posterum diem
 ut laeti adsint. Interim coactos in vnum captarum, o-
 uium, bouum greges patris sui mactat atque apparat, tan-
 quam Persarum exercitum accepturus vinoque ac ciba-
 riis quam lautissimis. Postero die vbi conuenerunt Per-
 sae, iubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde
 cenatos interrogat vtrum pridianam an praesentem con-
 ditionem praoptarent. Illis respondentibus, multum esse
 inter haec duo¹ intervalli: pridianam enim omnia mala
 habuisse, praesentem vero omnia bona habere: excepit
 Cyrus, & omnem rem denudauit, inquit, Viri Persae, ita
 res vestrae habent: volentibus vobis mihi obtemperare, &
 haec & alia infinita commoda aderunt sine vlllo seruitu-
 tis labore: nolentibus vero, innumerabiles quales hester-
 nae arumnae. Nunc itaque obtemperando mihi, effici-
 mini liberi. nam & diuina quadam sorte ipse genitus haec
 bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non ar-
 bitror inferiores esse Medis cum in aliis, tum vero in bel-
 licis rebus. Quae quum ita sint, rebellate quamprimum
 ab Astyage Persae, ut qui iam pridem² dedignarentur pa-
 rere Medis, nacti³ praesidem, libenter se in libertatem
 vindicarunt. Haec moliri Cyrum Astyages quum acce-
 pisset, misso nuncio accersit. Iste nuncium iubet renun-
 ciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His
 auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque⁴ aduer-
 so numine Harpagum praeficit, oblitus eorum quae illi fe-
 cisset. Comparato exercitu, vbi Medorum copia⁵ cum
 Persicis praelium conseruerunt, quicunque eorum⁶ ser-
 monis Harpagi erat expertes, praehabantur: qui vero par-
 ticipes, ad Persas transibant, plerique de industria ignau-
 ter agebant, fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico

1 Tribus

2 *discrepantia:*3 grauitate
ferrent4 ducem,
5 tanquam di-
uinitus men-
te captus,
Harp.6 cum Persi-
cis iunctae fue-
runt. vel Persi-
cis occurre-
runt.7 propositum
Harpagi igno-
rabant, praehabatur: ceteri
ad Persas.

exercitu, Astyages ut primum rem cognouit, minitās Cyro, inquit, Ne sic quidē Cyrus gaudebit. Haftenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suassent ipsi Cyrum dimittēdum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes armat. Quibus eductis, cum Persis cōfligens fugatur: viuisq; capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eumq; diēteris lacerauit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum verò percontando eum de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filij pauisset: quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid ipsius foret Cyri opus. Harpagus suum verò esse dicere: idque meritò, quoniam ipse ad Cyrum scripssset. Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd si facultas ei aderat ut rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, si modò illa per ipsum gesta essent: iniquissimum verò, quòd cœnæ causa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quàm Persarum. Nunc Medos qui huius peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent haftenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbiteriam Medi subiecti fuere Persis centum ac duodeciginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt.

Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorū poeniteret, a Dario defecerūt: sed prælio victi, iterum subacti sunt, Persæq; qui nunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusq; regno potitus est. Et mox Cræsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum a me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiā adeptus est. Porro ritus quibus vtuntur Persæ,

1 quòd esset illius seruitus pro regno id est. Quòd propter illud ex rege seruus factus esset.

2 sibi vindicaret Cy.

3 Tū Astyages demonstrare cepit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimum, stultissimū quidem, quòd quum ipsi liceret regem esse (si modò per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium attribuisse: iniquissimum, &c.

Perse, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimo hoc facientibus insana tribuere. ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Greci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Mortis habent, editissimis quibusque consensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cœli Iouem appellantes. Soli lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt iam inde ab initio. Vranæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrij Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt: Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus: sed neque libamentis utuntur, aut tibiis, infulisve, aut molis: verum, ut quisque diuis hisce sacra facere statuit, in locum mundum victimam sistens, deum illum implorat, myrto maximè cinctam gestans tiaram. Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidem regi: quoniam inter Persas omnes idem quoque comprehenditur. Vbi verò iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam susternit quam mollissimā, maximè trifolium. Huic impositis carnibus, Magus astans theogoniam accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantationē efficacissimam. Citraque Magum nullum illis sit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vitur in quemcunque visum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis equum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autem utuntur per paucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quod Persæ dicunt, Græcos pastos iam denum non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretij nullius, & si quid apponatur, non cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec

1 Postea verò didicerunt Vranæ etiā sacrificare & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

2 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun.

3 Inter cunctas Persas ipse etiam qui sacrificat, comprehend.

4 Græcos finē edendi facere dum adhuc esuriunt, quod à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretij: quod si quid tale apponeretur, nō esse finem facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt.

1 Quod autē
 ipsis placue-
 rit deliberan-
 tibus *inter pa-*
cula, id posthi-
 die proponit
 domui. Iste
 us domus in
 qua de uera
 uenit: & si
 quidem ali-
 cuius foris
 etia ex uenit
 tur finem.
 re. u. De
 quibus cum
 a nem sobri-
 e uide ne
 ruit iaculati
 es in di. ar-
 tis anē reuo-
 cant. si in vi-
 ta, &c.

2 Minimē
 autē eos qui
 sedes à se re-
 motissimas
 incolunt. ho-
 nore afficiūt
 seiplos omni-
 um hominū
 longē prestā-
 tissimos esse
 arbitratēs in
 omnibus re-
 bus: ceteros
 autem, prout
 propius inco-
 lūt, (videlicet
 est) uirtutem
 amplecti, ac
 qui longissimē ab ipsis habitent, deterrimos esse. Porro Medis imperium ob-
 tinentibus, quædam etiam gentes motuo imperabant, *id est, imperium in quas-*
dam obtinebant, & uicissim anarum imperio suberant. Medi enim uniuersis impe-
 rabant, & maximē sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti uero, is qui
 maxime uicini erant. Eadem autem ratione & Persæ uicinos suos colunt. La-
 tē enim progrediebatur illa gens imperans & præfecturas obtinens. Externorū
 aut.

vomere coram, nec urinam facere licet: quæ etiam nunc
 ita obseruantur. Poti, de rebus maximē seriis consultare
 consueverunt. Nam si quando ipsis consultandum uide-
 tur, tum postea die ieiunant, propemq; is qui edibus illis
 in quibus fortē consultatur preest: & si placuerit, atq; ieiu-
 nauerint, utuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant:
 & de quibus ieiunū deliberauerint, de eisdem poti pronun-
 ciant. Quam in via muticem sibi occurrunt, ex hoc quis
 cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo
 osculantur, quod si alter fuerit inferior paulo, malis oscu-
 lantur duntaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior,
 prostratus adorat honoratiorem. In primis autē illos ob-
 seruant reuerenter qui proximē habitāt: secundas tribuit
 is qui a primis proximi: atq; sic deinceps progredientes,
 quo uiciniore, hoc actioni necessitudine iunctos existi-
 mant: se nimirum omnium longe optimos arbitrantur:
 alios uero, quo remotius distant, hoc à uirtute minus
 esse alienos. atq; illos demum secundum dictam propor-
 tionem pessimos esse colligentes qui à Persis obtinent quam
 remotissimē. Sub Medis imperium obtinentibus, pleraq;
 nationes quoq; imperitabant: sed quibus omnibus præe-
 rant Medi. iidem & affines perinde atq; Persæ colunt. Quæ
 gens imperij curam gerens, latē progressa sit. Externorū
 autem morum Persæ maximē omnium hominum
 sunt studiosi. Nam & Medicam vestem propria eleganti-
 ore arbitrantur, gestant: & in pugnis thorace utuntur Æ-
 gyptio. Quia uoluptatibus etiam omnis generis quas se-
 mel rescire potuerunt, frui studēt. A Græcis edocti, puero-
 rum quoq; indulgent amoribus. Virgines multas ducunt
 uxorū loco, sed multo plures pallacas habent. Secundū
 bellicam fortitudinem potior ducitur numerosa sobo-
 lis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit,
 huic

huic rex, tanquam strenuum quippiam prestiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, a quinto anno incipientes usque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris ~~non venit~~, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic sit ut si inter educationem decedat, nullam hæc prolis tactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vanam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob unum solum delictum: sed expendere iubetur quisque, si plura ac magna patravit, atque tum demum iusta vratur indignatione. Suum autem patrem aut matrem autem neminem unquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderint, omni necessitate excusa, hos tandem deprehensos tradunt aut subditivos, aut spurios. Quippe verum simile nequaquam videri aut ut is qui verus pater sit, a proprio filio interimatur. Quæcumque apud eos fas non sit facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, as alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quod necellum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis est eimbus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui hisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime colunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quamquam illos lateat, nobis minimè est obscurum: nempe quæcumque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiae sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dore san appellant, lones signa. Et, si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed omnia similiter claudi. Equidem hæc probè sciens de Persis possum indubitato affirmare. at ista quæ de mortuis pro-

huic rex
munera quot
annis mittit.
In multitudine
autem positum
esse robur
existimant. Lib.

Sed ubi consideraverim, si
peccata commissa
plura
maioraque esse
comperiat
quàm obsequia
prestita, tum
demum iram
suam exercet.
Suum autem
patrem aut matrem
neminem unquam
occidisse sed quicunque
tale turpissimum
filij necesse
esse ut de
illis inquiretur,
aut spurij
aut spurij
comperiatur. Quippe
veris.

multi è regione
sua expellunt, nec
nò columbas
albas, scilicet expellunt,
eandem causam
pretextantes. In
flum.

1 Magos qui
dem certe sat
sc.

2 vel. Cera cir-
cumvolantes,
aut integentes,

3 volentes
iisdem con-
ditionibus
stare quibus
& Croëso su-
erant subie-
cti. Verum
Cyl.

4 rebus con-
fectis.

5 Legit hic in-
terpres ludus
non ludos.

duntur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera vi-
delicet defunctorum Persarum non prius humari quàm
vt aut ab alite aut cane trahantur. Magos tamen sat
scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Per-
sæ igitur mortuum ^a cera inuoluentes in terram con-
dunt. Magi verò cum ab aliis hominibus, tum à sacer-
dotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animan-
tis occisione se polluant, præter ea duntaxat quæ diis im-
molant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine at-
que cane, quiduis occidunt: imò hoc palmarum loco du-
cunt si formicas serpentesque, & breuiter reptilia atque
volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hūc
in modum dictum sit: nos ad institutam narrationem re-
curramus. Porro Iones atque Æoles, vbi audierunt Ly-
dos citra negocium a Persis victos, legatos Sardis mise-
runt ad Cyrum, ¹ vltro postulantes vt iisdem conditioni-
bus eos admitteret quibus Croësi subiectos in ditionem
accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per huius-
modi similitudinem atque apologum respondit, Tibicen,
inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere
cæpit, ratus nimirum eos *ad cantus/mauitatem* in ter-
ram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare ver-
riculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque.
Et quum palpitantes cerneret in sicco dixit ad pisces, Tem-
perate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando
non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ ver-
ba Cyrus Ionibus Æolibusq; ideo dixit, quòd Iones prius
ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt
à Croëso rebellarent, constanter recusauerant: actum de-
mum, ² rebus non ex sententia succedentibus, parati essent
Cyri imperata facere. Hac occasione ita commotus, dicto
responso eos dimisit. Iones, hic auditis, ad suas quique ci-
uitates reuertuntur, mœniaque communiunt. Congre-
gabantur autem in Panonio alij omnes, præter Milesios.
quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditio-
bus quibus & ³ Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus
communi sententia videbantur legati in Spartam mit-
tendi, qui *simul & presentem verum statum nuntiarent & au-*
xilium rogarent. Iones verò illi ad quos Panionium quoq;
peru-

pertinet, ciuitates habent cum cœli bonitate, tū montium
cōmoditate omniū optimè sitas quas nos nouerimus: ad-
eo ut neq; superior regio, neq; inferior, neq; ea quæ orien-
tem nec quæ occidentem spectat plaga, Ionia hac in parte æ-
mulari possit. Siquidē hęc vel frigore riget, vel premitur a-
quis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtuntur non
eadē, sed eius quatuor proprietates ducūt. Miletus, prima
apud ipsos ciuitas, ad meridiē vergens. Post hanc Myus &
Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadē lingua vtentes. Illæ verò
in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ
Phocæa, quæ cum iam dictis ciuitatibus, quantū ad linguā
attinet, nō conueniunt, inter se tamen eadē sonant lingua.
Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarū duæ insulas ha-
bitāt, Samū videlicet & Chium: tertia in cōtinenti sita, Ery-
thræ. Ex his Chij & Erythriæ eandem sermonis proprie-
tatem sibi vendicant: Samij verò ab his discrepantes, pro-
priam quandam receperunt loquendi formam. Atq; hunc
in modum quatuor omnino linguarum sunt propieta-
tes. Ac verò ex iisdem Ionibus Milesij erant qui cum Cyro
27 metus per textu fœdus pepigerant. Insularibus autem ni-
hil dum grauius fuit metuendum, quòd Persis Phœnices
nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigijs non vteren-
tur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerunt
quàm quòd imbecilles essent omnes alij Græci, tum Iones
oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum mo-
menti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia in-
signis erat. Iam enim alij Iones atque ipsi Athenienses,
Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari.
Quinetiam nunc plerosq; ex illis videas quos nominis isti-
us pudeat. Cæterum duodecim istæ ciuitates nomine ipso
gloriabantur: & quum iemel nomen sibi Panionis indidissent,
sanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium.
Cuius nullos participes facere in animum sibi inducere:
nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes
fieri, exceptis tantum Smyrnæis. Tale quippiam Dorien-
sibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ antè Hexapolis
vocabatur. nam & hi cauent ne quæ ē huiusmodi Dorien-
sibus ad Triopium sacrum admittant: adeo ut etiam ex po-
pularibus suis, qui sacrilegem transgressi essent a ludorum

Ad verbum
Sed quatuor
modos dedu-
ctionum vsur-
pant. i. Ea v-
tuntur in qua-
tuor modos &
proprietates
deducta.

Ad eo qui-
dem ut cum
alij Iones, id
ipsi Atheni-
enses hoc no-
men refuge-
rent, Ionesq;
appellari nol-
lent. Sed et-
iamnum mul-
tiorum no-
men sibi pu-
dendum du-
cere viden-
tur. At hæ du-
odecim ciuita-
tes Templum.

1. templo.

2. ad clavum
suspendere.
Propt.

* Pausan. 2. 11,
16: & 114. 37.
habet πρὸς
Σικωνίους.
quod significat,
ex ea parte
qua Sicyonē
attingit A-
chaia. 8.

3. Omittit
ἀπὸ δὲ πρῶτος.

4. Ex quorum
numero, illi
qui ex Pryta-
neo Atheni-
ensium pro-
fecti sunt, &
se Ionum no-
bilissimos exi-
stimant, hi
uxores secum
non adduxe-
runt quum in
coloniam mi-
grarent: sed
Caricas hu-
berunt, qua-
rum, &c.

communicatione excluderint. Nam in certamine Apol-
linis Triopij tripodes victoribus constituebantur etenim: quos
acceptos non è sacro efferre, sed deo ipsi dare ibidem
oportebat. At vir quidam Halicarnassus, nomine Agasi-
cles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem
hanc violare, tripodemq; domum ferens * ibi asseruare.
Propter quod commissum, quinque hæc ciuitates, Lindos,
Ialysus, Camerus, Cos atque Cnidus, sexam ciuitatem
Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt,
hac videlicet poena Halicarnasscos multantes. Atque mihi
sanè videntur Iones duodecim fecisse ciuitates, nec voluis-
se plures recipere, propterea quòd eorundem Peloponne-
sum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum
nunc quoque Achæorum, qui Iones è sedibus suis exege-
runt, duodecim sunt partes. Nempe prima * ante Sicyo-
nem est Pellena, deinde Ægira & Æga, æquæ Crathis
fluius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est.
Post Ægas Bura est & Helice: quò ab Achæis bello fracti
Iones confugerunt. Post hanc Ægion est, & Rhypes, & Pa-
tenses, & Phareses, atque Olenus, quam Pirus ingens flu-
uius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenses, qui soli me-
diterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ por-
tiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causa fu-
isse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates consti-
tuere placuerit. Nam istos præcipuè magisque aliis Iones
esse, aut præstantius quippiam gessisse, magna insania es-
set asseuerare: quum ex his Abantes sint, Eubœæ haudqua-
quam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomi-
ne quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis
sint admixti, Cadmei quoque, Dryopes, Phoces, Mo-
lossi, Arcades, Pelasgi, Doræ, Epidaurij, atque alia pleraq;
nationes inter se commixtæ sint. * Quorum alij ex Athe-
nensium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum exi-
stimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas
habebant mulieres, quarum iam ante parentes intereme-
rant. Propter quam eadem mulieres Caricæ legem tule-
rant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradiderunt-
que suis deinceps filiabus, quòd videlicet cum maritis nū-
quam cibum sumerent, neque propriis nominibus com-
pellarent:

pellarent: propterea quòd eorum patres, maritos atque filios trucidassent, & quum hæc patrassent, simul orbas ad concubitum violenter rapuissent. Hæc Miletis fiebant. Reges autem creauerant partim Lycios, Glaucio Hippolochi filio oriundos, partim Cauconas Pylios, Codro Melanthesi progenie ortos: partim ex utrisque. Sed nomen Ionum inter ceteros maximè amplectuntur. Et sunt quidem illi veri atq; genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idèq; ob cædis patræ causam. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dictus. Mycale autem promontorium est in continenti situm; quod quæzephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum festiuitatibus, vt in eandem literam finiant, perinde atq; Persarum nomina. Et hæc quidem Ionice sunt ciuitates. Æolice autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Larissæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroessa, Pitana, Ægæa, Myrina, Grynea. Atque hæc xi Æolice fuerunt priscae ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & hæc, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præstantiorem, atque tamen ad illius cæli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam verò hac occasione amiserunt Æoles, quòd Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent: qui postea Smyrnicos obseruantes, dum extra urbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuersis, sic inter eos transigebatur, vt si Iones vtentilia bonaq; mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepissent, distributæ sunt vndecim hæc ciuitates, suas quæque constituens ciues. Hæc itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam

1 Ægææ,
αἰγῆαι,
2 dirupta
fuit.

3 distribuerunt, voluerunt se parita sunt ipsos illæ vndecim, &c.

• nihil ille peri-
culi, pcc.

• ut plurimi
ex Spartiatis,
quum hoc au-
dissent, accu-
reret. proces-
sit, hort.

3. Adde ex
vet. cod. Gra-
ecis, Lacedæ-
monij verò il-
lis autem præ-
bere nolue-
runt, imò non
ferendum ef-
se auxiliū Io-
nibus statue-
runt. Hi igi-
tur abierunt.
Illi, &c.

4. Hic men-
dosum esse vi-
detur Græcum
exemplar.

habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares verò
quinque ciuitates Lesbum colebāt. Iexta enim in Lesbo
Arisbam Methymnæi iam sibi subiecerant, tanquam con-
sanguinitate iunctam. In Tenedo autem vix habitabatur
ciuitas, & altera quædam in centum appellatis insulis. Iam
verò Lesbuis Tenediisquæ nihil grauius, perinde atq; cæ-
teris Ionibus insulas tenentibus, erat metuendum: at reli-
quis ciuitatibus communiter placuit Iones æqui, quocun-
que illi duxissent. Porro vbi Ionum Æolumq; legati Spar-
tam appulissent (id quod fiebat properanter) ex omnibus
delegarunt Phocensem quendam, cui nomen Pytermo,
qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus,
in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum
collectus fuerat, processit: hortatusque est Lacedæmonios
multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. Illi quanuis
Ionum legatos repulissent, tamen myoparionem ablega-
runt, quantum ego conicio, hominibus instructum qui
rerum Cyri Ionumque successum explorarent. Hi Pho-
cæam appulsi, Sardis mittunt spectatissimum ipsorum,
nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum man-
data perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnum
inferret: utpote se id minimè toleraturis. Cyrus audiens
quæ Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Græ-
cos, quænam homines essent Lacedæmonij & quàm mul-
ti numero. Mox vbi hæc cognouisset, ad Spartiatam di-
xisse, Equidem non extimui vnquam homines illos qui-
bus locus est in media vrbe vacuus, in quem collecti mu-
tuis ipsi sibi iuramentis imponunt. Atque his, (si modò
superi me seruauerint incolumem) non Ionum, sed pro-
pria sua incommoda erunt deploranda. Hæc in vniuer-
sos Græcos verba detorsit Cyrus: quòd fora ampla habe-
rent in quibus negotiationes exercerent. nā Persæ ipsi ho-
rum nullo distinentur, neque illis vllum est forum. Post
hæc Sardis Tabulo homini Persæ commisit: Cræsi autem
cæterorumq; Lydorum thesaurum Pactyæ Lydo tradidit
deferendū. Ipse versus Ecbatana cōtendit, Cræsum vnā se-
cum ducens: Ionum interim non magna habita ratione,
etiam si primi adoriendi fuissent. quandoquidem Baby-
loni ci obstaculo esse videbatur, & Bactriana quoque natio,
item

item Sacæ atque Ægyptij, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere. At verò ubi Cyrus è Sardis Lydos exegisset, Pactyas à Tabalo atque Cyro desciscit. Et quia Lydorum thesaurum habebat, concensis naubus auxilios mercedie conduxit, maritimisque omnibus persuasit ut communem secum expeditionem susciperent. Atque *his succedentibus*, Sardis castra movit, Tabalumque in arce undique conclusum obsedit. Cyrus hæc exitinere intelligens, Cræsum hunc in modum alloquutus est, Quisnam, inquit, Cræse, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? quando non cessabunt Lydi (ut videntur) tantisper & sibi & mihi negotium facessere, dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipsis autem urbem suam reddidi: adeo ut nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc suam sententiam Cyrus exposuisset, Cræsus excepit, veritus namque ne Sardis funditus euerteret, Rex inquit, Cyre, quanquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc civitatem ita excindi, quæ cum superiorum, tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non est. nam priorum ego autor fui, id quod me opte hoc capite pendo: præscos factum Pactyas designavit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi poenas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera, ne *vide licet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari ausint, ne molesti esse possint. Interdico illis ne arma bellica possideant, iubetoque supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos: Ad hæc impera ut liberos citharam pulsare, plallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex: viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne rebelles unquam a te desciscant. Hæc ideo Cræsus suggessit, quod optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quam semel subactos *venundati*: sat sciens se, nisi prætextum idoneum comminisceretur, non persuasurum illi ut institutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in posterum

1 Verum simulatq; Cyrus Sardibus est profectus. Pactyas Lydos ad desciscendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium thesaur.

2 non videntur Lydi facessendi mihi & sibi negotium finem facuri. Cogito nunquid maxime expediat eos in servitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse, &c.

aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugissent, rebellantes a Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissaq; iracundia, respondit ei se pariturum. Accersitoq; continuo Mazare homine Medo, eadem illi præcepit quæ Crœsus suggererat Lydis imperanda. Atq; præter hæc mandauit, illos omnes sub corona venundari, quotquot vnâ cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autem viuum ad se perducî. Et ista quidem exitinere quâ præcepisset. Lydos compulit ad Persarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares verò nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam secum ducebat, Sardis promouit. Verum vbi Pactyam iam vnâ cum suis cõmilitionibus Sardis abiisse cognouit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi verò consilio into statuerunt ad deum apud Branchidas referendum quid factò opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustum quo Æoles Ionesq; communiter vti consueuerant. Oraculum hoc in Milesiorum agro est situm supra Panormum portum. Missis igitur ad Branchidas consultoribus rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent. Consulenti bus respondebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum Pactyamq; reddendum. Carterum quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus Heraclidis filius, vir inter ceteros uingos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non rectè perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est vt iterum de Pactya interrogaturi alij mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent vnus ex omnibus Aristodicus contulebat oraculum, sciuitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondum reddere

in Persiam
ad sedes suas
perrexit.
Pact.

2 Cumæi,
Pactyam re-
dere decreue-
rant, vel in a-
nimo habebat.
Quum autem
vulgus hoc
decreuisset,
Aristod.

reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conveniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico idem rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiam de industria aggreditur: Templum circumiens, passeret aliasque auiculas quæ forè in templo istic nidulabatur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quæ nam libido te incescit ut auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere, Tunc rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo ut impij male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus laceffatis. Porro ubi responsum hoc postremum relatum audiuerunt Cumæi, neque volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neque eundem penes se detinendo, Cyrum ad civitatis suæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares subinde per nuntios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: quod tamen nolum indubitato asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem verò ex Mineræ tutelaris deæ templo violenter raptus à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, e regione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, ut Cyro quum primū liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis utebatur. Breuiter omnia à sacrorum usu removebantur quæ ex agro illo provenirent. Postquam verò Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit qui vna cum Pactya Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Marandri campum incursum, frumentationem militibus faciens: Ma-

Haud enim possum cerere dicere, quæ res ad exitum perducta non fuerit.

neque bel-laria ex fruge inde collecta pinsebantur. Denique omnia, &c.

Illo in prædam suis milibus exposito: Magnæ

1. *Cyrum ad regnum obtinendum adiuvaret. Hic, &c.*

2. *Postquam in ciues intra moenia compulerat, aggere, &c.*

3. *Phocæam primam Ionum civitatem oppugnauit. Hi Phocæ.*

4. *longinquis navigationibus vñ sunt: Adr.*

5. *ostenderunt, vel, Phocæenses.*

6. *Phocenses huic viro ad eo fuerunt accepti, ut primū quidē ipsos relicta loca quam vel lent lux regis onis partem incolere iussit: deinde verò quum id non persuaderet & ex illis audiret Medum vires crescere pecuniam illis ad urbem muro circumvallandā dedit: & quidē large. Siquidem, &c.*

7. *proposuisset illi,*

gnesiam etiam pari modo. Postremò Mazæres morbo correptus, vita defungitur. In defuncti vero locum successit Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, cuique Cyrum in regni potestatem inuexerat. Hic, in p. III, a Cyro institutus dux, simulatque in Ioniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi moenia ciuesque undique exercitu clausisset, aggere ad murum obiecto *perago nam* expugnabat: atque hic Phocæa prima Ionum civitate positus est. Hi Phocenses, primi Græcorum *longis* naubus viseruntur: Adriamque simul & Tyrhænam, Iberiam atque Tartessum occupauerunt. Nauibus autem utebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenum remorum.* Hi quum primum Tartessum venissent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Argantho, qui quæ iam octoginta annis Tartessiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque Phocenses Arganthonio ista occasione redditi sunt amici, quod videlicet Phocenses Ioniam relinquentes, iussit in sua ditione sedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non persuasisset Phocensibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numeravit liberaliter. Siquidem ipsius muri ambitus non paucorum est stadiorum, totusque è masculis lapidibus, iisque affabrè concinnatis. Et murus quidem ille à Phocensibus hoc pacto fuit constructus. Porro Harpagus exercitum promouens, urbem oppugnauit: quum postulasset prius sibi facere, si vellet Phocenses vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem extrueret, *cetera illis se permittarum intell.* Phocenses seruitutem auerſantes, responderunt diem vnum se ad consultandum sumpturos: sed interim dum consultaretur, illum exercitum ab urbe iubeant abducere. Harpagus autem quanquam se scire diceret quid facturi essent, tamen se illis ut consultarent permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit, Phocenses continuo lembos instruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atque suppellectile vniuersa imponebant: ad hæc statuas quoque templorum & cetera donaria, nisi quæ vel ferrea vel lapideæ aut denique præta essent, & reliqua

liqua omnia imposuerunt. quas & ipsi conscendentes, soluerunt traieceruntque in Chium. Phocæam autem iam desertam hominibus occupauerunt Persæ, Phocenses autem quum ipsi Chii insulas quæ OEnusæ vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc causam hæc eorum insula excluderetur, concesserunt in Cynnum. Hic enim iam ante viginti annos civitatem ex varicinio condiderant, nomine Alalam. Interea autem Arganthonius satis concesserat. Porro Cynnum traiecturi Phocenses, prius diuenterunt Phocæam, præsidiaque illic Persarum quæ ab Harpago fortè custodire causa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patris, quotquot ex classica sodalitate supererant, communi consilio sese mutuis execrationibus dirisque deuotionibus astringunt. Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius se de repetenda patria cogitatuuros, quam saxum vadis imis leuatum renarit. Commotum vero, profectioem molientibus, plusquam ineditatem desiderium cepit ingens paterni soli morumque Phocensium: & plerique etiam violato iuramento remigrarunt in Phocæam. Alij autem iuramento satisfacientes, soluentesque ex OEnulis Cynnum recta perierunt. Quo quum appulissent, communiter habitauerunt una cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacraque exeruerunt. Cæterum quum iam vicinos circumquaque hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrreni atque Carthagenenses, utriusque sexaginta nauibz instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocentibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierunt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Alalam, sumptis liberis vxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyno demigrarunt Rhegium. Verum è nauibz illis quæ perierant, quotquot homines in Carthagenensium Tyrrenorumque manus peruenierunt (capti enim plurimi) hi omnes protracti è navibus, lapidibus obruebantur. Deinceps verò quæcunque

1. diras atque
ces imprecant
sunt omnia
sua classis qui
illic remane-
rent. Ad hæc
ferri massam
candentem in
mare proie-
cerunt, seque
nō prius Pho-
cæa reuer-
ros iurant
quā hæc mas-
sa emergeret.
Cōmod. & c.
Hæc autem et
ba, Saxum tra-
duimus reman-
entem sumptis
Vallia ex Hæro-
do.

2. At quum
Curiam na-
uigant, ma-
iorem illorū
partē deside-
rium ac com-
miseratio ce-
pit ipsius vr-
bis, ac sedis illi
sua regionis.
Quare viola-
to iuramento
Phocæam
reueant. A-
lij autem iur-

1 mente alienabantur.

2 Hyela. Eam autem condiderunt, à quo-
dam Pòlido-
niate edocti,
Pythiæ ora-
culo iussos
fuisse Cynũ
condere, qui
heros esset,
nò ipsam in-
sulam. Atque
Phoc.

3 At ceteri
Iones (exce-
ptis Milesiis)
prælium qui-
dem & ipsi cò
Harpago cò-
miserunt, sic-
ut & qui solũ
patrium reli-
querunt: seq;
fortiter gesse-
runt, pro sua
quisq; patria
pugnâtes: sed
superati ca-
ptiq;, in suis
sedibus remã-
serunt, impe-
rata faciêtes.
Milesij autẽ,
qui, &c. For-
tasse tamẽ pos-
sit & aliter ex-
poni ἰσχυρὸν
ἡγεμὲν χεῖρ.

ex Agyllensium vel pecoribus vel iumentis atque homini-
bus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fue-
rant, continuo morbida fiebant, stupore atque igne cor-
ripiebantur sacro. Quare Agyllenses Delphos miserunt,
volentes commissum illud expiare. Pythia hæc iussit face-
re, quæ etiam nunc ab Agyllæis observantur, nam & iusta
illis persolunt magnificè, & gymnicum celebrant certa-
men. Et Phocenses quidem huiusmodi fato vsi sunt. Illi au-

tem qui hinc progressi Rhegium confugerant, ciuitatem
condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur

4 Hyela. Atq; Phocensium in Ionia res sic habent. Simile
quiddam accidit Teiis, quos simulatq; aggerum benefi-
cio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traiece-
runt in Thraciam, ibidemq; urbem condiderunt Abdera,
cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius:
sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus
expulsus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum
colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli seruitutem non
ferentes, patrium solum reliquere. 5 Verum alij Iones, præ-

ter Milesios, prælio superati tandem, accesserunt Harpago,
perinde atque illi qui defecerunt, virosque se strenuos de-

clararunt, pro suis quisque fortiter pugnavis. Superati au-
tem & capti in sua quisque patria remanserunt, eaque quæ

imperabantur subibant. Milesij qui iam Cyro fœdere ad-

stricti erant, (quemadmodum superius à me commemo-

ratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ioni-

nia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ioni-

bus iis potitus esset Harpagus qui continentẽ habitabant,
insulani horum exemplo conterriti, vltro sese dediderunt

Cyro. Iam verò Ionibus, etiam si afflictis, nihilominus sese
ad Panonium recipientibus, audio Biantem Prienæum

saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, li-
cuisset Græcorum omnium felicissimos viuere. Siquidem

ille suadebat vt communi classe soluentes, Sardiniam pe-
terent, & ibi vnã ciuitatem omnium Ionum construe-

rent. Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse
victuros, omnium insularum maximam incolentes, & cæ-
terarum imperio potentes. Sin autem manerent in Ionia,
nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis
senten-

sententia ipsi Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoque sanum illud consilium, iam ante subactam loniam datum, nempe qui iussent lonas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autem ciuitates habitatas, nihilominus hinc parituras quam aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiusmodi consilia dederunt. Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna ducens lonas atque *Æoles*.¹ Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parentabant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possum superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed² quia Minos flagitabat, naues ei implebant.³ Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium que illis temporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis⁴ signa adiungere, postremo⁵ lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras verò tempore longo succedente, Dories atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares, qui se aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque vsos. atque apud Mylassos Iouis Carij delubrum ostendant verustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt. atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiam si, Carum lingua vtantur, non tamen sacro participant. Caunij verò, quantum mihi videtur indigenæ sunt, etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam.⁷ id quod ægrè diiudicari posset. At le-

c. iij

ro circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c.

⁷ Haud enim cerò diiudicare possum.

et nihilominus eodem loco haberique tribus. *Sed*

reperio quod aliam etiam interpretationem admittit

² Intè hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim, &c.

³ vel, quum Minoi opus erat, naues, &c.

⁴ Quum autem Minoi magna ditioe potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longè Caricæ gestis supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitant, vsi sunt Græci. Quippe gal.

⁵ vel insignia, pista videlicet.

⁶ ansas quoque scut. excog. Antea namque abique ansis gestab. clypeos quicunque illi vsi soliti erant: colloque & dextro hume

1 prout ferūt
gradus etatū,
& amicitia
intercedit, ad
compositio-
nes tutam-
tim conveni-
re viros, mu-
lieres ac pue-
ros.

2 sumptis ar-
mis petulan-
ter aerem fe-
riētes hastis,
ad Calynd. vs-
que montes
peruenerunt;
sc. expellere
deos exter-
nos dicentes.
Et hi quidem
moribus, vel
ritibus, huius-
modi vrūtur.
At Lycij, &c.
3 & quos ha-
bebat suæ cō-
spirationis,
vel factionis,
socios.

4 Sed hunc
morē pecu-
liarē habent,
& cum aliis
nullis cōue-
nientē, vel cō-
mune, quod
se de nomi-
nibus matris
appellent, nō
partim adeo
vt si quis vi-
cinū suū ro-
get quis sit,
recenscat se-
ptim, & genus
suū, vel gentem
suā, a matre
matrisq; suæ
matres enumere-
t. Adde quod, &c.

gibus vtuntur cum ab aliis gentibus, tum à Carum mori-
ribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum ha-
betur, iuuentutē frequenter amoris gratia ad compota-
tiones conuenire, tam viros quā mulieres atq; pueros.
Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea
pertæsi, quum patriis duntaxat videretur vtendū diis, Cau-
nij¹ omnis ætatis sumptis armis, sacerdotem ad Calyndi-
cos vsq; montes persequebantur, fustibus cædentes, ex-
clamantesq; externos se exigere deos. Et huiusmodi mori-
bus illi utebantur. Lycij autem à Creta ab initio originem
traxerunt. Cretam enim primū vniuersam barbari in-
colebant; deinde contendētib; de imperio Europe filiis
Sarpedone atq; Minoc Minos superior factus expulit Sar-
pedonem² eiusq; cōspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem
occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycij incolunt,
olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dū
igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant no-
mine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Ter-
milæ. Quum verò Lycus, Pandionis filius à fratre Ægeo
Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factū
est temporis progressu vt de Lyci nomine Lycij vocaren-
tur. Legibus vtuntur partim Cretensium, partim Carum.
⁴ Quanquam hoc vnum, præter cæteros homines, pro le-
ge habent peculiare, quod à matribus nomina sibi ipsis in-
dunt. Et si quis obuium percontetur quisnam sit, quæve fa-
milia ortus, à matribus auisq; protinus genus suum repe-
tet. Adde quod si qua ingenua seruo nupserit, liberi qui ex
his suscipiuntur, ingenui existimabūtur: si autem vir in-
genus, & quidem inter eos primarius, uxorem duxerit ex-
ternam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur
³ minimè ingenui. Enimvero huius tempestatis Cares nul-
lo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec
Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Græci quotquot
illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alij, tum
Lacedæmoniorum coloni Cnidij, quorum regio declinat
ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium By-
blesiæ ex peninsula aspiceretur, sintq; Cnidij propemodum
circumflui: (eam enim partē qua boream spectat, Cerau-
si infamet. vel honoribus

masclandit finus, australem verò Symanum Rhodiumq;
mare reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque
stadiis, Cnidij tentauerunt perfodere interea dum Harpa-
gas ioniam euertteret, volentes suam ditionem in insulę formam
reigere. Eratq; hic altissimus quem perfodere statuerat, ea
parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo multa manu
conatibus diuinitus arbitror aliquod repugnasse, quod ni-
mirum omnes qui manum admovent ledere, cum alias cor-
poris partes, tum præcipue oculos infestante petra, Cnidij,
malis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod
ta opere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, ut ipsi refe-
runt Cnidij, lenatio versu respondit in hanc sententiam,

20 *Non tuum neque aggrate, neque fide.*

21 *Iupiter nauque iuge, si pla. uisset, fecisset*

Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidij a perfo-
diendo nihilmo desisterunt, & inuadenti cum exercitu Har-
pago, ultro sese non commisso prelio dediderunt. Pedasij qui
mediterranea supra Halicarnassum colunt, alijq; vicini ma-
ximam diligentiam adhibere feruntur ut eorum sacerdos Palla-
dis sacra barbam habeat, id quod ter illis accidisse putatur. Hi
soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumq; ne-
gocij exhibuerunt, montem extruendo cui nomen Lyda. Tan-
dem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterum ubi in Xan-
thium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycij contra
procedentes, pauciq; cum multis confluentes, strenue sese
gesserunt. Superati autem prelio fugatiq;, in urbem sese recepe-
runt, uxores, liberos atq; pecunias una cum familia tota in
arcem cogentes: admotoq; igne arcem una cum cæteris rebus
incenderunt. Quæ ubi fecissent, ipsi regressi iureiurando se
mutuo astringentes, eoque horrendo, cum hostibus iterum con-
gressi sunt, foratimq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Ly-
cis autem, qui Xanthij dicuntur esse, hi omnes, præter octo-
ginta quosdam, istigorum sunt conueni. qui octoginta tum
emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur

net. Quod ter illis usu venit. Hi soli, &c.

[*Infra, 216. hoc ipsum repetitur, & à*

Strabone lib. 13. ab Aristotele quoq; Histor. animal. lib. 3. cap. 11. ut annotant Paul. Leop. Emend. lib. 7. cap. 11. S.]

3 Munto operibus monte.

4 sunt aduenæ, præter

octoginta familias: quæ tum in urbe non erant, atq; ita superstites fuerunt. Xan.

&c. Decepit autem Vallam *ισθαιον*, quod pro *ισθαιον* perperam scriptum fuisse, ma-
nifestissimum est ex his proximè sequentibus, cū dicitur *ισθαιον*.

c. iij

Erat autem
insula *ipsum* i-

stima tota i-

plora diano.

Nam quia pace

in continen-

te delinte, i-

stimus est,

quæ perfode-

te statuerant.

Id ergo mal-

ta manu co-

natibus, quia

qui operi in-

cumbebant,

vehementius

& diuinitus

quam ut com-

mune quiddam

id videri pos-

set, tum aliis

corporis par-

tibus, cum præ-

cipue circa o-

culos, duru-

pes feriretur,

vulnerati vi-

debantur.

Cnid.

2 Porro Pe-

dasci, vel Peda-

senes, supra

halic. medet.

incolebāt: a-

pud quos illi

quæ Minervæ

sacerdos est.

prolixa barba

nascitur, quo-

ries ipsis aut

iporum vici-

nis aliquid

malum immi-

hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum, Nam Caunij Lycios insequuti sunt magna ex parte. Tum igitur inferiorem Asiā Harpagus euertebat, superiore uero se Cyrus, vniuersam gentē subigēs nihilq; relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraq; prudens omittam, ea duntaxat proditurus quæ illi quāplurimo constiterunt labore, suntq; memoria dignissima. Quū igitur Cyrus cōtinentē vniuersam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit. Assyriæ autē cum alia multa sunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis ac validissimū est Babylon, vbi post euerfam ab ipsis Ninū, regia erat. quod oppidū situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoque uersus ceterum vicenū stadiorū, in summa quadringentorū & octoginta, in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo, quod ita exornatum est ut aliud nullum eorū quæ nos nouimus. Iam primum fossa ambit alta atq; lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regionū crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autē regius cubitus, quam is quo pro mensura utimur, tribus digitis maior. Operæ precium est me præter hæc¹ differere in quem usum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidq; terræ² in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebant. Postea cerno utentes, asphalto feruenti per tricelimum quenq; laterum ordinē³ luminitates arundinum instipatas conglutinabant. & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt super quem circa oras extruxerunt domunculas vnus contignationis inter se obuertas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur ut quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, ærea omnes, cum cardinibus itidem postibusque. Babylone octo dierum itinere abest alia urbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is vnā cum aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duæ sunt⁴ plagæ, quas interfluit fluuius

¹ exponere
vbi sit conf.

² in effodienda ad fossam faciendā terra effert.

³ Quæ vocat arundinum summitates quidam ex Corinthiis interpretatur arundinum areolas, sine arundineas areolas. Super has autem, lateres siccabantur.

⁴ portiones, seu partes,

33 Fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex
 Armeniis in rubrū mare decurrit. In hūc vterq; murus la-
 certos exporrigit, eiusq; ¹ incurvæ vtrinq; ripæ coctilibus
 laretibus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbis plena domi-
 bus est ternarum quaternarumque conignationum se-
 ctæ in vias cum rectas, tum verò transversas, quæ ad flumen
 pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum
 portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & i-
 plæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem mu-
 rus lorica est. Alius verò intus non multo quam hic debi-
 lior, sed exilior, inque vtriusq; civitatis plagæ medio mu-
 rus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambi-
 tu prægradi atq; validior: in altero verò Iovis Bel templum
 æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duo-
 rum vndecunq; stadiorum amplitudine, figura quadrata.
 In ² sacri medio turris solida, crassitudine simul & alti-
 tudine stadij, cui alia rursus superimposita turris, & huic
 subinde alia, ad octavam vsque. His forinsecus scalæ sunt
 in circuitu adhibitæ, per quas ad singulas conscenditur
 turres. ³ In medijs gradibus ductus, sellaëque in hoc factæ,
 in quibus ⁴ ascēsurus liceat sedere ac conquiescere. In po-
 strema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide
 stratus, & appolita mensa aurea. Statua tamen in hoc sa-
 cello nulla est: neque hic noctu cubat hominum aliquis,
 præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus
 deus delegerit, uti narrant Chaldaei huius dei sacerdotes.
 Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre
 videntur) deum ipsum ingredientem templum, in hoc cu-
 bili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut se-
 runt Ægyptij. Ibi enim in Thebani Iovis fano mulier quo-
 que cubat: ⁵ quæ vtraq; mulier cum viris putatur non ha-
 bere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Ly-
 ciæ civitate, ⁶ quando ita accidit. Neque enim oraculum
 ibi celebratur perpetuò: ubi autem id futurum est, anti-
 stita noctu in templum concluditur. ⁷ Porro in Babylonis
 templo aliud etiam est sacellum inferius, quod ⁸ magnam
 habet Iovis statuam, eamq; auream ⁹, ponē mensam, & i-
 psam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaq;
 aurea: adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri

¹ incurvæ ri-
 pæ pro *ἰν-
 κούραις*: qua
 vox sonat in-
 curvaturæ, sed
 videtur esse ir-
 reptitia.

² templi

³ in med. gr.
ἵαυο.

⁴ ascēdētes
⁵ quatuor mu-
 lierū utraque
 cum v.

⁶ intellige.
*Quando cotin-
 git ut antistita
 debeat fungi
 munere.*

⁷ Porro illo
Bab.

⁸ magnū ha-
 bet Iovis si-
 mulacrū se-
 dens; vel se-
 dēns, legēdo
ἰσθῆναι.

⁹ & illi ma-
 gnā mēsa ad-
 iacet aurea:
 cuius scamnū
 & sella sunt
 ex auro.

pecudes im.

3^a vel, quoti-
nis libanotū
ad pōdus cen-
tum mill. ta-
lentorū ado-
lent.

3 festum diē
celebrant.

4 paludis re-
ceptaculum.

5 id est, Quod
aqua fodiendo
inueniretur.

6 quadringē-
torum vig.

opus æstimēt. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum, atque præter hoc, aliud altare ingens, in quo integræ æta-
tis hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldei quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdam illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquā ego hanc non viderim, sed ea referam quæ a Chaldaeis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiosè captans, non ausus tamen fuit diripere: sed quam postea Xerxes Darij filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dinouendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiam si alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. Huius Babylonis multi quoque aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornauerunt & tēpla: & inter eos duæ feminae. Harū prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnavit, vocata est Semiramis. Hæc per planitiem aggeres extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem restagnare solitus esset. Posterior regina, Nitocris nomine, extitit superiore solertior, cuius cum alia monumenta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum verò hoc, quòd animaduertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quàm potuit maximè. Ante omnia fluvium Euphratem, qui prius mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriæ pagum, nomine Artericam, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem versus subuehantur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem verò ex utroque fluminis labro aggestit visu mirandum, tantæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit paludis eluuiem, profunditate quidem ad a-
quam vsq; semper ducta: latitudine verò eius quoquoer-
sus trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossicia humus
ad flu-

ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum ubi depressit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumen flexuosum & lacunatorum, fossa esset, ideo fecit, ut fluvius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & navigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur.

¹ Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compendiarum ex Medis via, hanc intercepit, ne Medi commercio Assyriorum ipsius negocia cognoscerent.

² Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis talem fecit munitionem: Quum sit urbs in duas dirempta regiones, fluuium medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (ut reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit.

siquidem ubi effodit effluuium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapidem prægrandem incidit, qui ubi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnem fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleteretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem quæ muros ratione. extruxit item circa mediâ ferme urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc subliciis quadratis, per quæ Babylonij transirent, interdium committebat, easdem noctu tollebat: hac videlicet causa ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluuium Euphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat,

⁴ visa est necessario facta, & pons in usum ciuium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque conspicuo, sepulchrum sibi extruxit, atque his literis inscripsit, SIC VIR REGVM BABYLONIS POST ME FUTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCHRO SVMITO QVANTVMCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVE APERITO. NON ENIM IN REM

¹ Hæc autem extruxit quæ parte adit^{us} erat & viæ compendia quæ ex Medis ducit: ne Medi, &c.

² Et his quidem munitionibus ab imo usque urbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc usum accommodauit: Quum sit, &c.

³ receptaculum

⁴ comperta fuit, opportuna facta: & pons, &c.

1 quoddam si-
ens habitus
esset cadauer
supra caput
suum situm.

2 sed cada-
uer, & literas
quibus hoc
dicebatur:

3 Hæc verba,
Ducit autem
rex, &c. usque
ad. Cyrus igitur,
&c. paulo
inferius viden-
tur collocanda.

4 per Dar-
neos. Darnā
enim numerat
Ptolemæus in-
ter Assyria vr-
bes mediterræ-
neas.

EIVS FVERIT. Hoc sepulchrum tam diu fuit immotum
dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus
seneque uti quippiam his portis, (ideo autem non uteba-
tur, quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs es-
set) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum
prouocantes, reserauit monumentum: in quo nō quidem
pecunias inuenit, sed literas ita dicentes, NISI PECU-
NIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LVCRİ
CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCHRA NON A-
PERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. Ad-
uersus cuius filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ
imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit au-
tem rex magnus exercitum, probè domi cōparata reseru-
mentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumi-
ne Choalpe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus flu-
minibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in
argentea vasa diffusam, ferentes permultæ catruæ qua-
tuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quo-
cunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonē tendens,
vbi venit ad Gyndem amnē (qui in Mantienis ortus mon-
tibus, per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit,
qui Opin urbem præterlabēs, rubro infunditur mari) (co-
nabatur hunc transire, quum non posset nisi nauibus tra-
iici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter
ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius verti-
cibus contorquēs, submersum abripuit. Cyrus autem per-
quam ægrè ferens hanc fluminis iniuriam, illi commina-
tus est, se sic redditurum eum tenuem ut in posterum faci-
lè vel a mulieribus transiri posset, ne genua quidē tingen-
tibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermis-
sa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alucos ad funicu-
lum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyn-
dis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi
iussit. Et opus quidem, ut quod a tanta multitudine fieret,
perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triue-
runt. Cyrus ergo quum Gyn dem mulctasset in trecentos
& sexaginta viros diductum, & alterum ver illuxisset, ita
porro ire Babylonem pergit, Babylonis cum producto
exercitu præstolantibus. Qui, vbi propius urbem ille pro-
mouit,

mouit, cū eo cōfixerunt, praelioq; fugati, in oppidū com-
 pulsi fuerunt. Ij tamen, quia Cyrum iam pridem animad-
 uerterant inquietum esse, viderantq; omnes pariter gētes
 aggredientē, comportauerāt permultorum annorū com-
 meatus: ideoq; tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cy-
 rus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius
 proficerent inops consilij erat. Tandem siue alius ei anxio
 suggessit, siue ipsi in mētem venit quid in rem esset, sic sta-
 tuit faciendum: Instructis vniuersis copiis partim quā flu-
 uius urbem ingreditur, partim à tergo quā egreditur, præ-
 cipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac urbem
 inuaderent. Ita instructis atq; admonitis suis, cum inuti-
 liori exercitus parte abiit ad paludem. Eò vbi peruenit,
 quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa
 paludem, eadem & ipse fecit. Nam reuocato flumine, al-
 ueum eius pristinum vado trātibilem reddidit. Quod quū
 ita factum esset, Persę qui ad hoc ipsum instructi erant, per
 35 alueum vnde fluuius Euphrates abscesserat, ¹ mediorum
 ferē femorum tenus fortiter Babylonē introierunt. Quos
 Babylonij, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent,
 haud dubiē contempto eorum ingressu, pessimo exitio
 affecissent. Nam obseratis omnibus quę ad flumen ferunt
 portulis, conscensisq; septis, ipsi pro ripis stantes illos pro-
 gressos veluti in cauea excepissent. ² Nunc ex inopinato eis
 Persę astiterunt: & quum capti essent qui media urbis in-
 colebant Babylonij, propter eius tamen magnitudinem
 non sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habita-
 bant. Sed quod fortē dies festus eis esset, exercendis cho-
 reis atque oblectationibus operam dabant, donec planē
 hoc relictuerunt. Atque ita primò capta est Babylon. Cuius
 ciuitatis quanta sit potēcia, cum ex aliis multis declarabo,
 rum verò ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui im-
 perat, sit ³ distributa in ipsius atq; exercitus eius alimen-
 tum, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat
 mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis cum
 omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asię
 partem æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam
 Persę vocant) omnium prouinciarum longē est optimus,
 adeo vt Tritachmæ Artabazi filio (⁴ qui pro rege tribu-

¹ Nam fluuius
 in paludem,
 siue stagnum,
 ducta fossa
 immisso, pri-
 stinum eius
 alueum, flu-
 uio subsiden-
 te, vel abscē-
 dere, peruiū red-
 dicit.

² mediorum
 femorum te-
 nus, ad sum-
 mum, fortit.

³ ingredi nō
 permisissent,
 sed pess.

⁴ Nunc ex
 inopinato il-
 lis Persę su-
 peruenerunt.
 Tantaque vr-
 bis erat ma-
 gnitudo, vt
 (quemadmo-
 dum narrant
 accolz) quū
 capti essent
 qui extremas
 urbis partes
 incolebant, ij
 qui median
 urbē incole-
 rent, id nesci-
 rent. Sed
 quod, &c.

⁵ Intelligit sin-
 gulu regionib.
 indices solitum
 quid alēdo re-
 gi & eius copijs
 persoluerent.

⁶ (quem rex
 huic tractui
 præfecerat.

1. Atque hæc ad eū qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c.

2. Porro in Assyriorū regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumentū radicē alit: leges tamen fluvio rigata, sic lectior, proveniuntque, &c.

* celoniis, si-
ut coloni-
bus S.

3. id est. Ad sol-
stitiū hybernū.

4. perungit
autem ab eu-
phrate

5. longē præ-
stātissima est
ferendo qui-
dem certe fru-
mento. Nam
alioqui arbo-
res ne ab im-
mo quālibet fer-
re possent vel
ut ficum, vi-
tem, olea, Ce-
reris, &c.

6. In quam au-
tē altitudinē
milium & se-
samum arbo-
rescant, et si
probē nostrū,
tamen id nō
referam: quā
scīā, ut qui n.

7. producūt,

tum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mēsuræ Persicæ, capaxior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destina- tos, admissarij octingenti, cum equarum a quibus admittebantur, sexdecim millibus nam singuli avicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbēda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magno vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. Atque hæc præsidis Babylonis peculiaia erant.

Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem leges proveniuntque frumentum, nō quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascen- dente, sed manibus atque * scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca, dis- secta est in fossas, quarum maxima navibus trāiri potest, ad solem hybernū vergēs: * exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumē, ad quod urbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, longē optima est, dun- taxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatū cōtendit. Ceteris au- tem fructu procreando adeo ferax est ut nunquam non ad duceña reddat: ubi autem bonitate sese ipsa vincit, etiā ad tricena. Quaternum autem digitorum maximorum lati- tudo est tritici atque hordei foliis. Milij verō ac sesamū, p- cericatem inflat arborum, et si mihi compertam, tamen memorare super se deo, probē sciens, ut qui nunquam Ba- bylonicā regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia videri. Oleo autem non videntur nisi quod ex sesamīs faciunt. Sunt etiam passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pieræque fructife- ræ: ex quibus & cibos, & vinum, & mel cōficiunt, colentes ficum more. Harum, ut aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum his quæ palmulas ferunt au- gant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat maturescere, alioqui occasuras. Masculæ enim in fructu culices ferunt, quemadmodū caprifici. Vento ad id quod ex omnibus quæ sunt in ea regione, secundum ipsam vi- bent,

hem, mihi summo miraculo est differendū. Nauigia illorū quæ per flumen cōmeant Babylonē: omnia sunt orbiculata atq; coriacea, quæ pecuarij Armeni qui supra Assyrios incolunt, ex castis salicib. faciūt, instruuntq; pellibus, nudo illarum extrinsecus posito in modū soli: neq; puppe discreta, neq; prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum fluvio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum verò doliis ē palmularum vino onustum, dirigentib. illuc duobus, cum totidem palis: quorum alter introrsum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt aut nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæq; ferunt pondus quinq; millium talentorū, singula singulos asinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Postquam igitur nauigantes Babylonē peruenerūt, onusq; exposuerunt, lignis nauigij atq; omnibus stramentis venundatis, pelles asinis imponunt, eosq; in Armeniā agitant. aduerso enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Idem, ubi asinos agitando in Armeniā redierunt, alia ad eundē modum nauigia comparant. Et naues quidē eorum tales sunt. Amictu aut tali vtuntur: Duabus amiciuntur tuniceis, vna linea vsque ad pedes demissa cui alteram laneam superinduunt: postremo candidā penulam circumficiūt. Calceos gerunt gentis more, soleis Thebanis penē similes. Capita habētes comata, mitris redimiunt, vnguētis toto corpore delibuti. Anulum signatorium singuli gestāt, & sceptrum affabrefactum, cui superstat aut malū, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absq; insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atq; hic eorum corporis est cultus. Leges verò quæ constitutæ ab ipsis, hæc sunt: Vna quidem, prudentissima, altera autem (quantum ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio vti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Vbi virgines effectæ essent nobiles, eas quum congregassent, vniuer-

1. Hanc locutionem vertit Bayf. in lib. De re Naval. Nauigia illis sunt quæ secūdo flumine deferūtur Babylonem vers⁹, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Vbi enim Armenij qui supra Assyrios habitāt, ligna circularia ē salice coaptatūr, obtrūdūt extrorsus tegumenta ē pellibus, quibus soli vice vtūtur carinatæ loco, nulla neq; puppis neque proræ forma discreta, verum sicut iustiar, in orbem cōposita: deinde stipula referunt, illudque nauigium fluvio permittunt, meteis. onustū: præcipue autem bicos ē palmularum vino comporant vino repletos. Regūtur

autem gubernacula duobus, cum totidem hominibus qui stant: quorum alter introrsum trahit, alter extrinsecus propellit. Frunq; hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinq; millium, læt & in vnoquoq; nauigio asinus viuos, in maioribus etiam plures. Pro Bico ē fabnorm fahu, alijs Deha, alinea interpretantur.

1 Vbi autem
hęc auro mul-
to vendita e-
rat. *filiam ad-*
dicebat, quę
secundum il-
lā esset spec.
Vendebatur
autem ea con-
ditione vt v-
xores essent
emptoribus. Ba-
bylonij igitur
qui.

2 surgere iu-
bebat

3 debilitatas
aliqua parte
corporis. *vel,*
quę aliquo
vicio corpo-
ris laboraret.

4 Nec verò
cuiq; suā filiā
collocare li-
cebat cui vel-
let, neq; em-
ptori sine fid.

5 *Videntur in*
Gr. exemplari-
buz prepositi-
collocata esse
quidā verba,
ex ele hic sen-
tia. Et hęc qui
de n. apud il-
los honestissi-
ma cōuetu-

do erat, ne
iniuria illas
afficeret, neq;
in aliam urbē
abducerent.

Verū ad hęc
vsq; tempora

non permansit: sed nouiss. aliud q. excogitauerunt. Nam posteaquam in *sua ur-*
bu expugnatione vexati fuerunt & bonis eueriti. vnusquis.

6 Accederet vniq; ad ægrotum si qui aut eodem morbo laborauerint, aut
laborantem alium viderint, de illo cōsiliū dant hortant.

fas vnum in locū recipiebant, quas circumstētē virorum
frequētia, surgens præco sigillatim vendebat: sed primū
pulcherrimam omnium, 'secundum hęc (vt quam pluri-
mo venditur auro) aliam euocabat quę post illā esset spe-
ciosissima. Vendebatur autem in contubernium. Babylo-
nij igitur qui locupletes, & iidem cœlibes erāt, pulcherri-
mas quasq; mercabantur, vt quisq; licitando alterum su-
perauerat. At iis ex plebe qui essent cœlibes, his non opus
erat pulchra forma: ideo turpiores virgines simulq; pec-
cunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum speciosissi-
marum peregisset vēditionem 'excitabat deformissimā,
si quis illorum mercari volens existeret: dicebatq; quis-
quis vellet quam minimo auri sumpto eam in matrimo-
nium habere, donec illi qui minimo contentus esset, fœ-
mina addiceretur. Ita aurum ex speciosis virginibus confi-
ciebatur, & sic speciosas deformes ac debiles collocabāt.

+ Quarum nullam cuiq; emptori fas erat sine fideiussori-
bus abducere, sed datis fideiussoribus de ducenda illa in v-
xorem, ita demum licebat abducere. si de hoc non conue-
niebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiā ex
alio pago venientibus licebat vxorem mercari si vellet.
'Hęc apud eos honestissima lex erat, quę tamen non per-
seueravit. Sed nouissimē aliud quiddam excogitauerunt,
ne quis fœminas iniuria afficiat, néve quis aliam in urbem
abducatur. Nam posteaquam expugnati malē accepti sunt,
remq; domesticam absumplerunt, vnusquisq; plebeius
qui victus inopia premitur, filias suas ad quæstum
corpore faciendum. Alteram item sapienter condiderunt
legem, ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis
vtuntur) vt de eorum languore cōsulant' qui eos adeunt,
si quis & ipse eandem passus est morbum, aut alium vidit
patientem. Hęc viri qui illos adeunt cōsulant, hortantur-
que ad ea quę ipsi faciendo effugerint similem morbum,
aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquam ægro-
tantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quō-
nam

Nam ille morbo laboret. Sepulchra eisdem in melle sunt; luctus funebres Ægyptiacis per similes. Quoties autē cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati affidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiā sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babylonis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Cæterum quum pleræque sint diuitiis tumentes, quæ sui copiam facere recusent, hæc vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitij turba. Pleræque etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tempora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit diligendam. Porro quum semel illic confederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum iniecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrij Venerem appellant. Ac verò pecuniam illam, quantulatunque sit, non fas est reiicere, siquidem in sacrum conuertitur vsus. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicumque is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi iam congressa fuerit cum externo mulier, dea expiata, domum reuertitur. At deinceps haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ verò deformes, diutius coguntur desidere pro templo antequam legi faciant satis. Fitque interdum ut vno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras. Alicubi, nempe in Cypro, similis quedam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta, quorum tres sunt familia, quæ nullo alio nisi piscibus vitant. quos captos ubi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: * In pilam cōiciunt, ac pistillis pīfunt: deinde linteis con-

i quæ se aliis immiscere dedignantur hæ veh.

2 siquidē illa sit sacra.

3 rite factis deæ sacris,

4 nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

5 Sed & in aliqua Cypr̃i parte simil.

6 Tribus,

* In pilā cōiciēdos, & pistillis cōminutos incernunt per linteam, ut vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 11. est enim, σάβ, tritare, per cribrum seu incerniculum transmittere: s.

seruant, vnde quisquis vult conspergit, offamq. facit quam in modum panis torreat.

Cyro, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido Massagetarum in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisq. ortum sita, trans Araxem fluvium eregione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicant. Araxes Istro maior & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulae Lesbopares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuscumque quas ipsi euellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talem fructum ferentes, qui iactus ab illis in ignem quem turmatim collecti accenderint, odore suo eos circunquaque confidentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus eius fructus fuerit iniectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi consuetudo. Araxes porro fluvius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed & per sexaginta ora prorumpens, quæ, vno excepto, in paludes eluiesq. euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per se est, nec villo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium verò est alterum, ac per se ipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui naui quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vespertum vergit, Caucaſo prætentum monte, cuius cum maxima vastitas, tum summa est altitudo, multasque atque omnifarias gentes habet, ac pleraque omnes agresti materia victitantes: vbi arborum frondes his quæ sunt apud nos similes feruntur esse: quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana vetera-

*Græcæ verba
Aspexerunt hic
p. 82.*

veterasere. Illorum quoque hominum concubitus, sicuti
 uti pecorum, in propatulo esse. Et huius quidem maris
 quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam ver-
 git, Caucasus determinat: qua verò parte vergit ad au-
 rotam orientemque solem, planities excipit prospectu
 imminente magnitudinis. Quam spatiosam planitiem non
 ex minima parte Massagete possident, quibus bellum Cy-
 rus inferre cupiebat, multis ac magnis sollicitatus incita-
 tusque causis. Primum sua genitura, quod videbatur ma-
 ius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fue-
 rat vis aduersus hostes, quamcunque enim gentem Cy-
 rus invaserat, ea gens nullo pacto poterat evadere. Erat
 autem Massagetarum regina defuncto viro, Tomyris
 nomine, ad quam in coniugium petendam Cyrus misit
 verbo duxit, volens eam habere uxorem. at illa anim-
 aduerrens non se in coniugium, sed regnum Massageta-
 rum peti, accessum Cyro interdicere. Postea Cyrus, quam
 dolens, quam occideret, progressus vique ad Axem, aper-
 te infecto cum exercitu in Massagetas tendit. Tamen
 pontibus iungit, quibus copias transiat, factisque navi-
 bus arres de super edificat. Ad quem in hoc labore oc-
 cupatum, Tomyris aduocatorem misit, qui diceret, Rex
 Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius
 an ista quæ constituti, tibi conducibilia erunt. Omisso
 incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finem quo-
 rum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his
 uti noles, & omnia males quam quietem. Quod si tan-
 to opere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines æ-
 rannam. Sed desiste iungere fluvium: a quo nobis tridui
 itinere digressis, transito in nostram regionem: aut, si ma-
 uis, nos excipere in vestram, tu hoc idem facito. Hæc
 ubi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coactisque,
 in medium rem proponit, consulens verum tibi agendum
 constituerent. Illorum in idem convenere sententiæ, ius-
 bentiam recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu
 Tomyri. Quam sententiam Croesus Lydus quum ad-
 set, improbat, in contrarium differens his verbis, Equidem
 tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me
 tradidit, quicquid animadvertere errari in tua domo;

1 Hanc Cyrus
 per quoddam
 quos miserat,
 humilis ver-
 bis ambiebat
 uxorem sibi
 habere volens.
 At Tomyris,
 ubi non se, sed
 Massagetarum
 regnum ab il-
 lo ambire ad-
 moverit,
 accessit &c.
 2 Quod ad-
 monitionibus
 his uti noles
 & omnia
 quieti ante-
 pones? At-
 qui si tanto la-
 cessendi Mas-
 sagetas desi-
 derio tene-
 ris, agendum
 omne que ad-
 fers in colle-
 nendo. 3 Sti-
 bus fluvio tra-
 bore: & ad
 bis trid.

1 Etenim idē
ipsum oppo-
nam illi quod
dixi, illos, si vi-
cerint, ad orientem
tuas provin-
cias, fore ut
victo hoste
recta pergās
ad Tomyri-
dis regnū. Ac
præter illud
quod est cō-
memoratū,
turpe est atq;
intol.

2 ita ut dicā
fac.

3 propositæ
fuerunt sent.

id omne me pro viribus auersurum. nam mei casus, et si in-
grati, mihi tamē extitere disciplinæ. Si tibi esse videris im-
mortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus ut
meam tibi dicam sententiam: sin verò te quoque agno-
scis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis
discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, sem-
per eisdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac quam
proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes
in hanc terram volumus excipere, id tibi ex hoc pericu-
lum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud
dubiè victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, 38
sed tuas provincias adorientur. Victor autem tu non ad-
eo multum vincis quàm multum si traiciens in terram
illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. Hoc e-
nim pro illo substituto consilium, ut victo hoste, recta
pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem si-
ne duce. Turpe est enim atque intolerabile, Cyrum Cam-
bysis filium mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque
mihi placet, traiectis copiis procedere eoque dum illi in
occursum prodeant: atque dehinc ita faciendo, dare ope-
ram ut illos superemus. Namque, ut ego audio, Massage-
tæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum com-
modorum expertes. his ergo viris propone in nostris ca-
stris magnam instructarum epularum copiam, magna vi-
pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vi-
ni meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi feceri-
mus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum
reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis
conspēctis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea conuertent:
vnde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. At-
que hæc quidem in discussionem venerunt sententiæ. Cy-
rus autem priore repudiata, Cræsiq; probata senten-
tia, indixit Tomyridi ut retrocederet, utpote se aduer-
sus illam traiecturo. Illa, quemadmodum a principio pro-
ponderat, retrocessit. Cyrus in Cambylis filij latus (cui re-
gnum tradebat) manus præbuit, Cræsum, ac maiorem in
modum ut hominem honore beneficiisque prosequere-
tur, præcepit, si sua aduersus Massagas traiectio non re-
stet cederet. Hæc ubi præcepit, eosque remisit in Persi-
dam,

dem, ipse cum copiis suis flumen traiecit. Transmisso Araxe ubi nox aduenit, vidit per quietem talem visionem: Videbatur Cyrus in somnis cernere maximum natu filiorum Hytaspis habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hytaspis (qui Achæmenides erat, ¹ Artamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc fermè vicesimum ætatis annum agens, in Perside relictus quòd non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum intra se retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hytaspis remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hytaspes, mihi atque re-
 22 gno meo insidiari deprehensus est: hoc ² vnde proculdubio nouerim, per me noscas licet. Dij mihi, quòd mei curam gerunt, quæcunque euentura sunt, ostendunt. Siqui-
 23 dem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum
 24 altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso
 25 ³ nulla tergiversatio est quin ab illo mihi tendantur insidiae. Quapropter tu quamprimum in Persidem reuertere:
 26 facitoque ut quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filium tuum mihi siltas ad causam dicendam. Et Cyrus
 27 quidē hæc loquutus est, scilicet quòd sibi insidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei portēdebat ipsum ibi mortem
 28 appetiturum, & eius regnum ad Darium esse peruentu-
 29 rum. Respondens illi Hytaspes, Absit, inquit, rex, ut quis-
 30 piam vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quòd si quis
 31 sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim
 32 Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorum hominum do-
 33 minos effecisti. Quòd si qua tibi visio filium meum indicat
 34 rebus nouis contrate studere, ego tibi cum exhibeo pro
 35 tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito responso, Hytaspes traiecto Araxe in Persidem contendit, Cyro filium suum Darium custoditurus. Cyrus autem Araxe traiecto
 progressus vnius diei iter, quæ Croesus admonuerat exequitur: relictæque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensores interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post aduersariorum cædem, ad epulandum

1 Artacis. nã
 & vet. cod. pro
 d'pote. w. p. &
 hab. ne d'p-
 oz. n. &.

2 Apud se ex-
 aminabat. vel
 in desquisitione
 vocat. Ad
 verbum, sibi ipsi
 rationem illius
 visi reidebat.

3 vnde certò
 competet.

4 Nulla ra-
 tione negari
 potest quia,
 &c.

5 id est, Offerre
 vel, exhibere pa-
 ratum sum.

discumbit: refertaque cibo ac vino soporatur. Persę super-
 uenientes horum multos occidunt, multosque plures viuos
 capiunt: cum alios, tum verò ducem eorum, reginę To-
 myridis filium cui nomen erat Spargapiles Tomyris, co-
 gnito exercitus ac filij sui cau, misso ad Cyrum cadacea-
 tore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas
 ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quamvis distanti
 adeo desipias vt descendente in corpus viuo inproba a
 vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vici-
 si, dolo, nō p.cho ex superior. Quare meam cōsentiam
 filium, bene tibi consulenti: Abi, redito mihi filio, ex hac
 regione, ferens impune quòd tertiam Massagetarum car-
 tem profligasti. Quę nisi feceris, per Solem iuro Massage-
 tarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris,
 tamen latiem. Hęc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo
 habuit. Filius reginę Tomyridis Spargapiles, vbi a vino
 relaxatus dedit se in malo esse, exorauit a Cyro vt vincu-
 lis solueretur. Statimq; quum solutus est ac manum com-
 pos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem
 obiit mortem. Tomyris autem, quum Cyrus ipi non au-
 scultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt
 hanc pugnam ex omnibus quę inter barbaros extiterunt,
 acerrimam censem exitisse. Fam autem ita gestam fuisse
 accipio: Primum virosque spacio inter se distantes, la-
 gittas misisse: deinde lagittis absumptis concurrentes,
 lanceis pugionibusque facile confectos: ac diu pugnantes
 persistisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Mas-
 sagetas superiores extitisse: cum permagnam exerci-
 tus Persici partem, tum verò Cyrum ipsum occubuisse,
 quum vnum detriginta omnino regnasset annos. Cuius
 cadauer inter caeterum Persarum stragem Tomyris per-
 quisitum quum inuenisset, caput in vitem demisit quem
 humano cruore compluerat: mortuoque insultans in-
 quit, Tu quidem meum videntis & in pugna victricis fi-
 lium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata
 sum) cruore saturabo. Hęc de Cyri vita exitus de quo quā
 multa referantur, is qui mihi maximē verisimilis videtur
 à me commemoratus est. Massagetz & amictum gerunt
 & victum habent Scythico similem. Ex equis pręstantes,
 & po-

in quod ma-
 lum medic-
 fer. vel. Quan-
 tum tunc, in sibi
 accid. fer.

manus ob
 p.cho:

* & pedibus. utroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati: sagares, *hic est pugiles*, è more gestâtes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur namque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinet: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. ¹ Circa frænum, trænâque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorsus utentes. nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetz. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, in pudore concumbit: Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed ubi quis admodum senuit, conuenientes propinqui cum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, ubi coxerunt, vescuntur: quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino ferunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abundè Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. ² Hic autem est eis mos sacrificandi, ut deorum perniciosissimo è quadrupedibus omnibus perniciosissimum mactent.

1 & absque equis. Gall. *ib* combatent à pied & à cheval.

2 Alij sagares securi genus esse putant. *ib* ipsemet Valla sic ait: veritas.

3 Circum habentia &c.

4 Est autè institutum hoc sacrificium ut deorum perniciosissimo omnium mortalium perniciosissimum mactent. sed Valla ubi hanc legit pro *ib* *ib*

HERODOTI HALI- CARNASSEI HISTORIA- RVM LIBER SECVN- dus, qui inscribitur E V T E R P E.

Y R o vita functo, regnum suscepit Camby-
ses, eius & Cassandane Pharnaspo genitæ
filius: quam ante virum defunctam Cyrus
ingenti luctu & ipse prosequutus est, & cæ-
teris quibus imperabat, eam ingenti luctu

1 Iones qui-
dē & Æoles
pro paternis
seruis habebat,
sed aduersus
Ægyptios
fecit. *Donabit autem
paternis,
a patre relinquitur.*

2 nullam ra-
tionem inire
posset.

3 eisdemque
certis tempo-
ribus capr.

4 *Vallastæ ver-
terat, iubebat
que Psamme-
tichus, quod
cuperet ex
pueris, ubi
inarticulate
vagire desi-
sterent, audi-
re: legens huius
modi peritiam,
pro his iuxta φ.*

prosequi præcepit. His parētibus ortus Cambyles, quum
Iones & Æoles pro hæreditariis suis seruis haberet, ad-
uersus Ægyptios fecit expeditionem comparato cum ex
aliis, tum verò è Græcis quibus dominabatur, exercitu.
Ægyptij autem priusquam apud eos regnaret Psamme-
tichus, omnium hominum se primos extitisse arbitaban-
tur: verum Psammeticho regnum adeptο, quum inces-
sisset cupido noscendi quānam primi hominum extitis-
sent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quānam se priores
extitisse, se verò quānam cæteros. Enimvero Psammetichus,
quum sciscitando quānam primi hominum extitissent,
nullum exitum inuenire posset, huiusmodi rem machi-
natur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens na-
tos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in mo-
dum: iubens *videlicet* neminem coram eis vocem ullam
edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, eis-
demque in tempore capras adduci: ubi autem lacte exple-
ti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatque
Psammetichus, quòd quæ vox prima ex his pueris e-
rumperet, ubi inarticulatè vagire desissent, audire cupe-
ret: prout & contigit. Nam biniatus exacto tempore, pa-
stori qui hæc administrabat, aperiēti ianuam atque
intranti, ambo infantes porrectis manibus occurren- 40
tes, beccos clamabant. Quod primò audiens pastor
obtruncit: quum verò crebrius adēnti & obseruanti i-
dem verbum frequentaretur, ita demum re domino indi-
cata,

cata, iussus ab eo pueros attulit exhibuitq;. Quos quum & ipse Psammeticus audisset, percontabatur quinam homines heccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. Tali negotio argumentati, Phrygas se priores exitisse Ægyptij concesserunt. Quod ita actum esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum verò Psammeticum pueros educandos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebant.

Alia quoq; apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, id est Solis urbem, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. Atque ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his. quorum quicquid connumerabo, id oratione coactus commemorabo. Quæ autem humanarum rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominum primos Ægyptios annum comperisse. ² distinguentes eum in duodecim temporum menses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (ut mihi videtur) ³ hoc agunt quam Græci, quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensē introducunt, temporum gratia: Ægyptij verò numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant, adiiciunt quotannis quinos dies. unde eis ratio circuli temporum constat eodem redeuntis. Ægyptios quoque primos duodecim deorum cognomina in vſu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculptisse: ⁴ quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem Ægyptum præter Thebaicam provinciam, palustrem fuisse: ex eaque nihil eorum quæ nunc sunt supra stagnum Myrios, extitisse: in quod stagnum

¹ Ex hac re coniecturam faciētes, Phr. vel, Quum hanc rem examinassent,

² Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrantur, ea scriptis mandare nō libet, præter illorū nomina: & idem de illis omnes homines scire existimem.

Quæ autem præterea de his cōmem.

³ Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita communi consensu referebant. Omn.

⁴ atque illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp.

⁵ annum spatium exigunt ita distinctum.

⁶ quæ ita se habuisse re ipsa comprobant, magna ex parte.

Præ.

à mari per flumen septem diebus nauigatur. Atque de re-
 gione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est
 ei qui, si antea non audierit, tamen inspexerit, (modò sit
 solertia præditus) Ægyptum in quam Græci nauigant,
 accessionem esse terræ, ac fluminis donum: quinetiam lo-
 ca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium usque dierum
 nauigationem. De qua non iam tale quicquam comme-
 morabant. Est autè & aliud tale: Ægyptiacæ regionis hu-
 iuscemodi natura est: iam primum quum Ægyptû versus
 in alto cursum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ na-
 uigationis spatium patieris sensum cœni, etiam in aqua vn-
 decim alta passus: quæ res declarat eatenus esse humum
 aggestam. Ipsius autem Ægypti longitudo secundum ma-
 re, sexaginta est schœnorum id est funiculorum: quemad-
 modum nos Ægyptum distinguimus à sinu Plinthine-
 re, id est lateritio, usque ad stagnum Selbonidis, ad quod
 mons Cassius usque pertingit. Itaque ab hac parte sexagin-
 ta schœni sunt. Etenim qui modicum terræ possident, me-
 tiuntur illam passibus: qui minus inopes terræ sunt, me-
 tiuntur stadiis: qui multum possident parasangis: qui plu-
 rumum, schœnis. Constat autem parasanga tricenis, schœ-
 nus, (qui mensura est Ægyptiaca) sexagenis stadiis. Ita e-
 rat Ægyptus secundum mare stadiorum trium millium
 sexcentorum. Hinc ad Heliopolin mediterranea versus
 Ægyptus spatiosa est, ¹ supina omnis & aquarum inops
 simul ac limosa. A mari ad Heliopolin eundo per superio-
 ra, iter est eiusdem spatij cuius id quod ab Athenis ab ara
 duodecim deorum fert Pisam & ad delubrum Iouis Olym-
 pi: quæ itinera si quis computet, inueniet parum quid-
 dam differre quominus paria sint, ac non amplius quindec-
 im stadiis. Nam viæ quæ ex Athenis Pisam fert, quindec-
 im stadia defunt quominus sit mille & quingentorū sta-
 diorū: at ea quæ a mari ad Heliopolin ducit, hunc stadio-
 rum numerum complet. Ab Heliopoli autem per superio-
 ra eundo Ægyptus angusta est. nam ab vna parte mons
 Arabiæ exprorrigitur, ab aquilone ferens ad meridiem
 atque ad austrum, semper sursum tendens ad mare quod
 rubrum vocatur. Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides
 quæ insunt apud Memphis, exsunt. Ab hac quidem parte de-
 finens

1 demissa
 bolide, id est
 nautico perpe-
 diculo, quod ex-
 plorande pro-
 fundi latitudo
 gra-
 tia demittitur
 in aquam, cœ-
 ni etues. (gen-
 erum refe-
 res) etiam in
 11.

2 vlnas. Gr.
 orguas.

3 vlnis. Gr.
 orguis.

4 depressa
 i. campestru,
 non montosa.

41
 sinens mons, declinat in quæ dictum est. Qua verò parte productior scripto est, duorum ego audiebam nomen itineris esse ab aurora ad helperum: & eius extrema quæ ad auroram vergunt, tetra et alius esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Ægyptus spectat, alius mons laxus extenditur, in quo pyramides sunt, fabulo oblitus, eodem modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. itaque ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum navigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est inter capedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Hinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus navigatur, spatium quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est unius & octoginta schoenorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundum quidem mare sunt, (prout a me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quantum verò à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (ut & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisitiva Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim urbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephelum, & Mæandri planitiem: ut hæc parva magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimauerunt, dignum est comparari uni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alij fluvij nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cum a horum, tum verò Acheloi, qui per Acataniam fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentes. Est autem Arabica regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita lon-

reflectitur
 versus ea quæ
 dixi locum

ab eius recessu usque ad
 latum mare.
 Legendum est
 enim ex vet.
 cod. $\mu\upsilon\chi\omicron\upsilon$,
 non $\iota\alpha\chi\omicron\upsilon$,
 ut legit Valla:
 nec $\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\omicron\upsilon$, ut
 in vet. ed. r.
 habetur.

2 Hic Græca
 exempl. men-
 tione esse viden-
 tur.

in rimas
 fissas

Quæ enim
 sunt in
 arenâ sub
 suppetrosam
 Quæ potius sub
 petrosam) cum
 petra subjunt,
 i. lapides q. d.
 petrosam i. lu-
 pidosam. Si
 exprimere vo-
 luit $\iota\pi\omicron\sigma\phi\alpha\mu$
 $\mu\omicron\tau\epsilon\phi\lambda\omega$ &
 $\epsilon\pi\iota\pi\tau\epsilon\sigma\iota$.

gus atque arctus ut differendo ostendam. Prolixitas qui-
 dem, inchoando navigationem ex Inacho in amplum
 æquor, consumit quatuor dies remigationis. latitudo verò
 ubi sinus amplissimus est, dimidiatum diem navigationis.
 in quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadolum
 æstuarium est. Porro alium huiusmodi arbitror sinum
 extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali
 Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me
 sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui
 prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam
 terræ intervallo dirempti. Quòd si in hunc Arabicum si-
 num Nilus velit alueum suum convertere, quid prohibebit
 assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum
 oblimet? Ego enim credo, intra decem millia annorum
 qui ante me natū transierunt, sicubi siccanea facta sunt, ni-
 mirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam
 hic est maiorem, a tanto flumine atque ita operoso! Itaq;
 quæ de Ægypto a referentibus audiui, ea & ipse ita habe-
 re existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse ex-
 porrectam a terra contigua, & conchyliâ existerè in mon-
 tibus, ac saluginem exudare, quæ etiâ pyramides corrup-
 pat: & solum hunc montē qui in Ægypto imminet Mem-
 phi, arenas habere. Præterea regionē hanc nulli alteri con-
 terminare: aut Arabiæ, aut Lybiæ, aut Syriæ assimilē esse:
 (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed ni-
 gram terrā & fragilē habere, utpote limo ex alluvionibus
 ab Æthiopia flumine deuecto. Nam Libyam humū scimus
 magis rubrā esse, & magis subarenaceam: Arabicā verò
 atq; Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam
 hoc magnum huius regionis documentum aiebant sacer-
 dotes, sub rege Myri fluvium, quoties octo cubitis, dum
 minimum, influebat, irrigasse Ægyptum quæ infra Mem-
 phim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad
 æptus quo hæc ego à sacerdotibus audiebā. At nunc, nisi ad
 sedecim aut ad quindecim saltē cubitos alcēdat fluvius, in
 regionē non transcendit. Quæ regio, si proportionē in al-
 tum surgat, & tantundem ad incrementū tendat, nō resta-
 gnante eam Nilo, videntur mihi Ægypti utique qui infra
 paludem Myridis incolunt cum alia loca, tum verò cum
 qui

qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluuiâ perfundi, non fluminibus, ut suam, dicebant fore ut decepti aliquando magna spe, malè esurirent. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos, si nolit eis deus pluere, sed siccitàẽ immitat, fame extinctum iri, utpote quibus nihil aquæ, nisi tantum a Ioue suppetat. \ Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, rectè se habent: age, nunc vicissim dicam quomodo res ipsis Ægyptiis se habeant. Si, ut superius dicebam, quæ infra Memphim est regio (hæc enim est quæ augeleis) velit in altum augescere proportionẽ præteriti temporis, quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam

42 cluuituros? si neque gustare ea quæ ab Ioue sunt, neque à flumine restagnari queant rura ipsorum. Isti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque pro scindendis aratro sulcis, neque subigendo solo, neque aliud quicquam exercendo, eorum quæ in aruis colendis ceteri mortales laborem tolerant: sed postquam fluius sua sponte superueniens irrigauit rura, irrigataque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus iacto semine sues immittit, conculcatoque suis semine, messem deinde expectat: atque ubi suis semine versauerit, ita demum frumentum percipit. \ Quod si vellemus de Ægypto Ionum vi sententiis, qui solum Delta Ægyptum esse aiunt, à Persei specula appellata, dicentes illam secundum mare, ad Pelusiacas vsque taricheas, quadraginta schœnorum esse: à mari autem mediterranea verius, pertingere ad Cercaforum urbem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens & in Canobum: cetera verò Ægypti, partim esse Africa, partim Arabia: ostenderemus hac ratione videntes, nullam Ægypti primitus fuisse regionem. Nam Delta eis (ut ipsi dicunt, & mihi videtur) ¹ defluxa humus est, & quæ nuper (ut sic dicam) exiit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines

¹ Rectè legit
Valla περι-
στυ (ut ha-
bèt vet. ed.)

non περιστυ.
2 nōnne Æ-
gyptios quæ
hanc partem
incolunt, cla-
ritate necesse
fuerit, si neq;
Iupiter illorū
regioni plu-
et neq; flui-
us in arua il-
lorum tran-
scendere pos-
sit? Nūc enim
isti minore la-
bore quam
omnes alij
homines, at-
que adeo quæ
ceteri Ægy-
ptij, seu cūm
et terra perci-
piūt: qui neq;
se fatigāt pro
scindendis a-
tratto sulcis,
neque tarrin-
endo solo,
neque aliud
q. Lego autem
ύστου pro
ύστου.

3 suam ope
flumentum
e spicis excul-

serit, tum demum colligit. Quod si, &c. Sunt enim qui οἶτον ἀποδύνη-
σας ἰσθμὸν ἔκ τῆς ἡμετέρας περὶ τὴν ἑσπέρην πύλιν, ut id loco sit tribulationis.

4 humus est alluue fluij deuecta

† Nil sanè
necesse fuit
eos in infini-
tibus experiri
quam primà
vocem emit-
terent. Ego
certè Ægypti.
&c. *Huius au-
tē facti memi-
nit libro eodem
supra.*

2. terraque
flum. decurſu
accescentes
ex eis reman-
ſiſſe, multos
item in infe-
riorem regi-
onem deſcē-
diſſe.

3. *Flum. ſeſſe-
ſuram vocat.*

extitiffe? qui ne in puerorū quidem experimentū qui pri-
mam lingua proderent, ire debebant. Ego certè Ægyptios
opino neq; cum loco quē Delta Iones vocat, pariter exſti-
tiſſe, ſed ſemper fuiſſe ex quo genus humanū exiit: pro-
greſſuq; terre multos ex eis reſiquos fuiſſe, multos aliunde
ſubingreſſos. Ideoq; olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cu-
ius ambitus eſt ſtadiorū ſex milium ac centū viginti. Ita-
que ſi nos de eis rectè ſentimus, Iones non rectè ſentiunt
de Ægypto: ſi rectè Iones ſentiunt, oſtendo neque Græ-
cos neque Iones ſcienter computare, qui tantam mem-
bra totam eſſe terram, Europam, Aſiam, Africam, quarum
enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, ſi
non ſit neque Aſia, neque Africa. Nam ſecundum hanc
rationem non eſt Nilus qui Aſiam ab Africa interminat:
qui quum duortia faciat circa acumen Delta, id quod
in medio eſt, Aſia & Africa eſſet. Sed nos ſonum ſenten-
tiam miſſam facientes, ita de his dicimus: Ægyptum qui-
dem eam omnem eſſe quæ ab Ægyptiis incolitur: quem-
admodum Ciliciam, eam quæ a Cilicibus, & Aſſyriam,
quæ ab Aſſyriis. Sed Aſia & Africa ſcimus recta ratione
nullum eſſe terminum, niſi terminos Ægyptiorum. Si ve-
rò quod Græcis perſuaſum eſt ſequemur, ſentiamus o-
mnem Ægyptum quæ a catadupis & Elephantina vrbe
incipit, biſariam diuiſi, & utrumque cognomen obline-
re, aliam enim eius partem, eſſe Africam, aliam Aſiam. Quip-
pe Nilus à catadupis incipiens, mediam interfluens Ægy-
ptum in mare iſſit: vno quidem alueo vſque ad Cer-
caſorum urbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem
ad auroram vergens, Peluſium oſtium: alter ad vespere-
ram tendens, Canobicum oſtium nominatur. Tertius,
quo rectè Nilus meat, talis eſt: Delatus per ſuperiora, ad
acumen Deltae peruenit, dehinc medium Delta ſcin-
dens, in mare exit, non minimam huic alueo portionem
aquæ præbens, nec minimè celebrem, quod Sebenny-
ticum oſtium appellatur. A Sebennytico item duo alia
diuiduntur oſtia, in mare ferentia, quibus hæc ſunt im-
poſita nomina, vni Saiticum, alteri Mendefium. Nam
quæ Bolbitinum & Bucolicum nominantur, non ſunt
batiua oſtia, ſed effluſa. Huic meæ opinioni, tantam eſſe
Ægy-

Ægyptum, quantam ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quam ita in animum induxeram, circa Ægyptum audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia incolentes Ægypti fines Libyam versus, quod sibi Libyes non Ægyptij viderentur, quodque perosi sacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miserunt ad Hammone, negantes quicquam. cum Ægyptus sibi esse commune. Habitare enim se extra Delta nullumque sibi cum illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere non permisit, inquit Ægyptum esse eam quam Nilus supergressus irrigaret: quique intra urbem Elephantinam incolentes ex hoc flumine potarent, eos esse Ægyptios. Hæc illis ita oraculo responsa sunt. Porro Nilus ubi inflatus est, non modò Delta inundat, verum etiam plagam quæ dicitur Libyca esse aliquoties & Arabicam: idque utroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à sacerdotibus quippiam, neque ab alio vilo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & propè totidem diebus retrocedat, relinquens fluentia: ita ut per omnem hyemem tenuis esse perseveret ad solstitium rursus æstrium. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis sciscitando. num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam cæteris fluuiis. Hæc ego noscendi cupidus, eos interrogabam & cur solus omnium annuum nullas ex se auras remitteret? De qua tamen aqua quidam Græcorum, quum insignes vellent effici sapientia, trifariam disseruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas existimo, nisi eatenus ut illas tantum significem, earum vna ait, ventos etefias esse in causa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. At qui nonnunquam etefiæ nondum spirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, si etefiæ in causa forent, oporteret alia quoque flumina quæcunque etefiis obnoxia sunt idem quod Nilus, pati: & eo magis quo tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in

nece se cum
illis consen-
tire, ac velle
&c.

indoctior

Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur Nilus. Altera opinio est¹ incredibilior quidem quam hæc quæ dicta est, dictu tamē admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat istud efficere: Ipsum vero Oceanum orbem terrarum circumfluere. Tertia opinio, ut multo modestissima ita longè falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiens ē niuib² liquefcentibus manare Nilū, qui quū ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptū euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex niuib² flueret? De qua re multa sanè sunt quæ quis coniectare possit, nō esse credibile, eū qui talis sit, manare de niuib²: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbris & sine glacie perpetuū est. (super niuem autem quæ cecidit, necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret) tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profectō nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neque enim ego vllum noui fluium qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priscorū poetarum, quum inuenisset, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis terre sententiā, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate, Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, neat in superiora Africa. Totum, ut quidem breuissimè demonstretur, à me dictum est. Etenim deum hunc, ut cuique terræ proximè accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africa superiora permeans, ista efficit, nam quū omne veris tempus sit serenū in his regionibus & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cœlo means æstate facere

conduc-

2. i. Ac rem
certè totam (ut
maxima breui-
tate utar) hisce
verbu compre-
hende.

consuevit. ad se enim trahit aquam, attractamque in superna abicit loca, quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flant, auster & africanus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reservare. Idem, mitigata hyeme, rursus in mediū cœli regreditur, atq; illic iam inde ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente utique lacunosam, magna decurrunt: aræitate, quum destituantur ab imbribus, & à sole attrahantur, exiliora sunt. Nilus autē qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, meritò solus fluuiorum eo tempore fuit multo exilior quam solet per æstatem. Tunc enim per æque attrahitur atq; cæteræ aquæ, per hyemem verò solus attrahitur. Ita tolem censui huius rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aeræ siccitatis in ea regione, dum exæquat transitum suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si finium ac cœli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridies: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol amotus è medio cœlo, sub hyemem & aquilonem mearet supra Europam, quemadmodum nunc supra Africam, pertransiliensque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo. De aura aut quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Cōsentaneū esse è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita sint quemadmodū & sunt, & ab initio fuere. Nil tamē fontes nemo neq; Ægyptiorū, neq; Græcorum, neq; Aethiorū, cū quibus in colloquiū veni, se nosse professus est, præter scribam sacraū Mineræ pecuniarum apud Ægyptum, in vrbe Sai, qui mihi locari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenen positos urbem Thebaidis & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophī, alteri Mophī, & ex eo medio Nil fontes abyssos, hoc est immensa altitudinis, emanare: cuius aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquil-

1. torrentibus abundan-
tem,

2. Videtur di-
nariōn legisse
προδιακαίαν:
Græci jonant:
dum transitū
ei petunt. id
est, dum eum
permeantem
vult.

3. Gr. ἀγίαυ:
sunt autē ἀγίαυ
stata anni tem-
pora. Sed vide-
tur alia lectio-
nem sequenti
esse.

4. expulsus
è medio cœ-
lo ab hyeme
& aquilone:

lonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atque austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Plammetchum Ægypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat ut ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aque, unde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab ullo quoquam audire non potui,

1 sed quicquid præterea audiui, vel accepi, (ad Elephantinam quidem usque urbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id est huiusmodi, penitissime indagatum. Ab Elephantina urbe in superiora tendenti acclius est locus, adeo ut necesse, &c.

2 peruenies. Sic & frequentia per medium Nilum non infinitum.

3 insula congrua est ingens stagnum. Potest Διμνη etiam palus vel lacus exponi.

nisi (quum ipse inspicendi gratia ad Elephantinam usque urbem profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi, cum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum accliuem, ubi necesse sit, nauigio utriusque alligato, tanquam boue, pergere: & si funis abrumptur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum navigatione: esseque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim lichenorum, per quos hunc in modum nauigare oportet, & postea peruenire planum in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina de super iam Æthiopes incolere & dimidium insula: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen, nam in Nilo acutos scopulos existere & laxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidum magnum nomine Meroen, quæ fertur aliarum urbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colunt Iouem & Liberum, eosque magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, posteaquam iubentur, & quocumque iubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe, intra tantumdem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando peruenies ad Automollos, id est transiuga, quibus nomen est Almach: quod verbum

bum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptij bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transire hac de causa: Sub rege Psammethico fuerant in præliis collocati, * alij ad urbem Elephantinam & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes, alij aduersus Arabes & Syros, alij ad Maream aduersus Libyam (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammethico erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quum igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptij, neque illinc ab aliquo dimitterentur, communi vti consilio, à Psammethico ad Æthiopiam sibi transeundum putauerunt. Quos re audita, Psammethicus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patris deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso vetetro dixisse, ubicunque id esset, tibi & vxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum aduersarij, quorum terram eripientes istos iussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. At quatuor igitur mensium partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fuit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab his qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab helpero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore earegio. Accepit tamen hoc ex quibusdam Cyrenais, qui se ad Ammonis oraculum ille commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex alijs sermonibus deuenisse in consabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gens sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad aurotam, non multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuit-

* Franc. Inn. in Esaiam, p. 68. Græca sic distinguuntur: Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων καὶ τὴν Δάφνησι τῇσι Πηλεπύλοις ἄλλῃ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων id est, alij ad urbem Elephantinam. Æthiopibus oppositi: alij, ad Daphnas Pelusias, oppositi Arabibus & Assyriis. §.

i non longe pene trahitur, vel procedendo. Los, a.

se quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos
 quum in virilem ætatem adoleuissent, cum alia superua-
 cua fuisse machinatos, tum verò ex sese quinque sortitos
 ad inspicundas Libyæ solitudines, & si quid amplius cer-
 nerent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim 45
 maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum
 permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obti-
 nere usque ad promontorium Solocentem, quod Libyam
 terminat, præter id demum quod aut Græci obtineant,
 aut Phœnices: ac supra maritimam oram, & eos qui ad
 mare incolunt, feris vltiora habitari: at quæ vltiora
 sunt partem feris habitata, arenosâ esse, vehementerque
 arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuvenes ab æqualibus di-
 millos, aqua atque cibariis probè instructos, primùm per
 regionem hominibus habitatam perrexisse: hanc permen-
 sos, in illam à feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitu-
 dines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratoque mul-
 to spatio fabulosi loci pluribus sanè diebus, aspexisse de-
 mum arbores in planitie quadam enatas, ad easque accessisse
 ac fructum qui inerat decerpisse, eisque inter decerpendum
 superuenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pu-
 fillos: quorum linguam Nasamones nō intelligerent, ut nec
 ipsi Nasamonum. Et ab his deprehensos ductosque fuisse per
 maximas paludes: atque illas transgressos peruenisse in urbem
 in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent,
 colore nigro. Eam urbem præterlabi grande flumem, ab he-
 spero ad orientem solem fluens, in quo cōspicerentur croco-
 dilis. Hactenus à me sermo Ammonij Etearchi cōmemo-
 ratus sit: nisi quòd is aiebat Nasamones (ut Cyrenæi refe-
 rebat) recertisse, & eos homines ad quos illi peruenissent,
 omnes esse fallaces. Flumen autem quod præterfluebat,
 & Etearchus coniectabat Nilum esse & ratio sic dictat.
 Ex Libyæ enim Nilus fluit, eamque mediam secat: & (ut
 ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque iter me-
 at. Iter namque fluere incipiens à Celtis atque urbe Pyre-
 ne (Celtæ autem sunt extra cippos Herculis, Cynethis finiti-
 mi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi)
 mediam Europam scindit: totamque permeplus quam
 Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.

Et iter

i impostores,
 vel præstigia-
 tores.

* Et Ister fuit enim per terram habitatam) inter primos cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, utpote Libya per quam fluit, deserta. De eius fluxu, quam potuit longulimè repetendo narrari, dictum est. Exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montane Cilicie fere opposita est. Hinc recta ad Sinopen in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irruipenti ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Haecenus de Nilo dictum sit.

Venio ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet operarelatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptij, quemadmodum & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia a cæteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos feminae quidem negotiantur cauponanturque, & inuitoris operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alij villum subtegminis desuper tramant, Ægyptij subter. Onera viri capitibus, feminae humeris baulant. Feminae, stantes minugunt: viri sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam verò, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla nolentibus filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptij in funeribus sinunt capitis crines auferere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à ferarum secretus est consortio, Ægyptij cum fœtis vescuntur. Alij frumento atque hordeo victitant, Ægyptiis¹ victitare iis quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibus è farre confectis, quod quidam siliginem appellant.² Conspersionem pedibus, lutum manibus subigunt. Virilia, alij talia relinquunt quæ natura sunt, præter eos qui ab istis didicerunt: Ægyptij circuncidunt. Viri binas vestes habent, feminae sin-

1 Verum Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluit.

2 Apud alios homines more receptum est ut in luctu statim capita condeantur ab iis quos possimur isattingere: at Ægyptij in morte iocundant capitis barbamque pios crescere, quæ alioqui antea tonsi fuerint. Apud cæteros

3 victitare iis, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alij zeas appellant.

4 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autem manibus subigunt, & isdem iterum accipiunt. Forasse autem intelligitur lutum ex quo intritam conficitur, quæd Gal. mortier

gulas. Alij velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptij intrinsecus. Græci literas scribunt & calculi computant a sinistro in dextrum manum ferentes, Ægyptij a dextro in sinistrum: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Literis bifariis vtuntur quarum vnas, sacras vocant, populares alteras. In deos supramodum supraque omnes homines religiosi sunt, talibus moribus vtentes: Atheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia pluri facientes se mundos esse quam decos. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Idem vestem tantummodo lineam, calceos¹ papyraceos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdum² ter, noctubis. Alias præterea ceremonias propè dixerim infinitas exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed eorum singulis quotidie³ cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptij in sua terra nec admodum ferunt, nec eas quæ prouenerint, aut⁴ crudas aut in aqua coctas edunt. Sacerdotes verò ne aspicere quidem eas sustinent, arbitantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum sed gregatim: quorum vnus est pontifex, ubi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boes mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundum censent: Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante & erecta, tum etiam resupinata: lingua etiam exerta explorans an pura sit his signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caude pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam,

¹ byblinos

² bis: *dis, non
tris.*

³ *Sunt qui sacrificia exponant, alij panes sacros.*

⁴ *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.*

46

ratam, poena morte sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur. [Sacrificandi autem is eis est ritus: Pecude quæ ob signata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde supra pecudem libato contra templum vino, ac deo invocato, eam mactant: ¹ mactatæ caput asportant in forum, si nundinæ sunt, & eis Græci negotiatores adfuerint, atque illis vendunt: qui si non adfuerint, in flumen abiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, ut si quid mali aut ipsis immolatibus aut uniuersæ Ægypto futurum sit, ut in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptij in omnibus templis vtuntur. Atque ex hoc ritu sit ut nemo Ægyptiorum de capite ullius animalis degustet. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quam igitur deam maximam esse censeant, & cui maximum festum celebrent, iam nunc dicam. Posteaquam iterauerunt pridie festi, ² atque obdormierunt, bovem immolant, eumque corio exuunt, & alio tota vacuant. Intestina intra ventrem adipemque relinquunt, crura truncant, & extremos lumbos armosque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus stipant panibus puris, & melle, & uia passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarierunt, adolent, multum vini oleique intundentes: ieiunant tamen priusquam sacrificent. Dum sacrificium ardet, ³ omnes verberantur. Posteaquam vapulauerunt, dapes ex sacrificij reliquis proponuntur. Boves mares eosdemque mundos, ac vitulos uniuersi Ægyptij immolant: at feminas eis immolare non licet, utpote Iſidi consecratas. Nam Iſidis simulacrum muliebre est, bubulis præditum cornibus, quemadmodum Io Græci describunt. Bovesque feminas omnes itidem Ægyptij venerantur ex omnibus pecudibus longè plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiæve Græci viri aut os suauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro incisa vesceretur. Boves qui demortui sunt, hunc in modum sepe-
sunt: Feminas quidem in flumen abiciunt, mares autem in suburbanis singuli defodiunt, vno aut altero cor-

¹ supra hanc
nam

mactatæ
caput, ampu-
tant, & reli-
quum corpus
excoriāt. Ca-
pitum autem il-
lius multa im-
precanti, aspor-
tant. Aspor-
tant, inquam
in forū qui-
dem illi qui-
bus forū est,
& apud quos
mercatores

Græci diuer-
santur, ibique
illis vendat:
illi vero qui-
bus non ad-
fuerint Græ-
ci, in flum.

² & precanti
sunt κατε-
ξοιται, pro
quo aliud legitur.
³ omnes se-
iplos verbe-
rant. Postquæ
autem verbe-
rare delierunt,
dapes, &c. in
vulg. edit. hu-
ius interpret.
Valla epulaue-
runt legitur pro
vapulauerunt,
seu enapulau-
runt.

nu extante, signi gratia. Vbi cōputruerunt, & statum tem-
pus aduenit, præsto est ad singulas vrbes nauis ex insula
nomine Protopitide, quæ est in Delta, habetque nouem
schœnorum ambitum. In qua cum aliæ sint frequentes
vrbes, tum ea vnde proficiscuntur naues ad ossa tollenda,
nomine Atarbechis, vbi templum Veneris extractum est.
ex qua vrbe alij permulti vagantur in alias vrbes. Vbi au-
tem effoderunt ossa, asportant, eaq; vno in loco cuncti se-
peliant. Quem porro in modum boues, in eundem de-
functi alia pecora sepeliunt. ita enim apud eos circa hæc
legibus comparatum est. nam ne hæc quidem intermunt.

✕Ceterum qui Iouis Thebani templum incolunt, aut The-
banæ¹ provincie sunt, ij omnes ab ouibus se abstinentes,

¹vel, præse-
dura. & sic pa-
rim poss. Valia
et robig, vitum,
id est romæ,
non romæ,

capras immolant. Non enim eisdem deos similiter co-
lunt vniuersi Ægyptij, præter IliDEM & Osirin, quem Bac-
chum esse aiunt. hos peræque vniuersi colunt. Qui verò
Mendensis templum obtinent, siue Mendicie provincie
sunt, hi capris abstinentes, immolant oues. Itaque Theba-
ni, & quicunque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo
sibi conditam hanc legem, quod Iupiter, quum ab Hercu-
le cernere eum volente, cerni noller, tandem exoratus hoc
commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villo-
sa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi osten-
deret: & ob id Ægyptios instituisse Iouis simulacrum fa-
cere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse,

²id est. Lingua
utemque a-
liquod cum v-
trorumque lin-
gua commune
habet.

3 Ammon

qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopium coloni, & lin-
guam inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur
ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptij Iouem
Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non ma-
stantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum
die quotannis in festo Iouis, vnum denuum arietem ob-
truncant, cuius pellem detractam, hunc in modum Iouis
simulacro induunt: ad illudq; deinde aliud ducunt Herculis
simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt,
arietem verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt.

✕De Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit
vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græ-
ci norunt, nulla in parte Ægypti quippiam potui audire:
cuius nomen non Ægyptij a Græcis acceperunt, sed Græ-
ci po-

ci potius ab Ægyptiis, & ij quidem Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tum verò istud, quòd huius Herculis uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Ægyptiorum undi: & quòd Ægyptij negant se aut Neptunum aut Tyndaridarum nomen nosse: neque hos deos inter ceteros admiserunt. Quòd si nomen demonis ullius à Græcis mutuati essent, non minus, imò vel magis istorum mentionem fuissent habituri: si etiam tunc nauiculariam exercebant, & ulli Græcorum nauicularij erant, ut credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptij percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem ex octo diis, qui duodecim erant, unum esse arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, a quibus possem, in Tyrum Phœnicia: urbem nauigavi, quòd ibi templum Herculis esse audirem: quòd & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente pernoctem. Veniensque in colloquium cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab urbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasij. Quinetiam in Thasum profectus sum, ubi inveni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorum ætatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, planè declarant Herculem vetustum deum esse. eoque videntur hi rectissimè facere à Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque censuerunt. vni quidem ut immortalis, cognomine Olympio, immolantes: alteri verò, ut heroi, parentantes. Alia quoque multa inconsideratè Græci loquuntur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de

1 Dioscurorum

2 ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim: quorum unum Hercule censent.

3 studens pro vitibus, Tyt.

1 se conti-
nuille
2 ubi viribus
viri cepille,
omnesq. in
aerem. Ad ver-
bum. Ibi ad vi-
res se converti-
se. (Atq. fieto-
rum loca ver-
runt. atq. in-
terum quietu
manille. ac
cum ei ad arā
admoto mo-
la insperge-
rent. (vel. ut
Aul. sentit, ca-
pillum velle-
rent) ad vires
exercitū ver-
sum, omnes
illos inere-
mille. 3.)

3 Sunt qui
indiget pro
ostento hic ac-
cipiant.
4 immetum
te flumini cu
ipfis vest.

Hercule ferunt, eum, quum in Ægyptum peruenisset, ab Ægyptiis redimitum tanquam lous immolandum, cum pompa fuisse eductum, ac tantisper¹ quietem tenuisse dum illi ante aram eum stetissent. Ibi ad vim conuer- sum, omnes interemisse. Quæ cum dicunt Græci, videatur mihi se & naturæ Ægyptiorum & morum ignaros pror- sus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est im- molare, præter sues, præterque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres, ij qua ratione immola- rent homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo tot millia virorum interemisset. Hæc tamē tot quæ de his rebus diximus, sint & a diis & ab heroibus in bonam partem accepta. Porro capras & hir- cos ea de causa ij quos diximus Ægyptiorum non ma- stant, quod Pana inter octo deos Mendesiij numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrum & pictores pingunt & statuarij scal- punt, quemadmodum Græci, caprina facie, hircinisque cruribus, haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similem cæteris diis. Quæ tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu iucundum. Verum hi omnes cum ca- pras, tum verè maxime capros venerantur. Et inter Men- desios caprarij præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maximè: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ provin- ciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè Mendes. In hac regione contigit hoc mea me- moria prodigium: Hircus cum muliere coijt propalam, quod in² ostentationem hominum peruenit. Suen au- tem Ægyptii spurcam beluam arbitrantur: quam si quis vel transeundo contigerit, abit³ lotum sese cum ipsis ve- stimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptij 48 indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoq. aut filiam cuiuspiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se su- bulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quum per tempus plenilunij sues immolarūt, eorum car- ne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed

sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sa-
crificium autem de suis Lunæ hunc in modum fit, Immo-
lata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omētum si-
mul componunt, & adipe qui circa alium pecudis existat,
ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilu-
ni die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non am-
plius gustarent. Qui sunt ex eis inopes propter tenuita-
tem facultatum, assimilatos quosdam sues coquunt, quos
immoient. Baccho quoque in eius festo singuli in cœnam
porcam pro foribus mactant, redduntque subulco qui il-
lam vendiderat. Quin & alium diem festum Baccho Æ-
gyptij agunt sine porcis, ferè per omnia Græco festo simi-
lem. Sed loco phallorum, id est simulæneorum vel errorum à col-
lopendentium, sunt ab eis excogitata statua cubitales
neruis compactæ, quas femina circumferunt per pagos,
mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui cor-
poris, & tibia præeunte, quam femina, Bacchum canen-
tes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maio-
rem statua & unum corporis membrum agitet, redditur
ab eis ratio sacra: adeo etiam Melampus Amytheonis fi-
lius non imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur.
Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, id est Liberi
patris vel Bacchi nomen & sacrificium, & pompam phalli
enarravit, non tamen omnem planè rationem comple-
xus. Verum ij qui post hunc extiterunt sophistæ, rem in
maius explicauerunt. Itaque phallum Dionysio nullam
narrandi Melampus autor exitit, a quo edocti Græci faciant
ea quæ faciunt. Equidem Melampodem virum fuisse sapi-
entem aio, divinationemq; sibi ipsi cõparasse: eundemq;
cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum
verò nonnulla de Dionysio, tamen commutata. Neque
enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congrue-

1 sues farina-
ceas fingunt,
quas coctas
immoiant. *Ve-
legatur san-
ctitas pro ti-
nitas.*

2 Reliquum au-
tè festum Bac-
cho celebrat
Ægyptij, ex-
ceptis porcis,
pariter ferè,
ceteris in re-
bus ac Græci.

3 quæ hinc
lis tractæ mo-
uētur tanquā
vina. *Sunt qui
putent esse no-
stra marionet-
tes, vel marion-
tes.*

4 Videtur po-
tius significare
o iēz mōi-

5 qui au-
tor illi fuit, vel
qui introdu-
xit. Alij, Qui
invenit. Sic sta-
tum post o iē-
m mōi ma-
nos et dē mōi-
ore dēu, Q. d.
Qui illi præ-
vit & viam o-
stendit. Id est,
Qui magister

illu fuit.

5 Philosophi

6 Phallum certè qui Baccho circumfertur,
Melampus introduxit: & ab eo edocti Græci.

7 attemque divinationi sibi comparasse: & cum alia multa, quæ ex Ægyptiis
audierat, Græcis introduxisse, tum verò quæ ad Dionysium pertinent, paucis
tamen ex illis commutatis. Neque eni.

8 Sunt qui hunc locum ita interpretentur, Neque enim dixerim casu contigisse,
ut eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vni-
us modi apud Græcos, neque recens introducta.

1 aut hoc aut aliud ritū. Vid.

2 Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r.

3 Nā prater quā Neptuni & Dioscurorum, (quē ad. à me ē dictū est) & lunonis & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorū deorū nomina Ægyptij semper olim in sua regiōe habuerūt. Dico autē, &c.

4 Quidā sū, Ægyptij verò heroas nullis sacris dignantur. vel. Pro du nō habent.

5 Athenien sū enim, qui tūc inter Hellenas cēsebantur, Pelasgi cōubernales fuerē in ea regione: unde etiā corp. pro Græ. haberi. Quisquis aut Cabirorū sacris fuit initiatus, (quæ Samothraces peragūt à Pelasgis sumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothraciam

re cum iis quæ in Græcia. Nam consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuos¹ aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisq; Tyris qui cum eo è Phœnice venerunt in terram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia ferè deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt. Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipuè venisse: Et ideo illic non esse usquam nomina neque Neptuni, neque Castoris, quemadmodum à me superius dictum est, neque lunonis, neque Vestæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipsi dicunt Ægyptij, qui se negant deorum illorum *Neptuni & Dioscurorum*, agnoscere nomina. Videntur autem mihi isti à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli usurpauerunt, nisi Libyes, qui semper hunc deum in honore habent. Eum Ægyptij igitur putant esse, sed nullo honore prosequuntur. Hos itaq; ritus & alios præterea quos ego referam, Græci sunt ab Ægyptiis mutuati: sed ut Mercurij statuas facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienses acceperunt, & ab his deinceps alij. Nam præstabant inter Græcos ea tempestate Athenienses, in quorum regione permixti Pelasgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico quisquis Cabirorum sacra initiat, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cum Atheniensibus vna habitauerunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurij erectas virilia habentes fecerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothraciæ mysteriis declaratus est. Idem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audissent.

49 dissent. Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progressu temporis, aliorum deorum nomina audiuerunt ex Ægypto allata: post quos diu nomen Dionysi acceperunt. Itemque aliquanto post de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atque adeo solum erat ea tempestate. Consulentibus igitur Pelasgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris aduenissent asciscerent, oraculum redditum est ut illis vterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificauerunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps à Pelasgis Græci acceperunt. Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hætenus ignotum est, nisi nuper atque heri, ut sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quædringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eisque & cognomina & honores, & diuersa artificia & figuras attribuerunt. Quibus & posteriores videntur extitisse hi poëtæ, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminērunt: posteriora autem ad Hesiodum vsque & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya est, talia Ægyptij commemorant. Narrabant sacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harum vnam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alteram in Græcia: atque has fœminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula constituissent. Percontantiq; mihi vnde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, adhæc responderunt, maiorem in modum se instituisse vestigare de his mulieribus, nec tamen vnquam inuenire potuisse, sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis à sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonæorum, hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptijs columbas nigras aduolauisse, vtranque nigram, vnâ quidem in Libyam, alteram ad ipsos: quæ ego insidens, humana voce eloquuta sit, eò loci Iouis oraculum condi-

1 *Θιὰς αὐτὲς*
eos vocarūt.
id est, Deos. &
res omnes o-
mnesq; regio-
nes, vel pronun-
cias, *ἵερως ἐ-
χόντες*, id
est disposuerat,
sine collocarant
ordine.

2 *cognomi-
na dederunt,
honoresq; &
artificia dis-
tribuerunt id
est singulis as-
signauerunt, ac
eorū figuras
etiā effinxerūt,
vel simu-
lacra represen-
tarūt, vel sim-
plicius, figuras
eorum indica-
runt.*

3 *Qui verò i-
stis priores
poetæ fuisse
dicuntur, po-
steriores (ut
mihi quidem
videtur) fue-
rūt. Et prima
q. illa Dod. sa-
cerdotes di-
cunt: ea verò
quæ ad Hesio-
dū & Home-
rum spectāt,
ego is sum
qui dico. At
de orac.*

1 in fatis esse: ¹ debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annuntiaretur
 id esse diuinitus, & ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Li-
 byas abisset columbam, iussisse illis ut Ammonis oracu-
 lum cõderent: quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Do-
 donæorum sacerdotes cum assensu cæterorum Dodonæo-
 rum templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen
 erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Ni-
 candiæ. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices
 abduxerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Li-
 bya, alteram in Græcia vendiderunt: hanc, quæ in Græcia
 illa quæ Pelasgia vocabatur, venit, eam esse quæ apud Thes-
 protos venit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse
 sub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat
 Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit ut huc
 memoria eius haberetur: atque hinc oraculum institutum.
 Et posteaquam illa linguam Græcā accepit, dixisse aiunt,
 sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuis-
 set) venundatam. Quod autem mulieres a Dodonæis co-
 lumbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum, quia bar-
 baræ essent, quod videlicet simile quiddam ambus sonare
 ipsis videretur. Interiecto deinde tempore columbam hu-
 mana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere
 possent mulier loquuta est, tandiu volucris modo sonare
 vitā quandiu barbarè loquebatur. nam columba quoniam
 modo humanam vocem sonaret: Nigram autem colum-
 bam esse dicentes, Ægyptiam feminam significat. Sunt
 quæ penè simillima inter se oracula, & illud apud Thebas
 Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque diuinandi in tem-
 plis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptij exerce-
 runt principes conuentus & pompas & conciliabula fa-
 ctitardi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius rei hoc apud me
 argumentum est, quod illa constet priscis tēporibus, Græ-
 canica verò recēs fuisse instituta. Nec verò semel quotan-
 nis conuentum agunt Ægyptij, sed frequenter, cum alibi,
 tum præcipuè ac studiosissimè in vrbe Bubasti in honorē
 Dianæ. Secundo loco in vrbe Busiri in honorem Iſidis. In
 qua vrbe maximum est templum Iſidis, ipsa in medio Del-
 ta Ægypti sita. Est autem Iſis quæ Græca lingua dicitur
 Ἀρτεμις, id est Ceres. Terno gradu in vrbe Sai, in hono-
 rem

2 qui templi
 curam gerūt.
 vel. Quibus tē-
 pli cura deman-
 data est.

3 Videtur mi-
 hi hæc mulier
 vendita a-
 pud Thespro-
 tos in ea re-
 gione quæ
 nunc Hellas
 est, quæ eadē
 prius Pelas-
 gia vocaba-
 tur: deinde
 ancillans ibi-
 dem, sub fago
 quæ ibi nata
 esset cōstitu-
 isse Ioui sa-
 crū, id est fagū
 quæ ibi erat. Io-
 ni cōsecrassse.

4 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

5 sicut per eum
 eam quæ The-
 bis sacra Io-
 uis obisset,
 eo loco ad
 quæ peruenie-
 rat, monimē
 tam ipsius ha-
 bere. Atque
 hunc orac.

6 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

7 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

8 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

9 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

10 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

11 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

12 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

13 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

14 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

15 collocati-
 ones cū dis-
 per sequellæ
 & interpretæ.

rem Mineræ. Quarto Heliopoli, in honorē Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorem Martis. | Cæterum quum se conferunt in urbem Bubasti, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnaq; est in singulis nauibus virorumq; multitudo. Inter nauigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibis canunt: cæteri cæteræque modulantur manusq; complodunt. Atq; vt ad quamq; urbem perueniunt nauigando, talia agunt: Appulsa ad terram nauis, mulierum alix ea quæ dixi faciunt, alix compellantes eius urbis fœminas ingerunt probra, alix saltant, alix surgentes retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad Butimen sitis agunt. Quum ad urbem Bubastin peruertum est, diem festum celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quàm in reliquo anni tempore. Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atq; hæc quidem in ea vrbe fiunt. | At in vrbe Busiri quomodo diem festum Iñdi agant, superius à me dictum est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sanè hominum millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares qui Ægyptum incolunt: adeo quidem vt gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Ægyptios. | Vbi verò in Sai urbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomē impositum est, Accenso lucernarum. Ad hunc conuentum quicumque Ægyptiorum non ierunt, obseruantes sacrificij noctem & ipsi vniuersi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernæ, nō in Sai modo, sed etiam per vniuersam Ægyptum. Qui verò gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio commemoratur. | Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantū sacrificallē contenti sunt. In Papremi verò, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragunt, sed quoad sol circumferatur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas itant pro foribus

e pudenda reuelant.

2 Quotquot aut Cares Ægyptū incolunt, in eo plus etiam faciunt istis, quod & feriant frontē gladiis.

3 quibus suspectas incubit ipsum elychniū. [et, supernē autē inest ipsū elychniū. S.]

4 Sole autē iam inclinante, pauci quidā ex sacerdotibus circa simulacrū occupati sunt, plantis autē eorum, et, maior autem pars, tenentes ligneas clauas pro foribus, aut si profecti sunt. Alii verò quoque vota exequuntur plures quoque in mille homines, cum angulis

Kingston

templi, alij eregione, plus mille virorū qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras aedes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relictī sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent ij qui in vestibulo stant. At ij qui vota exequuntur, opitulantes deo, percutiūt hos, sese ipsi defensores. Illic vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita ferientium, multiq; ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etiam Ægyptij quenquā mori negant.

1. ut qui antea ipsum nō vidissent, nō sinisse ingredi, sed abegisse.

2. Et ob hanc rē Marti hac verberationē die festo solennē se instituisse aiunt. Sed & ne in templo cum se congregarent, neve a cōgressu, (ad verbum, a summo) nisi abluti templū viderent, in primis religiose cavent, ut, sed in templo congregati, &c. in primis religio fuit.

3. quarū alit inter ipsos homines alitur, alit nō. Cur autē abstinere ab illis quæ sacra sunt, si

aiunt autem indigent cōuentum hunc ideo institutum: Templum id incoluisse matrem Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis venisse gratia coeundi cum matre: quæ maternos ministros, ut qui cum a principio non agnoscerent, cum ingredi ad matrem non timerent. Hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctasse, & ad matrem fuisse introgressum. Et ob hanc rem aiunt solennem esse Marti die festo hanc rixam, & institutum ne in templo cum feminis coiretur, neve a veneri nisi ablutis templū aduētur. Hi sunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nam ceteri ferē mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & a veneri surgentes, non abluti introeunt templum, putātes hominem esse ut ceteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas darent. Mihi autem ista facientes nō probantur. Ægyptij porro cum in aliis ad sacra pertinentibus, tum vero in his superstitionē agunt. Ægyptus, quum sit Libyæ finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quæ vero illic sunt, eę omnes pro sacris habentur, partim mansuete, partim immanitate. Qua autem causa pro sacris habentur, si dixerō, ad res diuinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare deinceps: quarumque quicquid dixi, id necessitate coactus delibando dixi. Cōsuetudo quæ de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educant curam Ægyptij atque Ægyptiæ suscipiunt in quo honore filius patri succedit. His bestiis omnes qui in urbibus sunt;

vota

vota persolunt, supplicantes illi deo cuius illa bestia est, hunc in modum: De rasis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradit curatrici bestiarum. Illa pro hoc concessos præbet bestis escam. talis enim cibus illis præbetur. Quorum si quam quis necauerit, si volens, morte mulctatur: si nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibi aut accipitrem necauerit, siue volens siue nolens, necessario morte afficitur. Quum autem multe sint bestiae quæ vnâ cum hominibus victitant, multo tamen plures essent nisi res hæc officeret felibus. Feles postquam sunt enixa, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamē potiri nequeunt: ergo contra illas talia comminiscuntur: Ereptos & subreptos earum fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illæ fecibus obatae, cupiditate aliorum (amantissima enim fortium bestia est) ita demum ad mares se conferunt. Felem incensa strue diuina res occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Aegyptij, custodias felium dispositi agunt. At illæ aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignem insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptij. Quibuscumque autem in domibus felis oppetit mortem, eorum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *est in canis*. Effertuntur autem feles mortuae ad sacra recta, vbi salite sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes feminas in sua quisque vrbe tumultant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminas, Achneute sepeliuntur. Nam mygalas, id est mures araneos, & accipitres in vrbem Batum asportant. Vrsos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt vbi iacētes inueniunt. Ac crocodilo talis inest natura: Quatuor mensib. maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit animal quadrupes, tamen terrestre & aquaticum est. Nam ova parit hami, excluditque: & plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidior aqua quam nocturno sereno & rutilo. Ex omnibus quæ nouimus animalibus, hoc maximum existit ex minimo. siquidem

1 Et huiusmodi quidem educatio ipsis est constituta. Quorum, &c.

2 nisi tale quiddam felibus accideret.

3 Ergo aduersus hoc malum talia videntur verstita.

4 Otto autem incendio diuinum quiddam felibus accidit. Aegyptij enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obseruantes: feles autem subeuntes & superfluētes homines, in ignem insiliunt. vel, facientes super homines.

5 id est, Canes masculis ferarum indagant res.

6 id est, Canes de chasse. Limiers.

6 ad verbum, mortuibus.

qua gignit haud multo maiora anserinis, & proportionē
 qui fœtus excluditur: at excrefcens, ad decem & ſeptem &
 amplius cubitos peruenit: Oculos habet ſuillos, dētes ma-
 gnos pro portione corporis, & prominentes atque terra-
 tos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata nō eſt. Idem
 inferiorē maxillam ſolum non mouet, ſed ſuperiorem
 inferiori admouet. Vngues quoque robuſtos habet, pel-
 lemque ſquamatam circa tergum impenetrabilem. Inter
 aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaq; quod in aqua
 vitā degat, os fert in troſum hiru-
 dinibus refertū. Quū-
 que cum cætere volucres ac beſtiæ fugiant, ſolus ipſi tro-
 chilus pacatus eſt, quod videlicet ei eſt vilis. Etenim poſt-
 eaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac de-
 inde hiauit (ſemper enim ferē hoc ad zephyrum facere ſo-
 let) tunc in eius os trochilus penetrans, deuorat illas ſan-
 guisugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omni-
 no trochilum lædit. Quibuſdam Ægyptiorum crocodili
 ſacroſancti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed * veluti hoſtes
 exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa
 Thebas & Mærios ſtagnum incolunt: quorum vtrique v-
 num ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctū ma-
 nu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex
 auro ſufiles inaures, & prioribus pedibus catenam in-
 nectentes: cibaria quoque accommodata ac ſacra præ-
 bentes, conſecrantur tanquam pulcherrimē viuentem.
 At ubi mortem obit, ſale conditum ſacris in vrnis ſepe-
 liunt, At qui circa Elephantinam urbem incolūt, quod ſa-
 croſeſſe non cenſeant, etiam comedunt. Neque verō cro-
 codili vocantur, ſed champſæ: verū ſones appellauere
 crocodilos, illi genere crocodilorum quod apud eos in ſe-
 pibus gignitur, ipſorum formam comparantes. Hos ca-
 piendi quum ſint cōplura & multiplicia genera, vnū tan-
 tum hoc mihi, quod maximē dignum relatu videtur, puto
 ſcribendum. Vbi tergum ſuillum hamo circundatum, ad
 alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis ve-
 nator, ipſe ad or- in fluminis porceillum, quē viuum tenet,
 verberat, cuius v- cem crocodilus audiēs, ſecundum illam
 tendit, naſt- ſq; tergum deuorat. Et poſteaquā attractus
 eſt, ante omnia eius oculos venator corno opplet. Hoc a-
 cto, cæ-

1 cū ſolo tro-
 chilo pacē ha-
 bet, vtpote a
 quo mouetur.
 Etenim p.

* alij, tractant
 vt hoſtes. S.

2 conſtituta,
 vel deſerta.
 3 & vniū ho-
 neſtiſſime tra-
 ctantes.

4 Vallis inter-
 preto- ſo habet
 ſonum com-
 parantes.

cto, cetera facile sanè obtinet, alioqui cum labore adepturus. **N**ā verò fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Ægypto non sacri: talem speciem naturamque habentes: Quadrupedes sunt, bifidis pedibus, ungulis bovinis, limo nato equina iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximitauri, tā crasso corio ut ex eo arefacto hāt pila missilia.

Gignuntur præterea in fluuio aquatilia quædā quæ Ægypti sacra esse arbitrantur. Arbitrantur itē sacrum esse genus piscium quod vocatur squamosum, atq; etiam anguilla. Hos pisces aiunt sacros esse: ex volucris verò vulpæres. Est & alia volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquā vidi nisi in pictura. etenim per cara ad eos cōmeat, quingentesimo quoq; (ut aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habituum magnitudine simillimus aquilæ. Eū aiunt (quod mihi non sit verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentē in templum Solis, gestare patrē myrrha obuolutum, & in eo tēplo humare. sic autem gestare: primum ex myrrha ouum cōponere, quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri. Hoc expertū, ita demum ouum exenterare, atq; in illud parentē interre: & qua partē ouū exinaniuit, patremq; intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantumdem ponderis imposito parēre effectum sit, obstructo rursus foramine, baiulare illud in Ægyptum, in templum Solis. Hæc facere hanc auem cōmemorant. At circa Thebas sunt sacri serpētes, nihil omnino hominibus noxi, pusillo corpore, binis præditi cornibus, ē summo vertice enatis: quos defunctos in louis æde sepeliunt. huic enim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabia locus, ad Buthum urbem ferè positus: ad quem locum ego me contuli, quod audirem volucres esse serpentes. Eò quum perueni, ossa serpentum alpexi, & spinas multitudine supra fidē ad enarrandū, quarum acerui erant magni, & his alij atq; alij minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinæ proiectæ iacebant, huiuscemodi: Ex arctis montib. exportatur in vastam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fer-

1 exertos dē-
tes ostentan-
tes, cauda &
voce equina.

2 iuba, sine
lutea, quas
Æg. sacras es-
se arbit.

3 Arbitratur
autē, etiā ex
piscibus eum
qui squamo-
sus vocatur,
sacrum esse, nec
non anguil-
lā. Hos autē
pisces Nilo sa-
cros esse aiūt.

52

tur ex Arabia serpentes alatos incunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitie occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibi magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, consentibus & ipsis Ægyptiis idcirco se his aui bus honorem exhibere. Eius aui species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hec quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifaria ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cervicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrum alteri consentanea. Serpētis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, sed glabras & alis vesperilionis valde similes. Hactenus de sacris bestis dictū sit.

✱ Ipsorum autem Ægyptiorum, ij qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, memoriam omnium hominum commentantes, sunt ferè eorum in quorum ego veni experimentum, longè excellentissimi. Tali autem vitæ genere utuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conservandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus alantur. Nam sunt alioqui Ægyptij omnium hominum, secundum Libyas, maxime alubri corpore, ætæris (ut mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem ex farre faciunt, quem *paron* collesteum nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoque tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salugine conditis) tum aui bus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auculis. ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerunt, & a cena discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum e ligno factum, sed pictura & opere verum maximè imitantem, longitudine cubitali

omnino

1. Ears vero quæ hominibus magis obversantur,

2. in prodendis memorie factis omnium hominum se exercentes,

3. tempestivum. Gall. La disposition du temps.

4. ex olytis. v. z. ea.

5. Ceteris aut quæ cū aui bus aut piscibus aemulatur ali quæ habent.

omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiua-
 rum, ait, in hunc intuens pota & oblectare, talis post mor-
 tem futurus. Nec diu apud conuiuia faciunt contentique
 moribus patris nullum alium a se seunt. Quibus cum alia
 sunt egregia instituta, tam verò illud, adhibendi modu-
 latorum, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomē pro
 differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo
 quem Græci decantant, appellantes Linum. ut ego admi-
 rer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum verò
 vñ se id nomen Linū acceperint, quem semper quodam-
 modo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus
 Ægyptiacè Maneros: quem Ægyptij tradiderunt, quum
 filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque
 morte decellisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse deco-
 ratum, & cantilenam hanc eamque solam ipsis institu-
 tam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum
 Lacedæmonijs Ægyptij, quod minores maioribus natu
 obuij cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili
 assurgunt: quæ in re cum nullis alijs Græcorū conueniunt.
 Inuicem compellendi se mutuò in vijs adorant, genu te-
 nus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura
 fimbriatis, quas calatiris appellat, super quas candida fe-
 runt amacula linea superiecta. Lanæ tamen vestes neque
 in ædes sacras gestantur, neque vnâ cum cadauere sepeliun-
 tur. profanum enim est. Cōsentanea verò hæc sunt iis quæ
 Orphica & Bacchica appellantur, sunt autem Ægyptia &
 Pythagorea. Nam his quoque ceremonijs participantem,
 lanæ indutum vestibus humari religiosum est, de quibus
 sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptijs exco-
 gitata, quis mensis diēsve cuius deorum sit, & quo quis die
 genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qua-
 lis exstet. Quibus rebus qui in poeti versati sunt, vsi fue-
 runt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta sunt
 quam à cæteris omnibus hominibus. nam quum prodi-
 gium extitit, scribunt id, obseruantes quomodo euenerit:
 & si quando postmodum huius simile extiterit, exemplo
 prioris putant euenturam. Diuinationo apud eos ita est con-
 stituta ut eius artificium nulli mortalium vendicetur, sed
 certis dijs. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apolli-

ut verò et-
 ra Linus can-
 tio in Phœni-
 ce & Cypro
 & alijs locis
 decantatur: quæ
 vatum qui-
 dē pro singu-
 larum gentiū
 differentiā no-
 mē habet: sed
 (ut inter oēs
 conuenit) ea-
 dē illa est quæ
 Græci canūt,
 & Linum ap-
 pellant. ut cū
 alia multa
 quæ sunt in
 Ægypto, tum
 etiā illud ad-
 miter, vnde
 Linū illi quē
 videntur iam
 inde ab omni
 æuo cecinisse,
 nomen sic
 exortū. Vo-
 catur porro
 Linus, &c.

1 In vijs pro-
 muna saluta-
 tione ador.

2 Palla, ferunt
 amacula tam-
 quam super-
 iecta: mittens
 eiēna, id est
 lanæ.

nis, & Mineræ, Dianæq; ac Martis & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in urbe Buti. Verùm hæc vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differēter. Nam verò medicina apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alij enim sunt oculorum, alijs capitis, alijs dentium, alijs alui & vicini-
 1 alui partium, * alijs morborum occultorum. Luctus eorundem ac sepultura tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit homo alicuius momenti, ibi omnes feminae illius familiae caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto domi cadauere, ipsæ per urbem vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis proxima quæque. Altera ex parte viri, & ipsi expectorari se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium faciunt: qui, quum ad ipsos cadauer portatum est, ostendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Eorum vnum accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cuius ego nomen si nuncupauero, haud faciam sanctè) alterum illo inferius, ac vilioris pretij: tertium, vilissimi. Quibus expositis sciscitantur ab iis ad quod exemplum velint eringi mortuum suum. Isti ubi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi relictī in aedibus, hunc in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, ut quaque partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa illa conscindunt, atq; illac omnem aluum protrahunt: quam ubi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contulis proluunt: tum aluum complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum consuunt. Vbi hæc fecere, saluant nitro additum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadauer ubi abluerunt, sindone bylina totum incisile lotis inuoluunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque vtuntur. Eodem deinceps recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inserunt mortuum, inclusuntque

1 alui & vicini-
 narū partium.

* Hier. Mercu-
 rialu Var. lect.
 Lib. 2. c. 3. putat
 pro alijs legi pos-
 se siue: ut hac
 sequentia expo-
 nitur preceden-
 tia. S.

2 Inter co-
 gnatos, vel
 necessarios, nisi
 oīni oris de-
 prauatum est,
 aut pro oīni-
 bus propositū.

3 affines o-
 mnes.

4 succincti
 5 nomē nun-
 cupare nefas
 esse ducit.

6 ipsum qui-
 dem sic edu-
 centes, phar-
 maca verò
 infundentes.

sumque ita, reponunt. Eos autem qui mediocria volunt, nimum fugientes sumptum, ita apparant. Clysterem vngue quod e cedro gignitur complent: deinde ex hoc alium mortuum, ipsam neque scindentes neque extrahentes, sed per secessum, prehensio via posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi debus sale condiunt. quorum die- rum ultimo cedrum vnguen, quod prius ingererant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim ut vna secum alium atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere, ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negotij suscipiunt. Tertia conditura hæc est qua adornantur eorum mortui. Qui tenuior sunt fortuna, ablutioibus vitrem abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tamem insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt cōdiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formosæ valde & maioris momenti fuerint, sed triduo atque quadriduo ante defunctas. Ea de causa facientes, ne cum fœminis isti saluarij concumbât. Deprehentum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadavere muliebri, delatumque ab eiusdem artificij socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorum vel externorum compertus sit mortuus, siue a crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei civitati ad quam eiectus est, condire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumētis: quem ne cōingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum, nisi ipsis Nili sacerdotibus, utpote maius quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepeliendum. Græcanicis institutis uti recusant, & (ut semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis uti volunt. Et hoc quidem cæteri Ægyptij observant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ provincie, prope Neam urbem, quo in oppido est templum Persei, Danaë filij, quadratum ac palmeto circumdatum, ingentis sanè è saxi vestibulo, stantibus de super duabus grandibus è lapide statuīs. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter

reponit in loculo vel portat in loco sepulchri ad locum ad parietem. Si quis se mortuos supra os apparet, vel adornant. Eos autem, &c. & si mortui propinquus rediunt, nullate alia scia. Tert.

in pretio habitæ s.

4 Sed est ipsi sacerdotes Nili, veluti maius quiddam quam humanum c. d. uer, manus correctantes sepeliunt.

intra templum. Eiusque sandalum quod gestabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tam pecorum, tum palliorum, tum pellum. Percontanturque ubi cur eis solis consueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis dicerent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceam, qui essent Chemmitæ, nauigasse in Caraman: a quibus originem gradatim ducendo, deueniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chæmæ ex matre audisset, in Ægyptum venisse, & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hæc omnia oporret Ægyptiis qui supra paludes incolunt. Quivero in paludibus, utuntur eisdem quibus ceteri Ægyptiis moribus, tum in aliis, tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Ceterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens visibiliorum, quod totum Ægyptiis vocant, ea ubi demetuntur, ad solem exsiccant: deinde quod medium loti est, papaveris aliamque, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes alios. Est autem huius loti radix quoque esculenta, etiam suauitate præstanti orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia huiusmodi similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio calyce germinans è terra, similis specie est fauo vesparum. In eo esculenta quædam instar nuclei obux coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arfacta. Jam vero byblum annum ubi è paludibus excerpserunt, superiorem eius partem amputant, quam in aliud quiddam conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo si qui admodum suauiter cupiunt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solum piscibus victitant, quos ubi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde

1 quorū genealogiā describētes, deuen.

2 Se igitur certamen gymnicū ipsius iussu peragere. Sibi quidē sunt ritus Ægyptiorū qui sup.

3 calyce adnascente è radice, simil.

deinde vescuntur. In fluminibus non ferè gignuntur pisces gregales: sed nutriuntur in stagnis: qui hæc faciunt: Simulac incellit eis libido gignendi, gregatim in mare enant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam feminae confectantes, recurvando se ex ea concipiunt. Eadem ubi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorundem ductu, sed feminarum. Gregatim autem præcuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes in dar milij parva, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea tanquam nullij grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare meant, his detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem via reuertentes, incurvant atque offendant contingendo terram plerunque, ne itinere aberrant propter aquar decussum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa loca terræ & lacunæ fluuij proxima impleri incipiunt. Confestimque redundante a flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta pisciculis minutis opplentur. Vnde autem verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor causæ intelligere, quod superiore anno postquam Nilus abscellit, pisces qui ova in ceno pepererant, vna cum postremis abeunt aquis: circumactò rursus anno, ubi aqua restagnant, protinus ex his ouis gignuntur pisces. Et ad pisces quidem quod attinet ita se res habet. Porro Ægyptij qui palustria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant Ægyptij, kiki, hunc in modum conficientes Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumq; ferunt, multum quidē fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc ubi collegerūt, alij contusum, ad ignem, alij in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum, sed graueolentiam exhibens. Sunt autem aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata, illos quidem qui supra paludes incolunt, iuvant tutres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare. At qui intra paludes habi-

1 confectan-
tes, absor-
bent, & ex ea
conc. *Legen-
dum enim
ἐκ τῆς γένεως
ex vet. c. d.
non ἐκ τῆς γένε-
ως, cum
Valla, nec
ἐκ τῆς γένεως
ei, cum vul.
edit.*

2 his capita
inistram ver-
sus autem ap-
patet: qui ve-
ro capiuntur
dum remeant,
dextram ha-
bent attritam.
idq; ob eam
causam pat.

3 Vltro rici-
nus esse existi-
matur.

1 Noctē ve-
rō sic vtun-
tur: Cubile in
quo quiescūt
aut circun-
dant; deinde
op. ut legatur
utro, non av-
tō.

2 Nauigia
eorum oneraria sunt fa-
cta ē sp.

3 in formam
lateris comp.
hunc in mo-
compingen-
tes: Cuneis
frequentibus
& longis cir-
cunnectunt
bicubitali li-
gna. Vbi hūc
m.

4 curuatis
autem in gy-
rum lignis
non vt-

5 vrum fac.
ut, pro quo hic
legit cō.

6 cratis
7 ex arun-
dinum reſe-
ginibus cō-
tura, vel con-
texta, & laps
pectoratus,
duorum f.
&c.

8 cratera
9 Cratis ita-
que imp.

10 Memphin
versus nauig-
anti, iuxta ipsas
pyramidas est cursus, id est conetur, vel dirigatur. at ne hic quī-
dem est rum, sed est alius iuxta ac.

tant, alia turriū vice sunt machinati, hæc videlicet: Singu-
li sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt, eisdem
noctu vtuntur cubili in quo quiescunt. Circundatis illis,
deinde operti somnum capiunt. qui si in vestimento inuo-
luti aut in sindone dormitent, eos per ipsa indumenta cu-
lices morderent: per retia verò ne tantulum quidem mor-
dere conantur. Naues eorum onerariæ sunt factæ ē spina,
cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma
gummi est. Ex hac spina ligna concidunt, quæ magnitu-
dine bicubitali ¹ tanquam lateritio opere componunt,
hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum-
densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum
compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt.
² Commissuris nequaquam vtūtur, sed introrsum compa-
ges byblo innectunt. Gubernaculum scitè faciunt, & hoc
per carinam transit. Malo quoq; spinaceo, & velis ex by-
blo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non pos-
sunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum a terra protra-
hantur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est ³ ian- 55
ua ex myrica facta, ⁴ putaminibus arundinaceis strata,
& lapis politus duorum ferè talentorum pondo: huius-
modi ⁵ ianuam fune alligatam, in anteriore parte navis
sunt deferri: lapidē verò retrorsum alio fune. ⁶ Ita ianua,
impetu aquæ infidente, protinus meat & trahit barim: hoc
enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum
trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigio-
rum ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt
multa milli talentorum pondo. Quum regionem super-
gressus est Nilus, solæ vrbes apparent, cætenus extantes vt
insulis Ægæi maris ferè assimililes esse videantur. Nam cæ-
tera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipsæq; vrbes, solæ extant,
quæ stationes nauum faciunt. Nec iam, quum hoc contin-
git, per alueum fluminis sed per medium campi nauig-
atur. Ex Naucrate quidem ⁷ Memphin versus, non iam
iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & urbem
Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratem versus
per campum ad Anthyllam urbem venies, & ad urbem

quæ vocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper eius quæ in Ægypto regnat. quod factum est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danaï genero Phthij Achari filio. Archandri enim urbs nominatur. Quod si alius quisquam Archander esset, nequaquam Ægyptium nomen foret. Hactenus quæ vidi, quæ noui, quæ interrogavi, dicta sunt: hic pergam disserere de Ægypto quæ audiui, addens & aliquid quod ipse viderim. Menem, qui primus apud Ægyptum regnavit, aiebant sacerdotes iunxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus, totum præterlabi montem Ptammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. ita flumen facto alveo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fuit, magnis præidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adhibet periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus exitit rex, id unde fuit annis effectum terrestre, ibique ab eodem urbem hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustis Ægypti sita) & exterius aquilonem versus & vespertinum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum, tum memoratu dignissimum. Post hunc recensiebant e libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent Æthiopes & una mulier alienigena: ceteri, viri Ægyptij. Mulieri quæ regnavit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonice, Nitocris: quam dicebant ultam fuisse fratrem ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. Ultam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo absumptis. Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: & conuocatis ad convivium multis, quos præcipue nouerat frater-

1 Sed fieri potest ut aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptiū est hoc nomen.

2 Aggestisse Memphin. fluiū enim totum præterlabi solitū montē sabulosū Libyā versus: Menē autem supra stadia circiter centū a Memphi, sinu quā meridie versus ferebatur obstructo, aref. p.

3 quum ea pars aqua fluium arcuerat, cōtinens facta esset, vel terrestriū, ibi ab e.

4 Nam quum domum conderet, specum subterraneū & cum quidā valde longū exciussse, ut ipsa quidem dicebat, mente autē aliud machinatum esse. & conuoc. ut legatur in 2. 187.

1 se se con-
fecisset in do-
mum cinere
plenam, quò
imp.

2 Hunc locum
Budeus ita ver-

at: Primum

omnium re-

gum longis

navibus Ara-

bicum sinum

præterueſſū,

& populos

rubri maris

accolas in po-

testatem suā

redegisse: in-

de quæto illi-

dem vestigiis

reuerſum, &

coactis regu-

ribus copis

transgressum

in continentē

inſetto exer-

citu obuiis

ubiq; gentes

ſubegit:

quæcumque

autē erat na-

tus gentes

ſtrenuas, &

oto libertate

auda acriter

percapide-

dicantes,

per horum il-

le regiones

ſtelas, id eſt

cippis lapideis,

ſtatuebat, li-

teris ſignificantes ipsius regis nomen & patriam, & ut copis eos proptiis ac

viribus ſubegerat. Quoniam verò urbes nullo negotio aut inſueto certami-

ne cepiſſet, apud hos talem ut apud illos qui ſtrenuitatis ſpecimen eſt de-

rant, cippos quoq; ſtatuebat, atq; eo amplius muliebria genitalia adſculpe-

bat, ſignificante volens eos ignavos eſſe. Bud,

dicere non poſſum an ipſe r.

na cædis autores fuiſſe, per occultum quendam ſpecum
immiſiſſe flumen diſcumbentibus. Hæc demum de illa re-
ferebant, præterquam quòd, ubi hoc feciſſet, conſperſiſſe
eam multo cinere ædificium, quo impunita eſſet. Aliorum
autem regum nullum referebant clarum opus ædium, ni-
ſi vnus, qui poſtremus horum extitit, Mæris. Hunc enim
ædificaiſſe memoratu digna Vulcani veſtibula, ad ventum
aquilonem vergentia: & ſtagnum effodiſſe, cuius quot ſint
in ambitu ſtadia, poſterius aperiam: & pyramides in ea ex-
ſtruxiſſe, de quarum magnitudine ſimul cum ipſius lacu
mentionem faciam. Hunc itaq; tantum operum edidiſſe:
alios autem nihil proſus. Quos ego prætergreſſus, eius
qui his ſucceſſit, nomine Seſoſtris, mentionem habebo.
Iſtum dicebant ſacerdotes, 1 primum longis navibus ex
Arabico ſinu proſectum, rubri maris accolas in ſuam po-
teſtatem redegisse: progreſſumq; longius, veniſſe in mare
iam vadoſum: & proinde non nauigabile. Illinc ubi retro
ſe ad Ægyptum recepiſſet, ſecundum ſacerdotum cõme-
morationem, coacto ingenti exercitu per continentem
perrexiſſe: omnesq; gentes, ut in quamq; incidebat, ſube-
giſſe. Et quæcumq; earum nanciſcebatur feroces & vehе-
menter ſtudioſas libertatis, in earum regionibus cippos
ſtatuebat, inſcriptos literis ſui nominis & patriæ, & quæ re-
ferrent ipſum illos vi ſubegiſſe: quarum verò urbes nullo
prælio nulloq; negotio cepiſſet, his cippis inſcripſit tum
eandem literas quas ſcripſerat eis gentibus quæ viriles ex-
ſtiterant, tum muliebria genitalia: planum facere volens,
illos handquaquam viriles extiſſe. Hæc faciendo pera-
grabat continentem, donec ex Aſia in Europam tranſgreſ- 36
ſus, Scythas ſubegit & Thracas: ad quos uſq; & non ulterius
mihi videtur Ægyptius exercitus perueniſſe, quoniam in
iſtorum terra tituli, non ultra, poſiti apparent. Hinc digreſ-
ſus retro abiit, & poſteaquam ad Phasim ſubſedit 2 quid de-
inceps, non habeo quòd dicam, an ipſe rex Seſoſtris, diuiſo
3 Deinceps pro comperto

suo exercitu, aliquantulum copiarum reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluvium Phasin substituerint. Nam Colchi videntur Ægyptij esse, quod ipse prius notum quam ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptij Colchorum. Dicebant autem Ægyptij se opinari Colchos esse Sesostris esse exercitum. Ipsi autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo (tamen hoc pro nihilo putari posset, quum & alij sint huiusmodi) sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptij & Æthiopes ab initio statim pudenda circuncidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii verò qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circunciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptij esse. Ægyptij verò atque Æthiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse per antiquum. Sed quod ex Ægypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi sit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circuncidunt. Agendum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptij linum eadem ratione operantur: omnisque utrorumque vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figure visuntur in petris incisæ: una quidem quæ ex Epheso in Phocæam itur, altera verò, quæ è Sardibus Smyrnæ versus. In quarum utraq; insculptus est vir magnitudine quinum palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, ceteramque item armaturam & Ægyptiacam & Æthiopicam gestans:

1 Ipse partim ex hoc

2 sed ex istis magis, quod soli, &c.

3 & in eos hos Ægyptiorum consuetudinem sequutos constat.

4 elaborant. vel. apparant. Gall. accoustrant.

5 per singulas regiones

phragis Me
hic quidam
non declaratur,
sed alibi
declaratum
est.

2 quum in
reditu Da-
phnas Pelusi-
as venisset,

3 & per im-
prudentiā se-
cerunt ut Æ-
gyptus prius
equis &
plaustris agē-
dis ubique vo-
luerit, commo-
ditate illa ca-
retet. Nā &c.

4 & varias
formas, vel va-
ria diuerticula
habentes. Re-
gionem autē
idcirco rex
invidit ut ci-
uitat. Hic pr-
regas legi-
torum.

& ex altero ad alterum humerum cunctæ sacræ literæ Ægyptiacæ sunt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HUMERIS. Quis tamē aut cuias fuerit, ab hac parte non indicant, sed ab altera. Ea quidam conspiciant, Memnonis imaginem esse coniectant, multum à veritate deficientes. Hunc igitur Sesostrin Ægyptium sacerdotes dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentium ac regionum quas subegerat, reportantem, eundem, posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Ægypto præfecerat, unā cum liberis invitatum: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendiisset, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea suadente ut duos è sex liberis super ardentem pyram extendens pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderent, ita fecisse & duobus filiis ita incensis, ceteros unā cum patre fuisse seruatos. Sesostrin in Ægyptum reuersum, vltionē de fratre sumpsisse: quam verò multitudinem è terris in potestatē reductis abduxerat, ea usum in hæc fuisse: Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immensæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto sunt, cuncta effodienda sunt adacti, quia inuiti faciebant ut Ægyptum, prius equis & plaustris agendis ubique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis exiit, propter multiplices fossas & vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit ut ciuitates quæ non accolerent fumen, sed in medio Ægypti essent, refluxente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, sed ea suppeditaretur a puteis. Hac de causa Ægyptus intercisæ est, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Ægyptios disparata, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluio-
 ne flumen decurrasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiozem faciebat. rexque ad pradium inspicendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum esset,

ut ex

47.

57 ut ex residuo proportionem taxatum vectigal penderetur:
 atque hinc geometria orta videtur in Græcia transcendisse.
 Nam polum & gnomonem, *id est normam*, & duodecim
 diei partes à Babylonis Græci didicerunt. Solus hic Ægy-
 ptius rex imperio potius est Æthiopie: monumentum quo-
 que sui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas statuas, duas
 quidem tricentum, unam suam, alteram uxoris: quatuor autem
 vicentum cubitorum, totidem filiorum. Huic statuae longo
 post tempore quum Darij Persæ statua anteponeretur, non
 tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse
 quales gessisset Sesostris Ægyptius: quippe qui cum alias
 nationes non pauciores quam Darius, tum verò Scythas
 subegisset: eoque iniquum esse huius ante illius filii donaria,
 qui rebus gestis non esset illum supergressus. Hæc loquuto
 sacerdoti tamē ignovisse Dariū ferunt. Defuncto Sesoistre,
 regnum suscepisse Pheronem eius filium aiebant, & huic nullam
 sumptisse expeditionem, sed ei contigisse ut luminibus cape-
 retur. adque hac de causa: Quum flumē eo tempore copiosissi-
 mum manaret, ita ut supra decem & octo cubitos rura trans-
 scenderet, vento ingruente, qui fluctus ciceret, ferunt hunc
 regem facinus admisisse, quod sumptum speculum in me-
 dios fluminis vortices contorserit: statimque laborasse ex
 oculis, ac visum amisisse, decennioque cæcum fuisse. Unde-
 cimo autem anno ex urbe Auti ei oraculum advenisse, iam
 exactum esse tempus calamitatis: visumque ei rediturum,
 si oculos ablueret lotio mulieris quæ ad suum solus virum
 accessisset, aliorum virorum expertus. Eum ergo ante omnia
 vinam uxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæ-
 terarum deinceps vinam expertum, tandem vidisse. Tumque
 omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eam cuius
 lotio lotus visum receperat) unam in urbem coegisse, quæ
 ἡ πόλις βαλὼν, *id est rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas
 cum ipsa urbe omnes concremavisse: & eam cuius lotio lo-
 tus visum receperat, uxorem duxisse. Ergo ea clade liberatus
 cum alia in aliis templis donaria posuit, omnia memoratu di-
 gna cum maximè memorabilia ac spectaculo digna in templo
 Solis gemina saxa, quos obelos vocant, à *figura viri*, cen-
 tentum cubitorum longitudinis, octonam latitudinis. Huic
 in regno successisse aiebat virum Memphiten cui nomen esset

1 Hæc addde
 post Subegisset:
 Darium autem
 Scythas vin-
 cere non po-
 tuisse. Ideoque
 in.

2 propter
 tate quadam
 sumpt.

3 pœnæ quæ
 muldaretur;

lingua Græca Proteus. cuius nunc apud Memphim visitur
 fanum, decorum sanè ac valde adornatum, ad australem
 partem templi Vulcani positum, circumquaq; Pæcnicibus
 Tyriis habitantibus: qui lotus omnis castra Tyriorum ap-
 pellatur. In hoc fano Protei est ædes quæ vocatur Veneris
 hospitæ: quam conicio esse Helenæ Tindaridis: rum
 quia apud Proteum fuisse diuersatam audiui, rum etiam
 quod cognomine Veneris hospitæ appellatum est. Nam
 quæcunq; sunt alterius Veneris templa, neutquam ho-
 spitæ appellantur. Et sanè percontanti mihi sacerdotes de
 Helena, referebāt ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta
 è Sparta Helena, quum renaugaret domum, in mari Æ-
 gæo ventis cursu excussum in Ægyptiacum pelagus: atq;
 illinc, non remittentibus flatibus appullum, in Ægyptum
 ad ostium Nili quod vocatur Canobicum, atque ad Tari-
 cheas. Erat in eo litore, Herculis templū, quod nunc quo-
 que est: ad quod si quis cuiuscunque hominis seruus con-
 fugiens capiat sacras notas, sese deo tradens, cum nefas est
 tangere. Quæ sanctio ad meam vsque ætatem prorsus im-
 mutata perseverauit. Eam templi legem mancipia Ale-
 xandri quum audissent, ab eo profugerunt: assidentesque
 deo supplices, Alexandrū insimulabant, eum destructum
 volentes, remque omnem exponebant ut circa Helenam
 gesta erat, & illatam Menelao iniuriam. Insimulabant au-
 tem de his apud sacerdotes & apud huius osij Nili præfe-
 ctum, nomen Thonis. His auditis, Thonis quam aptissi-
 mē Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his
 verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem
 nefariam in Græcia perpetravit: quippe seduxit hospitis
 vxorem, quam secum ducens cum multis admodum opi-
 bus, in tuam terram ventis appullus est: utrūne sinemus
 eum abire impunem, an ea quæ attulit secum eripiemus?
 Ad hæc remisit Proteus qui diceret, Virum istum, unde-
 cunque is sit, qui rem nefariam in hospitem suum perpe-
 travit, comprehensum ad me deducite, ut quidnam dictu-
 rus sit sciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum com-
 prehendit, nauesq; eius distinet: dehinc illum Helenamq;
 cum opibus, atq; etiam servos Memphin ducit. Quibus
 omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexan-
 drum

et supplices,
 iuxta: pro
 quo hic legit
 omnes.

drum quíſnam eſſet. & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus ſuum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigaffer, & quò. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepiſſet, titubantem in loquēdo ac tergiuerſantem coarguebant ij qui fuerant ſupplices, exponentes omnia quæ in ſcelere admittēdo geſta eſſent. Tandem Proteus apud eos hanc ſententiam tulit, inquit, Ego, niſi magni intereſſe arbitrarer de nullo peregrino ſupplicium capitis ſumere, ad terram meam ventis appulſo, ſupplicium pro Græco illo de te ſumerem. * omnium hoſpitem deterrime, ſceleſtiſſimum facinus amiſiſti, à tuo ipſius hoſpitem crepta vxore: neque his contentus, cum ea abiſti. Ac ne his quidem ſatis habens, compilata hoſpitis domo veniſti. Itaque quoniam magni momenti eſſe duco necare hoſpitem, mulierem hanc atque opes tibi vti abducas non ſinam, ſed ego hæc Græco hoſpiti reſerua- bo, dum ille ipſe conſtituerit venire ad iſta reportanda. Tibi verò ipſi, tuiſque conuectoribus, vt è mea terra in aliam triduo tranſfreretis præcipio, alioqui vos pro hoſtibus perſequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuiſſe ſacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepiſſe, ſed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo eſt vſus, in quem tranſtulit, declarans ſe hunc famæ ſermonem notum habuiſſe. Id manifeſtum eſt ex eo quòd in Iliade facit mentionem eiſdem erroris Alexandri: nec vſquam alibi retractat. Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuiſſe errantem, tum etiam Sidonem Phœniciæ applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis, ita verſibus inquit,

Ad verbum.
Non dicen-
tem verita-
tem.

*2 Qui (d om-
nium ho-
minum deter-
time) hoſpi-
tio exceptus.
ſceleſtiſſ. At
hic pro Græ-
co legit Græ-
corum, iungens
cum ἀνδρῶν,
& omittens
τοῦτο.*

*3 Neque verò
tibi ſatis fuit
cum illa rem
habuiſſe, ſed
etiam ſublata
illa abiſti. Ac
ne his quidē
contentus, di-
crepta hoſp.
Poſſe & ali-
ter exponi ἀ-
ναπείρητος:*

Iliad. ζ.

Odyſſ. δ.

*Perclurata merant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipſe Paris formoſus ab urbe
Sidonia duxit, ſulcans freta lata carinis;
Quam retulit magna Helenam natalibus ortam.*

Meminit quoque in Odyſſea his verſibus,

*Hoc habuit lœne nata probum præſensq; venenum;
Quod Pelydamna ſibi Thonis donauerat vxor:
Aegypti quæ terra ferax fert plurima mixtum;
Multa quidem proba, multa autem damnoſa venena:*

Odysf. A.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit,

*Huc itam Ægypto dum te tenere reuerſi**Conantem, quibus haud tuleram ſolemnia ſacra.*

In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe errationem Alexandri in Ægyptum. Eſt enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon eſt) in Syria incolunt, Itaque cum hi verſus, tum verò hic locus, nō minimū, imò maximè probant Cyprios verſus non Homeri, ſed cuiuspiam alterius eſſe: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium perueniſſe ſecundo vento uſus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, erraſſe. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Caterum, nunquid Græci vana quæ circa Ilium geſta memorant necne, percontanti mihi, ſacerdotes reſpondebant, ſe cognouiſſe ex ipſo Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio veniſſe Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egreſſæ, locoque communito, miſerunt Ilium legatos, cumque eis & ipſum Menelaum iſſe. Hos, poſtquam ingreſſi ſunt mœnia, tum Helenam opesque quas Alexander furto aſportaiſſet, re-poſciſſe, tum iniuriæ ſatiſfactionem. Teucros autem nunc eadem narraſſe, deinde & iuratos negaſſe habere ſe Helenam atque opes de quibus arguerentur. ſed ea in Ægypto eſſe omnia, neque ſe iure reatum ſuſtinere earum rerū quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum ſe ab illis derideri arbitrarentur, ita obſediſſe Ilium, donec expugna-verunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide ipſum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Ægyptum peruenit, & Memphin appulit, expoſita rei geſtæ veritate, honorificentiffimè hoſpitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & inſuper omnes pecunias ſuas. Et quum hæc allequutus eſſet Menelaus, tamen iniurius in Ægyptos exiit. nam quum proſiciſci conaretur, nec per ventos poſſet, idque tam diu, rem nefariam excogitauit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filius, ex ætiſque haruſpicinam ſecit. Quod ubi cum feciſſe reſcitum eſt multus & exagitatus fugam in ſulas Africæ obiacentes. Eo poſtea-

Resque.

2. 14. Res
ſuas.

1. Nauibus
in Libya pro-
fugit. Inde
quoniam nec
cōuenienti
hil ampl. In
interp. ſu-
per. legi in-
ter. 101.

quam

quam se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptij habebant. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebant, alia ut apud ipsos gesta, sese magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum sacerdotes. Ego vero ad ea quæ de Helena, commemorata sunt, & ipse adicio hoc coniecturæ, Si intra illum fuisset Helena utique fuisset Grecis tradita, siue volente Alexandro siue invito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alij eius propinqui, ut suis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari vellent, quò Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quòd si inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam cum multiorum Troianorum, tum verò Priami filiorum duo tresve aut plures perierant cum Grecis præliantes, si quid referentibus credi verisicatoribus debet: hæc in qua, omnia quum contigissent, ego crediderim Priamum, vel si ipse in contubernio Helenam habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala devertendi. Neque verò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, ut iam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & nata maior & virtute præstantior quam ille, regnum eilet defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam decuisset fratri iniuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum cæteris Troianis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Greci fidem habebant, numine (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditas eueri planum facerent hominibus magnarum iniuriarum magnas à diis esse ultiones. Et hæc quidem, ut mihi videntur dicta sunt. Protei autem regnum dicebant suscepisse Rhamnimitum qui in memoriam facit liquid vestibula ab occasu spectantia templum Vulcani, & e regione vestibulorum statuit duo simulacra quorum & vicinum cubitorum longitudinis: quorum quoniam unum spectat, id Æstatem: quod austrum, id Hyemem Ægyptij vocant, præposterè iacentes. Huic regni gentem eam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proximè quidem accedere. Itaque quum in tuto eam pecuniam collocare veller, ædificium extruxisse lap-

1 & ipse a-
sentior his
quæ de Hel-
&c. his adio-
ctis, si. &c.

2 ex opinia-
one mea d
3 Monnen-
ta
4 id Æstatem
vocant, & eū
quidem ado-
rant atq; be-
nificiis pro-
sequuntur: cū
autem qui ad
nocturnum est, &
Hyems voca-
tur contraria
his facit.

1 Denique
quum illis o-
mnia quæ ad
lapidem amo-
uendum per-
tinerent aper-
te exposuif-
set, eius men-
surâ dedisse,
ac tunc dixif-
se ut si hæc
obseruarent,
regij æt.

2 apparebat
(nā fures non
desinere diri-
pere) ipsum
hac fecisse.
Laqueos, &c.
vel (ut potest
vires a fide
diripientibus)

deum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem
pertingebat, sed structorem insidiantem hoc fuisse machi-
natum: Is vnus è lapidibus ita struxit vt è pariete facile
tollia duobus viris atque adeo ab vno posset. Edificio ab-
soluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interiecto tem-
pore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse
ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis
prospicientē, vt affluenter vitam degerent, astutē ædificaf-
se regis ararium: denique omnia illis exposuisse planē,
mensurasque ad lapidem amouendum docuisse, ac dixisse,
illos hæc obseruantes. regij ararij quæstores fore. Patre
vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu
enim ad regiam accedentes, lapidem ædificij inuentum
nullo negotio amouisse, multūq; pecunię expilasse. Quum
autem rex fortē fuisset ædificium ingressus, videretque
vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse
quem insimularet, quum & signa salua & ædificium ob-
seratum esset. Vbi autem iterum ac tertio aperienti mi-
nor assiduē pecunia^a apparebat, hoc fecisse, ne fures cum
furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa
vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemad-
modum superiori tempore, quum venissent, & alter eo-
rum penetrans ad vas recta perrexisset, eum fuisse laqueo
retentum: & vbi agnouit quo in malo esset, protinus fra-
trem vocasse, & præsentis conditionis suæ certiores fecif-
se: iussisseque vt quam celerrimē introgressus sibi caput
abscinderet: ne ipse conspectus agnitusque quis esset, eti-
am illum vita perderet. Qui quum vitus esset probē dice-
re, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide
domum abiisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit,
ingressum in ædificium regem expauisse cernentem cor-
pus furis in laqueo sine capite, & ædificiū incorruptū, nul-
lūq; neq; ingressum, neq; egressum habens. Ita abiisse, atq;
ita faciendū statuisse vt furis cadauer è muro suspenderet:
custodesque illic apposuisse, iussos vt si quem plorantem
aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent.
Sutpento cadauere matrem indignē tulisse, alloquitām-
que filium qui supererat, imperasse vt quacumque rati-
one machinari posset, corpus fratris resolveret asporta-
retque:

retque: id si negligeret, minatam se regem esse adituram ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Adversus hanc quum filius multa verba faceret, nec persuaderet, quod illa rem grauter accipiebat, cum talem rem fuisse commentum: Instratis asinis vtres vino plenos impoluisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer, reuulsi ligaculis, duos tresque pedes resoluisse: & quum vinum proflueret, tum caput cecidentem, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quum multum vini profluere viderent, concurrisse cum valis in viam: & id quod proflueret, lucrifacientes comportasse. Istum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquandoque post illis consolantibus, finxisse se mitigatum & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse e via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceraret, vt risum eliceret, donasse illis vnum ex vtribus. Atque eos illic, vt erant discumbentes, potare constituisse, prehensantes hominem ac iubentes vt secum ad compotandum maneret, atque istum obsequium remansisse: & quum inter potandum comiter acciperetur, donasse insuper alterum vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum remulentos esse factos somnoque oppressos, ibidem vbi potauerant obdormisse. Istum, vbi multum noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos imposito cadauere domum versus agitare, exequutumque imperia matris. Regem, vbi ei renuntiatum est furem cadauer furripuisse, acerbè tulisse: & quum vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum a se solertissimum ac scelestissimum: & qui narraret quæ circa furem acta essent, eum comprehendere, neque exire permetteret. Quum itaque filia patris imperia faceret, furem, quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiâ regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manū sub pallio feren-

i Detrahis
vtrum duo-
bus aut tri-
bus peroni-
bus, seu sacra-
li, resoluisse
illos laxatis
vinculis.

[Leopard E-
mend. lib. 7. c.
12. vertit, duos
aut tres vtrum
periolos pen-
dulos resolu-
it. Infra sancti
in oraculo
περίχου ἀσ-
κῶν τοῦδε
dicitur penis,
qui e ventre
velut ex utro
periolus promi-
net. S.]

2 vel, qui in-
telligeret

remisse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ cæteri, enarrasse, hoc se scelus ultimum perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod cadaver fratris suspensum resolvisset, custodibus prius ebriis factis. Illam quum hæc audisset, manum in hunc iniecit, eique furem in tenebris manum mortui porrexisset. Quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, illum per fores se proripuisse muliere delusa. Postquæ & hæc renuntiata sunt regi, stuporem incussisse tum atheniis, tum audaciam hominis. Ad extremum dimissis per omnes vrbes nuntiis, regem edixisse, non modò veni, sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum optius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eam Rhamplinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquæ ex omnibus mortalibus plurima sceleris. Nam Ægyptios quidem cæteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. Post hæc aiebant regem hunc descendisse viuum sub terram, eò vbi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea luisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuertum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampliniti descensu ad reditum, dicebant feriatur, esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio observatum. Verum an ob id sic feriat fiat Ægyptij, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum a lupis reduci. Quæ ab Ægyptiis referuntur, cunctaque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem in omni sermone constitutum est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptij aiunt. Hi denique primi extiterunt qui diceret animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigne-

1. an. d. id, qd ob aliud quippiam sic feriantur Ægyptij, asserere non possum. Sacerdotes autem palliū quoddam eo ipso die cōtextum vni ex suis induit, & oculos mitra obducit: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. ad C. templum, ipsi redeunt illo relicto.

2. Et hæc quidem cum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuius credis eis vtantur. Mihi autem in hoc opere, vt membra vtantur, non sum.

reuer,

retur, immigraret. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, voluctia, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire, atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria milia. Hanc rationem sunt e Græcis qui usurpauerint tanquam suam ipsorum, alij prius, alij posterius, quorum ego nomina sciens, non duco scribenda, Ad Rhampsitum usque regem aiebant in Ægypto viguisse sanè ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit Cheopē in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus nanque cum templis obsecratis, ante omnia Ægyptiis ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse ut in suis ipsius operibus exercerentur: alius, ut ex lapidinis Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum usque protraherent: alius, ut transmissō flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, id est centum milia, ternis semper mensibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tempus truit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidem extruxisse. Cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum. ² altitudo (ubi maxima est) octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis adibus in tumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit tibi pro sepulchro, in insula intronissō per fossam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frōtes (nam est formæ quadratæ) sunt octogentū iugerum pari altitudine, saxis do-
61 latis decentissimeque coagmentatis quorum nullum est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidā scalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam principio talem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibz machinis e ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes. ³ Vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ una & facilis ad ferendum

¹ omnem Legem æquitatem, &c.

² Altitudo autē, qua parte est altior se ipsa Sic ad verbum. Intelligitur autem fastigium ipsius pyramidis, Gall. La pointe, vel. l'iguille.

³ octogentum pedum

⁴ Atq; protrusum ed lapsu attollebatur.

1 Dictum enim sit a nobis quod aiunt in utraque parte.

2 raphano,

3 vestem, id est vestitum, operariorum dum per id quod dixi tempus opera exstruerent.

4 sesquiplethri spatium habet. Ad verbum, sesquiplethrum est, id est, 150 paces pedes.

5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico verticillato, quadraginta pedibus infra, alteram ædificavit eadem magnitudine, magis congruam. Et regatur oingō-paxi pro oingō-paxi.

esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. Dictum sit a nobis de utroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erat altissima: deinde gradatim sequentia: novissime verò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide literæ Ægyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatum in operarios pro apio, cæpis, & aliis: quod interpretes earum literarum (ut probè reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in vestiariis operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneâ fossam effecerunt. Propter quod eo flagitij deuenisse Cheopem, ut pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcunque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris iussa fecisse, tum verò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse. itaque singulos ad se intrantes orasse ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramidis magnæ, cuius unumquodque latus sesquiugerum est. Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Ægyptij dicebant, eoque defuncto accepisse regnum fratrem Chephrenem: & hunc eodem instituto vltimum cum in aliis, tum verò in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas namque & nos sumus dimensi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. Fuisse tum ex Æthiopico lapide verticillato primum domum, quadraginta pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambe, centum ferè pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenem aiebant. ita centum & sex anni supputantur quibus Ægyptij in omni calamitate verlati sunt, nec

templa

templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ægyptij præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascibat. Post hunc regnasse in Ægypto dicebant Mycerinum Cheopis filium, eumque paternam perosum facta, & templa reſerasse, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quin etiam super omnes reges iustitiam exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Ægyptij maximè prædicabant, tum ob alia quæ bene iudicabat. tum verò quòd conquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autè esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque ita stultus, principium ei malorum contigisse obitum filia, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supra modum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quàm cæteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepelisse defunctam. neque humo bos hæc condita est, sed ad meam vsque memoriam in propatulo fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclau quodam exornato posita. Cui singulis diebus omniſarij odores inferuntur: noctibus autem perpetuò incensa lucerna astat. In altero contiguo conclau imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, id est, grandia simulachra, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filia suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quum præ mœrore se suspendisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarum quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: & nunc earum hæc esse simulachra eius mali quod viua passæ fuissent. Hæc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorum: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum strata visabantur. Bos quoque cum cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum verò ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua

1 ita se gere-
ret.

2 extabat in
vrbe, &c. vel,
visabantur.

3 adolentur:

et orbis est so-
lis aureus et
assimilatus.

et quod in fa-
cis esset ut fa-
ceret.

et & ubi intel-
ligeret cerna-
cula esse com-
modissima.

et trium ple-
thronum, id est
quadrum 300.

et Nam & hic
Ladmonia fuit,
ut hunc ma-
chine ostendit.

circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est
bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis
vacca viva. Effertur autem e conclavi quotannis, & post-
quam Ægyptij verberarunt deum quendam, quem in ta-
li negotio non puto mihi nominandum, tunc & hoc eum
in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Myce-
rinum, ut defuncta quotannis semel solem intueretur. Hunc
regi, post calamitatem filix, secundo loco hæc accidit:
Ex urbe Buti venisse oraculum, fore ut sex omnino annos
viveret, septimo defuncturus. Id hunc ægriè ferentem, vi-
cissim misisse ad oraculum contumeliosas querimonias:
quod, quum pater suus & patruus qui deorum immemo-
res templa clauferant, hominesque perdiderant, tandem
vixissent, ipse piè faciens tam citò foret vita defuncturus.
Rursum ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter
ipsum properè vitam finiturum quod non id faceret quod
deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta
annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges
didicisse, ipsum verò, nequaquam. Hæc ubi accepit Myce-
rinus, se iam a numinibus damnatū, lucernas fecisse per-
multas, quibus quum nocte sceret accensis, potaret, ac se
oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin
per paludes perque nemora vagaretur, utque audiretur
iuuenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem id-
circo excogitavit, quò vellet oraculum convincere men-
daci, ut duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex
noctibus. Pyramidem & hic reliquit longè minorem pa-
terna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangu-
laris) breviorē, quæ est trium iugerum, Æthiopico ex
lapide ad medium usque. Hanc quidam Grecorum volunt
esse Rhodopis mulieris prostantis, non rectè sentientes:
qui ne nosse quidem videtur quamnam fuerit Rhodopis de
qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi fa-
cere destinasset, in qua talentorum infinita (ut sic dicam)
milia consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis
temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges
annis qui istas Pyramides reliquerant, Rhodopis exstitit,
genere Thracia, ancilla Ladmonis Sami, ex urbe Vulcani,
conferre Æsopi fabularum scriptoris: nam & hic Ladmonis
fuit

fuit postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum saepenumero Delphi ex oraculo pronuntiarent, si quis sumere pecnas vellet animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, aliud Iadmon. ita & Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magna pecunia fuit redēpta a Charaxo viro Mitylenæo, Scamandronymii filio, Sapphus poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratiosaque vehementer effecta ingentes opes¹ comparavit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. Ex quarum opum decima parte cuicumque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donavit in templo Delphico nomen tum sui. Et decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quam Chij donauerunt. Gaudent autem quodammodo in Naucræte prostibula fieri gratiosa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: cuius amore Charaxus insaniens Mitylenen rediit, ut meminit Sappho, convulsiis cum infectata. & de Rhodope quidem hætenus. Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes Asychin, eumque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longè pulcherrimam longeque maximam. Habere enim ubique cum figuras insculptas,

¹ id est vita, ut pro vita.

² comparavit, pro Rhodopis quidē cōditione, neque tamen ad potentiam tantam peruenit, sed ad tantum regnum. Sic valla pro regum dō legu pro-
³ gressu. Quæ lectione sequenda (qua & in alijs vet. codicibus habetur) ita vertitur: sed non quæ tanta pyramidis sumptus ferre posset.

⁴ Nam quum ipsius opum decimam partē quis etiam nunc cernere possit, nō est cur magnas ipsi opes tribuamus.

⁵ Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen redisset, Sappho verbis suis illam esse valde infectata.

⁶ Habere enim cum alias porticus, figurasque bene sculptas, & alias infinitas & delictorum species, cum vero ista longe pūta. Hoc regnum e quom non sine magna difficultate pecunias alij cum alijs communicarent, legem hanc Ægyptus fuisse dicebant, ut ita denu, &c. ut distinguatur post μέγιστα, ita tamen ut hæc verba ad sequentia referri possint. q. d. ista quæ sequuntur: quæcumque opum, non tantæ, ut idē.

tum aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud verò maximum ab hoc rege fuisse factum, ut quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgauerit, ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, ut penes creditorẽ esset potestas omnis sepulchri debitoris, utque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissolvere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut villo in alio sepulchro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepultura mandare. Hunc præterea regẽ superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiã, incis 63 lapidi literis in hæc verba, NE ME LAPIDIBUS PYRAMIDIBUS¹ COMPARES, QUAE TANTVM ILLIS PRÆCELLO QUANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LAGVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES,² ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT, atque id demum operis hunc regem edidisse. Post hunc regnasse cæcum quendam ex vrbe Anyfi, nomine Anyfin: atque eo regnante, excurrissẽ in Ægyptum magnam cum manu Æthiopum Sabacum regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse. Quoties Ægyptiorum quisquam aliquid deliquisset: neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quæque delicti magnitudine, damnare ad aggerendam certam mensuram furam aggerum intra urbem unde quisque³ incolentium erat. Atque ita vrbes sunt etiam sublimiores effectæ. nam primum humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesoistre riuos effoderant: iterum sub rege Æthiope valde sunt vrbes factæ excelsæ, cum cæteræ quæ in Ægypto sunt, tum verò (ut mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis,⁴ quæ nostra lingua dicitur Diana, omnium maximè memorabile. Quod et si alia sunt tum grandiora, tum sumptuosiora, nullum tamen est aspectu iucundius. id ita se habet: Cætera præter accessum insula est: cuius ad ingressum vsque duo è Nilo fluentia

¹ Videtur aliud legisse quam pyramidis.

² lateres duxerunt, & me in talẽ formã redegerunt.

² nocentiũ

³ Est autẽ Bubastis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur i. Diana. Sed hæc verba habetur in cod. Græc. post ista, Nullum tamen est aspectum iucundius.

fluente vicina currunt, nec confluunt, hinc atq; illinc præterfluenta, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius vestibulum decem passibus sublime est figuris tenū cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe situm, vndique circumuentum oculis subiicitur. nam quum vrbs sit aggestu terræ sublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, prospecto est. illud ¹ materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti procerissimarum arborum manu confitarum luo ambiente, in quo delubro statua est. ² Lōgitudō templi quoque uersus vnius est stadij. Ab eius ingressu via per forum orientem versus, quæ fert ad Mercurij templum, tria circiter stadia lōgitudinis & ³ quatuor iugerum latitudinis, strata lapide est, vtrinque arboribus manu confitis in cælum euntibus. Atque hunc quidem in modum templum habet. Verū se ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quòd ille per quietem oblata sibi visione, fugę se mandauerit. Visus est sibi videre quendam astantem, qui suaderet ipsi vt congregatos cunctos Ægypti sacerdotes incideret medios. Hac eū visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, vt piaculo in sacra cōmisso, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: se verò nequaquā ista facturum, sed abiturum: quoniam excellisset iam tempus quod ipsi à diis vaticinatum esset, quousque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, responderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excellisset, & vilo insomnij perturbatus esset Sabacus, vtrò ex Ægypto concessit. Eo profecto ex Ægypto, rursus cæcum è palustribus egressum accepisse imperiū: vbi quinquaginta annos habitasse in insulam, cinere atque humo aggesta. Nam vt quisque Ægyptiorum iussus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiope ad se dono etiam cinerem ferret. Hanc insulam nemo ante Amyrtæum inuenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui insulæ nomen est Elbo, decem omnino stadiorum magnitudinis. Post hunc regnasse sacerdotem Vulcani, no-

¹ Septē figuris exculptū

² Latitudo autem & lōgitudō ē.

³ quatuor plethrorum, id est 400. pedum

2 A roris exu-
isse. que min-
fura pedes quin-
quaginta ca-
pit, dimid. um-
pleturi.

2 noluerint
ei milites Æ-
gypti; opitu-
lari. vel, Bella-
tores Ægypti.
Videtur signifi-
care eos qui rei
militaris s. sen-
tiam proficeren-
tur. Ipse Valla
bellas res pan-
to ante interpre-
tatur. & ubi
pugnatores

mine Sethon: eumque bellatoribus Ægyptiis abusum fuisse, contemptus habens tanquam sibi non opportunos, & cum aliis ignominie affecisse, tū verò agris exuisse quibus fuerant a superioribus regibus singuli donati duodecim. Ex quo factum est ut, quum postea Sanacharibus Arabum Allyriorumque rex cum magnis copiis inuasisset Ægyptum, noluerint ei opitulari. Tunc sacerdotem consilij inopem, in coenaculum se contulisse: bique apud simulachrum complorasse quanta pati periclitaretur: ei que inter lamentationem obrepisse somnum: & inter quietem visum aflare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obviam iret: se enim auxiliosos ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Ægyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Pelusio posuisse. (hac enim Ægyptus inuaditur) nec eum fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eo quum peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita ut postera die hostes armis exuti fuga fecerint, multis amissis. Eoque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, IN ME QVIS INTVENS, PIUS ESTO. Ad hunc usque narrationis locum & Ægypti & sacerdotes referebant, demonstrantes a primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnavit, progenies hominum fuisse trecentas quadraginta unam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem milia annorum valent. (nam tres virorum progenies, centum anni sunt.) una & quadraginta, quæ reliquæ sunt ultra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem milia trecentosque & quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana exuisse: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem præter consuetudinem fuisse ortum, bis quidem illinc exortum, ubi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ ex flumine ipsis proueniunt, nec

quæ

quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. Atque ante Hecataum sermonum scriptorem, apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iovis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant totè ligno colossos quot dixi. Ibi namque stabant pontifices sub imaginæ vitæ qua quis vixerat, enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnumquemque eorum esse filium proximè defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim perrecensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatao originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerati è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quòd dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad herosa. Est autem Piromis Græca lingua expositum *καλὸς καὶ ἀγαθός*, id est *honestus et bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multum à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Oium Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquàm exiunxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca lingua est Dionysus, id est *Liber*. Atqui apud Græcos nouissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex his qui secundi, numero duodecim: Dionysus, ex his qui tertij vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi Ægyptij aut, superius a me patefactum est. A Pane vero plus annorum esse dicitur: minimum inter hos, a Dionysio: quanquam ab hoc ad Amasin regem

1. iam prius
autē Hecateo
historiogra-
pho apud
Thebas origi-
nem generis
sui recensenti,
ac progen. fa-
mil. suæ ad
sextum-deci-
mum usque
deū repeten-
ti, sacerdotes
Iovis tale
quiddam fec.
quod mihi
recens. origi-
nē suā meæ.
Introducto
in q. gr. cœn.
en. demonstr.
totè ligno co-
lossos quot
dixi. Illic e-
nim singuli
pōtiffices ad-
huc vivi ima-
ginē suā col-
locāt. Enum.
itaq. &c. Le-
gitur autē &
ita, *ὡμοι ἐστὶν
καὶ ἀγαθὸς καὶ
καλός*. Equam le-
ctionem hic
sequitur.
2. commemorā-
rent Piromi-
das cognomi-
natos, neque
tamē refer. Lo-
g. *πρὸς τὴν
αὐτὴν ἐκ τῶν
καλῶν καὶ ἀγα-
θῶν*.
3. minime cū
hominibus
versantes

quindecim millia annorum supputatur. Et hæc Aegyptij pro compertis asseuerant, seque scire assidue supputando, semperque annos describendo. A Dionysio quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatē sunt anni ferme mille sexcenti: ab Hercule verò Alcmenę filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quàm à bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque utatur li-

1. A me verò quę sit de illis sententia cōmemoratum est. Quòd si & isti, videlicet Dionysus ex Semele, & Pā ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuissent ac consensissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiā posset aliquis & hos alios, &c.
2. quibus aliquid etiā admitteretur ex iis quę ipse conspexi. Post Vulc.

cer: ' mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cum celebres fuissent, tūc tenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorum deorū nomina qui prius genti fuerant: nunc Græci aiunt Dionysum, statim editum, ab Ioue infutum in femore, portatumque in Nyssam quæ est supra Aegyptum in Aethiopia. De Pane ne habent quidē quod dicant, vbinam à partu sit educatus: ex quo sit mihi manifestum, Græcos audiuisse posterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Aegyptij aiunt. Quæ verò ceteri homines cum Aegyptiis consentientes memorant in hac regione fuisse gesta, hæc iam explicabo, ' aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Post Vulcani sacerdotem regem suum Aegyptij libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momento poterant sine rege vivere) deligunt, in totidem partes omni Aegypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus iniis ne mutuò 65 auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, sed ut essent inter se quam amicissimi. Atque ea de causa has pactiones arctas accuratasque iniierunt, quòd eis inter initia, simulatque tyrannides inuaserunt, responsum fuerat, qui in templo Vulcani area phiala libasset, eum totius Aegypti regno potiturum. ' Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnum Moerios, maximè urbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego

aspexi

3. Nam in omnibus templis cōuenire solebant. vitum autē est &c.

aspexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem¹ ratiocinetur, minus concipiet quàm pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi templum est memoratu dignū, & in Sammo, tamen pyramides erant narratione maiores, quarum singula multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto operatæ, portis oppositis alternis: sex ad aquilonem cōtiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodem extrinsecus muro præclusæ. Bisaria in eo sunt domicilia, vna subterranea, altera superiora² illis imposita, utraq; numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus: subterranea verò auditu didicimus.³ Nā præpositi Ægyptiorum nolebant vilo pacto illa monstrari, quòd dicerent illic sepulchra esse tum eorum regum qui aedificandi labyrinthi fuere auctores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus edificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus maiora, nam egressus per tecta, & regressus per aulas diversissimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in cōclavia transitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclavibus in alias aulas. Floorum omnium lacunæ, quemadmodum parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, columnarum ambitu redimite. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt inculpta animalia, ad quam iter sub terra fit. Et quā talis sit labyrinthus, tamen stagnū Menos, ad quam labyrinthus ædificatus est, plus præbet admirationis. Cuius in circumscriptione mensura trium millium & sexcentorum stadiorū est, scilicet notum sexaginta, quanta videlicet ipsius Ægypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo sita a aquilonem versus austrumque: altitudine, ubi eius profundissimum est, quinquaginta passuum. Quod autem mare non facta sit ac deprella, indicat, quòd in eius foveæ medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extantes, altero tanto ædificij aquis tecto, super quatum utraq; lapideus est colossus in solis

¹ estimetur: vel colligatur:

² illis aulis imposita numero tria millia, singula videlicet mille quingenta.

³ Nā qui ex Ægyptiis præfecti erant labyrintho,

⁴ abstractus, vel, implicitus, per aulas diversissimarum admiratorum afferebant. ex aula in cōclavia transeuntibus, ex conclavibus in cub.

1 Videtur re-
spondere hac
Græcæ phra-
si: *αἱ πύλαι*

2 sex plethro-
n *id est* 100.
pedum.

3 in regiū fi-
scam talenta
argenti longu-
la singulis
dieb⁹ ex pro-
uentu piscium
perfolunt
quā intant
viginū mi-
nas.

4 Occidentē
versus,

5 At illi quō-
nam esset de-
portata, mīhi
expofuerunt.

6 At illi mē-
te cōprehēn-
to f. cō. p. m.
nūmichus, et
c. raculo p. m.
reddidit. c. l.
Quā Piammi-
nichus factum ē
p. m. reddidit ora-
culum apud se
confiderant.

sedens: ita pyramides sunt centum passuum. Centum au-
tem multi passus sunt stadium unum sexingerum. Passus,
inquam, mensuræ sex pedum, siue quatuor cubitorum: pe-
des autem, quatuor palmorum: cubi vero, sex palmorum.
Aqua stagninata non est, utpote solo illo admodum ari-
do, sed ē Nilo deriuata, sex mensibus in stagnum fluens,
totidem retro in Nilum refluens. Illis ne sex mensibus
quibus effluit, ¹ augens regium fīctum talentis argenti sin-
gulis, in singulos dies, prouentu piscium quum intant, vi-
ginti minis. Hoc stagnum dicebat etiam in ² regna euade-
re in Syrtin Africæ, perforato sub terram metu in medi-
terranea ³ Hesperiam versus, secundum montem Mem-
phimminentem. Verum quum humum ē lacu egestam
nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat)
percontabar proximos accolarum ubinam esset humus il-
lic defossa. ⁴ Illi dicere fuisse deportatam, facile id mihi
persuadētes: quippe qui simile quiddam factum esse apud
Ninum urbem Assyriorum auditu cognouerā. Siquidem
fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Ni-
ni rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam, complare
quum constituerent, a suis domibus fodere exorti sunt, di-
mensi viam sub terra ad regias aedes, eamq; humum ē cu-
niculis effollam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui
Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant
perfecere. Eodem modo audimus in Ægypto hanc alteram
fuisse factam lacunam, præter quam quod nō noctu hæc,
sed interdum est facta. Ægyptios enim humum quam effo-
diebat, in Nilum extulisse, quam ille acceptam dissiparet.
Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim
autem reges quū iuste degerent, ac statō tempore in tem-
plo Vulcani sacentia essent, & ultimo die festo libatum es-
sent, perrexit eis pōtifex aureas phialas, quibus libare con-
sueuerant: aberrans numero, duodecim videlicet vitis vn-
decim phialas. Ibi Piamminichus, qui postremus eorū sta-
bat, quum non haberet phialam, detractam sibi ærea ga-
leam tenuit, libanteque. Ferebant autem & ceteri omnes
reges, & tunc quoque gestabant galeas. Nec tam quidem
dolo malo Piamminichus galeam tenuit. Ceteri tamen
id consultō factum esse a Piamminicho existimantes, & in

memor-

memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui
 ærea in phiala libasset, cum solum regem Ægypti futu-
 rum, non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum
 morte mulctari, postquam rimando compererunt non
 id illum fecisse industria: sed maxima potentia suæ parte
 exutum in palustria relegandum, ne illinc egressus, ceteræ
 Ægypto se immisceret. Hunc Psammitichum, quum
 Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon intereme-
 rat, fugisset in Syriam, postquam Æthiops, ex insomnij vi-
 sione abiit, reduxerunt ij Ægyptij qui sunt à tribu Saita-
 na. Deinde quum regnaret vna cū vndecim regibus, con-
 rigit ei vt fugeret iterum propter illā galeam in paludes.
 Igitur intelligens quam ignominiosè tractatus ab illis ef-
 fet, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex
 oraculo Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios vera-
 cissimum est, ad quod ipse miserat, redditū est responsum,
 affuturam vltionem ei è mari viris æreis ⁴ existentibus.
 Quod responsum ei magnam incredulitatē ostudit, viros
 æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore in-
 teriecto, Iones quosdam & Cares prædādi gratia nauigan-
 tes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum
 in terram exissent & re armati, Ægyptiorum quidam nun-
 cium fert Psammiticho ad paludes: & quia nūquam vide-
 rat aliquos ære armatos, ait egressos è mari æreos viros
 campestris populari. Ille agnoscens oraculum esse perfec-
 tum, amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: eosq; ma-
 gnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi
 persuasit, ita demum vñ cum iis Ægyptiis qui secum sen-
 tiebant, cumq; auxiliariis, reges iussit. Omni potitus Æ-
 gypto, fecit in Memphi, tum Vulcano vestibula ad ventum
 austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam A-
 pi, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) vndique colu-
 naris cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco
 columnarum colothi duodenū cubitorum. Apis autem
 Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribusq; quibus
 fuerat vñ adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandū
 posita altrinsecus prædia Nilo medio dirempta, quibus
 nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit,
 tum verò cetera quæ fuerat pollicitus representauit. Præ-

¹ quæstione
habita cōper.

² quū Sabacum Æthio-
pem ante fu-
gientem, qui pa-
trē eius Ne-
con intere-
merat, in sy-
riā venisset.

post. &c. sed
vulgata lectio-
nem ixon le-
quendo, inter-
pretandū esset,
qui patrē eius
volens inter-
emerat, id est,
nō veritatem
decurrit.

³ e prædā-
ta

⁴ repère ap-
paruitus, vel
in conspectu vñ
habebat.

1 propemo-
dum ad ma-
re, infra urbē
Bub.

2 & canales
quibus dedu-
cebantur na-
ues,

ros quinetiā Ægyptios commisit lingua Græca imbuen-
dos, a quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc
in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones &
Cares diu hæc loca¹ contra mare, aliquantulum supra vr-
bem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum si-
ta. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui
tutelam aduersus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægy-
pto collocatas Græci cum illis ita cōmercium habuerunt,
& nos res in Ægypto gestas, a Psammiticho rege exorti,
& quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota
habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diuersæ linguæ
essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc.² & ve-
stigia naualium, & domorum rudera, ad meam vsque gra-
tem ostentabantur. Atq; hunc quidem in modum Psam-
mitichus Ægypto positus est. De oraculo autem quod est
in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote de
re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto,
sacrum Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (ut
superius a me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod
Sebennyricum appellatur, a superiori parte maris flumen
subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianæq;.
Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, &
porticum habens decē passibus sublimem. Vbi quid mihi
ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, refe-
ram; Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum la-
pide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem
quadragenū cubitorū: cuius lacunari pro tecto imposi-
tus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudi-
nis. Itaq; eorum quæ circa templum hoc sunt in proparulo
positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum.
Secundo loco insula quæ vocatur Cheminis, in lacu pro-
fundo ac spatiofo sita propter templum quod Buti est: quæ
insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque
innantem vidi, neque se mouētem: & hoc audire admira-
tus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur
templum Apollinis magnum est, & ara trifariē extructæ,
& palmæ frequentes enaræ: aliaque partim fructiferæ,
partim sterciles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc
Ægypti rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo
numini-

numinibus quę prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret: Apollinem ab Iſide tibi commendatum, occultauit in hac inſula nondum innatante, ac ſoſpirem reddidit: quo tempore Typhon omnia indigans vt Oſiris filium inueniret, adueniſſet. Nam 67 Apollinem & Dianam aiunt Dionyſi & Iſidis filios eſſe: Latonam verò, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiacè Orus dicitur: Ceres autē Iſis, Diana verò Bubaltis. Atque hinc ſolū non aliunde Æſchy-
lus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt ſolus ¹ omni-
um qui poętę dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, id-
eoque inſulam redditam eſſe natantem. Hęc illi ſic aiunt.
Pſammitichus verò in Ægypto quatuor & quinquaginta
regnavit annos: per quorum vnde triginta magnam Sy-
rię urbem obſidens oppugnauit, donec expugnauit. Hęc
eſt Azotos, quę diutiſſimam inter omnes vrbes (*danta-*
ar quas nouimus) ſuſtinuit obſidionem. Pſammitichi
filius qui regnum Ægypti ſuſcepit, extitit Necus, qui fos-
ſam ad rubrum mare ferentē primus aggreſſus eſt, quam
Darius Perſes ſecundo loco depreſſit, longitudinis qui-
dem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam
duę poſſent ſimul agi tritemes. Aqua quę in hanc è Nilo
deducitur, paulo ſupra Bubaltin urbem, iuxta oppidum A-
rabicę Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Ini-
tium fodiendi ſumptum eſt à planitie Ægypti, Arabiam
verſus. Nam quę ſupra planitiem ſunt ² continens pro-
pe Memphin oucupat mons, in quo lapidicinę ſunt. Ita-
que ad huius montis ima ducta eſt foſſa ab occidente o-
rientem verſus longo tractu: & deinde pertingit diuor-
tio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ven-
tum austrum fert, in ſinum Arabicum. Quę igitur breuiſ-
ſimus tractus & maximè compendiarius eſt a mari ſe-
ptentrionali aſcenſus ad australe, quod idem rubrum vo-
catur, a monte Calio, qui Ægyptum Syriamque diſtermi-
nat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem
breuiſſimum eſt: verū foſſa multo lōgior, ſcilicet quan-
to eſt ³ confragioſior. In qua fodienda ſub rege Neco centū
viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio
opere Necus deſtitit, hoc ⁴ interpellatus oraculo, cum id

¹ omniū ſu-
perioris æta-
tis poetarum

² contiguus

³ obliquior.
⁴ impedius,
vel remotius

2 ad bellicas
 copias & tri-
 remes parum
 in m. sept.
 3 canales qui
 bus deduce-
 bantur naues,
 ut paulo ante.
 4. q. nautalia
 interpr.
 3. tū autē ve-
 ritū quovsus
 erat quū illa
 conficeretur,
 missum ad
 Branchidas Mi-
 lesiorū Apol-
 lini dixit.
 Postea verō
 decem & se-
 ptē omnino
 annos quum
 imperasset,
 decessit. trad.
 4. ac optima
 ratione præ-
 ter omnes
 mortales

opus barbaro præmunire. Ægyptij autem barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Superse-
 dens itaque a facienda fossa Necus, ad militum copias se
 conuertit, atque ad classes quæ partim in mari septentrio-
 nali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædifica-
 tæ: quarum adhuc vestigia naualium ostendunt. Et classi-
 bus quidem Necus, dum opus fuit, est usus. Terreſtri autē
 acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria positus
 est, & post prælium, Cadyti magna Syriæ urbe. In vestitu
 autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad
 Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & se-
 ptem imperij sui annis decessit, tradito imperio Psanuni
 filio suo. Eo apud Ægyptum regnante, nunquam Eleorum ad-
 uenerunt, iactantes a se in Olympia iustissimum ac ma-
 ximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne
 Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid ultra
 hæc esse inuenturos. Isti ubi in Ægyptum peruenierunt, ea-
 que exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit
 ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum
 conuenissent, & Eleos audissent omnia commemorantes
 quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse
 dicentes sciscitatum, num quid possent Ægyptij reperire
 iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nun-
 quid apud eos certarent ciues. Et illis respondentibus, sine
 discrimine & suorum & exterorum Græcorum, cuiusque
 volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt illos quum tale cer-
 tamen proponerent, ab omni iure excedere. Nullo et-
 enim pacto posse fieri quin conciuui pugnanti ciues faue-
 rent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustum pro-
 ponere certamen, & si eius gratia venissent in Ægyptum,
 iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum cer-
 tare permisso. Hæc Ægyptij Eleis subiecerunt. Psammis
 autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, fa-
 cta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est.
 Cuius regnum Apries filius accepit, qui secundum Psam-
 mitichum avum suum, fortunatissimus exitit omnium ad
 eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos.
 Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro
 pugna nautali dimicauit. Sed quum calamitas eum mace-
 ret,

ret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Li-
bycas exequar, exponam, paucis contentus impræsentia-
rum. Quum aduersus Cyrenæos Apries exercitu nullo
magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptij re-
bellauerunt, opinante se nullo in apertam perniciem fuisse
dimissos: et his interfectione deletis, ipse cæteris Ægy-
ptiis imperaret securus. Hæc perquam grauer feren-
tes tum ij qui redierunt, tum eorum qui intenerant amici,
ingenuè delecterunt. Iam biretorum Apries, mittit ad eos
verbis sedandos Amasin. Quum quum peruenisset, repre-
hendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægy-
ptiorum ei tergo stans galeam circumdat: eaque circum-
data, inquit testiam ob regnum imposuisse. Neque hoc co-
inuito factum fuit, vt ostendit. nam simulatque ab iis qui
deseruierant Ægyptus declaratus est rex, sese apparabat
68 tanquam aduersus Aprien moturus. His cognitis Apries
mittit ad Amasin ex iis qui secum erant Ægyptiis, specta-
tum quendam hominem nomine Patarbemin, iussu vt
ad se viuum Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin
ad se vocat. Amasis (sedebat autem in equo ad suos co-
hortandos insolenter) stolidè iubet hunc ad se adducere
Aprien, & quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret
accitus, respondit se iam dudum dare operam vt id age-
ret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præ-
sto futurum & alios adducturum. Patarbemis non igna-
rus propositi illius, tum ex oratione, tum ex apparatu
quem videbat, statuit suæ diligentiae esse quam celerrimè
regem rerum quæ agerentur facere certiozem. Huic re-
deunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito
Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intu-
entes cæteri Ægyptij qui cum eo hæctenus senterant, vi-
rum inter eos probatissimum ita forè indigneque affe-
ctum, ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transe-
unt, seseque Amasi tradunt. His quoque auditis Apries ar-
matis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se
ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios ten-
dit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingens ac spectatu di-
gna. Itaque vtrique aduersus alteros Apriani & Ama-
siani in Memphi vrbe constiterunt, tentaturi pugnae

1. At Amasis
sedebat e-
nim forte in
equo: & ut
testiam pepe-
dit, & iussit
Aprie affecti
iussit ita Ca-
merario. Affec-
tus & testia
interpretatio:
sed Camerario
assentior. [Pla-
tarch. pro eodẽ
alibi dicit α-
πψοφνος, id
est, crepitum
ventris emi-
sit. s.]
2. Apries igitur in Ægy-
ptios, Amasis
in exteros
tendebat.
Quumq; Mẽ-
phin vtrique
peruenissent,
citate pugnae
discreti. Ven pa-
rabant Cæte-
rũ sunt & in.
Ad verbum. Mu-
tuo alter alte-
rum expugnans
erat vel, expo-
nere parabat Po-
test etiam ver-
si non male for-
tasse. cum Val-
la. Apriani &
Amasiani.

discrimen. Sunt autē in Ægypto septem hominum genera, quorum alij sunt sacerdotes, alij qui pugnatōres appellantur, alij bubulci, alij subulci, alij iustitōres, alij interpretes, alij gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorum genera, a suo quodq; artificio appellata: sed pugnatōres vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui¹ harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt plagæ, Basiriaca, Saitana, Chemmitana, Papremmitana, insula Procopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta milia sunt, quorum nemo quippiam opificij quæstuarij didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæc alia plagæ sunt, Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennytana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, Anytia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæc tribus Calasirium, qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta milia virorum sunt, quibus nec ipsis licet vlli artificio operâ dare, sed solum rei militari, filio discēti a patre. Hoc ab Ægyptiis ne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & paud Scythas Persasq; & Lydos, deniq; apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobilioribus ciuib; eos qui artificia discunt, eorumq; liberos: generosiores autē eos qui a manuariis operibus abstineant, præsertim² qui cessent ob bellum. Hoc itaque cum ceteri Græci didicerant, tum præcipuè Lacedæmonij. + Corinthij quoque minimi faciunt opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximij honoris habebatur, vt singulis duodecim arurę essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquouerfus. Ægyptius verò cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis verò per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermotybiū, alij totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur vititim hæc alia, panis tosti pondo quinæ minæ, carnis bubulæ bina, vini sextarij, quaterni. Isc assidue satellitibus præbebatur. Vbi igitur ediuerso venientes,

¹ harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiōrū quidem hæc sunt præfecturæ.

Et paulo post: Ex his præfecturis pro Ex his tractibus. Item paulo post Præfectura pro Plagæ, & pro Tribui, nisi quæ maius vocē Græcā homo ubiq; retinere.

² Anytia,

³ qui rei militati vacāt.

⁴ At Corinthij minime contēpti habēt opifices. *Intellige autem Minime vel pro Non, vel cōparatiuē pro Minime omnium,*

⁵ ἀποστῆσθαι, ab alia exarcti, ab alia notatiōnem vocabulij sequenti. Hanc sua, vel Hanc sua.

tes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis Ægyptiis, in urbem Memphim peruenere, cōgressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamen quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries casu ille persuasione, vt nullus neq; deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilis. Et tamen tunc congressus, praelio fugatus est, viuusque captus ad urbem Sain ductus est in ades quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibi quæquam diu in regia pasciebatur, cum Amasis honestè asseruauit. Tandem moribantibus Ægyptiis non iustè agere qui suum & ipotem in in cilium aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum illi ubi strangulauere, paternis in monumētis sepelierunt, quæ sunt in templo Mineræ proximè cœnaculam ad leuam manum intranti, Sain Saitani cunctos qui tribules eorum fuisse reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum ex altera parte cœnaculi est, quam illud Apriæ eiusque progenitorum. In eiudē templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tam columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tam alto sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant in quibus vna est. Sunt etiā sepulchra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sanctè fecero) apud Sain in templo Mineræ post totum delubrum prope parietem: atq; in sano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probè elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoëdes. In hoc lacu imagines suorum quisq; affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptij mysteria: de quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Ceteris quoq; initiatione, quam Græci thesmophoria vocant à *ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danaï filiarum ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas feminas imbuerant. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus eieci aedibus suis: ritus initiandi abolitus est, a solis Arcadibus (qui à Peloponnesiis non eieci sunt, sed relictī) conseruatus. Aprie sublato, regnavit Amasis & tribu Saitana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum-

ne deum quidem vllū posse sibi adimere reg.

2 aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & cum Amasis honestè obseruauit: vel honesta obseruata protegens: illi eodem autē momento: et antea quidem in regia nutritus erat: & cum Amasis honestè obseruauit: et postquam inuenerunt Ægypti, etc.

3 palatium
4 cunctos ex ea prefectura reges

5 longius quidem abest a palatio quam illud Apriæ eiusq; progenitorum: est tamē in septo templi hoc quoq; porticus lapidea & columnis ornata palma cum arboribus & alto sumptu. In ipsa porticu geminae stant torres, intra quas est condromus. Sunt etiam sep.

6 prefectura: vel, provincia

1 Non legit
αὐτοματὸν
 (ut in vulg.
 edit.) sed α-
ὐτοματὸν,
 ut in vet. cod.
 2 numinis
 stat.

3 admone-
 bant. Non ce-
 ipsum recte
 regis. O rex,
 qui, &c.

4 augustus
 augusto in so-
 lio sedens per
 totum diem
 res admini-
 strat.

5 qui arcum
 possidet, quā
 illo opus ha-
 bent, inten-
 dūt: postquā
 autē vñ sunt
 remittūt. Nā
 si perpetuo
 intentus es-
 set, frangere-
 tur, ut, quum
 opus esset, v-
 ti iam illo nō
 possent. Talē
 & hominis
 conditionem
 esset: si assidue
 seria tractare,
 nec vñ.

inter initia Ægyptij contemnere, nec ullius sanè momen-
 ti ducere, ut qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus.
 Eos verò postea Amasis ad se solertia, nō asperitate, perdu-
 xit. Erant ei cum alia bona infinita, tū verò pulvis aurea, in
 qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes ablue-
 bant: hanc ille confregit, ex eaq; 1 dæmonis statuam fecit,
 & in appositissimo vñbis loco statuit: Ægyptij simulachrū
 adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri a popula-
 ribus edoctus, conuocatis Ægyptijs aperit, ex illa pelui in
 qua primò Ægyptij euomere imminereq; & in qua
 pedes abluere consueissent, factum esse simulachrum quod
 tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atq;
 peluim esse factum: etsi enim antehac fuisset plebeius, im-
 praesentiarum tamen esse ipsorum regem, eoq; iubere
 ut sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in mo-
 dum ad se traduxit Ægyptios, ita ut æquum censerent
 ei seruire. Idem hoc usus est in rebus agendis instituto. ab
 aurora vsquedum refertum esset forum, accuratè negotia
 oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores ioca-
 batur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi
 amici, talibus eum verbis 2 castigabant, Rex, dicentes, non
 ē dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam.
 Nam deberes 3 augusto in solio sedens, augustè interdiu
 res administrare. ita & Ægyptij cognoscerent a magno
 sibi viro praefideri, & tu melius audires. Nunc haudqua-
 quam facis ē regia dignitate. His ille respondit, 4 arcus ab
 iis quorum sunt, quum est opus, intendi. eos, si semper in-
 tenti sint, ruptum iri, nec posse eis illos, quum indigeant,
 uti: ita & hominis institutū esse: si assiduo laborare studio,
 nec ullam partem ad lulum sibi indulgere velit, fore ut pe-
 derentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego
 intelligens, utriusque rei tempus impertio. Hæc Amasis a-
 micis respondit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus
 foret, fuisse potandi iocandiq; cum dicacitate studiosus,
 & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties
 eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent,
 solitum circumeundo furari, & quum reposceretur ab iis
 qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret,
 adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat:
 & fre-

& frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolu-
tum. Postquam verò etiam assequutus est regnum, ista
egit: quicumque dii cum furti absoluerant, horum tem-
pla neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentum do-
navit, neque adiens sacrificavit, tanquam nihil mereren-
tur, quòd redderent falsa responsa: qui autem eum¹ pro-
nunciauerant furem hos tanquam verè deos, nec menda-
cia reddētes oracula, maximè coluit. Præterea in Sai vesti-
bulum Mineræ fecit, opus admirandum, & longè supe-
rans cætera tum sublimitate, tum magnitudine, tanta est
vastitas lapidum atque substructionum. Quin etiam in-
gentes colossos, & immanes androsphingas ibidem polu-
it. Alia quoque laxa prægrandia in apparatusum comporta-
uit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt,
partim utique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephan-
tina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Ad hæc,
quod non minimè sed maximè omnium admiror, attulit
ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo affe-
rendo triennium consumpserunt duo millia delectorum
vitorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem do-
mus extrinsecus est vnus & viginti cubitorum longitudo:
quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimen-
sio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autem² duode-
uiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sub-
limitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est.
nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quòd
quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, utpote
pertractus diutini temporis operæ, ea de re stomachatus A-
masis, non permiserit hominem vltèrius trahere. Nonnul-
li aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab
illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductum.
Donavit præterea operibus ob magnitudinem spectacu-
lo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi tem-
plum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitu-
dinis quinq; & septuaginta pedū. Superq; idem pavimentis
geminis colossi stant³ ex Æthiopico lapide, vicinūm pe-
dū magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius
instar est alter in Sai lapis, eodē habitu iacēs. Illud etiā quod
in Memphi est templū Iſidis ingens & spectatu dignissimū,

¹ ad verbum
contrinxe-
rant. id est, con-
traxerant

² duodevi-
ginti cubito-
rum, & digi-
torum xx est
longitudo: la-
titudō verò,
cubitorum
duodecim:
quinq; subl.
³ hoc in re-
ligione voc-
atus Amas.

⁴ ex eodem
lapide.

1 Hic est au-
tē Amasis qui
legē hanc tu-
lit, demonstrā-
re vnumquē-
que apud prae-
sidem cuius-
que loci, vnde
de viuat:

quod qui nō
fecerit, aut
demonstrare
vitae suae ra-
tionem iustā
nō potuerit,
hunc morte
molestandū.

Solon autem
Atheniensis
sumptam hanc
legē ex Aegy-
pto Atheniē-
sibus promul-
gauit, quā illi
semper vti
sunt, lege So-
lone inculpat.
Ita hunc locum
vertit Budaeus.

1 maximē
frequentatū.
vel, Quo ma-
xime videntur.

Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fu-
isse maximē beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel
hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incole-
rentur tunc fuisse numero illic mille & viginti. Amasis
quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit,
vt singulis annis apud prouinciarum praesides Ægyptij
omnes demonstrarent vnde viuerent: & qui aut hoc non
faceret, aut non demonstraret se legitimē viuere, is mor-
te afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus,
Atheniensibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue
vsurpant. Amasis porro, quoniam Graecorum erat stu-
diolus, cum alia in quosdam Graecos officia contulit, tum
iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Nau-
cratin urbem incolendi. Qui verò eorum nollent illic ha-
bitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatem certis in
locis aras & fana extruendi. Et maximum quidem eorum
fanum atque celeberrimum vocatur Graecum: ciuitates
autem quæ communiter illud extruxerunt, sunt, Ionum
quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum au-
tem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum ve-
rò, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab
his praefecti emporij praebentur. Ceteræ ciuitates quæ
consortes huius rei sunt, rei ad ipsos minimē pertinentis
consortes sunt. Separatim tamen adificauerunt Ægine-
tæ quidē, Iouis. Samij autem, Iunonis, Milesij verò, Apol-
linis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis:
praeter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod si quis in ali-
ud aliquod Nilii ostium applicuisset, is necesse habebat de-
iurare se venisse inuitum, datoque iureiurando eadem na-
ui ad Canobicum nauigare: & si id minus per contrarios
ventos posset, onera fluminalibus nauibus circumagere lu-
strando Delta, donec perueniret Naucratin, ita Naucratis
in honore erat. Iam verò quum Amphictyones templum
quod nunc Delphis est, (quā illud prius sua sponte defla-
grauerat) trecentis talentis construendum locassent, Del-
phi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ci-
uitates vagi cum aliunde, tum verò non minimam ex Æ-
gypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta
aluminis, Graeci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas

minas

minas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque inuit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, siue foeminae Græcæ amore captus, siue alias ob beneuolentiam Cyrenæorum. Uxorem quam duxit, alij volunt filiam fuisse Batti, alij Arcesilai, alij Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladice: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis, Tu verò, inquit, uxor beneficio me læisti: ideoque nullo machinamento vales effugere quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) mutuum Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum dæ persoluit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam usque memoriam incolumis erat, extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladice Cambyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illasam remisit. Donauit item Amasis dona quæ misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Mineræ inauratâ, & sui imaginem pictura adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Mineræ simulachra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum vero, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam usque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem nullius hospitij gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineræ feruntur extruxisse Danaï filia, postquam agnita sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, pri-

ad viuum
expressam;

eo appulsa
quum ē

musque mortalium Cyprum cepit, tributa-
riamque fecit pro-
vinciam.

HERODOTI HALI- CARNASSEI HISTORIA- RVM LIBER TER- tius, qui inscribitur THALIA.

1 caduceato-
te, ut & ipse a-
libi recte xū-
pura caduce-
a orem vertit,
non legatum.

2 Amasis, quū
Persarum po-
tentiam gra-
uaretur atque
exhorresce-
ret, nec dare
nec abnuere
audebat nam
& Camb.

3 Nitetis, val-
de procera &
formosa, sola
ex ea familia
relieta.

4 Hic sermo
& hęc causa
vel occasio in-
terueniens,
Camb. Cyri
fil. veh. sto-
machatū ad-
uersus Ægy-
ptū impulit.

DVERSUS hunc Amasin Cambyfes
Cyrifilius, comparato cū ex aliis qui-
bus imperabat, tum ex Grecis Ionibus
Æolibusq; exercitu, bellum mouit ob
hanc causam: Misso in Ægyptum le-
gato, Cambyfes petiit ab Amasi filiam,

& petiit consilio cuiusdam Ægyptij, qui Amasi erat infen-
sus, quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Ama-
sis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas,
quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitū ocularium
medicum omnium qui in Ægypto essent præstantissimū.
Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, institit suadere Cam-
byfi vt ab Amasi filiam peteret vt ille aut in ætate afficere-
tur data filia, aut nō data, Cambyfi redderetur iniūsus. A-
masis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cam-
bysem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, sed
pellicis: & Persarum potentiam grauabatur horrebatque.
Hęc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apriæ supe-
rioris regis filia, nomine Nitetis vnica domi relicta, grā-
dis atq; speciosa. Hanc puellā Amasis vestitu pariter & au-
ro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post
aliquantum tempus Cambyfes salutasset, ita Amasis ap-
pellans, ipsa ad eū, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elu-
sus, qui me ornatu comptā transmisit, tradens tibi pro sua,
quam reuera sum Apriæ filia, quem ille dominū suum cum
Ægyptiis rebellans interemit. * Hic sermo extitit causā
quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum in-
duceret aduersus Ægyptum. Atq; ita quid ē memorat Per-
sæ. Ægyptij autem Cambysem suum vendicant, asserentes
ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse
qui ad Amasin miserat super filia, non Cambysem. Quod
quam

quum dicunt, non rectè dicunt: et si eos hoc non later. nam
 aliqui alij, profectò & Ægyptij rectè norunt mores Persarum:
 apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere
 regnū, si ad sit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat
 Cambyses, Pharnalpe viro Achæmenida genitæ, non mu-
 lieris Ægyptiæ: sed Ægyptij rem gestam transferunt, sin-
 gentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. &
 hæc quidem ita se habent. Cæterum ille sermo mihi non
 probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad v-
 xores Cyri introgressam, quā liberos Cassandanes assiste-
 tes forma ac statura egregia conspiceretur, supramodum
 admirabundā magnis tulisse illam laudibus: eiq; Cassan-
 danē (quæ Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filio-
 rum suam mater, Cyrus contemptui habet, præponens quan-
 dā ex Ægypto ancillā. Videlicet infensam Niteti ista dixis-
 se: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego
 verò tibi mater, quum in virilem ætatem adolevero, sum-
 ma Ægypti reddā ima, & ima summa, idq; dixisse circiter
 decem natū annos, admirantibus mulieribus. Et quum in
 virilem adoleuisset ætatē, & regnum obtinuisset, huius rei
 memorē, Ægypto bellū intulit. Accessit huc & aliud quid-
 dam, ad hanc sumendā expeditionem. Erat quidā auxilia-
 riorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnassæus,
 vir cōsilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes ne-
 scio quid Amasii succensens, nauigio profugit ex Ægypto,
 volens in colloquutionem venire Cambytis. Eum Amasis
 (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodq; de
 rebus Ægypti non nihil comperitissimam habere) inlequi
 statuit, adhibita diligentia allequendi. Itaq; ad hominē in-
 sequentiā mittit cum cretensium eunuchorum fidulimū, qui
 Phanelem allequutus in Lycia cepit, sed nō reduxit in Ægy-
 ptum, ab illo prudentia superatus. Nā Phanes inebriatis
 custodibus abiit in Persas, Cambysemq; molientē aduersus
 Ægypti expeditionē, & quo pacto carentia a quis loca
 transmitteret ambigentem, adiut. Etq; cum alias Amasis res
 expolaret, tū verò quæ ad transmittendā pertinebant, sua-
 dens, ad regē Arabum mitteret oratū ut sibi tutū præberet
 transitū. Hæc. n. duntaxat patet ingressus in Ægyptū. Nam
 à Phœnice vsq; ad mōtes Cadytis, quæ est vrbis eorum Assy-
 rorum qui

1. primum
 quidē per le-
 gem non licē
 re ut illegiti-
 mus regnum
 obtineat quā
 legitimus ad-
 eunt: deinde,
 Cassand. filiū
 fuisse Camby-
 sem, Phat.

2. rem ita
 narrant ut in-
 uertant;

3. Phanes e-
 nim cum altu-
 ra circumue-
 nit. Nam in-
 ebriat cu-
 stod.

4. vsq; ad mō-
 tes Cadytis,
 quæ est vrbis
 eorum Assy-
 rorum qui
 palest.

1. vel, Amphora viniplena sit et in sequentibus, vel potius, Amphora viniplena sit potius sit, pro plethra.

2. Ex re, mendus hunc in te, et non habetur, sed ex accipitur, quod ibi legitur, factis sunt xerx id est vacuum.

3. ut amphora quæ invehuntur, tam prae in Agypto, ultra veteres in Syriam portantur. Et quidem Perses et sunt qui hunc in Agyptum et aliorum apparatum, cum talia, ut modo dixi, aqua, simulatque occupant Agyptum. Intelligunt autem ultra veteres, pro eo quod est ultra eas quæ iam antea ibi erant.

4. Eodemque modo quoniam est Dionysus, totidem se aiunt,

riorum qui nunc Palestini vocantur: ab urbe Cadyri non minore (ut mea fere opinio) quam Sidis, emporia secundum mare usque ad urbem Ienysum, Arabicae ditionis sunt. Ab urbe Ienysio rursus, Syriae, usque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Carius mons pertinet ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typhon fertur occisus, incipit Aegyptus est. Hoc tamen interea pedinis quod est inter urbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Aegyptum nauigant notum habent, hoc dicere institui. Ex omni Graecia, & praeterea ex Phoenice, portatur in Aegyptum bis quotannis vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut sic dicam) vas vinarium fictile aspici vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) haec vasa consumuntur: hoc quoque ego de Romanis. Praefecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque urbe colligere vasa testacea quæ Memphi portentur: eadem è Memphi alij aqua impleta portare in haec arida Syria loca. Ita hydriae lu-peruenientes in Aegypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ usi fuerunt, qui hoc ingreſſu apparato quam celerimè Aegypto potui sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyſes, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regem Arabum nuntis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptaque inuicem fide. Seruat autem fidem Arabes inter homines ut qui maximè, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter utroſque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex utroſque vestimento, iungit eo sanguine septem lapides in medio politos, inter iungentium inuocans Dionysum & Vraniam. Hoc octo, idem qui sunt sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut fortè ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solus deos esse arbitrantur. Haec enim admodum Deorum, ita puellarum capillum tondere aiunt, tondentur autem in totam-

rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam foedus cum nuntiis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes, posteaquam utribus camelinis aqua completis oneravit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambyse exercitum praestolabatur. Ex iis quae narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis confutum, tanta longitudine produxisse, ut ad loca arida per illam aquam produceret: inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, quae recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit a flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquae ductus in totidem partes aquam deduxisse. Ceterum apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra Psammenitus Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasis in Cambysem in Aegyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quae ipse aedificauerat, situs in templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Aegyptiis portentum: Apud Thebas Aegyptias (quod neque prius unquam neque postea ad meam usque aetatem contigit, ut ipsi Thebani aiunt) pluit. Thebis tamen tunc pluit guttis. Persae porro ubi siccania peragraverunt, sublevere, vicini Aegyptiis, tanquam iam congressuri. Ibi Aegyptiorum auxilium Graci & Cares, Phani qui externum exercitum in Aegyptum abduxisset, insensu, hoc rei in illis sunt machinati: Filios qui erant a Phane relictos in Aegypto in castra perduxerunt atque in conspectum patris, positoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncaverunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in cratere intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acti praelio commisso, perquam multis utrinque cadentibus, in fugam vertuntur Aegyptij. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Olla eorum qui

1 Nam in superiore Aegypto penitus non pluit. Thebis tamen, &c.

2 Legit *συμπαλιοντις* ut & vet. nostri cod. habent.

1 Perfrin-
gas.

2 Et hæc qui
dem ita se ha-
bent.

3 Obsessi tan-
dem ad dedi-
tionem vene-
runt. At Liby-
es vicini ea-
dem &c.

4 Menses.
nam pūvas
& in vulg. edit.
& in vet. cod.
legitur.

in acie ceciderunt, quum iacerent fusa, ut ab initio distin-
cta fuerant, scorsum erant Persarum, aliorum Ægypti-
orum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, ut si velis
ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum au-
tem ita firma, ut ea vix ictu lapidis elidas. Cuius rei cau-
sam hanc illi reddebant, (facile mihi persuadentes) quod
Ægyptij statim à pueris radere capita incipiunt, & os ca-
pitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem causa est
non caluescendi: nam ex omnibus hominibus paucissi-
mos quis Ægyptios caluos videat. His igitur hoc causat
est cur robusta capita gestent. At Persis cur fragilia sint
capita, id in causa est, quod à principio assuefiunt operire
capita, gestantes pilea tiarasque. Hæc ego huiusmodi
ossa vidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum qui
ynà cum Achamene filio Darij ab Inaro Libye sunt capti.
Ægyptij quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo
ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent
Memphin, misit Cambyzes aduerso flumine nauim Mity-
lenam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad dedicio-
nem hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vi-
dent, frequentes ex vrbe effusi, nauim corumpunt, viros-
que frustratim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Ægy-
ptij quidem post hæc obsessi aliquandiu restiterunt. Li-
byes verò in animaduertentes, eadem sibi quæ Ægypto
contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tribu-
tumque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac
Barcæi itidē ut Libyes timentes, similia & ipsi fecere. Cam-
byzes munera quæ à Libybus venire, per benignè accepit:
quæ autem à Cyrenæis, succensens, ut opinor, quod exigua
erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas sua
manu prehensas, dispersit in milites. Decimo autem die
quàm muros Memphis cepisset Cambyzes, Psammenito
Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat annos, col-
locato in suburbanis, ignominia gratia, cum Ægyptiis
aliis, hoc fecit ut eius animum experiretur: Filiam illius,
vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit,
& cum ea similiter indutas alias quas delegerat primorum
virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt
cum eiulatu ploratuque, ceteri quidem patres conspectis
filiabus

filii tam malè acceptis, vicissim vociferati sunt atq; re-
uerūt: Psammenitus autem iatuens atq; intelligens, humi
vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, se-
cundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filiū
eius cum duobus milibus Ægyptiorū æqualis ætatis, vin-
ctas fane ceruices & frænata ora habentibus. Ducebantur
autē luituri pœnas his Mitilenæis qui cum naui fuerant ad
Memphim obtruncati. Ita enim censuerant regij iudices,
pro singulis suorū interfectis denos primorū Ægyptiorū
interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filiū
animaduertens duci ad mortē, aliis Ægyptiis qui circun-
sedebant complorantibus, *ac indignè ferentibus*, ipse idem
quod erga filiū fecit. His quoq; prætergressis accidit vt qui-
dam compotorū eius natu grandior, pristinis bonis dela-
psus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret ex-
ercitū, necnō Psammenitū aliosq; Ægyptios in suburba-
nis confidentes. Quem vt conspexit Psammenitus erum-
pente ingente fletu, compellans nomine amicū, caput suū
cedebat. Aderāt autē ei tres obseruatores, qui vt quicquid
ab illo fiebat, ex omni viarū exitu Cambysi renuntiarent.
Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuntio Psam-
menitum percontatus est, inquit, Psammenite, herus te
Cambyſes interrogat quamobrē tu, qui visa filia indignè
affecta, viso etiā filio ad mortē eunte, neq; eiulasti neq; fle-
uisti, paupertatē tati feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) nō pro-
pinquū. Et Cābyſes quidē ita interrogauit: Psammenitus
autē his verbis respondit, Fili Cyri, domestica mala erāt ma-
iora quā vt possem ea deſlere: et lamentatio amici digna
lacrymis fuit, qui ē multis ac fortunatis opibus ad inopiam
recidit, in extremo limine ſeneſcutis. Hæc ubi responsa
ab hoc nuntiata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab
Ægyptiis fertur, rectè respondisse. Cræſusq; dicitur illa-
crymaſſe, item qui aderant Perſæ, ipſiq; Cambyſi commi-
ſerationē subiſſe, vt protinus iuſſerit & filiū ex his qui mor-
ti addicti eſſent liberari, & patrē ē suburbanis excitatū ad
ſe perducī. Sed filiū quidē qui adierūt, nō iā ſuperſtitē inue-
nerūt, ſed primo loco truncatū ipſū verō Psammenitū exci-
tatū ad Cambyſem perduxerūt: ubi reliquū vitæ vixit, nihil
violentū paſſus. Qui ſi cōpertus fuiſſet nō affectaſſe res no-

conuictio-
rum

Quod ſe
Quam ad m.

Hæc quæ
ab illo renū-
ciata eſſent,
vni eſt Psam-
menitus re-
ctè reſponſiſ-
ſe. ferūtq; Æ-
gyptij Cræ-
ſum nam hic
quod a Cam-
byſe in Ægy-
ptū adductus
fuerat, eos q;
qui ad erant
Perſas ila-
crymaſſe.

uas, accepisset Ægyptum ut eam procuraret. Nam consueverunt Persæ in honore habere filios regum, & etiam si qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consueisse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum verò hoc, quòd Thannyras Inari Libys filius recepit quem pater obinuerat, principatum: quodq; Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperavit imperium. *

* tametsi quàm Inarus & Amyrtæus nullus dum Persis plus damni dedit: ut vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 14. S.

1 Verùm Psammenitus quū fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c.

2 vel, Omnibus deniq; modis vexari.

3 ad fores intra conditorium suum:

quicquam amplius à Persis interrogatum est. Nunc Psammenitus malè cogitans mercedem accepit nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expiravit. Atq; hunc in modum iste decessit. Cambyses autem è Memphi urbem Sain abiit, animo facienti quæ fecit. Et enim simulatq; in ades Amasis ingressus est, imperavit cadaver Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadaver utpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquam sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitantur, & apud neutros moris est cremare cadavera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadavere hominis: apud Ægyptios autem quia persuasum habent ignem animatam belluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vnâ cum ipsa re deuorata emori. Non esse verò apud eos consuetudinem mortuum belluis tradendi, sed 74 saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris cōsuetam rem iussit agi Cambyses. Quamquam (ut ipsi aiunt Ægyptij) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem quam Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitantes vexauerunt. Memorant enim Amasin, quum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, ut hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorio quam intus recessu collocari alio mandaret. Nihil tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse

ut fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed
 alias ab Ægyptiis adornata. Secundū hæc Cambyfes con-
 stituit tritarium mouere bellum, aduersus Carthaginien-
 ses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, triplex
id est longeuos, qui Africam ad australe mare incolunt. &
 aduersus quidem Carthaginienses, nauticas copias: aduer-
 sus autem Ammonios, peditatum: aduersus verò Æthio-
 pes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi
 illorum regi, spectatum illic mensam Solis. nunquid reue-
 ra esset: simulq; res Æthiopicas exploratum. Solis autem
 mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, o-
 mnium quadrupedum alia refertum carne, quam per no-
 ctem singuli ciuium magistratus properant ponere: ad
 eamq; ubi illuxit, cuiuslibet epulatum licet accedere. Hæc
 autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa
 quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyfes au-
 tem ubi statuit exploratores dimittere, continuo ab vrbe
 Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisci uiscenti-*
bus, maximè gnaros Æthiopicæ linguæ. 2 Et interim
 isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus dum istos ac-
 nauigare iubet. verum hæc exequuturos se Phœnices ne- ceriseret, na-
 gauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuin- uales cop.
 ctos: præterea non facturos sanctè si aduersus liberos suos
 militarent. nam ceteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pu-
 gnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-
 nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quo-
 niam Cambyfes haud æquum ducebat vim afferre Phœ-
 nicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus
 omnis constabat exercitus. Sed & Cyprij qui aduersus Æ-
 gyptum in militia erant, sese & ipsi dediderāt. Porro Cam-
 byfes posteaquā ex vrbe Elephantina aduenerūt Ichthyo-
 phagi, eos ad Æthiopes misit, iussis cum ea dicere quæ o-
 porteret, tum dona ferre, amiculū purpureum, aureumq;
 torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum,
 cadumq; vini Phœniciei. Æthiopes autem ij ad quos mi-
 sit Cambyfes, feruntur esse maximi omnium hominum
 atq; pulcherrimi: diuersisq; uti à cæterorum hominum ri-
 tibus, cum aliis, tum verò hoc circa regnum: quod quem
 è popularibus maximum & pro magnitudine validum iu-

3 palmo.

quum Persæ tam facile
tendunt tantæ magnitu-
dinis arcus,
qua facile hunc
a me tendi vi-
deretur. tunc co-
piis supremo
dum magnis
instructus ma-
crobiis Æthi-
opibus bellum
inferat.

2 id est, Æ-
thiopibus

3 id est, Ad
sermonem de
vino

4 Legit Æthi-
opum, ex qua

lectione vide-
tur & hic sen-

sus elici posse:

Nisi potum lo-

vires refocit-

laretur: Ichthyo-

phagis vinum

inuens in

hoc enim se à

Persis vincit.

Quum autem

vicissim regem

interrogaret

Ichthyopha-

gi de vita,

&c. At legem

de Æthiops,

perinde fuerit

ut si Gallicis di-

vis suis no de-

tempores seu

vicissitudo duntaxat

breuiter. Et

vicissitudo fecit

ut Paulus Leo

dicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaque vi-
ros Ichthyophagi venerunt, offerentesque regi munera,
ita loquuti sunt, Cambyses Persarum rex cupiens amicus
tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vinum colloquium
cum veniremus, tibi que hæc dona daremus; quorum im-
pie usu maximè delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad ex-
plorandum venisse, talia respondit, Neque rex Persarum
vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium
meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad exploran-
dum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. Si
enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed
esset sua contentus, nec homines à quibus nihil lacessitus
est in servitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date,
ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium
dat, quando Persæ tam facile trahunt in tanta magnitu-
dine arcus, tunc adversus macrobios Æthiopes cum ma-
ioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias ha-
beat, qui non inducant filius Æthiopum ut præter suam
velint aliam comparare regionem. Hæc loquutus, arcum
laxavit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo
amiculo rogavit quidnam esset & quomodo confectum.
& quum Ichthyophagi veritatem de purpura deque tin-
ctura dixissent: Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vesti-
menta. Secundo loco de auro sciscitatus, de tortili moni-
li atque amillis, ornatum eius rei exponentibus Ichthyo-
phagis risit, atque existimans vincula esse, inquit robustio-
ra apud te vincula esse. Tertiò sciscitatus de vnguento,
quum illi de confectura vngendi que ratione dixissent,
idem dixit quod de vestimento. Vbi ad vinum peruenit,
eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in mo-
dum delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus
vesceretur rex, & quod longissimum tempus a viro Persæ
viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici
natura) perfectissimumque diu vivendi spatium homini
Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, nihil
se mirari inquit si stercore vescētes, paucis viuerent annis.
nam ne tot quidem annis victuros nisi hoc potui acceptum

perd. Epend. lib. 7. cap. 14. sic verum: neque enim tot eos victuros fuisse annos, nisi
potui contingerent atque miscerent: de vino hoc dicens Ichthyophagis. hac o-
rat. se se Persis esse inferiores. S.]

refer

referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerumque suis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam, & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo invalidam ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leuiores sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si verè apud illos est qualis commemoratur, idem macrobij, id est longevi, existunt, quod ea semper vtuntur. Deinde a fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac preciosissimum ars. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulchra quæ dicuntur è vitro esse constructa hunc in modum: Posteaquàm mortuum siue Ægyptiorum siue aliorum more arcescerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes representant quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque foeditatis vilius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maximè sunt propinqui intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt circaque urbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renuntiassent Cambyssi, continuo ira percitus aduersus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariae apparatu indicto, neque secum ipso, ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti velanus, nec mentis copos, simulatque Ichthyophagos audit, profectus est cum omni peditatu, Grecis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est vetum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incederent: ipse cum reliquis copiis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecis-

sent, exercitum eius protinus com meatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta ad velendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyſes ſi reliquiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius amiſſerat peccato, vir ſapiens exitiſſet: nunc autem nihil penſi habens aliudue proceſſit ulterius. Milites, quoadiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitauerunt: ac ubi ad ſabulum peruenere, ibi nonnulli diſtam rem perpetraverunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quenque comederunt. Id audiens Cambyſes, veritus ſuorum mutua deſtinationem, intermiſſa aduerſus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque peruenit, multis de exercitu amiſſis. Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, ut illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus Æthiopes ita ſe geſſit. Copia: autem quæ aduerſus Ammonios miſſa erant, è Thebis mouentes itineris ducem ſequebantur ac niſi ſunt uſquedum ad urbem Oaſin peruenerunt, quam incolunt Samij ij qui feruntur è tribu Æſchryonia eſſe, ſeptem dierum per arenas itinere diſtanti Thebis, quæ regio vocatur lingua Græca *μακρόν ὄρος* & id eſt beatorum inſula. in hunc locum dicitur perueniſſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, nulli alij habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipſis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oaſi per arenam iter facerent, iamque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios pranderent, inguiſſe magnum ac validum auſtrum, & ingeſtis arenarum cumulis eos obruiſſe, atque hunc in modum illos è conſpectu ſublatoſ. ita actum eſſe de hoc exercitu Ammonij memorant. Cambyſe autem Memphin regreſſo, Apis (quem Græci vocant *ἱεραφει*) apparuit. Ægyptij, quum Apis exitiſſet, veſtimenta quam pulcherrima ferebant, & celebrando feſto operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyſes intuens, rarusque ob res à ſe malè geſtas proſius illos eſſe in his gaudiis, præpoſitos accerſit Memphis, quos, ubi præſtò fuerunt, interrogabat, quid ita, quum antea ſe apud Memphin agente, nunquam aliquid tale feciſſent, nunc id facerent, poſteaquam ipſe rediſſet parte copia-

1 Thebis autem iter faciabant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſet.

2 ac perueniſſe quidem eos uſque ad urbem Oaſin conſtat, quæ incolunt &c.

3 vel, Valde autem omnino hoc eorum factum improbandum, quod in eius rebus aduerſis ita ſe exhilararent. Memphidis præfectos accerſiuit: quos, ubi in conſpectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum, &c.

copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis intervallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiā. Hæc ubi audiit Cambyfes, mentiri eos respondit, ac tanquā mentientes morte mulctavit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Si quis deus māsuetus ad Ægyptios veniret, fore ut le nō laret. Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemq; Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fœtum: quam Ægyptij aunt fulgure ietā concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: Toto corpore est niger, in frōte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyfes veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cæhinnansq; ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiusmodi dij existunt, sanguine atq; carne præditi & ferrum sentientes? dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certè ludibrio habuisse non iuvabit. Hæc loquutus imperavit iis quorū hoc munus erat, ut sacerdotes quidem flagris cæderent: ceteros autem Ægyptios, ut quenq; feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutum est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in templo iacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulauere sacerdotes clam Cambyse. Ob hoc scelus, (ut Ægyptij aunt) continuo Cambyfes insaniit: quum ne cōpos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parētibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas liuore commotus quòd solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto hæc vidit in somnis Cambyfes visionem: Nuntius quidam è Persis veniens, ei nuntiare est visus, Smerdin in regio sedētem solio cælum cōtingere vertice. Ob id Cambyfes sibi metuens, ne se necato a fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad il-

1 Nec plura loquutus
2 Nō πελάς, sed μέγας (id est, magnus) habens νεῖρα exειρμένη. magis tamen placeat illi, d. quare hoc: ut dicat Herodotus, cum sit αἰγὴν νῆξος, habet candorem figuræ quadratæ. de quo addit illa, toto corpore.
3 in lingua scaberrima.
4 qui ne prius quæc cōpos mentis fuisset. Quæ verba nō tam sunt Ægyptiorum sed ipsius autem. q. d. Dicitur illius Ægyptij lineam iuncta corruptam, atque non antea quidem mentis compos erat, exortus, &c.
5 ὁ πρῶτος ἐξ ὧν δακτύλος, quod Gallus dicitur. A dente digitus pres. Pro trahens autē vertendum potius adduceret, aut tenderet, sine intenderet. hæc enim de ar. in pos. ut dicunt.

ut & ipse Herodotus in sequentibus dicit διατεταρτημένον τε καὶ ὅλον.

lum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit, Smerdis necandum curavit, (ut quidam aiunt) quum cum eduxisset venatum: quidam inquit, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambyſis extiſſe ferunt: ſecundum autem ſcelus, ſororis neſationem, in Ægyptum eum ſequitur: quæ ex eiſdem parentibus erat ſoror, atq; eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Perſæ ſorores in matrimonium accipere nequaquam conſueuiſſent, Cambyſes vnus ſororum amore captus, cupidusque deinde ducendi illam vxorem, quum propter rei inſolentiam laboraret efficere, accerſit eos qui regi iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Perſis viri, ſuntque perpetui, niſi delicti alicuius comperti fuerint. Iſti apud Perſas ius dicunt, & legum patriarum ſunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyſes percontatur, num qua lex ſit quæ ſinat volentem cum ſore contrahere matrimonium. Iudices & iuſtè & ingenuè reſpondentes, negant vllam ſe inuenire legem quæ ſinat fratri nubere ſorem: quandam tamen inuenire legem, qua liceat regi Perſarum facere quicquid libeat. Ita neq; legem abrogarunt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam inuenerunt adiutricem eius qui ſorem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyſes eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoque poſt & alteram. Harum iuniorum quæ ipſum in Ægyptum comitata eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis alterum canis committit, hanc interuiſſe ſpectaculo: & quum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loco ſuperueniſſe: & quum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extiſſe. Et Cambyſe, dum id cernit, capiente voluptatè, hanc ei allidentem illacrymaſſe. Ea re animaduerſa, Cambyſem interrogat, quidnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe viſo catulo ſuppeticas fratri ferente, ideò flere quòd ſubierit memoria Smerdis, cuius ſciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam

quum rem
nouā facere
in animo ha-
beret,
& donec mor-
iantur!

& cautè re-
ſpond.

eam quā de-
legabat: vel, a-
mcam illam

emptam memorant: Ægyptij verò ob id quòd quum ad
 mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eius-
 que decerptis foliis, virum interrogavit, vtrum discerpta
 lactuta an densa pulchrior foret: quum hic respondisset,
 Densa: hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui
 Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione per-
 citum, insilisse calcibus in prægnantem, eamque abortu
 ediro decessisse. Ita Cambyses in præcipuos domestico-
 rum insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia mul-
 ta in rebus humanis mala contingere consueverunt. Ete-
 nim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse
 morbo, quem quidem sacrum nominant: vt haud ab re
 fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, e-
 ius ne mentem quidem sanam fuisse. Atque in alios quo-
 que Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo
 honore prosequabatur, & qui ad eum nuntios perferabat,
 & cuius filius Cambydis vina miscebat, qui honos & ipse
 non parvus est: ad hunc (inquam) fertur dixisse Camby-
 ses, Quenamnam virum Persæ me esse censent, aut qualem
 de me sermonem habent? Et iste ei respondisse, Here, cæ-
 27 tera quidem omnia in te magis laudibus ferunt, sed ni-
 miste* vino deditum aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis
 respōdit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me
 aiunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem?
 ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam sena-
 tum Persarum (cui intererat Cræsus) aliquando interro-
 garat Cambydes qualis ipse videretur esse vir ad patrem
 Cyrum adæquandum. Et illi responderant, eum patre esse
 præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac
 maris accessionem adiecisset. hæc quidem Persæ dice-
 bant. Sed Cræsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur
 sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro ge-
 nite, non videtis adæquandus esse patri: nōdum enim tibi
 est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambydes de-
 lectatus, Cræsi sententiam approbavit. Quorum nunc
 reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc
 ipse per te nunquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes i-
 psi desipiant. Nam si filij tui qui in vestibulo stat, medium
 cor non frustrato ictu percussero, constabit nihil esse

1 id est, Talia
 per insaniam
 fecit præcipua,
 &c.

2 Hæc autem ad-
 versus alios
 Persas insa-
 niit id est, Per
 insaniam egit.
 ferunt enim
 ad Prexaspem
 dixisse, quem
 præcip.

3 cuius filius
 a poculis ei
 erat:

* Non legit
 Φιλονικίη,
 sed Φιλονικίη:
 quam lectionē
 sequentia com-
 probare viden-
 tur.

1 id est, vanū
 sic, vel frivo-
 lum

1 & me non
sapere.

2 At Prexaspē
quū animad-
uerteter ho-
minē mente
captū esse, &
sibi timeret,
dixisse. Here,
ego, &c.

3 Nō legit ō-
pōia, sed ō-
pōies: ut ex
m. vel. cod.

4 ob nullum
morte dignū
crimē. vel. Nul-
lo crimine mor-
tem cōmeritus.
Sic & statim
post.

5 Hæc quum
dixisset, arcū
corripiebat.
&c.

6 At hic quū
illū cōfigere
nō posset: ut-
pote qui se fo-
ras proripuis-
set

quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas vera
loqui, & me esse intemperantem. Hoc loquutus, inten-
dit arcum, puerumque percussit: atque cum collapsum ius-
sit discindi, & inspicere ictum. quumque in corde sagitta es-
set inuenta, ob id letabundus atque cachinnans, ad patrem
pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insani-
re, sed Persas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omni-
bus hominibus iam noris ita ad destinatum emittere sa-
gittas. Prexaspes hominem aduertens esse vesanum, &
in ipsum quoque insanientem, Here, inquit, ego ne deum
quidem arbitror tam probè iaculari. Et tunc quidem hoc
perpetrauit. Altero die, duodecim Persas primoribus
pares, ob nullius momenti causam necauit, viuos in ca-
put defodiens. Hæc eum facientem Cræsus Lydus censuit
his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ
indulgere: sed cohibe & compesce te ipsum. Conducit tibi
te prouidum esse: & sapientis est prospicere: tu verò viros
interficis tuos populares ob nullius momenti causam, in-
terficis etiā pueros: qualia si multa facies, considera ne abs-
te deficiant Persæ. Enimvero pater tuus Cyrus, etiam atque
etiam mandans, mihi præcepit ut te commonefacerem,
subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Cræsus
benevolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cam-
byses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium
audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administra-
ris, aut patri meo consulueris, iubens eum traiecto flumi-
ne Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellent
transire in terram nostram. Imò & te ipsum malè præsi-
dentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti.
sed ob id nequaquam gauisurus: quia olim iam debebam
captare in te occasionem. Arcumque corripiebat tan-
quam hominem confixurus. at Cræsus cursu se foras pro-
ripuit. Hic ubi non habet in quem telum dirigat, man-
dat ministris ut illum comprehensum interimant. Mini-
stri, qui mores eius nossent, Cræsum abdiderunt: hac ra-
tione, ut si Cambyses facti poenitens requireret Cræsum,
eo producto donis afficerentur, quòd illum seruassent: si
non poeniteret, nec desideraret, tunc hominem interfice-
rent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret
Cræ-

1 bellū infer-
re cogitaret,
2 centum na-
ues quinquaginta remon-
tum.
3 nihil ab in-
itio abstulit-
fer.

4 res nunc
prosperè ire,
nunc infelici-
ter cedete, vel
potius, Ex reb⁹
aliis scilicet,
aliis infeliter
cedere: Post ce-
dere, adit, Nec
enim adhuc
de quoquam
ante me
puto, qui qui
in omnib⁹ fe-
lix fuisset, nō
tandem male
peccit fun-
ditus.

5 id est, In ho-
minum conspe-
ctum.

6 Quinquaginta remon-
tum naue

solus obtinebat, inito fœdere cum Amasi rege Ægypti,
cum quo hospitium habebat, mittens minera vicissimque
accipiens. Breuīque statim tempore res eius adeo proces-
serunt ut per Ioniam ceteramque Græciam celebraren-
tur. Quocunque enim bellum intulerat, cuncta ei prospe-
rè cedebant, quum haberet centum biremes, mille sagit-
tarios, inuadens omnes sine vllō cuiusquam discrimine:
quod diceret se magis gratificari amicis ei quæ abstulif-
set redderet, quam si nihil adhuc auferret. Multas itaque
hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat.
Lesbios enim cum omnibus copiis open Milesiis feren-
tes, nauali prælio vicit cepitque, qui omnem fossam mor-
nia Sami ambientem vincti foderunt. Atque res Polycra-
ti tantopere secundas esse non latuit Amasin, cui hoc curę
erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis
libellum Samum misit in hæc verba scriptum, A M A S I S
P O L Y C R A T I I T A I N Q V I T, Mihi quidem, felici-
ter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati
est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent,
qui intelligo quā inuidum numen sit. Quod ad me atti-
net, malim tum meas ipsius, tum eorum qui mihi curæ
sunt res nunc prosperè ire, & ita per varias fortune vices æ-
uum traducere, quam in omnibus mihi prosperè cedere.
Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperita-
tes agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quod-
que amissum tibi maximè doleret: id ubi inueneris, ita ab-
iucito ut nunquam ad homines veniat. Quod si prospera
tua deinceps non variabuntur aduersis, medeare tu tibi
subinde eo modo quem tibi subieci. Hæc quum legisset
Polycrates, & in animum demississet, tanquam bene sibi ab
Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamen-
torum esset quo amissio maxima ipse molestia afficeretur:
atque hoc tandem queritando inuenit. Erat ei gemma si-
gnatoria smaragdus, quam gestabat auro inclutam, opus
Theodori Sami Telecle geniti. hanc ubi abiiciendam sta-
ruit, ita abicere libuit: Biremem conscendit: eam dehinc
viros quibus illā instruxerat, in pelagus educere iubet. Et
postquam ab insula procul aberat, detractum tibi sigil-
lum, his qui vnā nauigabant inspectatibus abiecit in pel-
agus:

gus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur. quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putauit dignum quo Polycratem donaret, cum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem. Rex, inquit, hūc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non iudicauī ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaque afferō tibi, donoque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu verò probè, nec factō solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cenamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit, piscem ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod ubi viderunt sumptēruntque, ad Polycratem lætabundi quam celestīmē pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuisset inuentum.

Polycrates, quemadmodum res diuinitus cōtigīt, singula quæque à se gesta retulit in libellū: & quā ratione quod amiserat recepiisset. Hæc ubi scripsit, in Ægyptum misit. Quibus tabellis Anaxis perlectis quæ à Polycrate venerant, intellexit non posse præstare hominem vt alterum hominem fato impendenti eripiat: usque Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunam semper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abieciisset. Misso itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitij soluere. Quod ideo fecit ne in tristē aliquem grauemque casum incidente Polycrate, animi dolorem venuti de hospite ipse cōtraheret. Aduersus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonij sumplere expeditionem, acciti ab us Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clāculum caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarū. Quod audiens Cambyses, libēter in Samum misit adrogandas à Polycrate nauicas copias, quas secum iste mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime suspicabatur ē popularibus suis ad rebellionē spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro

Polycrates quū cū subisset diuinū quiddā id esse, scribit quæ fecisset. & quæ post illa à se facta sibi contigisset. val. Siquid sibi p. t. acc. facta contigisset. & diuinitas nō posse vt homo nō nē a re que uetura et contrahat. & Polycratē nō licet fore tantum, qui p. omnia p. tam fortuna expertus: adeo vt ea iam repe-

1 illos panario superuacua
neam orationem curiosè
adlidisse. Quid debuisse illos
cotentos esse panarium seu faciem
opledere. Videretur tunc verum
esse huius loci sensus. cuius tamen
fortasse vox aliqua deest.
2 Ferenda tamen illis opem
cent.
3 ex xylo intertextum, què
admiratione dignum redderent
singula eius fila, quæ
quæ exilia essent, tamen
singula in se tricenæ ac sexagenæ
fila, & quidè euidètia
singula habebant. Talis
& alter est què in Lindo
Min. idè Am. dedicauit. Ad
hanc verò in Samum expeditionem ad-
iuvit etiam Corinthij lube-
re.

eos dimitteret. Et alij quidem negant Samios à Polycrate
missos, in Ægyptum peruenisse: sed quum in Carpathio
mari cursum tenerent, inter se colloquutos decreuisse ne
porro tenderent. Alij verò aiunt peruenisse in Ægyptum,
ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeūtes, Po-
lycratem cum classe occurrentem superasse, atq; in insu-
lam exisse: sed pugna pedestri commissa repulso, ita Lace-
dæmonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eosdem, ab
Ægypto redeūtes aduersus Polycratem, extitisse victo-
riam: non rectè dicentes mea opinione. Neq; enim oportu-
isset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resisten-
dum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dicitur, ut cui
permulti aderant, cum auxiliarij mercede cōducti, tū do-
mestici sagittarij, is à Samiis redeuntibus numero paucis
fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atq; vxo-
res sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos te-
nebat, ideo paratos ut si ii qui secum erant, cum redeunti-
bus alijs prodidissent, vnà cum ipsis naualibus cōbureret.
Posteaquam verò Samij qui à Polycrate exacti erāt, Spar-
tam venerunt, adeūtes principes multa sanè (qualia sup-
plices) commemorabant. Quibus illi primo cōgressu re-
sponderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidè obli-
tos esse se, posteriora verò nō intelligere. Secundo deinde
congressu nihil aliud isti dixerunt, nisi allato panario, illud
pane indigere. Quibus iidem responderunt panario su-
per futurum. Itaq; opem ferendam eis censuerunt. Atque
vbi rem apparauere, cum exercitu in Samum se contule-
re, referēda gratiæ causa, ut Samij aiunt, quia illis aliquan-
do Samij aduersus Messenios auxilio fuissent: ut verò La-
cedæmonij aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, q̃
ut eosdè vlciscerentur ob interuersum craterē, què Cræso
portabant, & ob thoracē ab Amasi rege Ægypti ipsis mis-
sum. Interceperāt enim Samij priore quā craterē anno,
thoracem lineum quidè, sed frequētibus animalium figu-
ris ex auro lanaq; verticolore, è ligno intertextum: ob id
admiratione dignum, quòd quum inscriptæ eius venatio-
nes essent exiles, tamen singula in se habebant tricenæ ac
sexagenas bestiolas, singulasque euidentes: hoc mirum
reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mi-
neruæ

neruz idem Amasis dedicauit. Comparauerūt itaq; Lacedæmonij exercitum aduersus Samum, vt Corinthios quoque sollicitarent. In quos etiam Samiorum extabat iniuria atate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Halyattem castrados mitteret trecentos primorum Corcyraorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samij causa cur Sardis pueri ducerentur, primùm edocuere pueros vt puluinar Dianę contingerent: deinde non sinentes¹ abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthij præbere illis alimenta, ipsi diem solennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebāt choros virginum atque adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerunt ex sesamo ac melle, quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyraorum filij rapientes, alimenta haberent. idque eouque factum est dum Corinthij pueris quos asseruabant omisiss abierunt. Ita Samij pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Perianandro Corinthiis cum Corcyraeis amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthij² aduersus Samios expeditionem sumpsisset: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthij semper cum Corcyraeis discordes mutuò fuere. Huius igitur rei memores Corinthij, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyraorū delectos pueros, vlciscendi facinoris gratia quod Corcyraei priores in eum admiserant. nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus ad se actitos ea prosequabatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittēdos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrem vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natus erat, nullus momenti habitum est: at minor, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthiam, patrem neque prior affatus sit, neque af-

¹ templum
² abstrahi
supplices è
templo, quæ
prohib.

³ ad sumendā
in Samios ex-
peditionē o-
peras contu-
lissent.

sanctem reassari, ac ne interroganti quidem responsum reddere voluerit. Eum Periander tandem sanctè indignatus è laribus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare ut se auus amantissimè acceperat: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimitteendis dixisset, 80

1. quippe qui eius non meminisset, quoniam ad id non aduertisset.

2. Ad quod Periander animum aduertens,

3. multam

4. invidiam quam comminationem mouere, et corripiebat:

5. multam

1. quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando inflare. Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narravit.

2. Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiant. Ille illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro is qui acceperant comminante, atque ut arcerent imperante. Expulsus hinc in aliam sodalium domum se contulit. Illi etiam formidantes, tamen quod esset Periantri filius, hominem excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hanc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacram³ pernam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quam nemo illum in domum reciperet, nemo assari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuc & inedia enectum cernens, miseratus est, depositaque ira, propius accedens, Fili, inquit, utrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum sis & meus filius & beata Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, oblitendo atque irascendo tibi cui minime debebas. Nã si quid calamitatis illinc accidit unde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiusque ego particeps co magistum quod ipse id perpetravi. Tu vero, edoctus quanto latius sit, inuidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se itasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium⁴ castigabat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram⁵ pernam deo debere, quod a patre colloquium venisset. 151

Sibi Perianther animaduertens malum filij¹ vehementius
esse quam ut corrigi posset, ab oculis eum sibi amandan-
dum putauit, nauigio in Corcyram misso. nam Corcyrae
quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum socero
Procli intulit, tanquam praecipuo harum rerum auctori. Ex-
pugnataque Epidaurum, Proclum cepit, quem tamen viuum
seruauit. Interiecto deinde tempore quum tenuisset Peri-
ander, sibi que esset conscius se non esse amplius parem
administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram ac-
cessitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam.
Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorque esse
ei videbatur. Lycophronne² responsione quidem est di-
gnatus eum qui sibi nuntium afferebat. At Perianther in a-
morem adolescentis propensus, rursus ad eum misit so-
rorem filiam suam, sperans fore ut ille huic praecipue au-
scultaret. Haec, ubi venit, Fili, inquit, maus tyrannidem
recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi,
quam tu ipse habere illuc reuersus? Redi quaeso ad pena-
tes, desine tibi met officere. ³ Laeva possessio est peruica-
cia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora⁴ iu-
stionibus praeponunt, multi materna sectantes, paterna
perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt a-
matore. Pater senex est prouecta⁵q; aetatis: tua ipsius bo-
na ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum apposi-
tis fratrem alloquebatur, a patre edocta. Cui ille respon-
dens, negat se iturum Corinthum, quoad patrem superes-
se audiret. Hoc quum mater renuntiasset, tertio Perian-
ther caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcy-
ram velle concedere, sed ut hic Corinthum proficiscatur
ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Perianther
Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur.
Haec omnia edocti Corcyraei, ne ad ipsorum regionem
Perianther accederet, adolescentem interimunt. Ob haec
igitur Perianther de Corcyrae ultionem sumebat. Lace-
daemonij ingenti cum classe ubi peruenere, Samum ob-
federunt, succedentesque muro, turrem mari imminen-
tem iuxta suburbanam transcenderunt. Sed mox cum magna
manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed
quum a superiore turri (quae tergo montis prominebat)

¹ eiusmodi
esse cuius ta-
nandi ratio
nulla iniri
posset: vel,
Nulla via esse
sanatilis. Magis
ad verbum, Nul-
lum exitum habere.

² interroga-
tione: vel, con-
pellatione

³ Sinistra: vel
infausta
⁴ multis equi-
tate antepti-
nunt. i. Equis
& bonis sum-
mo impetu praese-
runt.

erupissent tum auxiliarij, tum ipsorū Samiorum permul-
ti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuis-
sent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentiq; ab hoste cēdebantur. Quod
si Lacedæmonij qui aderant, Archiē & Lycopē similes ex-
stitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias &
Lycopēs soli cum Samiis ad murum refugientibus irrum-
pentes, interclusa ad redeundum via, intra urbem Samio-
rum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samij fi-
lio, eodemq; tertio ab hoc Archia, congressus sum¹ apud
Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospiti-
bus maximè Samios honorabat) sibi dicente Samio no-
men à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias stre-
nuè pugnans, Sami mortem oppetisset: se verò ideo Sa-
miis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis pu-
blicè affectus egregia sepultura. Lacedæmonij, quadragin-
ta diebus in oblidendo absumptis, quum in suscepta re ni-
hil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt.
Fertur Polycratem, (ut rumor quidam temerarius ema-
navit) magnum numerum monetę patrię è plumbo per-
cussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse:
atq; ea accepta illos recessisse. Hęc primam expeditionem
Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperūt. Sa-
mij qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæ-
moniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in
Siphnum deficiebant enim pecunię. Vigebant autem ea
tempestate Siphniorum res, eratque hęc insularum locu-
pletissima, ut in qua auraria & argentaria metalla essent,
vnde tantum pecunię fiebat ut ex decima eius parte repo-
neretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuiq; par,
Siphniis pecuniam quæ quotannis cōficiebatur, distribu-
entibus. Qui ubi thesaurū confecerunt, nunquid diu per-
manere possent ipsi pręsentia bona, consulere oraculū.
Eis ita Pythia respondit:

¹ apud Pita-
nen (huius e-
nim tribus e-
rat) qui ex
omn. hosp. Sa-
mios potissi-
mum honora-
bat, suoq; pa-
tri impositū
Samij nomē
dicebat, quod
suus pater Ar-
chias str. &c.
Valla ita vertit
quasi ōs, quod
est ante ξεί-
νων, referrat
δῆμον, quum
referrat Ap-
pilo.

² Hęc expli-
cantur statim
post.

³ id est, domus
publica.

² Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
Cana foris facies, tunc vir vaser adsit oportet,
Qui notet e ligno agnem, legatumq; rubentem.

Erant eo tempore Siphniis³ prytaneium forumque Pario
lapide exulta: hoc autem oraculum Siphni neque tunc
statim, neque post aduentum Samiorum intelligere po-
tuerunt.

ruerunt. Nam Samij¹ quum velocissimè ad Siphnum applicuissent, miserunt ad urbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, ut obseruarent lignum agmen ac rubrum legatum. Nuncij igitur ubi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis se mutuatuos, Samij eorum agros populabantur. Id audiētes Siphnij, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumque multi ab urbe interclusi, quos postea centum talentis recuperauerunt. Ab Hermioneis quoque Samij pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentē, quam Træzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa nauigassent, sed ut Zacynthios ex insula summouerent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt, ut templa, quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prælio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt, eaque rostra apud Mineræ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, in fensi quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affecissent, & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa. Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, utrinque octonum pedum. Item per eam totam altera fossa depressa est² viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quam deriuata à magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur. Huius fossæ architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus amplissimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis ex-

¹ quum primum Siph. applicuerunt.

² viginti cubitorum altitudinis. i. profunditatem, triū autē pedū latitudinis. Val la pro τεῖ-
πον legi
τεπλον.

3 rebellave-
runt: vel in
surrexerunt.

a inuadendū
regnum
3 tebe' tasse,
vel inuadendi-
te

4 tu vlla cō-
tentus, vel dis-
cessurus, ma-
gis in parua
ex illa aucto-
ritate oria-
tus.

5 Si forte ta-
men mortui
te uererent,
puta fore ut
etia Astyages
Medus rebel-
let: si res ita
se habent ut
ante id est, si
mortui nihil
possunt: non re-
surgunt quem
antea, tūc nō
potest ut no-
tum aliquid
malum ad il-
los tibi repul-
sionem.

6 a quo veni-
ens, amicus
noster. Ne enim
oculis audien-
tes esse re-
beat.

tendimus. Cambyse Cyri circa Ægyptum immorante,
ac delipiscente, duo magi iidemque fratres¹ coniuraue-
runt: quorum alterum Cambyles reliquerat rei domesti-
cæ curatorem. Ille cognita Smerdis nece, quæ occultaba-
tur, paucisque Persarum erat nota, plerisque cum viuere
arbitrantibus,² rebellandum sibi putauit, atque ita rem
esse aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi
vna coniuisse, corporis habitu quam simillimus Smerdi
Cyri filio, quem Cambyles fratrem suum interemerat: nec
specie tatum corporis Smerdi assimilis, sed etiam cogno-
minis. Hunc virum magus Patizithes instructum quem-
admodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium so-
lium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca,
tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edice-
rent ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Camby-
si. Hæc caduceatores alij alibi edixere. Is quoque qui ad Æ-
gyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambylem atque
exercitum in Ecbatanis Syriae agentem) stans in medio,
præcepta magi exposuit. Hæc audiens Cambyles, vera lo-
qui caduceatorem ratus, seque à Prexaspe esse proditum,
quod missus ad occidendum Smerdin, rem non peregis-
set, intuens in eum, Prexaspes, inquit, rem mihi non ex- 82
quitas es quam iniunxeram. Ad quem ille, Ista here, ait, ce
handquaquam vera sunt, ut aut frater tuus aliquando re- ce
bellet in te,³ aut quippiam ex illo viro certaminis existat ce
magni exiguive. quippe quum ego sim exequutus quæ tu ce
mihi imperasti, quique hominē meis ipsius humanim ma- ce
nibus. Quod si defuncti rebellāt, expecta ut etiam Astya- ce
ges Medus in te rebellet: si autē ita habet ut antea habe- ce
bat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur ce
mitte mecum qui assequantur caduceatorem, qui percon- ce
tando indagēt⁴ nunquid a quo Smerdi rege nobis denun- ce
tatum venit, cum audierit. Hæc loquentem Prexaspem ce
Cambyles audiens, quæ⁵ placuissent, cōfestim ad alle-
quendum caduceatorē⁶ misit. Eum, ubi rediit, Prexaspes
his verbis interrogat. O homo, quando quidem te ais a
Smerdi Cyri filio⁷ nuntium, dicito veritatem: qua
dicta, ab eo sospes. Num Smerdis ipse in conspectum
datus tibi ista mandauit, an quispiam eius ministrorum?

Tum

Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin Cyri filium, ex
 quo Cambyles aduersus Ægyptum fecit expeditionem,
 nunquam contempsit: sed magus quem Cambyles rerum
 suarum familiarium procuratorem constituit, is mihi ista
 mandauit, dicens Smerdin Cyri filium oportere hæc apud
 vos dici. Hæc ille loquens, nihil mentitus est. Tum Cam-
 byles, Prexalpes, inquit, tu quidem quia ut vir bonus im-
 perata fecisti, culpam effugisti: verum quisnam fuerit
 Persis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomi-
 ne? Ad quem Prexalpes, Ego, inquit, hoc quod actum est
 mihi videor intelligere. Magi sunt qui aduersus te insurre-
 xerunt, Patizirhes quem tu rerum familiarium curatorem
 reliquisti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambysem, quum
 Smerdis audisset nomen, percussit veritas lermonis, ac
 somnij, per quod ei quidam visus fuerat nuntiare Smerdin
 regio insidentem solio, ad cælum usque pertingere verti-
 ce. Agnosceus itaque sine causa fratris interemptorem se
 fuisse, deflebat Smerdin. Quem ubi defleuit (ut erat omni-
 cla le afflictus) in equum insiluit, habens in animo⁴ quam
 rapidissime Susa versus exercitum ducere in magum. Insi-
 lienti in equum⁵ vagina gladij excidit, unde nudatus gla-
 dius perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte, in qua prius
 ipse tanquam opportuna ad feriendum (ut sibi videba-
 tur) percusserat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus
 Cambyles, quòdnam illi oppido nomen esset interroga-
 uit. Illi aiunt, Ecbatana. Sed quum fuisset iam antea Cam-
 bysi redditum ex vrbe Buri oraculum, cum in Ecbatanis
 decessurum, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ
 (ubi res eius omnis erat) senem vita functurum: at oracu-
 lum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc⁶ postquam sci-
 ficitatur, relipuit, oppidi nomen audiens, tum magi iniu-
 ria perculsus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens,
 Hoc in loco, inquit, fatale est Cambysem Cyri decedere.
 Hactenus tunc loquutus. Vicesimo dehinc die accitis Per-
 sarum qui aderant præstantissimis quibusque, ita inquit,
 Quod maximè occultum volebam Persæ, id cogor a-
 pud vos efferre. ego enim quum apud Ægyptum age-
 rem, inter quietem visum vidi,⁷ quod quidem minimè vi-
 sum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidam domo

1 iniunxisse:
vel, mandasse

2 Videtur hæc
phrasis respon-
dere no. 1a. Il-
lus non hé en
son cœur.

3 defleuit, &
de tota cala-
mitate questus
est, in equum
insil.

4 quæ primū,
vel, primo quo-
que tempore
gladius va-
ginæ excidit.

5 postquæ sci-
ficatus, op-
pidi nomen
rescriuit, tum

magi iniuria
perculsus, tū
ex vulnere,
resipuit, vel,
ad se rediit: &

intellecto o-
raculo, vel, &
quæ mente cō-
plexus esset ora-
culum, dixit.

Hoc in loco
fatale est
Camb.
7 eo redactus
sum ut id a-
pud vos effer-
ram.

8 quod utinam
minimè vi-
dissem.

1 impia

2 Quū verò
ille superstes
non sit, hoc
mihi secūdo
loco relin-
quitur impi-
mis necessa-
riū, ut vobis
māda de
de his quæ mi-
hi vita exce-
denti præstari
volo, hæc igitur
a vobis
extremū pe-
ro, per regios
deos obt.

3 ut recupe-
retis pro viri-
li vel, Pro viri-
li.

4 omne illud
factum suum
defleuit.

5 Alij, Carie
persuaduit. a-
lij etiam aliter.

adueniens, nuntiare Smerdin in regio sedentem solio, cœ-
lum capite contingere. Ex quo veritus ne a fratre exuerer
principatu, properantius quā prudētius feci. neq; enim
in hominis natura situm est auertere quod euenturum
est. Itaq; demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interi-
mendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius de-
gebam, nequaquam coniectans fore ut Smerdi sublato,
alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus
euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum ex-
stiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis ma-
gus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstravit
in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetra-
rim, iam vobis Smerdin Cyri nō superesse existimatis, sed
magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum
domesticarum procuratorē reliqueram, alter eius frater
est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam
vltisci, indigna a magis passi, is¹ immerita morte a proxi-
mis suis affectus est. Secundo loco (quod reliquum est
Persæ) necessariū mihi demandare vobis quod ē
vita exiens effici mihi cupio atq; opto, per regios deos ob-
restans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui
adeſtis, ne per ſocordiam permittatis ut imperium rursus
redeat ad Medos. Sed si dolo occupatū est, illud dolo surri-
piatis: sin vi præreptum,² vi recuperetis. Hæc vobis facien-
tibus, & tellus fructum proferat, vxoresq; & pecua patiant
in omne tēpus libertate fruētib;: ſecus faciētib; con-
traria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuiq; Persa-
rum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus
Cambyſes,³ defleuit omnem suam conditionem. Persæ ut
regem lamentantem conſpexere, vniuerſi tum vesti-
ta reſcindere, tum effuſo ploratu uti. Poſt hæc ubi ſemoris
os⁴ vitiatum eſt, femurq; celerrimè contabuit, Cambyſi
vita erepta eſt Cyri filio, quum regnaſſet ſeptem omnino
annos & menſes quinq;, nulla vnquam prole ſuſcepta vi-
rili ſceminæve. At Perſis qui aderant magna offuſa eſt in-
credulitas, rerum potiri magos, interpretantibus potius,
Cambyſem quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe ut illi
omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro cer-
to habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare, ut-
pote

pote Prexaspe usque pernegante à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambyſis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum. Magus defuncto Cambyſe, ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnavit mentes ſeptem, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambyſis: per quos meſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiaque exhibuit, adeo ut eius defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſia incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis magus immunitatem tributorum ac vacationem militiae in triennium tribuit: atque hoc quidem ſtatim adeptus imperium edixit. Octavo autem meſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filium Cyri primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerum quempiam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque¹ eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædimam, quam Cambyſes tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambyſis vxorum: miſit ad eam quendam ſciſcitatum quo cum homine cubaret, cum Smerdi Cyri,² an cum altero. Illa remiſſo nuntio, negavit ſe id ſcire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidiffet vnquam, nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hanc ruruſus mittit Otanes, inquit, Si ipſa Smerdin Cyri non habes cogni-
tum, ſaltem ſciſcitare ab Atossa quo cum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa ſuum ipſius ignorat fratrem. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire poſſum, aut ullam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quiſquis eſt, quum primum adeptus eſt regnum, nos diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior. itaque tertio nuntium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decerte bonis ortam natalibus, ſuſcipere periculum quod te ſubire pater hortatur. Si enim iſte Smerdis filius

¹ quum eum ſuſpectū imponere haberet, ita egit: Quum hab.

² an cum alio quopiam.

Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo
frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obu-
net, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agi-
to: quum tecum cubabit, animaduertesque soporatum,
palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum
Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum
Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faci-
at, magnum adire discrimen, quoniam probè scit, si ille
careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore ut
ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma
quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem
Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat,
non exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia,
quæcunque receperat patri exequuta est. nam ubi vices e-
ius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum
per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vnâ
cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures
palpauit: quibus carere hominem non difficulter, sed faci-
lè sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrimè patrem certio-
rem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & Gobrya Per-
sarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam ac commo-
datissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte
rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Ota-
nes attulerat, admiserunt: constitueruntque ut singuli si-
bi singulos in societatem deligerent è Persis quibus ma-
ximè considerent. Asciiuit itaque sibi Otanes Intapher-
nem, Gobryas Megabyzum, Aspatines Hydatnem. hi
quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hy-
staspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenisset, pla-
cuit sex Persis nunc in societatem adsciscere. qui quum se-
ptem essent, congressi colloquuti que, fidem mutuò dede-
runt. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ ve-
nisset, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar
ego solus nosse magum regnare, & Smerdin filium Cyri
mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc
me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quan-
do quidem contigit ut vos quoque rem sciatis & non solum
ego, videtur mihi confestim esse transigendum neque dif-
ferendum. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fi-

24 li, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo in
 25 ferioſorem eſſe patre tuo, indolent præfers: noli tamen ita
 26 properare ad rem aggrediendam inconſultò, ſed conſide-
 27 rantius illam capeſſe, quam ita demum aggredi debemus
 28 quum plures fuerimus. Tum Darius Viſi, inquit, qui ad-
 29 etis, ſi eo quem Otanes dixit utemini modo, ſciatis vos
 30 deterimè perituros. aliquis enim privati lucri ratione ha-
 31 bita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis po-
 32 tius per vosmet qui cœperatis, iſta exequi: ſed quoniam
 33 ſtauiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut ho-
 34 die tranſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur
 35 dies, non alium occupaturum ut me apud magum accu-
 36 ſet, ſed me ut vos accuſem. Ad hæc Otanes, quum cerneret
 37 Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare com-
 38 pellis, nec ſinis differre, age, expone nobis ipſe quoniam
 39 pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias
 40 nanq; diſpoſitas eſſe, ipſe quoq; etſi non viſu, certè auditu
 41 noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens
 42 Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratio-
 43 ne declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſ-
 44 ſunt, ſed vnde nihil clari operis exiſtit. Vos verò noſtis, ex-
 45 cubias quæ diſpoſitæ ſunt, haudquaquam difficiles eſſe ad
 46 penetrandum. nam quum nos tales ſimus, nemo non,
 47 quiſquis ille ſit, cedit nobis, partim ob reuerentiam, par-
 48 tim ob timorem. Adde quòd habeo prætextum accom-
 49 modatiſſimum * cui innitamur. ſiquidem è Perſis veniſſe
 50 me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nuntia-
 51 re. Vbi enim expedit mendacium dicere, dicatur. nam
 52 idem optamus quique mendacium dicimus quique veri-
 53 tatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur
 54 quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui ve-
 55 ram dicunt, ideo dicant ut verum dicendo aliquod lucrum
 56 conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt.
 57 ita non idem factitando, idem tamen obvinemus. quòd ſi
 58 nihil lucri faciendum eſſet, peræquè & verax foret men-
 59 dax, & mendax verax. Quod autem ad ianitores attinet, ſi
 60 quis eorum libenter cedit nobis, utilius ei ſuo tempore e-
 61 rit: quis reſiſtere conabitur ut erit hoſtis, ita tunc pro hoſte
 62 habeatur: deinde intro irrumperes, rem tranſigamus. Poſt

i haud diffi-
 culter poſſe
 pertransiri.

Nam q.

1 quo innitē-
 tes pertrans-
 eamus. ſiqui-
 dem e P.

1 conſequan-
 tur, & aliquis
 magis iſtis
 conuertatur,
 vel ſedente:
 id eſt moriga-
 ut in ſe prabeat.

q. d. ut aliquis
 magnanimum
 ad eorum vo-
 luntatem con-
 vertat. In ſe
 autem qua pro
 xima ſequun-
 tur, acem la-
 tionem ſequun-
 tur inſcripta

1 calumniosè
2 Neque hoc
cortu dissolu-
to, eundem
aliò censeo
quàm recta
ad magum.

3 præterea
apud Persas
in maxima
existimatio-
ne esset.

4 pollicitan-
tes se decies
millies ipsius
bona multi-
plicaturos.

hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recu-
perare imperium: aut, si recuperare non poterimus, mor-
tem oppetere, quàm, quum simus Persæ, viro Medo pare-
re, & quidem aures non habenti. Quum præsertim qui-
cunque vestrum Cambyse agrotanti adfuistis, memoria
teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est,
nisi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non
admittebamus, inuidiosè dici à Cambyse existimantes.
Nunc igitur calculum pono in Darij sententiam: neque
hunc cortum dissoluendum censeo, sed statim aduersus
magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri compro-
barunt. Interea verò dum ab istis consultatur, fortè hoc
contigit, ut magi inito inter se consilio statuerent conci-
liandum sibi amicum Prexaspem, quòd indigna passus à
Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mor-
tem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu
interemisset: quòd præterea ob id apud Persas maxima fla-
grabat inuidia. His de causis accitum hominem, sibi ami-
cum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fal-
laciæ quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturum
neque cuiquam mortalium patefacturum, pollicitantes
innumerabilia se ei duros. Recipiente Prexaspe factu-
rum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se
habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideoq;
iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Per-
sis imperari & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, ve-
luti homini summæ apud Persas authoritatis, & qui sæpe-
numero asseuerasset eum esse Smerdin Cyri ac eadem à
se factam pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratum
exequi dicente magi conuocatis Persis hominem in tur-
rim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea
quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsusque
ab Achæmene, seriem familiæ Cyri recenset: & ubi tan-
dem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Persas
beneficia. His expositis, prompsit veritatem, causatus i-
deo se hætenus occultasse quòd sibi tutum non fuisset
proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate
coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smer-
din Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quo-
que ver-

que verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recupera-
rent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput
e turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir
per omne tempus vitæ spectatus, occubuit. At septem
Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque
rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino
eorum quæ circa Prexalpem acta essent: sed hæc inter e-
undum in medio itineris audierunt: eo quæ à via secedentes
85 iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optaue-
rant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse ado-
riandam: qui verò cum Dario, confestim eundum, & quod
decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparue-
runt septem accipitrum paria, insectantium duo paria
vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod
intuentes septem Persæ, sententiam Darij comprobarunt:
& mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt.
Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit.
nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid
huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina
cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in au-
lam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nun-
tiis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque
inter percontandum ianitoribus minitabantur quòd ho-
mines ingredi permisissent: atque vltèrius pergere volen-
tes eosdem prohibebant. Isti se mutuò cohortati, eductis
gladiis, eos a quibus arcebantur, ibidem trucidant: idem-
que cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc fortè
ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta
consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunu-
chos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fie-
bat animaduertentes, ¹ ad vires conuersi sunt: quorum
vnus occupat arcum, alter lanceam sumit, atque inde ² mi-
scentur inuicem. Verùm arcus ei qui illum sumpserat,
quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea
tuebatur, tum Aspathmis femur percussit, tum oculum
Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen
& vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnera-
uit: alter verò quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum
qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus.

¹ rem iterum
in disquisiti-
onem voca-
uerunt. Ex
quibus Ota-
nes omnino
auctor erat vt
differret, ne-
que, rebus fla-
gratibus, in-
ceptum ca-
pessent: (vt
legatur, οἰδύ-
οιται, at Da-
rius confest.

² vires suas
aduersus il-
los expetiri
ceperunt. vel,
Pro viribus il-
lis obfistere ce-
perunt.
³ manus con-
ferebant.

1 Quum au-
tē pedem cō-
ferret cum m-
vel. Quum au-
tem manu con-
ferret. vel.
Quum ad o-
ssa Gobrias
magum:

2 Ego certē,
ut adhuc no-
strum vult
rerum solus
ponatur, vel,
ut totum impe-
rium vni no-
strum posside-
re feratur, au-
tor non fue-
rim q. d. Non
est postea de
hoc cogitandum
ut imperium vni
deferatur. Ne-
que enim dicit,
Postea de fe-
ratne, quasi ia
antea deatum
fuerit. Sic intel-
legendum pau-
lo post perit-
ur. huius per-
uulgis.

3 Nam quo
progressa sit
Cambylis in-
solentia vidi-
stis, & magi
insolentiam
expectatis.

4 Quomo-
do autem mo-
narchia sit res
bene ordina-
ta, in qua li-
cet pro lib.

Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Go-
bryas: quum autem Gobrias esset implicitus cum ma-
go, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Go-
bryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas otolum
stantem, interrogavit cur nō vteretur manu. Responden-
ti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu verò, inquit, vel per v-
trumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pu-
gionis ictu vibrato magum castrum percussit. Interiectis ma-
gis capita demunt, eaque gestantes quinque eorum, duo-
bus reliquis qui sauci erant illic relictis, tum quod inuali-
di essent, tum arcis tuendæ causa, foras procurrunt cum
vociferatione ac tumultu: ceterosque Persas compellan-
do, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul
quicumque magorum ipsis occurrebat mactabant. Per-
sæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, &
ipsi facienda sibi eadem censuerunt: eductisque gladiis, ut
quemque reperiebant magum, interficiebant: & nisi no-
ctis interuentu colubiti fuissent, neminem magorum re-
liquissent. Hunc diem Persæ maximè solennem publicè
obseruant, & in eo ingens celebrant festum, vocantes id
Magorum cadem, id est magorum cadem, quo die nulli mago-
rum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domum
continent. Vbi sedet tumultus, diesque quinque excē-
sere, ij qui magos inuaserant, de omni rerum statu con-
sultabant. Quorum orationes etiam apud nonnullos Græ-
corum fide carent, tamen huiusmodi faciunt: Omnes
hortabatur ut rem Persicam in medium constituerent,
ita inquit, Vnam è nobis principem fieri amplius mi-
hi non videtur: neque enim id aut iucundum est, aut bo-
num. Nam & quò licentia Cambylès procellerit, nostis,
& quò magus. Quid igitur nobis opus est monarchia,
quam fastidimus? in qua licet pro libidine agere omnia
impunè: quæ virum, etiam si optimus omnium fuerit, ta-
men, quum in ea positus est, extra consuetos abiecerit
sentus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingent-
iam hominum, ingeneretur ex præsentibus bonis insolent-
ia. Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem

& c. vel, Quomodo autem in monarchia res bene composita esse possint?

5 Hæc autem duo habens, omne vitium habens

malitiam

malitiam habet, tum per insolentiam, quod expletus o-
mnibus rebus est, tum per inuidiā multa facinora admit-
tens. At enim vir tyrannus, ut qui omnia bona obtineat,
debebat sine dolore esse: verū ita natura comparatum est
ut is sit aduersarius popularibus suis. si quidem eorū opti-
mis quibusq; qui superstitēs sunt atq; viuunt, inuidet, de-
terrimis delectatur: & quod indecentissimum est, crimi-
nationes admittere optimum putat. Nam siue admireris
eum modeste, offenditur quod non effusē hoc facias: siue
effusē facias, offenditur, quasi sibi assenteris. Et ut exequar
dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, fœmi-
nis vim affert, indemnatos interimit. At quum domina-
tur multitudo, primū quidem nomen obtinet omnium
pulcherrimum, isōnomia, id est iura æqualitatem: de-
inde verō nihil eorum agit quæ monarchus: hoc est uni-
cus princeps nam magistratus tum sorte deliguntur, tum
administratorum rationem reddunt: omnia deniq; consi-
lia in commune referuntur. Itaq; (ut meam dicam senten-
tiam) censeo nobis monarchiæ deiectionibus statum mul-
titudinis esse optandum. in multitudine enim omnia in-
sunt. Otaues quidem hanc sententiam dixit. Megabyzus
autem ad oligarchiam, id est ad statum paucorum, rem
traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis, Quæ Ota-
ues dixit de obolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me
quoq;: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri
ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Ete-
nim populari multitudine nihil est neq; insipientias, neq;
insolentius. Itaq; eos qui tyranni sauitiam fugiunt, ad in-
temperantis plebis recidere leuitiam, nequaquam tole-
randū est. Nam tyrannus, si quid facit, intelligens facit: at
plebi suum est nihil intelligere. quo. n. pacto sciat, qui neq;
edoctus est, neq; honestū nouit, ne domesticum quidem?
& qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti

I Vt contra-
rio modo se
in populares
suos getat
vel, contrarium
morum erga
suos populares
prædixit. vel
brevis. Sed in
re comparatione
est in iure. et
in prædicatione, et
maius adhe-
renter.

2 de terris delectatur: enu-
mationibus et-
iam, *vel cal-
lumnis*, locū
dare optimū
putas. Et
(quod est
quoddam mi-
nime omniū
secū consen-
tiens) si qui-
dē cum me-
diocri (*vel me-
dica*) admira-
tione prote-
quaris, infen-
sus est quod
non impense
colatur: si
impense quis
eum colat, co-
cuto tanquā
affertatione,
offenditur.

3 Nobis igitur
omnibus et
liberationem.

rur centum milliam facientibus tyrannidem, euehendam (vel, promouendam) et
 le multitudinē in multitud. & centum milliam facientibus de tyrannide deliberationem.

4 qui tyranni intolerantiam fugiunt, in plebis effraze intolerantiam incideret, neque.

{ At plebs nulla intelligens in est quomodo enim totelligat, *(vel unde enim intelligentia ei adit)* qui nec edocuit nec novit bene fieri quicquam, ne in sua quidem facilia; & qui ad res ag. &c. sed sicut p. test. c. d. t. e. g. p. m.

1 Nam qui hoc animo præditus sit, sine ulla reprehensione multitudinē gubernauerit, ut tac &c. *Sequentia prorsus loci scriptura, mendi suspensa est, videtur tamen ita reddi posse:* Atq; hac potissimum ratione (vel, hoc potissimum modo) consilia taceri apud aduersarios queant.

2 Monarchus euadit: 3 sentio, quū per vnum nō inuoluntate liberatur, hoc vniū imperium multis esse tuendum, ac præterea, leges patrias nō esse soluendas, quæ rectæ sunt, vel, bona. non enim cōsulū nobis hoc fuerit. Hæ tres dictæ.

4 Conspirantis (vel, conspirantis) loci.

flumini similis? Quare si qui malè consultum Persis cupi-
unt, ij statu populari vtantur: nos verò cætu virorum o-
primorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam in-
tereos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est opti-
ma existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam di-
xit. Tertio loco suam Darius, inquit, Quæ Magabyzus
dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, rectè mi-
hi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum,
non rectè. propositis enim tribus statibus, & his omnibus
optimis, ut optimè imperet populus, optimè pauci, optimè
vnus, inter hæc multo antecellere vnus imperium sentio.
imperio enim vnus viri qui optimus sit, nihil melius esse
constat. Quod qui sentit, non immerito statum popula-
rem missum faciat. ut taceam sic præcipuè consilia in ad-
uersarios trahi solere. At in statu paucorum, quum plures
virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim
odia excitari consueuerunt. quum enim quisque princeps
esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia in-
ter se odia euadunt. Ex quibus seditiones existunt, è sediti-
onibus cades, è cadibus ad vnus imperium deuenitur.
vnde intelligi datur quanto sic hoc illo præstantius. iam ve-
rò, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoria-
tur: exorta malitia in republica inter malos, non odia si-
unt, sed amicitie validæ. qui enim aduersus rem publicam
facinorosi sunt mutuo se occultant: idque tandem sit dum
aliquis populo præpositus tales homines compescat, is vi-
delicet quem populus inter ceteros admiretur. Ille quam
admirationi est tunc verè monarchus ostenditur, decla-
rans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissi-
mam. At præ ut in summā omnia colligam, vnde nobis li-
bertas exiit, & a quo data? a populo, an ab oligarchia,
an a monarcho? Ego igitur sentio, quum sitis per vnum vi-
rum liberati, vos debere talem rem complecti, ne aniqui
leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequaquam
facius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vna me
quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris equalitatem
facere Persis studebat, ubi ipsius sententia relecta est
apud alios, ita in medium loquutus est, Viri seditionis quo-
nam contra necesse esse vnum aliquem è nobis regē fieri,
hic

ri siue per sortem, siue permissu Persarum per multitudinis
 electionem siue qua alia ratione, equidem ego¹ vobis non
 refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et
 hac lege cedo vobis ius meū imperij, vt nulli vestrum aut
 ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc
 loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic
 alius non refragatus, è medio abiit aliò sessum.² Cæteris
 autem septem de rege iustissimè deligendo consultanti-
 bus, vitam est, si ad aliquem ex ipsorū numero regnū per-
 ueniret, Otanè donari debere peculiariter eiusq; deinceps
 posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas
 honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ
 ideo decreuerunt ei donanda quòd primus rem agitaue-
 rat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiari-
 ter Otani decreuerūt: illa verò in commune, vt regiam in-
 troite vniciquæ è septem sine internuntio liceret, nisi for-
 tè cum vxore cubaret rex: neue regi fas esset aliunde quàm
 è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem
 hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum
 in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus
 edidisset, is regnum Cambyſis obtineret. Erat autem Da-
 rio quidam equiso, vir solers, nomine OËbares: ad quem
 Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OËbares
 de regni negocio sic inter nos conuenit: sub ipsum statim
 solis ortum equis conscensis, vt cuius equus vocem primus
 ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes nūc
 comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo a-
 lius. Ad eum respondens OËbares, Here, inquit, si in hoc
 versaris vt rex sis vel non, ³ huius rei causā considerare te iu-
 beo, & bonum habere animum, ante te fore regem nemi-
 nem eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Da-
 rius habes istiusmodi commentum, adest tempus cōmi-
 niscendi, nec differendi rem, vtpote crastino die nobis
 futuro certamine, Hæc vt audiuit OËbares, ita facit. Vbi
 nox aduenit, vnā equarū quam equus Darij maximè ad-
 amabat, in suburbana adducit, ibiq; alligat: tum equum
 Darij eodē ducit: eumq; circumagens, identidem equæ
 admouet, ac tandem admittit. Postero die, simulatque
 illuxit, sex Persæ ex conuento adfuerunt equis insidentes.

¹ vobiscum
 non contem-
 dam. ² Alie co-
 petitorē non ha-
 bebim. Sic e-
 paulo post in
 inuentione.

² Ceteris adde. Ac-
 que ad hunc
 vñ diem in
 la hæc fami-
 lia inter Per-
 sas libertate
 retinet, nec
 impetto regu,
 nisi quantum
 ei vñum fac-
 rit, patet, le-
 ges Persarū
 nō transgre-
 diens.

³ de hæc re
 securum esse
 te velim.

& quum in suburbanis vltro citroque vectarentur, vbi ad locum peruenerunt vbi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darij equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitum edito, proinus fulgur sereno celo tonitruque exiit. Hac quum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotem voti fecerunt. nam ceteri ex equis desili- entes, Datum adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuisse machinatum, sunt qui aliud. vtroque enim modo re- fertur a Persis. Volunt namque OEbarem atrox tatis ma- nu huius equę genitalibus ipsam manum intra sebhigacu- lum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis ortu, quum equi digressuri essent, eam naribus equi Darii adinuif- se, equumque ad oloris sensum infremuisse atque hinnif- se. Darius itaque Hystaspis filius, declaratus est rex, cui omnes Asiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui a Cyro & rursus a Cambyse subacti, nunquam tamen in seruitutem redacti sunt, sed hospites exiterunt. Hi Cam- bysi aduersus Ægyptum præsto fuerant, quibus inuitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum, Darius matrimonia ex Persis auspiciatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nu- pserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis filij Cyri filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Oranis duxit, quæ magum prodidit. Idem viribus omni ex parte stabilitis ante omnia simulachrum è lapide factum statu- it hominis equo insidentis, inscriptis in hæc verba literis, DARIUS HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTU- TE, (cuius nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISO- NIS, PERSARVM REGNV M ADEPV S EST. Hisa- pud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapcias vocant) constituit: earumque singulis præfides præfecit: taxaco quod penderetur tributo per nationes, aliis finiti- mos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gētes attribuens. distributo prouinciis hunc in modum tributo quod exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentum, ij Ba- bylonici talenti pondere: qui aurum, ij Euboico pondere afferrent. Valer autem Babylonicum talentum septuagin- taminas Euboicas. Etenim sub Cyro atque deinceps sub Cambyse nihilum fuerat circa tributa institutum, sed

munera

1 Quum Cam-
byli aditū in
Ægyptū per-
miserunt.

2 Sunt qui
hunc locum ita
explicant. Ad-
iunctis ad no-
tiones (ut gi-
re) vicinam
regionem in eo
loco, præter
transgressus
vicinos, et
qui longius
et in diuiti-
bus alias gen-
tes tribuens.
Distribuit igi-
tur prouin-
ciis hunc in
modum tribu-
tum, quod qui-
dem exigeba-
tur, &c. Pre-
terea
gatur. Quod
dicitur in
per alexan-
dri, &c.

munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institutorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum verò, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idemquæ impositum his tributum) pendebantur quadringenta argentitalenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mylis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingenta talenta: Secunda portio hæc erat. Ab Hellepontis, qui ad dexteram illuc nauigantiû siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta: Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni, in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadringena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecenta autem & sexagena Dario obueniebant. Hæc quarta portio. Ab vrbe Polideio, quam coloniam Amphiloehus Amphiarai filius deduxit in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat communis) trecenta & quinquagena erat tributum. Quinta portio hæc. cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta proueniebant talenta, præter pecuniam è pilcario prouentualacus Mærios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarû, qui in Albo muro Memphitico statione habent: & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagyde & Gandarij & Dadice & Appirite, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Suis & cætera Cissiorû regione, trecenta: Octaua hæc portio A Babylone verò cæteraq; Assyria millena talenta argenti proueniebât, & præterea pueri calliati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis &

in trionfi-
bus Italia legi-
bus regiorum pro
regiorum.

Et aurea
in hac parti-
one omnis
thencia N
Vallan pra-
ced. 10 p 107 p
tionem verit.

1 Aurum au-
 tem ramenti-
 tium inueni-
 ture esse talen-
 tum Euboico-
 rum quatuor
 milliū sexcen-
 torū & octo-
 ginta, si ita ra-
 tio ineatur ut
 pſegma i ra-
 mētū, terdec-
 i est tanto argē-
 ti repēdatur.
 His igitur o-
 mnibus in v-
 num coagmē-
 tatis, Euboi-
 ca talenta nu-
 mero quatu-
 ordecim mil-
 lia quingen-
 ta sexaginta
 annuo tribu-
 to colligeban-
 tur. Ita *Βαδ-
 αμ* hunc locum
 interpretatur
 lib. 4. De asse,
 admonens legē-
 dū *ῥεῖσιν αὐτῶν*
ἡγοῦσιν.

quam lectio-
 nē & in vet. cod.

reperimus. Idem alio verbo hunc locum ita reddit circa initium eiusdem libri, Aurum
 vero ramentum si terdecies expendatur ad argentum, in summa reperietur
 ad rationem Euboicam esse quatuor milia talentorum, sexcenta q; & octoginta.
 Quibus in vnum coactis, ut summa eorum quæ quotannis colligebantur, qua-
 terdecies millena quingena & sexagena talenta Euboica.

ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocory-
 bantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima 88
 portio hæc. Caspij & Paulicæ & Pantimathi & Daritæ
 simul conferentes, ducena talenta afferebant. Undecima
 hæc portio. A Bactrianis ad Æglos vsq; , trecentorum &
 sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duode-
 cima hæc. A Paſtyica & Armeniis, eorumq; contermini-
 nis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Terriade-
 cima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis
 & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, ubi rex eos
 qui relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorū
 talentorum proueniebat tributum: Quartadecima portio
 hæc. Sacæ & Caspij ducena & quinquaginta talenta affere-
 bant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique &
 Sogdi & Arii, trecena talēta: Sextadecima portio hæc. Pa-
 ricanij & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta:
 Decima septima portio hæc. Mantienis & Salpiribus & A-
 larodiis ducena iniuncta talenta erant: Duodeuicesima
 portio hæc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosy-
 nœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Vndeui-
 cesima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multo nume-
 rissimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum
 super ceteros omnes afferebant tricena sexagena talenta
 aureorum ramentorum: Viceſima portio hæc. Quod si Ba-
 bylonica pecunia ad pondus Euboicū redigatur, sunt no-
 uies millena quingenaque & quadraginta talenta argen-
 ti. 1 Aurum vero si terdecies tanto ramentorum taxetur, in
 summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia
 talentorum, sexcenta q; & octoginta. Quibus in vnū co-
 tractis ad Euboicum computum, exigebātur in summam
 annui tributi a Dario, talentorum quatuordecim millia
quingenta & sexaginta. Minorem his summam omitten-
 dam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex
 Asia obueniebat, & aliquantulum ex Libya. ceterum pro-

cedente

cedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hæc est reponit*, Liquefactum aurum argentumque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex eoque auro argentoque, quoties pecunia indiget, tantum coarctat quantum usus postulat. Atque hæc quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes. Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermilla est, quod eam minimè Persæ colunt. Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyfes in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, qui que sacram Nisam incolunt, & Dionysio dies festos agunt. Isti Æthiopes eorumque finitimi, eodem quo Indi Calandiar semine vtuntur, subterraneasque habent domos. horum verique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam, binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucafi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem, quinto quoque anno afferebant centenos pueros, totidemque virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicar regionis id quod ad solem vergit, fabulosum est. nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. Indorum autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque ex lingua inter se dissonæ: & eorum alij sunt dediti rei pecuarie, alij non: item alij in palustribus fluminis habitant, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis nauigijs exceptant. Singula autem

quod Persæ immunes agros colant. Isti porro ad fer.

binos chænicos auri ingnem non experti.

1 seu vir seu
femina, ægr.

naugia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex In-
dis ferunt vestem è regete : quum vbi è flumine messue-
runt incideruntq; , plectentes in modum storeæ, tanquam
thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt
Indi pecuarij, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi,
qui talibus vti moribus narrantur : Quoties ciuium¹ ali-
quis aliquâve ægrotat, virum quidem sui maximè fami-
liares interimunt : quòd dicant illum morbo tabescen-
tem, carnes ipsis corrupturum : & licet se neget ille ægro-
tare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epu-
lanturque. Mulieri verò, suæ maximè necessariae, idem
quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo
iudem mactato pascuntur. Ideoque cum hac de causa, tum
quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non mul-
ti sanè eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum In-
dorum hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem in-
terimant, vtq; nihil serant, nec domos parandas existimēt.
atq; herba victitent. Estq; eis semen quoddam milij instar,
sua sponte nascens è terra, suo in calice : quod cum ipso ca-
lice lectum coquunt, eduntque. Eorum quisquis in mor-
bum incidit, is in locum desertum pergit, ibique decum-
bit, eius vel decumbentis vel defuncti curam gerente ne-
mine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in
proparulo est, sicut pecorum : color similis ac proximus
Ethiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non al-
ba, quemadmodum cæterorum hominum, sed atra, vt
color corporis : qualem Ethiopes quoque emittunt. Hi
Indi longius a Persis absunt,² & vento Austro obnoxij :
eoque Dario neutiquam obtemperabant.³ Cæteri Indi
Calpatyro vrbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad
ventum Aquilonem habitâtes : Et ex alijs Indis ij qui pro-
ximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, &
qui⁴ ad aurum præcipuè mittunt. Circa hæc enim pla-
gam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine are-
nosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine
minores, vulpium verò maiores. Earum nonnullæ & apud
eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ.
Hæ formicæ in faciendis sub terra domicilijs egerunt
arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo,
ipsa

89.

2 & versus
Austro ven-
tum.

3 Alij ex In-
dis Calpatyro
vrbi.

4 ad aurum
colligendū præ-
cipue mittun-
tur. In alio
dit. interpret.
Valla legitur,
qui ad Au-
stros mittunt,
pro aurum
vult mittunt,
vel profusum
tur.

ipsa specie corporis simillima. Ea autem quæ egeritur arena, auracea est: pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singulos camelos iungunt: mares a lateribus, quos fixato strahunt, feminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera ut a recentissimis foetibus abstractas iungant: Etenim apud eos camelus cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum viro ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciem, Græcis, utpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum legendum tendunt, ut quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina, siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultant tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinis, non quemadmodum aliis meridiæ, eoque effervescentis dū tempus est a foro descendendi: per quod spatium multo magis vit quam meridianus in Græcia, adeo ut dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies verò ferè Indos vit peræquè atque alios homines: declinante meridiæ, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum pervenit: quo tempore præcipuè friget. Vbi ad locum Indi pervenere, culeis quos attulere, arena completis, rapitissime retrò se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quāta in alio est nullo: ita ut nisi viam ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, ne trahantur, dissoluunt: sed non utrunque pariter. femina verò, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sanè pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulo antè dixi, ultimæ plagarū quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica

1 Ad quam colligenda qui in desertum mittuntur Indi. &c.

2 sic in ista ratione ut quod feruent. &c. vel, Hæc prudentia præciso ut quod. &c.

3 quamprimum: vel, primo quoque tempore

4 interim dum formicæ congregantur.

5 dissoluunt, si una nō trahatur utriusque. Ad est, Strabonem assequi pariter dū non possunt. Ita quidam hunc locum interpretantur, qui & aliam interpretationem admittere videntur.

6 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. Gall. Les saisons de l'année.

est: in qua & animantes tam quadrupedes quàm volucres, multo sunt grandiores quàm cæteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Niszi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicavi surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanã ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem, qua in vestiarium Indi vtuntur. Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec villo alio ab arboribus quàm styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret, ei quod nouimus contingere viperis, idq; (' vt credere debemus) solerti diuinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia foetiosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse foetiosa. Vnde fit vt lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quæ 90 grauida est, etiam impleatur, & alium foetum in utero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. Arctæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita vnum parit. nam vnâ cum foetu uterum emittit. Cuius rei causa est hæc: quod catulus leoninus, vbi moueri in utero incipit, quum habeat ungues longè acutissimos ex omnibus feris, uterum lacerat, augescensque magis ac magis, ungues imprimendo exulcerat: ita vt ad postremum, quum partus iostat, nihil uteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabia serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: hunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehendit,

1 versicolori

2 verationi contentaneum est,

3 superfœtet,

fr. 6.

hendit, sorbensque non prius dimittit quam deuorauerit. & ita quidem hoc modo perit. Femina verò talcm luit maculo pernam: quòd filij dum adhuc intra vterum sunt, patrem vlcilcentes matricem ambedunt: eiusq; alio ambela ita partum faciunt. Cæteri serpentes qui non sunt hominibus perniciosi, oua pariunt & magnam vim fortu- tum excludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terra- rum videntur: alati verò serpentes nusquam alibi nisi in A- rabia, aut certè non adeo frequentes. Hunc in modum A- rabes rhus comparât: Casiam autè sic: Postquam sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coris aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatz, veipertilionibus simillimæ, stridore diro & viribus præua- lentibus: quas ab oculis arcetes Arabes, sic casiam me- runt. Cinnamomum etiam quàm superiora mirabilius le- gunt. Nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quòd probabili ratione vtuntur, quòd quidam volunt id gigni in iis regionibus vbi Dionysus e- ducatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandi- bus quibusdam alitibus ad nidos è luto cōstructos in præ- ruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc A- rabes excogitauerunt: boum & asinorumque defectorum & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant: & vbi iuxta nidos posuere, procul absce- dunt. Ad hæc frustra delapsæ volucres, ad nidos suos carnē comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram dif- cili labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiā cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentissimo loco nascens, tamen fragran- tissimè olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, vel- uti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria vnguen- ta vtile, tum præcipuè ad suffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabi- ca regio mirificè iucundo quodam odore. suntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi videntur, quorum vnum caudas habet tam longas

& arctè am-
plexa: vel, Ed
arctè constrin-
gent: vel, Et in-
hærens.

& asinorumq;
mortuorū &
al. iumento-
rum membra
in quā maxi-
ma frustra cō-
cisa, in ea loca
port.

1 Quas si per-
mittantur tra-
here, id est de-
minuere ad ter-
ram, vel demin-
ui diffundere ter-
ra, huiusmodi co-
tracturae sunt
diu illae ad ter-
ram atterun-
tur: verum v-
nusq.

2 Chorasmi-
orum montes
incolunt,
Chorasmi-
orum inquam
& hyrc.

ut non sint tribus breuiiores cubitis: si quis trahi sinat, huiusmodi contracturae dum per terram atteruntur: nunc unusquisque pastorum haecenus est doctus arte fabili, ut plostellae faciant quae singularium ouium caudis subligent, superque plostellae caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem vergit, conterminata est Aethiopia terrarum habitatarum vltima. Haec & auri multum ferrum & vastos elephantes, prominentibus utrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon, viros maximos pulcherrimosque & aui longissimi. Atque haec quidem extrema sunt Asiae Libyaeque. De extremitatibus autem Europae quod pro comperto referam non habeo neque enim assenior fluvium quendam esse, Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad Septentrionem spectans, unde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem novi insulas, hoc est stannarias, unde ad nos venit cassiteros, id est stannum, nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Graecum est, non barbarum ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiosè quaesivi, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europae partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad septentrionem Europae quam plurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamē id à gryphibus auferre Arimaspi, viri unoculi, quod nec ipsum crediderim, ut viri nascantur unoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intusque cohibent ea quae nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima. Est in Asia planities quaedam undique cincta monte quinque in locis interciso quae aliquando fuit Chorasmiarum cum ipsorum finibus & Hyrcanorum, & Parthorum & Sarangaeorum & Thomaniorum: sed & posteaquam Persae rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces, qui quondam per singulas undique intercisiones ductus ac distributus totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: ubi verò in potestatem regis Persiae venerunt, hoc ab illo

illo sunt passæ, quòd anfractibus mōrium ab rege obstru-
ctis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu in-
terclusa est: interfluenteq; introrsum amne, planities quæ
intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora
amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes
pristino aquæ usu fraudatæ afficiuntur permagno detri-
mento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmo-
dum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt ¹ pi-
sum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis
aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres:
stantesq; ² pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur.
Tunc rex iis qui maximè indigebant portas referari iussit.
vtiq; eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra
humore hausto satiata esset, rursus oblerari: ita deinceps
alias, vt quique cæterorum populorum maximè aqua in-
digerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecu-
niæ exigendæ gratia præter tributum. Atq; hæc quidem
ita se habent. Cæterum rex vnum è septem viris qui ad-
uersus magum conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac ca-
pite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes, statim post
oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad
colloquium regis. etenim hac lege copuentum erat inter
magi oppressores, vt eis ad regem foret aditus sine inter-
nuntio, nisi cubantem cum vxore. Itaque non oportere si-
bi interuenire nuntium censens Intaphernes, quia foret v-
nus è septem, introire vtique volebat. sed quum ianitor &
qui à responsis erat introire non sinerent, quòd regem di-
cerent rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto
acinace, aures vtriq; naresq; præcidit, ac lora freni equiq;
ad ceruices ipsorum alligauit, hominesque dimisit. Qui
quum sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposu-
issent, Darius sigillatim quenq; Persarum accersuit, veri-
tus ne id communi sex Persarum consilio factum esset, ex-
plorauitq; nunquid id quod actum foret comprobarent.
Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fe-
cisse, hominem comprehendit eiusque liberos atque o-
mnem familiam: multis de causis credens illum cum suis
propinquis rebellionem fuisse moliturum: hos compre-
hensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad

¹ panicum

² id est, In an-
la regu. sic &
in sequen. locis.

1 Hæc ratio-
ne in ista ele-
ctione sequu-
ra sum.

2 Irâne tu vir
centenarius es
qui inf.

3 ut non tam
cum qui hæc
dixisset vici-
ter affectaue-
rit quam Po-
lycr.

regias fores accedens, plorabat atq; lamentabatur. id assidue faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset, misso ad eam nuncio rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnus electionem, ex vinētis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit, Si vnus *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, misso nuncio, inquit, Percontatur te rex quade causa, viro filiisq; prætermillis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quam filij, & minus iucundus quam maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si demon voluerit, atq; alij liberi, si hos amifero, esse possunt: alius frater, parētibus meis iam vita defunētis, nulla ratione potest esse. Hæc sequuta causam, ita loquuta est. visaque est Dario probè dixisse. itaque ea re delectatus rex, & cum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximum, cæteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septē Persis statim initio occubuit. Enimvero illud ferè circa Cambyxis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orcetes, Persa, cui nefarię rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec factò nec dicto quantulo-
locunque læsus esset, quemq; ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) causam: Quum aliquando pro foribus regis cōsiderent Orcetes & alter quidam Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylis, è verbis adiurgia peruenierunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciens Orceti inquit, Tunc in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ provincię adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit. eiusque tyrānide potiatur? Hoc iurgium audiētī Orceti adeo doluisse quidam aiunt, vt affectauerit non de obiurgante vindictam, sed Polycratem prorsus occidere, propter quē malè audisset. Alij (sed pauciores) inquiunt caduceatorem in Samum ab Orcete missum cuiusdam rei rogandę causa: (cuius autem, non dicitur) Polycratem autem tunc fortè in conclauicubantem fuisse, assistente ei Anacreonte Teio, siue id consulto

consultò, quòd res Orætis contemptui haberet, siue fortè aliqua huiusmodi factum. ad quem quum accedens Orætis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem conuertisse (erat enim ad parietem versus) neque quicquam respondisse. Hæ bifariæ causæ mortis Polycratis fuisse memoratur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis potest. Itaq; Orætes in urbe Magnesia degens, quæ est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsuam quendam Lydum, Gygis filium, cum nuntio in Samum ad Polycratem, cuius animū nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, duntaxat eorum quos nouimus (secundū Minoem, & si quis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animū induxerit vt mari potiretur. Primus inquam, extitit ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet spem Ionis atque insulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orætes factus, misit nūtiū in hæc verba, O RÆTES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quòd si ita feceris vt suadeo, prospexeris & tibi & salutem meam. Nam rex Cambyfes (vt mihi pro comperto renuntiatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur me ipsum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarum pecuniarum beneficio omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gauisus est, atq; obsequi volebat. maiorem enim in modum pecuniam auebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis Mæandrum Mæandri filium, scribam suam: qui non longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum templo Iononis omnem dicebat. Hunc Orætes quum cognouisset speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum parvam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaq; scrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Mæandrus quum inspexisset, Polycrati renuntiavit. Ennumero ne illuc se conferret, magnopere dehortabatur tum oracula

1 id est, Primus inter homines. Hoc addit, qd Minos habebatur Iouis filius.

2 cui ego ostendam, vel. representabo.

3 Mæandrum Mæandri fil.

4 At Orætes quum exploratorem adueniatem audisset, ita egit. Ad verbum. Expectari aud. Iet.

5 At ille, tum oraculis tum amicis multum dehortantibus illuc profectus est. quum etiam eius filia Iomnū hoc vidisset. Ceterum sibi videbatur, &c.

filiumque, cupiebat: sed aduersus eum ' è professo mittere copias consilij non erat, ' utique rebus nondum satis fundatis, & impetio recens parato: quum præsertim audiret Orætem multa vinixum, quum inule Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius aduersus hæc hanc rationem iniuit: accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrum mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo ' quis vestrum mihi Orætem vel adducat viuū, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cum alia multa scelera admittit, tum hæc duo: vnum, quod duos è nobis, Mitrobarem eiusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, * necandos curat, facinus profectò non tolerandum. ideoque priusquam maiora in Persas scelera admittat, ' comprehendendus est ad necē. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt qui repromitterent, singuli volentes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. id quum fecissent, fors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione usus est: Complures literas variis de rebus vbi scripsit sigilloque Darij impressit, cum his profectus est Sardis. eas, posteaquam in conspectum Orætis venit, dedit separatim recitandas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerent ad rebellandū ab Oræte. Quos animaduertens magnopere venerari literas, & ea quæ illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicat vobis ne apud Orætem fungamini satellitum officio. Hoc illi auditolanceas deposuerunt. Tunc si gæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimum libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt vt Orætem interficiant. Id vbi audire doryphori, *d. q. h. statim* ad eoseductis acinacibus sine mora Orætem interemerunt. Ita iudicet Polycrates

1. aperte: Græc. *ἐν τῇ δυνάμει.*

2. d. *rebellare.*

3. *ut potentes.*

4. *adhuc turbulenti.*

5. *vel Regibus nondum compositis ad verbum.*

6. *Rebus adhuc summissis.*

7. *q. d. Quia nondum rumor rerum visus est.*

8. *id est, turbulenti.*

9. *status.*

10. *aliqui vestrum Potestatem interrogati.*

11. *legi.*

12. *necat, iussu leniā in tolerabilem exhibens.*

13. *motus nobis est occurrendus.*

Samij Oroctem persequuta est. Traductis atque com-
portatis Susa bonis Oroctis, contigit non diu post ut in ve-
natu ferarum Darius rex, dum ab equo desiliret, pedem in-
torserit vehementerque luxauit. nam talus è iuncturis a-
motus est. Se itaque existimans, ut etiam prius, habere ex
Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinar, eorum
opera utebatur. At isti retorquendo pedem ac violenter
tractando, plus mali faciebant: adeo quidem ut septem di-
es totidemque noctes Darius præ molestia qua afflicieba-
tur transegerit in omnes. Octauo die eidem malè habenti
quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit,
cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset. Da-
rius hominem quam celerrimè accessi ad se iubet. Ille, ut
inter captiuos Oroctis fuit inuentus, ubi pro neglecto ha-
bebatur, in medium adductus est, sicut erat pannolus ac
compedes trahēs. In medio positum Darius interrogauit
nunquid eam nosset artē. Democedes, veritus ne, si se pro-
deret, usquequaq; Græcia priuaretur, dissimulare: sed quū
videretur notitiam artis præ se ferre, Darius iussit eos qui
hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in me-
dium. Tunc ille dissimulatione missa, se planè scire artem
illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinem
quam cum medico habuisset. Factaq; ei potestate curadi,
Græcis medicamentis vtens,* & lenia post acra admo-
uens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore in colu-
mem reddidit, quum iam se posthac validum fore ad nec-
dendum desperasset. Ob quam curationem postea quum
eum Darius duobus aurearum cōpedum paribus donas-
set, interrogauit Democedes nūquid ideo se duplici malo
remunerandum putaret, quòd ab eo solpes ipse foret effe-
ctus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores homi-
nem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad fœminas, di-
cebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum
singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democe-
dem donauerunt tam amplo munere, ut famulus nomine
Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione patala-
rum stateres colligens, non paruum auri summam coege-
rit. Hic Democedes hunc in modum è Crotone prote-
ctus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum è patre
lanè

* *Alij in Græc
legunt ἡνικά-
μην ἰατροῦ
καὶ οὐκ ἔστιν ἰδ-
εῖν, fomenta
efficacia & ve-
hementia ad-
mouens. ut ver-
tit Paul. Leo-
pard. Emenda.
lib. 1. c. 14. S.
Hic autē De-
mocedes ita
Crotonē Sa-
mum venerat.
Cū Polycrate
patre versat*,
quum asperā
eius iracun-
diā ferre non
posset, illo
reliq̃to ab.
&c.*

sanè iracūdo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno tentum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimum medici Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Suis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc vnam quod in Græciam redire nō poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit vt Atossæ Cyri filix (quæ erat Darij vxor) in mamilla vlcus exoriretur, deinde rescissum porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi malè iam se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inserviat in eò quod orauerit. oraturum autem nihil vnde dedecus redundaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potetiam Persis acquires. atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quò etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt faciat, duabus de causis interest, vt Persæ & cum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello arterantur: ne otium agentes tibi insidias tendant. Nūc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuueniles. nā augescēte corpore ingenium pariter augescit, & consenscente consenscit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossæ

1 Crotonienses inclaruerunt. hinc enim tempus fuit quū primi quidem medici Græciæ Crotoniæ esse dicebantur. secundi verò, Cyrenæi.

2 in maximè pretio à rege Democedes habebatur.

1. ad ostēdēda
singula Græ-
cæ h. a. & ad
deducendū
2. ut quā
partis ostēde-
rimus Græciā
Græciā & per
eā deorū sentē-
tiā tractatur.

3. pro illis
demonstratum.

4. Inter cetera
verō ad dona
per. da. naue
onerariā esse
supplicatū-
rū dicit, cō-
se bonis om-
nibus imple-
tū d. quæ cū
ipso nauiga-
ret.

5. Pollicēba-
tur ille tamē
verius ne Da-
rius eius an-
imū tentaret,
nequaquā o-
mnia quæ da-
batur periret
ita. recepit.
& acceptis sed
sua quidē suo
in loco reli-
ctū se dixit,
ut ea teneret.
& c. ut legatur
per. & ex vet.
cod. pro per-
tinet, & im-
d. a. p. d. a. lli-
ne. sumatur. q.
d. ne periret.
se in meru. tan-
quam si non-
periret. sentem.
Per. & tamen

ex admonitu Democedis. ad quā Darius respondēs. Quæ,
inquit, vxor, ipse facere destinauerā, ea omnia dixisti. ego
enim constitueram Scythis bellum inferre, iuncto mari ē
nostra continente in alteram ponte: & hæc breui tempore
perficientur. Ad eum Atolla. Animaduerte, inquit, nunc:
omite primum Scythis bellum inferre, qui, quādo cun-
que voles, mihi erunt aduersus Græciā tu mihi eas in expe-
ditionem. concupisco enim Lacænas & Argivas & Atti-
cas & Corinthias, fando cognitās, mihi fieri ancillas. Et ad
hoc virum habes ex omnibus maximē idoneum: ad de-
monstrandas Græcæ res atque exponendas, hunc qui pe-
dem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit,
vxor, tibi videtur nos primum Græciā tentare debere,
mihi videtur satius ante omnia mittere illic exploratores
Persas, vni cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic
& visa renuntient: & mox ego ab illis edoctus, aduersus
Græcos tendam. Hæc loquutus Darius, & quod est loquu-
tus, re quoque aggressus est. nanque vbi primum illuxit,
accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit vt se-
quentes Democedem omnia Græciæ maritima loca col-
lustrarent, neve committerent vt Democedes ab illis au-
fugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi
præcepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accersi-
tum orat vt exposita atq; demonstrata Persis omni Græ-
ciā, rursus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratri-
bus omnia sua vtexilia, affirmans se alia multo plura illi
inuicem donaturum. ac præter dona missurum ait, quæ
vna iter faciat onerariam nauim, omnisq; illis bonis refer-
tam. Quæ Darius nullo doloso consilio (vt mea fert opi-
nio) mandabat: ille tamen verius ne se Darius tentaret,
tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata caperet: respon-
dit se quidem sua illic velle relinquere, vt ea reuersus sibi
haberet: veram nauim onerariam quam Darius promit-
teret, dono fratribus accipere. Darius postquam hæc De-
mocedi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti, quum in
Phœnicem descendissent, & ex Iheronice in urbē Sidonem,
consilium d. astrimenes influxerunt, & simul ingentem
onerariam on. illis bonis impleuerunt. Comparatisq;
omnibus, in Græciā traiciunt. & ad euntes maritima
eius

eius loca intuebantur atque describebant. Tum pleraque
ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Ta-
rentum transfuderunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum
rex, & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nau-
um resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam cer-
tos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc Democ-
edes Crotonem abire ad domum suam. Quo abeunte Ari-
stophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de nauib.
abstulisset. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem perse-
quentes, Crotonem perueniunt: nactiq; in foro Democ-
edemprehendunt. Eum Crotonientium quidam, res Persi-
cas reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è
diuerso manibus, fustibus credebant Persas, qui his ver-
bis cõmonestabant, Viri Crotonientes considerate quid
faciatis, qui hominem regis fugitiuum eripitis. An ex vlti-
erit vobis hanc iniuriam regi Dario intulisse, ac vobis be-
ne cedit ista fecisse, si nos dimiseritis? Cui enim prius
quam huic vbi bellum inferemus? aut quam priorem di-
ripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienti-
bus persuaserunt. quinimo non modò Democede, sed et-
iam oneraria naui quam vnâ duxerant, priuati sunt: atque
in Asiam reuersi, omisso iam studio discedi vltiora Græ-
ciæ, quòd duce essent fraudati. Quibus tamen in digressu
Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem
ducere vxorem Milonis filiam. erat enim apud regem ce-
lebrenomẽ Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mi-
hi eo tẽpore properasse magna erogata pecunia vt ipsum
etiam in patria sua spectatum esse Dario appareret. Profe-
cti Crotonem Persæ, ad lapygiam in qualdam naues incide-
runt: a quibus in seruitutem redactos Gillus quidam Ta-
rentinus exul redemit, & ad regẽ Darium reportauit. Ob
quod meritum quum rex paratus esset donare ei quicquid
vellet, optauit se in patriam reduci, exposita prius sua cala-
mitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, si classis
ingens ipsius causâ in Italiam mitteretur, contentum se es-
se vt per solos Cnidios reduceretur: exilumans, pro amici-
tia quæ Cnidis erat cum Tarentinis, se præcipuè reductũ
iri. Id Darius pollicitus effecit. nam misso Cnidum nuntio
iussit vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidij Dario obte-

*Et aliter ex-
poni possit im-
probabile.*

*1. Nō sequitur
lectionem edit.
vlt. quæ tamẽ
est suspecta
est.*

*2. Interim ve-
rò dū ille do-
mũ reuer-
tur, Aristoph.*

*3. qui hæc ver-
ba obtende-
bant: vel, Hæc
ibi allegauit,
vel proponebat.*

*4. si nobis
hanc cupuer-
itis?*

quentes, id tamen a Tarentinis non impetraverunt: nam ad vim inferendam invalidi erant. Atque hæc hunc in modum administrata sunt. Iuque Persæ primi exire qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. Samum verò post hæc rex Darius, omnium urbium tam Græcarum quam barbararum primam evertit, ob hanc causam: Dum Cambyfes in expeditione adversus Ægyptum ageret, permulti se illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile est) negotiandi, partim militandi, partim ipsius regionis oculis subicienda gratia. E quibus fuit Syloson, Facis filius, Polycratis germanus, extorris patria. huic Sylosoni felicitas huiusmodi contigit: Sumpto hic aniculo rutilo ac sibi circumdato, apud forum Memphæos spatiabatur. quem quum vidisset Darius Cambyfis lætelle, nullius admodum cōditionis vir, captus amore am-
culi, a sit hominem ut meretur amiculum. Syloson, animadvertens Darium magnopere amiculum cupere, divina quadā fortuna usus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, sed tibi largior, si modò tuum perpetuo debet esse. Hæc approbans Darius, accepit indumentū. Syloson, qui putarat sibi illud stultè perisse, interiecto tempore, quum Cambyfes decedisset, & septem illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est ad eum virum pervenisse regnum cui ipse rogantū dedisset in Ægypto illud amiculum, Susa ascendit, sedensque in vestibulo regie, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nuntiavit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reverentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: nec villo Græcorum quicquam (ut sic dicam) opus habeo. tamen hominem introduce, ut sciam quid hæc dicendo velit sibi. Vbi a ianitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seseque illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, tunc ille es qui mihi nullam dum potentiam habenti do-

nasti

1 nullius ad-
huc admodū
magis auto-
ritatis vir, a-
miculi desi-
derio captus,
2 sed alio, qui
dono (si hoc
quidē ut fiat
accesse est)
certē tibi qd.
Sed quod ego
vendere nōm,
ad alioqui do-
no tibi quidem
certē libentius
quam unquam
ab, quāloqui
dem donare, nō
vendere statim.
Non immerito
tamē suspēctus
alium fuerit
hic locus.
3 ne. vlli Græ-
corum villo
sum benefi-
cio obstrictus,
vel deumtū.

nastica, quamuis parua, tamē perinde grata ac si nunc ali-
 quid magnum acciperem? Quae de te immenso te auto ar-
 gentoque remunerabor, ut nunquam poeniteat te libera-
 lem in Darium Hyllaspis filium extitisse. Cui Syloion, Mi-
 hi, inquit, rex neque aurum neque argentum dederis, sed
 patriam meam Samum, ubi eam liberaueris, quam nunc
 post necem fratris mei Polycratis ab Oræte interfecti,
 occupat seruus noster: hanc mihi donato citra eadem at-
 que direptionem. His Darius auditis, misit exercitum
 duce Otane vno è septem viris, iussu ut quæ Syloion rogas-
 set, ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens,
 contrahebat exercitum. At Sami imperium obtinebat
 Mæandrius Mæandrij filius, acceptum à Polycrate, ut il-
 lud procuraret. Cui, iustissimo virorum volenti esse, non
 licuit. nā ubi de Polycratis interitu allatus est nuntius, an-
 te omnia loui liberatori statuit aram, eiūque fanum in cir-
 cuitu designauit, quod nunc quoque in suburbanis ex-
 stat. Deinde ubi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium
 concione, ita verba fecit, Mihi sceptrum atque omnis po-
 tentia Polycratis (ut vos etiam nostis) demandata fuit: in
 meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod
 in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. *in alio: p.*
 Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros sibi ipsi
 pares dominatum habens, neque alius quispiam talia fa-
 ciens. Et Polycrates quidem fatum suum expleuit: ego
 autem, deposito in medium dominatu, iuris æquabilita-
 tem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris
 tantummodo ut è pecunia Polycratis sex demum talen-
 ta pecuniatiter mihi cedant. Et præterea louis liberatoris
 (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis in per-
 petuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis restitui.
 Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum qui-
 dam surgens, Tu verò, inquit, indignus es qui nobis impe-
 res, tu qui malus exstitisti ac funestus, sed dignus potius qui
 pecuniatum quas interuertisti, rationem reddas. Hæc Te-
 lesearchus (ita enim vocabatur) dixit, quòd inter ciues *erat s. e. d.*
 erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animū accipiens,
 reputansq. fore ut si dominatū ipse deponeret, alius quis-
 piā in eius locum tyrannus constitueretur, non deponen-

1 id est. Illi se
opposuit.

2 Quineriâ &
Mæandri mi-
lites & ipse
Mæandrus. se
paratos esse,
data sibi hîc,
insula excede-
re dixerunt.

Quum autē
hanc cōditio-
nem admittis-
set Otanes, fi-
demq; dedit
set. spectatissi-
mi quiq; Per-
sæ, &c. *Lego
autē σπῆνω-
ται ex vet.
cod. pro σπῆ-
νωται.*

3 qui ubi ne-
scio quod de-
lictū in sub-
terranea fossa
vinctus deti-
nebatur. Sic
paulo post, Et
ex illa subter-
ranea fossa su-
spiciens, &c.
Ne tamē 299
γίγνηται est sim-
pliciter subter-
ranea fossa, sed
cuniculus cū si-
ne introitu.

4 de omnib.
conuenisse
exit.

dum sibi dominatum statuit: sed in arcem regressus, acci-
tum vnumquenque eorum, tanquam rationem pecunia-
rum redditurus, comprehendit, alligauitque. Post hæc,
dum hi in vinculis sunt, Mæandrus morbo corripitur:
quem decessurum credens frater suus, nomine Lycaretus,
quò facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos intere-
mit. neque enim videbantur velle liberi esse. Igitur ubi Sa-
mum tenuere Persæ, Sylosontem reducentes, nemo ad-
uersus eos manum leuauit. Atque ij qui contrariæ Mæ-
andrio factionis erant. deditiōnem se facere velle dixe-
runt: quin & ipse Mæandrus ex insula discedere. Appro-
bante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentissimi qui-
que Persarum politis sellis eregione arcis sedebant. Erat
autem Mæandrio germanus vecordiusculus, nomine
Charileus, qui quòd delinquere solebat, in subterraneo
loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, &
per specum suspiciens vidisset Persas quietè sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandri.
Eum audiens Mæandrus, iussit solum ad se adduci. ubi
adductus est, confestim conuitiando maledicendoque illi
suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquit, Me ru,
o deterrime viro, qui sum tuus frater, quiq; nihil vin-
culis dignum peccaui, in subterraneo carcere alligadum
putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque ex-
torrem facientes, vlcisci non audes, tam faciles tibi ad ca-
piendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares
tuos, vt istos ob suum huc aduentū vlciscar: paratus etiam
te ipsum ex insula eicere. Hæc Charileus. Quem sermo-
nem Mæandrus admisit, quantum ego sentio, non quia
eò insipienti venisset vt putaret suas vires regis superio-
res esse: sed quia inuidens Sylosonti si ciuitatē & integram
& sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debili-
tari Persis irritatis, atq; ita tradi: probè intelligens, Persas
prius iniuria lacessitos, scruituros esse in Samios, & sibi tu-
tum ex insula excessum esse quandocunq; vellet. foderat
enim sibi occultum cuniculum ex arce ferentem ad mare.
itaque ipse quidem Mæandrus è Samo profectus est. Cha-
rileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisq; por-
tis, egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed omnia
pacata

pacata existimantes. In hos Perlas qui sellas attulerant, & plurimi momentierant, dato impetu auxiliarij grassabantur. Dum hæc illi agunt, ceteræ Persarum copiae auxilio veniunt: quibus repulsi auxiliarij, rursus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantam cladem accepisse Perlas, etsi memor erat præceptorum Darij, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam munimen malorum Sylofonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites ut quenq; Samum adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obuium quenq; sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eo vbi peruenit, habens quæ in discessu expertauerat, dat negotiû famulis ut pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipse Cleomenem Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius cum iubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: idq; quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes viro- rum iustissimus exitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. * Sed quum sensit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit, satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, ne cui Spartanorum aut ipsi aut alij cuiquam persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegarunt. Persæ vbi diripuerunt Samum, Sylofonti traderunt viris desolatam. Interiecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, è visione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudenda.

Cæterum, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonij rebellauerunt, rebus probè admodum comparatis. nam quâdiu magus imperauit, & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis usque latuerunt: verum vbi è professo descuerant, hæc sibi faciendâ

1 Irruentesq; auxiliarij Perlas eos qui sellas tollebat, & maxime autoritatis erant, interfecerunt.

2 ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula promississet, (vel promississet) ea famuli extergebāt. interea aut ipse cū Cleomene Anax. filio Spartæ rege colloquens, cum ad ædes suas deducit.

3 quum bis atq; adeo ter dixisset,

4 Sed quum intellexit eū hæc aliquib; aliis ciuiū donaturū, & inde mulctatū iri, aditis ephoris dixit &c.

5 ex insomnij visione & morbo quo illū circa pudenda laborare contigit. 1.

Quod facere in mentem illi venit quā somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.

1 Matribus
suis creptis:
vel. *Quum ma-
tres fecerant
aut segregas-
sent.*

statuerunt: Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque vnam ad puerum sibi faciendum: cæteras in vnum contractas strangu-
lant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His rebus cognitis Darius, aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam peruenit, urbem obsidione cingit. Sed illi nihili pèdere obsidionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiate probraque ingerere Dario atque exercitui: quorum quidam ita inquit, Quid istic desidens Persæ? quin potius absceditis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ? Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione consumptis, iam Darium atque vniuersum exercitum cedere quod Babylonios expugnare nō posset: et si aduersus illos omnia machinamenta atque omnes insidias expertus, cum alias, tum illas quibus eodem Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonij vehementer excubiis incumbebant. Sed quum nescire quidem capi possent, vicesimo quam circumuallati sunt mense, Zopyro Megabyzi filio, vnius è septem qui magnum iustulerant, hoc contigit portentum, vt quedam mularum eius per frumentum subuectabāt, pareret. Quod vbi et renunciatum fuit, non credens, fortum ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuiusdam rem aperire, reputans illius Babylonij verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarentur. Ex hac fama Zopyro videtur expugnabilis Babylon. diuino enim numine et ad amoliquum & suam mulam esse enixam. Igitur vbi videret fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium sciscitatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonē. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud cōsultat, quomodo ipse foret urbis expugnator, & suum hoc esset opus. ¹ beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda valent. ² Eoque nemini expro-
mens, se suffecturum rei faciendæ si seipsum quum mutilasset, ad hostes transugeret, sese de se minima mutilatione affectu perituras quod id minima faceret. quippe nares sibi præcidit auriculasque, comamque deformiter cir-
cumcon-

2 Ex hoc ordine

3 Fortia enim facta: vel. *Res enim fortiter gesta*

4 Alio enim nullo facto illam se subuecturū cogitabat quam si a seipso mutilatus ad illos transugeret. Tū igitur id patitur pendens seipsum atque hanc mutilatione affectu de seipsum transigens a-

cumtondit, ¹ plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virū videlicet spectatissimū sic mutilatum. adeo grauer tultit vt exiliens ē solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indignè animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquit, propter eos qui obsidentur, remetipsum indignè lacerasse. Nunquid o demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si inquit, tecum communicassem quæ etiam facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, ² nisi tu tuis parces. ego enim ita vt sum ad muros vt transfuga fugiam; dicamque ad illos me hæc abs te esse passum: & ³ vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione nihil admodum damni fiat colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interiectis, eregione portarū quæ dicuntur ⁴ Chaldaeorū, alios statue numero quatuor millia: dum neque priores neque posteriores habeant quò se defendant, præter gladios: hoc tantum sinas eos habere. Post diem vicesimum reliquas copias iube recta muros vndique subire. Verum ad portas quæ Belides ac Cissia vocantur, Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonij mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum verò portarum clauces. illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc ubi mandauit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam verè perfuga. Eo conspecto qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum occurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cuius rei indigens veniret. Quumque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum ⁵ ad Baby-

¹ & se flagra cecidit.

² nisi per tuos steterit.

³ Vt opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militū copias impe-trabo.

⁴ *Ῥετὴς λεγία Χαλδαίων* vbi & in vet. cod. non Χαλδαίων.

⁵ ad publicas edes Bab. cū deduxerunt, a la maison de la ville. Quò quum venisset, conditionem suam miserè deplorabat, ref. &c.

loniorum magistratus deduxerunt. Ante quos ubi stetit Zopyrus, conditionem suam miserebatur, referens a Dario se passum quæ a semetipso passus erat, idque ob eam causam quod suasset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur urbis expugnanda. At nunc inquit, ad vos venio Babylonij, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilavit, feret impunè quum habeam exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hac Zopyrus commemorabat. Quem Babylonij virum utique apud Persas spectatissimum cernentes naribus atque auribus privatum, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes, omnino vera loqui, & ad ipsos venire socium, inducti sunt ad

1 auxiliato
rem ei

2 ad ea illi
committen-
da parati erant
quæ ab ipsis
postulasset il-
le mil. cop.
postulavit.

3 ea de qui-
bus cum Da-
rio convenie-
bat.

permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulavit copias militum: quas ut accepit, perfecit ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos manderat, circumventos trucidavit. Eum Babylonij animadvertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conventum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit.

Babylonij cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumventaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo ut & dux exercitus & murorum custos declararetur. Ubi verò è composito Darius copias undique muris admovit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum babylonij conscensis muris copias Darij ad orientes arcerent, ipse apertis Cassiis ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum

4 templum

videbant, hi in pulvinar Iouis Bel confugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. quæ potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem a se capte. Babylonicum quoque procerum

tria millia patibulis affixit, data cæteris venia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent unde succresceret soboles, prouidit, nam fœminas Babylonij (ut superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangula-
uerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negotium dedit ut fœminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum conuenerunt: ex quibus qui sunt Babylonij originem duxerunt. Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum Darij iudicio supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter unum Cyrum, cui comparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Ferturque Darius hoc dictum sæpenumero vsurpasse, præoptaturum se, Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Egregiè verò eum remuneratus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius Zopyrus ille qui ad
Athenienses transfugit
à Persis.

HERODOTI HALI- CARNASSEI HISTORIA- RVM LIBER QVART- tus, qui inscribitur MELPOMENE.

OST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floureret uiris Asia & magno pecuniae prouentu, cupido incescit ei Scythas ulciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediam ingressi essent, & eos qui occurrerant

*et intellige de illis
qui a Dario
perierunt, qui
a Medis capti
sunt.*

*et intellige de illis
qui a Dario
perierunt, qui
a Medis capti
sunt.*

4 Nomades.

praelio vicissent. Etenim Scythae (quemadmodum superius a me dictum est) duo sexaginta annos superiori Asiae imperitauerunt. siquidem persequentes gentem Cimmericam, ingressi Asiam, abrogarunt impetto Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, in patriam reuertentes excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum exercitum sibi occurrentem. Vxores namque eorum, in diuturna virorum absentia ad feruos accesserant uelut orbatos. Orbant autem Scythae feruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria osea fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alij equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venae equarum sufflatae implentur & mammae descendunt. Posteaquam emulxerit lac, in concaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi ex illo lac agitant, cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Huius rei gratia Scythae quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agricolatores sunt, sed pastores. Ex his igitur feruis & vxoribus Scytharum progenita est uentus: quae suorum natalium conditione cognita, obuiam pertexit illis qui reuertebantur a Medis. Et primum quidem regionem intercepit ducta lata fossa, quae

quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam : deinde in his consistens, Scythi introire conantibus repugnabat. Sæpe commissa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Qui nam rei facimus viri Scythæ, cum nostris ipsorum servis dimicantes ? qui & quum interficimur, ipsi pauciores efficiuntur : & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur hastis arcubusque ommissis sumenda flagella quibus equos verberamus : & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur se similes nobis, atque è similibus esse : ubi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc se nostros servos esse intelligentes, atque id agnoscentes, non perstabunt. Hoc Scythæ quum audissent, ita sibi faciendum putaverunt. Quæ ex re perculsi illi, pugna immemores, fugam capesserunt. Ità Scythæ imperio sunt Asiæ potiti : & rursus à Medis eiekti, ad terram suam hunc in modum reuersi. Hac de causa Darius vlciscendi cupidus, comparauit exercitum.

1 Deinde vero conatibus irrumperet Scythæ se prælio opponebat.

Scythæ gentem suam omnium nouissimam esse aiunt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi non probatur) Iouem, Borysthenisq; fluuij filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum : eiusq; tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cœlitus in Scythicam regionem ex auro facta, aratrum, iugum, securim, phialam. Quæ quum primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi : sed eo accedente, aurum arsisse : hoc digressio, secundum accessisse, & iterum aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum eaq; re maiores fratres animaduersa, totum regnum ad minimum detulisse. Et à Lipoxai quidem progenitos esse Scythas : quorum genus Auchæ appellatur : ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traspiæ nominantur : a minimo autem natu, reges qui Paralata vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen, sed Scythas Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extitisse

2 non sit verisimile:

3 natu minimum.

1 Rudiosissi-
mè

2 Quæ verò
sunt boream
versus, ultra
eos qui supre-
mâ regionis
partem inco-
lunt, eam nec pro-
pici nec trans-
ire posse pro-
pter interf.
&c.

3 natum

runt, à primo rege Targitao, vsq; ad Darij aduersus ipsos
transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurû
verò illud sacrum in primis custoditur a regibus, placatur
que maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. &
qui aurum sacrum habens, die festo dormient sub dio, is
nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli
quantum vno die vectus equo peragrarè potest. Quâ au-
tem regio sit indigens, Coloxain constituisse testantur filii
suis regnum: eorumq; vnum & quidem maximum, vbi au-
rum asservatur. Superiora autem ad ventum aquilonem
vergentia, ultra quam regionem nulli incolere possint, ne-
que prospicere neq; transire, propter interfusus pennas.
Pennis enim tum terram, tum aerem oppletum esse: &
has præpedire visum. Hæc Scythæ de scriptis patier ac de
regione superiore narrant. At Græci qui Pontum inco-
lunt, ad hunc modum: Herculem Geryonis vaccas agen-
tem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quam
nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra
Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant,
contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in ocea-
no. (oceanum verò, ab ortu solis incipientem, circumflue-
re terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non de-
monstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem, quæ
nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis
obdormisse (deprehenderat enim eum vehemens pluvia
& gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascen-
tes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas ex-
perrectus quum indagaret omnem regionem collustrans,
tandem in terram quæ dicitur Hylæa deuenisse: ibiq; in
antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, hu-
manæ ac serpentinæ: supernæ quidem, femorum tenus,
fœminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum
Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi suas
equas errabundas vidisset. Illamq; respondisse, se quidem
illas habere: sed non prius reddituram ei quàm cum ipsa
coisset. Herculem pro ea mercede cum fœmina concu-
buisse. Sed quâ illa differret reddere equas, cupida danti-
simè cum Hercule concumbendi, at hæc cuperet receptis
equis abire, ad postremum illis redditus mulierem dixisse,

Hæc ego tibi equas, quæ huc venerant, seruaui: tu earum seruatarum pretium mihi persoluisti, Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hic habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te nutti. Hæc percontatæ respondisse, Postquam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quem animaduertes eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis, Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque utrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrsos: sequenti, Gelonos: novissimo, Scythas. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregrinasse: & duos quidem filiorum, Agathyrsos ac Gelonos, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham verò, qui rem complecter, ibidem remansisse: & ab illo Scythas Herculis filio progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala Scythas ad hanc usque ætatem phialas in balteis ferre: & id solùm Scythas matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipuè assentior: Scythas pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmissos, in Cimmericam abiisse. nam regio quam nunc Scythas incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmericorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmericos, quum deliberarent, tanquàm qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: utraq; quidè valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cederet sine prælio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges verò, in sua potius patria

1 date illis
domic.

2 id est, Ma-
tate proxima.
3 natu mi-
nimo

4 Nomadas,

occumbendum, nec vni cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidentia habituri essent patria profugi, reputantes. Hæc illos sentientes, inter se decerrasse; utroque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse a populo Cimmericorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulchrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertam superuenientes Scythas occupauisse. Extant quæ adhuc in Scythia tum muri Cimmerici, tum portoria Cimmerica, tum regioni cuidam nomen Cimmericæ est, & Bolporus qui Cimmericus appellatur. Constat autem Cimmericos in Asiam fugisse Scythas, & Chersonesum condidisse, ubi nunc Sinope Græca urbs sita est. Apparet etiam Scythas, in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerici quidem fugientes iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequabantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterraneam conuerso. Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, verisificator, Callitrobjilius, memorauit se Phœbo initinctum venisse ad Iseionas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnocalos: & item supra hos esse Grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, id est supra aquilonares, ad mare pertinentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis authoribus assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Iseiones, ab Iseionibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmericos, qui ad australe mare incolabant, regionem relinquere. Itaque ne Aristens quidem cum Scythis de ea regione consentit, qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicatur item quænam de eodem viro in Proconnesio & Cyzico audierim. Aristem aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconnesio fulloniam officinam, decessisse: fullonemque, occlusa officina, abisse denuntiatum rem propinquis defuncti. Dilipatoque iam per urbem rumore Aristem esse vita functum, superuenisse sermoni de hac re disputantium quendam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum, qui diceret se se fuisse congressum cum Aristeo apud

*id est, In Asia
venisse quum
fugerent Scy-
thas.*

*Cyzicenum
quendam, ex
Artace urbe
uentem, ad-
tectatum fuit
se cum illis qui
id dicerent as-
seruat se Ari-
steo occurris-
se cum Cy-
zicū, & cum
eo colloquu-
tum esse, Qua-
de re dū per-
tinaciter con-
tenderet, pro-
pinquos
mori.*

apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum idiste contendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam præstò fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versùs fecisse qui nunc à Grecis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates commemorant: quod scio congruisse cū Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis, postquam iterū euauit Aristeus, quemadmodū coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeū, quū apud ipsos apparuisset, iussisse arā Apollini extrui, & iuxta eā erigi statuā quæ cognomē Aristei Proconnesij haberet: quòd diceret Apollinem ad eos solos ex Italiotis in ipsorū terram venisse, se illum allectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse eorum quum deum allectaretur. Et hæc loquutum euauisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse sciscitatum quòdnam illud hominis esset: proloquium, sibi que iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes¹ perfecisse. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam circumstantibus vtrinque lauris. Hæc de Aristeo hætenus. Regione autem de qua nos dicere institueramus, quamnam sint vltiora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo antè feci mentionem) in iis quos recit veribus, ait se vltra Illedones processisse: sed vltiora fando sibi esse cognita, quòd Illedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad longissimè rem inuestigare potuimus, omnē referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maximè medium) primi incolunt Callipidae, qui sunt Græcoscythæ, id est e Græcis facti Scythæ. super hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtriq; cum in cæteris seruant ritum Scytharum, tum in serendo, atque vescendo crepe, alio, lente, uulgo. Supra Halizones autem incolunt Scythæ

¹ Ad ista Metapontinis qui sunt in Italia coniungisse scio trecent.

² solos ex Italiotis esse in quorū terram Apollo venisset.
³ vltum,

⁴ præstitisse. vel. eff. et a reddidisse.

⁵ penitissimè.
⁶ in cæteris quidem ritū Scytharū seruant, sed in agmentis ferunt & edunt, nec non crepe, & aliam, & lentè, & vulgè,

1 qui fru-
mentum non
ad vescendum
ferunt, sed ad
vendendum.
Sup.

2 ad Hypa-
nim fluvium
incolunt.

3 incolunt, o-
mnem eun-
dem versus,
eundem diem
die.

4 Boream au-
tem versus,
die una vne
eum, fecit de
flumine Bo-
rysthene.

5 vel, ea qua
vocantur regia;
ita videtur.

6 quam fo-
derunt, quae
eandem v-
tutem habent, e-
andem v-
tutem habent, fa-
ciunt, supra
meliora.

7 sed prima
quidem por-
tio est Sauri-
um, vel pars

aratores, 1 qui non ad panem conficiendum ferunt triti-
cum, sed ad illud torrendum. Supra hoc incolunt Neuri:
quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos
scimus, desertus est. Atque haec quidem nationes iuxta flu-
men Hypanincolunt, ad occidentalem partem Borysthe-
nis. Verum transmissio Borysthene, à mari prima est Hy-
lae: dehinc habitant Scythae agricolae, quos Graeci qui 2 sub
Hypane incolunt, Borysthenitas appellant, ipsi vero se Ol-
biopolitas. Hi igitur agricolae Scythae 3 incolunt eum qui-
dem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere
pertingentes ad flumen nomine Panticapem: 4 eum vero
qui ad ventum aquilonem, undecim dierum navigatione,
Borysthene versus, tractus autem qui ulterior est, in mul-
tum sanè (pari) desertus est. Ultra quam solitudinem habi-
tant Androphagi, id est 5 virorum carne vescentes, separata
natio, ac nequaquam Scythica. At supra hos deserta iam
proculdubio omnia, nec ulla gens, quantum nos scimus.
At horum Scytharum qui agricolae sunt, plagam quae ad
auroram vergit, transmissio flumine Panticape, Scythae no-
mades, id est pecuarii, incolunt, neque ferentes quicquam neque
arantes. Nuda autem arboribus est omnis haec plaga prae-
ter Hylaeam. Nomades autem isti incolunt tractum qua-
tuordecim dierum longitudinis, auroram versus, ad Ger-
thum usque flumen. Trans Gerthum autem sunt ea quae 10
vocantur regia, & Scythae optimi pariter & plurimi, & qui
suis servos esse ceteros Scythas arbitratur: a meridie qui-
dem ad Thauricam regionem pertingentes: ab aurora ve-
rò, ad fossam quam dixerunt illi qui e cecis genti fuerunt
Oryxam, & ad emporium paludis Maeonidis quod vocatur
Cremni: 6 vel praerupta, quorum pars ad flumen Tanain
porrigitur. At quae superiora sunt, ad ventum aquilonem,
Scythae regis, ea incolunt Melanchlaeni, alia gens non Scy-
thica. Et supra Melanchlaenos paludes sunt, & deserta ho-
minibus regio, quantum nos scimus. Trans flumen au-
tem Tanain non est regio Scythica, sed prima Laxiorum
Sauromataram, quae a recessu Maeonidos paludis incipien-
tes, incolunt tractum qui spectat aquilonem, itinere die-
rum quindecim, vacuum prorsus arboribus tam agre-
stibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quae secunda
portio

portio est) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando magis ad ventum subsolanum, incolunt Thyssagetae, natio copiosa & propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ij quibus nomen inditum est Lyrae, & ipsi è venatrone victitantes, hunc in modum: Conscens arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. singulis autem adest canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humiliter subsidendi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittaque percusserit, conscens equo illam persequitur, comitate cane. Super hos, auroram versus, incolunt alij Scythæ, qui a regis Scythiis deficientes, ita in hunc locum pervenerunt. Ad hos usque Scythas omnis regio Scythica est campeltris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atque salebrosa. Cuius regionis magno transmissio spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & feminae, similes quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestantes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboris nomen est Ponticum, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id ubi maturuerat, vestibus exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingunt, & lacte comixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fece massas ad esum componunt. Neque enim malum est eis pecorum, utpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat, per hyemem quidem, ubi arborem pileo tibi firmoque contexerint: per æstatem verò, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriã infert. sacri enim dicuntur esse, nihilque Martiorum armorum possident. iidem & finium morum controuersias dirimunt, & quisquis ad eos confugit, is a nemine læditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos usque caluos ingens quoque verius prospectus est regionis & gentium, quæ in conspectu sunt ex Borysthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ quia ad eos commineant, per seipsum interpretes totidemque linguas percutiunt. Horum tenuis novata rerum habetur, at quod

i ἰδοι: quod
sapa vertit se-
parata.

i excolant

supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nam montes editi atque prærupti transitum interdiciunt, quos nemo transcendit. Isti tamen calui referunt, (quæ apud me fidem non habent) incolunt montes ab hominibus capripedibus: quos ubi transietis, esse alios qui senos menses dormiant, quod ego in primis non admitto. Sed tra-

1 Neq; ab illis caluis neque ab Illedonibus habitari compertitur. 2 pilis nudatum

* Sincerior si detur hec Grece contextus le-ctio apud Eustath. Contrahit. in D. missi Te-riege in pag. 10, αει παρ' ὅ το ἐν Σκυθίῃ, μακρὸς δὲ ὁ ὀφθαλμὸς ad est. nam AR Scythicè VNVM dicitur, MASTVS verò OCVLVS. ut statung. annotauit Decuria, cap. 1. S.

3 quibus si aquam effuderim non facies: facies au.

4 Tonitrua quo tempore sunt alibi ibi non sunt: et æstate frequenter exiunt. Quod hyeme, &c.

ctum illum qui ad auroram caluis est, ab Illedonibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille verò superior qui vergit ad aquilonem, tam Illedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. Illedones portatilibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt concideruntque, concidunt & mortuum patrem illius a quo in conuiuium accipiuntur, commixtusq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput autem defuncti denudatum purgatumq; inaurant, eoq; pro simulo lachro utuntur, agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasq;. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum uxores peræque fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscuntur, quod supra hos est, ibi aiunt Illedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, a Scythiis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaspos. * nam arima Scythæ vnum vocant, spu verò oculum. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sentia ut octo mensibus tolerari non posset: tale illic gelu est. † sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphorus: super quam glaciem omnes qui intra fossam incolunt Scythæ exercitus ducunt, & plaustra agunt trans mare usque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus persistat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. V- 103
bi etiam aliam quam in cæteris regionibus, conditionem habet hyems. nam quæ tempus pluendi est, nihil ibi quod sit vllius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. Quin etiam tonitrua quæ abbi, tam ibi nulla existunt, æstas nubila est. hyeme si niant tonitrua, pro æstato habetur. Terrenotus in Scythia si existat seu æstate seu hyeme, tanquæ prodi-

prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, mali asiniq; neq; incipientem quidem ferunt: quã tamen alibi stantes in gelido equi tabescent, asini verò ac muli durent. Et hæc mihi videtur esse causa cur omnino cornua bouino generi non succrescant: stipulante sententia meq; Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet,

Et Liby-n, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod rectè dictum est, in locis calidis maturè cornua existere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neq; locus sit frigidus, neq; vlla alia causa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumq; tempus aduentat conceptui equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos. dumq; conceperint, tunc rursus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longius continentem, nec ulterius transire, hæc est mea sententia: ¹ Quod ultra eam regionem, assidue nixgit, & (ut credibile est) minus æstare quàm hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuem copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoq; opinor, pennas niuem esse interpretantes Scythas ac circumiectas gentes, ita loqui. Verum ² ea quæ reperiuntur, longissimè dicta sunt. De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neq; alij vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam ab Hesiodo de Hyperboreis mentio sit: quinetiam ab Homero in Epigoniis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delij memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas: à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad ³ occasum usque atque illinc Meridiem versus dimissa, à pri-

¹ & gravidæ faciunt, tunc curf.

² Quæ sunt ultra hanc regionem loca, semper nivosa sunt: minus tamè (ut rationi consentaneò est) est, quam hyeme. Iam verò quisquis cadèrè copiosam niuem intuitus est còminus, intelligit quod dico. nix enim pennis similis est.

³ quæ commemorantur ab alijs, latissimè exposita sunt.

⁴ Occasum versus longissimè Adriam usque:

mis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descen-
disse ad Meliensem finem, pervasisseque in Eubœam, &
oppidatum usque ad Carystum: & ab hac verò reliquisse An-
dram (Carystios enim esse qui in Tenum portarint), Te-
nios verò in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt
peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puel-
las quæ ferrent hæc sacra, quas Delij aiunt Hyperochen &
Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque eius popula-
ribus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in De-
lo, ubi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyper-
boreis missi, rursus non redirent, indignè ipsos Hyper-
boreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent.
Ita misisse qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tri-
tici ligata, iuberentque illos consideratè mittere ad aliam
nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt devenisse
in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduer-
ti à sceminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando
regiæ Dianæ, non sine stipula triticia id faciunt: atque ipse
vidi eas facientes. Cæterum his virginibus Hyperboreis
vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, ton-
sis utriusque crinibus: quos¹ puellæ quidem fuso inuolutos
supra monumentum deponunt: pueri aut ad quandam her-
bam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem
monumentum intra Artemisium ad sinistram intranti-
bus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis
Deli afficiuntur hæ virginibus. Aiunt verò iidem Argin &
Opin virginibus ex Hyperboreis eorundem hominum æta-
te in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice:
& has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum
quod pro partu maturando instituerant: Argin verò &
Opin unâ cum ipsis deis aduenisse, hosque illis alios ho-
notes donasse. Adeas enim² congregari cœtum mulie-
rum quæ hymnum canant ab Olene Lycio conditum,
in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. De-
inde à Delijs edoctos insulanos & Ione, cœtus agere in-
stituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic
Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hy-
mnos, qui cantantur in Delo)³ dum cinis qui supra se-
pulchrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam

agro-

¹ puellæ qui
dem: nec nu-
ptias fuso in-
uoluit.

² Videntur po-
tius ἀγίειν
ita sumi ut quæ
de matre decorū
dicuntur unde
μῆτερ' ἀγί-
ται. Sic et
statim post.

³ & dum fe-
mora ad arā
adolentur, ci-
nerem hunc
consumi in
conspergen-
do Opidis &
Argidis sepul-
cro. Est autē
sep. i. Πανα-
θήων hanc Ar-
γιν & Opin He-
cæogen. 47.
32: & 154. 13.
&]

ægrotoꝝ turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulchrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proximè Cælorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei, id est per æquilonares, erunt & alibi hypernotij, id est per australes. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbicularam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, & quanta sint singula ad describendū. Vbi Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur rubrum. Super hos ad ventum æquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesp̄eram versus ab ea duæ oræ terrarū ad mare protenduntur, quas ego exponā. Hinc æquilonem versus, ora vna à Phasi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, vsque ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protenditur secundum mare ad promontorium vsque Triopium. Incolunt autem in ora hæc hominum nationes triginta. talis est vna ora. Altera verò, à Persis incipiens porrigitur ad rubrum mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia: desinitque in sinu Arabico. etsi non desineret, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinum induxit. A Persis ad Phœnicen tractus amplius est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriam, Palæstinam & Ægyptum, in qua terminatur: inera quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ a Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram versus & solem orientem, hinc mari rubro alluuntur: æquilonem autem versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui contra solem orientē fluit. Porro Indiā

1 & quales
sunt singula
quantum ad
descriptionē
attinet.

tenuis habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quisquam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. Libya autem in altera ora est: ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est, nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centum millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustis spatiosa sanè ora excipit quæ Libya dicitur. Itaque admiror eos qui determinarunt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas comparum est differentia. Siquidem Europa longitudine quidem ceteras assequitur, latitudine verò non videtur mihi comparari digna: nam Libya seipsam monstrat circumflam mari esse, excepto duntaxat ubi Asia contermina est, Nec Ægyptiorum rege, eorum quos novimus primo in hoc demonstrado. Is postquàm destitit à deprimenda fossa a Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdà Phœnices, precipiens ut transiecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale usque mare, atque ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierunt in mare australe: qui, quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant: ut assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquem alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataispem, Teaspis filium, virum Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine tum terræ solitudine deterritus retrò rediit, non impleto labore quem ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri filij Megabyzi, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigendū cruci mater sua, quæ erat Darnij soror, liberauit: quòd diceret se maius illi supplicium irrogaturam quàm rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataispes in Ægyptum abiit, sum-

in quam-
cunq; Libyæ
partem nauigauit: perueniens enim in mare, expectabant. Quum autem messem fecissent, ora fecerunt. Ita bienn.

2. Achæmenidem Libyam non circumnauigasse, id est, nauigando obisset, quæsi legere-
tur. Ægyptiis ὄπ. vel ἀι-
γυπτιᾶς sepa-
randum a se-
quentibus. De-
inde, 'Deterritus retrò rediit.

sumptaque illinc naue ac sociis, nauigauit ad columnas Iherculis: quibus transmissis, circumuectus Africa: promontorium nomine Syloes, in meridiem cursum tenebat. Finemque permultum maris intra complures menses, quum alidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regressus, ac deat se in per nauiganda remotissima ad quam illet ora, uidisse homines puillos Phœnicea uentes veste, qui, quum ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga properent relictis urbibus. Ipte autem ingressos nihil illis iniuriæ intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod os autem totam Africam non per nauigassent, hanc causam afferebat, quod nauigium ulterius procedere non posset, sed retineretur. Hunc Xerxes negans loquutum vera, quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat poena. Huius Sataapis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuenit: cetius nomen quum sciam, tamen volens¹ obliuiscor. Cæterum Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi ubinam Indus (qui secundus omnium fluminum crocodilos præstat) mare influat, militibus cum alios quosdam, quos vera renuntiarios confidebat, tum Scylacem quendam Caryandem. Isti è Caspatyto vrbe è terra Pactyica soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo denum mense tenuerunt eum locum unde rex Ægyptiorum eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnauigandam. Post horum circumnauigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum parem Libyæ esse. At Europa à nemine inuestigata est, neque quâ ad orientem neque quâ Aquilonem vergit, an² mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad utranque accedere. Neque possum coniectura colligere unde, quum vna sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusque fines ponantur Nilus fluius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alij aiunt es-

¹ At Xerxes
nō attentius
ipsi, vera esse
quæ diceret,
quod labore
sibi propo-
sito nō delin-
ctus esset.

² id est, sicutio
prætereo.

³ mari allua-
tur.

1. Diversa vi-
detur sequitur
lectorem ab ea
qua in vulg. e-
dit. & in nostris
vet. cod. habe-
tur.

2. libum

3. Nō *Eveins*
legis Valla, sed
Tveins: cui le-
ctura assentiri
aut nonnulli etiā
vet. cod.

4. ... ea ve-
ro non est, a
reana, sicut &
extera.

5. Videntur e-
nim opinio-
nibus quæ de
his receptæ
sunt. *Totejta*
me & alius es-
se sentia.

6. una rerum
humanarum
maxima, om-
niū quas qui-
dē novem⁹,
solertissimē
excogitata
est.

7. neq; possit
eos quicquā
nasci, si in-
veniri no-
lunt. Quibus
enim nulla
condita sint
mœnia, sed
qui domos
portet, sintq;
ex equis sagi-
tædi periti, ac
nō ex melle,
sed ex pecoribus victum habeant, ac in palustris habitent, qui non hi fuerint in-
expugnabiles & inaccessi. Hæc autem, &c.

se fines Tanain & Mæotidem, fretumque Cimmerium:
sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxe-
runt, & vnde nomina imposuerint. Iam enim Libya qui-
dem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya
quadam muliere indigena: Asia verò, ab uxore Prome-
thæi, quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asseren-
tes ab Asio filio Cotys, filij Manæi, Asiam appellatam, non
ab uxore Promethæi. Unde & Sardibus² familiam quan-
dam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit
mari circumflua, neque vnde hoc nomen acceperit, ne-
que quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium
compertum est: nili dicamus ab Europa Tyria nomen
acceperisse regionem: nec antè, sicut cæteras, nomen ha-
buisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc
commigasse terram, quæ nunc à Græcis vocatur Europa,
sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam.
Hæc hætenus de his dicta sint.³ nam quæ sentimus de
his, ea dicimus. Pontus autem Euxinus, in quem Darius
fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitissi-
mas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis
eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam
pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro eru-
dito habitum novimus, præter Scythicam gentem & Ana-
charsin. In gente autem Scythica ex omnibus humanis
negotiis vnum maximum, quantum nos scimus, excogi-
tatum est. at cætera non admiror. Quod maximum ab eis
excogitarum, id est, ut neque quispiam qui ad eos se cõtu-
lerit, aufugere, neq; ipsi capi possint, aut ne inveniri qui-
dem, si nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis
urbes, nulla mœnia extructa, domos secum ferunt sin-
guli: equestresque sunt sagittarij, non pane victitantes,
sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quid-
ni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabi-
les? Hæc autem sunt ab eis inventa cum opportunitate
terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quem sit
campestris, sua sponte viginosa est & humida, eamque in-
terfluunt flumina non multo pauciora numero quam in
terris, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quem sit
campestris, sua sponte viginosa est & humida, eamque in-
terfluunt flumina non multo pauciora numero quam in

se in Ægy-

Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, earecensebo. Ister, quinque hostia habens: post hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorum maximus, semper sibi ipsi par tam æstate quam hyeme fuit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus, quod alij in eum influunt, qui ipsum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapsi, numero quinque. Vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus, tertius Ararus, quartus Napares, quintus Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad auroram fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergens. Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrum infunduntur. Hi sunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augment. Ex Agathyrsis autem fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi verò iugis tres alij ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam verò & Corbyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Præoniis ac monte Rhodope, medium interseindens Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrunque per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad solis occasum extremi sunt, post Cynetas) totamque per mensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nam si alterius cum alterius aqua compareretur, profectò Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Ister sibi semper par fuit tam æstate quam hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quod hyeme est quantus est, aliquantulo maior quam sua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. Æstate verò

1 Per quorū medium cæt. H. vel, quos cæteri interst.

nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur, eumque implet: nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit, quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Istro miscetur æstate quam hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit ut semper videatur sibi esse similis. Ex fluviiis ergo qui apud Scythas sunt, unus est Ister. Post huc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram a Nebride separat. ad ostium huius incolunt Græci qui Tyrizæ vocantur. Tertium flumen est Hypanis, ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi sylvestres cædidi: recteque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fuit ferè quinque dierum navigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum navigatione sane quam amarus, propter amarum qui in eum fuit fontem: adeo, inquam, amarum, ut quum sit exiguus magnitudine, tamè inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua * Amaxampeus, Græca autem lingua, ἡ ἀμαίη, id est, *sacra via*. Apud Alizonas autem contrahunt terminos suos Tyres & Hypanis, mox deinde in diversum abeûtes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluvius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modò Scythicorum fluviorum longè huberrimus, sed etià cæteris huberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cæterorum autè huberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus, necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suavissimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quem sementis optima fit, & herba non fatiua, etiam altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua sponte concrevit. Præbet idem ingentia cete ad saluram, spinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum navigatione usque ad locum nomine Ger-

* *Infractio*. Ex-
ompeus scri-
bitur, etiam in
Cæco: unde
ad Istrum
et ad Hypanem
et ad Melam,
et ad Alizonem.

1 & gramen,
qui parte nò
semita regio
elotibant. ad
etiam, præ-
sunt flumina.

ae Gerrhum, cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum nauigatione accollunt hoc flumē. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec ullum Græcorum reor posse dicere. Idem quum ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur, eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, 'Hyppoleo promontorium vocitatur, ubi delubrum Cereris exstructum est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Post hos alius, qui quintus est, nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua transmissa, Borystheni immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, mediosque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexterā coercens Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomen est Gerrho, determinatque regionem Scytharum nomadum ac regionum, & dum in mare fluit in Hypacarin dilabitur. Octauus est Tanais, qui superius è vasta palude profluēs, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regiones Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis annibus Scythæ muniti sunt. Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum 'aristillimum est, quod ita se habere dissectis pecoribus li-

1 Hippoleon

2 Videtur aliud
legisse quam
aristillimum.
3 quos sunt
eis instituta.
His suis diis
licant; & obja-
crificant.

1. facere non
est illis usu
reptum.

2. nō oblati
s primitiis,

3. primitias

4. His: intelli-
git fortasse Mar-
ti & acinaci.

rectissimè: Tellurem Apiam, Apollinem Oëtosyrum, cœ-
lestem Venerem, Artimpasam, Neptunum Thamimasa-
dem. Simulachra & aras & delubra¹ facienda non putant,
præterquam Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia
templa fieri eodem modo est institutum, qui talis est: Vi-
ctima ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à
tergo stans immolator, amota in primis infula, pecudem
ferit, eaq; concidente deum inuocat cui illam mactat: de-
inde circumdat laqueū collo, tum iniecto baculo circum-
ducit, hostiamque strangulat non incensu igni, non vo-
tis nuncupatis, non sumptis libamentis, sed ubi pecudem
strangulauit, ei que pellem detraxit, ad coquendum se con-
uertit. Verum quum Scythica regio lignorum sit admo-
dum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogita-
tum est: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quo-
que ossa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gētis (Lesbiis
crateribus assimilēs, nisi quod sunt multo capaciores) in-
iiciunt. subiectis atque succensis ossibus hostiarum, co-
quunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hostia-
rum in aluos illarum & cum aqua commiscēt, atque ossa
succendunt. Quibus pulcherrimè ardētibus, & aluis facile
capiētibus carnes ossibus separatas, ita fit ut bos seipse co-
quat: & itē cætera pecora immolata, per se mensurā quod-
que elixum sit. Coctis carnib², is qui immolauit, earū atq;
intestinatorum³ libamenta ante se porricit. Immolant autē
cum alia pecora, tum præcipuè equos. Et aliis quidem diis
hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti verò sic
prisco ritu apud quosq; tale extruitur templum: Sarmen-
torum falces aggeruntur trium in longū latumq; stadio-
rum, minoris tamen sublimitatis. desuper quadrata plau-
ties efficitur: tria latera prærupta sunt, quartū accliuē, per
quod ascendatur. Eò quotannis comportāt centum quin-
quaginta plaustra sarmen-⁴torū. nam semper propter cœli
tempestatē illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus aci-
naci, qui singulis vetustus est, statuitur. Idq; est Martis si-
mulachrum, cui annuas hostias offerunt cum aliorum pe-
corum, tum equorum, & plus huic acinaci quam cæteris
diis. Ex captiuis centesimum quenque immolant, non eo-
dem quo pecora modo, sed diuerso. nam ubi eorum capi-
tibus

ibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddā vas iugulant: dehinc eisdem in cōgeriem samentorum sublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt, inferius autem in templo ista faciūt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vna cum manibus in aeternum iaciunt, & quocunque deciderit manus, ibi iacet, scortum autem mortuus. Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidem hæc ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in sua regione volunt. Quæ verò ad bellum attingunt, hunc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scythæ, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, sit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeq; sumpto excutit, deinde pellem detrahīt: & ubi sicut bouis corum manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eaque & habenis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia ut quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum consueant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam caecorum hostium manus dexteras cum vnguibus excoriant, eisque opercula pharetrarum indegunt. Est autem inter omnia coria humanum ferè & crassum maximè & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. Non tamen de omnium, sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt, ut quisq; illud quod est infra supercilia, recitum prius excutiat: & crudo tantum bouis corio, si pauper sit, si diues, non modò exterius inducat bouino corio, verum etiam interius inauret, & sic uterque pro poculo utatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt vitæ autem existimationis, exhibent: referuntque illos, quin essent domestici, & ad pugnam lacerassent, ab ipsis esse separatos: id strenuitatis loco ponentes. Semei autem quotannis singuli regionū principes miscent vinum cra-

1. Videtur autem
diversum a no-
stra lectura se-
qui. successu
nostra non in-
tellexisse. quo
tamen a præ-
teritis habet
pro eo qd vas,
cod. a præ-
teritis.

2. Suum nul-
lus est illis
vitus:

3. eisq; phare-
tras indegunt.
vel, & ex eis o-
percula phare-
trarum confi-
ciunt.

4. At capitibus
non quidē o-
natum, sed
inimicissimo-
rum, hoc fa-
ciunt:

5. unusquisq;
provinciæ re-
fectus in sua
provincia cra-
terè vini tem-
perat, de quo
sc.

1 Scythæ omnes bibunt a
quibus hostes
sunt interfec-
ti sunt. Neque
hoc facientes
non edunt,
hoc non gu-
stunt. Et ex
2. Scythique
dicitur hac di-
cuntur, virgas
tallentes con-
tinent. 3. Quia
virescent, & in
viam compo-
nunt.
3 Legit si xij
ad hoc, ut
propter hoc
propter hoc
supra sunt
virescent, &
quod non ex-
tremum est
non coram
qui de deo
scripsit. Et
ex his autem
sunt virescent
non virescent
et ex his Scy-
thæ esse vire-
scunt, & in
viam compo-
nunt. 4. Appell-
antur. Paulus
legit. 5. Quia
autem, la-
vum
6. Quia deo
legit. 7. Quia
autem, la-
vum

teri, de quo Scythæ omnes hostium homicide bibunt, at non
gustant qui nihil preclari operis ediderint, sed sine honore
leorum sedent: quæ res apud eos maxima est ignominie.
Quia verò complures cardes fecerunt, in duobus pariter quos
habent calicibus potant. Apud eosdem permixti sunt vati-
cinatores, qui pluribus virgis salignis diuinent, ad hunc mo-
dam: Grandes virgarum fustes quousque attulerint, humi po-
sitos dissolunt, ac separatim ponentes illarum singulas, va-
ticiantur. Ad hæc dicendo, viceversa virgasprehendunt,
ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita a ma-
ioribus diuination. Sed Enaries, qui sunt an frogyni, aiunt
sibi a Venere traditam diuinationem, qui est in fronte va-
ticiantur. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis
eam implicando ac resolvendo tractat, atque in hunc modum
vaticinantur. Horum tres maxime probatos accersit rex
quoties ægrotat: cui isti semper ferè dicunt hunc auxilium
evenire (nominant autem hominem de quo loquuntur) ve-
ieralle, iurantem per regium solium: (est autem Scythæ
mos plerumque iurandi per regium solium, quum maximam
volunt interponere iuramentum) protinusque is quem dixe-
rint peieralle, adductus, coarguitur scientia diuinaadi, tan-
quam compertus falsum deieralle per regium solium, & ob
id regem ægrotare. Si ille inficiens se negat peieralle, atque
rem graviter fert, rex duplici vaticinorum accersit: quos in-
specta diuinatione, si & ipsi hominem peierari con-
vicerint, sine mora caput excidunt: eiusque facultates inter
se partuntur prout vaticini. Sin verò illi qui tunc venerunt
vaticini homines absoluerint, alij atque alij prædicti sunt:
eorum si plures absoluerint, decernitur prout vati-
cini esse pereundum: eosque hunc in modum necant. Plan-
strum concameratumque sarmenis referferunt, obtusaque
iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post
tergum retinectis, atque ore obstructo, extendunt in medium
sarmenorum: in eisdemque sarmenis territudo agitant bo-
ves, quorum bouem multi cum vaticinis concamerantur,
multi autem, cremato utroque planstrum terrene, ardent.
Hoc quoque divi modo comburantur. Quod si non viderint
vaticinos, appellantur. Quod si non viderint, appellantur.

nos Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidē relinquit, sed vniuersos, mares interficit, foeminis nihil laxis. Foedera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: In fuso in grandem calicem fictilem vino, commiscēt eorum sanguinem qui ferunt foedus, percutiētes ¹ cultello aut iaculantes gladio aliquantulum corporis, deinde in calice tingunt acinā ² em, sagittas, securim, gladium. Hæc ubi fecerunt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modò ij qui foedus fecerunt, sed etiam comites ij qui sunt maximæ dignitatis. Regum autem sepulchra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iā nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentē scrobem effodiunt forma quadrata. hoc ubi præpararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo euulsa atq; expurgata, quam silere contuio & thymiamate apiiq; semine & anisi quum expleuerant, resunt rursus, impositumque plastro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regij Scythæ: ³ aurem decidunt, crinem circumtendent, brachia circuncidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis traiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primum venerant. Vbi iam mortuum circumferentes, lustrauerunt singulas gentes quibus imperauit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulchris. Quem postquā supertorum in loculo posuerunt, hastis hinc atq; hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi spatio sitate aliquam eius pallacam strangu-latam se peliunt, & cum qui vinum miscebat, & cocum & equisonem & ministrum & eum qui erat à nuntiis, necnō equos & aliarum rerū omnium primitias, quinetiā phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vfu habēt. His actis, humum certatim atque auidē iniiciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. Circumacto anno, rursus hoc agūt: E famulis regis intimos sumūt ⁴ (sunt autem famuli regum, ingenui Scythæ, & quos ipse rex iusserit. nam nullus venalitus ei ministrat.) Horum ministrorum quinquaginta quum stragulauerunt, ac totidem præstantillimos equos, ⁵ eductis intestinis & expurgatis, paleis

¹ Sunt qui vocem Græcā *ἰακὼν* suspensam habeant.
² iaculum.

³ auris partē amputant.

⁴ Sunt autē Scythæ indigenæ. nam famuli sunt quos rex iussit: nec vllus venal. *Legisse autē videtur hic interpret. & Nois pro iussis.*

⁵ vacuata & purgata aluo.

implent, ac consuunt: & ubi dimidium forniciis super duo ligna resupinatum statuerint, alterumq; dimidium super altera duo ligna, & ite alia multa huiuscemodi defixerint, tum super ea equos imponunt, crassis tigris in longum ad cervicem usque traiectos, ita ut priores fornices sustineant annos equorum, posteriores vero iuxta femora interceptant uteros, utrisque cruribus superne pedibus. Et priores autem infrenant, eorumque habenas ad palos externos alligant: dehinc super eorum singulos statuunt singulos quinquaginta iuvenum strangulatorum hunc in modum, & nientique eorum rectum stipitem per spinam & fecerem usque transfigunt: quod inferius stipitis extat ut manus colligunt signo illi quo equus traiectus est. His equis huiusmodi circumpositis abest. Hunc in modum reges sepeliunt. Alios autem Scythas, quum decesserunt, proximi quique in plaustris collocatos ad amicos circumferant. eos singuli amicorum excipientes, epulam cadaver comitantibus præbent, tam propinquis quam ceteris. Ad hunc modum quadraginta diebus privati homines circumaguntur: dehinc humanur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exmanuerunt, abluuntque, circa corpus ita agunt: Trialigna statuunt mutuò inclinata, circa hæc prætendunt lancea pilea, quam maximè possunt cōstipantes, & in scapham in medio lignorum pileorumque posita lapides concutunt exigue perspicuos. Nascentur autem apud eos canabis lino similima, præterquam crassitudine ac magnitudine: sed multo quam nostra est præstantior, vel sua sponte nascens, vel facta ex qua Thraces vestimenta conficiunt lineis similima: quæ nū quis admodum terat, linea sint an canabæa, non queat discernere: & qui nō viderit canabem, existimet lineum esse vestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occultant, supra lapides igne perspicuos: unde fit thymiana, tantum reddēs vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stupentes Scythæ ciulant: quod apud ipsos loco lanacti est. neque enim lauant omnino corpus, sed vxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem alique scabrum conterunt cypriello & cedro & thuris ligno: deinde perfrictam corpus quam manuerit, illud

1 humanur.

2. Postquam ita
3. se humanur
4. Scythæ, ita se
5. purgant. Vbi
6. caput abster-
7. serunt & lau-
8. erunt, hæc co-
9. ra corpus fa-
10. ciunt.

11. 2. aluunt

12. 3. solpentes, vel
13. cadentes.

14. 4. nū quis sit
15. videret et
16. te nū.

17. 5. 1. lino vel
18. cadentes.

19. 6. Corpus e-
20. nim nullo pa-
21. tro lauat. At

22. vxores eorum
23. effundunt a-

24. quum, deinde
25. cypriello & ce-

26. dro & thuris
27. ligno ad sca-

28. pham alique
29. lapidem con-

30. terunt: eo autē
31. quo lino fue-

32. rit, uterentur
33. absterunt: est

34. autē crassum
35. corpus totu

36. fuerit, ob-

37. lunt.

faciunt-

faciemque medicamentis oblinunt. Ideas simul bene olentes facit, simul postero die, medicamentis a motis mundas ac splendidas. Externis hi ritibus uti magnopere cavent, ne mutuo quidem inter se; sed Græcorum præcipue, utique posteaquam deprehenderunt Anacharsin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis quum multam orbis terrarum contemplatus esset, & multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Hellespontum nauigans tenuisset Cyzicum, venit Marti deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sanè apparatu celebrantes) si saluus sospesque domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu quo Cyzicenos sacrificantes vidisset, & peruvigilium noctis instituturum. Quum igitur in Scythiam venisset, venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis cursum sita, ubique omnifariis arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persolvit, tympanum tenens, exutisque simulachris. Hæc eum agentem quidam Scythæ animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipse contulisset se eò, & Anacharsin ea facientem inspexisset, excussa sagitta necavit. Et nunc si quis de Anacharsis interroget, Scythæ negant se novisse hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externosque sit mores sectatus. Licet (ut ego accepi) tutor fuerit Timmis, filij Spargapithis, patruusque Indathyræ Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia exiit Anacharsis, constatum a patruale fuisse interemptum. Indathyræ enim fuit filius Saulij, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum, & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir (quemadmodum antea

ramentis
quibus se ob-
leuerant,

2. ut ostendit
Anacharsis,
& deinde re-
rum Scyles.

Anacharsis e-
nim quum mul-
to orbis ter-
rarum spatio
perustrato,
magisq; sapi-
entia tibi in-
de compara-
ta, Scythicas
sedes repe-
ret, per Hel-
lesp. nauigās,
Cyzicū appu-
lit. ubi venit
Marti d.

3. et ingressus
est Hylæā,
vel, in Hylæam
se addidit.

4. Legit Valla
ἐκδυσσεύς
pro ἐκδυσσεύ-
ς, pro quo
perperâ legitur
in vulg. ed. i.
ἐκδυσσεύς-
ς.

5. Ut aut ego
ex Timæ tu-
tore Spargapi-
this, audiui,
fuisse eum In-
dathyræ re-
gis Scytharū
patruum, filij
autē Gnuri,
n. l. pronepos.

si ex hac fam. fuit Anach. se à patruale interemptum fuisse sciat Indathyræ, &c.
Eit autem aliqui ἀναχάρσις in verbis Græcorum, quam expressimus.

6. valeo quo dictum est modo, interemptus i. i. i.

¹ Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat talia cōtingerāt. Mul. &c. Quid. Vt autem huic ita dānosus fuit ritus externus cognovimus. & c. Scythum multo postea annu.

² Si Dionysii bacchici sacris initiati cupienti, & iam initiationis ritum aggreffuro, oculis agendi bacchanalia consuetudinem, negantes rationi cōsentaneū esse exoptare deum qui homines a insaniam arguat.

dictum est) mortem appetiit. & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetudinem: multis autem sanè annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe perdoctum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & vxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicus tamen viuendi mos nihil profus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtiq; quum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, inquam, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obsecrabat: depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat vestimentum, & eo indutus, per forum spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirēt, ne quis Scytharum cerneret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum cæteris Græcorum institutis utebatur, tum in faciendis decorum sacris. Et quum ibi tempus menstruum aut amplius triuerat, abscedebat, induta sibi Scythica stola. Idque sæpenumero faciebat, extructis sibi ædibus illic, & vxore illic accepta. Sed quum foret ei malè euenturum, ex hac occasione malè euenit. Affectanti ei Dionysum bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis iam iam sumptuoso in manibus, oblatum est ingens ostentum. Erant ei in urbe Borysthenitarum circum ædes suas, (quarum paulo antè habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido splunges & grypes stantes, in has ædes deus fulmen iaculatus est, totæque deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimvero Scythæ Græcis probro dant bacchandi consuetudinem, negantes esse credibile deum inecuisse quo homines ad dementiā adigantur. Postea quoniam bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythi indicem detulit, inquamens.

quiens. Vos quidem Scythæ nos irrideris quòd bacchanalia agamus, quodque nos deus occupet: at nunc demum hic vestrum quoque regem occupavit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quòd si mihi non habetis fidem, sequimini me, rem vobis ostensurum. Primores Scytharum hominem sequuti sunt: quos Borysthenita ille deductos claculum in turri collocavit. Vbi adfuit Scyles cum thiaso, Scythæ cum bacchabundum conspicati, rem ingentis calamitatis esse duxerunt: digressiq; ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Post hæc ubi ad lares suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamafade, ex filia Teris genito. Scyles cognito quid de se fieret, & quam ob causam, profugit in Thraciam. Id quum audisset Octamafades, cum exercitu adversus Thraciam contendit: cui ad Istrum progresso Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi essent, Sitalces ad Octamafadem misit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus est inter nos tentare fortunam? Tu quidem sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego vicissim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neq; ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamafadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamafades accepit, redditoque Sitalci fratre, eodemque auunculo suo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamafades autem eodem die caput Scyli dempsit. Ad eò sua instituta Scythæ observant: & iis qui externos ritus adsciscunt, tales irrogant poenas. Multitudinem autem Scytharum non potest rectè indagare, quum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse utiq; Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit, est inter Borysthenem & Hypani flumina locus nomine Exampæus, cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo esse aqueam, Hypani in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quòd si quis illum non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile ca-

Scyles quòd
ita se tractari
videret & cau-
sam sciret. vel,
qui videret iam
in se consilium

pax, crassitudine digitorum sex. id aiunt iadigenæ ex aculeis sagittarum esse factum. regem enim suum, nomine Arriantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferte singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum abenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Examplo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicitur: Vestigium Herculis ostendunt petra impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se habet. Redeo ad eam quam ab initio institueram orationem: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nuntiis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt classem præstarent, aliis vt Bosporum Thracium¹ iungerent: Artabanus Hystaspis filius, Darij frater, nolebat illum villo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia suadens: quum tamen non persaderet illi, destitit à dissuadendo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filij erant omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico² & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso OEobazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille³ præpositos filiis OEobazi iussit vt omnes eos interimerent. Ita filij OEobazi obtruncati, illic sunt relictæ. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosporum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic cōscensa nauis, transiit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundæ fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maximè admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum)

¹ id est, Pontibus consternant.

² & non nimia perenti.
³ vel, Rē non nimiam magnā per.
³ vel potius, eos quorū id officium erat iussit.

172

collum) quæ Bosphorus dicitur, ubi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem usque per-tingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Hæc Hellespontus, ubi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Navis si forte meat omnino septuaginta milia passuum longæ de nocte vero sexaginta milia. Itaque è faucibus Ponti ad Iasion (hoc est enim Ponti longissimum) novem dierum est navigatio, & octo noctium, quæ sunt mille centum & decem milia passuum, hoc est stadiorum undecim milia & centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hic namque Pontus latissimus est) trium dierum duarumque noctium est navigatio, quæ sunt passuum trecenta ac tria milia, stadiorum verò tria milia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam Pontus hic pauidem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, ubi Pontum contemplatus est, & nauigavit ad pontem, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Contemplatus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisissimum quidem Assyriis, in alterum verò Græcis, omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta milia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è navibus sexceteris. His postea cippis Byzantij in urbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosæ, præter unum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadē vrbe relictus est literis Assyriis oppletus. Cæterum Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem eius Mandroclum Samium donavit decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commisionem Bosphori & regem Darium in Medico solo

1 Mæotis

2 indicantibus
omnes g. Hoc
aut aliud hu-
iusmodi parti-
cipium iubean-
dendum vide-
tur.

3 Hic mendosus
est utrumque
scilicet

sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamq; picturam templo Iunonis dedicavit, cum hac inscriptione,

Qui rate discojum coniunxit Bosporum, implem

Darii regis vota, iubentis operi,

Iunoni Mandrocles hac monumenta dicavit,

Esset honor Samius unde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius qui pontem compexit: quem ubi remuneratus est Darius, transiit in Europam, iussis Ionibus navigare in Pontum usque ad Istrum, atq; ubi eo peruenissent, se illic præstolari, finium ponte iungentes. Ducebant enim classem Iones & Aeoles & Hellespontij. Hi præteruecti Cyaneas, rectè ad Istrum navigarunt, subuectiq; duorum dierum itinere a mari ad fauces fluminis, ubi in diversa scinditur, illud ponte iungunt. Darius, transmissio per rateem Bosporo, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis perueniret, tri-duo hic habuit statua. Tearus fertur ab accolis omnium annuum esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manâtes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ est à Iunonis templo eius urbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum utraque. Fluit autem Tearus hic in flumē Contadeldum, Contadeldus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta urbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus anne, cippum erexit, his literis inscriptum, TEARI AMNIS

1 Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.
2 PRÆEBANT.

¹ CAPITA OPTIMAM AQUAM ATQVE PVLCHERRIMAM CUNCTORVM AMNIVM ² CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CUNCTORVM HOMINVM DARIVS HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CUNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnē nomine Attiscum, qui per Odrylas fluit: quò ubi peruenit, ita agendū sibi putavit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis ex-

exerci-

exercitus fecisset grandes acerui lapidū effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. Sed priusquam ad Istrū perueniret, primos subegit Getas, ¹ qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydessū, quiq; supra Apolloniā & Mesambriam urbē incolunt, & qui Cymianæ & Mypsæi vocātur, sine pugna sese Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiā resistentes, in seruitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracū atq; iustissimi. Immortales autē agunt hoc modo: Mori se nō putant, sed eū qui defunctus est, meare ad Zamolxin *demonem*, quem nonnulli eorū opinantur eundē esse Gebeleizn. ² Ad hūc mittunt assiduē cum naui quinque remigum nuntium quempiam, ex seip̄s sorte delectum precipientes ea quibus semper indigent. eumq; ita mittunt: Quibusdam eorum datur negotium vt tria iacula teneant: alius, vt comprehensis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq; hominem agitanter in sublimē iactent ad iacula. Qui si impræsentiarum extinguitur, propitium sibi deū arbitrantur: sin minus, ipsū nuntium insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuendi mandata. Idem Thraces, dum tonat fulguratq; in cœlum sagittas excutunt, deo minitantes quod nullum alium præter suum esse arbitrantur. Verū (vt ego à Græcis accepi, Hellespontum & Pontum incolentibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samique seruitutem seruiuit Pythagoræ Mnesarchi filio. Illinc nactus libertatem, quum multum pecuniæ comparasset, in patriam rediit. qui quum animaduerneret Thraces malē viuentes & inscitē, ipse edoctus Ionicum viuendi genus & mores liberaliores quā Thracum, vt qui conuersatus esset cum Græcis, ³ cumq; Pythagora non infirmissimo inter Græcos sophista, domicilium exstruxit in quod primos quosq; popularium in conuiuium accipiebat, & inter conuiuandum docebat, neque se neque suos conuiuas, ⁴ neque illos qui illic assiduē gignerentur, interire: sed in eum locum ire vbi superstitēs omnium bonorum compotes essent. Dum ea quæ commemorata sunt ageret atque diceret, interim subterraneum ædificium struebat. Quo prorsus absoluto, è Thracum conspectu se subducit, descendens in illud subterraneum ædificium. V-

1 *ἀθανάτοις* *γεν-
τες. i. ad
verbum, Im-
mortalizantes;
quod statim
post ab ipso au-
tore exponi-
tur.*

2 *Semper au-
tē solēt quin-
to quoq; an-
no quempiā
e iuvene na-
mo sorte
delectū, non-
tium illi mit-
tere, mandata
ei dantes de
iis quæ liba
opus sūt.*

3 *& quidem
cū Pythago-
raphiloso-
phorum non
infimo,*

4 *nec eos
qui ex ipsis in
omne tēpus
nascerentur,
interituros,
sed in eum lo-
cum ventu-
ros vbi, &c.*

bi circiter trienniū egit, desiderantibus eum Thracibus, & deſentibus tanquam mortuum: quarto anno ſe eiſdem in conſpectū dedit, atq; ita credibilia ſunt affecta quę illis expoſuerat. Hęc Zamolxin aiunt feciſſe. Cum ſubterraneo edificio neq; fidem detraho, neq; valde credo, ſed multis eum ante Pythagoram annis exiſſiſſe arbitror. Verū ſiue Zamoixis ſuent homo quiſq; ſiue ſit dæmon Getarū indigena, valeat. Geta hoc ritu videntes, vbi a Perſis tubacti fuerunt, cæterum ſunt exercitū ſequuti. Darius vbi ad Iſtrū p̄uenit, & vnā pedeſtres copię cunctiq; flumē tranſmiſerūt, tunc verō iuſſit Iones, poſtquā ratem ſoluſſent, ſequi ſe pedeſtri itinere cum nauicis copis. Qui quātū ratē ſolūturi eſſent & imperata facturi, Coes Erxanor filius, Mitylenæorum dux ita apud Darium verba facit, ſeſcitatus antea nunquid ei gratum foret audire ſententiā dicere volentis: Quum aduerſus eam terrā rex facias expeditionem, in qua fertur nihil arari, nullas vthes coli, ſinito nunc pontem hoc loci ſtare, relictis ad eius tutelam cuſtodibus iis qui eum contexuerunt: per quem ſiue ex ſententiā rem geremus Scythiſ inuētis, ſiue illos inuenire nequibimus, tutus nobis ſit reditus. Neq; enim vereor ne prælio cōmiſſo à Scythiſ ſuperemur: ſed potius ne eis non inuentis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quiſpiā mea ipſius cauſa hęc dicere, vt hic ſubſiſtam: ego verō, quod in tuam rem eſſe ſentio, rex, id in medium profero. ipſe te ſequi volo, neq; hic relinqui. Delectatus admodum eo conſilio Darius, ita reſpondit, Hoſpes Leſbie, fac omnino quum hoſpes domum rediero, præſtō mihi ſis, vt te ob egregium conſilium egregiis factis remunerē. Hęc loquutus, vbi ſexaginta nodis lorū innodauit, accitis ad colloquium tyranniſ Ioniſ, ita loquutus eſt, Viri Iones, quamprimum habueram de ponte ſententiā eam miſſam facio. vos ſumpto hoc loco, hęc ita velim agatis: quo ex tempore videritis me rapiſſimē iter intendentē in Scythas, ex eo tempore incipientes, ſoluite ſingulis diebus ſingulos nodos: intra quod tempus niſi adſuero, ſed dies nodorū exierit, vela facite in patriam veſtrā. interea, quoniā conſiliū mutauī, agite cuſtodiri ratis, & omne ſtudiū illi & conſeruandæ & cuſtodiedę adhibere: quod facientes, maiorē in modum mihi gratifica-

1 Pontem vocat ſtatim poſt.

2 admittere ſententiā, vel conſiliū, ab eo qui proponere vellet, id eſt, Auerum præbere conſilio.

3 de te mihi in conſpectū,

4 ſimulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo temp.

tificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum. Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua sinu faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum eorum conuerso. Quod autem ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam vetus Scythia est, meridiem versus & austrum posita, usque ad urbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosa regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica usque ad Chersonesum dictam tracheam, id est asperam. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentès ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis, quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt ut si Atticæ iugum Suniacum alia gens non Athenientis incolet, quod a tribu Thorica usque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (ut parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est hanc Atticæ partem præteruectus, huic alio modo planum faciam: ut si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, diuisa terra à Brundisio usque Tarentum, promontorium incolet. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparanda. A gente Taurica deinceps Scythiæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bospori Cimmerij sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera ad mediterranea ferens, altera ad maritima, usquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, usque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transversa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis: Scythiæ

1 Mæotidis.
illa tamen altera appellatio frequentior est.

2 Mæotin.
3 Porro Scythæ, quum intra apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copulis Dac.

inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darij
 praelio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum re-
 ges ubi conuenere, consultabant ut ingenti exercitu inua-
 dente. Erant autem qui conuenerant reges, Taurorum &
 Agathyrsorum, & Neutorum, & Androphagorum, & Me-
 lanchlanorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauro-
 matarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus utuntur:
 Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos il-
 luc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, ho-
 minis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt
 deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eo-
 rum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suspi-*
genda consentiunt, se l truncum è præcipitio deici negant
 sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi
 Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In ho-
 stes autem quos ceperint, hoc aiunt: Amputatum quisque
 caput hostis domum reportat, & fusti suffixum admodum
 sublime supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium:
 ideo in sublimi locantes quòd dicant eos totius domus es-
 se custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Aga-
 thyrsi excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes.
 In commune cum mulieribus cocunt, ut inter se germani
 sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odij
 mutuò exercentes: in cæteris ad Thracum consuetudinem
 accedunt. At Neuri Scythicis quidem utuntur moribus
 qui vna ante Darij expeditionem ætate coacti fuerant so-
 lum vertere propter serpentes. nam serpentum cum ma-
 gna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior supernè è lo-
 cis desertis ingruerat: quibus vsque adeo infestati fuerunt, ut
 relicto suo solo cum Budinis habitauerint. Idem periculū
 faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur à Scythis
 & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis
 singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum ha-
 bitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent:
 nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. An-
 drophagi agrestissimos omnium hominum mores ha-
 bent, non iudiciis, non legibus utentes, pecuariam exer-
 centes: vestem Scythicæ similem gestantes, propriam lin-
 guam habentes. Melanchlani omnes indumenta nigra
 gerunt,

1 vel luxui
 deditissimi
 sunt,

2 Videntur
 autem hi in-
 cantatores ef-
 se, quod dic-

3 Sunt autem
 Nomades.

gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vrentes. Budini, ingens natio atque numerosa vehementer caesis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia constructa est. muro alto è materia toto: cuius singula latera tricentorum stadiorum sunt magnitudinis. Aedes quoque cum priuatarum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanicè extructa, simulachris, aris, delubris ligneis. Dionysio trieterica, id est triennialia, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, sed summoti inter Budinos habitauerunt, lingua partim Scythica, partim Græca vrentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares. nam quum indigenæ sint, ¹ pecuariae operam dant, solique eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti, non rectè vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & vbiq; plurimum consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo saculutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi ² ad curanda posteria sunt. De Sauro-
 matis verò ita memoratur: Quum Græci præliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Aorpara vocant, quod nomen potest transferri Viricidæ: æor enim virum dicunt, para autem, occidere) feruntur post victoriam prælij ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunque potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiata, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delataeque sunt ad paludis Maeotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressi Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset conicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent. admirabun-

¹ Nomades sunt.

² morbis matricis auxiliantur. ad verbum, Ad medellam matricem conferunt.

1 Si ipsos
inuaderet, ne
pugnaret, sed
subterfuge-
rent.

2 Quum au-
tem quidā v-
ni Amazoni
seorsum a cē-
teris vaganti
corpus iunge-
ret, illa mini-
mē repulit,
sed copiam sui
fecit manuq;
significauit,
quā voce nō
posset, (neq;
enim se mu-
tuo intellige-
bant) ut ad-
eund.

3 Amazonem
alterā ipsum
expectantem

4 in matri-
monium sibi
ceteras con-
ciliant.

di vnde venirent, & rari cunctos esse viros eiusdem ætatis.
Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum,
ita demum fœminas esse cognouerunt. Itaq; consilio habi-
to visum est eis, nullo pacto posthac quampiā illarum esse
occidendā: sed ex se qui maximē iuuenes essent, ad eas esse
mittēdos, eodē numero quo illas esse coniectabāt, qui sua
prope earū castra haberent, & eadē quæ illæ facerent. ¹ Si
inuaderentur, pugnarent neu subterfugerent: vbi subsiste-
rent illæ, ipsi eūā proximē accedentes castra ponerēt. Hoc
Scythæ idcirco decreuerunt quod prole ex illis suscipere cu-
piebant. Adolescentes qui missi sunt, mādāta peregerunt.
quos vbi Amazones intellexerunt neutiquā ad se lædendas
venisse, valere sinebant. quotidie tamē castra castris propi-
us admouebātur. Ceterum ne ipsi quidē adolefcētes quic-
quam habebant, quemadmodū Amazones, præter arma
& equos: & eandem vitā quam illæ vivebant, venando atq;
prædando. Circa meridiē Amazones solebant aut singulæ
aut binæ separatim à reliquis ad ventrē leuandum longius
vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. ² quorum
euidam vna illarū, quæ Ioliuaga erat propinqua quum fa-
isset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat. nec ap-
pellare poterat eum quocum nō esset prius congressa, ta-
men manu significauit ut ad eūdem locū postridie rediret
adducto secum altero, ut duo essent: se quoq; alteram ad-
ducturam. Digressus ab ea adolefcens hæc enarrat ceteris:
posteroq; die socium secum ducens, ad locum præstō fuit,
ac reperit ³ Amazonem expectantem sociam. Eius rei cer-
tiores facti reliqui adolefcētes, & ipsi ⁴ seducunt ceteras.
Post hæc commixtis castris pariter habitauerunt: eam quis-
que vxorem cum qua primū coierat, habentes. Earum
vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discē-
bant. Et quum vtrique inter se conuenissent, viri ad Ama-
zones ita dixerunt, Nobis parentes sunt pariter & facultates:
proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc di-
gressi in hominum frequentia degamus, vbi vos habebi-
mus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ responderunt,
Nos verō non possumus vestris cum fœminis habitare.
quibus non idem qui nobis sunt mores. nos enim arcu
tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria

opera

opera non edoctæ: vestræ feminae nihil eorum quæ recensimus, sed opera muliebria faciunt, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes. proinde non possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, ut deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecere, acceptaque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, Duplex, inquit, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, quod nos parētibz vestris vos priuauimus: alter, quod terram vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vnā nobiscum agatis, Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmissio illic habitemus. Huic quoq; rei obtemperauere adolescentes. Traiectoq; Tanai & a Tanai trium dierum orientem versus, totidemq; à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenierunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique subsederunt. Ideoque prisca consuetudine viuendi feminae Sauromatarum vtuntur, nam ad venationem vnā cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prælium proficiscuntur, eandemque quam viri stolam gerunt. Sauromatæ putantur lingua Scythica solæcizare. id est corrupte vti, quod eam ab initio non probè didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet ita ab eis est institutum: Nulla virgo nubis priusquam aliquem hostium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt iam vetulae, antequam nubant, quod legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentiū coactos reges nuntij Scytharum quum peruenissent, certiores eos fecerunt, Periam, vbi omnia quæ sunt in interiore continente in suam diuionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in ceteriorem traiecit continentem: subactisq; illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquit) nolite vlio pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadendi: quod nisi facitis, nos in vltimum discrimen adducti, aut regionem deletemus,

1 Proinde nobis conuenire non potest cum illis.

2 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum, quod, &c. alterum, quod terr.

3 Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à prisco tempore ea solæcizantes, quod, &c. vel, Vsitata est autē Sauromatū vox Scythica, ea solæcizantibus iam inde à prima origine, quod eam &c.

1 Nam Gelonus qui sem
 rex & Badi-
 nus & Sauromata conc.
 2 sed se sub-
 ducendo, ob-
 struendos si-
 bi esse puteos
 & fontes
 quos in iti-
 nere offende-
 ret, gramēq;
 cetera exterē-
 dum, *vel era-
 dendum*; & ex
 duabus parti-
 bus in quas
 septuos diui-
 sissent, ad v-
 nam, vbi Sco-
 palis regna-
 bat, Sauroma-
 tas conferte
 se debere, sed
 subducere se,
 si illuc se con-
 uerteret Per-
 sa, fugient. r.
 ad Il. T. d. M.
 quam autem
 Persa pedem
 referret, inua-
 dere & perire
 qui.

aut manentes deditioem faciemus. quid enim cladem
 subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? Quanquā
 non commodius agetur vobiscum, aduersus quos non mi-
 nus venit Persa, quam aduersus nos: neq; nos subegisse cō-
 tentus, a vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipi-
 te documentum, quod si nobis solis inferret ille bellum, a-
 nimo superioris seruitutis vlciscendæ, debebat a cæteris
 hominibus abstinere, & sic in nostram tendere regionem,
 ostendens omnibus se aduersum alios ire: at nunc, vbi pri-
 mum traiecit in hanc continentem, ut quisq; sibi occurrit,
 pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo
 subiectos imperio habet. Hæc quum Scythiæ denuntia-
 sent, ij qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed
 discordes eorum erant sententiæ. 1 Nam Geloni quidem
 & Budini & Sauromatæ concordī animo receperunt se
 Scythiis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus &
 Androphagus & Taurorum Melanchlanorumq; reges ita
 Scythiis responderunt: Si vos in iniuria faciendā ac bello
 inferendo priores non fuissetis, recte videremini precari
 quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerentes,
 idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum ter-
 rā ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulgit:
 illi itidem, quando quidem eos idem deus in vos excitat, vi-
 cem vobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus
 iniuriæ his viris, neq; nunc quicquam conabimur priores
 inferre. Quod si hic nostram regionem inuasit, & prior
 iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec
 cernamus, apud nosmetipsos manebimus. neque enim in
 nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerunt auctores
 iniuriæ. Scythiæ, vbi hæc relata audiēre, statuerunt nullam
 sibi pugnam rectā atq; ex aperto conferendam, quando i-
 plis isti ad societatem nō accedebant. 2 Itaq; digressi iam,
 ac longius progressi, puteos quos ipsi offendunt ac fontes
 obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione attulerunt. Et
 ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopalis, iubent Sauro-
 matas pergere, qui se subincerent, si cō Persa declinaret,
 fugientes rectā ad flumen Tanain, secundum Merandem:
 idem Persam abscedentem inuadendo persequerentur.
 Hæc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemad-
 modum

modum dictum est. Reliquarum duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum seducere, hostem lacerando, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellum aduersus Persas susciperent, certè inuitos redderent istis hostes. deinde in suam terram reflectere, & tentare, siquid ipsis tentandum esse videretur ac liberet. Hæc vbi decreuere Scythæ, copiis Darij ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filij vxoresq; omnes degunt, vnâ cum pecoribus, præterquam ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonem versus tenderent. Hoc quum præparassent Scythæ, eorum emissarij, posteaquam compere-runt Persas ab Istro trium ferè dierum & ante se vnus diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, vbi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad vnâ partem ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiciunt: eò & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragratâ Sauromatum plaga, perueniunt in Budiniam. Cæterum quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi vero Budiniam ingressi sunt, ibi nacti ligneam mœniâ à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire portò tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quam Thyssageræ incolunt, à quibus quatuor ingentes annes per Mæroteos fluunt, & in paludem nomine Mærotin se insinuant, quibus hæc sunt indita nomina, Lycua, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Hoarum locauit. Post hæc, octo vrbes easque ingentes condidit, pari

1 subducere se vel, Paulatim aut clare progredi se subduendo. Sic & paulo post respondet pro Seducente.

2 præterquam quæ ad victum satis esse possent, præmiserant

ego metuens antè fugerim, neq; nunc fugiã te, neq; quicquam facia diuersum nunc atq; in pace facere consueuerã.

Quod autem non protinus tecum in eo praelium, huius rei te certiores faciam: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quos invadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnam, ad quam si opus est continuo devenire, sunt paterna sepulchra, quæ vos quum nacti fueritis, agendum tunc habetis: & tunc intelligetis, pugnam vobiscum timus pro sepulchris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum praelium non conferemus. Haec tenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror Iovem progenitorem meum, & Iolium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dono poscis, mittam quæ decet ad te venire donec pro eo quod herum te meum esse dixisti, iubeo te heri. Hoc ab eis responsum est, quod edaceator reuersus Dario renuntiat. Scytharum reges audito nomine Ierastis indignatione perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopas, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrum ponte iunctum asseruebant. At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerant, ut hostibus, qui ipsorum commensum eripiebant, iniurias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariae rei iussa exequerentur. Iamvero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes occideret, si impeditum, ab eo desentabatur. Ita Scythæ Iamvero equitatu bellico, tamen metu pedestrum abicebant & nihilominus noctibus quoque tales mentiones faciebant. Aduersus quos quidam Persarum sancto Iuere referant in primis admirabilis, atque tota vox ac multorum species. Nam ut superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque alius neque mulus gignitur, neque ullus quidem valetur propter frigora. Ita per rudætes anni perturbabant Scytharum equos, & quæ Scythæ sæpe numero Persas adorantur, eorum equi ex edita aliorum voce, est errati auerrebantur, erectis auribus stupescunt, & potentia lentia tumescunt, ne iam prius non accidissent, tum totum nunquam in se essent. Atque hoc quidem paululum quoddam momentum ad bellum asseribat. Ceterum Scythæ ubi

1. Cur autem
nō pr. tecum
ineam parti-
um, hoc quo-
que tibi de-
clarabo.

2 & 3. Vellum
Scythian re-
gion.

3. At Scythiæ
quibus tenu-
quebatur, vel
remanebat, non
amplius con-
sueverunt Pro-
las cogentes
esse vagari,
sed adone-
dos esse quo-
ries cibum et
mercedem. Obier-
unt itaque agni-
tempus, quo
ab illis cibum
turnabant,
tacebant
quod illi co-
tinebant. Sicut ve-
ro, &c.

[illegible]

1 & commo-
rantes ange-
rentur ob te-
ræ omnium
penuriam:

2 suam po-
tentiam

3 Itaq; si hoc
feceritis, cul-
pa & apud il-
lum & apud
nos vocabi-
tis: *nam ut*
quum ad præ-
dictam perman-
seritis, iam
abcedatis.

4 primo quo-
que tempore
redierunt.

animaduenterunt Persas tumultuantes, quò diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes ad omnium necessarium rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, ut pecoribus suis una cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se conferentes, excipiebant pecora. quo factò quum sæpius idem tenerent, ad ultimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, cum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Ille negare sibi aliud esse mandatum nisi ut quum illa tradidisset, celerrimè rediret. iubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi donavellent. Hoc quum audissent Persæ consultabant. Et Darij quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quò minus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu videtur, rana autem in aquis nascatur, avis verò sit equo assimilis: at sagittis dandis, quòd seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Persæ, nisi effecti ut aues, subuoletis in cœlum, aut effecti ut mures, subeat is terram, aut effecti ut rana insiliatis in paludes, non remeabitis unde venistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At una pars Scytharum cui datum ante erat negotium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit ita verba fecit, Viri Iones libertatem vobis afferentes venimus, si modò nos exaudire volueritis. Accepimus enim Darium vobis præcepisse ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageritis, & si intra id tempus imple non afforet, domum abiretis: Itaq; si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quum ad præstitutam diem permanseritis, iam abcedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ raptim retrò abiire. At ceteri Scythæ post nulla Dario dona, cum peditatu ac comitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conlicturi. Quam interim lepus in mediū profiliat, quem

ut quis-

ut quisque vidit insequeretur. Perturbatis Scythiis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius unde hostium tumultus existeret, & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cetera colloqui consueverat, Hi vixi videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas rectè dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoque ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, ut tutus nobis eò unde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ò rex, horum ego virorum inopiam videbar mihi ferè fama habere cognitam, sed ubi adueni, euidentius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox aduenit, incensis è more ignibus, & aliis quæ consueverunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem solvendum, aut Ionibus solvere lubeat: quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, ubi nox adfuit, reliquit in castris viros languore præditos, & eos quorum a millio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: alios quidem, ut vocem ederent: infirmos autem homines, hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quam maturimè ad Istrum contendit. Alini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere, quos audientes Scythæ, credentes omnino Persas in eisdem permanere castris, verum ubi illuxit, ij qui relictæ erant, cognito se proditos esse a Dario, manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repètè retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, utpote plerisque pedites & itinera nescientes, ea præter-

1 accensis ignibus, ut & alias tacere consuevimus, & imbecill.

2 aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficiere illis non dubitate faculam sit.

3 Eadem est vox prægen read dit paulo ante imbecillissimis quibusque: nisi quidem est possumus gradus, quam ibi esset imperatorius.

4 Homines verò propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamè prætextu, ut dum ipse cum il. cop.

5 Alini à castris segregati.

6 manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos uti. Quibus illi auditis, in v.

num agmen conglobatae tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatarum vna, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, utpote *in certa diuertentia, vel in certa uinorum diuertia* non sectas, ac Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum utrique ab ali. abert.

& opportunè instatis: atq; ut vos nobis probè viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectionem relinquimus, adhibitur omnè diligentiam, cupidine assequende libertatis. Ceterum dū nos hac dissolvimus, intere et vos illos inquirere tempus admonet, & inuētos, tam vestro quam nostro nomine ita velle ut inerentur. Scythæ, longius iterum fac habentes tanquā vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuertuntur: atq; ab omni illorum itinere aberrant, ipsi sibi huius rei causā, quod pabula e quorum illis in locis corrupterāt, fontesq; obstruxerant, quod n. si fecissent, facile si voluissent: nunc ita faciendo, vni sibi fuerant optime consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quipe eam sive regionis partē consectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostem indagabant, tacillum eadem parte fugam intendisse: at ille ob seruatō quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abissent. Erat autem apud Dariū Ægyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripā Istri positum iubet inclamare Histiaum Miletiū: Histiaus cum sepius inclamantem, tamen ad primam inclinationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiciendum exercitum pontem iunxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ iterum aberrauerunt. & ob id Iones tanquam non liberos, sed pellimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, de quæ eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & inlectatione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciūt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesū peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiit, relicto in Europa exercitus duce Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hūc honorem habuit, ut hoc verbū inter Persas diceret: quum esset elatus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus a fratre Artabano * nunquid tantum hominum sibi optaret quantū illic esset acinorum, respondit, se præoptare tot sibi esse Megabyzos quam Græciā subditam.

1 cuius malis sibi auctores fuerant.

2 Et propterea modò Iones, et qui veniunt, pell. & ignauiss.

omnium hominum dicunt: modò de illis tanquā de seruis loquentes, mancipia domino rum amantia & minime fugiua esse aiunt vel, Et propterea alius Iones. &c. Sic & in altera parte.

Alia vero de illis, &c. Solent tamen vtroq; idem, vtroq; potius exponi. Partim quidē, Partim vero.

sed hic non satis conuenire videtur Partim, in quo est enim Iones (Scytharū iudicio si ut liberi considerantur, se in illa re ignauissimos ostendisse: sin ut serui, officio mancipiorum dominos amantiam suū esse fuisse.

3 Megabazo, in vulg. edit. &c. & in nostris vet. cod. Sic & in sequentib. locis

4 Cuius rei tantam multitudinem sibi optaret.

His verbis apud Persas hominem honoravit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontos reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audisset Chalcedonios decem & septem annis ante Byzantios urbem condidisse, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuisse, qui, quum pulchrior adesset locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegerint nisi cæci fuissent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuersarum a Medis partium erant, subigebat. & iste quidem talia agebat. Per idem autem tempus alia ingens aduersus Libyas exitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo causam, his prius expositis: Argonautarum posteri quam à Pelasgis qui feminas Atheniensium ex Braurone prædati sunt essent eiecti a Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, confidentesque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonij quum aspexissent, nuntium misere sciscitatum quinam & vnde essent. Illi, nuntio sciscitanti responderunt se Minyas esse, ab his heroibus oriundos qui in Argo nauigassent, quique quum Lemnum appulissent, illic eos procreassent. Hanc mentionem stirpis Minyarum quum audissent Lacedæmonij, misso iterum nuntio sciscitantur quid sibi velit ipsorum aduentus, atque ignis accensio. Illi verò se respondent à Pelasgis eiectos, redire ad parentes, (æquissimum enim id factu esse) orareque vt sibi liceat vnà cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere in ea quæ ipsi vellent, Lacedæmonis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipuè quòd Tyndaridæ Castor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris imperierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confestim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tempore, statim elati superbia cū alia flagitiosa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonij morte mulctandos quum censuissent, comprehensos in carcerem coniecerunt. Quoscunque autem Lacedæmonij morte plectendos censent, eos noctu plectunt, interdum neminem. Quum igitur essent in illos

et quibus ipsi
conditioni-
bus vellent,

ani-

animaduersi, exorati sunt ab eorum vxoribus (quę ciues erant & primorum Spartanorum filię) veniam ingredien- di carcerem, & cum suo cuiusq; viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu, Minya- rum vxores ingressę carcerem, omni veste quam gesta- bant viris tradita, illorum vestem illę sumpserunt. Ita Mi- nyz muliebri veste amicti, veluti mulieres ē carcere pro- dierunt, rursusq; apud Taygetum cōfederunt. Hęc eadem tēpestate Theres Autelionis filius, Tilameni nepos, Ther- sandi pronepos, Polynicis abnepos missus est in coloni- am Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Aristode- mi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupil- li essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pu- pullis, ac recepto imperio, Theras ita grauitertulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone moraturū, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in insula quę nunc Thera vocatur, quondam Calista, viri phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in in- sula quę nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue re- gionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consan- guineum suum. Isti hominū ætatibus octo antequā The- ras Lacedæmone venisset, insulam quę Callista, *id est, pul- cherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras cū mul- titudine tribulium missus est, nequaquam ad illos eicien- dos, sed ad vnā habitandum, & ad insulam valde frequen- tandā. Postea verò quā Minyas ē carcere elapsos & apud Taygetum confidentes, Lacedæmonij tamen necare sta- tuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abducturum. Et huic postulato Lacedæ- monis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secū non vniuersos Minyas (pleriq; enim ex ipsis ad Paroreatas Cauconasq; diuerse- runt) sed paucos,² quos in sex partes distribuerunt, & toti- dem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magistum, Thri- xas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorū pleraq; Elei memo- ria mea deleuerunt. Insulę autē à conditore Thera nomen est inditum.³ Hic filio, quòd negaret se nauigaturum cum

1 vestitu quę
gest. viris tra.
illorū vestitū
sumpt.

2 Quū autē
hos expulsi-
sent, septem
in sex partes
distrib.

3 At filius,
quū ei se vnā
nauigatorum
negati dixit-
se parer, se i-
taq; cum reli-
cturū *ὅτι ἐν*
λύγισι, (*id*
est, quem inter
lipos) ex hoc
dicto vocat³
fuit Οἰόλυ-
κος: atq; ad-
eod nōmē hoc
inest.

eo, relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto no-
men adolescenti impositum est Ololyceus, *Ὀλολύκευς*,
& id nomen alteri prænuluit. Ololyco natus est filius Æ-
geus, a quo vocantur Ægidei, in Sparta ingens tribus. Ex hac
tribu viri, quum sibi non permanerent alij, ex Erinij un
oraculo delubrum Lais & OEdipodi extruxerant: quod
postea apud eos Theræos mansit qui ex his viros procreau-
fuerunt. Hæc enim Lacedæmonij cum Theræis consentiant:
quod deinceps exitit, soli Theræi factum hoc modo esse
memorant: Grinus Ælam filius ab hoc Theræo natus,
quum esset Theræi insule rex, contulit se ad Delphos. Au-
dens ex vrbe solennes hostias, comitantibus cum eum aliis
ciuibus, tum verò Batto qui erat de genere Polymæsti,
apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræo-
rum regi de aliis rebus, Pythia respondit ut urbem in Libya
conderet. Cui vicissim iste, Equidem inquit ego, o prin-
ceps, senior sum & grauis ad molendum: tu vero quem præ
horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostende-
bat: Hæc hæc. Tunc ubi reuerſi sunt, pro nihilo ha-
buere responsum: neq; ubi terrarum Libya esset gnari, neq;
ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post
hæc annos quum in Theræa non pluisset, & omnes, præter
vnam, arbores exaruiſſent, consulentibus Theræis Pythiæ,
respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Ibi, quo-
niam nullum mali remedium erat, mittunt in Creta nun-
tios inuestigatum si quis aut indigenarum aut aduenarum
ille esset qui in Libyam nauigasset. Nuntij, quum Cretam
pertrassent, & ad urbem Ithacan peruenissent, in ea con-
traxerunt eam purpuratio quodam cui nomen erat Co-
robolis dicebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse,
& ad Plateam insulam Libyæ. Hoc nuntij mercede ductum
in Theræa duxerant. Verum non tantum ad rem explorandam ex
Theræa initio præſti sunt, ducit ipso Corobio: quo in eam
isla relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quæ celerimè
reuerterentur ad ceteris de insula renuntiandum. Quibus ultra
prestitutum tempus redire differētibus, omnia Corobio deli-
ciebant: sed appulsa eo nauis Samia quæ ab Ægypto redibat,
(cuius gubernator erat Colæus) Samiam omni re getta a Co-
robio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex
hac

a. afferent ex
vrbe Heca-
tomben co-
loniam.

a. qui filius e-
rat Polymæ-
sti, Eriny mi-
des genere ex
Minys.

g. obiecit illa
colonie adu-
entum in
Libyam.

hac insula quā soluitlent, Ægyptū optantes, vëto subsolano abiecti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transiecti columnas, perueniunt in Tattellum, ¹ pompā ferētes ad rem diuinam. Erat ea tempestate idem forum intemeratum, adeo vt inde reuerentes illi ex mercibus quæstum maximū fecerint, ² inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostiadem Leodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samij decima (id est sex talentis) selecta fecerunt athenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circum altumleus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustentibus illud tribus colossis, ³ *id est, humanis simulacris* septenūm cobitorū, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisq̃ue cum Samiis contracta est. Therai, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renuntiabant esse illis insulam e regione Libyæ sitam, placuit Theræis vt e singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorū rege Batto. Ita duas biremes in Platæam miserunt. Hæc Therai memorant. Cetera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filię nomine Phronima nouercam, quæ domum ingressa, vt erat, ita se ipsa se nouercam præstitit, cum lachendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum ⁴ impudicitiam impingendo: atq; ita rem habere viro persuasit. Ille ab vxore deceptus rem de filia nefariam cōmentus est. Erat in Oaxe negotiator quidam Theræus, nomine Themison: ⁵ hūc in familiaritatē acceptum Etearchus adiurat vt quā rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi hominem inuolando adiegit, adductā ei tradidit filiam suā: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themison anticipans animo inter nefas operis & hospitij perfidiam, ita sibi sciendum putauit: accepta puella mare ingressus, quum in alio fuit, ⁶ vt iureiurādo Etearchi satisfaceret, reuincta furibus puellā demisit in pelagus: ea deinde retracta, Therā penserit. Ibi Polymnestus vir inter Theræos spectatus in

¹ deducendo eos numine. Erat, &c.

² inter omnes Græcos de quibz cetero nobis cōperum est,

³ impudici-
tię crimē im-
pingēdo: vel
Impudicitiam
obnuendo.

⁴ Hospitio
exceptū adi-
git iureiuran-
do, ipsum o-
peram suā ei
præstiturum
quācumq; ad
rem illi opus
esset.

⁵ defungi in-
iurandi reli-
gione volēs,
demissam in
mare puellā
funiculis al-
ligatā, statim
extraxit, vt
promisso sa-
tisfaceret. Ita
*hæc de hūc lo-
cum vult.*

* *Budam ex antiquo exemplari legitur exoφωνος, id est, hesitans lingua, ut annotant Paul. Leopard. Emen. lib. 3. ca. 11. Ex terrore ad vici vitium emendatū refert Pausan. 331. 10. d.*

1 Pythiam in suo vaticinio lingua Libyca eū ita vocasse, quoniā eū Libyæ regem futurum nouerat.

2 *Ante hæc verba adde, Perinde ac si lingua Græca oraculū reddens dixisset, O rex, vocis causa venisti. Si verbum verbo reddatur, O rex, ad vocē venisti; sequenturq; illa, Ad hæc Bat.*

3 *Qua potentia? vel, Quibus copiis?*

4 *Ab eo tempore aut quū illa cū in hunc ipsū cum in ceteros Theræos ita exaceret, hi calamitates suas id est calamitates suas*

concupinatū Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus est ei filius, * sono vocis exili ac balbuereti, cui nomen impositum est Batto, ut Theræi & Cyrenæi aiunt: ut autem ego sentio, aliud aliquod. sed cum cognominatum Battum postquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos sibi redditum, tum propter honorē quem assequutus est. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocasse Battum, quod futurus rex esset in Libya. Hic, ubi in virilem adoleuit ætatē, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui consulenti Pythia respondit.

Batte venis vocis causa: dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phæbus Ap. H.

2 Ad hæc Battus sic vicissim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia consulendi de voce: tu de aliis mihi respondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. qua copia?

3 quæve manu? Hæc loquens nō persuasit illi ut alia responderet, sed eadem quæ prius respondente Pythia, illinc digressus abiit in Theram. 4 Mox deinde quum & huic ipsi & ceteris Theræis malè cōtingeret, nec mali causa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos sciscitatum. Quibus quum respondisset Pythia, melius cum ipsis actum iri si Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miserunt Theræi Battum cum duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retrō ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræe repellebāt, ac rursus reuerti iubebāt. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine ut prius dictū est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nunc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, vno ē suis relicto, ceteri Delphos nauigarūt ad oraculum consulendum. Eō postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamē melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigera Libyes scis quam nec adiuuere vrhem,

Me melius: tunc ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ij qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim

enim sinebat eos deus aliò migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, e regione insulæ, nomine Azaristum, amœnissimis collibus vtrunque conclusum, & vtrunque flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deferendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vespertum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdium facientes iter, diurnum spatium meriendo animaduernerent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum est vbi cælum vocaliter sonat. Sub

causam) ignorantes Delphos miserunt, quo de malis illis sciscitarentur.

1 cælum perforatum est.

2 Suspecta hic sunt Græca exempli, quorū alia Ζῶνς, alia Ζῶνς habent.

19 Scrior in Libyam quisque peruenit almam,

20 Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pergit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitumorum Libyum agros vastabāt, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex nomine Adicran, agris exuti a Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, se dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestinacie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum, adeoq; profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redirent. Quade re Ægyptij succensentes Apriæ, ab eo desciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arcefilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti urbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas sollicitabant ad

3 impulsi ad delictum.

ret, tandem misit ad eam Evelthon dono fufum aureum,
 atq; colum perfo circumdatam¹ dicentiq; quæ consuene-
 rat verba Phereumæ, inquit talibus rebus donari femi-
 nas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnum-
 quenque sollicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingen-
 ti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu
 in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac
 totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis A-
 pollo Cyrene regnare: vlti⁹ vos conari debortatur. Tibi
 verò suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas.
 Quod si fornacem inueneris plenâ amphorarum, ne eas
 excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis,
 ne committas vt circumfluam introcas: alioqui peribis tu
 pariter & taurus optimè opus faciens. Hæc Arcesilao Py-
 thia respondit. Ille sumptis his quos contraxerat è Samio,
 rediit Cyrenen: recuperatoq; rerum statu, inmemor ora-
 culi factus, vocatis ad dicendâ causam his qui contra ipsum
 in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum
 alij exilio solum vertebant, alij ab eo comprehensi, in Cy-
 prum ad necem mittebantur: quos Cnidij ad suam terram
 appultos liberauerunt, ad Iheramque dimiserunt. Quos-
 dam, qui in grandem quandam & primatam Aglomachi-
 tutum refugerat, circumdata materia Arcesilaus igni cre-
 mant. Hoc perpetrato, agnoscentem esse oraculum quo
 Pythia nō sinebat eum inuentas in fornace amphoras ex-
 coquere, excessit. Altrò ex urbe Cyrene, exitu mescens necem
 oraculo prædictam,² & quod Cyrenen existimaret cir-
 cumfluam.³ Contulitque se ad regem Barcorum nomi-
 ne Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cogna-
 tam suam. Et quidam tum Barcorum, tum exules Cyrenæi
 quum in foro agentem animaduertissent, obruncarunt,
 & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus. siue vo-
 lens siue inuitus oraculo non obsequutus, fatum suū im-
 plevit. Mater eius Phereumæ, dum filius suus reali sui fi-
 bi author Barcorum agit, ipsa interea honoribus filij Cyre-
 ne fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in senatu
 præsidendo. Vbi autem cognouit filium in urbe Barcorum op-
 perisse mortem, hæc se præcipit in Egyptum. nam Ar-
 cesilaus fuerat de Cambyle Cyri bene mentus: quod

¹ eadem autē
 verba ad hoc
 munus dicēti,
 id est. inter ac-
 cipendum hoc
 munus, se tali-
 bus muneribus,
 non autē
 exercitu, femi-
 nas dona-
 re respondit.

² & q. existi-
 maret circum-
 fluam esse Cy-
 renen. id est,
 appellat. na cir-
 cumflua Cyrenā
 significata su-
 isse.

³ Vxor autē
 erat genere
 p̄p̄inqua, Bar-
 corum regis
 filia, qui Al-
 zer vocaba-
 tur: ad huc se
 contulit. At
 quidam Bar-

is extitisset qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in Ægyptum quum perueniſſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortansq; cum ad ſe viciſcendam, & præ- tendēs titulum quòd ideo filius ſuus, quia cum Medis ſen- tiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe conſtitutus, qui aliquanto poſt tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidẽ au- diens atque animaduertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum ef- ſet, id ſibi imitandum putavit: donec mercedem acceperit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgaſſimo mone- tam percuffit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat paſſimum argen- tum Aryandicam. Ea re comperta Darius inſimularum quali rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedestres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedestri- bus Amaſi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui gene- re Paſargades erat. Sed priuſquam copias mitteret, cadu- ceatore Barcam miſſo percontabatur quiſnam percuffor Arceſilai extiſſet: Barcæ ſe omnes exutiſſe reſpondent: multa enim ſe ab illo mala eſſe perpeſſos. His auditis Ary- andes ita exercitum vna cum Pheretima mittit. Atque hic quidem¹ titulus inferendi belli extitit. Verum (vt mea ſert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas ſubigēdos. Libyũ enim multæ ſunt & variæ nationes, quarum pauca regi obtemperabant, pleraq; Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum verſus (vt hinc incipiamus.) Libyũ pri- mæ Adymachidæ, qui eiſdem fere quibus Ægypti mori- bus vtuntur. Veſtem geſtant qualem & alij Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eadem capitis comam alunt: quarum quæque ſuos quos capit peduncu- los præmordet atque ita abneit. Hoc illi ex omnibus Li- bybus ſoli faciunt, ſolique virgines nupturas regi exhi- bent, & quæ illi placuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adymachidæ ab Ægypto ad portum vſque nomine Ply- num. His confines ſunt Gigamæ, locum qui occidentem ſpe- ctat incolentes, Aphrodiade tenus inſula. In huius loci medio eſt inſula Platæa, vbi urbem condidit Cyrenæ. Atque

¹ prætextus

² viciſſim mordet;

³ Sic in veter. cod. Gr. πλὴν- νελεgitur, nō πλὴν &c.

atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens usque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem peneritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Albystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum versus confines AVschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad Evesperidas. Circa mediâ AVschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchitam oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ij qui supra Cyrenen sunt, moribus utentes. AVschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpunt palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus ubi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem penè quo Massagetæ modo, prius scipione prætentio. Nasamonibus mos est, quum quis primùm ducit uxorem, prima nocte ut sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & ut quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali utuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulchra tangentes. Diuinaut ad suorum accedentes monumenta, & illis, ubi preces peregerunt, indormiunt: ubi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo utuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius uterque sumpto inuicem poculo bibit. quòd si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum intercederunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id illi publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus au-

qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in suo templo posuisse, in eoque tripode oraculum reddidisse, & iis qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Forte enim ut quum quis tripodem accepisset ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. Hæc quum audissent Libyes qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Machlyes, habitant AVles: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, AVles verò sinciput. Horum virgines, annuuario Mineræ festo, in honorem ipsius deæ inter se bifariam diuisæ, præliantur lapidibus, fustibusque, dicentes se morem patrium seruare ei quam Mineruam nominamus: & quæ virgines è vulceribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando detistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugna optimam operam nauauit, eam semper communi consensu cæteræ virgines exornant cum cætera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari fueras armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamque nescio quid à patre reprehensam donasse se ipsam Ioui, & Iouem sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscuè cum mulieribus, non vnâ habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, id est *feræ abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectum à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collum vertices è medio sale ciantur aquam dulcè pariter & gelidam. Circa quam ho-

1 ex posteritatem qui, &c. Fortasse Vallæ scripserat en neperibus.

2 ritus patris os ei peragere

3 nescio quid de patre conqueitam

4 sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulis tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erupit.

agger. *Pan'o*
post ipse lumen
verit.

¶ Nā omni-
 bus quidem
 simul nomē
 est Atlantes.
 id est, *comune*
quidē uniuersa
genti nomen est
Atl.

mines habitant vltimi, solitudinem versus. & supra *plagam*
therioden dictam, a Thebis itinere dierum decem, primi
 Ammonij, habētes templum ad Theban. Iouis effigiem,
 etenim Thebis (quemadmodum a me memoratum est)
 aspectu arietino Iouis simulachrum est. Apud hos est alia
 quoque aqua fontana, quę sub matutinum quidem repet,
 sub horam autem qua forum frequentissimum est, frige-
 scit: sub meridiem multo frigidior est, eaque hora hortos
 irrigāt. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol oc-
 cidit: tunc tepescit, magis ac magis calefcens, ad mediam
 vsque noctem, quo tempore feruens exstuat: præterita
 nocte media, ad auroram vsque refrigerat. cognomina-
 tur autem fons iste, solis. Post Ammonios autē per superci-
 lium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, &
 aqua illi Ammonix par, hominibus circumhabitantibus,
 cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones ve-
 niunt palmulas decerptum. Rursus decem dierum spa-
 tio ab Ægilæis alius collis est salis, & aqua, & palmula-
 rum fructiferarum magna vis, quemadmodū apud alios:
 incolentibus illic hominibus quibus nomē est Garaman-
 tibus, natione sanē magna, qui inducta super salem humo,
 ita ferunt. Ab his ad Lotophagos breuissimum iter. A qui-
 bus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignun-
 tur boues præposterē pascētes. Ideo autē præposterē pa-
 scuntur, quod cornua inflexa anteriū habent, & ob id ces-
 sim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra corni-
 bus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differen-
 tes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atq; duri-
 tiā. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis ve-
 nantur, nam Troglodytę Æthiopes, omnium quos scando
 cognouimus perniciosissimis pedibus sunt, serpentibus, la-
 certisque & alia id genus reptilibus vescētes, lingua nulli
 alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridentes.
 A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius col-
 lis est salis, & aqua: accolētib; hominibus quibus nomen
 est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi noui-
 mus, innominatis. nam sales quidem apud eos vocantur
 Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponi-
 tur. Hi solē transcendentem execrantur, ei que prætera
 omnia

omnia conuitia ingerunt, quòd torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter & alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est montis nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (veretur) adeo cellus ut eius cacumen nequeat cerni, quòd à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque astate: quem esse columnam cœli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur. dicunturque nec vlla animante vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos usque Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio Libyæ habitant, post hos non amplius. Porrigitur autem id supercilium ad columnas usque Herculeas, atque ulterius. Intra quod est salis metallum, id est effusum, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciunt ex micis salis. isti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus, nam si plueret illic, non possent manere parietes salis. Supra autem hoc supercilium, austrum verius ac mediterranea Libyæ, deserta iam plaga est, & sine aqua ferisque, sine pluvia ac lignis, omni prorsus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludē, pastoritij Libyes sunt, carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum gustantes, quia nec Ægyptij gustant suam, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenarum feminae ferire sibi fas putant, ob Isidem quæ est in Ægypto, cui etiam ieiunia & dies festos studiosè agunt. At mulieres Barcarum non modò gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occasum verò Tritonidis paludis iam non sunt pascuales Libyes, neque eisdem moribus vrentes, neque idem circa infantes quod pascuales solent, factitantes. Nam Libyum qui pastores sunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Vbi filij ipsorum quadrimi effecti sunt, venas perticis illorum lana succida inuunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob causam ne villo vnquam tempore phlegma, id est purius, defluens è capite, officiat. eaque de re se aiunt esse optima valetudine. Et sunt re vera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc causam, certè optima valetudine sunt. Quòd si pueris inuendis spasmus existat, inuenta est ab eis medicina. vrinæ

1 Fodina

2 grumis

3 Post Salis, addit, Ibi autem & alit & purpureus talis effoditur.

4 Nomades Libyes sunt, qui carne & lacte vescuntur, sed ab esu vaccarum abstinere sicut & Ægyptij, suæque non alunt.

5 Suspecta est illic vox Græca.

6 Nomades Libyes,

1 Nomades.
Sic & in seq.
pro pastorales.

2 id est simul-
lachrorum Mi-
neræ. dicit e-
rim Herodotus.
παλλάδιον
quod dixerat
τὸν ἀγάλ-
ματι τῆς
Ἀθηνᾶς.

3 occidentali
4 Lestione se-
quuntur videtur
5 versam ab ea
6 que est in vol-
7 tu edis.
8 In vulg. Gra.
edit. Cynoceph-
alorum nuntum
9 sic mentio: sed
10 quida vel, cod.
11 pro κυνοκέ-
12 φαλοι habet
13 ο κεφαλοι,
14 hoc modo. κα
15 ο κεφαλοι
16 ος τῶν ἐν
17 ἡμῶν.

enim hirci aspersa eos liberant. Ea autem: efere quæ ipsi Libyes narrant. Porro sacrificia apud pastoritios Libyes talia sunt. Vbi pro primitiis autem pecudis præciderunt, eam supra domum abiciunt: hoc acto, ceruicem eius atterunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuersi Libyes sacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Mineræ Tritoni-que ac Neptuno: sed Mineræ præcipuè. A quibus Libybus Græci vestem & ægidas simulachrorum Mineræ mutua-ri sunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & penden-tes ex eis fimbriæ non sunt serpentes, sed è loris factæ: cæ-tera verò omnia ad idem exemplar efficta sunt: nomino quoque ipso testificante venisse ex Libya Palladiorū sto- lam. Quippe Libyssæ mulieres super vestem amiciuntur nudis ægeis, id est caprinis pellibus non villosis, fimbriatis, a rubrica delibutis, à quibus ægeis, id est caprinis pellibus, ægi- das denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur eiulatus in templis exitisse, quod eo Libyssæ mu- lieres vehemèter vtuntur ac bellè. Et a Libybus quadri- u- gos equos iungere Græci didicere. Sepeliunt autem pasto- rales Libyes defunctos vt Græci, præter Nasamones, qui illos sedentes sepeliunt, obseruantes vt dum quis cœpit a- gere animam, eum sedentē cōstituant, ne supinus expiret. Domicilia eorum sunt virgultis compacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoque ouerius versatilia. Et isti quidem ta- libus vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab orientali parte Tritonis fluminis ij Auses qui sunt aratores: qui verò Libyes domos possidere cōluenerunt, iis nomen im- positum est Maxyes, qui dextram capitis partem coma- tam gestant, sinistram radunt, corpus mino tingunt, asse- rentes se à Troianis esse oriundos. Regio autem hæc & re- liqua ad occidentem vergens, multo frequentior est feris syluisque quam regio pastoralium. Nam quæ ad aurotam respicit, quam pastores incolunt, Tritone flumine tenuis & depressa est & arenosa: hinc deinceps quæ aratorum est, vespertam spectans, montana valde est ac nemorosa, fe- nsque frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt su- pra modum grandes ac leones, elephantes quoque & vrsi, & asides, & alii cornibus præditi. Et cynocephali, id est

capra

capita canina habentes, & acephali, id est non habentes capita, qui in pectoribus oculos habent, ut Libyes memorant nec non viri feminaeque agrestes, & aliae permultae ferae haud ementitae. Quorum nihil apud pastores est, sed alia, veluti pygargi, & capreae, & hubali, & asini, non illi quidem cornua habentes, sed alij imitari: nunquam enim bibunt. & oryes, quibus vinales palmae pro cornibus sunt. (huius ferae magnitudo est adaequationem bouis) & bassaria, & hyanae, & hystriches, & arietes agrestes, & di-ctyes, & rhoes, id est ex hyana & leopogene, & pantherae, & boryes, & crocodili tricubitali ad summum magnitudi-ne, terrestres lacertis assemiles, & struthi subterranei, & ser-pentes pusilli cum singulis cornibus. Haec sunt illic ferae, & item ceterae quae alibi, praeter ceruum & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quo-que tria marium genera, quorum alij bipedes vocantur, alij zegeries Libyca lingua (quod in Graeca pollet idem quod *Βουρζοι*, id est colles alij, echines. Sunt praeterea muste-lae quae in sulphio nascuntur, murenis simillimae. Tot ha-bet feras Libyae pastoralium regio, quantum nos ma-xime scrutando longissime investigare potuimus. Ma-xyum autem Libyae confines sunt Zabeces, ubi femi-nae aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt * Zy-gantes, ubi magnam vim mellis apes conficiunt, sed mul-to plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginen-ses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum sta-diorum longitudine, arctam latitudine, in quam transiri e-continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse la-cuum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis tamenta auri referunt e limo. Haec an vera sint haud equidem scio, sed quae narrantur scribo. Fuit autem to-tum, ut ipse ego in Zacyntho vidi picem e lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, se-ptuaginta quoque uersus pedum est, altitudinis duum pal-suum. in hunc virgines contum, cuius in summitate mirtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentem, sed cetera praestantorem pice

1 Ad quarum cornua Phoenices cubitos mensuras faciunt: Phoenices suas mensuras dictas cubitos illarum cornuum magnitudine faciunt pares fortasse idem et alium sensum.

2 Tartessus Gmiles.

3 Zaueces:

* Γύζαρες pro gente Libyca ex Herodoti quarto citatur a Stephano: ut annotat Turneb. Advers. li. 10. c. 24. Sed idem tamē Steph. & Ζύζαρες pro Libyae populo citat ex Hecataeo & Eudoxo. S.

4 Fieri autem potest ut id omnino ita se habet, quia ipse viderim, &c.

1. cōspicitur,
vel, apparet

2. procul à
mercibus re-
trocedere.

*Hic autem in-
terpres a se le-
gisse videtur.*

*sed hanc res o-
ne nō ἰσάα-*

ῥοσις παρὰ τὸν

ἄλλο τινὲς ὁρ-

ῖζαν, ὃς ἔφη

τὸν ἰσάακον

ὡς ἰσάακον

4. hinc illos

ἀφ' οὗτο κέρει

ἐκ τῆς ἀφ' οὗτο

ἐκ τῆς ἀφ' οὗτο

5. Neq; enim

illos aurū at

tingere pri-

usquam mer-

ciū pretio id

ἀξιαuerint.

id est, priusqua-

ram aurū ex-

hibuerint qua-

tum mercurium

pretio respon-

deat: neq; il-

los merces at

tingere, vel co-

tingere, prius-

quam aurū.

6. nec quic-

quam omnino

Pieria: eamq; in scrobem quam iuxta lacum foderunt, ef-
fundunt, & vbi multum illius aggesserunt, ita è scrobe in
amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum deci-
dit, id sub terram means redditur in mari, quod à lacu
quatuor stadiis abest. Ita quæ de insula a liacenti Libya di-
cuntur, consentanea sunt veritati. Aiunt præterea Cartha-
ginenses, locum esse Libyæ extra columnas Hercolis habi-
tatum hominibus: eò quoties ipsi applicuere se, merces è
nauib; exponere, easq; in crepidine terræ deinceps col-
locare: tum cōscensis nauibus fumum excitare: fumo au-
tem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc au-
ro pro mercibus deposito, rursus illinc abscedere, sed non
extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos pre-
tium considerare, & si dignum mercibus videatur, eo
sumpto abire: sin minus, cōscensis iterum nauibus consi-
dere illos verò accedentes, plus auri ad id quod deposue-
rant addere, donec persuadeant. Neutros autem alteris in-
iuriam inferre: neq; aut se contingere merces priusquam
ipsi sumplerint aurū. Atq; hi sunt Libyū quos nominare
possum: quorum pleriq; neq; tunc de rege Medorum cu-
rabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione ea-
tenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum
nos scimus) & non à pluribus incolit: quarum dux sunt in-
digenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes
atq; Æthiopes, quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri
ad austrum incolunt: aduenæ verò, Phœnices & Græci.
Neq; verò videtur mihi bonitas Libyæ terræ cum boni-
tate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Ciny-
pem, quæ tellus flumio cognominis est. Hæc autem opti-
mæ cuique telluri par est prouentu fructus cerealis: o-
mnino ceteræ Libyæ. Est enim pulla & vda fontibus, ac
secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehe-
mentior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouen-
tibus autem fructuum terræ, totidem mensura illic quot
è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud
est quod Ævesperita colunt. nam quoties id eximè sei-
psum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Ciny-
pum, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ huius
Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se
pla-

plagas continet admiratione dignas. Primam quæ maritima est, quod in ea iam fructus maturi metuntur vindemianturq; his compositis, in plaga quæ supra maritimam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ij qui sunt in editissima plaga, coquuntur atq; maturescunt. Itaq; dum primi fructus bibuntur atq; eduntur, ultimi aduenant. Atq; hunc in modum ad octo menses preceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hæcenus de his dicta sunt. Persæ autem ad viciiscendum Phere-timam ab Aryande missi ex Ægypto Barcen peruenierunt, oppidum oblederunt, missis illico qui denuntiarent dedi auctores necis Arcesilai. Eos oppidani, ut qui cedis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quum obledissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admovent. sed cuniculos quidem faber quidam ætarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admouebat pavimento urbis: quod ubicunq; admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. ubi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contriuisent, & multi utrinq; caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis dux peditatus talē rem commentus est: Animaduertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctē depressit, eiq; fragilia superstravit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cætero æquabile. simulatq; illuxit, Barcæos in colloquium euocat. Illi libenter obtemperauēre, quod eis cordierat ad pactionem deuenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultam fossam: ut quoad humus ea ita se haberet, tandiu fœdus in ea regione ratum foret, Barcæis quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarum aduersus Barcæos esse molituros promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cui-cunq; libebat intrandi urbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occultò in urbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant

1 Sunt qui in Græco iocetæ pro χάρης legendum censeant ὀφθαλμ. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretandum hic locus.

2 Eorum oppidani, ut qui &c. orationē non admiserunt. id est, coram petitioni non acquieuerunt. vel, assensu non sunt.

resciderunt, ut fœdus soluerent quod cum Iarxæis percuss-
 erant, tandiu ratum fore fœdus quandiu naneretur terra ut
 tunc manebant. refractō enim ponte, non nanere fœdus
 in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Bar-
 cæos qui faciendæ cædis principes fuerant, iudibus suffixit
 per ambitum murorum. Fœminarum quoq; decimas ma-
 millas circa muros appendit. Cæteros Barcaos Persis ut di-
 riperent imperavit, præter Battiadæ, & qui cædis affines
 non extiterant. His urbem permisit: reliqui in seruitutem
 abreptis Persæ redierunt. qui quum ad urbem Cyrenen re-
 disissent, Cyrenæi eos, oraculi cuiusdam ferendi gratia, per
 urbem deduxerunt. sed inter transcendendum præfectus na-
 ualis exercitus Bares illis præcepit ut urbem diriperent: re-
 cusante Amatî peditum duce. se enim aduersus vnam Bar-
 cen Græcam ciuitatē esse missos. Verum postquam transi-
 erunt, & ad ripam Lycæi Iouis subsederunt, pœnitētia eos
 subit quod Cyrenen non occupassent: eamq; iterum ad-
 oriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet
 nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincq;
 cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia confederūt.
 ubi stativa habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos
 reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis comitatum sibi
 præberi precati essent & eum accepissent, in Ægyptum re-
 uertebantur. Quos deinde Libyes excipiētes, vellitus atq;
 uteniliū gratia, ut quisq; relinquebatur trahiturq;, in-
 terficiebant, donec in Ægyptum peruentum est. Hic Per-
 sarū exercitus in Libyam longissimè ad E Vesperidas pro-
 cessit. Quos autem Barcaorū cepere, quosq; ex Ægypto
 eiecere ad regem, his Darius rex ad incolendū dedit vicum
 Bactrianæ regionis, (cui vico nomē imposuere Barca) ad
 meam usq; memoriam etiam incolis frequentem. Verum
 ne ipsa quidem Pheretima probè vita excessit. nam post-
 eaquam ultra Barcaos celerrimè in Ægyptum rediit, malè
 periit. ¹ ut enim existunt arces admodum & inuidiosæ vl-
 tiones decorum in homines, viuens vermibus compu-
 truit. Talis actanta Pheretima Battia-
 hæ in Barcaos vindicta
 extitit.

¹ Hos ex Æ-
 gypto ad re-
 gē transporta-
 sunt: rex autē
 Darius iis ad
 incol. Legen-
 dū. Barcaorū
 casus pro dñis
 sūnt.

² feliciter
 vitam finiuit.
 quum primū
 enim ultra
 Barc in Æ-
 gypti rediit,
 miserè perire.

³ Vt enim
 diis odiosa
 sunt nimium
 acres homi-
 nū vltiones:
 Perinde ac si di-
 cat. deos illi tā
 miserabilem vi-
 tæ exitū immi-
 sisse. odio prose-
 quentes ea qua
 vltia fuerat in vl-
 tione sumenda
 crudelitātē, ut
 & aliam adeo a-
 crotes vltiones
 odio prosequi sa-
 lent Valla an-
 tem sensum in-
 uertit.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTORIA-
RVM LIBER QVIN-
tus, qui inscribitur
TERPSICHORE.

1 Sam. 19

At Persæ qui in Europa sub Megabyzo relictæ à Dario erant, primos ex Mellespontiis Perinthios Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus malè affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone admoni-

1 vel Megabyzo, si nostra exemplaria sequamur. et idemque in sequentibus Megabyzo, & Megabazus. Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo modo scriptum invenitur.

ri diuino responso ut bellum Perinthis inferrent: & si quidem à Perinthis ex aduerso confidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: sin minus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimvero confidentibus Perinthis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex prouocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthis præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes, inter se dixere. Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthis canentes impetum fecere, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. Quæ quondam a Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthis pro libertate strenuè pugnantes, tamen multitudine a Megabyzo superati sunt: Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi a Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam subigeret. Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut vnus imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validissima: sed quia id nimis arduum illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habet autem multa nomina singulari

2 Quæ igitur quondam à Pæonibus acciderant Perinthis ita se habuerant, vel, Talem igitur olim cladem Perinthis à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren-

Germania

1 vel, & Crestonæos qui
superiore re-
gione inco-
lunt sic & pan-
lo poss.

2 De his vide
lib. precedentem
Herodoti
simulq; an-
notationem in
eiusdem.

3 Stigmati.
Cicero sig-
na interpretatur
compunctum
notum.

regionum singuli. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, & qui supra Crestonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui se pro immortalibus gerunt, a me commemoratum est. Trausi verò in cæteris quidem omnibus idem quod Thracæ, verum circa natalia suorum atque obitus hoc faciunt: Editi puero, propinqui cum circumstantes cum ploratione prosequuntur, ob ea mala quæ necesse est illi, quod vitam ingressus sit, perpeti: humanas omnes calamitates recensentes. Hominem autem fato functum, per lulum atque læticiam terræ demandant, referentes quot malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonæos incolunt, ista agunt: Singuli plures uxores habent. quorum ubi quis decellit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata est & hunc honorem adeptæ, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à suo propinquissimo mactatur, unaq; cum viro humatur, cæteris vxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducētibz. nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non asseruant, sed quibus libuerit cum viris concumbere sinunt: at uxores asseruant vehementer, easque magno ære à parentibus coemunt. Punctas³ notis esse frontes, nobile iudicatur: non esse notatas punctis ignobile. Otiosum esse, pro honestissimo habetur: agricolatorem verò pro contemptissimo. E bello atque rapto vivere, pulcherri-
mum. Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mores. Deos autem hos solos colunt, Martem, Liberum, Dianam: sed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem solum iurant, à quo progenitos quoque se aiunt. Optimatibus eorum tales sunt sepultura: Pro lato triduum cadauere, mactatisque omnifariis hostiis, conuiuantur. Illudque defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggestoque desuper tumulo, cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, id est singulare certamen. Et sepultura quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit,

vergit, nemo potest pro comperto referre quânam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, cõstat vastam esse atq; ignotam: vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtêtes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, inuvalidosq; ad viros gestandos, sed curui iunctos esse perniciosissimos: atq; his curribus indigenas inuehi. Horû fines proximè accedere ad Enetos qui sunt in Adria. Eos quoq; se colonos Medorû dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: sed fiat quidlibet intra longum tempus. Sigynas Libyes qui supra Massiliam incolunt, institores appellant: Cyprij iacula. Verum, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vltèrius pergi non potest. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septentrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. Darius, transmissio rapidissimè Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiaeo collati, & cõsiliij Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis obtulit electionem. Histieus, vt qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi tyrannidem poposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo vrbs in ea cõdendæ: Et iste quidem hanc elegit: Coes autem, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterq; quod optauerat, eò se contulit. At Dario res huiuscemodi oblata est, vt illam videnti incesse cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquam Darius trãsmisit in Asiam, & ipsi Sardis venîre, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiunda, ducentes vnâ sororem procera statura atque speciosam: obseruato tempore dum in suburbanis Lydorum Darius præsideret, talem rem sibi agendâ putarunt: Sororẽ quam optimè poterant, quum exornassent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumq; è brachio trahentẽ, linumq; nentem. Eam prætereuntem Darius attentè considerabat, quod

1 De nullis autẽ possum quicquam accipere qui trans Istrum habitent præterquam de Sigynis.

2 nihil est quod non contingere possit intra long.

3 Sigynas quidem certè Ligures qui supra Mass. &c. At hic legitur Aigæas pro Aigæis.

4 quum primum Sardis trãsmisso Hellesponto peruenit,

equum
quum ut
equum ut

neque Persica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica
neque vllarum ex Asia foeminarum. Hæc considerans, mi-
sit quosdam suorum satellitum, iussos obseruare in quam
rem vteretur mulier equo. Ittis obsequentibus, foemina
vbi peruenit ad flumen, equo satisfacit, vas aqua impleuit.
His actis, eadem via regreditur, aquam capite sustinens,
equum è brachio trahens, ac fufum versans. Admiratus
Darius tum iis quæ ab exploratoribus audisset, tum iis
quæ ipse vidisset, adduci coram foeminam iubet. Ea ad-
ducta, adolescentes fratres qui aderant, non procul rem
ipsam specularantes, interroganti Dario cuias illa esset, aiunt
se Pæones esse, & illam suam sororem. Ad quos Darius,
quænam homines essent Pæones, & vbi locorum habita-
rent, & cuius rei gratia illi venissent Sardis, percontari. A-
dolescentes se verò venisse dicere vt se se ei donarent. Pæo-
niam autem esse ad flumen Strymonem sitam, quæ Stry-
mon non procul abesset ab Hellesponto. Esse verò Pæones
coloniam Teucrorum quæ Troia fuerunt. Hæc singulatim
illi referebant. Interroganti quæ Dario nunquid omnes illic
foeminae tam laboriosæ essent, affirmare promptè id ita se
habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas
ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum relinqui-
rat, iubens è sedibus suis Pæones ad ipsum transferri cum
liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuntio confe-
stim ad Hellespontum cucurrit, Hellespontoque transmi-
so literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è
Thracia duce, aduersus Pæoniam exercitum ducit: Pæones
cognito Persarum in se aduentu, contractis copiis proces-
sere ad mare, rari illac Persas ingressuros ad dimicandum.
Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi in-
gressum parati erant: Persæ autem certiores facti Pæonas
cōuenisse ad intercludendum ab ora maritima ingressum.
sumptis ducibus iter ad superiora conuertunt, hostem quæ
latentes in eius oppida irrumpunt, & illa vtpote vacua, fa-
cilè occupant. Quod vbi rescivere Pæones, protinus disper-
si ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæ-
onibus Syropæones & Propolæ, & qui ad Prasiadem vsq;
paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt
abducti. Qui verò circa Pangæum montem incolant,
Dobe-

Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, a principio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hunc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores (ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem recte illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugilibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, dimissam fune sportam vacuum, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Pæpraces, alterum Tilones. Cæterum è Pæonibus ij qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. Pæonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, id est fossa æræ, vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post Metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eò Persæ vbi peruenere, & in conspectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiere, Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit. instructaque splendida cœna, per comiter accepit. Persæ postquam à cœna ad potum peruenere, Hospes, inquit, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas & adolescentulas vxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospio prosequutus es regiue Dario &

1 fossa vnde
&c.

2. & legitime
virginarias
iure nuptas

nobis in conuiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia representauimus: & quod omnium maximū est etiā nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: ut omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: utque regi qui vos misit, à Græco quodā Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse, renuntietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse aiebant, aspidere iussit singulis Persis, qui posteaquā à Persis attraherari cœpere, illos obtruncauerunt. Et hæc quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & uehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa Barbari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdica progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in his quæ postea dicam. Quinetiam & ij qui in Olympia certaminibus Græcorum præfunt, Græcos esse eos ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at ubi palam fecit sese Argiuū, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, primus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt.

Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum: & illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histias Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus a Dario fuerat in pretium seruatae ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiaeo, quum primum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio: ubi afflatum materia est ad naues ædificandas, multumque remigum atque pecuniæ: multis etiam cum barbaris tum

1 ut nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligamus.

2 astutia circumuenit,

3 inquisitoribus astu circumueniens, si suppr. est. ad verbum. Ita circumuenta est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum, et firmius posteriori loco conueniens.

1 quum pri-
mum a Scy-
this redij.

2 Hæc pro-
pono, ut of-
fere.

Græcis incolentibus? qui naçti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hûc ita facientem inhihe, ne domestico bello afflicteris. Inhihe autem mihi modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquam probè prospiciens quod esset euenturum. Darius misso in Myrcinum quntio ad Histiaum, hæc inquit, Histiaæ, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te inuenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præstò mihi sis ut eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiaus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiaæ, ego (inquit) ea de causa te accersui, quod posteaquam a Scythis redire maturavi, & tu ab oculis meis abfuisti, nullus rei desiderium tam me tenuit breui, quam ut tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambobus adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probè quod veneris, hoc gratificandum putavi, ut omissa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me sequaris Sasa, eadem quæ ego habiturus, mensque conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna secum Histiarum ducens, Sasa versus iter intendit. præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimæ cuius patrem Sisannem, vnam è regis iudicibus, quod iniuste ob peccatam iudicasset rex Cambyles interemerat: interemptoque detractum conueni in lora concedit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intendit: ibidemque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hæc igitur Otanes in tribunali sedens, tunc Megabyzi successit exercitus Byzantios ac Chalcedonos cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lemponium. Sumpta etiam a Lesbos classe, cepit Lemnum & Imbrum, a Pellægis tunc quoque vtramque habitatam. Sed Lemni-

quoni-

quoniam praelio contenderant, & aliquandiu repugna-
 rant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfe-
 ctum Persæ imposuere Lycaretum, Alexandrij eius qui Sa-
 mi regnavit, germanū. Hic Lycaretus quū Lemno præellet,
 hac de causa mortē oppetit, quod omnes in captivitatē re-
 digebat, atq; euectebat, alios in simulās desertores Scythi-
 cæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darij à Scythis
 reuertentiū. Hæc ille in sua præfectura perpetrabat: sed nō
 diu in malis faciendis delituit: & cœperunt iterū ē Naxo
 atq; Mileto calamitates Ionibus fieri. ē Naxo quidē, quod
 inter insulas felicitate præstabat: ē Mileto autem, quod ea
 tempestate propē seipsa superata maximē florebat, eratq;
 Ionæ prætextū: quum laboraret duabus superioribus gra-
 tibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parij se-
 daverūt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti
 Huncaūt in modum eos Parij correre: Quum Miletum
 venissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentq; do-
 mos vehementer labefactatas, dixerant velle se regionem
 ipsorū peragrarē. Id facientes, & omnem agrum Milesium
 lustrantes, ut quēq; fundum animaduvertebant bene cul-
 tum *fructumq; emittentem*, conscribebant domini nomen.
 Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos
 comperissent, quammatutimē ad urbem descenderunt:
 coactōq; cœtu, decreuerunt urbem ab iis esse incolendam
 quorū fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ita
 curaturos publica ut sua ipsorum curauissent. Cæteros Mi-
 lesios qui prius seditionem mouissent, iusserunt horum di-
 cto audientes esse. Ita Milesios Parij correxerunt. Ex his
 tunc urbibus hoc modo cœperunt Ionæ mala contingere:
 Ex Naxo quidam locupletes ē plebe in exilium missi,
 Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Ari-
 stagoras Molpagoræ filius, idemq; gener ac consobri-
 nus Histixi Lysagoræ filij, quem Darius Susis distine-
 bat. nam Histixus Mileti erat tyrannus, & per id tem-
 pus Susis degebat quum Naxij venire iam pridem Hi-
 stixi hospites. Quum autem Miletum Naxij aduenire,
 obsecrarent Aristagoram ut aliquantulum copiarum, i-
 psis præstaret ad redeundum in patriam. Ite colligens, si
 per eum isti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret,

1 Sunt qui 3-
 vachis iussu-
 dum habeant,
 non immerito
 fortasse.

2 etenim Na-
 xus quidē in-
 ter int. felice.
 præstabat, Mi-
 letus vero eo
 dem tempo-
 re magis quā
 vnaque autē
 florens. Ionē
 ornata etiam
 erat: quum la-
 borasset.

3 vel compo-
 runt, ex omni-
 bus Gr. compo-
 sutores à Mil.
 delecti. Iliū au-
 tem in modum
 ad conciliandum
 Parij reuoca-
 runt.

4 eos plane
 fortunæ euct-
 sos,

5 res Mile-
 siorum Parij
 cōpōuerūt.
 At tunc ea
 his urbibus.

id est, Hesperij consuetudinem, nec Hesperij enim ammitti quæ sunt in illis, nec cedebat. Perclayit autem hunc prætextu hunc a mortis vitiis, si Naxos operam faceret, quæ potius ad ea, quæ quam de iustis faceret.

2. rem Aristagoræ commendat, ut eâ quam potius optime administraret, ex quo Aristagoræ dederunt rem quam posset commodè regere, unde quædam munera cum pollicetur, iocubatur, & sumptus in exercitum, ut quæ eos reddunt essent, quæ magna per se necesse fore, ut, cum in exercitum compellitur, vel in illis, vel in omnia, quæ ab ipsis suberant, se erant.

3. Quod tu quæm faceris, non solum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud te erant, consequens, præter sumptus exercitus, hos enim à nobis qui duces suppeditant parat, & verumnam ditioni regis adiciet milites, & ipsam Nax.

tamen prætendens Histiaei hospitium, ita eos est alloquutus, Mea quidem vires ad tantum copiarum præbendum non suppetunt, ut inuitis qui Naxum tenent, vos pollim reducere: quum audiam octo milia scutatorum Naxiis ac multum longarum navium esse: tamen omne studium ad illud efficiendum adhibebo hoc scilicet in animo vertans: Esi mihi amicus Artaphernes Hystaspis filius, Darij regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxij instare Aristagore ut rem quam optimè posset conficeret: utque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, ut ipsi paciscerentur. Magnam videlicet spem habentes, quum ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi iuberent esse facturos, atque adeo cæteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insularum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras ait Artapherni esse insulam Naxum, non sparsiosam illam quidem, sed pulchram atque & bonam, lonæque vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis repletam. proinde tu aduersus hanc regionem ducito exercitum exules illuc reducens. Quod facienti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur, has enim æquum est nos præbere, qui aduentus vestri authores sumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum, & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæterasque quæ Cyclades nominantur. Unde proficiscens, haud difficile inuades suberam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cyprio, ac facilem sane ad capiendum, centum omnino navibus ad has omnes occupandas suffecluris. Huic respondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ sunt ex utilitate regie domus exponis, & probè ista luades omnia, præterquam de numero navium. nam pro centum navibus, ducentæ tibi in eunte statim venire in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authori-

tatem

tatem quoque regis accedere. His auditis Aristagoras la-
 tus Miletum rediit. Artaphernes autem misso Sula ad Da-
 rium nuntio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum
 certiores faceret, ubi ille rem approbavit, ducentas naues
 instruxit tum Persarum tum aliorum lociorum magna sa-
 nè multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa,
 familia Achemenidarum, suo ac Darii consanguineo: qui
 (si vera sunt quæ post hoc tempus gesta) filiam desponde-
 rat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ ty-
 rannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, ex-
 ercitus Artaphernes ad Aristagoram misit è Miletis. Me-
 gabates Aristagora assumpto atque lonum exercitu cum
 Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Helles-
 pontum. Atque ubi Chium peruenit, classem continuit a-
 pud Caucasum, ut illinc vento aquilonis traiceret in Na-
 xum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri,
 hoc contigit: Megabates in circumcundis navium excu-
 biis offendit naucem Myndiam à nemine custodiri. quam
 rem indignè ferens, iussit satellites inuentum eius navis
 principem, nomine Scylacem, vincire trajectum per tha-
 lamiam, id est, foramen per quod remus extat: ita ut caput
 extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam
 factus certior, hospitem suum Nyndium à Megabate vin-
 ctum afflicti, Persam adit & hominè excusans reposcit:
 quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id ubi
 rescivit Megabates, graviter admodum ferens, Aristago-
 ram inuasit. Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis
 negotiis? nonne te misit Artaphernes ut me sequereris, atq;
 eo nauigares quocunq; ego iuberem? quid multa agis? His
 verbis indignatus Megabates, ubi nox adfuit, misit Naxum
 quosdam cum naui, ad rem Naxiis quæ impenderet expo-
 nendam. Naxij, ut qui nihil minus quam hanc aduersus se
 classem venturam expectabant, ubi id audierunt, omnia
 confestim ex agris in urbem comportare: & se, ut qui obsi-
 dendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione.
 Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabāt:
 illi vero, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam
 præmunitiones aggressi sunt. Consumptisq; quatuor in obsi-
 dione mensibus, assumptaq; à Persis quam secum attule-

1 cuius filiam
 postea, si ve-
 ra fama est, ni-
 bi deiponticā
 habuit Paus.
 Lacedæmo-
 nius Cl. fili-
 us, Gr. tyrannus euadere
 cupiens.

2 id magnæ
 iniuriæ loco
 dicens, Ari-
 stagora suc-
 censum.

rant pecunia, & maxima etiã ab Aristagora, quũ plura desideraret obsidio, vbi incenia Naxiis exulibus edificauerunt, in continentẽ reuerterunt malè affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate in simulãte apud milites malè affectos, verebaturq; præterea ne regno Miletĩ fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Suis ab Histiaeo venire quendã cõpuncto nouis capite, quibus Histiaeus Aristagoram cõmonestabat vt ab rege deficeret. Id namque volens Histiaeus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, vipere utinib; custoditis fidelissimo è seruis caput erasit, literasq; impressit, & hominẽ retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, rapuissimè dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (vt à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiaeus faciebat quòd magnam sibi iacturam ducebat se Suis distinctum: etiam atque etiam sperans vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuntium Histiaeus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit ad seditiosam de sua sententia quam de Histiaei mandatis. Cui quum ceteri omnes assensissent, iubentes vt rebellaret, Hecataeus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: sed quum hoc periuadere non posset, secundo loco suadere vt classe mare occuparent: negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. scire enim se Mileticam vires esse imbecillas: si tamen pecuniarum è templo quod est in Branchidis tollerentur, quas Croesus Lydus repositisset, multum spei recipere maris potius illi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendum, nec hostes eam spoliaturos. Erant autem hæc ingentes pecuniarum, quemadmodum à me in primo libro declaratum.

ad sua
tionis homi
nes

claratum est. Verum ne hæc quidem sententia obtinuit, sed illa, ut omnino rebellaretur utque unus eorum Myuntē, nauigaret ad exercitū qui ē Naxo reuersus illic agebat, ut conaretur duces classiariorū comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras dolo cepit Oliatū Ibanolis filiū Mylassensem, & Histiaū Tymnis Termensem, & Coē Erixādri filium, quē Darius Mitylene donauerat, & Aristagorā Heraclidis filiū, Cymæum, compluresq; alios. Ita ex professo Aristagoras defecit, omnia in Dariū cōminiscens: & primū quidē, verbo duntaxat tyrannidē immutās, statum reipub. Miletī constituit, ut secū libenter Milesij rebellarent. Idē dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorū alios eiiciens, ex aliis autem quos ceperat ē nauibus iis quæ aduersus Naxū vnā ierant, ut ciuitatibus gratificaretur, aliū in alia vrbe diuendens, ex qua quisq; illorū erat. Quorum Coem Mitylenæi ut acceperunt, sine mora productū lapidibus interemerunt: Cymæi suū dimiserunt. Posteaquam autē & alij complures tyranni fuga solum vertere, passim per ciuitates tyrannorū abdicatio facta est. Tyrannis summis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatibus constitui singulos magistratus: moxq; ipse Laedæmonem triremi pro legato missus est. opus enim erat magnam aliquam comparare societatem. Spartæ regnum iam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia nō superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: nō ille quidem propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium sororis filiam, quæ etsi cordi erat tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id quum ita esset Ephori his cum verbis inculsauerūt; Si tu non prospicis. at certē nobis hoc nō est despiciendū, EVrysthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem vxorem habes quæ nō concipit, ea repudiata aliam ducito, gratissimam rem in hoc Spartiatis facturum. His ille respondens, negat se eorum rerum alterutrā esse facturum: & hoc non rectē cōsulere ait, qui ipsum hortetur repudiata quā habeat vxore innoxia, alterā ducere: eoq; se non esse paritū. Cui ephori atq; optimates consilio inter se habitato remiserūt. Quoniā te cernimus amore cōiugis quā habes implicitū, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid

1 Aut aliud lo-
git quam nos,
ans ma e ver-
re.

2 alium alij
vrbi tradent.

3 Ephori et
accerito dno
xerant:

et atque ipsa
quidem pro-
duxit eum qui
deinceps re-
gni admini-
strationem sus-
ciperet. Ita
Camarar.

1. Dicitur ta-
men ἰφύλα-
ξαι perinde
ac si ipsimet
suetim custo-
des.

de re Spartiatarum grauius consulant. Coniugem quam ha-
bes ut repudies non postulamus: quæcunque ei præstas
nunc, ea omnino præstato: alteram tamen ducito præter
hanc uxorem, quæ sit fecunda. Hæc dicentibus assensus est
Anaxandrides: qui duas dehinc uxores habens, binis ædi-
bus habitabat, haudquaquam Spartiaticè faciens. Non lon-
go interiecto tempore uxor quæ posterius ducta est parit
hunc Cleomenem, quem mater successorem regni Spar-
tiatarum nuncupabat. At uxor prior quæ hætenus sterilis
fuerat, & ipsa concepit, hoc fato usa: quæ quum reuera
prægnans esset, domestici tamen posterioris uxoris id au-
dientes, ac molestè ferentes, dicere, iactari hoc ab illa ani-
mo subiiciendi sibi partum. Itaque his indignè ferentibus,
exacto tempore pariendi, ephori increduli feminæ partu-
rienti custodes apposuerunt: quæ Dorieum peperit, mox-
que Leonidem & post hunc gradatim Cleombrotum. Sunt
etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuisse
geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in
matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filij Demarmeni,
aliud filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem
non compos (ut fertur) sed inops mentis, Dorieus autem
inter æquales omnes primus erat, meritoque putans se ob
virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præsumens,
defuncto Anaxandrida quum Lacedæmonij Cleomenem
ex lege, quod maximus natus esset, creassent, indignè id tu-
lit, sibi à Cleomene imperari: Igitur petita à Spartiatis ple-
be, coloniam duxit, neque Delphico usus oraculo, in quam
terram ad urbem condendam tenderet, neque quippiam con-
fectorum exequutus, adeo rem indignè ferebat. In Liby-
am autem nauigans ducibus Thebanis ad Cinyren dela-
tus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum iuxta flu-
men. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus &
Charthaginensibus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares
vir Eleonius ei consilium dedit ex Laij oraculis, ut Hera-
cleum in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse
Heraclidarum, ab ipso Heraclæ, id est Hercule, conditore.
Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulen-
dum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus es-
set. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus
classe

classe quam & in Libyam duxerat, Italiã præteruehebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatae Doricum vt sibi opem ferret orauere. Hic precibus inductus, vnâ cum illis aduersus Sybarim contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Doricum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatae negant quempiam se peregrinum in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de cundo aduersus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt. quarum rerum vtrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem partim fanum ac templum prope Crastin, quod Doricum capta vrbe aiunt extruxisse Minervæ cognomine Crastix: partim ipsius Doriei necem, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinâ regionem obrinisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienti, quæ etiam ad meam vsque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorico autem & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio, multò plura quam Calliæ fuissent donata. hæc pro se vtrique eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere quisque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorico & alij Spartiatarum, deducendæ coloniz socij, Thessalus, & Paræbates & Celees & EVryleon, qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus atque Ægestanis, in prælio occubuerunt, vno tantum, ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eorum reliquiis occupauit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nã Selinusij impetu in eum facto, quum ad Iouis forentis aram confugisset, obtruncârunt. Dorico & vitæ & mortis locus fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi

1. Crotonē
 exulavit: hū-
 stratusq; nū-
 trimonio, Cy-
 renen nānū
 sit ex qua dī-
 fedus, Dorien
 propria tūc-
 mptu per q;
 in tuos nū-
 res sumptū
 sequutus est,
 qui est Cro-
 2. oamū
 sattemporis
 Græcorū
 3. se meū in
 conheredo
 hū ad vō-
 tūre hū
 adūneris Cle-
 omenes de
 eo tūc nūc
 agitur, ut lo-
 res ex libris
 terat hū
 eū d cū no-
 bis ipī dolō-
 re velt, tūc
 inter ceteros
 vobis eo pte
 ferat nōm-
 ne q; Græcū
 pte dī, vel
 pte dī, vel
 4. eūcū qūe
 pugna dī
 elī: Arcū &
 breuē pte
 dī. Quierā
 hūc vūmū
 & pileis cap-
 tā opert, in
 pugna pte
 dī. Adce-
 oā pte dī
 dī dī dī
 dī dī dī
 dī dī dī
 dī dī dī

filia Telys Sybaritę, Crotonē p̄fugerat, abnegatoq; ma-
 trimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedēs, lectatus est
 familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptum,
 quod esset olympionices, id est victor certaminis ad Olympiā,
 & omnium illinc Græcorum speciosissimus. Ob quam
 corporis speciem ab Ægestanis ea qua nemo alius repor-
 tavit, nam sepulture eius heroico monumento extructo,
 Ægestani hostias offerunt. Hunc in modum Dorieus vita
 functus est, qui si in animum induxisset ferre Cleomenis
 regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæ-
 moniorum potitus. Neq; enim diu Cleomenes imperavit,
 ac sine liberis decessit, una duntaxat relicta filia, cui nomē
 Gorgo. Cleomene igitur imperium tenente, Spartam ve-
 nit Aristagoras Miletii tyrannus, Cleomenemq; alloqui-
 turus convenit, habens (vt Lacedæmonij aiunt) arcem ta-
 bellam, in qua totius terre ambitus erat incisus, cunctum-
 que mare, atq; omnia flumina. Huius in colloquium ubi
 venit, ita ad eum inquit, Studium meum Cleomenes qm
 hac aduenerim, ne mireris, non enim ab re hoc fit. Prolem
 Ioniam pro libera seruā esse, cum nobis ipsīs dedecus do-
 lorq; maximus est, tum verò vobis, & eo maior, quo magis
 ceteros in Græcia antecellitis. proinde nūc per deos Græ-
 cos eripite Iones à seruitute, consanguineos vestros, quod
 facile est ad præstandum: nam neq; barbari sunt viri stre-
 nui, & vos in summum rei bellicę per virtutem euasistis,
 & genus pugnandi eorum huiuscemodi est: breues arcus
 ac breuia ipicula, longasq; in capitibus cristas, (vnde faci-
 les capti sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum
 bonorum est his qui eam incolunt continentem, quantum
 non est ceteris vniuersis, tum auri (vt ab hoc incipiamus)
 tum argenti, tum æris, tum varię vestis, tum iumentorum,
 tum mancipiorum: quibus vos, si potiri libuerit, potiemi-
 ni. Sunt quoque inter se confines, vt ego disseram. His Io-
 nibus cōlines sunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum
 rerum tum verò argenti fetacissimam. Hęc autem dice-
 bat, ostendens in ambitu terrę in tabella quam attulerat
 descripto. Lydis verò (dicebat Aristagoras) confines sunt
 hi Phryges, auro ram versus, pecorum copia & terrę vber-
 tate, omnium quos ego non longe beatissimi. Phrygibus
 confi-

confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines sunt Cilices, huius maris accolæ, ubi hæc Cyprus insula est sita, qui tributum annuū regi pendūt quingena talenta. His Cilicibus confines sunt hi Armenij, & ipse pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terra Cissia hæc cōfinis est: in qua iuxta fluvium hunc Choasperm sita sunt hæc Susa, ubi rex magnus domicilium habet, atque hæc pecuniarum thesauri sunt. Hanc vos urbem si animosè ceperitis, iam cum loue de diuitiis licet ceteris. Neq; verò opera pretiū est vos suscipere prælia pro terra neq; multa neq; ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersus Messenios vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neq; auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occasio totius Asiae facilè potiundæ, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesiæ, inquit, hospes, in triduum tibi differo respondere. Tunc quidem hætenus processum est. ubi verò dies responsioni præstituta adfuit, & ad locum de quo conuenerant, ventū est, interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc ramentum lapsus est: qui quum non deberet rem ut se habebat illi aperire, volens Spartiatis in Asiam educere, dixit trium mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordini instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere a mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnicaptoles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ velleret: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi vnde decim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente

1 Hanc vos urbem si ceperitis, iam cum loue de diuitiis licet ceteris.

2 Vrbis vos dixit parer.

3 Oleæ ramo la na obno. mo

4 quo suppliciter utatur, unde deo clæ, vox Graeca quasi supplicatorium dicit.

4 tamq; ingressus a Cleomene contendeat ut filia annueret.

quippe q ab eo ut aurem sibi cōtoda- ret, suppliciter peteret.

Assistebat enim, &c. (vel adptat. legem de puti' nups

enxix quam regis enxix)

Cleomene ad iub. dicere quæ velleret.

neq; differte propter filiolam. tunc A-

ristag. Legi an tem iuxta m

in xixix, ex ut cod.

5 decem. Sed V. l. a ex a-

ding fecit in-

ding, quum cū regatur ab a p x i.

Cleomene, subinde adiciendo eò peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud cōclauē abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscellit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Vbiq; sunt regij stathmi, *id est mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est vicinorum castrorum*, parasangarum nonagintaquatuor & dimidiati. Et Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium transmittere. est & præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodeviginti stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum montibus politas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt, parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disternit flumen quod nauibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diuersoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus. in quibus & præsidium est. Eam fluuij qui nauibus trāseuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris, secundus dehinc ac tertius eiusdem nominis, et si non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enu-
 meravi primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terrā Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor: vnde in regionem Ciliciam transeunti sunt vndecim stathmi, parasangæ verò quadraginta duo & dimidiatus, ad fluuium Choaspem, qui & ipse nauibus transmittitur. supra quem vrbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum vndecim. Tot diuersoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si iter regium rectè metiamur parasangis, & parasanga valet triginta stadia, (vt valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, vndecim

1 Vel, arx. aut
 castellum. vel.
 præsidium.
 Sic & in seq.
 2 Finibus.

3 Mantienis.
 & paulo post.
 Mantienam.

decim millia stadiorum & quingenta: quum sint parasanga quadringenta quinquaginta. Itaq; peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, cōsumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedæmonium dicēte trium mensium iter esse, rectē dicebatur. Quod si quis exploratius ista inquirat, hoc quoq; ego indicabo nam iter ab Epheso ad Sardis¹ hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico esse² tredecim millia stadiorum & quadraginta: Ex Epheso enim ad Sardis, quingenta & quadraginta stadia: atq; ita tribus omnino diebus producit³ iter trimestre.

¹ huic oportet annumerare.

² quatuordecim

³ exactus autem Sparta

³ Digressus è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiaq; tyranni fratrem, qui in somnis visionem cladis suæ evidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilominus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnij Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorū videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

⁴ Iniust⁵ nemo est quem nō sua poena sequetur.

⁵ Quū primū aut dies illuxit, hæc ad somniorū coniectores aperire retulit, vel, hac somn. coniectoris. patam communicant, sed postea repudiata visionē, (vel, quā visioni illi remunerasset) pompam solennē celebrauit.

⁶ nec memoratu dignis rebus illis inter dicentes,

Intoleranda leo tolerat, tolerans animo agro.

⁴ Nemo virtutis poenas iniustis iure rependet.

⁵ Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox sprete visione, misit pompam, vbi mortem oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere a principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verū, vt ego interrogādo comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nunc vocatur Bœotia venire, atq; eam incoluere, fortiti Tanagricum tractum. vnde Cadmeis primū per Argiuos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Atheniensibus autem recepti sub conditionibus sunt vt ciues inter eos essent, multis⁶ nec memoratu dignis quas agerēt rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciā introduxere, tum verò literas, quæ apud

7 qui quum à Phœnicib. l. teras didiciffent, forma paucarū quā runda immutata, utebantur, & veteres famam sparte rōt, ut æquitas etiam postulabat quū Phœnices in Græcia eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas.
2 Per bibulum videtur intelligenda prima πρῆτον Ἑγύπτια.

3 Legit ἱστορίαις πρὸ ἱστορίαις.

Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidē illæ existerunt quibus omnes Phœnices utuntur: progressu verò temporis, una cū sono mutauerunt & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accole lones essent, qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocātes, in usu habuerunt, & in utendo confelli sunt, ut ratio ferebat, vocari Phœnices, quòd essent à Phœnicibus in Græciam illata. Priscæque consuetudine biblos lones appellant pelles, quòd aliquando penuria biblorum, *hic est sirporum*, pellibus caprinis ouillisq; utebantur, adhuc quoq; ad meā usq; memoriam multi barbarorum talib. in pellibus scribunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bæotias in Ilienijs Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdā incisās, magna ex parte confimiles Ionicis. quorum tripodum unus habet hoc epigramma,

Ohtolit Amphuryon me gentis Telebæarum.

Hæc fuere circa ætatē Laij, qui fuit filius Labadaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in assueto pugilum certamine victor,

M: tibi ja. tant spe iustum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocoontis filij nomen habens, circa ætatem Oedipodis Laio geniti.

Tertius tripus, & is hexametro carmine ait,

Leo lona ægypti tripodem sua in urbe monarchus,

Hic insignis decus tibi magne dicavit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio qui monarchus fuit, id est, solus principatu est potius, cecidi sunt Cadmei ab Argivis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyraei autem postea in suspicionem Bæotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: ubi sunt ab eis templa extincta scorsum à cæteris, cum alia quadam, tum cæteris A. hære & templum & orgia. Quod igitur fuerit vitum Hipparchi in somnis, & unde fuerint oriundi Gephyraei, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quoniam a principio institueram, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis.

Hippia

Hippia tyrannidem obtinente, ¹ & infenso eis propter ex-
 de Hipparchi, Alcmaeonida, qui genere sunt Athenienses,
 profugii patria propter Pisistratidas, quoniā ipsi vna cum
 ceteris exulibus res de redeūdo tentata omni ope, frustra-
 ta fuit, conatiq; Athenas reuertendo liberare, vehementer
 spe deciderunt, Lipfydrium sūper Pæoniam cōmunierunt:
 dehinc omnia aduersus Pisistratidas cōminiscendo, mer-
 cede cōduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis
 edificandū, id quod nūc est, tunc autē non erat. Enimvero
 quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde a suis
 maioribus, extruxerunt templum exēplari pulchrius, ² ac
 cetera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentū esset
 ut illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effece-
 runt. Ut igitur Athenienses aiunt, hi viri Delphis sedentes
 Pythiam pecunia persuaserunt, ut & quoties viri Spartiatæ
 venirent, tunc priuato siue publico agmine, petētes oracu-
 lum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonij au-
 tem, quum sibi idem semper diceretur, mittunt Anchimo-
 lium Asteris filium inter populares eximū, cum exercitu
 ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos
 & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt que ad deū
 quā quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nau-
 bus miserunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum ap-
 pullus, copias eduxit. Id præsciscentes Pisistratida auxilia
 Theissalia euocauerūt. societatem enim cum Thessalis fe-
 cerant. quibus rogantibus communi decreto Thessali mi-
 serunt mille equites cū suo rege Cineæ, viro Coniæo. Hos
 socios vbi habuere Pisistratida, hoc excogitauere: plani-
 tiem Phalereorum detergant, eumq; locum equitabilem
 reddunt, atq; illac equitatum in castra hostium emittunt.
 Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos,
 tum verò Anchimolium interemit: ceteros qui superfue-
 re, ad naues repulit. ³ Hūc in modum primus Lacedæmo-
 niorum exercitus abscehit. Extatq; in Alopecis Atticæ bu-
 stum Anchimolij, iuxta Herculis templum quod est in Cy-
 nosargi. Postea verò Lacedæmonij maiores copias contra
 Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis duce
 Cleomene Anaxandridæ filio: cū quibus oram Atticā in-
 nadeutibus cōgressus primū Theissalorum equitatus, nō

¹ qui exced-
 bat^r in Aibo-
 nienfes erat
 ob eadem
 Hipp.

² atque inter
 cetera, quum
 ex lapide Por.

³ Hic fuit pri-
 ma expedi-
 tionis Laced.
 exitus.

1 Nec verò Pi-
 sistratida, ut
 la ratione cre-
 ditur, a pro-
 spiciant. La-
 cedæmonij
 quippe qui
 de Thèdæ in
 longam obsi-
 dione nō co-
 git. & Pisi-
 strati bene
 instructi
 erant: idemq;
 ubi per ali-
 quot dies
 obsiderent.
 Spartæ res
 si fuisse, sed
 res conipit
 quo ut his
 pericula, i-
 talia tamen
 non erat. Ili
 fuisse, ut e-
 rit, si fuisse
 eandem, quæ
 non erat, ut
 res, ut pre-
 fuisse, ut
 quæ, ut fuisse,
 non erat.
 2 Ex quibus
 Codrus &
 Melanthus,
 qui prius ad-
 uent,
 3 Pythæ per-
 suaserat ut ad-
 faceret quod
 pante ante nar-
 ratum est.
 4 Cleonitis

diu post in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis,
 qui se perire, qua quisque potuit, recta in Thessaliam re-
 dierat. Cleomenes ad urbem pergens, una cum iis Atheni-
 ensibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra
 murum Pelasgi cum redactos. Neque tamen omnino Pi-
 sistratidas eiecere Lacedæmonij, quippe qui de facienda
 obsidione non cogitabant, & Pisistratida cibo potuque
 bene instructi erant. Itaque quum aliquot dies Lacedæmo-
 nij tyrannos obsiderent, Spartam abiere. Illic tamen ca-
 sus qui alius infans, idem aliis faustus exitit. nam filij Pisi-
 stratidarum qui etiam extra regionem supponebantur, in-
 tercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatae
 sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenensium
 transegerunt ut intra quinque dies ex Attica excederent.
 Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum conce-
 serunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è
 Pyloa, pater a Meleo, ex eisdem prognati ex quibus ij qui
 fuere cum Codro ac Melantho, qui prius aduētiij, tamen
 Athenensium reges euasere. Ea que de re Hippocrates Pi-
 sistrati pater, repetita memoria Pisistrati filij Nestoris, i-
 dem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo
 tyrannis liberati sunt, qui recepta libertate, quæcunq; aut
 fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia de-
 fecerit, Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum
 auxilia uenerit, hæc prius edisseram. Athenæ, quum ma-
 gne fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatae, exitere
 maiores, in quibus duo viri præpollebant, Clithenes vir
 Alcmeonides, qui (ut fama fert) Pythiam persuaserat, &
 Isagoras Talandri filius, illustri quidem familia, sed quam
 vetusta non queo affirmare: eius tamen cognati Ioui Cario
 immolant. Hi viri per factiones de potentatu contende-
 bant. Clithenes, quum vinceretur, populum amplecten-
 do, ex quattuor tribubus mox decem effecit, cognomini-
 bus Iouis filiorum, Peleontis & Ægicoris & Argadei &
 Hopletis, in alia commutatis quæ ipse inuenit, aliorum he-
 ream in legendarum, præterquam Aiæis, quem etiam hospi-
 tem, tamen adiecit, utpote finitimum ac socium. Quæ in re
 videtur mihi Clithenes hic auium suum maternum Clithenem
 Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. Ille enim, quam
 bellum

bellum gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone cer-
 tamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in qui-
 bus Argos atque Argiui tantopere celebrantur. Neque
 hæc modò submouit, sed etiam optauit monumentum A-
 draſti Talai filij, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro, quia
 fuerat Argiuius, exterminare: ideoque Delphos adiit ad o-
 raculura conſulendum nunquid Adraſtum eiiceret. Cui
 Pythia reſpondens, inquit Adraſtum quidem Sicyonium
 regem eſſe, ipſum verò, lapidatorem. Id non concedente
 ſibi deo, Clitthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adra-
 ſtus ipſe demigraret. Quod ubi excogitaſſe ſibi viſus eſt,
 miſit ad Bœotias Thebas nuntiatum, velle ſe ¹ afferre Si-
 cyonem Melanippum Aſtaci filium. Eumque tribuentibus ²
 Thebanis in urbem intulit: atque ei fanum in ipſa curia ³
 designatum exedificauit munitiſſimo in loco, in quem in-
 tulit Melanippum. Quod factum deberet exiſtimari ini-
 miciffimum Adraſto, quod & Meceſtem fratrem eius &
 Tydeum generum Melanippus interfeciſſet. Clitthenes v-
 bi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Menalippo dedit
 ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonij magno cum ho-
 nore proſequi conſueuerat. Etenim regio Polybi fuerat,
 qui, quum ſine liberis decederet, imperium Adraſto lega-
 uit nepoti ſuo ex filia. cum igitur Sicyonij cum aliis hono-
 ribus proſequiebantur, tum verò ⁴ tragicis choris, ita vt nō
 Dionyſum, ſed Adraſtum venerarentur. at Clitthenes cho-
 ros quidem Libero, cæteras verò ceremonias Melanippo
 dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Dorien-
 ſum ne forent eadem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia no-
 mina, commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridi-
 culos reddidit. quippe hyos & onas, ⁵ id eſt ſuis & aſini, ⁶ vlti-
 ma nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ,
 cui à ſua arche, ⁷ id eſt à ſuo imperio, nomen indidit. itaque hi
 tribules Archelai vocabantur: cæterorum autem alij, Hya-
 tæ, ⁸ id eſt ſuales: alij, Oneatæ, ⁹ id eſt aſinales: alij, Chærea-
 tæ, ¹⁰ id eſt porcales. His tributum nominibus Sicyonij & Cli-
 ſthene imperante, & eo defuncto ad ſexaginta annos uſi
 ſunt, quæ poſtea inter ſe reputantes, in alia tranſtulerunt,
 Hylleas, Pamphylos, Dymanates: quartæ tribui quam ad-
 iecerunt, impoſito cognomine Ægiales, ab Ægialo Adraſti

¹ reducere.
Sic in ſeq.

² Reduxit au-
 tem Melanip-
 pum Clitthe-
 nes (hoc. n. -
 narrandū eſt)
 vt Adraſto i-
 nimitiffimū,
 quod & Me-
 ceſt.

³ eius infor-
 tunia choris
 tragicis deco-
 rabant.

⁴ Cognomi-
 na enim eorū
 mutas in alia
 quib⁹ vōs &
 onas (id eſt ſuis
 & aſini) appel-
 latione præ-
 fixa eſſent, vl-
 timas ſylla-
 bas addebat.
 5 quum apud
 ſe expendiſ-
 ſent.

1. Post Clisthenes, adde, fecerat Athenienses Clisthenem, quibus huius Sicyonii esse ex filia nepos, & ab eo nomen haberet,

2. Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit.

3. Alcmaeonidae n. & qui earundem partium erant, candidi huius invidia sustinebant, at ipse Isagoras nequaquam, nec eius amici Enagees autem inierat Athenienses ita nomina i facerunt.

4. Omne Cleomeni ratio effecto, n. ratio effecto eo quod omne portendebatur Cleomeni, vel, Exum omne approbante Cleomeni, quod autem hic Phylax, statim post κλειδονα vocat, quod Valla interpret. admonitum.

filio. Hæc Sicyonius Clisthenes & ipse (ut mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eadem ipsis & Ionibus tribus, Clisthenem sibi cognominem imitatus est. Quia enim populus Atheniensis fuisset antea exagitatus, posteaquam omnium auctoritatem ad suam unus redegit, tum tribuum nomina censuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, id est tribuum præfectos. Ita populo in tribus distributo atque composito, erat multo superioris qui erant contrariæ factionis. Superatus in partibus Isagoras, hoc iuicem excogitavit, ut Cleomenem Lacedæmonium aduocaret, iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitum factum: qui quidem culpabatur quod ad uxorem Isagoræ ventitaret. is misso primum Athenas caduceatore Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, quod piaculares, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicens. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur Alcmaeonidae, & qui Atheniensium erant enagees, ita nominabantur, qui piaculo obstricti erant. Cylon quidam Atheniensis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato namque æqualium sodalitis arcem occupare conatus est. Id quod efficere non potuisset, assedit simulachro dei supplex, ipse ac socij. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox in interfectionem fuit penes Alcmaeonidas. Hæc ante Pisistratiam acta gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nuntium eiecit Clisthenem atque piaculares, quamvis Clisthenes ipse profugisset, nihilo tæcius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc septingentas familias militares Atheniensium, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggererat Isagoras. Hoc actio conabatur secundo loco senatum dissolvere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mandare: verum reluctante senatu, atque obtemperare nolente. Cleomenes Isagorasque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonij ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, ratio effecto

feſto quod Cleomeni dictum eſt. nam ei ad occupandam
 arcem aſcendenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia e-
 unti, exurgēs è ſella ſacerdos, antequā ille valuas reſeraret
 Lacedæmonie, inquit, hoſpes retrò redeas, néve templum
 introeas. non enim Doribus huc introire fas eſt. Cui Cleo-
 menes. Ego, inquit, mulier, Doreſ non ſum, ſed Achæus. I-
 taq; admonitu vri nolens, atq; in conatu pergēs, tunc quo-
 que iterum à propoſito cum Lacedæmoniis decidit. Ceteroſ
 autem ad necem vinxere Athenienſes, & in iis Timeſi-
 theum fratrem eius cuius manualia opera atq; ſtrenuita-
 tem maximam referre poſſem. Atq; hi quidem in vincula
 coniecti mortem oppetiere. Athenienſes autem poſt hæc
 reuocatis cum Chithene ſeptingentis *militum* familiis,
 quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahen-
 dam cum Perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cum
 Cleomene atque Lacedæmoniis eſſe bellandum. Vt Sar-
 dis venere nuntij mandataque expoſuere, percontatus eſt
 eos Artaphernes Hyſtaſpis filius, Sardium prætor, quānam
 homines eſſent Athenienſes, & vbi terrarum incolentes,
 qui ſocij Perſarum fieri orarent. Vbi id ex nuntiis audiuit,
 ita eis ingenuè reſpondit, ſi regi Dario terram darent & a-
 quam, ſe contracturum cum eis ſocietatem: ſi minus, il-
 los abſcedere præcepit. Nuntij inter ſe colloquuti, quòd
 ſocietatem facere cuperent, daturus ſe eſſe dixerunt. quo
 nomine, vbi reuerſi ſunt domum, vehementer accuſati
 ſunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus ſe & verbis
 & factis laedi, ex omni Peloponneſo copias coegit, diſſi-
 mulans quem ad finem, quum haberet in animo tum po-
 pulum Athenienſem vlcifci, tum Mægoram conſtituere ty-
 rannum, qui vnā cum eo ex arce deceſſerat. Cōparato ex-
 exercitu ingenti, ipſe Eleuſina inuaſit, & ex compoſito Bœo-
 tij OEnoem occuparunt & Hyſias, vltimos Atticæ popu-
 los: & ab altera parte Chalcidienſes ora Atticæ loca popu-
 labantur. Athenienſes etiā ancipiti bello diſtricti, Bœotio-
 rum & Chalcidenſiū vltione dilata, arma contra Pelopon-
 neſes in Eleuſine agentes ferunt. Dumq; ambo exercitus
 conſertum præliū eſſent. Corinthij, primi omnium ſecurū
 reputantes iniuſtè à ſe agi, auerterūt ſe, atq; abſceſſerunt. *ſententia*
 Secundum hoſ idē fecit Demaratus Ariſtonis filius, qui & *mutauerunt,*

ipse erat rex Spartiatarum, & à Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere utrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitū ambo comitabantur. Porro tunc ceteri socij qui erant in Eleusine cernentes non convenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quartò tunc Diores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Atheniensium multitudinis commodum. Primò, quum Megaram coloniam deduxerunt, hæc expeditio rectè vocetur, sub Codro Atheniensium rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quartò, quū Cleomenes Peloponneses ducens, Eleusinen inuasit. Ita quartò tunc Diores aduersus Athenas expeditionem sumpserunt. Dilapso igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienses volētes ultum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidenses: quibus Bœotij ad Euripum iere suppetias. His conspectis Athenienses putarunt sibi cum eis prius quàm cum Chalcidensibus pugnam conferendam. itaque congressi cum illis egregiè luperant, permultisque eorum caesis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cum Chalcidensibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in præliis hippobatarum, *q. d. equisum*, reliquerunt. hippobata: autem apud Chalcidenses vocabantur locupletes. Horum quoscunq; ceperunt, vnà cum Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto post binis mulctatos minis soluerunt: eorumque vincula quibus alligati fuerāt, in arce suspenderunt, quæ ad meam vsque memoriam extrabant, pendētia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasum spectantis. Decimam quoq; redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

1 Pecuniarū
à singulis in
pretium re-
demptionis
persolutarū

Attica perdomita acri sub Marte iuventus

Bœotum populum Chalcidumq; manu,

Damna rependerunt vincula & carcere cæco,

Quorum

Quorum hic de decima stant tibi Pallas & quæ.

Et Athenienses quidem augescebant. Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tantum, sed vndique datur intelligi: si Athenienses etiam quædiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant: liberati verò tyrannis, multo omnium primi extiterunt. Vnde liquet eos, dum tyrannis parebant, de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibi ipsi quisque rem gerere properabat. Athenienses ita agebant. Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebatque ut ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. Reuersis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, ut rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proximè nos incolunt Tanagrai Coronaique & Thespiienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atque concordii in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiae fuisse traduntur, Thebe & Aegina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis ut Aeginetas rogemus vicem nostram vlcisci. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Aeginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cum eis Aacidam. Societate Aacidarum freti Thebani, quum lacerassent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnae, iterum auxilia virorum remissis Aacidis orauerunt. Quorum prece moti Aeginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinae inimicitiae quam gessere cum Atheniensibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses Bæotii incumberent, ipsi longis nauibus in Atticam traicientes, cum alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Atheniensibus afferentes. Inimicitia autem quam

¹ remissè agere voluisse: vel. Operam sedulo non nasse.

² Horum igitur res ita se habebant. vel. Hic igitur erat rerum Atheniensium status.

³ ad Polyphemum

⁴ Reuersi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, convocata concione. Thebani, quum audiret quod illi dicebat, mirum ut proximos rogaret: Nōne, inquit, proximè nos habitant Tanagrai. ⁵ imò videndum ne aliud potius sibi velit oraculum.

⁶ Bæotos bello premeret,

Æginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio exstitit: Epidaurij, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consulere oraculum. Quibus Pythia iussit ut Damia & Auxesia simulachra erigerent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitanti-
 busq; Epidaurijs utrum ex ære facerēt illa an ex lapide, respōdit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino oleæ tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurij Athenienses ut sibi permitterent oleā incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarent. fertur etiam nusquā gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se verò dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ urbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta conditione Epidaurij quæ rogabant impetrauerunt, & simulachra ex his oleis fabricata statuerunt: terraque sua fructum eis ferente, quod conuenerat Atheniensibus persoluebant. Eo tempore atq; superiori Æginetæ Epidaurijs parebant tum in aliis, tum verò in litibus, quas Æginetæ inter se vel actores, vel rei, illuc se conferētes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vñ, ab Epidaurijs desciuerunt. Factique hostes, ac mari potiti, cum alias clades inferebāt, tum simulachra Damia & Auxesia surripuerunt: eaq; asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OËæ, viginti ferme procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificijs atque iocabundis choris mulierum, de-
 nis viris utriq; demonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum nuncupabant, sed indigenas scēminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoq; Epidaurios fuerant. Surreptis statuis, Epidaurij quod fuerant pacti Atheniensibus non soluebāt: cuius rei quum a nuntiis Atheniensium admonerentur, reddere rationem cur iniurij non essent: se enim quandiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse: eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienses misere. Æginetæ negare quicquam negotij esse sibi cum Atheniensibus. Athenienses autem agunt, post repetita simulachra, tunc neminem nullam publicè cum ciuibus quibusc;

probris in-
sectabantur,

quibusdam: qui Æginam quum venerūt, simulachra, tanquam è suis lignis facta, conati sunt suis sedibus emoliri vt asportarent: quumq; eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitruum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaq; de re illos remiges qui trahebant simulachra, ab his in amentiam esse cōuersos: & ex hoc morbo sese tanquā hostes mutuò trucidasse, donec vnus ex omnib. relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ verò negant illos vna cum naui venisse, (facile enim se vnam nauim, atque adeo complusculas, etiam si sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cū compluribus in ipsorum terram inuasisse, se verò cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamē planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certè, quòd nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulachra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illi ambo simulachra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carètem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: se verò, quòd audirent sibi bellum ab Atheniensibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosq; quum latuissent hostem in traiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à nauibus disclusos irruisse: & interea tonitruum ipsis terræmotumq; extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque contentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, de morbo incolumem, nihilo secius peruisse referant, hanc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademq; renuntiasset, vxores eorū qui aduersus Æginam profecti fuerant, indignè ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfulas hominem prehensisse, ac sibi vni vestimento-

1. Ut tamen
verum fatea-
mur, non lo-
mca est hæc
vestis ab an-
tiqua origi-
ne, sed Caira.
omnis enim
prisca vestis
Græcarum mu-
lierum, eadē
erat cum illa
quā nunc Do-
ricam appella-
mus. At verò
Argivis &
Æginetis hac
de causa con-
suetudinem
istam invalu-
isse aīet, ut fi-
bulis hāc men-
suræ sescuplo
maioris, quā
quæ tū rece-
pta erat, quin-
etiā mulieres
apud eos tem-
plo deorū fi-
bulas præci-
pue cōsecra-
re. *vel fibulas
pro dinario of-
ferre*: Atticā
verò nihil, ac
non latetē qui-
dem, templo
offerreturque
adeo ut ibi ex
viteis suæ pa-
tux potarēt,
more postea
receptū fuisse.

sc. Animadvertendū est autē in Græco textu interpunctionē quæ est post ποῖνον, inde translata ponendam esse post εἶναι, ut sit, ἐν τοῖς ποῖνον νόμον εἶναι.

2. *recipimus, ipsi subigerentur.*

3. *sed annos triginta non abstinerunt (vel supersederunt) quum audissent sibi esse abstinentum, pallis hostilia ab Æginetis. His tamen ad vlciscen-*

dum

rum pupugisse, percontantes singulas ubi suus vir esset, at-
que hoc modo hunc fuisse confectum. Idq; factum mulie-
rum visum esse Atheniensibus ipsa clade tristius. in quas
quum alia ratione animadvertere nō possent, vestem illa-
rum in eadem mutauerunt. nam antea Doridem vestem
gerebant Atticæ feminae, simillimā Corinthia. eam itaq;
mutauerunt in lineam, ne fibulis uterentur. ¹ Quamquam
reuera si ratione utamur, non las olim vestis fuit, sed Caira.
quoniam omnis prisca vestis feminarum Græcarum ea-
dem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea
Argivi & Æginetæ idem adhuc faciunt, apud quorum v-
troque mos est fibulas faciendi sescuplas mensura quā
tunc consueverat: quas præcipuæ feminae eorum templis
deorum consecrare solent, neq; aliud quicquam Atticum
illic offerre, ne vitæum quidē, sed ex ollis gentilibus in po-
sterum ibidem potare. Eoq; contētionis processere Argi-
væ atq; Æginæ mulieres cum Atticis, ut ad meam vsq; æ-
tatem fibulas gestauerint quā antea grādiore. Odiorū
principium Æginetarum in Atheniēses hoc, quemadmo-
dum cōmemoratum est, extitit. Cuius rei circa statuas ge-
stæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu
auxiliū tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima At-
ticæ vastarēt, Atheniensesq; aduersus Æginam expeditio-
nem inirent, aduenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis
ludendis triginta annos abstinērēt, tricesimo anno, quum
fanum Æaco dicassent, bellum cum Æginetis inchoarent,
ad votum eis re successura. Sin bellum continuò inferrent,
fore ut interea multa detrimenta acciperent & inferrent,
sed ad extremū illos subigerent. Hoc oraculū ad se Athe-
nienses allatum ubi audire, eatenus ei obtemperandum
censuerunt ut Æaco fanum dicarēt, quod nunc in foro ex-
structū visitur: ² sed triginta annis non esse abstinentum,
quod videlicet audissent esse fatale, multa se passuros indi-
gna ab Æginetis, si bello abstinērēt. His tamē ad vlciscen-

dum se parantibus, Lacedæmonium factum exitit impedimento. siquidem Lacedæmonij, audito commento Alcæonidarum erga Pythiam, & quæ egisset Pythia in ipsos atq; Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduvertebant: quod & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Atheniensibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denuntiantibus multa ipsis & indigna ex Atheniensibus futura, quorū antehac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Etenim Cleomenes potitus est ex arce Atheniensium oraculis, quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, relictæ fuerant in templo. Ea Lacedæmonij ubi per Cleomenē accepere, & animaduvertebant Athenienses augescētes, nec ad ipsos obtemperandum vilo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrannis fuisset infirmum, & ad parendum promptū, nunc paria libertate ipsis par existere: hæc omnia cōsiderantes, accersierūt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellesponti, quò Pisistratidæ confugerant. Postquā Hippias accersitus adfuit, accitis etiā aliorum sociorū nuntiis, ita Spartiatq; apud eos verba fecere, Agnoscimus viri socij nos haud rectē egisse, qui e mentitis oraculis inducti, viros qui erant nostri imprimis hospites, quiq; in animum inducebāt præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quū hæc fecerimus, tamē ingrato populo urbem tradidimus: qui posteaquam per nos liberatus, despexit nos, pariter ac regem nostrum per dedecus detrimentumq; eiecit: inflatusq; superbè, famam auget, præcipuè quidem Bæotos suos finitimos atq; Chalcidenses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniā in illis animatos esse videntes, quum apud se considerassent, gentem Atticam tantisper dum libertate potiretur, (vel sui iuri esset) viribus parem suæ esse futuram; ac si tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, inquam, omnia quum animaduertissent, accersierunt Hipp.

3 Conscij nobis sumus nos haud rect.

4 quiq; se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant.

5 liberatus, animo erigi cepit, nos regemque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbè inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerunt potissimum quidem finitimi eorum Bæoti & Chalcid. discet verò fortasse & alius quem peccare contigerit. id est, non caute se erga illos gerere. quod tamen potest aliter etiam exponi, sicut & illud διζαν φύσας.

1 hostilia (vel atrocia ab Athen. fut. quorum oraculorū antea quidē ignoti fuerāt, tum verò cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attulisset. is. n. potitus est ex Atheniensium arce oraculis quæ &c. vt τῶν προφητῶν referat Xenoph.

2 in templo reliquerāt: relictæ autē Pisistratus accepit. Lacedæmonij igitur, quū hæc oracula in eorū manus peruenissent, Atheniensium potentia crescere & ad parendum ipsorum impetui nullo modo ani-

Nunc pfe-
do cœlū sub
terra erit, ter-
ra ꝑ cœlo su-
pereminabit
homines ma-
se incolēt, pi-
fces domici-
liū prius ho-
minū accipi-
ent, quū vos
Laced. reb. ꝑ.
euerf. t. in vr-
bes reducere
cōemini qui-
bus nihil in
reb. hum. nec
magis iniustū
est, nec magis
lugginatiū.

*Perrade ac si di-
ceret, in poeta,
Omnia natura
præcipera legi-
bus sunt Pars-
que suū mundi
nulla tenebit
ster: Omnia iā
fient fieri que
posse negabam,
quū vos Laced.
adeo mutari si-
tū ut, &c. Sed
legendum n̄ dñ
ὅτι ἄγχιος,
&c.*

sententiam
proponere-
tis. Talis erat
Corinthiis ut

dis peccauimus, nunc demus operā ut illuc vnā vobiscum
euntes, suppliciū de illis sumamus. Hac enim de causa Hip-
pam & vos è sua quolq; vrbe accersuimus, ut publico cō-
sensu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, red-
damus ei quæ abstulimus. Hæc Spartiata. Quæ quum a-
lij socij non probarent, quumq; silentium tenerent, Corin-
thius Solicles ita loquutus est, ' Eo tempore cœlum sub
terra, ac terra superior cœlo erit, hominesque domicilium
in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonij rebus
publicis euerfis, tyrannides in vrbes introducere conabi-
mini, quib. nihil est in rebus humanis neq; iniustius, neq;
magis mortiferum. Quod si bonum vobis videtur ciuita-
tes lubesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constitui-
te, atq; ita ut aliis constituatis operam date. At nunc ipsi ty-
rannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehemen-
tissimè cauentes, hoc in socios studetis efficere, qui si esse-
tis, ut nos sumus, experti, meliorem quàm nunc facitis, de
hac re¹ sententiam diceretis. Nam ista res apud Corin-
thios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos pau-
corum regimen, & ij qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem
incolerent, vltro citroq; inter eos matrimonia contrahe-
bantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clau-
da, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchia-
darum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Pe-
tra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui
quū neq; ex hac muliere, neq; ex alia tolleret liberos, mis-
sus est Delphos ad consulendum de prole. cum introeun-
tem statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sistantur) honorat.

Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos

Qui cadet in ciues, emendabitq; Corinthum.

² Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eodem ten-

bis status, ut penes paucos imperium esset. Quum igitur ij qui Bacchiadæ co-
gnominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroque matrimo-
nia inter se contraherent. contigit ut vni ex his, qui Amphion vocabatur, fi-
lia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiada-
rum ducere vellet, duxit Eetion, &c.

³ Quod cadet, neq; enim videtur posse
alio referri πειραιᾶ quam ad ὁλοίπρον. ⁴ Hæc oraculum Eetioni respon-
diss. Bacchiadis remittatur, qui quod prius editū de Corinthio fuerat oraculum
non intelligebant, quum eodem quo & illud Eetioni redditum, pertrimeret.

debat

debat quò alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quàm hoc renuntiatum est in hæc verba,

Concipit in petra aquila, enixura lionem

Robustum, eum genua & qui multa resolvet.

Hec bene nunc animus versate Corinthia proles,

Quæ colitis pulchram Pallenem, altamq; Corinthus.

Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum. simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem utrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt e suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, paternæque benevolentia causa venisse eos rata, affert filium, & in vnus eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miseratio subit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Ili egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipuè, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est ut rursus introgressi, omnes fierent participes caedis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus hæc omnia exaudiebat: eoq; metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occultauit: qui locus visus est minimè inuestigabilis, quum sciret illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos: ut & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi non apparuit, visum est eis abeundum, atq; iis à quibus missi essent, dicendū se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse, atq; ita reuersi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti inpositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod

1 Piræneæ.

2 Quum igitur Bacchiadis huius oraculi sibi prius redditi mentis affligi non possent, quæ audierint, id quod Eetionis erat editū, cuncti illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis cōgruens. Quum aut & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetionis prole interdicere in animo habentes.

3 Ad gratulandum patri ven.

deuitauerat in cypselā, id est mensura frumentaria. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis anceps est redditum, quo fretus, Corinthum aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ades

Cypselus Eetides, clara rex esto Corinthi,

ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Ex, oraculum quidem, hoc erat. Cypselus verò tyrannide potitus, talis extitit ut Corinthiorum multos insequutus sit multos pecunia, longè plurimos animā priuauerit. Cui quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quàm pater: sed ubi per nuntios consuetudinem habuit cum Thrasylulo Mileti tyranno, multo magis quàm pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasylulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrimè gubernaret. Thrasylulus, eo qui à Periandro missus erat extra oppidum educto ingressus est rus quoddam satum, & vnā cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, decurcans atque abiiciens ut quanque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimā atq; densissimā hunc in modum corrupit: prædiumq; illud peruagatus, nullo¹ verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco auido præceptionis audiendæ Periandro negauit sibi quippiam respondisse Thrasylulū, & mirari quòd se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentē: exponitq; quæ ex Thrasylulo vidisset. Periander id quod à Thrasylulo actū erat intelligēs, atque interpretans sibi ab illo præceptum ut eminentissimos quosque popularium interimeret, tunc verò omnem in ciues sæuitiam exercuit, interficiēdo ac persequendo consummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuntios sciscitatum necyomanteon, id est mortuorum oraculum, de hospitis deposito, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam ubi nam depositum esset collocatum, quoniam ipsa

alge-

¹ dato con-
silio.

algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cum quibus sepulta fuisset, utpote non concrematas. Cuius rei, quod vera loqueretur, testimonio foret quod Periander in frigidum furnum panes ingessisset. Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipse cum Melissa quamvis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuntium per præconem edixit ut omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eò tanquam ad diem festum, quam ornatissimè poterant quum essent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exiit, ingenuas pariter & ancillas, atque *earum vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc ubi fecit, & nuntios iterum eodem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit ubi nam depositum hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonij, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accessisse Hippiani, tum verò maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes ¹ testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non exinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiani reducitis, in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. Hæc Sosicles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eodem quos ille deos inuocando dixit, cum ceteros, tum præcipuè Corinthios desideraturos Pisistratas, ² quum venissent dies quibus expiare se ab Atheniensibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ cæteris nota haberet. Cæteri socij, qui antea silentium tenuerant, audito Sosicle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios ne quid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est.

Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolchon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus, à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi cōstituerat Hegesistratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen, qui à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienses pu-

¹ obtestamur
vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiani contra ius & æquum reducere conemini, scitote non approburos vestrum hoc factum Corinthios.

² ubi venissent statim dies quibus futurum esset ut illos augerent Athenienses. Sed *ἀντιόδοτος* suspectum reddidit vel ipsa *ῥα* vel *λε* interpretatio.

gnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeun-
 tes: hos repetentes regiones, illos refellentes hac ratione,
 quòd dicerent nihilo magis iuris esse Æolibus in agrum
 Iliensem, quam sibi ac ceteris Græcis qui Menelao in ra-
 ptu Helenes operam nauassent. His assidue bellantibus,
 cum alia in præliis gesta sunt, tum illud, quòd Alcæus poe-
 ta in prælio quod collatis signis gerebatur, vincentibus A-
 theniensibus ipse quidem fugæ se mādans euasit: sed armis
 eius potiti sunt Athenienses, quæ apud templum Minervæ
 in Sigeo suspenderunt. Hanc rem Alcæus carmini man-
 dans in Mitylenen reposuit, indicans Melanippo sodalæ
 suam calamitatem. Mitylenæos tamen atque Athenien-
 ses reduxit in gratiam Periander Cypseli filius, qui dele-
 ctus arbiter, ita eos reconciliauit, ut utriq; ea colerent quæ
 haberent. Atque hoc modo Sigeum factum est Athenien-
 sium. Hippias, posteaquam Lacedæmone in Asiā abiit,
 cuncta agitabat, insinuando Athenienses apud Artapher-
 nem, atq; omnem operā dando ut Athenę in illius ac Da-
 rij venirent potestatem. Quæ agitare Hippiam quum ac-
 cepissent Athenienses, mittūt Sardis nuntios ad dissuaden-
 dum Persis fidem habere exulibus Atheniensibus. Sed Ar-
 taphernes iubere Athenienses (si salui esse vellent) rursus
 Hippiam recipere: Athenienses eam conditionem recusa-
 re, & male profecti esse Persarū hostes. Dum ita apud Per-
 sas insimulantur, atq; ita animati sunt Athenienses eā con-
 ditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Arista-
 goras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athe-
 nas venit. nam ea ciuitas inter ceteras præpoliebat. Ad
 quam ciuitatem ubi venit Aristagoras, eadem quæ in
 Sparta, commemorauit de commodis quæ essent in A-
 sia, de quæ Persico bello, quòd neque lentum neque lan-
 ceam in vñ haberent, facilesq; essent ad capiendā. Hæc
 ille referens, ea quoq; addidit, Milesios esse Atheniensium
 colonos, quos equum esset ab eis liberari qui multum pol-
 lerent. Demq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus
 obsecrās quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Fa-
 cilis enim et vilis est multos decipere quam vnus: qui
 si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamē in trigin-
 ta milibus Atheniensium effecit. Itaq; Athenienses perma-
 nē, de-

1 Quum au-
 tem ad plebē
 accessisset A-
 ristag.

2 expugna-
 riq; facile pos-
 sent.

3 esse vide-
 tur mult. de-
 cip. q. vn. si
 Cleom. quidē
 Lacedæmo-
 nium solum
 fall.

si decrevere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in respectu. Hæc classis initium malorum exitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitavit consilium quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atq; vicum per se incolentes: ad quos ut peruenit nuntius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus¹ ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit,² eademq; vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, usq; ad mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sanè voluptatem acceperunt: sumptisq; liberis atq; vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præmeru³ illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmiserunt. quò postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos ut eodem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbū transportati, mox à Lesbiiis in Doriscum, vnde terrestri itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum nauibus venerunt, ducentes vnà quinque triremes Eretriorum, qui non Atheniensium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesij aliquando⁴ pro Eretriis in bello Chalcidensi præstitierant, quum Samij contra Eretrios atq; Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, vbi isti atq; alij socij adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, profectis alijs ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum ciuium Hermophanto. Hæc classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesij, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesijs, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Timolo

¹ salutare
consilium vo-
bis daturum.
² vobisq; iam
hæc incolum-
es in patriam
reueriti: vobis
quidem ad ma-
re usq;: quod
autem à mari
est, nobis cu-
re erit. Q. d.
Vestrum est ope-
ram dare ut ad
mare vos reci-
piatur: eo quum
veneritis, quod
iter tenere do-
leatis, curæ no-
biscum erit.

³ illic rema-
nentibus.

⁴ Eretrios
in bello ad-
uersus Chal-
cidenses adiu-
uctant,

† repugnante nemine.

2 Ne autem
urbem hanc à
se captam di-
ziperent hoc
obstitit: quod
sequitur vide-
licet. et Valla
impie precedē
verbis hæc, τὸ
δὲ μὴ ἀγλα-
νῆσαι, &c.

Sardis adueniunt, easq; , occurrente nemine , capiunt, omniaq; eius urbis loca , præter arcem , quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias : quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleraq; arundinaceæ: quæ autem lateritiæ , tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum vnâ quidam è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam urbem absumpsit. Ardente vrbe, & vastante iam extrema incendio, nec habente regressum , Lydi & Persarum quicumq; in vrbe erant, vndiq; circumuenti, ex vrbe in forû conflunt, & ad amnem Pactolum , qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur , & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obuiâ ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atq; illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit vnâ templum Cybeles indigenæ deæ : cuius prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremauerunt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, rescuerunt, tunc verò ad ferendam Lydis opem conuenerunt : nec adepti Sardibus Iones iam illinc profectos, eadem via insequuti, cōperiunt Ephesi : congressiq; cum illis ex aduerso instructis, in fugâ eos vertunt, multosq; occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum E Valcidem Eretriorum ducem , qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo maiore in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere , per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuntios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista aduersus Darium egerât, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellepontumq; inuecti, Byzantium ac ceteras circa vrbes in suam potestatem redegetunt. Inde inuecti magnam Cariae partem in belli societatem asciuerunt, nam Claurus, quæ prius societate facere recusauerat, vbi Sardis conflagravit, & ipsa Ionibus accessit:

accessit: Cyprij quoque omnes ultro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprij a Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cheris filius, Siromi nepos, Evelthonis pronepos. hic vir, quum saepenumero antea Gorgum sollicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius urgere hominem institit. In quo quia nihil proficiebat, observato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur una cum suis militibus, eum portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo positus Onesilus omnibus Cypriis ut rebellarent suadebat: persuasis cæteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione circumdedit. Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, ut ei nuntiatum est Sardis captas incensasque ab Atheniensibus atque Ionibus, & huius comparandæ classis atque rei cõtexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesum, fertur, quumprimum hæc audiuit, dixisse Iones nihil fecisse: probe sciens non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quanam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum poposcisse eoque sumpto, sagittam quam imposuerat, in cælum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Iupiter, contingat mihi ut Athenienses vlciscar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepisse ut sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memento Athenientium. Et quum hoc præcepisset, accito ad suum conspectum Histixo Milesio, quem ipse diu distinuerat, ita cum fuisse alloquutus, Audio Histixæ procuratorem tuum cui tu Milerum demandasti, novas adversum me res esse molitum. vitis enim ex altera continēte persuasit ut Iones sequerentur, (qui mihi cõmissorum pœnas dabunt) eosque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam sine tuis consiliis actum est? Proinde vide ne rursus teipsum in culpam induas. Ad hæc Histixus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mēne consulere rem quæ tibi sit quippiam siue multum siue parum molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt quæ tibi? quem tu omnium consiliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus,

1 Legit *εξα-
πάρησι προ-
σασιάρησι.*

2 vbi hæc audiuit, Iones cõτέψισ-
σε, (vel nihil fecisse) quippe qui nō impunitam illorum fore rebellionem sciret. deinde interit.

3 quem a longo iam tēpore detinebat. vel, retinebat.

1 Sed ego sic habeto, id eum fecisse suo consilio. Principio rationē
 prorsus fidē istam non admitto, Milesios ac meum procuratorē quip-
 his verbis ab- piam rerum novarum fecisse aduersus statum tuum: siquid
 rogo, Miles. tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, in-
 tellige quid rei egeris quod me a mari ablegandum puta-
 sti. nam Iones id agere aggressi sunt postquā ego ex ipso-
 rum conspectu sum amarus, cuius aggrediendi iam pri-
 dem libidine tenebantur: quod si ego in Ionia fuisset, nulla profectō se ciuitas commouisset. Proinde nunc pro-
 perē dimitte me ut in Ioniam contendā, illic omnia nego-
 tia tibi in integrū restitutus, & hunc Mileti procurato-
 rem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem
 redactus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecerō,
 iuro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem,
 qua indutus in Ioniam descendam, quā Sardiniam in-
 sulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc Histæus
 fallendi gratia dicebat. quibus persuasus Darius, hominem
 dimisit, præcipiens ut posteaquam ea quæ sponderat
 præstitisset, ad se Susa reuertetetur. Dum nuntius de Sardi-
 bus ad regem venit, Dariusque illam rem arcu fecit, & Hi-
 stigum est alloquutus, Histæusq; ab eo dimissus ad mare
 se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: O-
 nesilo Salaminio Amathusios oblidenti nuntius affertur

2 Artybium
 Persam cū nu-
 merosa manu
 Persica, Cy-
 prum aduen-
 sare: Ad ver-
 bum, Ispilla-
 rum Cyprū. id
 est, Eum in Cy-
 prum aduentu
 expectare. Val-
 la autem hic
 mōdō dīxer
 cum dīxer
 consulas.

Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi
 Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, One-
 silus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones euocan-
 dos: qui nō diu in deliberando cunctati, cum magna classe
 a se eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Per-
 sarum nauibus Cibiata traecerunt, terrestrique itinere Sala-
 minem contenderunt, Phœnicibus classe circumueuntibus
 promontorium quæ Clauæ Cyprī vocantur. His ea faci-
 entibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dix-
 re, Viri Iones, vobis nō Cyprī optionem damus cum vtris
 dimittere velitis, cum Persis, an cum Phœnicibus. Si terra
 manibus cum Persis acie colligere, iam tempus est ē
 nauibus egrediendi, & in acie standi, ut nos vestras ingressi
 naues cum Phœnicibus dimicemus: si cum Phœnicibus
 fortunam tentare manibus, facite. quoniam alterutrum
 opus est eligatis, ut quantum in nobis situm est, Ionia
 atque

atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones
 Commune, inquit, Ionia concilium nos misit ad mare
 tutandum, non ad naues tradendas, quò ipse cum Peris in
 terra confligeremus. Itaque ubicunque quidem colloca-
 bimur, ut operam naueus emitemur: vos verò debetis
 qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscere, vi-
 ros egregios vos ostendere. Hæc Iones responderunt. Post
 hæc Peris in campum Salaminium tendentibus, Cyprij
 reges aduersus alios hostes constituerunt alios Cyprios:
 aduersus Persas, optimum quæque Salaminiorum ac So-
 liensium. aduersus Artybium Persarum ducem Onesilus
 ultro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum eri-
 gere se docto. Quod audiens Onesilus, ad satellitem suum
 (erat enim ei satelles tanè quam peritus rei bellicæ, & alio-
 qui soletis plenus.) Audio, inquit, Artybij equum edo-
 ctum se erigere, & pedibus simul atque ore eum in quem
 agitur, perficere: proinde tu properè in hac ratione dicto v-
 trum malis obleruare, equumne tibi ferendum, an ipsum
 Artybium. Ad quem seruus suus, Ego verò, inquit, rex, pa-
 ratus sum & vtrumque & alterutrum, & omnino quicquid im-
 peraueris, facere. promā tamen quod rebus tuis esse cōdu-
 cibilius sentiam, regem ac ducē oportere cum rege ac ducē
 certare. siue enim talē occidas, decori tibi fore: siue (quod
 secundū est) a tali occidaris, (quod absit) amidiū mali esse.
 nos verò famulos cum facinus hostium debere confligere.
 Nam quod ad equum atinet, non est causā cur eius arti-
 ficiū extimescās. recipio enim tibi cum posthac aduersus
 neminem se erecturū. Hæc illo loquuto, mox exercitus cō-
 fluxere terrestres naualesque, & classe quidē Iones eo die stre-
 nuè pugnantes superauere Phœnices: Samiorum tamen
 præcipua virtus exiit. In terra autem, ubi concursus est,
 dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum est: Vbi
 Artybius equo cui insidebat in Onesilū inuectus est, One-
 silus (vñ cōuenerat cū satellite) ipse iouadētē Artybiū ferit,
 eius satelles sublatos equi pedes in Onesili scutū eos iactā-
 tis, *sal e percussus* abscidit, quo ictu Artybius Perlatū impe-
 rator illic vñ cū equo corruit. Cæteris aut pugnādo occu-
 patis, Stesenor Curi tyranus, nō parū circa se copiarū habēs
 prociat locos Curietes. (hi Arguorū coloni dicuntur esse.)

1. Notisquæ
 ubi collocati
 sumus, ut op-
 per. vel, in me-
 n re quod nobis
 inuictum est.

2. audaciæ pla-
 nus, vel, An-
 nio, vel, Ma-
 gnus, vel, ex
 res. Sed rectius
 dicitur.

quæ e. dicitur
 hæc.

3. cum in quæ
 impetum fa-
 ciat, me tunc
 te, vel, non in
 quem feritur,
 aut in, negat,
 conficit. quod
 metus respon-
 det, vel, nega-
 te, vel, dicitur.

Post horum prodicionem, statim Salaminij, qui curribus
 uehebantur, idem fecere. quo ex facto Persæ Cypriis supe-
 riores extitere. Horum acie in fugam versa, cum alij multi
 occubuerunt, cum verò Onesilus Chertis filius, qui Cyprios
 ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Aristocyprius
 Philocypri filius, eius, inquam, Philocypri quem Solon A-
 thenientis Cyprum profectus inter tyrannos maximè ver-
 sibus celebrauit. Onesili caput Amathusij, quoniam ipsos
 obsederat, excisum in oppidum retulerunt, ac supra portas
 suspenderunt. Quod suspensum quum iam exinanitū es-
 set, ingressum apum examen fauo referlit. ea de re oraculū
 Amathusius (nam oraculum consulere) redditum est ut
 depositum caput humarent, Onesiloq; quotannis tanquā
 heroi sacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum
 iri. quod Amathusij ad meam usq; memoriam faciebant.
 Iones, & alij qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant,
 ubi didicere res Onesili perditas, & cæteras Cypriorū vr-
 bes obsessas præter Salaminem, eam autem Gorgo pristi-
 no regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturauc-
 rūt. Ciuitatum autem Cypriarum diutissimè obsidionem
 Soli pertulit, sed eam Persæ quinto mense quā obsidere
 cœperūt, circum suffosso muro expugnauerunt. Ita Cyprij,
 quum annum liberi fuissent, denuò in seruitutem sunt re-
 ducti. At Daurises, qui filiam Darij in matrimonium habe-
 bat, Hymeesq; & Otanes, atq; alij Persarum duces, & ipsi
 filias Darij in matrimonio habentes, persequuti eos Iones
 qui aduersus Sardis expeditionem fecerant, postquam in
 naues repulerunt prælio victos, dehinc inter se partiti sunt
 vrbes quas expugnarent. Daurises quidem conuersus ad
 vrbes in Hellesponto sitas, cepit Dardanum, cepit Abydum
 & Percotem, Lampiacum & Parion, singulas diebus singu-
 lis. Cui à Persa ad urbem Parion contendenti nuntius ad-
 fertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defecisse. igitur
 conuerso itinere ex Hellesponto aduersus Cariam co-
 pias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduentu cer-
 tiores facti Carij, ad columnas quæ albæ dicuntur, conue-
 niunt, atq; ad amnem Marsyam, qui ex Hydriade regione
 defluit in Mxandrum. Ibi coactis Cariis, multæ sunt à mul-

1 Pixodora tis dictæ sententiæ: sed optima omnium, meo iudicio. à Pixodora

10dora

xodora Mausoli filio, viro Cindyensî, qui Syennesis Cilicû regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc sententia dicebatur vt transmissis Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoste congredierentur, vt sublata spe retrò fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur meliores quàm natura essent. Verùm hæc sententia non peruenit, sed illa, vt Persis potius à tergo Mæander esset, vt si Persæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen incidentes, abire non possent. Post hæc quum adessent Persæ, ac Mæandrum transissent, ibi super amnem Marsyam Cares prælium cōseruere cum Persis acre atq; diuturnum: ad postremum præ multitudine hostium terga vertunt. Quo in prælio, Persarum cecidere duo millia, Carum decem millia. ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum atq; sacrum lucum platanorum. Soli autem ex iis quos nouimus, Cares sunt qui Ioui militari hostias offerant. Huc Cares quum se recepissent, de salute consultabant, utrū sese Persis dedere, an Asiam penitus relinquere satius esset. De hac re consultantibus, subsidio venire Milesij cum sociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rursus ad bellum instaurandum animantur, & cum inuadentibus Persis concurrunt: & quum diutius quàm prius dimicarum esset, fugantur, multis cæsis, Milesiorum præcipuè. Post acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis¹ repugnauerunt. Audientes enim vrbes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in via quæ in Mylassa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio viro Mylassensi. In eas insidias Persæ ne cū incidentes, obtruncati sunt cum ducibus suis Daurise & Amorge & Sisamace, necnon Myrse Gygis filio. Hunc in modum interiit hi Persæ. Hymees autem (qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militauerant) ad Propontidem conuersus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisem relicto Hellesponto tendere aduersus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum, cepitq; Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas² qui à priscis Teucris relicti fuerant. Et ipse quidem Hymees, quum has gentes cepisset, n. orbo decessit Troade: & hic quidem ita mortē obiit.

¹ fortiores.
vel, magis stren-
nos.

² pro, pugnam
instaurauerunt.
vel, Denuo pu-
gauerunt.

³ qui ex pri-
scis Teucris re-
licti fuerant.
vel, qui ex pri-
scis Teucris re-
licti fuerant.

1 cum ei deli-
berabat, faci-
ne esse dicens
passagium a
Ismodule ha-
bere, si forte
Mileto expel-
lerentur anne-
grur se colo-
niam in Sard.
a in Myce-
donem du-
cere oportet,
qua Hist.
Thraciam Val-
le sua se
pentrionalia
ora inuenit
non idem nisi
ex vniuersis
fuerit vniuersis
2 historicus
3 Mirum si Val-
le vniuersis
reliqua ut Mi-
letus vni illius
sit nomen, qui
in nostris exēpl.
si duntaxat
Pythagora.

Antaphernes autem Sardinum præfectus, & Otanes tertius
dux, aduersus Ioniam confinemq; Æolidem delecti impe-
ratores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia ve-
rò Cumam. Quibus oppidis captis Aristagoras Milesius,
vbi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbas-
set Ioniam, & magna negotia confudisset. Itaque cernens
hæc vbi constitit ei rem effici non posse, nec Darium re-
gem superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisq; suæ
factionis hominibus, consulebat satius fore eis, si Mileto
expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, du-
centes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Edo-
num, quam Histiaeus, a Dario ea donatus, mœnibus stru-
xerat. Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecataeus
Hegesandri filius, vir logopæos, negabat coloniam alter-
utæ deducendam: sed, si Mileto eicerentur, mœnia in Le-
ro insula ædificanda, atq; illic quiescendum: deinde illinc
Miletam esse remeandum. Hoc consulebat Hecataeus. Sed
Aristagoras, cuius sententia Præcipuè erat abeundi in Myr-
cinum, demandata Mileto Pythagoræ filio viro inter po-
pulates probato procuratione Mileti, ipse sumptis secum
omnibus voluntariis in Thraciam nauigauit, regionemq;
obvniuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum urbē

obsidet, tam ipse quam eius exercitus a Thracibus,
tamen si illinc accepta fide excedere vo-
lentibus, interem-
ptus est.

HERO-

HERODOTI HALI- CARNASSEI HISTORIA-

R V M L I B E R S E X -

tus, qui inscribitur

E R A T O.

ARISTAGORAS quidem Ionice re-
bellionis authorita appetiit. Histias
autem Mileti tyrannus, à Dario com-
meatū adeptus, Sardis venit. eò quum
venisset è Sulis, interrogatus est ab Ar-
tapherne Sardium præfecto, quidnam
ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum ne-
garet se id scire, quinimò mirari quod actum esset, tan-
quam eius rei prorsus ignarus, Artaphernes, qui cum fu-
isse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histie
sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consisti, A-
ristagoras autē sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellio-
nem pertinens dixit: quem Histias tanquam rei gnarum
veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, re-
gem Darium frustratus, cui Sardiam insulam maximam
in illius potestate redacturum se pollicitus, subiit primas
partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in
Chium transmisisset, à Chiis in vincula coniectus est, ex-
ploratum habentibus eum à Dario illuc ille ad res novas
moliendas: sed ubi omnem cognouere rationem, quòd re-
gi hostis esset, hominē soluerunt. Ibi interrogatus Histias
ab Ionibus cur ita promptē Aristagoræ ut à rege deficeret
delegasset, & tanta clade Iones affecisset, nō dixit causam
penes illos meritò fuisse, sed regē Dariū constituisse, Phœ-
nices è sedibus suis amotos in Ioniā transferre, & Iones in
Phœnicen, & hac causa literas ea de re se misisse. *Quibus*
verbis, quū nihil omnino rex cōstituisset, ipse Iones ter-
refaciebat. Post hæc ad Persas qui Sardibus erāt, literas dat,
tāquam secū antea de rebellionē colloquutos: quas literas
fecit per nuntiū quendā Hermippum Atarniteū. Eas Her-
mippus non iis ad quos dabantur reddidit, sed Artapherni.

1 a Dario de-
missa.

2 Artapher-
nes illū astu-
te responde-
re videns, di-
xit, ut qui ve-
ram de seccio-
nis causam
com veram
haberet.

3 rege Dario
decepto: in
cuius pote-
statem cum
Sard. ins. max.
se red. eturū
esset polici-
tus, subiit pr.
4 iudicanti-
bus, vel, existi-
mantibus

5 per literas
(vel per nuntios)
misisset, aut
imperasset,

6 veram cau-
sam illis mi-
nimè expo-
suit,

7 quum rex
hec facere mi-
nimè delibe-
rasset,

1. Arque adeo
Histiazus sub-
n.

2. quumque
Lesbiis ut si-
bi naues da-
rent persuasi-
set, hi trire-
me octo ar-
matum, qui-
bus cum illo
Byzantium na-
vigavit. ibique
subsidere na-
vigia q. e. p.
pr. intercipie-
bant, præter-
quam eorum
qui se Histigo
paratos obte-
qui dicebant.
3. expectaba-
tur.

4. sed è mœ-
nibus Milesi-
os hostiū im-
petum pro vi-
ribus propul-
sare. classem
autē instrue-
re. &c.

5. quicumque
agrum Aoli-
cum incolūt:

Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum
& eas reddere quibus Histiazus mittebat, & quæ vicissim à
Persis ad Histiazum responderentur, sibi dare. Ita rebus pa-
lam factis, Arthaphernes de multis Persarum supplicium
sumpsit. Et Sardibus quidem tumultus exitit: Histiazus au-
tem hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletum reductus est,
Sed Milesij, libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto
animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipien-
dum, utpote gustata libertate. Histiazus sub noctem co-
natus introire Miletum, à quodam Milesio in femore
vulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus se recepit in
Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi na-
ves inducere non poterat, traiecit Mythylenen: Lesbisque
ut sibi traderent naues persuasis, octo illorum triremibus
armatis Byzantium remigavit. Ibi que subsidens, navigia
quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui
se paratos obsequi sibi assentiebantur. Histiazus & Mythy-
lenas hæc agentibus aduersus ipsam Miletum ingens exer-
citus hostium classarius pariter & terrestris¹ in expedito
erat. Duces enim Persarum coactis in vnum copis cuncti
in eam contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter
classarios promptissimi erant Phœnices, cum quibus mi-
litabant & Cyprij recens subacti, & Cilices, & Ægyptij.
Hos aduersus Miletum & ceteram Ioniam venturos quum
accepissent Iones, miserunt suos quique primores ad com-
mune Græciæ consiliū. Quibus in eum locum coactis, at-
que deliberantibus, visum nullas debere terrestres copias
aduersus Persas contrahi,² sed Milesios mœnia per seiplos
pro viribus tutari, ceteros classem instruere nulla naui
prætermissa. Instructaque classe, primo quoque tempore
contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali de-
cernere. Lada autem, parua quædam est insula, urbi Mile-
siorum obiacens. Post hæc impletis nauibus Iones præstō
fuerunt, comitantibus Æolibus³ qui incolunt Lesbum:
atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroræ ver-
sus, ipsi Milesij cum octoginta nauibus tenebant. His con-
tigua Priœnenses erant, duodecim cum nauibus: Miussij
cum tribus nauibus. His contigui Teij, decem & septem
cum nauibus: Chij cum centū. Ultra hos locati erant Ery-
thræi

chrai & Phocenses : Erythrai quidem, cum octo nauibus,
 Phocenses verò cum tribus. Phocensibus adhærebant Les-
 bi cum nauibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samij
 cum sexaginta nauibus, tenentes cornu occasum versus.
 In summa, omnium numerus, trecentæ sexaginta tres tri-
 remes. Tot fuere Ionicæ naues Barbaræ verò, numero
 sexcentæ : quæ vbi & ipsæ in agrum Milesium venere, o-
 mnisque ei peditatus adfuit, tum verò duces Persarum au-
 dita multitudine nauium, iam dudum extimuerunt ne il-
 los superare, néve Miletum, nisi mari potiti essent, capere
 non possent, simulque ob id apud Darium adirent pericu-
 lum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ionicæ
 tyrannis, qui ab Aristagora Milesio deiectioni principatu, ad
 Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabāt,
 horum quicumque aderant conuocatis, ita verba fecerunt,
 Viri Iones, qui vestrum de domo regia bene meritus est,
 nunc appareat. Suos enim populares quisque vestram co-
 netur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac pro-
 missione, nihil eos quod rebellarint, molestiæ sensuros,
 nullas eorum vel sacras vel priuatas ades incensum iri, ni-
 hil violentius quam antea passuros : sin minus ista facere
 sed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis damna
 dicite euentura, quæ certè euenient : ipsos prælio victos in
 seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos,
 virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam.
 Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub no-
 ctem ad suos quisque populares denuntiatum miserunt.
 Iones ad quos ij nuntij peruenerunt, contemnere hæc, nec
 animam ad prodicionem faciendam inducere, sibi quisq;
 sollicita à Persis denuntiari existimantes. Hoc, simulatque
 Miletum Persæ applicuere, gestum est. Mox quum ad La-
 damiones coacti essent, conciliaque haberentur, & aliæ
 ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita
 loquutus est, Quoniam in summo ancipiti res nostræ
 sunt, viri Iones, vt aut liberi simus aut serui, & quidem tan-
 quam fugitiui, si vultis deuotare calamitates, subeundus
 est vobis impræsentiarum labor : ita superatis hostibus
 liben esse poteritis : sin autem ignaui fueritis, & ab ordine
 recesseritis, nullam vestri spem habeo quo minus pœnas

i nunc exstet
 aliquid ve-
 strum in re-
 gni domū
 beneficia.

regi rebellionis detis. Sed assentiamini mihi, & vosplos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuvantibus, recipio vobis aut non concursuros hostes, aut si concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permiscere. Ille classem assidue in cornua producens, ut remiges exerceret, subinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quin etiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad septimum usque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Post eum diem Iones, utpote talium laborum insueti, tum defatigatione, tum soli afflictati inter se dixere. Quo nos deorum offensus ista patimur? qui desipientes ac mente capti viro Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, eumque toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus arumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem passuri videntur, quibus satius est quidvis aliud quam hæc mala pati, atque adeo servitutem, si qua futura est, expectare, quam presenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula delictis frui umbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animadvertentes Samiorum daces, & magnam Ionum confusionem, putauerunt sibi adiutendam orationem Persarum, quam per nuntium aperuerat Æaces Sylofontis filius, rogans ut a sociis delicerent, quæ præsertim non fieri posse videretur ut regis potentiam superarent, ac probè scirent, si præsentem Darij classem superassent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occasionem, ubi primum viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum atque priuatorum conseruationem. Æaces autem, cuius orationem admisere Samij, filius Sylofontis Æacis filij fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milelio exutus principatu, quemadmodum alij Ionie tyranni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones ceperunt, Ionesque & ipsi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, præliumque confectum, tunc quoniam Iones ignavi, quique egregij fuerint, haud quæo pro-

conper-

3 quicunque
inimicus est.

comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicuntur tamen Samij, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumque abisse, præter decem naues, quarum trierarchi permanserunt dimicantique, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum cōcilium eis donauit ut ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum, in lapide scriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbij videntes Samios qui iuxta erant, eam capessere, idem fecere quod Samij. Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perstiterent, Chij præcipue circumuenti sunt, & quia volebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (ut superius dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etiam cerneret permultos sociorum esse proditores, tamen iniquè se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relictis cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in terram suam perfugerunt. Quorum verò naues inualide erant, quia laceratae, ut Chij insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad urbem contendunt, quum illic à mulieribus sacra legiferae Cereris fierent, quos armatos Ephesij ingressos agrum suum videntes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tendere, vniuersi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosque interemerunt: & hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autem Phocensis, posteaquam res Ionum accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, (probe sciens eum cum cætera Ionum directum iri) sed ut erat, recta contendit in Phœnicem: ubi nauibus oneratis spoliatis, raptaque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nulum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, fossisque muris, & omni genere tormentorum admoto

Quin & Ionum bona pars idē faciebat. Inter eos verò qui in pugna perstiterunt. Chij a speremē tractati fuerunt: quippe qui egregia facinorosa ederet, nulumque laborē detrectarent. Qui (ut sup.

funditus e-
uenterunt

a Milesiis au-
tem in hunc
modū à Per-
sis affectis, Sy-
baritæ qui vr-
be sua exacti
Laon & Scid-
ron incole-
bant, gratiam
patem nō re-
penderūt. Si-
quisē Sybari
olim à Croto-
niatis capta,
Milesij om-
nes puberes
capita rasi-
te institerūt,
ingentemq;
luctum præ-
ferre ob cala-
mitatem Sy-
baritarū. duz
n. illæ ciui-
tates omni-
um quas no-
uimus maxi-
mè inter se
hospitio con-
iunctæ fue-
runt. Non sic
autem Athe-
nienses vt Sy-
baritæ: qui
quum mani-
festa loquin-
indicia con-
dolescentiæ
multifariam
eam ob cau-
sam dedisset,
insuper Phry-

eam ab arce acceperunt sexto quàm rebellauerat Arista-
goras anno, atq; diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate
quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Del-
phos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum pro-
miscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos ten-
debat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad
Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, refere-
mus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoq; commentrix eperum Milete malorum,

Per multis cæna & præstantia munera fies.

Crinitæq; pedes tua pluribus abluet vxor:

Nostri erit ast alius dei ubi cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à
Persis, qui criniti erāt, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam
cesserunt, templumq; quod erat in geminis, & delubrum,
iuxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarum autem quæ in
hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesij
conseruati a cæde, dehinc Susa perducti sunt, quos rex Da-
rius nulla alia poena afficiens, collocauit in vrbe Amba ad
mare quod rubrum vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam
præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vbi circum-
iectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuerunt, montana
Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. Hæc Mile-
siis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Syba-
rita, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sy-
bari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesij qui puberes e-
rant capita deraferunt, & ingentem luctum exhibuerunt.
Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipuè
mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,
sed Miletæ expugnationem se permolestè tulisse cum aliis
multis rebus declararunt, tum verò hac, quod Phrynicho
docente fabulā quam de Mileto direpta fecerat, theatrum
illacrymauit, & Athenienses eum, quod domestica mala
refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto inter-
dicto ne quis postea ea fabula vteretur. Et Miletus quidem
Milesiis

nicho tragediam de Mileto capta scribente per scenicosq; edente, quum thea-
trum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mil-
le drachmis mulctauerunt, tanquam proprias eorum calamitates commemoras-
set. Ita Eud. hunc locum interpret.

Milesiis desolata est. Samiis autē iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut inito secundum pugnam naualem consilio, visum sit, priusquam eò tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Et enim per hoc idem tempus Zanclei (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniam nuntiis, sollicitabant Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorū quidem est, sed ad Tyrrhēniam Sicilia vergit. His ergo sollicitantibus, soli ex Ionibus Samij cum iis qui effugere Milesiis eò concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iamq; appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclei vnā cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent urbem Siculorum, ut eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zancleorum hostis, adiens Samios, suavitius esse ut Pulchrum litus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanciam occuparent viris desertā. Samij persuasi Zanciam occuparunt. Id Zanclei quum audissent, urbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelę tyranno. erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cum exercitu venit, Scythæ Zancleorum monarcho, tanquam urbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eosq; in oppidum Inycus relegauit: at cæteros Zancleos Samiis (cum quibus publicè loquutus fuerat) dato & accepto iurciurando, prodidit, pacta mercede ut¹ dimidium omnis prædæ urbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quanquam plerosque Zancleorum titulo captiuorum in vinculis habebat, ² quorum summos quosque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt. Cæterum Scythes Zancleorum monarchus ex Inycoprofugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac ³ beatus apud Persas excessit è vita. Samij itaque Medis liberati, Zanciam urbem pulcherrimam nullo negotio adepti sunt.

¹ dimidium
toti^o supelle-
tilis & man-
cipiorū quæ
in vrbe esset,
ipse hab.

² ex quibus
Zancleis tre-
centos qui pri-
mores inter
suos erant.

³ prædiues

Cæterum post nauale prælium pro Mileto gestum; Phœnices iubentibus Persis Æacem Sylotonis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam nauasset, Samum reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ a Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neque templa incenderentur, quod in pugna nauali a sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Petæ Cariam cepere, ciuitatibus partim se vitro deditibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. Histæro autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues quæ à Ponto eorsum tenebant, interceptit, affertur nuntius de rebus ad Miletum gestis. itaque negotiis ad Hælespontum pertinentibus Mittæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, apte habent Lesbos Chium nauigat, & apud locum quendam apud Chium quædam vocant Concina regionis, quod ab eis prælium non acciperetur, congressas, per multos eorum interfecit: simulque cæteros Chios, utpote expugna nauali male affectos, subiexit, quodam ex eorū oppidulo cum Lesbos progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euentura calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænuntiare. etenim Chios ante hanc cladem ingentia signa cōtingerant: unum, quod ex choro centum iuuenam quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, lectum supra pueros literas dñcentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem ingenua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugna Histæus cum Lesbos, qui Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histæus autem illinc cum multa Ionum & Æolū copia aduersus Thalam contendit. Cui Thalam obsidenti quum esset nūtiatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thalam in expugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc, quod copias suas formidaret, transiit in provinciam Atarnis, tanquam frumenta ad gratiam illinc, quam ex agro Cæcio quæerat Mytilenam. Erant in his locis fortè Harpagus, vir Persa, non parua exercitus dux,

1 Chios iam
malis contē-
ctos facile
subegit.

2 quod eius
copiæ sibi
metuerent.

dux: qui cum Histiaeo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiaum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. hunc autem in modum captus est Histiaeus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, nox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiaeus haud credens ob præsentē noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur a quodam Persa, utq; ab eodē erat transfodiendus, sese Milesum Histiaum esse, lingua Persica utēs indicavit. Quem opinor, si servatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, remissa ei a Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus qui ceperant eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt, *tamen truncum.* nam caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerāt, quod hominem viuum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiaei caput eos elorum atq; obuolutum sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiaei se habuerunt. Persarum autem nauticę copię circa Milesum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adjacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularū ut quancq; capiebāt, everriculabant. Everriculant autē hunc in modum: ¹ Viri manum mutuò tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranscunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoq; in continente vrbes Iades eadem ratione, præterquam quod non everriculabant homines. neque enim non poterant. Hic autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarū minari sunt Ionibus, quum ex aduerso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt vrbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castrauerunt, ex ceteris testibus faciētes eunuchos: virginesq; forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, vrbes cum suis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in Lydiam redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia nauticus exercitus, omnia quę ad

¹ Sed Darium culpā ei fuisse remissurū.

² Tanquā in lagenam includebant.

³ Viri manu viri prehēsa. i. Prehēsis mutuò manibus. Gall. Se prenas roas par la main.

1. Vide quod
paulo post dicit
de paucis qua
bus quadrages
recurrunt
recurrunt.
ita enim est
ἐξ ὧν τετρα-
κοντα ἑ-
κατομύρια τε
ἑκατομύρια, ut
hic diximus te-
τρακοντα ἑκα-
τομύρια quod (ut verba
sonant) signifi-
cat. Ex familia
quadrages e-
quos alere. vel,
equos ad qua-
dragarium cur-
sum. Ex quo vi-
detur voluisse
herodotus spicere
rem opulenti-
am, & domus
colligere.

2. Logius qui-
dem repetita
origine ab
Æaco & Æ-
gina oriundus,
at propi^o re-
petita. Athe-
nensis, quum
Philæus Æa-
ci fili^o, ex hac
familia pri-
mus Atheni-
ensis fuisset.

lauam sunt in Hellespontum nauigantibus, subegit. nam
quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per con-
tinentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Cherso-
nelus, in qua frequentes sunt vrbes, & Perinthus, & muri
super Thraciam, & Selymbria & Byzantium. Quorum By-
zantium, & qui vlterior in litore sunt Chalcedonium, ne expe-
ctauerunt quidem aduentum Phœnicia classis, sed relictis
suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique
urbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his vrbibus
quas commemoravi incensis, ad Præconnesum & Ar-
tacen se conuertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in
Chersonelum reuehuntur, euerluri ceteras vrbes quas lu-
periore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne
accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, iam ante aduen-
tum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OE-
bari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent.
Ceteras Chersoneli vrbes (præter Cardiam) Phœnices sub-
egerunt, quatum usque ad id tempus tyrannus erat Miltia-
des, filius Cimonis, nepos Stefageræ: cuius imperij author
fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci
Thraces qui Chersonelum hanc tenebant, quum ab Ab-
sinthiis bello vexarētur, reges suos, ut de bello cōsulerent,
Delphos miserunt. quibus Pythia respondit ut colonæ in
suam terram deducendæ eum authorem asciscerent qui
primus eo templo abeuntes hospitio inuitasset. Dolonci
sacram viam ingressi, per Lincenses atque Boeotios iter fe-
cerunt. à quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea
tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pi-
sistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è
familia Tethrippothrophæ, ab Æaco & Ægina oriun-
dus, nuper familia facta Atheniensi, cuius author extitit
Philæus Æaci filius. Miltiades hic, ut sedebat in domus sue
vestibulo, cernens Doloucos prætereuntes, non illas loci
vellem gerentes, neque tela, homines inclamauit: acceden-
tibusque obrulit domicilium & hospitum congiarium. Il-
li in domum excepti & hospitaliter accepti, aperuerunt ei
oraculum, precesque addiderunt ut deo obsequeretur.
Miltiades ea oratione audita, cōfestim persuasus est, ut qui
perquisitus imperium Pisistrati cuperet illinc emigrare. pro-
nasque

tinusque Delphos se cōtulit oraculū consulturus nunquid
 faceret quod a Doloneis rogaretur. Iubēte Pythia, ita Mil-
 tiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius O-
 lympiacam palmā reportauerat) vnā cum Doloneis nauig-
 ant, assumptis Atheniensium voluntariis quibusq; ad ex-
 peditiōē incundam: & vbi locum illum tenuit: ab iis qui
 se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Cherlo-
 nesū isthmum, *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab
 vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepit, ne ab Absinthiis
 regiōē incursantibus infestari posset. sunt autē isthmi sex
 ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introitus, omnis
 Chersonesus quadringētorum viginti stadiorū est longi-
 tudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi,
 atq; hoc modo Absinthiis cohibitis, primis ceterorū Lam-
 psacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis cum viuum
 cepere. Ea re Cræsus Lydus audita (erat aut Cræso Miltia-
 des charus) per nuntios Lampfacenis præcepit vt hominē
 missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturū
 cōminatus est. Hac oratione nutantibus Lampfacenis,
 quid sibi veller quod Cræsus minabatur se illos in morem
 pini extriturum, vix tandē quidam ē maiorib. natu intelli-
 gens, quid illud esset exposuit, inquit, pinum ex omnib.
 arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolē remittat,
 sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crætum Lampsa-
 cem, solum Miltiadē remiserunt. Ita Miltiades ob Cræ-
 sum euasit: qui postea sine liberis moriens, imperium atq;
 opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui ē matre germani fi-
 lio. Cui defuncto Chersonita: vt mos est cōditori vrbis, sa-
 crificant, certamenq; equestre ac gymnicum statuto tem-
 pore celebrant, in quo nulli Lampfacenorum certare per-
 mittitur. Durante autē cum Lampfacenis bello, cōtigit vt
 Stesagoras quoq; liberis orbus decederet, apud curiā per-
 cussus securi in capite à quodam qui se transfugā verbis si-
 mulabat, sed re ipsa¹ quam hostis erat atrocior. Stesagora
 hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Miltiadē Ci-
 monis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipien-
 das in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis
 beneficia contulerant, tanquā non sanē conscij mortis Ci-
 monis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit

1 *Hac Valla in
 suo addidit.
 nam in vulga-
 tu quidem edi-
 desunt, in vet.
 aut cod. leguntur
 hac verba
 πλανωμένοι
 δὲ Λαμψα-
 κητῶν ἐν τοῖσι
 λόγῳσι, τί γέ-
 λει τὸ ἵππος εἰ-
 ναι τὸ σφιδά-
 κειλαι ὁ
 Κροίσος, πῶ-
 τος πρὸς τὸν
 ὀκταπύκνον.
 qui error ex re-
 petitione eiusdē
 verbi ἐκταπύ-
 κνον contigit,
 librarij oculis
 a. 207u transi-
 hentibus.
 2* *hostis erat,
 & temera. 1°.
 vel, et ita præci-
 pui, ad verbū
 subiunctum.*

a Supp. Am. oil
 has been in use
 for some time &
 is superior to
 putum. & efflu-
 vent. for all
 kinds of sores
 & ulcers.

2. **Содержание**
Алгебра
1105:

y l'ont Cimo-
 ar, fils Mit-
 tradi, qu'on
 per au Cher-
 le, et au ve-
 nuer, mole-
 la, mannes
 quam autra
 congeant.
 terno com-
 quam. Nec ge-
 sta sūt anno

à Seydis fu-
 gatus fuerat.
 Nam quò Sey-
 the Nomades
 a rege Dano
 immati cõter-
 to agmine ad
 hanc Chetone
 tum vñq; pro-
 gressi essent,
 illis moader-
 tribus obute-
 re non aclus
 è Chetone
 augeat, do-
 nec post Sey-

4. Neque hoc at eo vltatent adu. His tunc contentio exatit: imo magno
lonum con. modo factum hoc fuit, quod sequitur videtur.

quicquid

quicquam est à Persis amplius in Ionas sequitū, sed benigne
sanè cum eis actū. Hoc anno Artaphernes Sardiū præles,
occitis hostiū nuntiis, adegit Iones ad pactiones inter se fa-
ciendas, de tradēdis mutuò iis qui iniurias intulissent: ne-
ve quid invicē ferrent aut agerēt. Ad hoc adactis Ionibus,
per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellāt) re-
giones diuinit: regionatimque vectigal instituit quod regi
penderēt: quod vectigal ab Artapherne institutū, ad meā
vsq; ætatē qui illic fuisse pēderunt, eadē penē qua prius
cōditiōne institutum. Et hæc quidē illis pacata erāt. Cete-
rūm ineunte statim vere alius ducibus ab rege abdicatis,
Mardonius Gobriæ filius, adhuc a Ioletcēs, & recēs in ma-
trimoniū accepta Darij filia Artozostra, ad mare descēdit,
permagnas ducens peditū classicorumq; copias. Qui cum
exercitu postquā in Sicilia peruenit, ipse concensa naui cū
classe abiit, alius ducibus pedestres copias in Hellepōtum
ducētib. Posteaquam autē præteruectus Asiā in Ioniam
peruenit Mardonius, mira hic rem ego referam iis Græcis
qui non assentiuntur, Oranē inter septē Persas suasisse po-
tiorē esse Persis statum popularē, abdicatis tyrānis. Mar-
donius statum popularē in ciuitatib. cōstituit. his actis, in
Hellepōtū ite cōtendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac
peditat¹, eas copias traiecit Hellepōtū, perq; Europā iter
Eretriam versus atq; Athenas faciebat. Ite igitur ciuitates
² pētextus à Dario erant belli inferendi: sed in animo ha-
bebat quam plurimas posset Græcarum ciuitatū subigere.
Nā & classe Thasios nec manū ex aduerso leuātes subegit,
& peditatu Macedones, vltra eos qui iā seruebāt, in serui-
tutē redegit. etenū quæ citra Macedones sunt nationes,
iam subactæ erant. Ite classis è Thaso transmittēs, ac ter-
ram legens, ad Acanthum vsq; processit: & ex Acantho sol-
uens, dum Athon circūuertit, ventus aquilo vehemēs atq;
admodū atrox & intolerandus dicitur in eā ingruisse, na-
uiumq; plerasque in Athon propullas, ad trecentas affli-
xisse, vt supra viginti millia hominum interierint: partim
quod a feris rapti, partim quod natare nescirent, partim
quod petris allui, (nam sanctissimum circa Athon est mare)
partim gelu absumpti. Et cum nautico quidē exercitu ita
actum est. Mardonius autem cum pedestribus copis in

1 vt rationē
iniuriarū mu-
tuò reddendæ
obnotij ef-
fient, vt quæ
mutuis discre-
ptionib³ ab-
tinerent. vel.
vt iniuriis mu-
tuò persequi ex-
ire possent.
2 Mardonius
enim abdic.
tyrannis, vel
abrogato tyran-
nu imperio, ita
cum pop.
3 pētextus
expeditionis
erant:
4 in Athon
propullas, &
ex nauib. qui-
dē trecentas,
ex hominib⁵
supra viginti
millia inter-
rille. Quum
enim feris ab-
undantissi-
mum sit hoc
mare quod
circa Athon,
(id est, hæc mo-
ru pars quæ est
circa Athon)
alii a feris ra-
pti, alii petris
allui, alii,
quod natare
nescirent, no-
nulli & fugo-
re interbant.
Et cum nauis
uicq; ex.

Macedonia stativa habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. In sequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis infimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuntio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nam Thasij, vt qui ab Histiaeo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, pecunia multa utebantur cum in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continentia atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasij forent immunes tributorum, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, & tamen longè admirabiliora fuere quæ Phœnices ij qui cum Thaso eam insulam condiderunt. inuenere: quæ insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur Ænyrorum & Cœnyrorum sita: atque e regione Samothracia ingens mons indagando euerlus est. Et hoc quidem huiusmodi est. Thasij autem iubente Dario, & muros suos diruerunt & naues omnes in Abdera transportarunt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene secum an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios aliò dimittit, regi terram & aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperas longas naues fieri, & hippagogas, id est naues quibus equi feruntur. Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perses præceperat petentibus, terram multi in continente populi dederunt: insulani quoque, cum alij omnes,

1 pecuniâ quâ
ex illis magnis
prouentibus ha-
bebant, impen-
debat in com-
pung.

2 octoginta

3 ex quibus
admiratione
digna erant ea
potissimum
quæ Ph.

omnes, ad quos eadē petitori legati accessere, tum verò Æginetæ. Quā de re continuo Atheniēses irritati sunt, quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam Æginetas, ut vna cum Perla aduersus Athenas militarent.

Itaque libenter occasionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos insimulauerunt quòd ex eo quod fecerant Græciam prodidissent. Ad hāc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartatarū rex, Æginam trāsmisit, animo præcipuos eius rei authores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alij Æginetæ intercessere, tum præcipuè Crius Polycriti filius, ' negans eum gauisurum si quem abduceret Æginetarum. nam id eum facere sine communi cōsilio Spartatarum, sed ab Atheniēlibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuisse ad se comprehendendos. Hoc autem dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina discedens interrogauit quòd ei nomen esset. Ille respondit quòd erat Crius, *id est aris*. Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occursumus magno malo. Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenem insimulabat, & ipse rex Spartatarū, sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quā quòd familia Evrysthenis, quòd primigenius esset, nō nihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonij, nulli poetarum assentientes, negant se in eā quam nunc possident regionem deductos à filijs Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnāte, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pōst Aristodemi uxorem nomine Æginam, (quā dicunt fuisse filiam Av-

id est, Regem eum unpunè quicquam Ægina abdukturum.

mandato

Argiuam

4 Aristodemum autē liberos hos inuitū morbo decessisse.

quid in ea agerent: & iis Pythiam respondisse ut utrumque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirēt, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, ut obseruarent utrum puerorum mater priorem lauaret cibaretque: quam si deprehenderēt eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palā fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse, & ut isti aliam rationem inirent. Ibiq; Spartiata ex admonitu Messenij obseruantes matrem puerorum, ignatam cur obseruaretur, animaduertentesq; illam præferentem alteri primigeniū tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendū curasse, imposito ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseuerasse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonij aiunt. At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Doriensium reges usque ad Perseum Danaes à deo genitum, recenseri rectè à Græcis, & ostendi Græcos esse. iam tum enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autem dixi, usque ad Perseum, nec alius repetij, quod nullū Perseo cognomen fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi¹ Amphitryon. Itaque à me rectam rationem sequente dictum rectè est usque ad Perseum. A Danae verò Acrisij filia retrorsum patres eorum recensendo, constabit principes Dorensium² ex Ægypto oriundos. Hæc generis recensio ex commemoratione Græcorum facta est. Ut autem a Persis ferretur, Perseus ipse, quum esset Assyrius, factus est Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acrisij³ recensere ad progeniem Persei nihil attinet: eosque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuisse. Hæc de his hætenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptij essent, sibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum est) omittemus: quæ verò alij nō attigerunt, eorum faciemus mentionem. ⁴Has dignationes regibus Spartiata tribuerunt: duo sacerdotia, Iouis

Lacedæ-

¹ Ægyptios fuisse indigenas.

² nullam habere cū Perseo cōsanguinitatem.

³ Has dignationes: vel, hos honores.

Lacedæmonij & Iouis cœlestis : & ius belli in quacunque libuerit regionem inferendi, vti nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculati crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi erant reges, in abeundo postremi sint. Centum delecti viri eis in itinere custodes ad sint. In egiptibus stantur quocunque pecoribus libuerit : quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia sunt quæ pacis tempore eis tribuuntur : Vt quoties aliqua publica euisceratio sit, primi in cœna reges discumbant, & his primis distribui incipiat utriusque eorum duplum omnium quam ceteris conuiuiis : libaminaque immolatorum & coria, eorum sint. Singulis quoque calendis instantis mensis, singula pecora utriusque publico dentur Apollini immolanda : & farina medunus, id est sex modia, & vini Laconicus quartarius : & in spectaculis singulorum certaminum certis locis præsideat. Liceatque quibuscunque libeat ciuibz inniti, & utriusque binos eligere Pythios. (sunt autem Pythij qui Delphos ad cōsulenda oracula mittuntur, quiq; publicè cum regibus paucuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinae Phœnices, id est sex modia, & vini singulae cotylæ, id est sex arthry: præsentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam honorentur. * Vaucinia quæ de virgine pupilla, veri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: nec non de viis publicis: & si quis adoptiuū filium facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu qui constat ex duodeviginti senibus: si eò non accellerint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Vtenubus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuuntur. ista, de sanctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis

Quoties in expeditionibus proficiscuntur, utant.

2 & ut primis in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorum pecorum, eorum sint. singulis quoque calendis, & septimo quoque die mensis ineuntis, utrumque perfectum utriusque illorum decet in Apollinis æde. Eadem autem ratio utriusque Laconici, (id est ad verbum, perfectæ victimæ, & quasi omnibus suis numeris absoluta) varie expantur.

3 Liceatque illis quos velint ex ciuibz proximos constituisse, vel creare. Eant autem proximi qui totum

omni rebus nomine hospitio excipiebant qui ex aliis ciuitatibus aduenerant, suq; quacunque poterant humanitatem officia præstabant.

4 Vaucinia autem quæ eduntur, ut ab iis custodiantur, vel afferantur. Vt si rex de his solis iudiciū ferant de virgine ad quam tota hæreditas deuenierit, quæ ex iure illam in uxore ducere debeat. si pater eam nō desponderit, ad verbum, si mater illam habere, in quem cadat. Sic Gall. A quo il venit, pro a quo il tendit.

5 Facere velis, ut coram regibus faciantur, in conspectu regum.

I mortuo re-
 ge Lacedæmo-
 niorū, cogū-
 tur prosequi
 funus aperto
 pectore toti
 Lacedæmo-
 nix regionis
 certi numeri
 incolæ, excep-
 tis Spartia-
 tis. Ita Camer.
 hunc locum in-
 terpretat.

enuntiant: fœminæ per urbem circumeuntes ollas pul-
 tant, quumq; hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos
 ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœ-
 nis (nisi hoc faxint) impositis. Eadē autem circa funus ro-
 gum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis.
 nam pleriq; barbarorum eodem ritū in mortibus regum
 vtuntur. Siquidem, posteaquam mortem obiit Lacedæ-
 moniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni La-
 cedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum,
 qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruatorum
 atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in
 vnum coacta sunt, promiscuē cum mulieribus frōres suas
 intrepidē pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum
 quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui ve-
 rō regum in bello periit, eius simulachrum quum expres-
 serunt, in toro bene strato efferunt. cuius tumulatione de-
 cem dies iustitium est, nullusque magistratum confes-
 sus, sed luctus continens. In hoc quoq; cum Persis isti con-
 veniunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat æ-
 re alieno quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipu-
 blicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est o-
 mnibus ciuitatibus tributū quod debebant remittit. Cum
 Ægyptiis etiam Lacedæmonij in hoc cōgruunt, quod eo-
 rum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia suc-
 cedunt: & coquus ē coquo, & tibicen ē tibicine, & præco
 ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatem aliis
 insidiantes seiplos ingerunt, sed in paterno opere perseue-
 rant: atque hæc quidem ita fiunt. Cleomenem autem tunc
 quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono, ope-
 ram dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis
 studens, quàm inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes
 ab Ægina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob
 hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ re-
 gnum obtinens, quū ē duabus vxoribus liberos non susci-
 peret, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam
 duxit vxorē, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus qui-
 dam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuib. maximē v-
 tebatur: cui viro erat vxor speciosissima, ex turpissima talis
 facta, siquidem, hanc male forma prædictam esse cernens

nutrix sua, idque parentes eius, utpote locupletes, ægrè
ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus baiula-
ret ad Hælenæ templum. quod est in loco qui dicitur The-
rapne, supra fanum Phœbi. eò quoties nutrix intulerat
puellam, stans ante simulachrum, deam precabatur ut alu-
minam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è
templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interro-
gasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se
infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quum-
que negaret nutrix se id facturam, quod infantem paren-
tes sui veruissent ostendi cuipiam, instituisse iubere prorsus
ut sibi ostenderetur. ¹ magni enim facturam illam si à se
infans conspiceretur. ita nutrice puellam ostendente, de-
mulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium
Spartanorum formosissimam. atque ab eo pristinam spe-
ciem decidisse, Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem
duxit uxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis.
Eius mulieris amore titulus quum esset Ariston, hanc
rem commentus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat uxor,
recepit se dono daturam vnam è suis rebus quameunque
ille optaret: atque inuicem iussit illum simile munus sibi
dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret
Aristoni quoque uxorem esse, accepit conditionem, & in
eam rem iusiurandum interposuit. Cui mox Ariston è suis
rebus pretiosis donauit quâ ille elegit. Ipse vicissim, quum
eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, ² ibi optauit
uxorem eius adferri. Agetus dicere, se præter hoc vnum
cetera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo sedu-
ctus, ³ ad eam ducendam abiit. Ita tertiam hanc Ariston
repudiata secunda, duxit uxorem. ⁴ quæ circa legitimum
pariendi tempus, nondum exactis decem mensibus, hunc
ei genuit Demaratum. Ariston, quum ei sedenti in basili-
ca cum ephoris quidam famulus nuntium nati filij attu-
lisset, sciens quo tempore duxisset uxorem, deductis in di-
gitos mensibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius
meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere im-
presentiarum: sed posteaquam puer adoleuit, pernituit A-
ristonem dicti, opinantem utique filium suum esse Dema-
ratum: cui ideo nomen impostum est Demaratus,

¹ nutrice
autem, quum
videret mu-
licem illam
magni æsti-
mare, infantē
à se conspici-
endi ostē-
dissē. Hæc au-
tē, caput puel-
læ demulc. di-
xissē, &c.

² illius vxo-
rem abduce-
re studebat.

³ eam abdo-
cere permisit.

⁴ quæ intra
breuius tem-
poris spatiū,
& non exact.
Id est, Intra bre-
uius quam decem
mensium spa-
tium.

• vicisci

A populo votis petitis, quòd ante eum natum omnis populus vota fecit ut Aristoni, omnium ante id tempus regum probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impositum est. Interiecto deinde tempore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat ut id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter a Cleomene vehementer infimulabatur, cum antea quòd ab Eleutine abduxisset exercitū, tum eo tempore quum aduersus Æginetas cum Medo sentiētes traiecit Cleomenes. Ergo ingressus eum urgere Cleomenes componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut si eum regem in locum Demarati constituisset, se aduersus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipuè causam, quòd quum Pericla filia Chilonis filij Demarmeni ei desponsata esset, Demaratus insidiosè hominem coniugio priuauit, præoccupata & præcepta vxore, ac retenta. ob hanc causam Leutychidi inimicitia cum Demarato exitere. Is tunc, Cleomene sollicitante, contra Demaratū iurauit, negās eum rite Spartano-rū esse regē, quòd Aristonis filius nō esset, deinde quod iurauerat institit cōfirmare: quòd Ariston aliquādo dixisset, quum ei nuntiasset famulus suus filium ei natum, & menses conferens, iureiurādo negasset illum esse filium suum.

• In Græco
exemplis pro
omnibus legem-
dam videtur
ἀνὸς, cuius
dictionis alibi
ratio reddetur.

Huic verbo insistens Leutychides pronuntiabat Demaratum neque Aristonis filium esse, neque rite Sparta regnare: eisdem ephoris adhibitis testibus qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum quod Delphis est consulendum an foret Demaratus Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes, quum ex ipsius erga Pythiā prouidentia nihil suspicionis esset, subornat Cobonem quendam Aristophanti filium, maxima apud Delphos autoritate, ut persuadeat Pericla mulierum vaticinantium antistiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, sciscitantibus iis qui ad oraculum erant missi, negauit Aristonis filium esse Demaratum. quæ tamen res sequenti tempore palam facta est, & Cobonē Delphis profugis, & Pericla honore abdicata est. Hæcenus

quæ ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is è
 Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quòd
 cum eiectus regno gereret magistratum, adessetq; specta-
 culo gymnopædiarum, id est *palæstra nudorum puerorum*,
 misit ad eum Leutychedes, in locum Demarati rex factus
 deridendi insultandiq; causa, ministrum, qui interro-
 garet qualis esset præfectura post regnum. Eam inter-
 rogationem agrè ferens Demaratus, respōdit se vtrunque
 expertum, illum verò non: & eam interrogationem La-
 cedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut
 felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum
 abiit, confectumq; præparatum Ioui bouem immolauit:
 quo immolato, matrem accersit: quæ quum aduenisset,
 positis in eius manus extis, mulierem his verbis obse-
 cravit, Per ego te mater cum aliis deos, tum Iouem hunc do-
 mesticum, quem tango, precor, promas mihi veritatem:
 quisnam reuera meus est pater? Nam Leutychedes inter
 conuitia obiecit, te è priore viro grauidam, ita ad Aristo-
 nem venisse. Alij etiam dementius referentes, aiunt te ad
 domesticum alinarium ventitasse, illiusq; me filium es-
 se. quæ de re ego te audiens obsecro vt verum dicas. Siquid
 enim eorum quæ dicuntur fecisti, non sola fecisti, sed quod
 multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negantium
 Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos, nam si fu-
 isset, priores vxores fuisse concepturas. Hæc Demaratus.
 Cui mater ita respondens, Fili, inquit, quoniam precibus
 mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum expo-
 netur: Vt me domũ Ariston duxit, tertia quàm me duxe-
 rat nocte simulachrum tanquam Aristonis ad me venit,
 quod posteaquã mecum concubuit, corona quam gesta-
 bat me circumdedit atque abiit. Dehinc Ariston aduenit,
 qui cernens me coronas habentem, sciscitabatur quisnam
 me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eoq; id ab-
 nuente, iuranti, asserens non bene illum facere qui negaret
 quippe qui paulo ante ingressus, vbi mecum coisset, coro-
 nis me donasset. Ariston, cernens me iurantem, intel-
 lexit eam rem diuinam fuisse. compertumq; est illas
 coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio, quod est
 iuxta iauuam aulae extructum, quod vocant Astro-

1. quale illud
 esset magi-
 stratu gerere,
 qui antea re-
 gnauisset.

2. Aristoni fu-
 isse prolificũ
 semen, nam si
 fuisset, pr.
 3. precibus in-
 stas mihi ve-
 dic. ver.

4. coronas
 quas gestabat
 mihi circum-
 posuit. Et hoc
 quidem, abiit
 Ariston autē
 postea venit.

a se per stulti-
tiam id verbum
emississe. Cæ-
tera autē quæ
de tua geni-
tura dicuntur
ne admittito.

baci: & vates esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili ita ut volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi est Astrobacus heros, aut ex Aristone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariston, quum ei te natum esse nuntiatum est, multis audientibus negavit te suum esse, quia tempus decem mensium non exisset, per inscitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres nouem etiam mensium ac septem mensium partum edunt, non omnes decimum mensem expletes. ego autem fili septimestrem te genui. Ipse quoque Ariston non diu post agnouit se per imprudentiam id verbum extulisse. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim verissime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychedi, & iis qui talia loquuntur, suæ uxores de asinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elide contendit. Eum suspicati Lacedæmonij fugam capelliturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthum traiecerat. quem illuc transgressi Lacedæmonij prehenderunt, eiusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna usus est, vir cum aliis in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadriugo certamine reportauerat, rem eius solius, ad ea tempora, regum Spartatarum. Leutychedi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartatarum Cyniscon, id est *canulum* vocabant is Spartæ non regnavit, ante Leutychedem defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychedes orbatus filio, alteram duxit uxorem EVrydamen, Menij sororem, Diaëtoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychedes quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas De-

marato

marato rependit: In expeditione Theſſalica dux quum omnia faciendi ius haberet, multum pecunię per corruptelam dono accepit, ipſeque in re deprehenſus, quum ſederet in caſtris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatus ẽ Sparta profugit, domusque eius exciſa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc inſequenti tempore acta ſunt. Tunc autem Cleomenes, quum ſibi res in Demaratum bene ceſſiſſet, aſſumpto protinus Leutyche, contendit aduerſus Æginetas, maiorem in modum illis propter ignominiam inſenſus. Ita Æginetæ vtriuſque regis contra ſe aduentu non repugnandum iam ſibi eſſe putauerunt: ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminentiſſimos, cum aliorum Crium Polycriti, & Caſambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentie. Eos in Atticam adductos, penes inimiciſſimos Æginetis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes, quum eum ſubiſſet metus Spartiatarum, iam manifeſtus maleficij in Demaratum excogitati, in Theſſaliam ſubterfugit: atque illinc in Arcadiam proſectus, res nouas moliebatur, ſolicitans Arcadas aduerſus Spartā, adigensque eos iureiurando ad ſe ſequendum quocunq; ipſos educeret. Quinetiā in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad iuriurandū per aquam Stygis. In hac autē vrbe ab Arcadibus fertur eſſe Stygis aqua: & eſt videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, deſtillans in vas quoddā, in gytū mæceria præſcriptū. Nonacris aut vbi fons hic viſitur, vrbs Arcadiæ eſt, ante Phencon urbē. Talia molientē Cleomenem Lacedæmonij quum animaduertiſſent, timentes ſibi ipſis, Spartam reuocarunt ad priſtinam dignitatem. Sed cum reuerſum ſtatim morbus infanix cepit, iam etiam antea ſubitanum. nam vt cuique Spartiatarum obuius erat, in eius faciem inſurgebat ſceptrum. Hæc illum facientem ac deſipientem propinqui ſoleis ligneis illigauerunt. Qui cuſtodem digreſſis aliis ſolum remanſiſſe cernens, petit ab eo gladium. cuſtode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus cuſtos (erat enim ſeruus quidam) gladium tradidit. Eo accepto, Cleomenes à ſuis incipiens ſeſe detruncabat, in lō-

Cleomenes
verò accepto
ferro cepit à
tibiis ſeſe la-
cerare. nā con-
ſcindens lon-
gis vulneri-
bus carnes,
a tibiis ſurſū
verſus ad fe-
mora perre-
xit, eſq; femo-
ribus ad co-
xas & latera
atq; ventrem
peruenit. Ita
Lamer. hūc lo-
cum interpretor

* Ipsum lu-
cum cōtem-
ptui habens
incend. Vide-
tur autē hic le-
gisse in δῶρειν
πρὸ τοῦ ἀλφειῆ.

* in Græco est
Σίπια.

gum naq; discindens carnes, è tibiis ad femora processit,
è femoribus ad corarū vertebrae atq; illa: quousq; perue-
nit ad vterum, in quo rescindendo, sic expiravit. ut quidem
pleriq; Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat
ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem
soli Athenienses, quòd adortus Eleusinem, fanum deorum
fuerat depopulatus: ut Argiui, quia eos qui è pugna fugerāt
Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat:
& ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat.
Cleomeni enim Delphis oraculū poscenti responsum fue-
rat, eum Argos esse capturum. qui posteaquam ad flumen
Eratinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu
Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginē
cōdi, & Argis postea exorientē apparere, illincq; iam eam
aquam vocari Eratinū. ad hoc igitur flumen posteaquam
peruenit, ei hostias immolauit: & quū læta nō essent exta de
flumine transmittēdo, dixit delectari se quidē Erasino, qui
nollet prodere ciues suos, nō tamē ideo Argiuos gauisuros.
Moxq; illinc motis castris ad Thyreā venit, & mari taurū
quū mactasset, nauibus copias ad regionē Tirynthiam ac
Naupliā duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiā
tendunt ad mare. Et quū aduentarent Tirynthū, in loco cui
nomē indutū est * Sepia, relicta nō magna inter duas acies
interapedine, cōsederūt è regione Lacedæmoniorū. Neq;
verò illic pugnam ex aperto reformidabāt, sed ne dolo ex-
ciperentur. nam ad hanc rem attinebat oraculū quod Py-
thia ediderat communiter eis atq; Milesiis in hæc verba,

Verū quando marem præuertet femina victrix,

Inter q̃ Argiuos referet prælustris honorem:

Tunc Argiuarum reddet plerasq; gementes,

Ut venturorum aiat quis quandoq; virorum,

Telo sauius obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metū incutiebant.
ideoq; eis visum est præcone hostium esse vtendū: atq; ita
esse faciendū, ut quoties præco Spartiata quippiā Lacedæ-
monis denuntiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem
animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedæ-
mones præco denuntiasset, præcepit suis ut quū præco de-
nuntiaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Ar-
giuos.

Argiuos.

grios. Hoc exequuntur Lacedæmonij, in Argiuos è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumq; cum multos occiderunt, cum plures in lucū Argi fuga elapsos circumfuderunt. Qui dum asservantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putavit: Sceleratus quoddā quos secum habebat perfugas, militi præconē ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luo præclusi erant ad se redimendos. est autē apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorū quinquaginta, ut quisq; euocatus fuerat, Cleomenes interimiebat. quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, utpote denso luo interiecto, nō cernentes quid illi extrinsecus agerēnt. nisi postquam quiddā consensu arborē, quod fiebat inspexit: unde non amplius qui euocabatur prodire. Ibi Cleomenes iussit unusquemq; feruorū lucū materia circumdare: atq; illis obtēperantibus, lucū incendit. Eoq; iam ardente, percontatus est quendam perfugarū cūi na deorū esset ille luo. perfuga Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehemēter ingemiscēs, O Apollon, inquit, vares, quanto pere me frustratus es, dicens me Argos esse capturū. conicio iā extū habuisse oraculū. Post hæc maiore copiarū parte Spartā redire permissa, ipse cū mille delectis perrexit ad templū Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volēs, quā a sacerdote veraretur, negante fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abductum verberare: ac posteaq; immolauit, Spartā abiit. Reuersum iunici ad ephoros citauerūt, crimini dātes quod pecunia corruptus, Argos, quā facilē posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertū mihi verē an falso) se postea quā templū Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculū. & proinde non prius tentandā urbē quā sacris operatus sciret an sibi deus illā traditurus esset, an impedimento furans. Sibi autē apud Iunonis tēplum litanti effuisse flammā è pectorib. simulachri: atq; ita se intellexisse nō extragnaturū se Argos. Si. n. è capite simulachri flamma extitisset, fore ut urbē ab arce caperet: quū verò è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectū. quod deus cōfici voluisset. Hæc dicēs, credibilia ac probabilia Spartatis dicere visus est, multoq; maiore parte sententiā absoluit. Ceterū Argos ita vni desolatus est ut serui eorū res oēs susceperint,

*id est. Præconis
præconis dæmon-
ianerat.*

*2. futurum
fuisse ut urbē
funditus e-
uerteretur*

3
fuitque mu-
tua inter eos
cōcordia do-
nec ad seruos
venit, &c.

atque magistratus administrarint, dum filij cæforum ad pæ-
berem adolevere ætatem : qui sese in suum ius asserentes,
ac reuersi Argos, mancipia eiecere. Serui eieciti, prælio Ti-
rynthem obunuerunt, eatenus quidem dum fuit in eis mu-
tua beneuolentia, & donec ad eos venit vates quidam Cle-
ander genere Phigæus ab Arcadia. is persuasit seruis ve
dominos adorirentur : vnde bellum inter eos diuturnum
exitit, donec Argiui ægrè euasere victores. Ob hoc igitur
aiunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, malè
perisse. Ipsi autem Spartiatæ negāt ab vilo dæmonio Cleo-
menem ad insaniam redactum : sed conuersatione Scytha-
rum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furio-
sum. Scythas enim Nomades, post illatū sibi à Dario bellū,
ad illum vlciscendum perstitisse, missisq; Spartam nuntiis
ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtro-
rumq; utilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen
Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartia-
tæ verò ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique
occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consue-
tudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam
didicisse potandi intemperantiam : seq; ob id eum insanif-
se arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt,
aiunt, episcythison, id est *age scytham*. Ita de Cleomene
referunt Spartiatæ. Mihi verò videtur ille has pœnas De-
marato pependisse. Eum autem esse defunctum vbi au-
diere. Æginetæ, Spartam nuntios misere, vociferatum con-
tra Leutychidem de obsidibus qui Athenis tenerentur. His
Lacedæmonij consilio inito, multum iniuriæ à Leutychide
illatum esse censuerunt, hominemq; dedendum, quem illi
Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hūc
quum essent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theasides Leo-
prepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viti Ægine-
tæ facere vultis? regēne Spartiatarum deditum a ius ci-
uibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decre-
uerunt, caute ne quod exitiale malum in vestram regio-
nem (si hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab Il-
lo abducendo superfederunt, hac tamen conditione vt se-
cū profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui
illic depositi essent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac de-
positum

positum repoposcit, Athenienses (ut qui reddere nollent) tergiuersari, quod dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideoque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses utrum ipsi vultis, si reddetis, sanctè facturi: è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optimè audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse ut vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit alloquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glaucæ fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum verò per Ioniā, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te deposita mihi incolumia fore: tu verò has pecunias accipe, & hanc notam, quam vnà custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea conditione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enim uero repellere homines, atque his verbis è contratio respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, & si accepi, iure optuno reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos uti. Ad quod confirmandum prestitio vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesij facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρα id est iurando, pecuniam prædarent, Pythia respondit his verbis,

1 & pecuniam nequaquam ab istis possideri videmus.

2 si reminiscar.

3 Calamitatem se passos existimantes, ut qui pecunia fraudati essent,

Glauce *Pytydides* equidem expedit ad breue tempus
 Sic orco vicisse, interuertiſſeque nummos
 Deiera *ex* euorcum quoniam manet exitus idem.
 At *orci* natus, qui nomine, qui manibus, qui
 Nullus est pedibus, rapide aduenit, usque adeo dum
 Conuoluens omnem perdat prolemq; uorumq;
 Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

His auditis Glaucus veniam sibi corū quę dixisset ut daret, deū obsecrabat. Cui Pythia inquit, idē pollere, tentare deū & facere. Tunc Glaucus accitis Miletis hospiti bus pecuniā reddidit. Cur autē hęc oratio apud vos instituta est, dicetur Glauci nūc nulla super est neq; soboles neq; domus, quę illius cēseatur: sed ex Sparta radicatus extrita est. Ita bonū est nihil aliud de deposito cogitare quam ut repetētibz reddatur. Leuty chides hęc loquutus, quū nihilo magis ab Atheniē sibus audiretur, discessit. At Æginetę priusquā superiorū, iniuriarū, quas Atheniē sibus intulerant gratificātes Thebanis darent pēnas, hęc fecerant: Quū Atheniē sibus succenserēt quōd sibi ab illis iniuriā fieri arbitrarentur, se ad ulciscendū apparabant. Erat autē Atheniensium in Sunio quinquerenis quędam, qua Delum iam inde à Theſco quotannis mittebāt: hanc Æginetę locatis insidiis intercepte, plenā primoribus Atheniensiu, virosq; alligauere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienses non amplius differendū putauerunt quin omnia in illos excogitarent. Erat igitur quidam nomine Nicrodomus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionē Æginetis imputans, querebatur: qui prius iura de missione quę tranſegisset, cognito Athenienses esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infensus esset, composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oportere venire subsidio. Atque ita ex composito urbem quę vetus vocabatur occupat. Sed Athenienses ad diem non adfuerunt, quia clasſis eorum par Æginetana nondum erat comparata. Qui dum a Corinthiis commodari sibi naues rogant, interea res corrupta est. Corinthij autem per id tempus Atheniensibus amicissimi dedere rogantibus naues viginti, sed cantes vendiderunt singulas quinq; drachmis: quoniam eas dono dare vetaban-

bar lege. His acceptis Athenienses, & suis instructis in sum-
 mam septuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, per-
 ueneruntque posttridie eius diei qui erat destinatus. Qui-
 cum ad diem non adessent, concessio nauigio Nicodro-
 mus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum cum
 comitantibus, quibus Athenienses Sunium incolendum
 dederunt. Vnde isti prodeuntes, eos qui in insula erant Æ-
 ginetas & ferebant & agebant, sed hæc posterius acta sunt.
 Cæterum procures Æginetarum, superata plebe quæ vnâ
 cum Nicodromo tumultum in ipsis fecerat, mox eos quos
 ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiserè
 quod nullo studio expiare potuerunt, præoccupati que, pri-
 us ex insula sunt deiectioni, quam deum sibi propitiarent,
 nam quum septingentos è plebe quos viuos ceperant, ad
 necem educerent, vnus eorum è vinculis elapsus fugit ad
 Cereris legiferæ vestibulum, eiusque cardinibus prehensis
 adhærebat: quem illi quum auellere non possent, abscessis
 viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus con-
 serts manserunt. Hæc quum ipsis fecissent Æginetæ classe
 septuaginta nauium cum Atheniensibus qui superuenere
 congressi, superantur. Victi nauali prælio, eosdè quos pri-
 us Argiuos in auxilium vocauerunt: sed illi noluerè eis am-
 plius auxilio esse, causati quòd & naues Æginææ necessa-
 rio sumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuissent, &
 ipsi cum Lacedæmonijs in terram descendissent, vt non-
 nulli quoque è Sicyonijs nauibus descenderent in eadem
 contra ipsos expeditione. Quo nomine vtriusque multa
 ab Argiis iniuncta est mille talentorum, quorū quinge-
 na vterque populus solueret. sed quum Sicyonij suam cul-
 pam agnoscentes, centum talentis cum Argiis decidif-
 sent, Æginetæ ne agnoscere quidem culpam voluerè:
 erant enim superbiores. Eapropter rogantibus eis nemo
 amplius Argiuorum publicè auxilium tulit, sed voluntario-
 rum circiter mille, duce quidam cui nomen erat EVryba-
 ies, quinque palmarum vito, quorū plerique non remeue-
 re, sed in Ægina sub Atheniensibus occubere. Et ipse dux
 EVrybates singulari certamine ter victor, quarto sub So-
 phane Decclis filio oppetit. Verum Æginetæ sua classe
 adori incòpositos Athenienses superauere, eorumque naues

1 Qui quili-
 que gymnasi-
 ca certami-
 na obiectat:

quatuor cum ipsis pugnatoribus cepere. Et Athenienses quidem bellum cum Æginetis contraxerant. Perses autem quæ ipsius partes erant exquebatur, cum famulo assidue in memoriam redigente ut reminisceretur Atheniensium, tum Pisistratidis assidentibus, Atheniensesque criminantibus, tum cupiditate per hunc pretextum quo nixus erat, subigendi Græcos quicumque sibi terram & aquam denegassent. Itaque Mardonium, qui malè rem navalem gesserat, præfectura amovit, aliosque designatos duces adversus Eretriam & Athenas misit, Datin genere Medum, & Artaphernem Arraphernis fratris sui filium, datis mandatis ut Athenas atque Eretriam diriperent, captivosque in conspectum adducerent. Postquam hi duces declarati, ab rege digressi, ad planitiem Ciliciæ maritimam devenire cum ingenti ac bene instructo exercitu, & ibi castra posuere, advenērunt nauticæ copiæ omnes, ut singulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naues, quas superiore Darius anno mandauerat tributariis suis præparandas. In has introductis equis atque terrestri peditatu, sexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hic non recto cursu secundum continentem, Hellespontum & Thraciam versus navigabant, sed è Samo unde soluerant, præter Icarium, interque insulas: præcipuè quidem (ut ego sentio) metu circumcundi Athon, quem superiori anno circumnavigantes, magnam iacturam fecerant: sed & coacti propter Naxon, quam antea non cepissent. ad quam posteaquam ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Persæ urgebant) Naxij memores priorum, fugam in montes concitauerunt, non ausi resistere. Eorum autem quos adepti sunt Persæ quum in servitutem rapuissent, delubra atque urbes incenderunt. His actis ad cæteras insulas redeunt. Hæc dum isti agunt, Delij relicta & ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eò tendentes naues præcedens Datis non sinebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognito ubi Delij essent, nullo caduceatore his eos verbis affatus est, Viri facri, quid fuga abistis, non pro merito de me malè opinantes: Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege missus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequit aut eum locum
aut

aut eius incolas laedam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Delijs per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primum nauigauit, simul omnem classem, simul Iones pariter atq; Æoles agens. Statimq; ab illius digressu Delos tremuit, (vt Delij aiunt) ad meam usque ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darij, & Artoxerxe Xerxis filio, tribus his deinceps ætatibus plus malorum passa est Græcia quàm viginti alijs ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quantum sit adhuc immota, mouebo.

Et sanè in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod *ἰπξῆς*, id est *coercitor*: Xerxes, idem quod *ἀπὸ*, id est *bellator*, ad verbum, *martius*: Artoxerxes, idem quod *μεγὰς ἀπὸς*, id est *magna bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias, tum liberos insulanorū obliides. Vt verò insulas præternauigantes, Carystum appulerunt, Carystijq; negarunt se vel obliides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significantes) Carystij tamdiu obsessi sunt, eorūq; ager vastatus, donec in deditionem Persarū venerunt. Eretrienſes autem audito Persarum exercitum aduersum se venire, auxilia ab Atheniensibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Atheniensēs, miserunt subſidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obrinuerant prædia. Sed Eretrienſium haudquaquam syncerum erat consilium, qui tametsi accersebant Atheniensēs, tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorum censentibus urbem deserendam, & in cacumina Euboræ eundū: quibusdam, qui propria lucra à Persis expectarent, prodicionem molientibus. Horum utrorumq; animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretrienſium primarius, patefecit Atheniensibus omnem præſentiū rerum statum, orauitq; vt domum abirent, ne vnā cum illis occumberent. Hęc consulenti Æ-

Schini obtēperantes Athenienses, illinc in Oropum trans-
 gressi, salutem sibi pepererunt. At Persæ eò aduecti, naues
 oræ Eretricæ ad fanū & Chœreas & Ægilia applicuerunt:
 positiq̃ue his locis, continuò equos exposuere, & tanquam
 cum hostibus conficturi se instruxere. Aduersus quos non
 decreuerunt Eretrieneses sibi esse prodeundum: sed quan-
 doquidem sententia de vrbe non deserenda euicerat, me-
 ritò dabant operam vt mœnia custodirent. Ad orientibus
 autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est. mul-
 tisq̃ue vtrinq̃ue cadentibus, septimo die EVphorbus Alci-
 machi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri
 spectati, filius, urbem hostibus prodidit. Quam ingressi
 Persæ, postquam templa spoliauere, incenderunt, in vltio-
 nem eorum templorum quæ Sardibus flagrauerant,
 hominibus iussu Darij in seruitutem captis. Potiti Eretria,
 & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tunc-
 q̃ue magnam partem vastauerūt, rati idem facturos Athe-
 nienſes quod Eretrieneses fecissent. etenim erat locus Atti-
 cæ Marathon proximè Eretriam, ad equitandum oppor-
 tunissimus, quò illos Hippias Pisistrati filius deducebat.
 Eodem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam pro-
 cesserunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus
 erat Miltiades, cuius patrem Cimōnem Stefagoræ filium
 fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat: &
 dum fugit, obtinere Olympiadem quadriugo certamine:
 quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem
 ex matre germanum: proximaq̃ Olympiade eisdē equa-
 bus aliam Olympiadē quum vicisset, a filiis Pisistrati inter-
 fectus est, nō iam viuo Pisistrato. Interfectus est aut̃ ad Pry-
 taneū, noctu summissis percussoribus: sepultusq̃ ante urbē
 trans viā quę vocatur Diacœle: & e regione sepultæ sunt e-
 quæ illę quæ tres Olympiacas victorias reportarant. Idem
 quod illæ, jam alię equæ fecerant, quæ fuerunt EVagoræ
 Laconis alię præterea nullæ. per idem tempus maior natu
 filiorū Cimōnis Stefagoras, apud Miltiadem patrum in
 Chersoneso educabatur: minor autē apud ipsū Cimōnē
 Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersoneti con-
 ditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus,
 dux Atheniensium erat, è duplici ex de elapsus: semel, quū
 cum

cum Phœnices usque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominē ut ad regē perducerēt: iterū, quum ab his elapsū, domū suā reuerſum, ac se reducē esse existimantem in aperſu exceperat, & ad iudiciū deduxerunt, accusantes occupator in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, iustitias populi dux declaratus est. Duces autē quū adhuc in urbe essent, ante omnia legatū Spartā mittūt Phidippidē, alium quidē Atheniētem, sed tabellariam operam facitanti. Hunc Phidippidi, ut ipse refert, & Atheniensibus renuntiavit, circa Parnenū montē, qui supra Tegeam est, obvius fuit Pan: compellatōq; nominatim Phidippide, iussit nuntiari Atheniensibus quid ita illi nullā gererent curā sui, qui bene ipsis vellet, quiq; iam saepenumero de eis bene meritus fuisset, atq; etiam futurus esset. His verbis fide habita, Atheniēses, quōd eorū iam status erat bene cōstitutus, extruxerunt sub arce templū Panis: illiq; annuis hostiis, ex quo nuntium acceperē, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phidippes autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à duobus missus est, iterū Athenis egressus, Spartā peruenit, adiensq; magistratus, Lacedæmonij, inquit, orant vos Athenienses ut libi opem feratis, nec ciuitatē inter Græcos verustissimā contemnatis in discrimen adductā, ne barbaris viris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insigniq; ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mādatis à Phidippide expolitis, placebat quidem Lacedæmonijs opem ferre Atheniensibus: sed id libi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies instantis mensis, quo die negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidē plenilunium expectabant. Hippia autē Philstrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatū est: Videbatur sibi Hippias cum matre cōcumbere. Quo ex somnio coniectabat fore ut reuerſus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suę obiret. Hūc in modū interpretabatur visum suū. Dum autem prēdā Eretrienſem quam depoluerat in insulā Styreorum nomine Agileam, reportat, dumq; naues ad Marathonē appuſas in stationibus locat, ac barbaros in terrā ogressos disponit, ei talia administrāti cōtingit sternutatio,

postridie quam Athenis egressus est, ad verbum. Secundanus ex Atheniensium urbe fuit Spartā. At Valla dicitur qd acceptu pro dicitur. Sic infra in hoc eodem libro, περιτοί ex Σπάρτης ἐν Μάρων ἐν τῇ Ἀττικῇ.

*1^a Sed eam il-
lius portio-
nem quæ ad
me pertine-
bat, dens pos-
sideo.*

*2 Asopum &
Hylas The-
banis aduer-
sus Plataen-
ses limitē sta-
tuerunt. Ergo
Plat.*

tussisque solito vehementior. unde concussis eius, utpote
senis, plerisque dentibus, vnus illorum ex violentia tussi-
endi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhi-
bita ad inueniendum diligentia, quum tamen non appa-
reret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait. Hæc terra
non est nostra, nec eam poterimus nobis subiectam effi-
cere, sed tantummodo partem, quantum spatij dens qui mi-
hi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem interpreta-
batur euasisse. Atheniensibus autem apud Herculis sacrum
instructis superuenere auxilio Plataenses, omni cum po-
pulo, qui sese Atheniensibus dediderant, & pro quibus fre-
quentes iam labores susceperant Athenienses. Dediderant
autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur
Plataenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui inter-
uenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus
tamen recepti non sunt, hac oratione ventibus, A nobis
qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis
auxiliū. nam priusquam nostrum quisquam audiat possitis
occupari ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem ut
vos ipsos Atheniensibus dedatis, vicinis pariter & ad turan-
dum non inualidis. Hoc Lacedæmonij non tam consule-
bant Plataensibus quod eis bene vellent, quam quod opta-
rent Athenienses defatigari Bæotio bello. Id suadentibus
Lacedæmoniis non aduersam Plataenses, aditis Athenien- 146
sibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad a-
ram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos
Thebani re audita exercitum duxerunt, in eorumque au-
xilium Athenienses venerunt. Sed dum confertum præli-
um essent, Corinthij haud contemnendam sibi rem pu-
tantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque utrorum-
que permissu regionem hunc in modum terminarunt, ut
Thebanicos Bæotos qui nolent inter Bæotos censeri, si-
nerent facere quod vellent. Hoc ubi decreuere Corinthij
abscessere. Abcedentes quoque Athenienses aggressi The-
bani sunt, commissaque pugna, repulsi. unde Athenienses
transgressi quos Corinthij statuerant terminos, 3 Asopum
fecerunt limitem Thebanis. Ergo Plataenses Athenien-
sibus sese quum dedidissent, ad Marathonem tunc auxi-
lio venerunt. Erant autem in Atheniensium ducibus anci-
pites

pites sententię, aliis vetantibus fieri prælum, pauciores enim se esse quam ut cum Medis cōfligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum essent bifaria sententia, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, tunc forrē polemarchum, *id est belli principem*: qui magistratus per suffragia electus in danda faba, *hoc est in declaranda sententia*, undecimus est. nam quondam Athenienses in dicenda sententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, in te, inquit, nunc Callimache situm est, utrum in servitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tuam in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Aristogiton reliquerunt. Nam Athenienses nunc in maximum omnium ex quo nati sunt venire delictum: qui si Medis succubant, palam est quæ passuri sint, traditi Iippiæ: sin autem superent, poterit hæc ciuitas verbum Græciæ effici prima. Quo autē pacto hæc fieri possint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Nostra, qui duces sumus, bifaria sunt sententia de prælio committendo: aliis id suadentibus, aliis dissuadentibus. Qui nisi prælum committimus, vereor ne magna existat seditio, quæ mentes eorum sollicitet ad sentiendum cum Medis: sin pugnamus antequam aliquid vitij in nonnullis Atheniensium subeat, possum diis æquis cum victoria discedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent: qui si merx sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria existent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obortum est ut confligeretur. Post hæc ij duces quorum sententia de confligendo fuerat, ut cuiusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, nō tamen prius decertandum putavit quam sua dies imperij advenit. Itaque ubi vices eius fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat, ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur

Tūc, quod undecimum suffragiū ad eum petueret, qui ex facta per fabam sortitione polemarchus Atheniensium creatus esset; *vel, ducta faba sortibus potius.* Atque, ut esset, (olim enim Athen. in ferendo suffragio par. duc. polemarchū faciebant) adit Aphidnæum Miltiades tūc polemarchū; eiq; dixit, in te nūc situm est Callimache Athenas vel in servitutem redigere, vel illis liberatis, monumentum in omne ævū relinquere, qualem ne Harm.

deinceps cæteræ tribus, ut quæque ordine erat. Nouissimæ
autem sunt collocati Platæenses, sinistram cornu tenen-
tes. Quo factum est ut ab huius pugne tempore, quoties
Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, id est publi-
cos conuentus, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenien-
sis præco conceptis verbis precetur bona Atheniensibus
pariter & Platæensibus. Igitur Atheniensium acies tunc
apud Marathonem instructa idcirco sic erat, quod aciem
Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat
ordinibus, ideoque illic debilior: utroque autem in cornu
confertior. Quæ posteaquã ita instructa est, ac sacrificium
litatum esse Athenienses audierunt, tunc cursu in barba-
ros tendunt. Erat autem inter utranque aciem non minus
octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se vi-
dentes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insani-
dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quum pauci
essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari in-
terpretabantur. at verò Athenienses, posteaquam cõferti
conflixere cum barbaris, pugnam memoratu dignam e-
debant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi no-
uimus) cursu in hostem vñ sunt. ' primi sustinuerunt cerne-
re Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen
Medorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu
pugnatum esset, barbari circa mediam aciem vincebant,
vbi Persæ stabant & Sææ, eamque perumpentes, hostem
in mediterranea persequiebantur: at in utroque cornu vin-
centes Athenienses Platæensesque, barbaris, qui terga de-
derant, fugere permissis, contraxerunt cornua, & cum iis
qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes quũ
superassent, fugientes Persas vrgebant cædebantque, donec
ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo
in certamine Callimachus polemarchus interficitur, egre-
giana uata opera. Occubuit quoque è ducibus Stesileus
Thrasylus, & Cynagirus Euphorionis filius, qui dũ summã
puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: nec nõ
alii Athenienses multi & clari. ac septẽ quidẽ naues obtinue-
runt Athenienses hoc modo: cæteris barbari retracti, rece-
ptaque præda Eretrienses ex insula vbi reliquerant, circumuecti
sunt Santum, antro præteritẽ Athenienses euestigio ab-
euntes

2 primiq; ve-
stem Medicã
& eos qui il-
lam gestarent
cernere susti-
nuerunt, quũ
antea, &c.

euntes. Cæterū Alcæxonidæ ab Atheniēſibus ¹ inſimulati ſunt, quod videlicet ex cōpoſito Perſis adhuc apud inſulam agentibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circūuehantur, Athēienſes eueſtigio abeūtes celerrimè ad ferendam vbi opẽ properarunt, barbarosq; eodem tendentes præuerterunt: progreſſiq; ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis ſanum quod eſt in Cynofargi, caſtra poſuerunt. Barbari cum claſſe Phalerum ſuperafſent (hic enim Athenienſium nauale tunc erat) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatẽ morati, rursus in Aſiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem geſta, occubuerẽ circiter ſex millia trecenta: Athenienſiũ verò, ceterum nonagintaduobus. tot ex utriſq; cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenuè, luminib. caperetur, neq; ſaucius vlla parte corporis, neq; iactus: atq; ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanſerit. Quẽ audiui dicere ſolitus de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatum, procero corpore, cuius ² mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc laruam ipſum prætergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitus cōmemorare audiui. Porro Datis in Aſiam cum claſſe rediẽs, vbi Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum. id tamen quod fuerit, nō traditur: ſed vbi primũ dies illuxit, naues rimatus eſt: compertoq; in nauĩ Phœnicia ſimulachro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è templo ſublatus eſſet: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans ſua nauĩ in Delum (iam enim Delij in inſulam redierant) ibi ſimulachrum in templo depoſuit, præcepitq; Delijs vt illud in Delium Thebanorum referrent, quod eſt ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delij tamen hanc ſtatuam non reportauerunt, ſed viceſimo poſt anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, poſteaquam in Aſiam nauigauere, captiuos Eretrienſes Suſa perduxere. quos Darius rex, etiam in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod ſe priores iniuria laceratiſſent: tamen vt in conſpectum ſuum ad ductos vidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affectus, ſed

¹ inſimulati ſunt, illis id molientibus Perſas hoc cōſilium ce- piſſe, quod videl.

² harba cor- tum clyp.

in suo Cissiae regionis stathmo collocavit, cui nomen est Anderica, ducentis ac decem stadiis procul a Suis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum species. nam ex eo asphaltum, id est bitumen, & salem & oleum hauriunt, ad hunc modum: Hauritur quidem celoneo, id est instrumento dicto ciconia, pro situla autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteum decusso, quicquid hauritur, mox in cisternam diffunditur, atque hinc aliò effusum, triplici varietate concrefcit: in asphaltum quidem & salem, protinus: oleum autem (quod Persæ rhadinacen appellant) in vasa colligunt. est autem attrum ac grauiteros. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienses, quem ad meam usque memoriam tenuere, seruantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet. Ceterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, ut triduo quam ex Sparta discessere, in Atticam peruenerint: & licet serius ad pugnam venissent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus visis, laudatisque Atheniensibus ob præclarum facinus, rursus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire possum, Alcmaonidas vnquam Persis ex cõposito ostentasse parmam, quòd vellent Athenienses barbaris atque Hippiae subesse, quippe quos cõstat in habendis odio tyrannidis vehemētiore quàm similiore fuisse Calliae Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nam Callias cum alia omnia in Pisistratum inimicissimè commentus est, tum verò solus Atheniensium omnium, illius Athenis eiecti, quàm publicè sub præcone venderentur bona, emere ausus est. Cuius Calliae mentionem crebrò plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta sunt, ut viri summopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nam & in equorum cursu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit secundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuisset, in vniuersos Græcos sumptuosissimus exiit: tum ob id quòd talem se in filias suas quæ tres fuerunt, exhibuit. nam posteaquam nobiles extitere, hoc eis magnificentissimū munus est gratificatus, ut quem sibi vnaquaque vellet ex omnibus Atheniensibus, cum deligeret: atque ita eam illi nuptum

1 quippe qui
vel maiori
vel certè pari
odio tyrānos
psequuti esse
cõperiuntur
ac Callias Phæ
nippi filius,
Hipponici pa
ter. Vt autē hic
dicit *μῆτορ*
ἢ *οἰκίω*, sic
paulo post, *οἰ
κίω* ἢ *οἰκίω*
ἦτορ.

2 dotem eis
magnificētis
simam dedit,
atq; hoc præ
terea gratifi
catus est, (vel
indulxit) ut
quæ sibi, &c.

captum dedit. At Alcmaeonidae aut perinde aut nihil minus quam Callias perosi tyrannos fuisse. Quo maior me admiratio subit, minusque admitto criminationem, eos patriam Persis ostentasse, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum astutia Pisistratidae tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quam Harmodius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tamen ceteros Pisistratidas ab affectanda tyrannide repraesserunt, quam ad illam irritauerunt: Alcmaeonidae autem proculdubio Athenas liberauerunt, si modò ipsi fuere qui Pythiam persuasere ad Lacedaemonios commonefaciendos ut Athenas liberarent, quemadmodum superius à me commemoratum est.

At enim aliqui forsitan succensentes quòd Atheniensi in populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant eis inter Athenienses viri illustriores, neque qui magis essent honorati. Neque verò sermo obtinuit clypeum ab his esse ostentatum, sed tantummodo fuisse ostentatum. quod nihil est quam si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. Quamquam Alcmaeonidae iam pridem extiterant Athenis clari tanè usque ab Alcmacone atque etiam Megacle. Etenim Alcmaeon Megaculis filius, iis Lydis qui Sardibus à Cræso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cuius beneficentiam Cræsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersit, & ubi aduenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset: Ad istam doni conditionem Alcmaeon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad

At enim forsasse Atheniensi populo succensentes patriam prodiebant. Quid. At enim (dicit aliqui forsasse) agre ferentes se non autem apud Athenienses locum obtinere quo se dignos existimabant, patriam prodere conabantur. Imò verò, nulli ex Atheniensibus maiori auctoritate praeui, nulli magis honorati erant; tantum abest ut sua sorte contenti non essent. & de eo Atheniensibus succenseret. Potest tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem sensu.

2 Quo si verificationi consentaneum nullo modo esse possit, clypeum ab illis hac de

causa fuisse ostensum. ostensus enim clypeus fuit. neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit sed à quo ostensus fuerit, de eo ultra hæc dicere non possum, id est, hac de re non habeo quid dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil ultra: ut sit, *οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἄλλω τῶν τούτων, πρὸ ἔκ' ἔχω εἰπεῖν, ἅτε ἂν εἰδὼς ἄλλω τῶν τούτων*. Illud autem *ἔκ' ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν*, responderet Gallica phrasi, On ne peut dire autrement, pro, Non potest negari.

3 Hi autem Alcmaeonidae cum ab antiqua origine clari extiterant, cum verò ab Alcmacone & tutum a Megacle clari vel maxime fuerunt.

1 Ibi æceruo
rumentorum
auro incum-
bens, primū
quidem circa
suas tibias ra-
tum aggestit
auri quācum
cothurni ca-
piebāt: dein-
de verò quū
sinum totum
auro imple-
uisset, & ca-
pillis ramen-
tis illis con-
spersisset, *et
& ramēta illa
per se illorū par-
tē fisset, & alio o-
ri indidisset,*
ex thesauro
egressus est,
& ægrè co-
thurnos tra-
hēs, & cuius
rei magis quā
hominū simi-
lis: utpote cu-
ius os obtu-
ratū, & partes
omnes infla-
te essent. At
Crecus eum
intuit⁹, in ri-
sum prupit;
eiq; cum hæc
omnia, tū ve-
rò aliq; his nō
minora do-
navit.

2 Græci qui &
de seipſis &
de patria sua
magnificē
sentiebāt, eō
proci cont.

thesaurum petrexit ad quem ducebatur. Ibi in æceruo
rumentorum procumbens, primū cothurnos quibus o-
rat indutus, auro quantum ferebant referſit: deinde o-
mnem sinum suum atq; etiam crines ramenti subigens,
& parte in os desumpta, ē thesauro processit, ægrè trahens
cothurnos, cuius alteri rei quā hominī similis: cuius os
quum turgidum esset, & omnia onusta, id cetuens Cree-
sus, in cachinaumq; erumpens, ea omnia illi donavit:
nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehemen-
ter locupletata est, & Alemaon quadriugos equos alens,
vicit Olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes
Sicyonis tyrannus extulit, ut multò magis quā prius in-
ter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristo-
nyni filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomi-
ne Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem
præstantissimum Græcorum omnium cōperisset. Quum
igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes
curriculo quadrigali victor extitisset, nuntiari iussit voce
præconis ut quilibet sese dignum putaret qui Clisthenis
gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius Sicyone
præstō foret, quòd Clisthenes intra annum à sexagesimo
die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes
Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confi-
dentes, eō proci contenderunt: quibus Clisthenes & cur-
riculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Ita-
lia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Syba-
rita, (florebatur autem maximè Sybaris ea tempestate) qui
vnus vir in plurimum deliciarum processerat: & Sirita-
nus Damas Samyris filius eius qui sapiens appellabatur.
& hi quidem ab Italia venerūt. Ab Ionio autem sinu Am-
phimnestus Epistrophī filius Epidamnus. Ætolus verò
Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fue-
rat supergressus, & in extrema Ætolie homines fugerat.
E Peloponneso autem Leocides Phidonis Argiuorum ty-
ranni filius, eius inquam Phidonis, qui spacia Pelopōne-
sibus statuit, longè omnium Græcorum inscientissimus:
qui summois Eliensium agonotheis, *id est muneratione,* ipse
agonorheta extitit in Olympia, *id est certamen præmiiq;
proposuit.* Necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Tra- 165
pezunte;

perunte: & Laphanes Azenus, ex vi be Pæo, filius EVpho-
 rionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum suam
 excepit Castorem & Pollucem, & ob id in omnes homi-
 nes hospitalis: & Eleus Agan filius vir præclarus. Isti ex i-
 psa Peloponneso venerunt. Ex Atheniensibus autem, Me-
 gacles, Alcmaonis eius filius qui ad Cræsum se cōtulerat:
 & alter, Hippoclides, Tisandri filius, diuitiis, ac forma in-
 ter Athenienses præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id
 tempus florebat) Lysanias: solus hic ab Eubœa. Et Thessa-
 lia verò à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Molossis
 autem Alcon. Tot proci fuere, qui quum ad diem præsti-
 turam adfuissent, Clisthenes ante omnia patriam singulo-
 rum familiamq; percontatur. deinde eos annum apud se
 detinens, explorauit vniuscuiusq; & virilitatem & iracun-
 diam, & eruditionem, & mores: nunc cum singulis, nunc
 cum vniuersis congredivens, & iuniores in gymnasia edu-
 cens: præcipuam tamen in conuiujs experiebatur. quandiu
 enim eos apud se tenuit, omnia fecit ac magnificè accepit.
 Sed ei inter procos præcipuè cordi erant Athenienses: &
 illorum magis Hippoclidem Tisandri strenuum esse iudi-
 cabat, quum præsertim eius maiores Cypseli Corinthij
 propinqui fuissent. Quum autem destinatus nuptiis dies
 illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat iudicatum se quem ex
 omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in cōuiuium
 tum ipsos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Postea ve-
 rò quam cœnatum est, proci certamen de musica habere
 cœperunt, pariter & de oratione habenda in mediū. pro-
 cedente autem potatione, Hippoclides, quum iōgè alios
 antecederet, iussit tibicinē sibi canere *μεγίστην, id est, eda-
 tum quoddam saltationis genus*. Tibicine obsequēte saltauit,
 sibi quidem placens: sed Clisthenes omnem rem cernens
 * dissimulabat. Post hæc aliquantulū interquiescens Hip-
 poclides, iussit aliquam sibi inferri mēsam, qua illata, pri-
 mum super eā Laconicos saltant modulos, mox alios At-
 ticos: tertio super mēsam capite staturo, erubus veluti
 manibus gesticulabatur. Ad cuius primā ac secundā salta-
 tionē, et si ille machabatur Clisthenes eum qui tam impu-
 dens esset, generum sibi fieri, tamen sese cōtinebat, nolens

1 & ab eo tē-
 pore in quos-
 libet hospita-
 litatem exer-
 cuit:

2 & Eleus O-
 nomastus A-
 gan filius. At-
 que hi quidē
 ex ipsa Pel.

&c. Valla autē
 putauit oia-

μεγίστην hic, vt
 vniūso, appella-
 tum esse nappē.

ἡλείος autem
 propriū: quō

cōtra οἰομε-
 γὸς sit hoc quē

acm loco nomē
 προ-πριῦ ἡλεί-

ος autem no-
 men à patria.

3 & ex illis
 magis Hippo-
 clias Tisān-

dris filius, quā
 & strenuitate

ceteris presta-
 re iudicaba-

tur, & eo q-
 eius maiores

à Cypselidis
 Corinthijs

genus dace-
 rent.

4 pariter &
 de sermone q-

in medium
 proponeba-

tur. de dea-
 liis reb? de qui-

b? merdeb?e
 pro.

videtur aliud
 legi se quāto

μεγίστην, autē

id perperam accepisse pro μεγίστην.

6 suspectam habebat.

1. excedere
re & in nam
preps irrupe-
re. Ita Rad.

2. *Bud* hac in-
terpretationem
approbat. per-
inde est antea
si diceret. Hac
sua impudenti
sensatione nu-
ptiarum prima-
sti. vel. nuptiis
excid. st. q. d.
Extra nuptias
salsasti.

3. sed quid de
unica virgi-
ne despondenda
deliberas, o-
mnium voto
satisfacere non
possim. singu-
lis quidem ve-
strum qui circa
hasce nuptias
repulsam pa-
timini, singu-
la argenti ta-
lenta dono,
tum quod di-
gnum me cen-
sueritis cuius
filia in uxorem
duceretis. (vel
cuius filia nu-
ptiarum ambire
tutum etiam
quod domo per-
egit abfuerit-
is: at Mega-
cli Alcmæo-
nis fil.

4. Hactenus de
his quæ in se-
redo de pro-
ci iudicio
gesta sunt.

in eum erumpere: at ubi vidit crucibus veluti manibus ge-
sticulantem, iam se ultra continere non sustinens, inquit,
Fili Tisandri, desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille
ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde proverbum fa-
ctum est, Non est istud curæ Hippoclidæ. Tunc Clisthenes si-
lentio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ
filix, vos equidem omnes laudo, vobisq; omnibus, si fieri
posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum præ-
bans, neque cæteros improbans: verum fieri non potest
ut de unica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam.
Itaque singulis vestrum, qui compotes huius matrimonij
non estis, tanquam dignis meæ filix nuptiis, quodque do-
mo peregrè abfuistis, singula argenti talenta dono do:
Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam
despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Me-
gacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratae sunt. Hactenus
quæ iudicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum
Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex
horum coniugio, cum Clisthenes auctore materno cognomi-
nis procreatur, (qui Atheniensium tribus populariumque
statum instituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate verò
alius Megacles & alia Agarista, ab Agarista Clisthenis no-
men habens, quæ nupta Xantippo Atriphronis filio quum
prægnans esset, visa est sibi in somnis parere leonem, pau-
cosq; post dies peperit Xantippo Periclem. Miltiades au-
tem cum antea probatus apud Athenienses, tum verò post
rem bene gestam in Marathone maioribus incrementis
auctus, petit ab Atheniënsibus septuaginta naues cum pro-
pugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni
bellum esset illaturus, sed tantummodo se illos locupleta-
turum si se sequerentur. Ad eam enim regionem se illos
ducturum unde affatim aurum nullo negotio reportaret.
His verbis Athenienses erectis animis, naues ut petierat
tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parum nauigat,
per speciem vlciscendæ iniuriæ quam intulerant Pa-
rii quod triremi in Marathone una cum Persis venissent.
Hoc quidem colore orationis utebatur, sed insensu erat
Paris ob Lysagoram Tisei filium, genere Parium, qui i-
psum apud Hydarnem Persam accusauerat. Eo postquam
peruenit

peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoq; caduceatore poposcit centum talenta, dicens, si ea sibi non darent, se non prius illinc abducturum copias quam eos euertisset. At Parij non vt quicquā pecunię Miltiadi darent, sed vt custodiret urbem cogitabant, cum alia loca intersepientes, tum maximè vnde ea oppugnari poterat: adeò vt noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re commemoranda consentiunt: deinceps gesta ipsi Parij referunt hunc in modum: Miltiades quum inops cōsiliij esset, adisse, atq; alioquutum fuisse mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quę esset indigenarum deorum ministra: hanc, quum in conspectum venisset, consilium ei dedisse vt si magnificeret Parum capere, exequeretur quę à se præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem accessisse ad maceriam quandam ante urbē, qua maceria sepitur templum Cereris legisferæ: eamq; quia fores aperire non poterat, transiisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quū pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, deq; maceria desiliens femur conuulsisse. alij in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neq; pecuniam Atheniensibus portans, neque Páro parta: vrbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parij, cognito quòd ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid ministrā deorum condemnarent, qua rationem capiendę patrię hostibus derexisset, quæq; Miltiadi expoluisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri nō permisit, negans Timon earum rerum esse authorem: sed quia Miltiadi non bene obeundū esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Paris Pythia respōdit. Miltiadem autem è Páro reuersum cum alij Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Aripbronis filius, qui cum apud populum accusauit quòd Athenienses circumscriptisset. Cui accusationi Miltiades

*id est, ministrā
morte percuti-
dam esset.*

1 Marathoni
prælij mencio-
nem subinde
facientes, &
expugnatio-
nis Lemni:
quomodo Pe-
lasgo vitæ ex-
pugnatae ei
Atheniensibus
tradidisset.

2 quæ femur
ei marcidum
(aut putridū)
& mortuum
factum esset.
vel, quæ ad sy-
derationē dene-
cesset, ut quida
interpret. ex
Celfo.

3 in suis narra-
tionibus: vel,
in suis historicis
scriptis. unde
alibi vocat
λογιστικόν.

4 & nullo
pretio digna.
vel nullius pro-
prietatis.

5 navibus
quinquagin-
ta remorum

non per se ipse respondit, (neque enim poterat, quippe qui
putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui,
allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnata, quæ
vltus Pelasgos Atheniensibus tradidisset, tum verò pugna
in Marathone gestam. Interuentu tamen populi ne capitis
damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post
hæc Miltiades dissoluto atq; marcescente femore dece-
sit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit. Por-
ro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelas-
gi postea quam ex Attica ab Atheniensibus exacti sunt, si-
ue iure, siue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata:
quia Hecataeus Hegesandri filius in sermonibus ait, iniu-
ria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat
sub Hymesso, quam illis habitandam dederat, mercedem
muri circa arcem ducti, bene exultam, quæ prius mala
fuisset, à nemine accipi digna, liuore captos fuisse & libi-
dine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re
in excusationem allata. Ut autem Athenienses aiunt, iure
eiectioni, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc
prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filique ac fi-
lij Atheniensium ad Nouem fontes aquarum pergerent
(nulladum enim aut eis aut vllis Græcis per id tēpus man-
cipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum
vim attulisse, neq; hoc fecisse cōtentos, ad extremum ma-
nifesto deprehensos de inuadendis Atheniensibus confi-
lia agitalle. se verò adeo meliores quam illi fuerant, viros
fuisse, ut quum haberent facultatem interimēdi eos quos
sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis
præceperint ut e regione excederent: atq; ita illos solum
vertentes, tum alia loca tum verò Lemnum obtinuisse. Illa
Hecataeus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Atheni-
ensium iniuriam vlciscendi auidi, ij qui Lemnum incole-
bant, gnari quando dies festi Atheniensium celebraren-
tur, biremibus instructis, insidias manipulatim collōca-
runt vxoribus Atheniensium diem festum Dianæ apud
Paurone magentibus: permultisq; illarū illinc raptis ab-
ierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt.
Hæc feminae posteaquam filiis abundauere, lingua eos At-
tica ac moribus Atheniensium imbuerunt. At illi consue-
tudi-

tudinem cum Pelasgidū filiis habere abnuebant: & si quis
 è suis ab illorum vilo vapularet, cuncti auxilio aderant, &
 mutuò sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris domi-
 narentur existimabant, atq; adeo longè præualebāt. Qua
 re animaduertē Pelasgi inter se colloquuti sunt, confide-
 rantesq; rem esse indignam inter se dicebant, Si nunc dum
 pueri sunt, dignoscunt sibi opitulati aduersus filios vxorū
 legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuò præ-
 esse conantur, quidnam facient in virilem adultæ ætatem?
 itaq; quum id eis altius insēdisset, placitum est vt eos filios
 è matribus Atticis susceptos necarēt. his necatis, addūt &
 cedes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore fœmina-
 rum, quæ viros suos vna cum Thoante interemerunt, vsu
 receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora
 Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem libero-
 rum atq; vxorum neq; tellus fructum redderet, neq; vxo-
 res neq; pecus vt prius gignerent, pariter fame & libero-
 rum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod
 laxamentum præsentium malorum. Iussi autem à Pythia
 pœnas Atheniensibus quas illi vellēt pendere, Athenas ie-
 re: pollicitiq; sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. A-
 thenientes, itratæ in curia toris quàm poterant splendidis-
 simè, appolitaque mensa omnium bonorum refertissima,
 iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere.
 Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si naus vento aquilone
 atq; vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita
 demū quod vos petitis trademus. Hoc dixere quòd scirent
 fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum ver-
 git quàm Lemnus. Hæc hæc hactenus. Tunc compluribus de-
 inde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Helles-
 ponto, Atheniensium ditionis fuit, Miltiades Cimonis fi-
 lius, ventis etebris perflantibus, ex Eleunte quæ est in Cher-
 soneso, soluēs, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis
 vt ex insula excederēt: redigens eis in memoriam oracu-
 lum, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum
 Hephestienses quidem obtemperauerunt: Myrinæi au-
 tem non agnoscetes Chersonesum esse Atticam, tamdiu
 obsessi sunt donec in deditionem venerūt. Ita Lemno po-
 sitæ sunt Athenienses atq; Miltiades.

auxilio
 Thoantis,
 Erasmus.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTORIA-
RVM LIBER SEPTI-
mus, qui inscribitur
POLYMNIA.

• Dum autē
hæc circun-
quaq; denun-
tiaretur, vni-
uersa per tres
annos Asia a-
gitata fuit.

DOSTEA verò quàm nuntius pugnae ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gesta, quum antea vehementer infensus esset ille Atheniensibus quòd Sardis inuasissent, longè infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nuntiis ad ciuitates, edixit vt singulae multò quàm antea maiores copias, nec non naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. His nuntiis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatus operæ datur, quarto anno Ægyptij qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus utrosq; Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erāt autem Dario iam antè quam regnaret, liberi tres è priore vxore Gobriae filia suscepti, & post partum regnum, alij quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natus erat Artabazanes, posteriorum Xerxes, qui quum ex eadē matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quòd omnis paternæ sobolis ipse maximus natus foret, quū apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natus liberorum obtineat principatum: Xerxes verò, quòd ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nòdum ferente sententiam, aderat fortè Demaratus Aristonis filius, qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascēderat. hic vir audita libe-
rorum

rorum Darij controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem,
 admonuitq; vt ad cætera quę pro se dicebat hoc adderet, se
 quidem genitum ẽ Dario iam rege & Persarum imperium
 obtinente: Artabazanem verò, ẽ Dario dum erat priuatus:
 proinde neq; æquum neq; iustum esse alium quempiam
 potius quam se illam dignationẽ adipisci: quoniã Spartę
 quoq; sic vsurparetur, vt si cui antequã regnet filij nascan-
 tur, deinde regnanti alius nascatur, huius postea nati suc-
 cessio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtẽtem
 Xerxem, tanquam iustẽ dicentem, Darius regem declara-
 uit. Quamquam etiã citra ' præceptum Demarati Xerxes
 (vt mea fert opinio) regnauiſſet: quippe quum omnis po-
 tentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege
 quum conaretur rebus apparatus exire in expeditionem,
 altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem
 obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos vo-
 ti vt Ægyptios & Athenienses vlcisceretur. Eius morte re-
 gnum ad Xerxem filiũ deuenit, qui ab initio nequaquam
 animatus erat ad bellum Græcię inferendum, sed Ægy-
 pto. Cæterum Mardonius consobrinus eius, Gobrię & so-
 roris Darij filius, eum adiẽs, his verbis est alloquutus, Do-
 mine, haud decorũ est Athenienses tam malẽ iam de Per-
 sis meritos non dare pœnas eorum quę perpetraverunt.
 tu verò quod in manibus habes perfice: tamen vbi Ægy-
 ptum, quę dignitati tuę iniuriam fecit, domueris, sume
 aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquan-
 tur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferen-
 do. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autem
 rationis accessio, Europam esse regionem admodum spe-
 ciosam, omniaque genera feliciũ arborum ferentem, ac
 summę bonitatis, & dignam quę à solo inter mortales re-
 ge possideatur. Hæc Mardonius dicebat vt iuuenis ac no-
 uarum rerum cupidus, imperijque Græcię pro rege ad-
 ministrandi. Quod etiam regi persuasit, conditione tem-
 porum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induce-
 retur, adiumento fuisse. primũ ẽ Thessalia nuntij ab Ale-
 vadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim
 omne obsequium præstituros, (Aleuada autem isti erant
 Thessalię reges) deinde ij Pisistratidæ qui Susa ascēderant:

Admon-
tionem.

1 *Diversam à nostra lectio- nem sequutus est nostram ta- men habens et vet. codic. sed quidam pro αἰσχροῦ γὰρ οὐκ ἔστιν ἔτι παλαιότεροι.*

2 *Vel prima Hermionensi, id est ex Her- mione.*

3 Tunc au- tem quum v- na cum illis *Susa* ascendi- set, quoties in conspectu regis venie- bat, Pisistratidis honorifice de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis reci- tabat ex qui- bus ea quæ cladem bar- baro porien- debant, tace- bat & contra faustissima quæque ex- cerpebat: ni- mirum in fi-

qui quum eadem verba habuerunt quæ Alevadæ, tum ve- rò prætendebāt Onomacritum quendam Atheniensem, quem secum habebant, sortilegum, & Musæi sortium e- dissertatorem. Ascēderant autem cum eo reuerſi in Græ- ciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio A- thenis fuerat eiectus, quòd à Laſo Hermionis filio mani- festò deprehensus fuisset, inter Musæi sortes hanc etiam iusseruisse, fore ut insulæ Lemno adiacentes mari submer- gerentur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, quum familiarissimè illo antea vteretur. Et tunc cum eodem, ut in conspectum regis veniret, ascenderat: de quæ eo hono- rificè cum aliis Pisistratidis loquebatur. Onomacritus, si quæ sortes cladem barbaro huntiabant, earum nullam recitavit. Itaque accedente hoc sortilego, & Pisistratida- rum & Alevadarum suasionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. Sed altero à morte Darij an- no, primam expeditionem fecit aduersus Ægyptios, qui rebellaucrunt: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernan- dos Achæmeni fratri suo, Darij filio: quem præsidem Æ- gypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Plam- menchi filius, vir Libys. Xerxes recepta Ægypto, produ- cturus aduersus Athenas exercitum, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocauit, ut & illorum sen- tentias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coa- ctis, ita loquutus est, Viri Persæ, equidem ego non ero huius instituti author, sed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo impe- rium hoc a Medis eripuimus, Astyage per Cylum amo- to, nunquam conquieuius, sed ita deus nos agit, & mul- ta nobis tibi obsequentibus in melius confert. Atque

ut esse ut Hellespontus à viro Persa ponte iungeretur, & ad expeditionem il- lam pertinentis recensens. Hic igitur oracula commemorando cum rege age- bat. Pisistratidæ autem & Alevadæ suas sententias proferendo. Quum autem Xervi bellum Græcis inferre peruaſissent, tunc quum secundus ageretur à Da- rij morte annus, primam expeditionem suscepit aduersus Ægypti. &c. *Illud autem gentium dicitur quod si perinde est ac si diceret, ita se apud regem in hoc negotio gerebat ut oracula duntaxat illi allegaret quibus induceretur.*

4 Se sequentibus.

» ea quidem quæ Cyrus Cambyſesque ac pater meus fece-
 » re, quas gentes imperio addidere, non attinet referre a-
 » pud probè ſcientes: ego autem poſteaquam hanc ſedem
 » accepi, dedi operam ne ab iis qui hoc honore ſunt fun-
 » cti degenerarem, nève minus potentia Perſis acquire-
 » rem. Quod animo verſans, inuenio nobis acceſſuram glo-
 » riam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem
 » neque deterioreſſimam ea quam recuperauiſimus, ſed feracio-
 » rem, vnà cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideoque
 » nunc ego vos contraxi, vt id quod agere conſtitui vobis
 » exponerem: Conſtituo, iuncto Hellesponto, copias per
 » Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlcifcar
 » iniurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere.
 » Noratis autem & Darium aduerſus hos viros bellum ino-
 » uere deſtinaiſſe: verùm ei morte præuento non conti-
 » git vt illos vlcifceretur. Ego verò eius vicem aliorumque
 » Perſarum vlcifceas, non prius deſinam quam expugna-
 » uero incenderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem
 » meum priores iniuria affecerunt: primùm quum Sar-
 » dis vnà cum Ariſtagora Mileſio ſeruo noſtro venientes
 » cremauerunt lucosque ac delubra: deinde in vos quid fe-
 » cerint terram ingreſſos, quum Datis & Artapher-
 » nes duces fuere, omnes ſcitis. Harum gratia rerum¹ ir-
 » ritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum fini-
 » timos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in pote-
 » ſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando
 » comperio: Terram Perſidem ætheri Iouis conterminam
 » reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finiti-
 » mam noſtræ, ſed ego omnem permensus Europam, vnà
 » vobiſcum cunctas regiones in vnã redigam. Nam ita
 » rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque
 » ciuitatem, neque gentem, quæ nobiſcum² dimicare poſ-
 » ſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſerunt, iu-
 » gum ſeruile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi vos gratificari vo-
 » lueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præſtò eſſe
 » oportet, tunc vnusquique debet impigrè adeſſe. Quo-
 » rum qui ornatiffimis cum copiis aderit, eum donabo
 » iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc
 » quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio

¹ alij, Anima-
 tus ſum ad in-
 fer.

² dimicare
 poſſit iis
 quos dixi
 ſuſtineas. Ac-
 que ita fiet vt
 & qui in cul-
 pa ſunt, & qui
 culpa vacant,
 ſerue iugū
 ſuſtineant. vel,
 & qui male do-
 nobis meriti
 ſunt, & qui nō.

1 Ita vertit
quasi legeretur
ὅτι καὶ ἰσότης.
Sed rectius o-
mitti videtur,
quum Xerxes
ea non dixerit.

2 Sed & eorū
liberos iam ha-
bemus, subiu-
gatis iis qui
nostrā ditio-
nem incolen-
tes, Iones &
Æoles, &c.

sententiam dicere, rem pono in medio, iubens unicuique
quam libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem
fecit. Post quem Mardonius, Domine, inquit, tu verò
non modò superioribus Persis, sed etiam venturis es præ-
stantior: qui cum alia & optima & verissima commemo-
ras, tum verò quòd Iones qui Europam incolunt, non si-
nes habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio
dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthio-
pes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ
nihil Persas læsere, tamen potentia prolata grata in-
prouincias redeamus: Græcos qui nos lacessere iniuria in-
ceperunt, non vlciscemur. Quidnam metuentes? quas il-
lorum copias? quam pecuniarum vim? Eorū pugnam no-
uimus, eorum nouimus vires esse imbecilles, eorū quos
subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domino-
stræ habitantes, Iones & Æoles & Dories appellātur. Quos
ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli
bellum: ac mihi quum in Macedoniam vsq; processissem
& penè vsq; ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit.
Quamquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissimè
inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatē. nam quum
bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherri-
mum planissimumque inuenire descendentes, ibi prælia
faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde disce-
dant: deuicti (ne longius repetam) ad internecionem de-
ueniūt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguae, inter-
positis caduceatoribus ac nuntiis dirimere controuersias,
& omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse
habēt inter se omnino pugnare, locum aliquem inuenire
vtrisque expugnatu difficillimum, & ibi fortunam belli
tentare. Hoc itaque ritu haud probo videntes Græci, nun-
quam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Mace-
donia tenus promouissem. Tibi autem, rex, quis obuiam
venturus est bellandi causa, copias Asia atq; omnem clas-
sem agentis? non eò audacia procedent (vt reor) Græco-
rum res. Quòd si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad
pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bel-
lica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non
experiamur. nam sua sponte nihil sit, sed omnia ab experi-
mento

mento hominibus fieri consueverunt. His Mardonius
 sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silenti-
 bus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententi-
 am dicere audentibus, Artabanus Hystaspis filius, Xerxis
 patruus, vir conspectus ita inquit: Rex nisi diuersæ inter
 se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem,
 sed necesse habet ea quæ dicta est uti: at quum plures dictæ
 sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se dis-
 cerni quum nequeat, comparatum cum altero discerni
 potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suade-
 bam ne sumeret aduersus Scythas expeditionē, viros nul-
 la usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas No-
 mades se subacturum, mihi non est assensus: itaq; sumpta
 expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abs-
 cessit. Tu verò, rex, bellum inferre destinas viris multo
 quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & ter-
 ra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid¹ durum sit,
 hoc me tibi iustum est promere. Iuncto pontibus Hellef-
 ponto ais te copias per Europam in Græciam deductu-
 rum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut utrobi-
 que abs te superari: si quidem feruntur viri esse fortes. Cu-
 ius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Da-
 ris & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athe-
 nienfes profligauerunt, ergo non vtraque in parte succes-
 sit. Quod si iidem consensu nauius pugna nauali victo-
 res ad Hellepontum nauigēt, ac deinde pontem soluent,
 hoc² durum fuerit rex. Neque verò hoc ex mea vnus pri-
 uata prudentia coniecto. sed eo casu quo aliquando pa-
 rum absuit quin opprimeremur, quum pater tuus iuncto
 Bosporo Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso,
 traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino insti-
 tere precari lones, quibus custodia pontium delegata erat,
 ut interseinderent. Quo tempore si Histiaus Mileti tyran-
 nus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset,
 actum erat de rebus Persiarum. Atqui res est dictu quoque
 horribilis, omnem regis statum in vno viro positum fuisse.
 Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsi-
 stente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœ-
 rum in præsens missum facito, iterumque dum tibi vide-

¹ affricarum
 alteri: vel, Cū
 muno attitum
 adnotato al-
 teri.

² Timendum
 (vel, periculo-
 sum.) sic

³ timendum
 fuerit.

bitur, re apud te ipsum considerata, edūcito quod optimum
 esse arbitraberis. Bene enim consultare, comperio maxi-
 mum esse lucrum. nam etiam si quid ē contrario euentu-
 rum est, nihilo tamen minus bene consultum est, supera-
 uitque fortuna consilium: at qui turpiter consultauit, si ei
 fortuna obsecundauit, ille est quidem voti compos, nihilo
 tamen minus malè consilium cepit. Vides vt prægrandia
 animalia fulmine deus ferit, nec finit insolescere, parua ve-
 rò nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magna-
 que arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gau-
 det enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde &
 ingēs exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis qui-
 bus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea
 quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatem
 inciderunt, quia deus neminem alium quàm seipsum finit
 magnificè de se sentire. Omnis res properando parit erro-
 res, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando
 autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse
 bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et
 hoc quidem tibi rex suadeo. Tu verò Gobryæ fili Mardo-
 ni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui malè au-
 diant. nam Græcis detrahēdo, ipsum regem vis excitare ad
 bellum illis inferendum: ad quod tu omni auiditate con-
 tendis: quod absit vt fiat. Detractio nanque importunif-
 sima res est, in qua duo sunt qui iniuriam faciunt: vnus cui
 iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod non præ-
 sentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quod pri-
 us credit quam rem compertam habeat. & illi cui absenti
 detrahitur, ob id fit iniuria quod ab altero insimulatur vt
 malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum his
 viris inferre oportet, agedum, rex ipse permaneat domi
 apud Persas, nostrum amborum liberi deponantur: tu in
 expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunq;
 velis copiis: & si ex sententia tua res succedent regi, inter-
 imantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent vt ego di-
 co, interimantur tui & insuper tu, si redieris. Quod si hanc
 subire conditionem recusas, cupisque in Græciam prorsus
 deducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hic
 relinquentur, audiant Mardonium post allatam Persis
 magnam

ne vellicat
 quidam

Abste vitia
 hant a no-
 bis, Detractio
 enim, vel ob-
 probatio, aut
 calumnia) res
 est detrac-
 tiva

magnā aliquam calamitatem, à canibus volucribusq; dis-
 cerpi aut in Atheniensium solo aut in Lacedæmoniorum:
 nisi fortè antea inter viam, tunc agniturum aduersus qua-
 les viros suades regi vt moueat bellum. Hæc Artabano lo-
 quuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane,
 quòd patris mei frater es, hoc te subleuat ne dignam stul-
 ta oratione mercedem recipias. hæc tamen te notabo igno-
 minia, quia instrenuus es & ignauus, ne comes sis meæ in
 Græciæ expeditionis. sed hic vnā cū feminis maneat. Ego
 etiā sine te quæ dixi conficiā. neq; enim fuerim Darij filius,
 (qui fuit Hystaspis, qui fuit Arsamnis, qui fuit Ariatanis,
 qui fuit Teispei, qui Cyri, qui fuit Camby sis, qui fuit Achæ-
 menis filius) nisi Athenienses vltus fuero: probè intelligēs,
 si nos quieuerimus, non quieturos illos, sed nostrā terram
 cum exercitu inuasuros: prout colligere licet ex iis quæ illi
 facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Asiam in-
 cursarunt. Itaque neutris fas est recedere, sed vtriusq; pro-
 positum est certamen aut agendi aut patiendi, vt aut hæc
 omnia sub Græcis, aut illa omnia sub Persis sint. medium
 enim inimicitiarum nullum est. Quare honestum erit nos
 iam iniuria lacessitos exigere vltionem, vt quam calamita-
 tem passurus sum intelligam, profectus aduersus eos viros
 quos etiā Pelops Phryx nostrorum maiorū seruus ita sub-
 egit vt ad hoc vsque tempus & ipsi homines & eorum re-
 gio ab illius qui subegit cognomine appellentur. Hæc hac-
 tenus loquutus est. Deinde sub vespèrum, quum fuisset
 stomachatus Artabani sententia, per noctem apud se con-
 sultans, comperit prorsus non esse sibi opus inferre Græciæ
 bellum: immutataque rursus sententia quum obdormis-
 set, visus est in somnis (vt fertur à Persis) videre quendam
 corpore ingenti atque specioso, qui sibi astans diceret, Re-
 uocastine sententiā Persa de inferendo Græciæ bello, quū
 prædixeris Persis te comparaturum esse exercitum? Neq; si
 reuocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi assentiatur ad-

1 *Quidam hæc*
 sed in eo res
 vertitur dis-
 crimine vt
 aut faciendū
 aut patiendū
 aliquid sit.

2 *Vt autem*
 nox aduenit,
 mordere cœ-
 pit Xerxē Ar-
 tabani senten-
 tia. Quum au-
 tem in consi-
 lium noctem
 adhibuisset,
 planè compe-
 rebat e re sua
 non esse expe-
 ditionem in
 Græciā susci-
 pere. Quum
 igitur hæc cō-
 traria priori-
 bus decussis-
 set, obdormi-
 nit. Sed ea
 nocte visus
 est in somnis,
 &c. *Illud*

ἐκ τούτου *verti*
etiā potest Scru-
pulum inueni-
bas. Eodem an-
tem fere modo
visus esse viden-
tur in dno var-
bo mordere.

Illud vero
ἐπεὶ οὐκ ἔ-
στιν ἡ γὰρ ἡμεῖς
videtur ad ver-
bum respondere

phrasi nostrati & ea melius exprimi. Que cen' eston pas son cas. *quum iam Persis vt*
copias cogere denuntiaueris? At qui nec quòd sententiam reuocet bene fa-
cis, nec adest quilibet qui tibi hanc reuocata sententia, consilio faci-
tus sit. Persa cū est qui tibi hoc delictum reuocata sententia conuoluitas sit. q.
d. Nec ego quælibet impauē nec abire sinam.

est. quare perge ire eam viam quam interdum ire destina-
 veras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu eua-
 nuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes huius in somnii nulla ratione
 habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat
 concilio, ita verba fecit, Viri Persæ veniā mihi date dicen-
 ti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondū ad
 summum quò perueniendum est mihi prudentiæ perueni:
 & qui ut illud faciam suadent, nullo vnquam à me tempore
 abiceunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti,
 confestim iuuentus efferbuit ut verba in virum grandem
 natu effunderem petulantiora quàm debui. nunc itaque
 agnoscens erratum meum, utar illius sententia: & quoni-
 am reuocaui expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti
 estote. Hæc vbi audire Persæ, lætitia affecti regem adora-
 uere. Insequenti nocte idem rursus in somnium quiescenti
 Xerxi assistens, inquit, Fili Darij videris expeditionē apud
 Persas reuocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à
 nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi ex-
 templo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continger:
 quemadmodum breui magnus & amplius effectus es, ita
 breui rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili
 exiit pariter & nuntium misit ad accersendum Artaba-
 num. qui vbi aduenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego sta-
 tim quum in te bene consulentem mihi, stultis verbis in-
 uectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post
 poenitens, cognoui id mihi esse faciendum quod tu præci-
 piebas. Tamen id volens exequi non possum. nam mihi
 iam animo imminutato, & prioris sententiæ poenitenti ap-
 paruit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod po-
 sterius facere constitueram: quin etiam nunc interpositis
 minis abcessit. Quod si deus est qui in somnium misit, eiq;
 prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam,
 continget hoc tibi quod mihi in somnium, itidem ut mihi
 præcipiens. Quod ita forte coniecto, si omnem meum or-
 natum sumas, eoque indutus in sella mea confideas, &
 deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi
 Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum
 qui regio in folio sederet: tandem quum cogeretur, fecit
 imperata, hæc præloquutus: Apud me rex tantundem va-
 let

20 let bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam
 21 accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen
 22 hominum colloquia te depravant: quemadmodum mare
 23 quod est hominibus omnium utilissimum, ferūt ab ingru-
 24 entibus ventorum flatibus non sine natura sua vri. Ego ve-
 25 rò quum ex te malè audiui, non tam meam dolui vicem
 26 quam tuam: qui, quū propositæ essent duæ sententiæ Per-
 27 sis, una quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, di-
 28 cens perniciosum esse imbui animum vñ plura semper
 29 expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ &
 30 tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc autem quum ad te
 31 mutato in melius consilio de sumenda aduersus Græcos
 32 expeditione ais accessisse insomnium alicuius dei nutu,
 33 quod te verat dimittere exercitum, hoc non res diuina est
 34 fili. insomnia enim ista sunt, quæ aduentia homines fru-
 35 strantur, quemadmodum ego te docebo, multis quàm tu
 36 annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa ple-
 37 runque frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitauit.
 38 nos autem nudiustertius expeditionem hanc interma-
 39 nus & quidem vehementer habuimus. Quod si hoc non
 40 est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse
 41 omnia in summa dixisti. apparebit enim vt tibi, ita & mihi
 42 eadem iubens. Verum nihilo magis apparere mihi debe-
 43 bit tuum amicum gerenti, quàm non gerenti, sed meum:
 44 neque magis quiescenti in tuo toro quàm non, sed in meo:
 45 si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ peruenit
 46 illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cer-
 47 nens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem
 48 si me contemptum habebit, profecto nec aspectu suo di-
 49 gnabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te ad-
 50 ibit: quod iam animaduertendum est. Nam si frequentius
 51 accesserit, ipse quoque fatebor diuinum esse. Caterum si
 52 ita tibi agendū videtur, nequid reuocari potest, en ad cubā-
 53 dum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoq; , quū ista fecero
 54 appareat, hac tantum conditione tuæ sententiæ acquie-
 55 scam. Hæc loquutus Artabanus, quod speraret, ea à Xer-
 56 xe sine vllis verbis admissumiri, iussa exequutus est. Et quū
 induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxq; recu-
 buisset, idem insomnium dormientem adit quod Xer-

1 quum tu
 me probis es
 insectatus, nō
 id mihi tam
 doluit, quam
 quod ex dua-
 bus sententi-
 is quæ Persis
 propositæ e-
 rat, altera in-
 tolerantia per-
 ueniret, altera
 eam com-
 pescente, &
 perniciosum
 esse dicente
 docere ani-
 mum plura
 praesentibus
 semper expe-
 tere: ex his se-
 rentiis ea tu
 elegeris, &c.

2 id est de hac
 expeditione ma-
 gna cum an mi
 contentione egē-
 mus, vel tracta-
 uimus.

3 quum spe-
 raret forte vt
 quæ à Xer-
 xe dicere vult
 vana esse pro-
 baret, iussa en
 seq.

• Tūc ille
es qui Xerxē
ab inferendo
Græcis bello
dehortaris.

tanquam eius
cura gerens?
At ne, in præ-
sens nec in
posterum im-
pune tibi erit
quod ea dis-
suades quæ fi-
ta fieri vident.

2. Ego cer-
tē, rex, qui
multos quo-
rū res amplio-
res essent, ab
illis quorum
res angustio-
res erant, su-
peratos vidi-
sem, te per o-
mnia morem
ætatī gerere
nō timebam.

*At Valli popu-
lum aliquē sub
Hessoni no-
me videtur, p-
mississe. [ad
verbum sonat,
multa & ma-
gna euerſa es-
se ab inferio-
ribus. S.]*

xem adierat, eiq; superassists, ita inquit, 'Tūc ille es
qui festinantem ire in Græciā Xerxem distines, tanquam
eius curator? Tu neq; in futurum neq; in præsens confide-
ras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quid autē
Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi de-
monstratum est. His verbis Artabano visus est ille vir in so-
mnis minitari, candentibusq; ferramentis conari oculos
ipsi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus
exiit, aditoq; Xerxi observatā sibi in somnis visionem ex-
posuit, secundoq; loco hæc inquit: 'Equidem rex, ego, vel
ut homo, quod multa iam viderā, & magna negotia sub-
Hessoniibus contigisse, non sinebam te omni ætati indul-
gere, gnarus rem esse malā multa concupiscere, memoria
tenens quo modo cum exercitu Cyri contra Massagetas a-
ctū esset, quomodo cum exercitu Cambysis contra Æthio-
pes: qui etiam cum Dario militavit aduersus Scythas. Hæc
sciens ego, sentiebam te, si quiesceres) omnium hominum bea-
tissimū. Sed quoniā diuinus quidā instinctus est, & Græcos
clades quēdā (vt videtur) missa diuinitus manet, ego quoq;
cedo, ac sententiā muto. Tu verō quæ diuinit⁹ missa sunt, in-
dicato Persis, iubetoq; vt iis quæ ad apparatū pertinentia an-
tē præceperas, operā dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo
tribuyente, desit. His dictis, & sublatis ex ea visione animis,
vbi dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Persis exponit,
& Artabanus, quem constabat prius solum omnium id fuisse
dehortatū, tunc exhortabatur. Post hæc ineunti expedi-
tionem Xerxi tertium in somnis visum oblatū est: quod Ma-
gi auditū, coniectarunt ad vniuersam terrā pertinere, por-
tendereq; omnes homines Xerxi seruāuros. Visum autem
tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino corona-
tus esse, cuius oleæ ramis vniuersa tellus occuparetur, &
mox corona capiti circumdata, euanescere. Hæc Magis in-
terpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suā
quisq; præfecturā digressi, omni studio incubuerūt ad exe-
quenda iussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinēdi.
Xerxes autē ita copias suas contraxit vt omnē continentis
locū scrutaretur, siquidē a debellata Ægypto per totū qua-
drenniū comparauerat exercitū atq; eius apparatū, quinto
aut anno ineunte mouit cum ingenti copiarū manu. Nam
omnium

omnium quos nouimus exercituū hic multo maximus ex-
stitit: adeo ut ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus,
qui aduersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus qui Cim-
meros insequēs Melicā regione inuualit, ac penē omnia
superiora Asię subegit ac tenuit: (quo nomine Darius post-
ea Scythas inuitulū, aut ille (ut fama fert) Atridæ aduersus
Ilium, aut ille ante Troicū bellum, Mysorum Teucrorūq;,
qui per Bosporum in Europā transgressus, omnes Thraces
in ditionem suā redegit, ad Ioniumq; pontum descendens,
ad Peneū vsq; amnem qui ad meridiē vergit, processit neq;
illi omnes exercitus, neq; alij his adiecti. cū vno hoc cōpa-
rari merentur. Quis enim nō attulit ad Xerxē ex Asiā co-
piae? quę aqua præter ingentes annes potando nō defecit?
Alij nanq; naues præstabāt, alijs ut peditatū, alijs ut equita-
tum, alijs ut nauigia ad vēctādos equos eorū qui vna mili-
tabant, alijs ut naues longas in vsum pontiū præstarent, in-
iunctū erat, alijs ut frumentum & naues. Quæ triennio su-
periore præparata erāt, præcipuē propter Athon, ut in quo
superior classis dum circūchitur afflictata fuisset. Ad Ele-
uentem enim Chersonesū classis habebat stationē, illincq;
omnes copię sub verberibus cœperunt Athon effodere,
quum per vices alij alijs succederent, adiuantibus etiam
in effodiendo accolis: præpositis operi Buhare Megabyzi,
& Artæo Artachæi filio, viris Persis. Est aut Athos mons
ingens ac nebilis, ad mare pertingens, ab hac parte homi-
nibus cultus, ad continentem delinens in speciem Cherso-
nesi, id est peninsule, cum isthmo duodecim stadiorum.
Hæc planities atq; tumuli, è mari Acanthiorum ad mare
quod est contra Toronem, non sunt magni. In hoc isthmo
ubi Athos limitur, sita est vrbs Græca nomine Sana. Quæ
autem extra Sanam & intra Athon sitæ sunt vrbes, eas tunc
Persa ex continetibus inulanas facere aggressus est; quæ
sunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoō, Thyſus, Cleonæ. Iste
quidem sunt vrbes quæ apud Athon incolantur. Hunc autē
in modum barbari locum nationatim effodiebant recto
limite Sanam versus. Posteaquam depreſſa erat fossa ab iis
qui in imo fodiebant, alij humum effoſſam aliudue trade-
bant alijs super scalas statibus: & isti excipientes tradebant
deinceps alijs, dum ad summos perueniebatur, qui illam

1. Quam e-
nim ex Asia
gentē in Græ-
ciam non ad-
duxit Xer-
xes?

2. & Artæo
Artachæi
filio.

3. nationa-
tim distribu-
tum effo-
derunt

1 prærupta
præcipitia fos-
sa dupl.

efferebant atque abiiciebant. Qua in re tumuli effossi duplicem laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant. nam quum eandem facerent fossæ mensuram superius in ore quam inferius in fundo, id necesse fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum verò in illa prudentiam suam declauerunt: qui partem quæ sibi contigerat, ita excavauerunt ut os fossæ duplum esset quam ipsam fossam esse oportebat, procedenteque opere assidue illam coarctabant, ut quum ad imum deuentum esset, fossa cæterorum partibus adæquaretur. Est autem hoc loco pratum quoddam, ubi illorum erat & forum & mercatus, quò multum etiam ex Asia frumenti moliti comportabatur. Hanc fossam Xerxes (ut ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit, potentiæ ostentandæ cupidus, ac memoriæ suæ relinquendæ. nam quum liceret nullo negotio naues per isthmum transportare, iussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est ut fossam facerent, quibus fuerat ut flumen Strymonem pontibus iungerent. Ista Xerxes hunc in modum fecit. Comparauit item ad pontem² armaturam,³ sirpi atque albi lini copiam, dato hoc Phœnicibus atque Ægyptiis negotio ut commeatum exercitui comportarent: ne homines neue iumenta quæ ducebantur in Græciam, absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret vndique ex Asia nanibus onerariis & vectoriis. Verùm plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album littus, ut quibusque præceptum erat: alij in Tyrodizam Perinthiorum oram, alij in Doriscum, alij in Eionem, quæ est super Strymonem; alij in Macedoniam. Dum istius imperato sibi tractu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Cræta Cappadociæ. Illuc enim edictum erat ut cunctæ copię cogerentur, quæ per continenter erant cum Xerxe ituræ. In quibus quinquam præfectorum agmen pulcherrimè instructum ducens ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est cognoui. Posteaquam autem trans-

2 ὄπλα hic
vocantur funes
nautici. Gæ. Le
cord. age.

3 ἵππῳ

4 ἵππῳ labo-
rarent ἀμὲν
ἔστι, ἢ ὅτι ἄν-
θρωποι.

173 misso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam
 facto, peruenerunt Celænas, ubi fontes Mæandri existunt;
 & alterius annis non minoris Mæandro, nomine Catara-
 ctæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæan-
 drū. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Mar-
 syæ pellis in utrem formata: quam à Phrygibus fertur A-
 pollo illi detractam suspendisse. In hac vrbe reſidens Py-
 thius Atys filius, vir Lydus omnem regis exercitum atq; i-
 pſum Xerxem magnificentissimo hoſpitiō excepit: ſpo-
 ponditq; ſe pecuniam ei in bellum ſuppeditaturam. Ob
 quam ſponſionem Xerxes eos qui aderant Perſas interro-
 gavit quiſnam eſſet Pythius, & quātum poſſidens, qui hoc
 polliceretur. Illi, rex, inquiūt, hic ille eſt qui Darium patrē
 tuum aurea platano ac vite donauit: quiq; tunc omnium
 hominum diuitis princeps eſt ſecundum te. Hæc vltima
 verba Xerxes admiratus, ſecundo loco percontatus eſt ipſe
 Pythium quantum ei pecuniarum eſſet. Cui ille, Neq; te
 inquit celabo rex, neq; diſſimulabo me ſcire meas ipſius fa-
 cultates: ſed ſciens, proinde exactè recēſebo. Etenim poſt-
 ea quam accepi celerrimè te ad mare Græcum eſſe deſcen-
 ſum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, ſubdu-
 ctā ratione comperi mihi eſſe argenti quidem duo millia
 talentorū, auri verò quadragies centena millia nummūm
 Daricorū, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono do. nam
 mihi ipſi victus ē mancipiis atq; ex agricolis ſuppedit. Hæc
 Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde,
 inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, ne-
 minem adhuc naſtus ſum qui in exercitum meum hoſpi-
 talitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum
 veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret,
 præter te: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate
 proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. ob quæ
 viciffim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum
 te facio: & iſta quadragies centena millia nummūm de
 meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringē-

1 Quum ad
 mare Græciæ
 deſcēdere te
 audiſſem, ſta-
 tim opū me-
 arū rationem
 inire aggreſ-
 ſus ſum. Iam
 tum enim in
 animū indu-
 xeram pecu-
 niam tibi do-
 no dare in bel-
 lum id gerē-
 dum. Subdu-
 ctā igitur ra-
 tione, argen-
 ti quidem ta-
 lenta duo mil-
 lia, auri verò
 myriadas qua-
 dringētas ſta-
 terū Darico-
 rum, ſeptem
 millibus mi-
 nus, habere
 me comperi
 quæ tibi do-
 no dare ſta-
 tui. Mihi au-
 tem victus ex
 mancipiis &
 agricultura
 ſuppedit. *Ex*
End. interpr.

2 Vt tecum
 paria faciam,
 pro hac libe-
 ralitate hoſpi-
 tem te meum
 facio: qua-
 dringētas ve-
 rō myriadas
 nummūm de

meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, vt quadragies centenis millibus
 Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hætenus poſſediſti, poſſideto:
 mementoque talente tempus præſtare. hæc enim te facientem nec in præſens
 nec in futurum poenitebit. *Ex iuſdem End. interpr.*

tz myriades, id est quadragies centena millia, sint imper-
fectæ, sed addito è meis supplemento summa sit solida.
quæque possides, ipse possideto, ac scito semper talem age-
re. nam ita agentem te neque in præsens neque in poste-
rum poenitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus,
perrexit assidue postvire: prætergressusq; urbem Phrygi-
am nomine Anaua, & stagnum ex quo conficitur sal, per-
uenit Colossas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hia-
tum terræ subiens occultitur deinde fere quinq; post stadia
emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Mouens autem
è Colossis exercitus venit ad oppidum Cydra, quod est in
finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque
erectus a Cræso est, indicans literis eos fines. Vbi autem
è Phrygia in Lydiam ventum est, ad diuortia viarum, qua-
rum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenenti-
bus necesse est protinus Mæandrum transire. urbemq; Cal-
latebum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica &
tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, repetit pla-
tanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit,
eamque tuendam viro¹ immortalis delegauit: & ad urbem
Lydorum altero die peruenit. Postquam Sardis aduenit,
principio caduceatores dimisit in Græciam petitem ter-
ram & aquam: edictumque vt cœnas regi instruerent ad
omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem, ² Eo-
rum autem causa mittebat petitem terram & aquam, quia
qui hæc antè Dario petenti non miserant, hos tunc perter-
ritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explo-
rare, caduceatores dimisit. Secundum hæc sese apparabat
tanquam Abydum profecturus, quum interea ij quibus
negotium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Eu-
ropam coniungerent. Est autem Chersonesi in Hellesponto,
Sestum inter & Madytū vrbes, ora salebrosa quæ in mare
procurrit eregione Abydi. Vbi nō lōgo post tempore sub
Xantippo Ariphronis filio Atheniensū duce, Artayctē vi-
rum Persam Sesti præfectū cepere viuū, stipitiq; suffixerūt:
qui in templū etiam Proteilæ quod est in Eleunte addu-
ctus foeminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Aby-
do iungere pontem inchoauere ij quibus hoc munus erat
delegatū: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptij sirpo.
Est au-

¹ De his viris
qui immorta-
les dicebantur,
vide quæ postea
traduntur ab
Herodoto hoc
eodem in libro.
² Desunt hic
aliquot verba
in vulg. edit.
Græcū, quæ Val-
ia addit, ut etiā
in vet. nostris
cod. habentur.

Est autem ex Abydo ad vltiorē continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum iugens adorta tempestas ea omnia dirupit atq; dissoluit. Quod quum audisset Xerxes, indignē ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus pat compedum demitti. Jam verò audiui misisse quoq; cum his etiam qui stigmata Hellesponto inuterent. Certē mandauit vt colaphos Hellesponto inuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hāc tibi irrogat poenam, quod eunā lāstisti, qui de te nihil malē meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis nolīve, transmittet: meritoq; nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amare flumini. Hac poena mare Xerxes plēni iussit, atq; eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerunt ij quibus hęc ingrata merces proposita erat. At alij architecti qui alios fecerunt, hoc modo iunxerūt: Biremes triremesque trecentas sexaginta Euxinum versus Pontum composuerunt: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Pontum quidem transversas, Hellesponto autem secundum defluxum, vt stabiliret funes armamentorum. Quibus compositis, prægrandes ancoras demiserunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum causā qui extrinsecus spirant: partim ab altero contra vesperum & Ægeum, euri & austri causā: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes transitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Pontu nauigare posset. His actis: contenderunt a terra armamenta contrahentes machinamentis ligneis, non iā separatim vtraq; sed bina ex albo lino hinc, quaterna è biblo illinc. Quorum quidē retinaculorū crassitudo hęc erat & species: sed proportionē linea robustiora erāt, quorū cubitus talentū pendeat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorū distullos & ad latitudinē ratis adæquatos apertè instrauerūt super armamenta intentā. Hos vbi gradatim disposuerūt, tū verò rursum desuper innexuerūt. Quod posteaquā fecere, materiā attulerunt concinneq; imposuerunt, deinde super materiā aggerem coportarunt: quo iniecto, sepem hinc atq; hinc, ne maris aspectu iumenta & equi terrerētur, prætenderūt. Perfectis istis quę ad pōtes pertinet, & itē circa Athon aggeribus ad fauces foissæ propter

æstuaria maris, ne ipsa fauces alvei obstruerentur: Xerxes
 nuntiato sibi prorsus alueo absoluto, Sardibus ubi hyber-
 nauerat, ineunte vere instructo cum exercitu profectus est
 Abydum versus. cui mouenti sol suam in cælo sedem re-
 linquens apparere desit, cum nulla: nubes, verum serenissi-
 mus aer esset: & pro die nox exiit. Id animaduertenti quâ
 cura incessisset percontandi Magos quid ostentum id veller
 portendere, illi responderunt, deum significare Græcis ci-
 uitatû defectum: quod dicerent solem, Græcorum: lunam,
 ipsorum esse præsidē: Ea re audita, Xerxes maiorem in mo-
 dum lætatus ire pergebat. Quæ procedentem adiens Py-
 thius Lydus cælesti ostento perterritus, elato animo pro-
 pter munera his verbis alloquutus est, Domine, indulge-
 bisne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu,
 sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius il-
 lum quam petebat petiturû ratus se indulturum respondit,
 & ut peteret proloqui iussit. Pythius ubi hoc audiuit, sum-
 pta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos
 omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam:
 horum vni tu quæso rex, misertus mei qui huc processî æ-
 tatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natus est maximus:
 ut & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vnâ
 ducas. Ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris.
 Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Ho-
 mo improbe, tunc, quum ego ipse in expeditionē eam ad-
 uersus Græciā, filiosq; meos & fratres domesticos & ami-
 cos ducam, ausus es mentionem filij tui facere, qui meus es
 seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me co-
 mitari: Probè nunc discito hoc, animum in hominum ha-
 bitare auribus. Qui bene audit, eius corpus voluntate
 perfunditur: qui verò malè, is exacerbatur. Tu itaq; quum
 bene fecisti, & alia eiusdem generis promissisti, non gloria-
 ris te supergressum esse regem munificentia: postea verò
 quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro
 merito, sed minora quàm pro merito accipies. nam te &
 quatuor liberos liberant tua munera: vnus autem quem
 præcipuè complecteris, damno mulctabere. Hæc quâ re-
 spondisset, subito imperauit iis quibus delegatum erat ista
 exequi, ut maximum natu filiorum Pythij inuentum di-
 scinde-

1 Qui quum
 bona audie-
 rit voluptate
 corpus im-
 plet: quû his
 diuersa, mo-
 lestia affici-
 tur. Ita Erasmus.

scinderent medium: eiusq; discissi dimidium ad dexteram
 viæ, & dimidium ad sinistram disponent, & illac transi-
 ret exercitus. Hoc illi ubi exequuti sunt illac exercitus per-
 transiit. In quo præcedebant ij qui sarcinas portabant &
 impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non di-
 stinctæ, sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium ex-
 ercitus. Post has intercedebat interuallum: neq; enim cum
 rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Per-
 sis omnibus delecti: secundum hos totidē hastati, & ij de-
 lecti ex omnibus, vertis deorsum in terrā spiculis. Post hos
 equi decem quam pulcherrimè ornati, qui Nisæi dicun-
 tur ideo sic dicti, quòd est ingens Medicæ regionis campus
 nomine Nisæus qui grandes fert equos. Hos decem equos
 sequebatur sacer Iouis curtus, quem octo equi albi trahē-
 bant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingreditus ha-
 benas tenebat. hanc enim sellam nemo mortaliū inscen-
 dit. Post quem ipse Xerxes vehebatur curru equorum Ni-
 sæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi,
 Otanis filio, viri Persæ. Hunc quidem in modum Sardibus
 processit Xerxes: sed è curru, quoties ratio exigebat, in es-
 sedum transcendebat. Eum sequebantur hastati Persarum
 optimi ac nobilissimi mille è more pila gestantes. Post hos
 alius delectus equitatus mille Persarum. Dehinc è cæteris
 Persis decem millia peditum delecta, quorū mille in lan-
 175 ceis pro coronis gestabant mala punica argentea: gere-
 bant item aurea ij qui in terram versus spectantia spicula
 habebant: etiam mala, ij qui Xerxem proximè sequeban-
 tur. Hæc decem millia ordine subsequebatur equitatus è
 decem millibus Persarum. Relicta post hos duorum sta-
 diorum intercapedine, mox ibat cætera multitudo pro-
 miscua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum &
 regionem Myliam: a Caico autem à læua habēs montem
 Canen, per Atarnem ad urbē Carinam. Ab hac per Cam-
 pum Thebanum urbem Atramyttium & Antandrum Pe-
 lasgidē prætergrediens, & Idam ad sinistram manū strin-
 gens, ad terram Iliensem peruenit, cui primum sub Ida no-
 ctem agenti tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures
 ex eo exercitu occiderūt. Deinde ad Scamandrum est ven-

B iij

gestabant. Potest οὐν ἐκ ληοῦ verti etiam includebant, vel circumcingebant.

illac in vulg.
 quid edit. non
 habetur: sed in
 vet. cod. legun-
 tur hoc modo,
 μετα δὲ, αἰχ-
 μωφοὶ καὶ χιλι-
 οί, καὶ ὅτοι ἐκ
 πάντων ἀπο-
 λυγμένοι.

Hæc autem li-
 brariorum cul-
 pa fuisse omis-
 sa (quorum oculos
 ea subterfuge-
 rint quæ sunt a
 priore ἀπολυ-
 γμένοι vsq;
 ad posterius) ex
 sequentibus ap-
 paret, ubi hæc
 enumeratio re-
 petitur.

2. sacri equi
 dec.

3. Fortasse Val-
 la aliter scriptū
 reliquit.

In fine pag. præ-
 ced. pro Argen-
 tea legendum
 aurea, ex no-

stru exempl. ex
 quibus etiā se-
 qui hæc debet,
 & cæteros
 interclude-

bant: Nouem
 autem milia
 quæ ab his in-
 tercludeban-
 tur, argentea
 mala punica

tū qui fluuiorū omniū erat primus, ex quo iter ē Sardibus fieri cœptū est. Hūc profluentē sua aqua destituit, nec hominibus iumētisq; potantibus suffecit. Eō Xerxes postquā peruenit, Priami Pergamum adscendit, loci visendi cupidus. Quod vbi contempletus est, & singula quęque eorum audiuit, Minerę Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis, terror per noctem exercitum inuasit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua stringentes Rhœtion urbem, & Ophryneon, & Dardanon, quę Abydo contermina est: à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi incescit cupido omnem exercitū oculis subiiciendi, itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussū ē candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat litus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intueretur, subiit eum cupiditas spectandi nauale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonij vicere, voluptatem Xerxes cepit, cū certaminis tum copiarū spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum nauibus obductum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse iactauit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primò liberè dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuersa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti. qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quā brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio: quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, viuendo miserabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominum adeo felix exitit, neque horum neque aliorum, cui non crebrò, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam viuendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque ut quum brevis sit, tamen per longa videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumno-
sa vitæ, quam deus dulci gustu aspergens, ob id inuidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit: quoniam humanæ vitæ conditio talis est qualem tu exponis,

De humana
vita quæ ta-
lis est qualem
tu esse disse-
ris, verba fac-
te designamus.

20 eam commemorare supersedeamus: neq; tristium facia-
 21 mus mentionem, quum iucunda in manibus habeamus.
 22 Hoc mihi potius ediscere: nui tibi ita evidens in somnij vi-
 23 sio fuisse oblata, perstare ne adhuc in priore sententia, dis-
 24 suadeas mihi aduersus Graciam bellum: an in ea perstite-
 25 restagedum aperte hoc mihi dicito. Ei respōdens Artaba-
 26 nus, Visio inquit, rex, quæ in somnis obiecta est, ad votum
 27 succedat amborum: ego tamē adhuc metuo, & adeo me-
 28 tu perculsus sum, vt non sim apud me. Nam mecum repu-
 29 tans, cum alia multa, tum verò duo, & ea omnium maxi-
 30 ma, video tibi esse hostilissima. Ad hæc Xerxes, 'Demo-
 31 nie virorum, inquit, quæ nā ista ais mihi hostilissima esse:
 32 vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non
 33 satis copiosū? terrestriū exercitus, quasi multo numero-
 34 sior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tanquam
 35 illorum classe inferior? an hæc ambo: Nam si ob hoc im-
 36 becilliores tibi videtur nostræ res, celerrimē alterum quis
 37 exercitum compararet. Respondit Artabanus, Neque
 38 hunc rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit men-
 39 tis compos, neque hanc nauium multitudinem, ' etiam si
 40 plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo ho-
 41 stiliora, ea verò hæc sunt, terra & mare. neq; enim vsquam
 42 maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente
 43 tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusque ad eam
 44 tutandam: neque verò vnum tibi portum esse oportet, sed
 45 vniuersam continentem esse portum, quò se recipiant na-
 46 ues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige
 47 homines in arbitrio fortuitarum, non fortuita in arbitrio
 48 hominum esse. E duobus vno exposito, pergam dicere al-
 49 terum: Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior,
 50 si nihil obstitit quò longius processeris, assiduē ulterio-
 51 ra succipiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerendæ
 52 satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem
 53 maiori in tempore regionem, famem esse allaturam. At
 54 vir ita demum fuerit optimus, si in deliberando quidem, o-
 55 minem rem quamcunq; pati possit, reputans extimescat, in
 56 re autē agēda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit me-
 57 rito tu quidem horum singula commemorasti: tamen non
 58 est vt omnia reformides, omniaq; peræquē consideres. Nā

1 O miserrime hominū.
 Sic Bud. in si-
 mili loca inter-
 pret.

2 Quod si ma-
 iorem nume-
 rum coegeris
 duo illa quæ
 dico, multo
 etiam hosti-
 liora futura
 sunt. Sunt au-
 tem illa duo,
 terra & mare.
 3 sed circum
 vniuersam cō-
 tinentem in
 quam tendis.

1 non ostendas quid firmum sit, vel tutum.

2 Hoc inquam perinde est.

3 aut non videntes istis sententiis, alios suaforestales habuissent.

Id est, Aut si hac non fuisset eorum sententia sed aliorum fuisset, quorum consilium sequeretur. Valla autem negatiua particula locum mutat, & Sententia vii, more Graeco dixit.

4 at meum admittite consilium. vel, Meum saltem adm. conf.

si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere ut quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui contraria istis dicat. Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quomodo res Persica potentia processit: quomodo nunquam progressam videres, si ij qui ante me exitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vti fuissent: aut videntes istis sententiis, non alios suaforestales habuissent: nunc pericula contemnentes, tanto opere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volunt. Quare nos illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam usquam neque famem neque rem tristem passi. nam & comeatus astatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Post hæc Artabanus, Quandoquidem inquit, non finis ullam rem formidari. & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negotiis in longius extrahi orationem: Cyrus Cambyse genitus omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolin suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: si iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris qui lones me

20 tuis ne immutentur: quorum maximum habemus com-
 21 militium: quorum & tu testis es, & alij qui sub Dario ad-
 22 uersus Scythas militauerunt, quum in eorum esse pote-
 23 state situm vniuersas Persarum copias, & perdere & serua-
 24 re, fidem tamen iustitiamque praestitisse, ne quicquam
 25 nos laesisset. Præterea quum liberos suos atque uxores in
 26 nostra terra reliquerint, non est causa cur eos aliquid re-
 27 rum nouarum moliri suspicemur. Quare ne hoc quidem
 28 extimescas, sed bonum habens animum, tutare meam
 29 domum atque tyrānidem, tibi enim soli ego sceptrum mea
 30 permitto. Hæc loquutus Xerxes, Artabanum Susa dimi-
 31 sit, iterumque illustrissimos quosque Persarum accersit.
 32 Qui postea quum per ætō suere, his eos verbis alloquutus
 33 est, Persæ, ego vos quorum opera mihi opus est, contra-
 34 xi, ut viri præstantes existatis, ne res hætenus gestas à
 35 Persis magnas præclarasque dedecoretis, sed cum singuli,
 36 tum vniuersi exhibeamus nos alacres. commune enim
 37 hoc hominibus bonum est, strenuos esse. Ea que de re vos
 38 censui præmonendos ad bellum constanter tolerandum.
 39 nam (ut ego audio) aduersus viros egregios tēdimus, quos
 40 si superauerimus nullus vnquam nobis alius exercitus ob-
 41 stabit. Nunc igitur deos præfides terræ Persidis precati,
 42 transeamus. Ac eodem quidem die sese ad transeundum
 43 parauerunt. Postero autem tantisper morati sunt, dum so-
 44 lem exorientem cernerent, omnifarios odores in ponti-
 45 bus congerentes, ac myrto iter consternentes. Vbi sol ex-
 46 ortus est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud so-
 47 lem vota concepit, ne quid sibi aduersi contingeret, quo
 48 prius desisteret Europam subigere, quam ad illius termi-
 49 nos peruenisset. Hæc precatus, phialam in Hellespontum
 50 abiecit, aureumque craterem, ac gladium Persicum, quem
 51 acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non pos-
 52 sum, vtrum soli dedicans gladium dimiserit in pelagus:
 53 an Hellespontū, quod eum flagellasse poeniteret, in com-
 54 pensationem gladio donauerit. His actis, per alterum
 55 pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equi-
 56 tatusque transiit: per alterum, qui vergebat in Ægeum,
 57 iumenta atque seruitia: præcedentibus decem milibus
 58 Persarum, coronatis omnibus quos promiscuus omnium

1 quorum (id est quorum fides) maximum habemus documentū, his in rebus quare & tu testis es, & alij. Quæ maximum nobis sua fidei documentum dederunt in istis rebus. &c.

2 Ego vos Persæ coegi, à vobis hæc requirēs, ut fortiter (vel strenue) vos geratis,

3 alacriter operamur. Ad id. n. concedim? quod communem omnibus utilitatem afferet. Ideo autem vos ut grauiter militibus præmoneo, quod viros aduersus quos tendimus, bellicosos esse audiam. Quos si superauer.

4 Illis decem mil. quorum videlicet sacra sua paulo antea mēto. Sic in sequen. Illi equites, & illi equi sacri, & illi sacer curru, & illi hastati, & illi mille equites, & illi alij exercitus.

et post quos
alter ille exer-
citus nauesque
simul ad vi-
am.

3 Eandem vo-
cem, videlicet
ἐὺν ὁπλῶν
quam hic male
interpretatur
Coniunctura di-
scutendum, fla-
sim post bene
vertit, Facile
ad concessan-
dum id est, Cu-
ius significatio-
nem conuincere,
vel coniectura
assequi, facile
erat.

nationum sequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inse-
quenti autem primi transire equites, quique spicula de-
orsum versa gestabant, & hi etiam coronati, dehinc equi
sacri, ac sacer currus, tum ipse Xerxes. post hausti, & mille
equites, & praeterea alius exercitus, quinetiam naues pa-
riter ad vltiora litora agebantur. quāquam audiui po-
stremum omnium pertransisse regem. Xerxes, postea-
quam in Europam traiecit, conspicabatur exercitum sub
verberibus transeuntem. Transiuit autem eius exercitus
(septem per dies totidemque noctes nullo tempore inter-
misso. Ibi iam transgresso Hellespontum Xerxe, fertur
quidam vir Hellespontius dixisse, O Iupiter, quidnam tu
sub specie viri Peris, & accepto Xerxis pro Iouis nomine,
Graciam ē sedibus suis exturbare vis omnes homines du-
cens, quum etiam citra hoc ubi id facere liceret? Trans-
gressis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium
oblatum est, quod Xerxes nihili fecit, etsi coniectura dis-
cutiendum. siquidem equa leporem enixa est. quod facile
erat ad coniectandum: fore enim ut Xerxes exercitum ad-
uersus Graciam cum maximo strepitu & ambiciosissime
duceret, rursusque pro seipso sollicitus, ad eundem locum
fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sar-
dibus fore exhibitum est. mula enim mulum edidit an-
cipia genitalia habentem, maris & foeminae, sed maris su-
periora. Quorum prodigiorum vtrunque pro nihilo ha-
bens, ire pergebat, comitantibus cum terrestribus copiis,
nauticis extra Hellespontum nauigantibus, ac terram le-
gentibus, & ē diuerso atque terrestres agentibus. nam isti
quidem vespere versus ad promontorium Sarpedonis
nauigabant: quō quum peruenissent, iussi erant perma-
nere: illi verō ad auroram & solis exortum iter faciebant
per Chersonesum, dextrorsum habentes sepulchrum Hel-
les filiae Athamantis, sinistrorsum Cardiam urbem, per
mediam oppidi cui nomen est Agora, id est forum. Illinc
deflectētibz ad sinum nomine Melana, hoc est nigrum, flu-
uius cui idem est nomen, non suffecit, sed alucum suum
deseruit. Hoc fluuiō transmissō à quo sinus hic cognomi-
natur, vespere versus contenderunt, & non urbem Æo-
lidem & lacum Stenonidem praetereuntes, dum ad Do-
riscon

riscon peruentum est. Est autem Doriscus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quem grande flumē Hebrus interfluit: vbi extructus est is murus qui Doriscus appellabatur, in quo Persarum erat præsidium a Dario iam inde impositum, quum Scythi inferebat bellū. Quum igitur locus digerēdis recēdendisq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita sibi faciendum putauit: Eius iussu nauarchi, quū cō appulissent, omnes naues ad littus Dorisco contiguum receperunt. vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona sitæ sunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontoriū, qui locus quōdam fuerat Ciconum. In hoc littus appulsā classem ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant respira- uere Xerxes autē per hoc tempus apud Doriscō lustrabat exercitum. Equidē quantum singuli præbuerint copiarū, pro certo affirmare non possum: quoniam à nullis prius hominibus id refertur: cōstat autē terrestrium copiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, *id est decies septies centena millia*. Quorū numerum hoc modo inie- runt: Cōtraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *que sunt decem millia*: qua coarctata quammaximē poterāt, circumūm extrinsecus descripserunt loco circumscripto: e- missa q; illinc myriade, sepem circumdederūt, catenus ex- citantes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere a- liam subinde atq; aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumerauerunt: connumeratos autē, nationa- tim digesserunt. Ex quibus qui militabant, hi erant, Persę, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis squamis è ferro cōsertas in similitudinem piscium: femo- ralia circa crura: p clypeis gerra, *id est cetra*, pharetris sub- ter pendētibus: hastas breues, arcus grādes, sagittas arun- dineas. Ad dextrum femur, pugiones è balteo suspēsos. Hi ducē habebant Otanem patrem Amastris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autē quōdam Persæ à Græcis Cephe- nes: à se verò ipsis atq; ab accolis, Artæi: verū posteaquā Persęus Danaes & Iouis filius ad Cepheū Beli filium com- meauit, & Andromedam eius filiā duxit vxorē, sustulit ex ea filiū quē Persēm appellauit, eumq; illic reliquit: a quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomē sortiti sunt

1 Anaphes

2 non facili
explicatur: vol.
Quem explica-
re ut describe-
re difficile fue-
rit.

Perſæ. Medi eodem ornatu inſtructi militabant. nam hæc armatura Medica eſt, non Perſica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arij: ſed ubi ad eos conſeſſit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipſi nomen. Ita de ſeipſis Medi commemorant. Ciſſij in militia cætero ornatu ut Perſæ ſunt armati, ſed pro pileis mitras ſerunt. Eis præerat Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Perſica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui poſtea Babylonis procurator fuit. Aſſyrij autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo conſertas, non facile penetrabiles: clypeos autem, haſtas, pugiones Aegyptiacis adſimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Iſti à Græcis Syrij vocabantur, ſed à barbaris Aſſyrij ſunt vocati (inter quos Chaldæi ſunt) iis præerat Hortaſpes Artachæi filius. Baſtrij capitis ornatu in acie ſimillimo illi Medico muniti erant, ſed more gentis, arundineis arcubus & haſtis breuibus. Sacæ, qui Scythæ ſunt, criſtatas in capitibus caſſides geſtabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum ſint Scythæ Amyrgij, Sacas appellabant, quod cunctos Scythas Perſæ Sacas appellant. Baſtriis & Sacis præerat Hyſtaſpes Darij filius & Atorſæ Cyri filia. Indi veſtiti erant amiſtu è lignis conſecto: arcus arundineos geſtabant, itemque arundineas ſagittas ferro præfixas: ita inſtructi Indi, erant ſub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arij Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodum Baſtrij. Iis præerat Siſamnes Hydarnis filius. Parthi & Choraſinij & Sogdi & Gandarij & Dadicæ eandem in acie quam Baſtrij armaturam geſtabant. quorum Parthis & Choraſiniis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandaris & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caſpij, ſifyris, quod eſt genus penulæ, induti, arcus gætili more arundineos geſtabant & acinaces, ducem ſui agminis habentes Ariomardum Artyphij germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligasque genuum

num tenuis extentas: arma habebant arcus lanceasque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipsi Sisyas ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Attrayntes Itramitis filius. Vtij & Myci & Parycanij eodem quo Pactyes modo armati erant. sub his ducibus: Vtij quidem & Myci, sub Arsamene Darij filio: Paricanij vero sub Siromitre OEbazi filio. Arabes succincti erant ziras *amiculi genus*, arcusque recurvos habilesque gestabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine sagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato, quo sigilla sculpunt: præterea hastas capreae cornu præfixas, in modum spiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arsamenes Darij filius & Artystonæ Cyri filia: quam Darius ex vxoribus maximè adamans, ¹ cum calari ex auro tunica effinxit. Arsamenes quidem Æthiopibus qui sunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ij autem Æthiopes qui sunt ab ortu solis, (nam bifariam militabant) censebuntur cum Indis, specie nihil admodum à cæteris differentes, sed sono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu solis sunt, ² promissos crines: qui ex Libya, crispissimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Asia erant, pleraque arma quæ Indi gestabant, pellesque frontium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, ut ipsæ iubæ pro cristis essent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iere, ac iaculis præuistis, duce Masange Aorizi filio. Paphlagonες autem capitibus gerebant compactiles cassides, scuta exigua, hastas haud longas, præterea iacula, pugionesque, pedibus ³ caligas more gentis ad media crura subtentas. Eandem quam Paphlagonες armaturam gestabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Isti autem Syri à Persis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Maucenorum dux erat Dotus Megasidis filius: Mariandy-

¹ imaginē eius ex auro solido compactam habuit.

² rectos crines:

³ calceo patrio more ad media crura extensos

norum & Libyum & Syrorum, Gobryas Darij filius, & Astysionæ. Phryges autem proximam Paphlogonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tamdiu vocati sunt Bryges quandiu Europæi fuerunt, Macedonum accolæ: transgressi autem in Asiam, unâ cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenij Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utriusque præerat Artochmes, qui Darij filiam in matrimonio habebat. Lydi proximè ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: pristinoque nomine sublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Mysi super capita gemulas galeas ferebant, scutula quoque ac præusta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utriusque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem confixit. Thraces è pelle vulpina cassides gestabant, tunicis induti, & insuper circumdati variis sagulis, pedibus ac tibibus indutis caligæ pellibus hinnulorum: ferètes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Isti transgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appellati (ut ipsi aiunt) Strymonij, quod Strymonem accolerent: a suisque sedibus exacti à Teucris & Mytis. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bagasaces Artabani filius, gestantibus breuia è corio scuta, & bina singulis: vetula ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex ære factas aures bouis & cornua, impositis etiam cristis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos viros est. Cabelees Meones (qui Lasiinij vocantur) eundem cultum gestabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Baddres Hyftanis filius. Moschi ligneas circa capita cassides gerebant, scutaque ac hastilia breuia, sed longa in hastilibus spicula. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Mosynœci, quos hi regabant: Moschos & Tibarenos Arionardus Darij filius, & Parmyis filij Smerdis filia: Cyri: Macrones & Mosynœcos

è crudo bo-
 ni: tetgore;
 ut paulo post
 vertit eandem
 vocem.

a venabula
 Lycij operis,

eos Artayctes|Chorasmi filius, qui Sesti in Helle-
 to præses erat. Mares in capitibus ligneas galeas ge-
 rebant, scutulaque è crudo bouis tergo, atque lanceo-
 las, præterea machæras. Præerat autem maribus & Col-
 chis Pherendates Theaspis filius. Alarodij & Saspires
 eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Masistio Si-
 rometris filio. Insulanæ gentes, quæ rubro è mari lequ-
 tæ sunt ex iis insulis ad quas transportare rex solet quos è
 suis locis summouet, gerebant proxima Medis & vesti-
 menta & arma, quibus præerat Mardones Bagæi filius,
 qui apud Mycalem dux secundo post anno in pugna op-
 petiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex
 quibus constabat pedester exercitus: quibus ij præerant
 qui commemorati sunt, quiq. ordinabant milites connu-
 merauerantque, & chiliarchas, *id est tribunos qui mille.* &
 myriarchas, *id est, qui decem millibus præstant,* delegerant.
 nam myriarchæ centuriones decanosq. creauerant. Erant
 & alij agminum & gentium prætores: verum ij qui nomi-
 nati sunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus
 imperatores erant, Mardonius Gobria filius, & Tirintarch-
 mes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Græciæ in-
 ferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum
 Darij filij, Xerxis patruces: & Masistes Dario & Atossa ge-
 nitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi e-
 rant imperatores omnium pedestrium copiarum, præter
 illa delecta Persarum decem millia, quibus præerat Hydar-
 nes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc,
 quod si quis eorum aut nece aut morbo numerum immi-
 nueret, alius sufficiebatur: nec vnquam plures erant pau-
 cioresve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu de-
 cori, & iidem præstantissimi omnium, vt dictum est: & præ-
 terea immenso auro conficiui, ducentes vnâ carrucas
 cum pallacis ac familia permulta eaque bellè ornata: nec
 non camelos ac iumenta, præter cæteros milites, quæ
 commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes,
 sed nō omnes habebant equos, verum hæ solæ: Persæ, qui
 eadem erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod qui-
 dam gestabant in capitibus opera ex ære ferroq. ductilia.
 Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartij appel-

i Mares in ca-
 pitibus quæ
 galeas more
 panno texti-
 les (vel nexica)
 gestabant, cy-
 peos aut pat-
 uos pellice-
 os, & iacula.
 Colchi in ca-
 pitibus ligna-

lantur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neque ferream assueti ferre, præter pugiones, vêtēs reste è viminibus confecta, qua freti in prælium eunt. Est autem prælium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congregientes iniiciunt eas restes in summo habêtes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueari conficiuntur. Talis horum pugna est, iidem-que inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissij. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrij eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspij. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: currum autem hi cuncti erant agitadores. Caspij quoque & Paricani iidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernecitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitq; numerus equitum, octo miryades, *id est octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alij quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus cõsternaretur, equis camelos non tolerantibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filij Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatē incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improviseo deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem euomit, nactusq; est morbum qui in phthisin, *id est tabem*, euasit. Equo autem à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille iusserat: Abducto namq; in eum locum ubi dominum strauerat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est. Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas

1 septem

Græca-

Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carentibus, cumque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi maritimam Syriam habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autem scuta magnis vmbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes. eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum isti armati erant. Cyprij autem centum quinquaginta naues præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabāt, cætera vt Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenientibus, partim ab Arcadia, partim à Cithno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprij aiunt. Cilices, centum naues. hi circa capita ferebant gētiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, lanceis vestibis induti: bina singuli iacula gestantes, & ensē machærae Ægyptiacæ perlimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylij, triginta naues, Græcanicis armis ornati, qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia disiecti fuerant. Lycij præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisq; armati: arcubus quoq; è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atq; iaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quin etiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Teramilia nominati, sed à Lyco viro Athenienti Pandionis filio, Lycij fuerunt cognominati. Diores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vt è Pelopōneso propagati. Cares, septuaginta naues, cætera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. quos prius appellatos fuisse Hæetines, in superioribus libris dictum est. Iones, centum naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Peloponneso regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentum Danaï & Xuthij in Peloponnesum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelasgi Ægialces, id est litorales, sed ab Ione Xuthi filio, Iones sunt appellati.

Hi autē qui
(id est, quo no-
mine) prius vo-
cati fuerint.
in superiori-
bus. Hic autē
ridicule fecit po-
pu-los ex voca-
bulo omnes.
vt supra, pag.
17. ex nomine
Ἰωνες popu-
los Ἰεσόνες son-
ant.

Insulanī, naues decem & septem, armati vt Græci: & ipsi Pelasgica gens, sed mox Ionica, ob eandem causam ob quam & duodecim oppida sunt Ionica ab Atheniensibus appellata. Æoles, sexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelasgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Hellespontij, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes custodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Persæ & Medi & Sacæ, quarum velocissimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optimas Sidonij. Harum singulis, & item pedestribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio historię non exigit necessario) non faciam mentionem. Neque enim singulorum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vires, tot duces extitere: sed nō vt ductores, verūm vt serui (quemadmodum alij qui ducebantur in militiam) venerunt: quoniam duces penes quos summa imperij erat, vt singularum gentium principes, quānam eorum Persæ fuerint, à me commemoratum est.

Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darij, & Prexalpes Aspathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darij filius. Ionica quidem classi & Caria Ariabignes, ex Dario & filia Gobria genitus: Ægyptiaca autem Achæmenes, Xerxis ex utroque parente germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorū, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *que equos vehunt* contracta constas ad trium millium peruenisse. Eorum autem qui in classe erant, secundum duces, illustrissimi fuere, Sidonius Tetramnestus Allefi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus, Arbali, & Cilix Syennesis Oromedontis, & Lycius Cyberniscus Sica filius. Cyprij autē, Gortus Cheris, & Timonax Timagoræ filius. Carum verō Histiaus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damasthymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere supersedeo, tanquā non necesse habens. Verūm Artemisii præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionē aduersus Græciam sequutę: quę defuncto viro, ac pupilli filij tyrannide

Eadem obtinens, nulla adacta necessitate, sed præstantia ani-
 mi atq; virilitate in militiâ concessit. Nomen ei erat Ar-
 temisia, Lygdamis filij, paternum genus ex Halicarnasso,
 maternum e Creta. Imperans hæc Halicarnasseis, & Cois,
 & Nilyriis, & Calydoniis, quinque cum nauibus venit omni
 copia instructis. atq; post Sidonias hæc naues fuerunt illu-
 strissimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes socios
 sententias dixit. Quas ciuitates recensui sub illius imperio
 fuisse, earum vniuersam gentem annuo Doricam esse, Ha-
 licarnasseorum quidem Træzeniam, cæterorum autem
 Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. Xerxes inito
 copiarum numero, militibus instructis, concupiuit illos
 lustrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque in-
 scenso curru singulas nationes lustrans, quænam essent
 percontabatur: quarum professionem scribæ excipiebant,
 donec ad extremos equitum peditumque peruentum est.
 Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes e curru
 in nauim Sidoniam transcendit: residensque sub auro ta-
 bernaculo, præteruehensque nauium proræ, sciscitaba-
 tur de singulis itidem, vt de terrestri exercitu fecerat, de-
 scribi que iubebat. Enimvero nauarchi productas à litore
 quatuor ferè iugerum spatio naues stabilierant, conuersis
 à terra prors, & in vnâ frontem digestis, epibatis quo-
 que, id est propugnatoribus, tãquam ad bellum armatis: quos
 Xerxes inter proræ & litus nauigans conspiciabatur. Vbi
 autem & classem lustrauit, egressus nauis accersit Demara-
 tum Aristonis filium, comitem huius aduersus Græciam
 expeditionis, ei que accersito ita inquit, Demarate, iuuat nunc
 me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non
 ex minima ciuitate, vt audio tam ex te, quam ex aliis Græ-
 cis qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi
 expone, nunquid Græci sustinebunt manus contra me le-
 uare. nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci accer-
 teri mortales qui ad hesperum incolunt, si congregaren-
 tur, pates essent nostris armis, nec me inuadentem expecta-
 rent: quum non sint inter se cõcordes. Libet tamẽ mihi abs
 te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. De-
 maratus autẽ excipiens, Vtra, inquit, apud te rex vtar? veri-
 tate ne an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neq;

qui me allo-
 quuntur: vel,
 Quibus cum mihi
 sermo est.
 2. ad occidentem

3 ea dicentem
ob quæ nemo
à te postea
mendacij con-
vincetur; vel
arguetur. Re-
linquitur autē
pendens senten-
tia, ut suban-
diatur, ita res
se habet, vel,
Audi.
4 propulsa

3 Tantilla
4 Nā si mo-
re nostro vni
parerēt, illius
metu strenui
magis quàm
pro sua natu-
ra reddi pos-
sent, & ver-
beribus ada-
cti adorerēt
plures quàm
ipsi essent: at
nunc quū so-
lute ac libere
vivant, horū
certe neutrum
fecerint.

enim sibi ob id eum minus iucundum fore quàm antea fu-
isset. Hoc ubi Demaratus audiuit, Quoniā, inquit, me iu-
bes rex omnino veritatem proloqui, ea dicam quæ nemo
nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper qui-
dem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapi-
entia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia,
& paupertatem² tuetur & dominatum. Ita laudo quidem
omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed
non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmonis
solis. Iam primum nego fieri posse ut tuam orationem ad-
mittant, afferentem Græciæ seruitutē: deinde *anno* ven-
turos tibi obuiam ad pugnandum, etiam si cæteri Græci o-
mnes sentiant tecum. Neq; verò de numero eorum quæ-
ras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu
eorum mille fuerint, ij tecum congregientur: & item siue
pauciores siue plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato
cachinno inquit, Demarate, quòdnam extulisti verbum?
mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? A-
gedum, dic mihi, nōne te ipsum ais istorum virorum fu-
isse regem? vísne igitur sine mora tu cum decē viris dimi-
care? Quòd si vestri populares omnes tales sunt quales tu
prædicas, profectò secundū vestra instituta debes tu, qui
illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorū: qui si
denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco ut viginti
sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si ta-
les sunt illi ac³ tanta statura qualis quantusque tu, ac cæte-
ri Græci qui in colloquium meum venerunt, videre ne
quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque fa-
ciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde
fieri queat ut mille aut decem millia atque quinquaginta
millia hominum, qui præsertim sint omnes liberi, nec v-
nius imperio subiecti, tanto exercitui obsisterent: quum
simus nos plures quàm milleni ad singulos eorum, si fue-
rint quinq; millia. ⁴ Nam sub vno (quemadmodum apud
nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contra suam
ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique verbe-
ribus, vel pauciores aduersus plures eūt: iidem remisso li-
bero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. A deo opinor
Græcos etiam pares numero Persis, a græcum eis solis cer-
turos

20 turos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum
 21 non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis mei satel-
 22 litibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quo-
 23 rum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, in-
 24 telligebam, inquit, rex ab initio me vera dicentem, non
 25 iucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima
 26 coegisti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quan-
 27 quam ipse optimè intelligis quantopere nunc illos ego a-
 28 mem, qui me honore & dignatione paterna exutum, ex-
 29 torrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exce-
 30 ptum, victu ac domicilio donavit. Quare non est credibi-
 31 le virum prudentem respuere benevolentiam explora-
 32 tam, sed maximè observare. Ego autem neque cum de-
 33 cem promittam me posse dimicare, neque cum duobus:
 34 ac ne singulari quidem certamine volens certaverim. At
 35 si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libèris-
 36 simè cum vno quolibet istorum hominum dimicarem,
 37 qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis
 38 Græcorum. Etenim Lacedæmonij pugnando cum singu-
 39 lis, non sunt illi quidem cæteris deteriores viris: at con-
 40 ferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet
 41 sint liberi, non tamen sunt vsquequaq; liberi: quippe qui-
 42 bus præest domina lex, quâ multo magis metuunt quam
 43 tui te. Faciunt ergo quæcunq; illa cogit. cogit autem idem
 44 semper, vetans semper eos ex acie fugere quantumvis ho-
 45 minum multitudinem: sed iubens vt ordinem non dese-
 46 rentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, si ti-
 47 bi blaterare videor, volo posthac in cæteris silentium age-
 48 re. Hactenus loquutus sum coactus: tibi verò ex sententia
 contingat, rex. Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum
 versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter homi-
 nem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Dorisco præ-
 fecit prætorem Mascamen Megadoftis filium, amoto eo
 quem Darius præfecerat, ire cum exercitu aduersus Græ-
 ciam pergit. Huic Mascami, quem illic reliquit Xerxes,
 vni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos
 aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: &
 item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante
 hanc expeditionem in Thracia & vbique in Hellesponto

1 hastatis, &
 & ipsa antea
 est interpre-
 tatum.

† At Mascamen hūc qui apud Doriscū erat, nulli eiicere potuerunt, multis lit. et id conatū.

** Paus. Boen vocat, 243-44. &*

† Hec nomina lacu saminia sunt Græci, quia λίμνη ἰς τὸ σάμινος γένος. Idē ē in seq. obijctum.

prætores fuerant, qui omnes post eandem expeditionem à Græcis eiecti sunt & à Thracia & ex Hellesponto, præterquam à Dorisco. vnde Mascamen Græci, permulta conati, tamen eiicere nequiverunt. ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper dona mittuntur. Eorum verò qui à Græcis expulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter vnum * Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, eiusq; qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prolequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Atheniensibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceretque ei accepta fide egredi, & in Asiā remeare, tamen abnuī, ne regi præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum usque perstitit: atque ubi nihil in mœnibus commectus reliquum fuit, accenso ingenti rogo, interemit liberos, conjugem, concubinas, familiam: eosque in rogam deiecit: dehinc omne aurum urbis atq; argentum à muris dispersit in Strymonem. his actis, etiam semetipsum coniecit in rogam. Ita hic meritò à Persis ad hoc usque tempus præconio celebratur. Xerxes à Dorisco in Græciam tendens, ut quosque populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem (ut superius à me expositum est) omnis ad Thessaliā usque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digressus à Dorisco, præterit primū Samothracios montes, quorum ultimum oppidum ad vespertinam situm est nomine Mesambria, cui vicinum est oppidum Thasiotum, Stryma: quæ oppida interfuit amnis Lissus, cuius aqua tunc non suffecit copiis Xerxis, sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Brianica: quæ tamen optimo iure Ciconum est. Transmisso profluvio Lissi atefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præterit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, † Ismariidem, qui Maroneam Strymamque interiacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Traus & Compfatus. Iuxta Abdera autem nullum nobilem lacum præterit Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexerunt mediterranea-

neas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme
 stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salus: quem
 sola iumenta quum aquarentur exliccauere. Huic vrbi no-
 men est Pissytus. Has vrbes & maritimas & Græcas sin-
 strosam relinquens, præterit Xerxes. Per quas autem
 gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cico-
 nes, Bistones, Sapæi, Deriæi, Edoni, Sattræ. Quorum qui
 maritimi erant, nauibus sequuti sunt: qui verò mediterra-
 nei (qui & commemorati sunt a me) præter Sattras, cæteri
 omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Sattræ nulli olim
 hominum, quantum nos scimus, fuisse subiecti, sed soli è
 Thracibus ad meam memoriam liberi semper persiste-
 re. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus æ-
 niuib; oblitos: suntq; viri in re bellica eximij: apud quos
 oraculum est Dionysij, idque in editissimis montibus. Eo-
 rum qui in illo templo prophetant, id est vaticinantur,
 sunt Belli: antistes verò quæ reddit responsa, quemadmo-
 dum Delphis, & nihilo magis variè. Peragrata autem
 quam dixi regione, Xerxes secundo loco transit muros
 Pierum, quorum vni nomen est * Niphragæ, alteri Per-
 gamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dexte-
 ra relinquens montem Pangæum, magnum atque excel-
 sum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pie-
 res & Odomanti, tum præcipuè Sattræ * exercent. Super
 Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes &
 Pæoples prætergressus Xerxes, ad vesperam versus con-
 tendit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & urbem
 Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulò antè fecimus
 mentionem) adhuc vivebat. Regio autè hæc Pangæo mon-
 ti circumiecta nominatur Phallis. Hinc vesperum versus
 porrecta ad flumen Angiten, quod Strymonem subit:
 hinc meridiè versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi
 mactatis equis candidis litauerunt. His & aliis compluri-
 bus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edono-
 rum iere: iuxta quas Strymonem pōtib; iunctum in-
 uenere. Audientes autem eum locum Nouem vias Edono-
 rum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorū in-
 digenatum viuos defoderūt. Persicū enim est defodere vi-
 uentes. nā & Amestrin Xerxis vxorē, iam profectæ ætatis,

* Phagæ la-
 gendum esse do-
 cet Paul. Leon.
 Emen. l. 3. c. 1.
 ex Thucyd. lib.
 2. & Strabonis
 Epitome. 5.
 possident.

studio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam urbem Græcam nomine Argilum præterit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni templi à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagirum Græcam urbem, peruenitque Acanthum, ducens una singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoravi: iis qui maritimi erant, classe: qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque serunt, sed ad mea usque tempora magnopere venerantur. Postquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis ut hospitalitatem exhiberent, eosque Medica veste donavit: laudavitque quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audiret fossam esse absolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit ut Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achemænides, statura inter Persas procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regionum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funeravit, exhibito etiam epulo, eiusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthij sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæe iacturam se fecisse existimabat. At ij Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi coenam præberent, in omnem miseriam devenire adeo quidem ut suis laribus efficeretur extorres. Dum autem Thasij pro suis urbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogavit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem ubi qui præerant proposuere alius circa urbibus, (tale enim cœnuium iam pridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accipere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc verò oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter se distri-

1 procerissima, (quippe cui quatuor deerant digiti, &c.) & cui vox erat præ quouis alio altissima. adeo ut Xerxes, magno damno, &c. funeraverit, exhib.

distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant, Ad hæc¹ excogitare ob pretium optima quæque pecora saginare, & altilis aues habere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. ² Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum ubi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc coniuatores quidem laborem sustinebant: isti verò quum expleti noctem illic exegerant, pestero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis ut vniuersi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, suppliciterque diis assidentes percrearentur ut posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quòd rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitæ, si iuberentur ut etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxē aduenientem, aut præstolati, pessimè inter omnes homines affligerentur. Et isti quidem quanquam grauare, tamen quod sibi imponebatur exequébantur: Xerxes verò ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermaeo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiarium magis viam esse audiebat. nam è Dorisco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartitò diuisus omnis, iussu Xerxis: ut vna pars secundum mare iter pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes, altera per mediterranea, cui præerant Trintatechmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducebatur Smerdone & Megabyzo. Nauticus porro exercitus ubi à Xerxe discessit, fossam enauigauit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus, & Singus & Sarga vrbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto com-

¹ pulcherrimas qualque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilisque aues habebat, terrestres. ² Quum autem adueniret exercitus, paratum quiddam fuit tabernaculum (vel tentorium) quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio utebatur: reliquis autem exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

militio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumuectusque
 Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit
 has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitiū sumpsit) 114
 Toronam, Galepsion, Sermilam, Mecybernā, Olynthum,
 quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promonto-
 rio Ampeli præcidens mare vsque ad promontorium Ga-
 nastræum totam ferè Pallenam præteruectus est. illinc
 quoque & naues & commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex
 Aphyti, ex Noua vrbe, ex Æga, ex Therambo, ex Sciona,
 ex Menda, ex Sana. Hæ sunt vrbes sitæ in Palena, Phlegra
 prius appellata. Pernauiigata hac regione, ad præstitu-
 tum locum peruenit, sumptis etiā militibus è vicinis Pal-
 lenæ urbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc
 nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa,
 Smila, Ænea. quarum regio adhuc Cressæa nominatur.
 Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum urbium
 mihi factus est) iam ad ipsum Thermæum sinum cursus
 classis extitit, & ad terrā Mygdoniam, donec ad Thermam
 quò præceptum erat, peruentum est, & ad urbem Sindum,
 & ad Chalestram super Axiū sitam flumen, quod My-
 gdoniam terrā dirimit à Bottiæide, cuius terræ Bottiæidis
 arcum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic
 nauales copię circa flumen Axiū & urbem Thermam
 & alias in medio horum vrbes statua habuere, regem op-
 perientes. Huc peruenire volens Xerxes, Acantho profe-
 ctus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat,
 peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super
 annem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per
 terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axi-
 um euoluitur. Haciter faciente Xerxe, leones impetū de-
 derunt in camelos qui conmeatum portabant. Sub no-
 ctē enim relictis locis consuetis eò descenderunt, nullo-
 que alio neque iumento neque homine tacto, in camelos
 grassati sunt. Cuius rei causam admiror, quòd leones,
 quoties aliunde eis est quo indigent, abstinēt ab inuaden-
 dis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fu-
 erant illic, nec viderant. Sunt autē per ea loca leones multi,
 & boues agrestes prægrādibus cornibus, quæ ad Græcos ve-
 niunt. Leonū autē terminus est Abderorum flumē Nestus,
 & Ache-

1 Miror au-
 tem qui hec et
 ve leones à es-
 setis quidem
 abstinerēt, ca-
 melos autem
 inuaderent,
 quod animal,
 & c.

* Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut
 ad auroram trans Nestum usquam gentium viserit leo-
 nem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reli-
 qua continente: sed in horum fluuiorum medio leones gi-
 gnuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi
 substitit, tantum maritimi spatij occupantibus castris quan-
 tum est ab vrbe Therma & Mygdonia usque ad confluen-
 tem Lydei & Haliacmonis, vbi agrum Bottæicum Mace-
 donicumque determinant. In his locis statua habuere
 barbari: quibus potantibus solus ex ijs qui commemorati
 sunt amnis Chidorus à Crestonæis fluens non suppetit,
 sed defecit Xerxes à Therma prospiciens Thessalicos mō-
 tes Olympum & Oslam præcellæ magnitudinis, audientē
 que in medio eorum anfractum angustum esse, per quem
 fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupi-
 dine captus est nauigandi ad Ostium Penei inspicundum:
 quia superiorem viam tenenti erat eundem per Macedo-
 nes supernè habitantes ad Peræbos, præter Gonnum vr-
 bem. nam hæc tenuissimū iter esse audiebat. Atque vr concu-
 puit, ita & fecit. itaque conscensa naui Sidonia, (quæ sem-
 per conscendebat quories ei tale aliquid facere libebat)
 extulit signum cæteris nauibus proficiscendi, relictis illis
 terrestribus copiis. Eò postquam peruenit, ostia Penei cō-
 templantem ingens admiratio quum subiret, accitos viæ
 ductores interrogauit nunquid flumen posset auerri, vr a-
 libi mare ingrederetur. Narratur autem Thessalia quon-
 dam lacus fuisse, vrpote conclusa vndique præ altis monti-
 bus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion &
 Ossa innētis inter se radicibus præcludūt: quod ad ventum
 aquilonē, id Olympus: quod ad Hesperū, id Pindus: quod
 ad meridiē & ventū austrū, id Othrys: quod inter hos mō-
 tes mediū, id Thessalia est, ita deuexa, vr cū alij frequentes
 amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus,
 Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamilus: qui è montibus
 Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes
 per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in
 vnā aquam omnes redacti: qui simulac confluentem
 fecerunt, Peneus retento suo nomine, cæteros innomi-
 natos reddit. Fertur quondam quum nondum esset

1 Hæc autem
 quæ dicebat,
 ad Aleæ li-
 beros specia-
 bant, quod
 quæ Thessali
 essent, primi
 inter Græcos
 regi se tradi-
 didissent; existi-
 mabatq; Xer-
 xes illos a to-
 ta natione a-
 micitiam (vel
 confederatio-
 nem) sibi spon-
 dere. Id est.
 Hæc autem di-
 cebat de Thessa-
 li, ratione ha-
 bita illius quod
 Alenada fece-
 rant. sperabat
 enim tota nati-
 onem factum il-
 lorum iustitiam.
 2 caduceato-
 res
 * Enianes
 hi dicuntur a
 ceteris scripto-
 ribus, de quib.
 vide Stapha-
 num, S.
 3 aduersus
 quos ij Græci
 percussierunt
 fœd.
 4 hos, rebus
 bene constit.
 ad soluendam
 deo Delphi-
 co decimam
 adigere. Per-
 est tamen &
 paulo auser ex-
 poni digne-
 ront.

hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluuios &
 præterea lacum Boebeidem non fuisse nominatos quem-
 admodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse,
 sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi
 quidem Thessali memorant Neptunum fecisse conuallem
 per quam meat Peneus, haud absurdè sentientes qui enim
 arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terra motu
 diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum
 videtur Neptunus id fecisse. namq; diductio illa montium
 (ut mihi videtur) terræ motus est opus. Xerxi autem inter-
 roganti nunquid alibi exirent in mare ostia Pencæ, dedu-
 ctiores sui rem compertam habentes, Rex, inquit, nulli
 sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste
 hic. cuncta enim undiq; montibus redimita Thessalia est.
 Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui
 suæ sibi imbecillitatis conscij, iampridem cum alia prauu-
 derunt, tum verò hoc quod regionem habeant facilem oc-
 cupari, & maturè expugnabilem. Solum enim hoc esse ne-
 gotiū, flumē obstructo anfractu, auersoq; aluco per quem
 meat, in eorū terram inducere. à quo omnis Thessalia præ-
 ter montes aquis obduceretur. Hæc ita se habere Xerxes
 apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes
 regi sese tradiderant, ratus id illos per totam nationem di-
 vulgatuos. Hoc loquutus, & locum contemplatus, Ther-
 man renauigauit. Vbi cōplures dies circa Pienā est com-
 moratus (nam montem Macedonicū, ut illac in Perabos
 omnis trāliret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodē
 legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terra petendam,
 regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam asse-
 rentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Do-
 lopes, * Enianes, Perabi, Locri, Magnetes, Melienses, A-
 chæi, Phthioræ & Thebani, ceteriq; Boeoti præter Thespi-
 enses & Platæenses: cum quibus ij Græci Perabi percuf-
 serant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumperant.
 fœdus autem ita habebat: Quicumq; Græci se dedidissent
 Persæ, non adacti necessitate, eorum decimum quenque,
 rebus bene cōstitutis, se deo qui Delphis est deuoturos. Ita
 apud Græcos iusiurandum se habebat. Xerxes autem ne-
 que Athenas neque Spartam legatos terram petitum mi-
 serat,

ce
 185
 ce
 ce
 ce
 ce
 ce
 ce
 ce

ferat, ob id quod quos antè Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regē. Hac de causa nullos illuc ad petendū misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita legatos tractarint, quid triste contigerit nō queo dicere, nisi quod eorum solum cum vrbe vastatū est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmonius verò ira Talthybij, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartę Talthybij templum, cum eius posteris qui Talthybiadę nominantur, quibus honos^a legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaq; post eam rem Spartiatę, quum lęta exta eis non essent, idq; diu contingeret, pertęsi huius calamitatis Lacedæmoniorum, cętu frequenter coacti hoc edictum proposuere, si quis Lacedæmoniorum veller pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatę, & natalibus & opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendum suę pęna Xerxi Darij filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatę tanquam mortę obituros, miserunt ad Medos. Digna autem admiratione cum hęc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persię Asięq; orę maritimę præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos, his verbis interrogavit, Viri Lacedæmonij, quid ita respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quām scit honore prosequi rex viros egregios, vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregij: quoniam singuli vestrū regē donante, principatum Gręcię obtinebunt. Ad hęc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, num ex æquo consilium tuum ad nos spectat atq; ad te, qui conditionis quā suades expertus es, nostrę inexpertus. nam quidem eam nostri libertatem autem nondum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quę si ubi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hęc Hydarni responderunt. Dehinc verò vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus

caducatores
obsequio
tū præconio
rū ex Sparta
sic & vos
si regi vos tra
datis, ab illo
singulis quip
pe qui magnā
de vestra for
titudine opi
nionem con
ceperit, prin
cipatū alien
um nationis
Gręcię sitis cō
sequuti. Ad
quę illi respō
dētes, Hydar
nes, inquiūt,
nō das nobis
par vtrinq̃
consilium. tu
enim qui no
bis cōsiliū
das, vnum ex
pertus es, al
terum nequa
quam. nam
seruus esse dī
dicisti. ac li
bertas dulcis
sit necne. nō
dum es exper
tus. Si enim il
lam expertus
esses, non vt
hastis &c. Il
lud cōmizis
&c. potest &
na verri, Non
pari vtrinq̃
ratione das no
bis consilium
Q. d. Quam
suades nobis &
equalis morai.

conditionem tuā nostrę anteponamus, res duas inter se comparas non tibi equalis morai.
Illud autem opari potest etiam veris cernitis, & s. affe melius.

et negaverunt
 se, vel si in ca-
 pui proterude
 recur. hec vi-
 lo modis fa-
 cturos. Alii
 qui phrasin illa
 praecipuum de
 vi significat. Eo
 aut sensum quem
 Valla sequutum
 est videtur di-
 ctum fuisse po-
 tius Herodotum,
 ἡ ἀνάγκη
 ἡσος φέρων-
 των, ἡ ἐπὶ κε-
 φαλήν αὐτοὺς
 αἰσιντων.
 Sed alteri sen-
 su videtur a-
 rias fore ἡδὲ
 ἀδελφοί.
 i sed longo
 post tempore
 rursum exci-
 tata fuit in
 bello Pelopō
 nesiorum & ἡ
 Atheniensium,
 ut Laced. a-
 iunt. quod
 mihi diuin-
 m. coniugisse
 videtur. Tal-
 chybi enim
 ita in nun-
 tios incubuis-
 se. nec cessa-
 visse prius quā
 discessissent.

ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent
& per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se unquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc & his similia dixerunt, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonij ad luendam poenam pro iis legatis qui Spartam intrerent. Hæc illis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmonijs similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse; se verò quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque eos occidendo, Lacedæmonios culpam soluturum. Hac re per Spartiata gesta, impræfens ire Talthibij cessavit: etsi Spartam reuertis Sperthie & Bule, longo deinde tempore interiecto, excitatum est inter Peloponnesios & Athenienses bellum, ut Lacedæmonij aiunt, quod mihi diuinitus maximè videtur esse gestum: quia ira Talthibij nuntios corripuerit, nec prius quieuerit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolan Bulis, & Aneristum Sperthiei filium, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigantes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuntij qui in Asiam à Lacedæmonijs mittebantur proditi à Sitalce Tinei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythæi filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisanthen quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam ab Atheniensibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adumanti filius Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. quæ expeditio (ut ad superiorem orationem redeam) nomine quidem tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciâ. Eam diu ante Græci quàm audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ij qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro, qui non dederant magno in metu verla-

habetur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia, quæ posset excipere inuadentē, præsertim plerisque bellum detestantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus: Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiā apud multos quidē homines inuidiosam, non tamen quod mihi videtur verū dissimulabo: an Athenienses formidantes periculū quod impendebat, patriā deseruissent: an, nō deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduersus regē in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi: atque hæc in cōtinenti gesta essent: an etiam multæ loricae essent muris inductæ à Peloponnesiis per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonijisq; nō voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertiq; & magnā opera aggressi, generosè occubuissent: an hæc passi essent: an, priusquā viderent alios Græcos cū Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinq; sub Persis Græcia fuisset. Nam murorū apud Isthmum loricarum quænam utilitas fuisset rege mari potente, à nemine quiui audire. Nunc autē si quis Athenienses Græciæ liberatores extinsisse dicat, profecto nō aberrauerit à vero. nam vtrō se illi applicassent, hæ partes erāt præponderaturæ: quū verò prætulerint Græciā præstare liberam, nimirū ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquū erat cum Medis non leniens exerunt: quique, secundū deos, regem repulerūt. Ac ne oraculis quidē horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebāt, inducti ad Græciā deserendam fuerunt, sed persistentes cōstituerūt: excipere hostem sua inuadentē. Siquidem consultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: hisq; factis apud templū quæ ritus postulabat, ædē ingressi confederūt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice ita respondit, si caperentur) soli remansisse st. soli autem remanentes, præclaris in præliis facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus coniugisset, aut ceteros Græcos Medorum partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtolibet modo Græciam potestatem Medorum venisset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturū fuisset nisi per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur (id est quæ quum ita se habeant) si quis Athenienses Græciæ seruatoris extinsisse dicat, prout sed hic locum in vulg. edit. Gr. mendu non caret. necesse enim est ut initia antea et Aristonice ommissa esse dicamus particulam et. et non procul inde interponamus Etionem quæ est post Εἰζέη. et de translata post Εἰζέη, mox collocemus. Sed et hæc sufful. sunt, εἰ ταῦτα ἀριστοῦ ἀντιπρὸς τῷ.

Non tamen
quod mihi
ver. esse vid.
subiacebo. si
Athenienses
impendens
periculi me-
tu patriā de-
seruissent, aut
nō deser. lea in
ea perma-
nentes, se Xerxi
dedidissent,
regi mari ro-
sistere nulli
conari fuffi-
cent. quod si
mari nullus
Xerxi resisti-
set. terra cer-
te ita con-
gillat. Quā-
vis muri a Pe-
loponnesiis
per Isthmum
ducti essent
multis lori-
cis sulci, La-
cedæmonij
(vbi eos socij
prodidissent,
non sua qui-
dem sponte,
sed necessita-
te adacti. quip-
pe quorū vr-
bes si illatim
à classe barba

3 Pro. Globosa.
i. rotunda.

2. Legit athen-
sis, pro om-
nigenis. Et
proclarum cur-
rum reponendum vi-
detur accusati-
onis currum ut
hæc Græci re-
spondeant. tunc
aut fuerit Asi-
agena dictum
pro Asiagenē
ut siquid ex O-
mnigenis faciat
accusatiōis O-
mnigena pro
Omnigenis.

1 Recte legit
τοῖς, pro qui-
bus in vulg. e-
dis. habetur
τοῖς.

4 madere
3 videtur phra-
sis Græca
ἐμὸς τῷ μὲ-
λὲς respon-
dere potius La-
tine, ut qui ma-
xime, ut sit, ut
illustru (vel po-
tius Vir specta-
tus) ut qui ma-
xima. ut illa
verba Græca
cum δὲ καὶ
iungantur, non
cum σὺν καὶ
ἀντι.

6 oliuz pal-
mitū. Non ta-
men simpliciter
ὀλῖβος
sunt olivæ palmites, sed q. d. supplicatori palmites olivæ.

Quid miserando sedes populus? fuge ad extrema terre,
Aedibus & globida deserti collibus urbis.

Nam caput & corpus minimè sincera manebunt,
Exstent. i. ut pedes poterunt superesse manibus ve.
Aut medium, sed ea ignis edax deformis reddet,
Et Mars acer equus vrgens Asiagena curru,
Atque alias plerasque, iuas non solus arces:
Per multasq; deum semis dabit ignibus edes,
Quas ego prauidi iam nunc sudore madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigramentem cogente malo manare cruorem:
Ite sed ex adyto, atq; malum effundite mentem.

His auditis Athenienlium consultores maximo sunt mœ-
rore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste respō-
sum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illustris
sualit hæc fere, ut sumptis olivæ ramis de integro reuertere-
rentur ad consulendum suppliciter oraculum. Obtempe-
rantes ei Athenienses dixerunt, O princeps, redde nobis ora-
culum melius de patria, in honorem horum palmitum,
quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abi-
turi sumus, sed in hoc adyto ad obitum usq; permansuri.
Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas olympia cum multis hortatibus iussa,
Et precibus blandita Iovem placare nequinit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamantini praeputia
Nam captis reliquis que limes Cecropis ore
Intus habet, quodcumq; sacer penetrabile Citharon,
Iupiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli inuncti tibi sint natisq; saluti.
Tu vero adventum peditumq; equumq; quietus,
Terrestresq; acies ne praestolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius usquam.
Divina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Usquam vel Cerere sparsa, coenante vel usquam.

Hæc legati, ut erant, ita arbitrati prioribus mitiora, post-
quam conscripserunt, Athenas rediere, reuersique ad po-
pulum recitauere: & quum alix multæ sententiæ essent
oraculum interpretantium, & ex plurimum perplexæ, qui-
dam è maioribus natu dixere, videri tibi deum respondere
saluam

saluam fore arcem. olim enim Atheniensium¹ arcem præseptam vallo fuisse. & ij quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alij verò dicebant deum significare naues: easq. ceteris omissis ædificari iubebant.² Verum eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebāt, vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam. Circa hos versus confundebatur eorum sententia qui classem volebant esse ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam sententiam accipiebant, fore ut ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores recens peruenerat,
 11 nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat inter-
 12 pretes omnia rectè coniectare: quòd diceret, Si clades
 13 quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret vllò modo, non
 14 ita placidè nobis deum fuisse responsurum, sed sic ò Sala-
 15 mis misera, pro eo quod dixit, ò diuina Salamis: si circa eā
 16 sui incolæ forent oppedituri. Sed rectè coniectantibus sen-
 17 tiendum à deo contra hostes editum esse oraculum, non
 18 contra Athenienses. Itaq. suadebat ut sese instruerent tan-
 19 quam prælio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus
 20 murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses po-
 tiorem esse censuerunt quàm illorum qui interpretantes
 oraculum, dissuadebant apparatus pugne naualis: sed hanc
 esse in summa sententiam dicebant, non leuandam in ho-
 stem manum, sed ex Attica regione demigrandū, & aliam
 incolendam.³ Exiit & alia ante hanc Themistoclis sen-
 tentia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è
 prouentu metallorum quæ sunt è Laureo, esset in ærario
 Atheniensium, eaq. esset æquè diuidenda viritim denis in
 singulos puberes drachmis, tunc Themistocles hanc dis-
 suadet Atheniensibus distributionē, sed ex pecunia classem
 ducentarum nauium ad Ægineticum bellum comparare

1 arx circum-
 septa vallo e-
 rat.

2 Sed eorum
 sententiā qui
 dicebant na-
 ues illum esse
 murū ligneū,
 eueriebāt hęc
 duo postre-
 ma quæ Py-
 thia dixerat:
 Diuina at Sa-
 lamis misera-
 bila pigra
 perdes, vs-
 quam vel Ce-
 cere sparsa,
 coeunte vel
 vsquam. Cir-
 ca hæc catē-
 na confutabā-
 tur inquam co-
 rum sententiæ
 qui naues il-
 lum esse mu-
 rum ligneum
 dicebant. Si-
 quidē oracu-
 lorum inter-
 pretes illi in
 hunc sententi-
 am accipiebant.
 fatale tibi esse
 circa Salami-
 nem iuperari,
 instructa
 pugna naua-
 li. Erat autem
 inter Ath.

1 cui nomen quidem erat Themistocles, sed vocabatur Neocli-
 filius. Is ne-
 gabat. &c. 4 talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud catēmen, non
 videtur mihi tam mire responsum redaturus deus fuisse: sed pro eo quod dixit
 Diuina at Salamis daturus fuisse At Salamis misera: si quidem circa ipsam sui
 incolæ essent oppedituri. Illi igitur qui recte coniectaret, (id est. Illi igitur in-
 dicio quæ etc.) deum aduersus hostes hoc oraculum, non aduersus Athen. edi-
 disse. 5 Ceterum ab a quoque The mistoclis sententia ante hanc opportunè
 primas partes obtinuerat. Ceterum opportunè cedebat quod antea alijs Themistoclis
 sententia primæ partes delata essent.

suasit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. & quanquam hæc classis in eum usum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in utilitatem Græciæ cessit. Ista igitur iam præparata quum præstò esset, & alterâ exædificari oporteret, placuit Atheniensibus, inito post oraculum consilio, barbarum Græciam inuadentem cum nauibus operiri vniuersos, deo obsequentes, vna cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Atheniensibus sunt reddita. Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius sentiebant, interque se colloquutis interpolata fide, ibi consilio habito visum est ante omnia missas faciendum pecunias debitas, & inimicitias & hostilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum verò maximum inter Athenienses & Æginetas. Posteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus esse audire, Athenienses decrevere cum aliquos in Asiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuntios partim Argos, ad contrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo ut si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiam inter se redire, principio speculatores in Asiam tres viros misere: qui quum Sardis venissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestriū copiarum torti, deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia: Id ubi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus, iubens ut si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehenso in regis conspectum adduxerunt. Scilicet itatus rex qua de causa venissent, præcepit satellitibus ut homines circumducerent, peditatum omnem equitatumque ostentantes: & eos, ubi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocumque locorum rehibuisset. Hoc Xerxes earatione imperauit quòd cogitabat fore, ut si speculatores necati

1 vna cum
Græcis eadē
voluntate præ-
stitis.

2 Fortasse
πρωτων Χερ-
μενων πει-
των respondet
putare phrasi
nostre. Erant
tunc et Argos.
Certe interpre-
tationem illa
verba hæc
Græca ser-
re non possunt.

3 Restat inter-
preterem explo-
ratores hic &
in sequent. lo-
cu, ut alibi ipse
vocat illam Græ-
cam reddidit,
& paulo ante
dixit. Ad res
regis exploran-
das.

ne necati fuissent, neque Græci præsciscerent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes, tribus viris interemptis: at inde in Græciam regressis, fore ut Græci (ut se opinari dicebat) auditis rebus suis, antequam exercitum compararet, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam cōgruit. nam quū Abydi ageret Xerxes vidit naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Pelopōnetumq; portabant. quas ubi audiere eius allectores esse hostiū, sese ad eas corripandas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogavit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumēto onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nōne eodem quā isti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum verò frumēto instructi? quid igitur hi efficiunt nobis, quibus com meatum portant? Cæterum speculatores illi reb. inspectis dimissi in Europam rediere. Post quorum reditum Græci qui contra Persam coniurarant, nūcios iterum Argos miserunt. Quib. Argiui responderūt res suas ita habere: Audisse se iam inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere tentaturos Persæ obstitere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optimè facientibus esset euenturum. (nuper enim sex millia suorū fuisse interempta a Lacedæmonius & Cleomene Anaxādridae filio, eaq; de causā se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

- Finis inuictæ, deus dilecte beate,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuabitur illud.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea verò quā nūcij Argos venerūt, senatumq; ingressi mandata retulerūt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmonius, percullo fœdere: sed ea cōditione, ut dimidium imperij penes se eilet, quamquam enim ius imperandi ipsorū esset, tamē dimidio imperij se esse contentos. Hoc arabant iūm

Hanc sententiam in his rebus non esse velut præcogitasse. Quod si inde ab initio audisset, quædam aduersus Græciam impetuerunt, & fore animaduertissent ut Græci ipsos in bello minuit quā ceteros aduersus Persæ assumerent, se Delphos misisse qui deum cōsul. &c. Sed legendum est ἔπειτα φησὶν: ὡς ἴσιν ad verbum, Græcos non amitturos ipsos, asserere. Sic aliquando ἴσιν ὁ δὲ σφραγὶς παραλαβὼν τὰς ἑλπίδας. in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.

senatū respondisse, quanuis dissuadēte oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamē properare ut fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adoleſcerent: hac videlicet ratione, ne si qua calamitas ad superiorē accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterū subiecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argiuorū à senatu, quidam è nuntiis Spartanorū ita respondit, quod ad fœdera quidē attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperiū, id verò sibi demandatum esse, ut responderēt dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnū, ideo non posse fieri ut alterutro Spartæ regi abrogaretur imperiū: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuis parem dignitatē obtineret. Ibi Argiui negare se perpeſſuros insolentiam, sed præoptare a barbaro imperari sibi, quàm Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nuntiis ut priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostiū loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic se habere memorant. aliter ta-

1 Portasse phra
si Græca respō
des potius no
stra. En anoir
saisit cas. Tro
ἀπασζαλλο
πρῶτος autem
legitur ὅτι
ἐπασζαλλο
πρῶτος,

2 Vide annot.
qua proximam
precedit.

3 a bello ab
sinerent.

4 Cum qui
bus istud cō
gruissē: vel,
Quibus consen
saneum fuisse
quidam Græ
corum narrāt
quod multis
post hæc an
nis contigit.

men per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quò quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filij, ex Andromeda genitū, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellū, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nā si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quàm vos faciā. Hæc Argiui quum audissent, rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actū esset, nihil poposcisse Græcos: sed quum ab illis reprehenderentur, tūc partē imperij poposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, ut hoc prætextu otium agerent. * Cui rei competit, quod quidā Græcorum multis postea annis gestū fuisse memorāt. Quum Suis Memnoniis alterius negotij gratia essent Athenientū nuntij, Callias Hipponici filius, & collegæ qui pariter ascenderant, cōtingit ut Argiui & ipsi per id tempus Susā mitterent nuntios, qui Artaxerxem filiū Xerxis interrogarent an amicitia quam cum Xerxe contraxis-

sent,

sent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberentur. Quibus Artaxerxes, inò verò maximè perdurare respondit, nullamq; sibi ciuitatē amiciores putare quàm Argos. Verùm an caduceatorem Xerxes Argos' miserit ad ea dicenda, & an Argiuorū nuntij qui Susā ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro cōperto dicere non possum, nec vllā de his aliā proferre sententiā nisi quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursus singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissimè ab Argiuis actū est. Ego verò quæ dicuntur dicere debeo, attamen nō omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos exstitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis malè pugnassent, præ dolore præsentis quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est. In Siciliam autē ad agendum cum Gelone, tū alij nuntij à sociis iere, tum verò à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Geia erat, ex insula Telo, quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, posteri eius deorū inferotum sacerdotes illic perseuerauerunt. oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiekti, in Maكتورium urbē quæ sita est super Gelam, profugerūt: hos Telines Gelam deduxit nullis virorū copiis adiutus, sed horum deorum sacris. quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id verò dicere non possum. His sacris fretus, eò deduxit illos vbi posteri sui deorū sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunq; viro effici

D. iiij

sacrifici essent. Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpret.

loci postulare videtur ut *ἡ πόλις ἀνταρτῆν* respondeat ad verbū ei quod dicimus Bon-
 esprit: ut totū hunc locū sic interpretemur: Neq; enim in quemlibet talia facta cadere
 existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio viriliq; robore sit præditus. At-
 qui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, ut qui effemina-
 tus ac mollior fuerit. Illud quoq; *ἡ πόλις* videtur aliter accipiendum, & eo-
 dem modo quo utimur præpositione. Ad, quum dicimus, Obstinuit ad has voces.

1 ad ea dicē-
 da remiserit,
 & an Argiuo-
 rum nuntij
 ad interrogā-
 dum Artaxer-
 xem de amici-
 tia, Susā ascē-
 derint, pro
 comp.

2 eius poste-
 ri cōtinua suc-
 cessione deo-
 rum inferorū
 sacrifici (vel
 intus testes sacro-
 rū diu inferu)
 fuerunt, quū
 Telines, vnus
 quidā ex pro-
 genitoribus
 hanc dignitatē
 hoc modo
 acquisiuisset.

3 At Valla cum
 in aliu pecca-
 uit, tum in eo
 quod ita veris
 quasi *πτιοτε-
 ρεύς* legere-
 tur, quū tamen
 statim post in
 eadem re alte-
 ram lēctionem
 sequatur.

4 reduxit.
 sic & paulo post
 emenda.

5 eos hac cō-
 ditione redu-
 xit ut eius po-
 steri deorum

6 Sensus huius

fectum iri putabant, Syraculas traduxit, ac ciuitate donatit: at plebem Megarentem quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil malitè palluram expectabat, Syraculas adductam venundedit, ex Sicilia asportandam. Idem hoc fecit Eubæentibus qui sunt in Sicilia, procures à plebe distinguens. Hoc autem ideo de vtriusque fecit quod arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syraculas coramque venerunt, ita loquuti sunt, Lacedæmonij pariter & Athenienses eorumque socij nos misere ad te in societatem aliumendum aduersus barbarum. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferri, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatem. Tu igitur, cui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio, quilibet Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à seruitute vindicant, eamque vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaque pares inuadentibus nos: quod si è nobis alij proditores fuerint, alij otiosi sedeant, id sincerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse venturum: quinimò hoc ante caueris. nobis namque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ letus plerumque est exitus. Hæc legati dixerunt. Quibus respondens Gelon, 'multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationem, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineundam aduersus barbarum societatem: quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cum Carthagenensibus certamen, incumbenti ad ultionem necis Doris Anaxandridæ filij de Ægestanis exigendam, offerebamque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque voluptates prouenerant: vos neque mei adiuuandi, neque ultionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis. Itaque quantum in vobis est, omnia hæc

His verbis, quibus eos vehementer urgebat, usus est:

quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis.

& obtestabar ut penas necis Doris Anaxandridæ filij ab Ægestanis rep. ce reis, offerreb.

4 Commendates prouenerunt:

Itaque per vos qui em hæc omnia barbari possideant licet.

Per vos non stetit quod ex omnia nunc a barbaris possideantur.

1 Nunc postquam translati sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. At enim dedecore à vobis affectus. vos ne quaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamen ad verbum. Suppeditans ducet ac triremes, & viginti millia armat. eodemq; modo deinceps.*

2 Lacedæmoniorum nuntium anteverit.

3 At nos ad illam quidem tuam petitionem quam vniuersi Græcorum exercitus imperiū postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorū responsō esse volentes, quod pro virisque sufficere possescebamur:

iam vero, quum tu vniuerso imperio exclusus (i. postquam denegatum tibi est vniuersum imperium) nauale postules, ita habeto, nos ne permittere quidem id Lacedæmonio, permissuros.

à barbaris possidentur. Verum nobis hæc nō melius reciderunt. nunc quoniā circumuenit vos atq; attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, nō ero vestri similis: sed paratus sum id opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, totidemq; frumentarium, totidemq; leuis armaturæ, totidem sagittarium, totidem funditorum. Sed & rem frumentariā cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatū, suppeditaturū ne recipio. Sed ea lege hæc polliceor ut ego sim aduersus Barbarū Græcorū imperator: aliter neq; ipse venire, neq; alios mitterem. Ea Syagrus audiens, nō tulit: sed O quā mularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartatas imperium subdidisse Geloni atq; Syracusanis. Tu verò ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, non habeo animum opem ferendi. Ad hæc Gelon, vbi vidit verba Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solent irritare indignationem. verum tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumeliosè reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quam vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Caterum, quoniā ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: si vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionem offerebat. Cui nuntius Atheniensis Lacedæmonios anteveritens, ita respondit, Rex Syracusanorum, Græcia nos ad te misit non imperatorum indiga, sed exercitus: tu verò præ te fers non missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet ut illi imperes affectas. Itaq; quantum ad

eam partem pertinet qua cuncto Græcorū exercitui præ-
 esse postulas, suffecerit nobis Atheniensibus silentium a-
 gere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddend-
 am pro vtriusque rationem: quantum autem ad illud atti-
 net, quod poscis ut vniuersæ classi præsis, ita habeto: nos,
 etiam ut Lacon permittat, non esse permissuros præesse te
 classi. nostrum enim munus hoc est, nisi Lacedæmonij id
 velint: quibus præesse classi volentibus non contradicere-
 mus, alteri verò concederemus nemini. nam alioqui fru-
 stra¹ plus navium quàm cæteri Græci possideremus, si Sy-
 racusanis imperium cederemus, qui sumus Athenienses,
 & antiquissimæ originis, soli quæ Græcorum qui nunquam
 solum vertimus: è quibus virum instruendo ornandoque
 exercitu aptissimum Homerus etiam² versificator ait illi-
 um venisse: ut non sit dedecus nobis ista commemorare.
 His Gelon ista respondit, Hospes Atheniensis, apud vos
 qui præsent habetis, qui subsint non habetis. Quocirca
 quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quam ce-
 lerimè hinc retro abscedatis, renuntiaturi Græciæ, ver ex
 anno illi³ exaruisse. Cuius dicti sensus hic est, quum con-
 stet probatissimam anni partem esse ver, talem esse suum
 exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quo-
 dam vere, quod illi exaresceret, non inita secum societate.
 Hoc responso Gelonis accepto nuntij Græcorum profecti
 sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impa-
 res barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum
 sibi ratus ut profectus in Peloponnesum subesset Lacedæ-
 moniis, qui Siciliæ tyrannus esset, omissa hac via aliã iniiit.
 191 Nam ubi primùm audiit Persam transmisisse Helleipon-
 tum, misit cum tribus⁴ biremibus Cadmum Scythis fi-
 lium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad ob-
 seruandum quò casura esset pugna: ut si barbarus vince-
 ret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum lo-
 corum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rur-
 sus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus
 quum tyrannidem Coorum à patre accepisset⁵ satis vali-
 dam, nullo aduerso casu, sed ob iusticiam, sua sponte eam
 in media ciuitate deposuit. atque in Siciliam abiit. ubi v-
 nà cum Samiis urbem Zanciam (cuius nomen in Mella-

1 Legit πῆρ
 ἄλλοι, πὸ πῆρ
 ἔχον.

2 Poeta

3 Vos, qui im-
 perent habe-
 re videmini,
 at quibus im-
 peretur, non
 item.

4 exemptum
 esse. vel. tabla-
 tum esse.

5 sicut ver in
 anno præcel-
 lere cōstat ita
 suū exercitū
 Græco præcel-
 lere. Ideoque
 Græciæ, quæ
 sua societate
 priuaretur, i-
 dē contingere
 dicebat ac
 si ei ex anno
 ver exemptū
 esset.

6 navibus
 quinquage-
 nūm remō-
 rum

7 bene stabi-
 litā (vel consti-
 tutam) nulla
 premēte cala-
 mitate, sed iu-
 stitiæ exercē-
 dæ studio. (vel
 sed iustitia a-
 more: ad ver-
 bū, sed prae iu-
 stitia) in me-
 diū Cois pro-
 posuerat, &
 in Siciliam
 discesserat.

nam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cad-
 mum , eò hunc in modum profectum , Gelon ob iusti-
 tiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat , Delphos mi-
 sit : cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta , hoc
 non in postremis reponitur , quòd tantum pecuniæ à Ge-
 lone commissum interuertere quum posset , noluit , sed
 posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere , Xer-
 xesque cum exercitu abiit , ipse in Siciliam rediit cum o-
 mni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam in-
 colunt , Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæ-
 moniis animo , fuisse laturum Græcis auxilia , nisi Teril-
 lus Crinippi filius eiectus ex Himera , ubi erat tyrannus , à
 Therone Ænesidemi filio Acragantinorum monarcho ,
 adduxisset per id tempus Phœnicum & Libyum & Ibero-
 rum & Ligyum & Elisycorum & Sardorum & Cynio-
 rum trecenta millia , duce eorum Amilcare Hannonis fi-
 lio Carthaginiensium rege : quos Terillus abduxerat cum
 per uasos hospitij necessitudine , tum præcipue prompta
 animi voluntate Anaxilæ Critinei filij , Rhegiæ tyranni ,
 qui filios suos Amilcari obsides dedit , uiscendi soceri
 causa . habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli
 filiam , nomine Cydippam . Ita Gelonem , quum nequiret
 auxilia Græcis ferre , Delphos misisse pecuniam . Præter-
 ea aiunt iidem contigisse ut eodem die Gelon & Theron
 Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo
 Græci in Salamine Persam . Quinetiam Amilcarem , qui à
 patre quidem Carthaginensis , à matre uero Syracusanus
 erat , & ob virtutem rex Carthaginiensium , quum confli-
 xisset , prælio victum , è conspectu fuisse ablatum audio ,
 nec ulquam gentium aut uiuum aut mortuum comparu-
 isse . omnia enim Gelonem indagando collustrasse . Apud
 ipsos autem Carthaginienses illius imaginem colentes ,
 hæc fama est , dum barbari cum Græcis in Sicilia ab auro-
 ra ad crepusculum sine intermissione pugnarent , (tandiu
 enim extractum fuisse prælium) interea Amilcarem in
 castris permanentem sacrificasse atque litasse , solida cor-
 pora aggerentem in ingentem pyram : sed cōspectis suis
 in fugam uersis , ut erat in faciendis sacris occupatus , sese
 in ignem misisse , atque ita combustum è conspectu subla-
 tum .

adolentem
 in pyra inge-
 rit

tum. Cui siue hoc modo, ut Phœnices, siue alio, ut Carthaginenses & Syracusani memorat, ex oraculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, tum præcipuè in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent.

Corcyræi autem aliud nuntiis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuntij qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quàm ut primo quoque die seruirent. ideoque sibi, quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu speciolâ responderunt: at ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: ægreque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tænarum ore Lacedæmoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore ut Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiores victæ Græciæ impetraturum. Itaque curauere ut hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & nauum, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire nolumus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quàm cæteros ablaturus: quod etiam (ut mihi videtur) cōtigisset. Ad Græcos autem excusationem parauere, quæ etiam vsi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non attulissent, dixere sexaginta se triremes armauisse, sed per vêtos ctesias superare Malçam nequisse. Atque ita ad Salaminem se non contulere, nec ullius cladis pugne naualis participes fuere. Et isti quidē ita Græcos à se summouerunt. Cretes autem, postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negotium datum erat, hoc sibi faciendū putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quasunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemitibus immisit. Quoniam illi quidem nō sunt

operam igitur dabāt. (ut de mda. sua id faciebant) ut possent hæc Persæ dicere: Nos, ô rex, quum ad hoc bellū Græci assumerent, (pro aduocatis) licet potentiā non minimam haberemus. Et nō paucissimas naues suppeditare potuissimus. sed plurimas secundum Athenienses: aduersum te ire nol.

Atque ita factū fuisse ut Salaminem non peruenirent: & q. a pugna nauali ab fuissent, in eo se minimè auctori vlla viros fuisse.

1 quam mea
estate Acra-
gantinū teue-
bant.

2 continētis
habitatores.

3 Sed ego ab
oratione mea
digrediens.
hæc de Rhe-
ginis & Ta-
rentinis ver-
ba interieci.
Porro in Cre-
tam, postquā
desolata fuit,
Præsijs, &c.

ultā eādem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis
illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cre-
tes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Si-
quidem fertur Minoem, quum Dædalum vestigans in Si-
caniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ
allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cre-
tes, præter Polichnitanos & Præsijs, diuinitus instructos,
cum magna classe in Sicaniam traiecisse, & quinquennio
obsidisse Camicum, ¹ quam (vt mea fert opinio) Acragan-
tini incolunt: ad extremum quum neque illam expugna-
re possent, neque permanere, fame enectos, ea relicta ab-
iisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos
tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratisque
nauibz, quum nullus in Cretam receptus ostēderetur, il-
lic subsidentes urbem Hyriam condidisse: & mutato no-
mine pro Cretribz Iapyges Messapios esse effectos, & pro
insulanis ² continenticos: & ab vrbe Hyria alias incolui-
se, quas diu post Tarentini euertētes, magnam in ruinam
deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus,
extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum,
qui à Miccytho Chæri filio ad tria millia ciuium adacti o-
pem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarenti-
norum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Miccythus
autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegij
relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadū incoluit,
compluresque statuas in Olympia consecrauit. ³ Sed mihi
Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione fa-
ctus. In Cretam igitur desolatam Præsijs aiunt cum alios
homines tum præcipuè Græcos immigrasse: tertiaque à
morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non de-
terrimos extitisse Creteneses Menelai defensores: & ob id
eos Troia reuersos vnā cum suis ouibus fame pestilentia-
que correptos, iterumque desolatam Cretam cum reli-
quis, donec à tertijs Cretensisibus habitaretur. Harum re-
rum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græ-
cis auxilia animatos cohibuit. At Thessali necessitate sub-
acti circa initia Medorum partes fouerunt, quum osten-
derent non placere sibi quæ Aleuada excogitassent. nam
quum primum audiere Persam traicere in Europā, nun-
tios

tios ad isthmum mittunt, vbi prouisoires Græciæ delecti è
 ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum,
 Ad quos postquam venere nuntij Theſſalorum, ita verba
 fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expe-
 dit, vt Theſſaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli rui-
 men. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed
 vos quoque debetis multum illic mittere copiarum: quas
 nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Per-
 ſa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam
 positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si
 reculatis, nullam potestis iniungere necessitatem. Nulla
 nanque fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque
 per nosmet aliquaratione salutem nobis comparare co-
 nabimur. Hæc Theſſali. Ob quæ Græci illuc mittendum
 decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum cu-
 stodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per E Vripum nau-
 gavit. Qui postquam ad Algas Achaicæ peruenit, egressus,
 relictis illic nauibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tem-
 pe peruenit, ad ingressum qui ab inferiore Macedonia
 Theſſaliam fert, iuxta amnem Peneum inter Olympum
 & Oſſam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem mil-
 lia armatorum coacti: quibus aderat Theſſalorū equita-
 tus, ducibus, è Lacedæmonius quidem, E Væneto Carini fi-
 lio, delecto ex polemarchis, quanquam non esset è regio
 genere: ex Atheniensibus autem, Themistocle Neoclis fi-
 lio. Verum paucos illic dies immorati sunt. aduenerunt e-
 nim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuntij,
 sualum eis vt illinc decederent, ne in illo ingressu perstan-
 tes, ab exercitu irumpente proculcarerent: videlicet mul-
 titudinem terrestrem nauticamq; indicâdo. Horum con-
 silio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos a-
 nimo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquã
 mihi videntur metu quoque id suasisse, quòd audierant a-
 lium etiam esse in Theſſaliam ingressum per Peræbos, in
 superiori Macedonia, iuxta urbem Gonnon: quã & tran-
 iit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad
 isthmum se receperunt. Hæc fuit in Theſſaliam sumpta
 expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat,
 & Abydiam agebat. A sociis autem deserti Theſſali, iam

1 Nullo enim
 modo neces-
 sitas impotē-
 tiam luperare
 potest. ut ac-
 cipiamus impo-
 tentiã pro Non
 posse. Hic enim
 est sensus, Fru-
 stra nos neces-
 sitate adigere co-
 nabimini. &
 nos cogere. fieri
 enim nulla ra-
 tione potest ut
 qui ad id faci-
 endum cogatur
 quod facere nō
 potest.

2 Allon A-
 chaicæ. Infra
 autē pro istdem
 verbis a Theſ-
 ſis Achaicæ
 habet Littora-
 lia Achaia.

3 Sic e- ver.
 cod. Gr. addunt
 negatina par-
 titionem.

* quàm perue-
nientes Ther-
mopylas de
ea ex Trachi-
niis audiue-
runt.

* *Ἐσθλὴν*
feminino gene-
re *χούρας*
habet, Cœment.
in *Dionysii Pe-
riegeris*, pag.
71. S.

nihil ambigentes, ita prompti ad Medos trāsire, ut in re-
bus gerendis sese regi præsiterint utilissimos. Græci autem
ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant,
consultabant, & qua ratione bellum gerendum statuerēt,
& quibus in locis. cuiusque hæc sententia, ut præsidio ad-
itum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur
& angustior quam ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ 199
propinquior. Nam scinitam qua Græci intercepti postea
fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius * quam
ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit.
Hunc igitur aditum ut tuerentur decreuere, ne barbarus
transiret in Græciam, utque classis prouheretur in Hi-
stiotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca in-
ter se vicina sunt, ut audiri utrinque possint quæ apud al-
teros gerantur. quæ loca ita se habent: Artemisium qui-
dem a pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur tra-
iectum, qui est inter insulam Sciathum & continentem
Magneiæ. ab angustiis autem Eubœæ iam Artemisium
excipit litus, in quo est Artemidis, id est, *Diana* tem-
plum. Ingressus verò in Græciam per Trachinem, ubi ar-
ctissimus, dimidij iugeri est. quanquam ad dexteram re-
gionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque
Thermopylas: iuxtaque Alpenos a tergo sitos, tantum-
modo ad agendum vehiculum via patet: antèr eam
iuxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam, solum
agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem
quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & præalti
præcipitij, protentus usque ad Oëam. quod autem viæ
vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis. In hoc
autem ingressi sunt *θερμα λουτρα*, id est *calida lanacra*,
quæ * *χούρας*, id est *ollas*, indigenæ vocant: & desuper
ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædifica-
tus erat, super quem olim *πύλας*, id est *portæ* erant. Eum au-
tem ædificauerant Phœncies metu Thessalorum, ex quo
illic Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam
nunc possident. & quia Thessaliconabantur eos subigere,
hoc præsidio imposito se tutabantur: aquamque illam ca-
lidam ingressui inducere, ut esset lacunosus locus: omnia
excogitantes ne in suam terram Thessali incurfarent. Hic
tainen

tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam
 verustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis
 faciendum ut illac barbarum arcerent à Græcia. Est au-
 tem proximè viam vicus nomine Alpeni, vnde frumen-
 tari Græci statuerant. Et hæc quidem loca vita sunt Græ-
 cis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, vbi
 barbari neque multitudine neque equitatu vi possent, ibi
 illos Græciam invadentes excipere statuerunt. Postea ve-
 rò quàm Persam in Pietra esse audire, ex Isthmio digres-
 si sunt: peditatus ad Thermopylas insidendas, ceteri ma-
 ritimi ad Artemisium. Dum autem Græci (ut cuique præce-
 ptum erat) properè ad succurrendum tendunt, interea
 Delphi deum consulere, de seipsis pariter & de Græcia
 solliciti. His responsum est ut ventos precarentur: illos e-
 nim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quòd ac-
 cepere oraculum, cum iis primùm Græcis communica-
 vere, quibus libertas cordi erat: quo nuntio illos, quòd
 barbarum magnopere timerent, immortalis beneficio de-
 meruere. Deinde statuta ventis ara in Thyia, vbi fanum
 Thyia Cephisi filia (à qua & locus hic habet nomen) ho-
 stias illi immolauere: propter quod oraculum etiam nunc
 Delphi ventos propitiant. Nauticus autem Xerxis exer-
 citus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus naui-
 bus velocissimas rectà misit in Sciathū, vbi erant tres præ-
 sidiariae naues Græcorum, Træzenia, Æginetica, Attica:
 quæ præuisis barbarorum nauib, in fugam se proripue-
 runt. Sed ex iis Træzeniam, cui præerat Praxinus, insequu-
 ti barbari, continuò excipiunt. Deinde strenuissimum
 quemque propugnatorum eius ad proram adductum, de-
 inceps mactant. Eorum qui capti mactatiq; sunt, & pri-
 mo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine non-
 nihil fortasse gloriabatur. Æginetica verò, cuius trierat-
 chus erat Alonides, nonnihil tumultus hostibus præsti-
 tit, quòd eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo-
 die præstantissimus: qui capta naui tamen eoque pu-
 gnando restitit donec totus dilaniatus est: quem colla-
 psam nō mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem cepe-
 rant, admiratione virtutis, magnum opera pretium puta-
 uerunt ut seruaret, vulnera smyrna medentes, lindoneque

1 Videtur totū
 hunc locū ali-
 ter legisse, aut
 nō intellexisse.

2 Quòd ea
 veheretur
 Pyth.

3 velut in la-
 niena concia-
 tus est. Bad.

1 ac bene eū tractabant: quum ceteros quos in eadem nauī ceperant, tanquam mancipia tractaret.

2 Legit πρὸς αὐτῶν, ut & vet. cod. habent, non πρὸς αὐτῶν.

3 Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionē ē hic et paulo post sequenti esse manifestum est.

4 Ad Sepiadem vique & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (ut ego cōiectura affequetur) ex nauibus quidē ab Asia profectis, numero mille ducētis ac septē, eorum dūtaxat qui iam inde ab initio conuenerant, mil-

byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, ac probè obseruātes: quum alios quos in eadem iam nauī ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauib⁹ interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Atheniensis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque nauem impegerunt, ab ea defilientes, iter Thessaliam intenderunt, seque Athenas receperunt. Huius rei per ignes ē Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad Euryipum tutandum, relictis per edita Eubœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathū & Magnesium, nomine Myrmecem, profectę sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulū imposuere. Qui ex Therma soluerunt, vbi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, qđ erat in traiectu ferè Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigātes barbari, oram Magnesium tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem. * Ad hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum ego supputando inuenio) mille ducentarum septem ex Asia nauum. In quibus à principio ē singulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos supputādo viros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addēdo Persarum Medorumq; ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquus autem hic exercitus cōstabat ex triginta sex millibus, ducētisq; ac decem. Adiciam autem huic & superiori numero eos qui sunt ex biremibus: in quarum singulis plures fecerim

lia ducenta & quadraginta vnum & quadringenti viri, ducenos scilicet viros in singulas naues numerantibus. Porro inter classarios indigenas triceni Persę, Medi & Sacę, in naues easdem ascenderant. quę multitudo sex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. Ita Rud hunc locum interp.

5 eos qui ex penteconteris erant, id est ex nauibus quinquegenariis re-

mino-

erim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum
 navium summa, ut superius dictum est, trium milliū fuit.
 ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, id est,
ducenta & quadraginta millia. Hæc igitur erat classis ex A-
 sia, vnius & quinquaginta myriadū virorū in vniuersum,
 & præterea septem millium sexcentorum decem. Pedita-
 tus fuit decies septies centena milia: equitatus octoginta
 millia: quib⁹ addo Arabes, qui camelos, & Libyes, qui cur-
 rus agitabant, quæ facio viginti milia. Quæ copia classia-
 riæ & terrestres in summam redactæ sunt ter & vices cen-
 tena & præterea decem & septem milia, sexceti & decem.
 Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictum est, præter
 seruitia quæ sequebantur. & eos qui in frumentariis vehe-
 bantur. Huic omni enumerato exercitui adiciendus est ille
 ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ij
 Græci qui sunt e Thracia, & ex insulis Thraciæ obiacenti-
 bus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri sunt
 triginta quatuor milia. Terrestris copias præbuerunt
 Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidi-
 cum, & Brygi, & Piæres, & Macedones, & Peræbi, & Enien-
 ses, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima
 Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta my-
 riades, id est, *trecenta milia* fuisse: quæ myriades illis Asiati-
 cis adiectæ, sunt in summa virorum pugnantium ducen-
 te sexaginta quatuor, & præterea mille sexcenti ac decem.
 Hoc autem tanto pugnatorum numero, nō pauciora sed
 plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur seruitia, & eos
 qui frumentariis in nauibus erant, & in aliis nauibus vnā
 cum militariis viris vehebantur: quos neq; plures neque
 pauciores facio, sed totidem. Ita æquati numero pugnato-
 rum, explebūt totidem myriadas: hientq; quingentæ & vi-
 ginti octo myriades, & tria milia ducenti & viginti viri,
 quos Xerxes Darij filius duxit ad Sepiadē & vsq; ad Ther-
 mopylas. Hic est vniuersus copiarum Xerxis numerus. Nā
 mulierum pnsentium & pallacarum & eunuchorum nu-
 merū nemo pro cōperto queat dicere: ac ne impedimen-
 torum quidē, aliorumq; iumentorum lacinariorum, neq;
 canum Indicorum. exercitum comitantium, præ multitu-
 illis numero pares esse, ac neque plures neque pauciores, certe æquati laude
 mento pugni.

minorē cōm-
 pentante. Id
 est in in quibus
 plures erat cō-
 penantibus eas
 in quibus erant
 pauciores. Hoc
 enim videtur
 voluisse signifi-
 care quod no-
 stracum, nam
 reamili dicitur
 L'une portant
 l'autre: ut, Le
 fort portant le
 faible. Ad hoc
 locum hic non
 habet genus
 illud loquendi
 plus minus:
 præsertim quā
 on sit pro dñi
 q d in singula
 ubi plus, ubi
 minus octogenti
 viri Sed & il-
 lud rās ex
 τὸν πρὸς τὸν
 τῶν, respondens
 dei phrasi ὁδὴ-
 λica, ceteris de
 nauibus, pro
 ceteris quæ erant
 eni didan, i.e.
 nauibus.
 & non mino-
 re sed maiore
 fuisse ex illi
 mo in multu
 numero, eo-
 rumque qui
 frum. in na-
 uig. erant &
 qui in aliis n.
 vehebantur
 Sed et hoc
 æquati laude
 E

Itaque mirum mihi non videtur quorundam annuum fluentia defecisse tot hominum millia: sed quoniam modo frumentum suppeditavit tot hominum millibus, id vero mirum videtur potest. Siquidem veterum chrenice frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione invenio cetera densa millia medimnorum quotidie absumi potuisse, & trecenta praeter ea quadraginta medimna. Ita Eud. hanc locum verum, addens etiam Ammonem iuxta prodixisse (hoc est destruxisse) exercitus satum. Unde apud eundem De ass. lib. 5. in quo sit reprehensanda hic Valla interpretatio.

2. *αὐτῶν ποσὶν αὐτὰς* vulgo exponitur Naves sibi iuncta scalarum instar alta post alias. 3. *αὐτὰς* tenentes

4. in Chalcide iuxta excubarent. ubi tempestatem occurrere ceperunt, antequam prius eam quoniam intellexissent, latuitate ceperunt, & Boream Orithyiamque invocare ut sibi auxilium

dine quisquam inire numerum possit. Quo minus miror proditum esse, fluentia quaedam non suppeditavisse: magis miror unde tot myriadibus cibaria suppeterint. nam subducta ratione cōperio, si singuli quotidie singulas frumenti chrenicas, id est /modum non amplius accepissent, absumpta fuisset singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, qui singuli constant e jenu modum haud annuumerando mulieres eunuchosque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. Navales autem copiae postquam estatione soluerunt, profectaeque oram terrae Magnesia tenuerunt, quae est inter urbem Casthaneam & oram Sepiadem, primae quoque naues ad terram habuere stationem, abque deinceps in anconis steterunt ad octavum usque ordinem intra mare procedentes, utpote angustiore littore quam ut classem caperent: atque ita per noctem steterunt. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno caelo & tranquillo quum mare esset buis, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subiolanus, quem Hellepontium nuncupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicumque augescere animadverterunt, & quibus per conditionem stationis licuit, si tempestatem praevenerunt, revulsisque navibus sese atque illas incolumes praestiterunt: at quas naues ventus exteriores nactus est, earum alias ad loca quae dicuntur *ἰαυτί*, id est *furni*, quae sunt in Pelio, extulit alias in littus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in urbem Casthaneam, alias in Meliboeam expulit. erat enim intoleranda vis eius. Enimvero feruntur Athenienses Boream invocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut generum suum ad sibi opitulandum invocarent. Habet autem (ut apud Grecos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam Atticam Erechthetis filiam. Ex hoc coniugio (ut fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generum esse, & dum in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iam tempestatem,

195

in Chalcide iuxta excubarent. ubi tempestatem occurrere ceperunt, antequam prius eam quoniam intellexissent, latuitate ceperunt, & Boream Orithyiamque invocare ut sibi auxilium

Inuocauere Boream, cui prius sacrificauerāt, & Orithyam,
 ut sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumpere,
 quemadmodum prius fecerant circa Athon. Nam autem
 ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationem agen-
 tes, non queo dicere: certē Athenienses aiunt & antē fuisse
 sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digres-
 si illinc, delubrum Boreae extruxere ad amnem illū. In
 hac clade, qui paucissimas naues, ij non pauciores qua-
 dringentis perisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac
 vim pecuniarum immensam. ut Aminocli Cratineo viro
 Magneti maiorē in modum fuerit fructuosum hoc nau-
 fragium: qui aliquāto post, dum circa Sepiadem humum
 fodit, multa pocula aurea eiecta, multa argentea percepit,
 thesaurosque Persarum inuenit, affatūque aliarum ex au-
 ro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortuna-
 tus, ē rebus repertitiis mirificē est ditatus. nam fuit ei uti-
 litas quaedam ingrata, ac doloris causa, quod erat filiis or-
 batus. Nauium autem onerariarum aliorumque nauigio-
 rum quę perierunt, numerus iniri non potest. Vnde præse-
 cti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thef-
 sali incurfarent, excelsū sibi vallum ē naufragiis circum-
 dederunt. Triduo enim tempestas perstitit: quarto rādem
 die magi incisiones faciēdo, & veneficiis incantando ven-
 tum, ad hęc Thetidi ac Nereidibus sacrificādo, tempesta-
 tem cōpescuerunt: siue aliter tempestas ipsa sua spōte ces-
 sauit. Thetidi autem ideo magi sacrificauere, quod ab Io-
 nibus acceperant Thetin ex eo loco raptā fuisse a Peleo, o-
 mnemque eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nerei-
 dum. Et ventus quidem quarto die conquieuit. At Græcia
 diurni sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrētes,
 altero ab exorta tēpestate die indicarunt omnia quę circa
 naufragium contigerant. Quę isti vbi audire, fuisse prius
 liberatori Neptuno libamentis, celeritinē rursus ad Arte-
 misiū reuehuntur. sperantes sibi paucas aliquas naues fore
 aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationē
 habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris
 quod nomen ab illis inditum, ad hoc usque tempus perdu-
 rat. Barbari, posteaquam ventus cōquieuit, & fluctus con-
 straxerunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant,

Cratineo viro
 Cratino, filio

2. Nā & hunc
 calamitas
 quādam ange-
 bat circa libe-
 ratoriam cede.

3. Ipse alibi libe-
 ratoriam fac-
 tore inter præ-

1 Illinc enim
 aquati *μεγα-*
λοι is πὶ πύ-
λαις & ἀφ' ἡ-
 Cui. ad ver-
 bū. In pelagus
 erant missu-
 ra. unde loco
 illi nomē ex-
 titit Αφίται.
 Fecit autem
 ἀφίται, &
 aliter reddi.
 sunt enim qui
 is πύλαις &
 ἀφίται ver-
 tans. In alium
 via dare.
 2 quæ multo
 post alias sol-
 uerant, con-
 spectis Græc.
 3 facile ce-
 pere.
 4 nō suffecit.
 Fluviorū aut
 Achaia quā
 maximus sit
 Apidanus, ne
 hic quidem
 suffecit, nisi
 aliqua ex par-
 te. i. ne hic qui-
 dem illi aquam
 abunde suppe-
 ditavit sed par-
 te tantum.
 5 Pro is Αλ-
 λος & Αχαιας
 hac posuit Ad
 littoralia Α-
 χαια, quā su-
 pra pag 192.
 pro iisdem ver-
 bis posuerit Αλ-
 λος Αχαια.

circumuehentesq; promōtorium Magnesiæ, rectum cur-
 sum in sinum qui ad Pegasa fert tenebāt. In hoc Magne-
 siæ sinu locus quidam est, in quo fertur Hercules, quum ē
 nauī Argo aquarū missus esset, derelictus fuisse ab Iasone
 atq; à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauiga-
 rent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaq; de
 re nomen loco fertur esse Αφηρε, id est dimissa. Hoc in loco
 Xerxianæ naues stationem habuerunt: quarum quinde-
 cim, quæ longè ultimæ appellabantur, prospectis Græ-
 corum ad Artemisium nauibus, ratae suas esse, in medium
 earum & ad hostes delatae sunt: quarū dux erat Sandoces
 Thaumaliij filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem antè
 Darius ob hanc causam captū cruci affixerat, quòd quum
 ē regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam
 tulerat. sed eius in cruce suspensū Darius reputans plurā
 peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc re-
 periens, agnoscensq; properantius se quā prudentius e-
 gisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac viræ
 restitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapsu-
 rus. hos enim ad se cursum tenentes Græci ubi videre, co-
 gnito hominum terrore, aggressi repente cepere. In qua-
 rum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui
 sunt in Caria tyrānus: in altera Penthilus Demonoi filius,
 dux Paphius, qui ē Papho duodecim naues quum duxisset,
 amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem ex-
 stiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium,
 captus est. Hos Græci quæ volebāt de Xerxis exercitu sci-
 scitati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserūt. Cæ-
 tera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus
 præfuisse Sandocem dixi, ad Αφetas peruenit. Xerxes cū
 terrestribus copiis per Thessaliam & Achaia iter faciens
 triduo, euasit in Mellienses: quū in Thessalia certamē cur-
 rule fecisset, suas equas experiendi gratia, q̄ illic optimas
 Græcarum equas esse audiebat. in eo aut certamine mul-
 to inferiores fuerunt Græcæ. Fluviorum porro qui sunt in
 Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui non suffe-
 cit. Xerxi ad littoralia Achaia tendenti, perductores sui
 cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de tēplo Io-
 uis Αφλυστιj ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli
 filium

196 filium, inito cum Ino consilio necē Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, ut qui ex eo genere maximus natus esset, huic aditu prytanei, *id est curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, ut si quis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuerſi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consueſſe. Hoc autem posteros Cytissori Pryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loco facientes, ex oraculo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberavit: eoq; facto postens eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, ubi ad lucum adfuit, & ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperavit: domumq; item posteriorum Athamantis ac fanum veneratus est. Hæc in Thesſalia Achaiaque: à quibus locis processit Xerxes in Melidem iuxta maris sinum, ubi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campeſter, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntq; ipsi campo circumiecti mōtes editi atq; inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petrx Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Eniensibus in mare defluit. A quo alter amnis x x ferme stadiis abest, cui nomen inditum est Dyras, quem fama est emerſiſſe ad ferēdam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est niger*. Unde vrbs Trachis quinque stadia abest, ¹ sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, utpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terrā Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiē anfractus est per quem Aſopus circa radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix, ex his montibus in Aſopum defluens. Iuxta Phœnicem angustissimum viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrū duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas

¹ Hac autem maximè parte spatiosa est illa regio, à mari ad montes, iuxta quos est sita Trachis. Sunt enim viginti duo planities plethra. Montis autem qui Trachiniū agrū circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiē, per quem Aſop.

quindecim stadiorum est intervallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, ubi templum Cæceris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus & ipsius Amphictyonis delubrum. Cæterum rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat, Græci verò in transitu: qui locus à plerisque Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant utrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant usque ad Trachinem, posito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenetibus. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegætarum & Mantienorum mille, totidem ex utrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti à Philunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: Ex Boeotis autem Thespiones septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos evocati erant Locrenses Opuntij cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos evocauerant, missis nuntiis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam verò maris esse in Atheniensium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res navalis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & ut quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in Trachinem auxilio ire. Erant his cum alij duces suæ quisque civitatis, tum verò, penes quem summa imperij erat, quem maximè admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVryciatis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agelilai, qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegeſis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui Cleonidæ, qui Hylli, qui Her-

Eleodæi:
quam ulla ratione
reprobatur iocue
quem habes ju
pna pat. 153 de
Aristodemus
qui fuit Ari
stomachus qui
fuit Cleodæi,
qui fuit Hylli
fuit.

Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat a eam regionis adipiscenda: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorico iam non superstiti, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natus erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos e primoribus viros, & quibus filij erant: assumpseratque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades Evrymachi filius. Hac de causa Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quod eos maxime insinulabat quod cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vnâ mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miserunt Spartiata: vt his inspectis alijs socij in militiam proficiscerentur, néve cum Medis sentirent, si eos superari audirét. Ipsi autem celebratis Carniis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodiibus, erant cum omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui autem socij ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat) haud suspicati tam citò apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerant. At ij Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduentabat, metu perculsi de discedendo consultabant. At ceteri quidem Peloponneses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum, lithmi custodiam agerent: huic autem sententiæ quum infensi essent Phocenses & Locrij, Leonides suadebat illic perstandum, & nuntios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos, tanquàm se paucioribus quàm vt Medorum exercitum arcerent. Hæc istis consultantibus, Xerxes equitem quendam ad speculandum quot illi essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Thessalia esset, eò loci contractam esse exiguam copiam, eiusque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculia. Equos vbi

i. constantis
et. itis vixit
C. 400.

et cōlicere nō poterat ex iis quæ audiebat rem ita se habere ut tenebra se habebat, nimirū illos se præparare ad moriendū & ad alios morte afficiendos pro viribus.

Scito autē, si hos cæterosque qui Spartæ remanserūt subegeris, nullā hāc fore hominū gentem quæ contra te rex, &c.

in me ut mendacē conspicias, vel, De me ut mendacē scias.

ad stationem Græcorum successit, contemplatur aspicitq; non ille quidē omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorū statione vices: eos animadvertit partim se ludo gymnastico exercentes, partim comam pectētes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus planè cognitis, per otium sese recipi. nemque enim illorum insequabatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxē, cuncta quæ inspexerat, refert quæ Xerxes audiens, 'nō poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratū Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem, ut venit, interrogavit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmonius ageretur. Et ille, Audisti inquit, antea me, dum aduersus Græciam proficisceremur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ euentura providebam, derisui habuisti. sed quanquam mihi summum discrimen est aduersus te rex veritatem tuenti, audias tamen nunc quoq; veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venire, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debēt, tunc capita communt.' quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderētur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, 'Pro vano me duças, nisi hoc tibi ut ego annuo, usu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatrimum Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent vivos & in conspectum suum adducerent. Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque superuenientibus nihil tamen promovebant,

uebant, etsi vehementer ingruiebant: palàm facientes cum aliis omnibus, tum verò ipsi regi, se quidē multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnae congressus interdu: Post vbi Medi se agrè tutabantur, tum verò ipsi se subduxere: Persæque subeuntes excepere, ij quos¹ immortales rex appellabat, quorum dux erat Hydarnes: tanquam facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, utpote² longioribus hastis quam Græci videntes, & in locis angustis, vbi nullus multitudinis erat usus: ibi Lacedæmonij dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostēdentes se peritè inter imperitos pugnare, tum verò in eo quòd quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent: cum vociferatione & strepitu ingruiebant: at Græci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quanuis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartani occubuerunt. Persæ posteaquam & cateruatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quòd videlicet exercitui suo timeret.³ Postero die nihilo melius barbari præliati sunt⁴ nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & saucij, nequirent manus leuare ad pugnandū, quum conflisissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. Ibi regem ancipitem quòdnam in re præsentis consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euerit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam

¹ Cur ita vocarentur superius exposuit, pag. 179.

² breuioribus

³ Tunc igitur ita pugnarunt: Postridie autem nihil mel.

⁴ Ita enim pugnabant ut qui existimarent illos, utpote paucos, saucios esse, eisque vel ad attollendas manus vires non superesset. At Græci eos excep.

causam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades huius intererunt, nihilo tamen secius à Lacedæmonis præmio affectus est. Hunc in modum Epialtes postea interit. Est & alia quæ fertur fæna Onetæ Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Perlas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Corydali, sed Epialtæ Trachini; caput pecunia licitati sunt, quod scilicet eum comperissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc causam scimus se fuga proripuisse: postremo, quod Onetes qui non erat Miliensis, ita demum tramitem illum novisset si in ea regione permultum diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Perlas per montem circumduxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturum spondebat probans, maiorem in modum lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem id est, sub crepusculum è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt. eo quæ investigato Thessalos deduxere adversus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto maris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant. Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat. quum nihil esset utilis Melienses. Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluvio. qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpeum urbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta lapidē nomine Melampygam ac iuxta *αἰχμήν* id est, hoc est malitiosorum sedes. ubi angustissimus callis est. Hac via atque ita se habente, Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerunt, a dextra Oëtræos montes, ad sinistram terram Trachiniorum habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terram, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vitro à Leonide

acce-

*1. Dicitur tam a nostra hylone sequitur est, quam etiam sequendo, verum dicitur potius. Adeo ut nihil esset util. * Paul. Leop. Emend. lib. 1, c. 1, manuit, lapidē Melampygi, id est, Hercules nigro pedice præd. 20. b.*

acceptam obsidebant. Hoc autem modo Phocenses Persas ascendisse animadverterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercum latuissent, tamen edito multo strepitu (ut res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cœli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui cōspicati viros arma sibi circumdantes obstupere, quippe qui (ut in exercitu assueverat fuerat) neminem sibi sperabant occursum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses Lacedæmonij forent, Epialten percontatus est: quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisque Phocenses quum ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari adversum se ab initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditii. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ij qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicavit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfuga notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alij enim stationem non descendendam suadebant, alij id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapque in suam quique urbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere, dimisisse, de illorum vita sollicitus: se verò & Spartiatis, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem defererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo: Leonidem posteaquam animaduertit socios ignavos & inuitos esse ad periculum subeundum, veniam eis abeundi dedisse, sibi verò decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Sparte nunquam defuturam felicitatem sperasse. Siquidem iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum,

i Quum enim nullū adversarium sibi occursum sperassent, in exercitū inciderunt.
i cuius

fore ut aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

*Vobis, amplumque colitis qui mania Sparte,
Aut urbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
El bitur extinctus rex in Lacedæmonia ora.
Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed leon ex cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.*

¶ ac facere
volentem ut
id decus Spar
tatarum dun
taxat esset, re
misisset soc.

Hæc reputantem Leonidem, cupidumque gloriæ comparandæ, crediderim solum ex Spartiatis remisisset socios potius quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias huius expeditionis comes (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modò, qui ei vnicus erat, vnà militantem missum fecerit. Ita socij quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abire. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespienses verò libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque vnà cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maximè frequens esse hominibus, à castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, cõpendiarius magis ac breuioris multo spatij quam circuitus montis atque ascensus. Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accedere: & isti tanquã ad necem iam multo magis quam à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui

a Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt. & Græci iidem qui cum Leonide erant, tanquã multo magis quã initio ad mortem pergentes, ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

go sui

go sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnum-
quenque cædebant, assidue ad procedendum adhortan-
tes. unde multi eorum in mare decedentes absumeban-
tur, multo plures inuicem viui proculcabantur, quum nul-
la pereuntis ratio haberetur. Quumque scirent impende-
re sibi necem ab iis qui montem circuirent, quod roboris
habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes
ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam lanceæ
diffractæ essent, nonnulli gladiis Perlas obtruncarent, tunc
Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera,
& cum eo alij insignes Spartani: quorum ego tanquam
strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecento-
rum omnium. Persarum quoque illic cum multi alij tam
celebres ceciderunt quam incelebres, tum verò duo Darij
filij, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrata-
guna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darij regis
frater, Hytaspisque Arsamæi filius erat, qui quum Dario
filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit,
vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cada-
uer Leonidæ pugnantes occubuerunt, adeo vehementi Per-
sarum Lacedæmoniorumque conflictu, vt Græci ter ho-
stibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxe-
runt: & eouque perstiterint, dum ij qui cum Epialte ferant
adfuere. Quos vbi audire Græci, tum verò pugnadi ardor
immutatus est. nam ad angustias via sese recepere: & in-
trogressi murum, tumulum quendam occupantes, adden-
sati insedere cuncti præter Thebanos. est autem tumulus
in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc
in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant
barbati circumfunduntur, & manibus & vocibus incessen-
tes: alij ex aduerso urgentes, & munitionem muri subru-
entes, alij vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæ-
moniorum autem atque Thespiensium, quum tales ex-
stiterint, præstantissimus tamen exuisse fertur Dieneceus
Spartanus: quem, antequam cum Medis configeretur,
hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset, bar-
baros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem
obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expau-
factus est, vt parui faciens Medorum urbem, responderet

1 Mnemosy-
 na sui aiunt
 (id est moni-
 menta) Dion.
 2 Forſan bis
 duo : cum in
 Greco ſit δι-
 ἀδὲς τέτο-
 ρες, id eſt
 quatuor mi-
 lia. In precedē-
 ti verò Diodo-
 rum Siculus pa-
 259. pro τετα-
 ράρας : ha-
 bet διυγσί-
 ρας : id eſt Bis
 decies centu
 milibus. S.
 2. 10000.
 3 Veterum co-
 dicum lecturā
 ſequens eſt
 Vallā. quod ad
 dunt quod in
 vulgatu edit.
 do eſt. ita enim
 nulla legitur.
 ἐπιγράμματα
 καὶ μὲν τῶν κα-
 τὰ λαοὺς, ἐξ ὧν
 τὸ τὲ μέγας
 ἐπιγράμματα.
 Ἀμφικτυόνες
 οἱ πὶ σφίρας οἱ
 ἐπιγεσμεσάν
 οἱ τὸ δὲ τῶ
 μέγας. Με-
 γίστου Σιμων-
 ιδῆς &c.
 4 ob vehe-
 mentiffimū
 oculorū mor-
 bum

omnia ſibi bona Trachinium hospitem nuntiare, ſi Me-
 di ſolem obducerent : ſe enim ſub vmbra cum illis, non in
 ſole pugnatuſ. Hæc & alia huiusmodi dicta memora-
 tu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquiſſe. Se-
 cundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præſtan-
 tiſſimi feruntur fuiſſe, Alpheus & Maron, Orſiphanto ge-
 niti : E Theſpienſibus autem Dithyrambus Harmatidei fi-
 lius. His eò loci vbi ceciderunt ſepultis, & iis ſociis qui pri-
 us quàm à Leonide remiſſi ſunt, occubuerant, epigram-
 mata his verbis inſcripta ſunt,

Terdecies centum hic ceterum millibus olim

*E Peloponneſo hu * modo mille viri.*

Hæc vniuerſis ſuperſcripta ſunt : iſta peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmonii refer hic peregrine iacentes,

Exhibito illorum vocibus ob equi.

Hoc epigramma inſcriptum eſt Lacedæmoniis : iſtud vati,

Nobis hoc buſtum eſt (Medi occidere) Megiſte,

Sperchione ad fluuium : non ſed in ultis vbit.

Qui vates obitum quantum præſciret adeſſe,

Spartæ haud ſuſtinuit deſeruiſſe duces.

3 Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphi-
 ctyones fuere : præter epigramma vatis Megiſtæ, quod Si-
 monides Leoptrepis filius, propter hominis familiaritatem
 inſcripſit. Ex his trecentis duo, EVrytus & Ariſtodemus, fe-
 runtur : ob extremam lippitudinem è caſtris ab Leonide
 remiſſi, in Alpenis decubiſſe : & quumliceret communi-
 cato inter ſe conſilio, aut ſalutem ſibi parare Spartam ver-
 ſus, aut, ſi reuerti recuſarent, vnà cum aliis occumbere, in
 neutro horum quæ licebat eis facere, inter ſe conueniſſe :
 ſed quum ſententiis diſcreparent, Ariſtodemum quidem
 præ ignavia remaniſſe : EVrytum verò audita Perſarum
 circumtione, petiſſe arma : ſeq. eis indurum iuſſiſſe ſeruum
 vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugę ſe man-
 dauit : illum dato in agmen impetu occubiſſe. Quòd ſi
 vel Ariſtodemus ſolus redire Spartam neglexiſſet, aut ſi
 ambo reduces fuiſſent, videntur mihi Spartiata nullam iis
 pœnam irrogatari fuiſſe : nunc altero eorum extincto, in
 hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, ta-
 men occumbere noluerit, neceſſariò debuiſſe magnopere
 irari.

1. ~~delasci~~. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum solpitem rediisse Spartam aiunt. Alij autem, quum ab exercitu pronuntio mitteretur, & polles pugnae qua fiebat adesse, tamen reculasse, sed motatum in via, fuisse superfluum: sociūq; eius qui vnā mitterebatur, in pugnam profectum, oppetisse. Lacedæmonem igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, quòd cum nemo neque igni neque alloquio imperiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Plataeas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfluisse, in Thessaliam pronuntio missus, cui nomen erat Pantites: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum erat Leontiades² vi retenti aduersus regis copias, tamen à partibus Graecorum, è quibus erant, dimicauerunt: at ubi res Persarum superiores esse animaduertent, ibi à Graecis, quibuscum fuerant, ad tumultum ire properantibus, se dislocantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illata abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thesalos testes habebant) seruari sunt: non tamen vsque quaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot ut accedebant obtruncauerunt: pluribus iussu Xerxis, regias notas inuilerunt, a duce Leontiade exorti. cuius filium EVrymachum postea Plataeenses quadringentorum Thebanorum ducem, quòd urbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Graeci ad Thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem accitam Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonij, quòtve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rea, inquit, Lacedæmoniorum omnium magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis à me, scies: Est enim Lacedæmone³ vix Sparta octo milliū ferme virorū, qui omnes iis qui hic

1. quòd nolles ex Sparo-
 aus ignem in-
 li accenderet,
 aut cum eo
 colloqueretur:

2. ad tempus
 quidem, dum
 fuerunt vnā
 cum Graecis,
 necessitate ad
 acti, aduersus
 copias dimi-
 cauerunt: at ubi
 res Persæ

3. Lacedæmo-
 nio agto

pugnaute sunt similes: ceteri Lacedæmonij, non illis qui-
 dem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes,
 Demarate, inquit, agendum expone quo pacto hos viros
 minima cum difficultate subigamus. tu nanq; calles quò
 tendant eorum consilia, utpote quorum rex fuisti. Cui
 Demaratus, Quum inquit, me rex libenter consulas, æ-
 quum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod
 vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnato-
 ribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi
 insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare
 conducibilis esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud
 nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea ali-
 quid tale futurum quale nunc ego expono: non ille qui-
 dem tuam classem præuidens, sed quamcunque similiter
 exumescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæ-
 monios territent. Ita illi domestico occupati bello, ne-
 que tibi erunt infesti, neque ceteræ Græciæ, quum à tuis
 pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta
 autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi.
 Quod nisi receris, hoc forte expecta: Est Peloponnesi ar-
 ctus isthmus, quo in loco Peloponnesibus omnibus co-
 actis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospi-
 cio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prælium & cæ-
 teræ ciuitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes
 Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio inter-
 fuisset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Ani-
 maduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi pro-
 sperè agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim
 moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato inuideant &
 meliorem oderint. Quòd si è præenti conditione, quum
 naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias
 è cetera classe miseris ad obcundam Peloponnesum, pro-
 fectò fient nobis aduersarij pares ad decertandum. at si
 coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante
 omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exerci-
 tus nauticus terrestri, & inuicem terrestri vnà interfaciens,
 nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui
 eris, neque illi tibi. Tu verò tua ipsius bene constitueris,
 si aduersariorum res apud te non agitaues. Hic illi
 bellum

bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per
 sese ad sibi ipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad
 prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonij aduersus
 Persas in pugnam ibunt, impendentem sibi cladem haud-
 quaquam deuntabunt. Ad hæc subiiciens Xerxes, Rectè,
 inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam.
 Demaratus, quod optimum ille quidem mihi sperat esse,
 id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque verò
 illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, ut ex
 iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re coniecto. Quo-
 niã cuius quidẽ cui secundis rebus prædito inuider, eum-
 que malè odit: cum tamen patrio solo nihil eodem con-
 sultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul
 abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospi-
 ti prospera fortuna vrenti, omnium est beneuolētissimus,
 ei que consultanti optimè consulit. Quapropter ab inse-
 ctatione, qua in Demaratum vteris hospitem meum, post-
 hæc abstinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæ-
 sos transiit, ubi erat Leonides: quem quum audisset La-
 cedæmoniorum regem eundemque ducem esse, iussit
 abscisso capite in crucem tolli. ut mihi cum aliis multis
 indicis, tum hoc præcipuè manifestum sit, regem Xer-
 xem maximè omniā excanduisse in Leonidem viuen-
 tem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere
 deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus
 Persæ maximè soleant viros in re militari præstantes ho-
 nore afficere. Illi igitur quibus imperatū erat, id exequu-
 ti sunt. Redeo ad eam narrationem vnde mihi discessum
 est. Lacedæmonij primi regem aduersus Græciam tendere
 acceperunt, atque ita Delphos ad oraculū miserunt: ubi re-
 sponsum est id redditum cuius paulo antè memini. Acce-
 perunt autem mirum in modum. Demaratus enim Ari-
 stonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæ-
 moniis beneuolus (ut & ego arbitror, & ratio dicitur)
 tamen hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, ut
 coniectare licet, siue quod insultaret: Nam posteaquam
 Xerxes statuit aduersus Græciam sumere expeditionem,
 id Demaratus qui Susis erat quum accepisset, censuit Græ-
 cis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe po-

eumque rati-
 cito prosequi
 tut odio. Ne-
 que cōsiliū
 petenti cui
 dederit cuius
 quod putet es-
 se optimum,
 nisi summū
 virtutis gra-
 dū attingat:
 quales pauci
 sunt. Ar. 1. 3.
 spes hospiti,
 &c. Potest
 iud. τῷ σιγῇ
 aliter etiam ex-
 poni.
 2 abstinere
 quemlibet
 iubeo.
 3 vel, Caput
 eius abscissum

1 quum rem
animaduertis-
set, vel excogi-
tasset

riculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem cōmentus est: Sumptis duarum tabellarū pugillaribus, ceram illine eradic: deinde in eorum ligno cōsiliū regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negotij apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonij interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, ipsam rem interpretata, iubens ceram effringi. fore enim vt literas in ligno reperirent. Ita ei ascultantes Lacedæmonij literas repertas legerunt, easque deinde ad Græcos dimiserunt.

HERODOTI HALI-^{10b} CARNASSEI HISTORIA- RVM LIBER OCTA- uus, qui inscribitur VRANIA.

2 octodecim

TQVE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græciautem quibus res claustraria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naues centum viginti septem præbuere, iunctis sibi Plataenlibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenuè alacriterque pro se illorum naues armauerant. Corinthij, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti. Chalcidenses totidem sibi ab Atheniensibus præbitas armauerunt: Æginetæ, vnde viginti: Sicyonij, duodecim: Lacedæmonij, decem: Epidaurij, octo: Eretrientes, septem: Troezenij, quinque: Styreenses, duas: Chij, totidem, cum totidem penteconteris, *id est nauis quinquagenum remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntij cum septem penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictū est. Vniuersarum verò præter penteconteros, ad Artemisium coactarū, nume-

numerus fuit ducentarum septuaginta unus. His ducentis
 penes quem summa imperij esset, Spartiatae prae buerunt
 EVrybiadem EVryclidæ filium. Nam socij negauerunt se,
 nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses du-
 ctiores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim iam
 inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem in eun-
 dam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam ex-
 pediret rem nauticam Atheniensibus permittere: ceterum
 reculantibus sociis, cedere Athenienses, quod magnifice-
 rent Græcia superesse: quam intelligebant esse periculi am-
 si de principatu contenderent: recte lenientes. Nam inte-
 stina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geri-
 tur, quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque aptum intel-
 ligentes, non repugnandum putauerunt, sed tantisper con-
 cedendum quoad magnopere illis indigebant, quemad-
 modum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Per-
 sa iam de illius terra diiudicabant, superbia Paulania cau-
 sati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum hæc po-
 steriora gesta sunt. Tunc autem ij Græci qui ad Artemisium
 se cõuierant, ubi viderunt & multum navium ad Aphetas
 esse contractam, & omnia plena exercitu hostili, percussim
 metu, quod præter opinionem suam expectationemq; res
 barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex
 Artemisio in interiorem in Græciam. Quorum cõsultatio-
 ne cognita, EVboenses obsecrabant EVrybiadem ut ali-
 quantulum temporis præstolaretur, usque dum ipsi libe-
 ros atque domesticos subducerent. Vbi non persuadent,
 ad ducem Atheniensium Themistoclem transgressi, pa-
 ciscuntur cum eo triginta talentis ut tandem ante EVboeam
 perstarēt donec pugna navali decerneretur. Themistocles
 autem hac ratione Græcos reuincit: EVrybiadem ex hac,
 tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit:
 hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum du-
 cem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed
 ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est iureiurando
 interposito: Tu verò haudquaquam nos deseres, quem ego
 maioribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum
 tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad
 nauem Adimanti transiit argentum talenta. Istis pecunia

in Græcia
 interiora,

1 noxque fu-
gientes exci-
peret, alioqui
enim euahis-
sent: quum es-
men, ut qui-
dem illi con-
siliu inibant,
ne igniferum
quidem fuga
inpetesse o-
porteret. 2.
d. Rationem e-
nim in re vole-
bat quia omnes
ad unum in suas
manus veniret
et ne ignifer
quidem elabe-
reretur. Est enim
τῷ αὐτῷ λό-
γῳ quod nos
dicimus, Αἰεὺ
contē, aut, Σελὴ
qu'is fassōyont
leuē contē.

corruptis, cum EVborensibus gratificatus est Themisto-
cles, tum reliquum pecunię quā acceperat lucrificat: quam
eum interuertisse ideo latuit eos qui partem illius accepe-
rant, quod putabant eam ab Atheniensibus ad hoc ipsum
profectam esse. Ita in EVborea perstitere, ac praelium fece-
re, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa
diluculum venissent, quumq; id quod etiam antē audie-
rant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium
stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si for-
tē eos interciperent. Cæterum ex aduerso inuadendum
non videbatur, ne Græci, conspectis ipsis obuiam tenden-
tibus, fugam capefferent, noxque fugientes exciperet.
Sed euenire oportebat ut hi effugerent, & illorum insidi-
antium ne sacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc
rem transigendā hoc sunt machinati: Ducentas ex omni-
bus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta
Capharea & Geræstum ad EVripum, ne circumuehentes
EVboram ab hoste cernerentur, sed eum circumuenirent:
ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retrō
ferebat obsepiētib; reliqua verò classe ex aduerso ingru-
ente. Quo capto consilio quas constituerāt naues miserūt, 207
nō habētes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec prius-
quam signum quod conuenerat cum iis qui circumuehe-
bantur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circum-
missis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum in-
ibant. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias
quidā Scionæus qui iisdem in castris erat, omniū ea tem-
pestate hominum optimus vrinator, qui etiam in naufra-
gio ad Pelium factō multam pecuniam Persis seruauit,
multa & sibi lucratus est. Hic Scyllias iam pridem in ani-
mo habuerat ad Græcos transire, sed quum ad eam diem
non fuisset nactus occasionem, tunc ad Græcos transfu-
git. Sed incertum quonam modo illinc transierit. demi-
ror tamen si verum est quod refertur. refertur enim, quum
ex Aphetis mare subisset, non prius emeruisse quā ad Ar-
temisium peruenit, octoginta ferme maris stadia emen-
sus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis si-
milia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum
nauigio ad Artemisiū peruenisse. Is vbi eō peruenit, Græ-
cos

cos certiores fecit & naufragij facti & nauium ad circum-
eundam Euboeam dimissarum. Hoc illi audito inter se
colloquuti sunt: & quum multæ essent sententiæ dictæ,
illa emicuit cum diem illic maneretur & in statione per-
stateretur: dehinc media nocte soluentes proficiscerentur,
& classi hostium quæ circumageretur occurrerent. Post,
vbi nemo se ex aduerso fert, obseruato diei crepusculo, ipsi
feruntur in barbaros, animo experunda fortunæ cum in
pugnando tum in perumpendo. Quos Xerxiani milites
ducesq; paucis cum nauibus venientes in se conspicati, ma-
gnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naues educunt, spe-
rantes facile se illos ire interceptum. meritò sanè id speran-
tes, quòd viderent paucas esse Græcorum naues, suas verò
multo plures atq; velociore. itaq; præ contemptu illos in
medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene-
volebant, inuiti militabant, magnæ calamitatis loco du-
centes quòd viderent circumueniri illos, quorum nemi-
nem animaduertent esse rediturum. adeo enim infirmæ
res Græcorum esse videbantur. At ij Iones quibus id quod
fiebat voluptati erat, pro se quisq; adnitebatur, vt ipse pri-
mus aliqua nauis Atheniensium capta, donum ab rege ac-
ciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de
Atheniensibus sermo atq; respectus. Græci, vbi eis signum
datum est, primum conuersis in barbaros proris, puppes
in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus
capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & à
fronte. mox triginta barbarorum naues excipiunt, in qui-
bus & Philaonem Chersis filium, Gorgis Salaminiorum
regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græ-
corum autem primus nauem hostium cepit vir Athenien-
sis Lycomedes Æschrei filius: idemq; palmam rei bene ge-
stæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunchi, nunc illi
superiores essent, interuentu noctis dirempti sunt: & Græ-
ci quidem ad Artemisium reuerti, Barbari verò ad Aphre-
tas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc
prælio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Le-
mnius ad Græcos transfugit: quem Athenienses ob eam
rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (e-
rat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aqua-

2 id est. Res
naufragio de-
merja

3 nauium
propter aduol-
uebantur.

4 naues suas
loco non mo-
uerunt. vel.
5 naues immo-
tas sinebant:

6 setan-
lam tuam clas-
se o prohibe-
re. id est. n. pe-
runt. am. con-
tere ne profuga-
rentur a Græcis

rum exitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac naufragia ad Aphetas efferebantur & circa nauium prorae excipiebantur, & remorum palmas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu consternabantur, credentes se esse utique perituros, ut qui in tantum malorum deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarum in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox contigit. At iis quibus negotium datum erat ut EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quod eos dum in pelago ferrentur, inuasit: adeo ut tristis exitus fuerit. Ut enim eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adortæ esset, quum essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignati quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne a deo fiebat, quo Græcæ classi pars redderetur id nauium quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ cōcana periere. Barbari verò qui apud Aphetas erat, ubi ipsis libentibus dies illuxit, naues suas stabilierunt, satis habentes, quum malè rem gessissent, quietè agere in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduentu illis tum animum addiderunt, tum nuntium attulerunt, eos barbaros qui EVbœam circumuehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interisse. Itaque Græci eadem qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicum inuasere. Quas ubi corru-
pere, & nox aduenit, iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die barbarorum duces, tum indignè ferentes à tantula se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerunt ut Græci priores pugnam capesserent, sed instructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem ut per hos eisdem dies & hæc naualia prælia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. & Græci quidem sese adhortabantur ne barbaros intrare Græciam sinerent: barbari verò ut Græcorum

corum

eorum copiis profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xerxianorum classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari, ut comprehenderent, lunata classe circundabant. Ibi Græci ex aduerso prodeuntes conflixere. Quia in pugna pari Marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus & mutuò incurstantibus: resistebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur à paucis nauibus in fugā conuerti. Itaque multæ Græcorū naues interibant, multi etiam viri, sed in alto plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicantes utrique ab alteris abscessere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam Ægyptij nauauerunt operam, cum aliis magnis edinis operibus, tum hoc quòd quinque Græcas naues cum ipsis propugnatoribus cepere. E Græcis autē eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius qui domestico sumptu ac propria nauī cum ducentis viris militabat: Vbi utrique libèter in diuersum abiire, ad suas stationes sese recepere. Græci autem dirempto prælio reuerti, et sicæ sorum corporibus, ac naufragiis potiti erant, tamen quòd malè affecti essent, præcipueque Athenienses (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo in vltiora Græciæ deliberabant. Themistocles, reputans, si ab amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri posse ut reliquos superarent, dum Eubœenses pecora ad mare propellunt, illuc duces confluxit: eisque dixit se astutiam quandam habere, qua spei et optimos quosque lociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam transigendam hos ab illis agendum esse, ut Eubœicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret. satius enim esse suorum copiis illos potiri quam hostē. Ac monuit ut suis quisque popularibus præciperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempore opportunū curam fore, ut sine noxa abirent. Hoc illis probatum quum esset, accensis ignibus ad pecora est itū. nam Eubœenses, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportauerant quicquā neque importauerant: & velut impendente eis bello, res sibi quoque ipsis obscuras

* in Græciæ interiora

effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canubacca iactat in equor,

E. Vbi ea capre mugientis fac procul absint.

His versibus quum nihil illi niterentur, tamen si mala tum aderant, tum impendebant, fiebat ut in plerisque aduersa fortuna vterentur. Dum hæc isti agebant, aduenit ex Trachine speculator. nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negotium cum expedito nauigio actuario, ut renuntiaret iis qui apud Thermopylas erant an classis discessisset. At Abronychus Lyliclis filius Atheniensis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad nuntiandum iis qui ad Artemisium agebant, si quid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus adueniens, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum gesta erant. Quæ isti re audita non iam

sibi differendum abitum putauerunt: sed ut quiq; locati erant, abscellerunt: primi, Corinthij, postremi, Athenienses. Quorum Atheniensium velocissimis nauibus delectis Themistocles ad aquas potabiles se cõferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Iones ad Artemisium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iustè faci-

seruitutem. Sed (quod præcipium fuerit) state a nobis: si hoc facere non potestis, saltem nunc sitis in medio. quod

& ipsi facite, & Cares ut faciant obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti

quam ut possitis desiscere, in re gerenda dum pugnam conferemus, ante agatis instrenuè, memores a nobis vos

esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principium à vobis exitisse. Hæc Themistocles (ut arbitror)

ancipiti consilio scripsit, ut si literæ regem lacerent, Iones induceret ad deficientium à rege ad se: si ad eum defer-

rentur, darenturq; crimini, in idos eadem redderet Iones, ut à præliis naualibus summouerentur. Postquam autem

hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidã Histixus nauigio aduectus, barbaris nuntium attulit Græcos ab Ar-

temisio profugisse. Illi homine, quod fidem non haberent, seruari iussu, naues veloces ad rem explorandam mise-

runt. quare per istos nuntiata, simulatque refulsit sol, om-

nia

7 Videntur hic mendosa esse

Græca exēplaria: sed ex consuetudine elicitur hic sensus, Et

vos è medio nobis subducite. id est. Sub-

ducentes vos, ne in medium ad-

uersum nos prodito. Vel, Subdu-

cite vos, ne vobis prodeundū

sit. &c. Vocan-

tur autē Athenienses Ioniæ pa-

tres, ut supra, pag. 176.

2 Iuspeos

annis classis addensata ad Artemisiū contendit: vbi ad me-
 ridiem usque immorata, mox ad Histiam processit. Eō ap-
 pulsi, vrbe Histiaeorum positi sunt, * & opumā portionem
 agri Histiaei maritimosque vicos omnes percutauerunt.
 Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes praeparatis quæ ad cæ-
 sos pertinebant, præconem ad classiarios mittit. Hæc au-
 tem praeparauerat: Quicumque è suo exercitu apud Ther-
 mopylas cæsi (erāt autem viginti millia) eorum mille fer-
 me relictis, cæteros depressa fossa humavit. & ne à classia-
 rio exercitu cerni possent, eam humum exagitavit, folisq;
 constravit. Præco vbi ad Histiam peruenit, factō totius
 exercitus cœtu hæc dixit, Viri socij, rex Xerxes dat veniam
 cuiuncq; libet relictis ordinibus ire visum quemadmodū
 pugnetur cum amentibus hominibus, qui se superaturos
 sperauerant copias regis. Hæc denuntiante præcone, mox
 nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi visere cupiebāt.
 Profecti eō, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thelpiæses
 credebant qui strati iacebant, quum etiam seruos cerne-
 rent. Itaq; res eos qui transilire non latuit. Hoc Xerxes
 circa suorum cadauera fecit, rem profectō ridiculam, ut
 mille iacentes extarent, cæteri verō cōferti eundem in lo-
 cum quater millem cōportati sitiq; essent. Atq; hunc qui-
 dem diem in spectaculo cōsumplerunt: postero autē clas-
 siarij Histiam ad classem remeauerunt. Reliqui qui cum
 Xerxe erant, iter ingressi sunt: ad quos pauci quidā ab Ar-
 cadia perfuga venerunt, victus inopes, & operam suā præ-
 stare cupientes: qui in conspectum regis adducti, interro-
 gatiq; cum ab aliis Persis, tum verō a quodam præcipue,
 de Græcis, quidnam illi agerent, responderunt eos ager-
 Olympia, & spectare certamen gymnicum atq; equestre.
 Rursus eodem percontante quodnam illis præmium esset
 propositū propter quod certarent, oleaginā coronam in-
 quiunt esse qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius
 generosissimā dixit sententiā, quæ apud regem pro timi-
 da est habita. Audiēs enim præmium illis coronā esse, non
 pecuniā, silentium tenere non potuit quin corā omnibus

* Illopiū: o-
 gri & Histie
 regionis ma-
 ritimos vi-
 cos omni. p.
 s.

1 Helotes:
 quod erat ser-
 uum Lacedæ-
 monie. pecu-
 liare no-
 men.

2 Sed enim
 eos qui illuc
 traiecerant
 non latebat
 quod Xerxes
 circa suorum
 cadauera ege-
 rat. Ac tamen
 lum quidem
 certe istud e-
 rat horum (ad
 est barbarum)
 cadauera mil-
 le dūtaxat ia-
 centia cōspr-
 ci, illorum au-
 tem iacere
 quatuor mil-
 lia, eundē in
 locum cōter-
 tim cōgesta.

Illud autem
 γαλιος, (id est
 γαλιος) non
 de re ipsa, sed
 de Xerxe dic-
 tur, quia vo-
 cors in commo-
 nisiēda hac im-
 postura fuit.
 Quod ad ver-
 bum ita γαλι-
 os lingua ex-

Valla autem in eo

presserit, Et de facit c'est une grande moquerie de vouloir que ce
 soit un lapsus est quod illos mille ab his quatuor millione non distinxerit.

3 propter quam à rege pro timido (vel ignavo) est habitus.

* alij, aspere
παλαι. S.

Quinnque
Thessal. ad Pat
nalsū cōpulsi
essent, vates
Tellites Ele^o
Phocēlibus,
apud quos e-
rat, hoc exco-
gitavit. At
Valla negat
ἀνθρώπων ad
Phocēsas rem-
it, quod tamen
de victorib. de-
re ratione cōsen-
taneum non est.
Sed Vallam in
errore induxit
fuisse prapo-
stera interpun-
ctio, quæ in suo
exemplari ha-
buit, & nomi-
nativus pro ge-
nitivo absoluto
positus, videlicet
οἱ Φωκῆες ἱ-
κντες, pro τῶ
Φωκῶν ἱκν-
των: quod ni-
hil aliud est
quasi omisso il-
lo participio, ita
(et quide mul-
to brevius) δι-
κisset τοῖς Φω-
κῶσι μέγας
Τάλλιος ὁ ἡ-
λεῖος σοφίζε-
ται τοῖς ὄντι:
quæ observatio

diceret, Papæ Mardonii, in quos viros induxisti nos ad pu-
gnandum? qui nō pecuniarum certamē agitant, sed virtu-
tis Hoc ille dixit. Eo interim tempore post acceptam apud
Thermopylas calamitatem cōfestim Thessalici caduceato-
res ad Phocēles mittunt, utpote iis infensi, cum semper an-
tea, tum præcipuē post novissimam cladem. Etenim non
multis ante hanc regis expeditionē annis, quā ipsi Thes-
sali & eorum socij omni cum copia bellum Phocēlibus in-
tulissent, a Phocentibus fugati sunt ac * malē mulctati. nā
quum ad Parnassum vsque processissent Phocenses, secum
habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic
huiusmodi rem eis commentus est: Sexcētos viros ē Pho-
centibus præstantissimos gypso tam ipsos quā arma il-
linit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præce-
pto ut quemcunq; albicantē non cernerent, cum obtrun-
carent: Hos primū Thessalorū excubitores, aliud quod-
dam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo
exhorruerunt, ut tribus millibus cælorum atq; scutorum
Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud
Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicaverūt: & ex
decima pecuniarum huius pugnae factæ sunt statuae gran-
des, quæ circa tripodem eregione delubri Delphis visun-
tur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc Phocenses in-
peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt.
Equitatum quoq; eorundem, qui in suum agrum incur-
verat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est
iuxta urbē Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras
illic inanes depoluerunt, humumque desuper iniecerunt,
eamq; reliquo solo exæquaverunt: atq; ibi Thessalos ex-
pectarunt incursumos. In eos Thessali impetu dato, tanquā
rapturi, in amphoras inciderūt, ibiq; equorum crura con-
fracta sunt. Ob hæc ambo Phocentibus infensi Thessali
misso caduceatore ita dixere. * Nunquid dissimulatis am-
plius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares? qui &
antehac inter Græcos, quādiu partes illorū nobis placue-
runt, semper vobis antecelluimus, & nūc apud barbarum

ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest. 2. Nunc demū Pho-
censes sententiā mutata agnoscite etiā magis quā antea, vos nequaquam nobis
esse pares. At Valla interrogatū hac legi, quoniam tamen vera verbi γινώσκω
significatio interrogationem admittere non videatur. a. leo

adeo pollemus ut penes nos sit & agro vos exuere, & in
 seruitute in redigere? Quam facultatem etsi obtinemus,
 tamen iniuriarum non sumus memores, nisi ut eo nomi-
 ne quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipi-
 mus, omnia nos ab agro vestro damna auerituros. Hæc
 206 Thessali Phocensibus denuntiabant, quod soli Phocenses
 inter eius loci homines cum Medis non sentiebant: idque
 nulla alia causa, (ut ego coniectura comperio) quam The-
 salorum odio: partes Medorum (ut mihi videtur) sequutu-
 ri, si Thessali partes Græcorum fouissent. Hæc deferenti-
 bus Thessalis, negarunt se Phocenses pecuniam daturus:
 & sibi itidem ut Thessalis facultatē esse sentiendi cum Me-
 dis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore ut sponte
 essent proditores Græciæ. His verbis renuntiatis adeo
 Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, ut barba-
 ro duces itineris exiterint, & ex Trachinia Doridem re-
 gionem incurtauerint. nam eius regionis* podeson angu-
 stus illic octoginta non amplius stadia in latum protendi-
 tur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ o-
 lim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in
 Peloponneso, metropolis est. Hæc igitur Doridem regio-
 nem ingressi barbari nihil admodum laeserunt: cum Me-
 dis enim (etsi Thessalis non videbatur) sentiebant. Postea-
 quam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari,
 ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorū enim non-
 nulli cacumina Parnassi conscenderant,* qui vertex est iux-
 ta urbem Neonem illic sitam, nomine Tithorea: eoque
 se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in urbem Am-
 phissam, quæ supra Critæum sita est campum) omnem ta-
 men agrū Phocensem incurtauerunt: (sic enim ducebatur
 à Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarūt.
 Urbes etiā ingressi, ignes in sacras edes iniecerunt. nā per-
 agrantes eam iuxta Cephissum amnem, cuncta populati
 sunt, & hinc urbē* Drymon incēderunt, illinc Charadram
 & Erochum & Tethionum & Amphicæam & Neonem
 & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapo-
 tamios, id est fluminis accolas: & Abas, ubi delubrum Apol-
 linis erat locuples & thesauris donariisque compluribus

Quidā, Tra-
 ctus angustus:
 alij. Prominen-
 tia angusta. Ca-
 merat no autē
 ita hunc locum
 reddit: & regio-
 nis Doricæ
 hac in parte
 angustus est
 aditus. latitu-
 dine patēs ad
 milia passuū
 circiter qua-
 tuor. i. quasi
 però excedunt.

2. Est autem
 multitudinis
 eam capax.
 vertex Par-
 nassi, quæ ad
 urbem Neo-
 nem vergit,
 scorum tūc
 vocaturq; il-
 le vertex Ti-
 thorea. vel, Ti-
 thoreus, ut con-
 ueniat cu voce
 Latina Vertex
 mascul. gen. ut
 Tithoreæ cum
 Græca φανία.
 3. 900 φη. Sic
 paulo post 90-
 εν φης meri-
 nit vocatæ Υ-
 αμπείας. Le-
 gimus in κα-
 πρίω του τής
 pro καί φη
 4. 10 του τής,
 sed ne illi quo-
 dā ictu non sem-
 per satis acit.

* Paus. Δρυμαίαν vocat, 18. 34. videmq; Plin. lib. 4. ca. 3. Stephanum vero
 Δρυμιν. S.

exornatum, in quo, ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripuerunt, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stupratorum exstinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, peruenere ad Panopras. Unde bifaria copiarum iam diuisa fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi sentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. Cæteri verò cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne sedantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hac ab aliis seiuncti pergebant, ut direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius notat (ut ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Croesi Halyatis filij donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerent: se enim suffecturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis vxoribusq; in Achaïam traiectis. Pleriq; igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subdixerunt. Deniq; omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, id est vaticinum. Postea verò quam barbari subeuntes appropinquabant, templumq; cernebant, interim propheta cui nomē erat Aceratos, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclauis, quæ intus proposita fuerant, eaq; nefas erat cuiquā mortali contingere. quod ostentum iis Delphis qui aderant perrexit nuntiatum. Vbi autē barbari properantes peruenere ad sanum Mineræ

1 Ex in quo paulo post sequuntur, videtur colligi hic pro ἱερὸν ἔργον reponendum esse ἱερὸν.

quod

quod est ante templum, tum verò etiā maiora quā su-
perius prodigia representata sunt. res profectò hæc val-
de miranda: nam aima Mattia sua sponte extra delubrum
proposita apparuerunt. Quod tamen secundo loco actum
est, ex omnibus miraculis maxima est admiratione di-
gnum. quum enim barbari ad sacellum Mineræ quod est
ante templum accederent, interea è cælo fulmina in eos
deciderūt: & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cum
fragore sunt deuoluti, permultosq; eorum interceperunt:
atq; ex ipso sacello Mineræ vociferatio iubilatioq; exti-
terunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus terror in-
cussus est barbaris, vt fugæ se mandarent. Ea re cognita
Delphi descendentes magnā eorum stragem edidere. Qui
autem superfuere, rectā ad Bæotos effugerūt: & quum re-
dissent, referebant (vt ego accipio) alia se præter ea quæ di-
xi miracula vidisse, duos armatos¹ humana natura augu-
stioris institisse sibi, eadem faciētes atq; insequentes. Hos
autem duos Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon
& AVtonoum, quorum fana visuntur, Phylaci quidem, se-
cundum ipsam viam super eadem Mineræ: AVtonoi verò,
prope Castaliā, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à
Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsq; memoriā
integra extant in fano² Mineræ protemplaris locata, ad
quod³ per barbaros deuoluta peruenere. ⁴ Atq; hic rece-
ptus à templo horum viderum fuit. Græcorum autē classis
ab Artemisio profecta, rogatu Atheniensium ad Salami-
nem subliit. Quod vt facerent ideo rogauerant Atheni-
enses, tū vt liberos atq; vxores ex Attica subducerent, tum
vt cōsultarent quid sibi agendum esset. Nam in rebus quæ
contigerant, cōsiliū capiendum habebant, tanquam o-
pinione frustrati: quippe qui quum putassent inuētuos se
est admiratione dignum; vel, præ quibuslibet spectris, aut ostentis.

¹ Statura humana proceriores ipsos insequi, stragem inter persequendum e-
dentes. ² Pro Πρωτείς, quod secutus est interpres, legitur apud Paus. 323. 40.
Πρωτείας: quod sonat Mineræ Prouidentia. Idem tamen Pausanias & Πρω-
τείας Α' θλώς (id est Protēplaris Mineræ) mentionem facit 289. 25. Suidas
quoq; utramq; agnoscit: sed ita vt Πρωτείας hic legerit. Πρωτείας ex AEschrylo,
Callimacho, & Demosthene citat Paul. Leopard. Emend. lib. 2. c. 1 S. ³ Id est, Per me-
dium barbarorum. ⁴ Id est, Atq; ita multisq; à templo se recaperant.

¹ Videtur partē
us & Prouis
esse cognomen-
tū Minerva, à
prouidendo ita
dicta. nisi fortè
legit Valla
Πρωτείας, qui
pro eo quod hic
fanum, statim
Sacellum dicit,
& A. de. Cuius
interpretationē
sequendo, qua
fano possit ha-
batur, videlicet
Fano Minerva
protēplari, hic
reponendū fue-
rit, Minerva
qua est ante
templum.

² Nā & hoc
magnum quidē
miraculi est,
(quod videlicet
modo dictum
fuit) Mattia ac
ima conspecta
fuisse extra
templum ex-
stantia sua spō-
te: (vel a seipsis,
& sine illius o-
pera) sed quæ
illud sequuta
sunt, inter
quælibet spo-
ctra, maxima

Peloponneses ad excipiendū barbarū in EVbœa subsiden-
 tes, horū nihil inuenerant, sed audiebāt illos Isthmū muro
 sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terrā suā
 obtinentes tutarentur, omisiss cæteris. Hæc Athenienses
 quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem
 sisterent classem. Quò aliis appulsis, Athenienses in terrā
 suam profecti propoluere edictum vt quā quisq. Atheni-
 ensium ratione pollet, seruaret liberos atque domesticos
 suos. Ibi plurimi eorum suos in Træzenem miserunt, qui-
 dam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quique
 properantes sua pignora exportare, quòd velient oraculo
 obsequi: & ante omnia, quòd Athenienses aiunt ingentem
 anguem arcis custodem in templo fuisse * obseruatum. Et
 tanquam reuera essent quæ dicunt, serpenti mensura nō
 cessant libamina proponere, quæ sint è melle confectæ:
 quæ quum semper superioribus temporibus depalceren-
 tur, tunc illibata manerant. Id quum ipsa templi anthes
 indicasset, eo magis Athenienses eoq. promptius deterue-
 re arcem, tanquam à deo etiam destitutam, exportatis ita-
 que rebus omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam
 autem eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem sub-
 stitisse audierunt reliqui classarii qui ad Træzenia erant,
 eodē confluxere, nam vt in Pogonem Træzeniorum por-
 tum coiretur erat edictum. Pluresq. multo cōtractæ sunt
 naues quā ad Artemisium decenauerant, & a pluribus
 ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EVrybiade
 Eurychdis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio:
 quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant
 Athenienses, quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso
 Lacedæmonij sedecim naues præstabant: Corinthij, toti-
 dē quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonij, quindecim:
 Epidaurij, decem: Træzenij, quinque: Hermionenenses, tres.
 Hi Doricæ ac Macedonicæ gēis (Hermionenensibus exce-
 ptis) ex Erinceo & Pindo & Dyopide nouissime profecti,
 nam Hermionenenses Dryopes sunt, ab Hercule & Mehen-
 sibus è regione quæ Doris nūc vocatur, abducti. Hæ copię
 Peloponnesiū erant. Eorum autē qui sunt in exteriorē
 continente, Athenienses supra quā ceteri naues præsta-
 bant, soli centū octoginta, quippe quibus non adueniunt in
 pugna

* versatū. nec
 solum hæc di-
 cunt, sed etiā
 periode ac si
 esset, mētrua
 et libamina ap-
 ponūt, libum
 scilicet melli-
 tum; seu pla-
 centram mel-
 litam, S.

pugna ad Salaminem gesta Plataenses, ob hanc causam, quod quū Græci ab Artemisio dilapsi sunt, Plataenses, ubi iuxta Chalcidem appulsi fuere, descendentes in Pieriā orę Bæotix, ad recipiendos domesticos suos se conuerterant. ita dum in suis cōseruandis occupatur, relictī fuere. Athenienses autem sub Pelagis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelagiterani, Ciranai nominati: sub rege verò Cecrope, Cecropidę cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses autem tantundem copiarum quantum ad Artemisium attulerunt. Ampracij, septē cum nauibus auxilio venerūt: Leucadij, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insularis autem Æginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed his oram suam tutabātur: verū cum triginta omnino nauibus præcipue velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro, cui insulæ nomen antea fuerat OEnone. Post Æginetas eadem quas ad Artemisium viginti naues præbuere Chalcidenses: & Eretrieneses, septem. hi Iones sunt. Dehinc autem Chij eadem præbuere, gens ab Atheniensibus Ionica. Naxij autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri insulari, à populatibus ad Medos missi erant, sed illorum iussa aspernati, transire ad Græcos, suasu Democriti, viri inter ciues illustris, & tunc trierarchi. Naxij autem Iones sunt ab Atheniensibus ducentes originem. Styrenses quoque eadem quas in Artemisio naues præbuere. Cynthij, vnā omnino, & vnā penteconterum, horum vtriq; Dryopes sunt. Seriphij etiā & Siphnij & Melij fuere in partibus. hi enim soli ex insularis terram barbaro & aquam negauerunt, intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampractoris ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna nauī tulere, cui præerat Phayllus, vir ter pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac classe uenientes

*id est terio
erramine Py-
thico victor.*

*¶ Aliqui ipse-
met hunc libri
titulo pentecon-
teros interpret.
navigia quin-
quagenarium 70-
ducentia.
2 septuagin-
ta octo.*

præbuerunt: Melij autem & Siphnij & Scriphij pentecon-
teros, *id est biremes*: Melij duas, Siphnij Scriphijq; vnam
utrique. Melij, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnij &
Scriphij, ab Atheniensibus lones. Summa navium, præter
penteconteros, fuit trecentæ *quinquaginta octo*. Quæ
posteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem con-
uenerunt, inter earum duces consultabatur, E Vrybiade
rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis
locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pu-
gna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat:
itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum
sententiæ in hoc congruebant, vt profecti ad Isthmum an-
te Peloponnesum decertaret, hac videlicet ratione, quod,
si male pugnasent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in
insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum verò
dabatur ad suos effugium. Hæc ratio quum à ducibus Pe-
loponnesum redderetur, aduenit quidam Atheniensis
nuntiatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eam-
que omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe e-
rant, Boeotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium,
qui in Peloponnesum abscellerant, tum Platæensium vr-
be, Athenas peruenerant, & omnia illa peruestabant. Ideo
autem Thespiam & Platæam incenderunt quod à Theba-
nis acceperant illas ciuitates nō sentire cum Medis. Atra-
iectu autem Hellesponti, ex quo iter ingredi corpere bar-
bari, vnum mensem triuere transeundo in Europam, tres
alios dum in Asiam peruenere, Calliade summum A-
thenis magistratum gerente: vrbemque desertam cepere,
paucis quibusdam Atheniensibus in templo repertis, nec-
non quæstoribus ærariis, & hominibus egenis, qui præse-
pta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non
exierant illinc ad Salaminem simul præ inopia victus, *si-
mul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Py-
thia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpre-
tantes ex oraculo effugium esse, non naues.* Hos Persæ, ca-
stris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quem A-
reion pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsede-
runt: Sagittas stupa circumdatas vbi incēderant, emitte-
bant in illorum vallum, Athenienses, quāquam obsessi, &
ad

*3 simul quod
oraculū inue-
nisse sibi vi-
derentur. i. o-
raculi sensum,
sine mentem.*

ad vltimum malorum deducti, etiam in scenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratarum conditionem deditiois offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarent, cum verò hoc, quòd in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo ut Xerxes per diu inops consilij fuerit, quòd eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & adscensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebatur quoniam hominibus ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiae Cecropis. Quos ubi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nuntiatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuntium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus expeditionis suæ comitibus, iussit ut conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti poenitens, quòd templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant exequuti sunt. Cuius rei cur mentionem fecerim exponam: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terrigena) templum, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita quòd de regione decertassent. Hanc igitur oleam vnà cum cætero templo contigit ut barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. At Græci qui apud Salaminem erant, ubi nuntiatus est vti res circa Atheniensium arcem se haberent, eò perturbationis deuenere, ut nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum nego-

1 pro Pelo-
ponneso, ab his
veris.

tium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerēt
tanquam profecturi: ceteriq; qui relinquebantur, statue-
rent sibi ante Isthmum praelio nauali decernendum. Et
quum nox adfuisset, digressi ē concilio, naues conscende-
runt. Ibi Themistoclem pergentem ad nauem sciscitatur
Mnesiphilus vir Atheniensis quidnam ab ipsis decretum
esset: & quum ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum
proficiscerentur, & ante Peloponnesum dimicarent, Si i-
sti, inquit, à Salamine profisciscantur, iam tu pro nulla am-
plius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam re-
meabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispi-
am cohibere possit quominus copiae dilabantur: Gracia-
que peribit consilij inopia. Quare si quid comminisci po-
tes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, &
EVrybiadem à sententia reuocare, vt hīc perstet. Themis-
tocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur,
nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi
hominem cōuenit, ait velle se de negotio communium
eo colloqui. Hūc ille in nauem ingressum iubet loqui quæ
vellet. Cui Themistocles assidens, quæcūque à Mnesi-
philo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit
multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persua-
sitque vt ē naui prodiret, & duces ad concilium contine-
ret. Ij posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EV-
rybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themis-
tocles multis agebat verbis prout magnopere expedie-
bat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus O-
cyrī filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ij qui an-
te alios surgunt, *colapso* caduntur. Eum refellens Themis-
tocles, At qui, inquit, relinquuntur, non coronantur. Co-
mitter autem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadē
conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius illos,
posteaquā à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præ-
sentibus enim sociis, nō putabat sibi decorum quempiam
accusare) sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit,
situm est seruare Graciam, si mihi accedens, nauale hīc
prælium facias, & non horum quibusdam credens, classem
ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, in-
ter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in parētī pe-
lago

1 Iago dimicabis, ubi nobis minimum expedit, naues ha-
 2 bentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiā si
 3 in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salami-
 4 nem & Megara & Æginam. nam illos vnā comitabitur
 5 suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum
 6 ages, omnemque Græciam in discrimen adduces. Sin au-
 7 tem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda:
 8 Primum si in arcto conflixerimus nos, paucae naues cum
 9 multis, profectò si æqua belli contingat, multo superio-
 10 res erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est:
 11 in spatio, pro illis. Præterea Salamis seruetur, ubi nostri
 12 nunc liberi collocati sunt & vxores. ¹ Est & alia hic causa
 13 propter quam item debes præcipuè hic manere, quod pro
 14 Peloponneso & Isthmo pugnabis: quò caue (si sapias) nei-
 15 stos ducas. Quòd si id quod spero continget, vt classe vin-
 16 camus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque v-
 17 quam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abi-
 18 bunt: vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus, Mega-
 19 ra, Æginamque, atque Salaminem, apud quam ² credibile est
 20 nos hostibus fore superiores. Credibilia enim suadentibus
 21 hominibus ferè prosperè cedit: secus facientibus ne deus
 22 quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. Hæc
 23 dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimantus,
 24 iubebat silere eum, vtpote cui patria non esset: qui etiam
 25 EVrybiadem non sinere virum extorrem sententiam di-
 26 cere, & ita denuò id sinere quum vrbe Themistocles ha-
 27 buisset: videlicet exprobrans quòd Athenæ capte essent,
 28 tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Co-
 29 rinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse
 30 & solum, & urbem multo maiorem quam illis, ³ vnde na-
 31 ues ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum
 32 inuadentes possent propellere. Hæc quum ratione signifi-
 33 casset, ad EVrybiadem transiens, maiori cum acrimonia
 34 loquebatur, inquit, Tu verò si hic manes, vir eris e-
 35 gregius: sin minus, Græciæ euersor. totum enim belli
 36 momentum nobis naues sustinent. Sed mihi crede, nisi
 37 hoc feceris, nos, ⁴ sicuti sumus, ubi domesticos receperi-
 38 mus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim iam

1 6 rationi
 cōsentaneas
 si beati exi-
 2 Sed & hoc
 inter cetera
 est quod in
 primis ample
 cū debes: ne
 manens, pro
 Peloponneso
 & Isthmo ni-
 hilo lecti^{us} pu-
 gnabis.

* *Λογίων* est
 significat potius
 oraculo præ-
 dictum est.
Leop. l. mend.
lib. 8. c. 2. veritas
 fatale est. S.

3 Consilia e-
 nim agitant-
 bus rationi
 cōsentaneas,
 succedant si-
 la vā pluri-
 mum atque
 agitent cōsi-
 lia rationi cō-
 sentaneas, ne
 ipse quæ de-
 deus ad illu-
 minandam
 rationem vult
 se accipere
 date.

4 *ταύτης* per
 dum essent
 illis ducentæ
 naues arma-
 tæ. nullo e-
 nim ex Græ-
 cis illos in-
 uad. posse pu-
 pullare.

5 Ita vt nos
 habemus.

6 Ita vt nos
 habemus.

7 Ita vt nos
 habemus.

8 Ita vt nos
 habemus.

9 Ita vt nos
 habemus.

10 Ita vt nos
 habemus.

11 Ita vt nos
 habemus.

12 Ita vt nos
 habemus.

13 Ita vt nos
 habemus.

iam nunc, & nihil inueniatur circa rerum nostrarum statum.

1 in diuersam
a priore sen-
tentiam addu-
cebatur. vel.
Ad sentiendum
aliud quam
prius induceba-
tur. Ad verbum,
Redocebatur. i.
Diuersum sen-
tire docebatur.
vel, Dedoceba-
tur quod senti-
re edoctus fue-
rat.

2 Sicut autē
deliberatum
fuerat, ita hæc
fecerunt quū
enim diis o-
mnibus pre-
ces fudissent,
illinc quidē,
ex ipsa nimirū
Salamine, A-
iacē Telamo-
nemq; inuo-
cauerunt: ad
Æacum autē
ceterosque
Æacidas in-
uocandos na-
uem Ag. mis-
3 heri nō po-
test quin ma-
gna aliqua cl.

nostra est: & quam, vt oracula aiunt, a nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscimini. Hæc dicente Themistocle, EVrybiades edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quod, maximè formidabat ne si ad isthmum classem reduxis-
set, ab Atheniensibus desereretur: quibus deserentibus, iam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sen-
tentiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna naua-
li decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, ij qui alter-
cationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic
se se appararent tanquam prælium nauale facturi, dies il-
luxit: & simul oriente sole, extitit terræ & maris motus:
propter quod visum est faciendum vt Æacidas in auxilium
inuocarent. Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Sala-
mine sunt diis vota fecerunt, & Aiacein Telamonis filium
inuocauerunt: nauemque ad Æacum & ad alios Æacidas
inuocandos Æginam miserunt. Narrabat autem Dicus
Theocydis filius, vir Atheniensis, atque idem exul, & apud
Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio A-
theniensibus desolata, a pedestri Xerxis exercitu vasta-
batur, se fortè fuisse vnā cum Demarato Lacedæmonio a-
pud campum Thriasium, vidisseq; puluerem triginta fer-
me millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum
demiraretur quorūnam hominum esset ille puluis, sta-
tim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur iacchus my-
sticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in
Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita so-
naret, seque dixisse, Demarate, non abierit quin grandis
aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est,
quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, ve-
nire auxilio Atheniensibus ac sociis. & si quidem in Pelo-
ponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusque copiis
quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem
est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amit-
tat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotan-
nis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris qui-
cunque vult & Atheniensium & aliorum Græcorum ini-
tiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium.
Et ad hæc dixit Demaratum, Sile, nève alteri cuiquam
hoc

» hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite
 » plecteris, ut nec ego te nec alius quispiam hominum queat
 » eripere. quam ob rem tene silentium. hæc autem expeditio
 » discurrebat. Hoc Demaratum admonuisse aiebat. 'Ex
 illo autem pulvere ac voce factam esse nubem, eamque in
 sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exerci-
 tum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias
 esse perituras. Hæc dicens Theocydis filius referebat, De-
 maratum atque alios testes citans. Classiaria autem
 Xerxis copiarum, ubi conspecta strage Laconica ex Trachi-
 nia in Histiam traiecerunt, triduum illic moratæ, per
 Evripum navigabant, totidemque diebus ad Phalerum
 præsto fuerunt. Nec verò minori (ut mihi videtur) nume-
 ro vel pedestres copiarum vel nauticarum Athenas promotæ sunt,
 quam ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in supple-
 mentum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut
 in navalibus ad Artemisium præliis interierunt, hos sub-
 stituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses,
 Dorienses, Locros, Boeotos, qui cum omni copia adue-
 nerunt, exceptis Thespientibus & Plataënsibus: necnon
 Carystios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insulanos,
 præter quinque ciuitates, quarum nomina superius com-
 memoravi. nam quo magis penetrabat in Græciam Per-
 ses, eo plures eum nationes sequebantur. Quæ omnes, ex-
 ceptis Pariis, postquam Athenas venere, & ad Phalerum,
 (Parij autem in Cythno² relictæ, quò bellum caderet ex-
 spectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo
 cœtum classiariarum adeundi, & eorum audiendi senten-
 tias. Eò profectus ubi præsedet, assidentibus qui accitu eius
 aderant, suæ quoque gentis tyrannis ac navium præfe-
 ctis, ut cuique rex honorem dederat, quorum primus e-
 rat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alij gradatim: mi-
 sit ad eos Mardonium tentandi gratia, sciscitatum sin-
 gulos prælium navale faceret necne. Posteaquam Mar-
 donius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interro-
 gavit, ceteri quidem eandem dixere sententiam, iuben-
 tes fieri prælium: Artemisia verò, Hæc, inquit, Mardoni,
 » quæ dico, regi referas: ' me neque in præliis ad EVBOEAM
 » gestis ignavissimam extitisse, neque minima contulisse

1 Post illum
 autem pulverem
 ac vocem or-
 tam esse nu-
 bem.

2 quum re-
 mansissent.

3 me, quæ nec
 in navalibus ad
 Euboeam præ-
 liis me igna-
 vissimè gessi,
 nec minima
 præstici, par-
 est, domine,
 sententiâ me-
 am profeten-
 do, quæ maxi-
 mè e re tua
 esse censeo, in-
 dicare: atque
 ideo hæc di-
 co. Parce na-
 vibus, nec præ-
 lium navale
 cum his variis,
 &c.

in te, domine. ideo, quum talis sim, æquum esse, ea quæ in
rem tuam maximè esse sentio, demonstrare. Itaque hoc ti-
bi suadeo, ut nauibus parcas, nec prælium nauale facias
cū his viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quan-
to fœminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire
in discrimen pugnae navalis? nōne Athenas habes qua-
rum gratia expeditionem sumplisti? nōne reliquam Græ-
ciam? ac nemo tibi obstitit? Qui tibi obstitebant, ita sum-
moti sunt ut eos decebat. Quò autem ego recasuras hosti-
um res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnae naua-
li committendæ, sed classem perges hic continere ad ter-
ram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi,
domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim
diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad
suas quisque vrbes defugient. quoniam neque commea-
tus est eis in hac insula, ut ego audio, neq; si tu in Pelopon-
nesum pedestres copias duces, hic eos credibile est persti-
turos qui illinc huc aduenerunt, neq; de pugna pro Athe-
nientibus facienda curaturos. At si pugnam naualem ge-
rere approperebis, vereor ne copiarum nauticarum malè re gesta
pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum
dimitte: vñ venire ut bonis quidem hominibus mali serui
sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es opti-
mus) serui sunt mali, qui numero sociorum censentur Æ-
gyptij, Cyprij, Cilices, Pamphyli, è quib⁹ nulla utilitas est.
Hæc loquente Artemisia, quicumq; ei bene volebant, no-
xiam illi rebātur suam orationē, tanquā aliquid mali pas-
suræ ab rege, quæ vetaret pugnam facere naualem: at ij qui
malè consultum illi volebant inuidebantq; utpote cui in-
ter primos omnium sociorū honos haberetur, gaudebant
eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xer-
xes, postquā ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere de-
lectatus est Artemisix sententia: & quū iam antea officio-
sam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilo-
minus ut plurib. staretur iussit, ratus ad Euboeam suos
spontè malè pugnassee, quòd videlicet ipse abfuisset: itaque
constituit spectaculo pugnae navalis interesse. Classiarij v-
bi nuntiatum est illinc esse soluendum, classem Salaminem
uentus ducunt, & per orium in aciem sunt digesti. Sed quum
cos

id est, Senten-
tia plurimam.
Quoniam se tenet
a capite gran-
de voce.

eos dies defecisset quo minus prælium committeret, (nox enim interuenit) in posterum diem sese instruebant: quum autem Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum verò Peloponenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Atheniensium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent oblidendi, sua terra sine præsidio relicta. Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam ubi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponenses, celerrimè ex urbibus cōcursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi confidentes, primum viam Sironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferiebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neque diurno neque nocturno. Hi autem à Græcis fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonij, & Arcades omnes, & Elci, & Corinthij, & Sicyonij, & Epidaurij, & Phliasij, & Træzenij, & Hermionenses. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnesibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Caruia præterierant. Incolunt autem Peloponnesum gentes septem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurij: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem à Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa, alienum incolit: reliquæ quatuor à septem aduentitiæ sunt, Dorienses, Ætoli, Dryopes, Lemnij. Ac Doriensium quidem multæ sunt & insignes ciuitates: Ætolorum autem sola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Asina, quæ ad Cardamylam Laconicam sita est: Lemniorum autem, omnes Parorætani. Cynurij autem, quum sint indigenæ, soli putantur Iones esse, sed effecti sunt Diores, sub imperio Argiuorum impositi, & progressu temporis, quum essent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur septem gentium cæteræ præter eas quas recensui, è

medio cesserunt: & (si ingenuè loqui fas est) in medio sedentes cum Medis sentiebant. Apud Isthmum quidem in tali labore isti occupati erant, utpote pro omni iam cursu, quòd nulla spes è classe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, nò tam pro seipsis quàm pro Pelopònese solliciti, adeo ut alius alium adiens, & summissa voce loquens admiraretur in Euriade consilij inopiam: tandem verò res erupit in medium, consiliumque contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponnesum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiva pugna navali decernere: ab Atheniensibus verò & Æginetis & Megarentibus, satius esse illic manentes dimicare. Ibi Themistocles, postquam sententia Peloponnesium euicit, clanculum è concilio egressus, misit ad classem Medorum nauigium, cum quodam iussu dicere quæ oporteret, cui nomen erat Sicino, contubernali suo, atque eorum prædago liberorum suorum: quæ post has res gestas ipse Thespiansem fecit, (ubi Thespianenses in ciuitatem sunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorù profectus hæc inquit, Dux Atheniensium, quòd partibus regis fauet, præoptatque res vestras quàm Græcorum esse superiores, misit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculsos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occasionem exequendi rem omnium præclarissimam, nisi per negligentiam eos dilabi sinatis. nam neque inter se consentiunt, neque vobis amplius obsistent: sed inter se dimicantes cernetis eos qui vobiscum & eos qui còtra vos sentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab illis abcessit. Cui fidem habètes barbari, tum in insulam parua nomine Psyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem sita est, multos Persarum traiciunt, tum mediam circa noctem cornu quo ad vesperam spectabat producunt Salaminem versus, eam circumturi: producunt item qui circa Ceon & Cynosuram instructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebāt ne qua Græcis liceret effugere: sed circumuenti vicem redderent præliorum ad Artemisium gestorum. Ad insulam autem Psyttaleam traiciebant

quo tēpore
Thespianenses
eius recipiebant,
id est ius
ciuitatis donabant.

ce
ce
ce
ce
ce
212
ce
ce

ebant Persas, ut commisso nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum efferretur, (erat enim insula in traiectu pugnae sita) Persae suos seruant, alienos interimerent. Hoc autem ne hostis sentiret, claculum egere, nulla noctis parte concessa somno. In has ego res intruens, non habeo aduersari oraculis tanquam non, veris volens euidenter loquentia conari refellere,

alios ferarent, alios interimerent.

*Auriculae postquam Diana littora iungunt
Nauales pontes cum littoribus Cynosura,
Spe stolidas fortes quod Athenas Marte subegit,
Compescet iuuenem meritissima poena superbum,
Instinctum furtim sibi cedere cuncta putantem.
Nam miscebitur aes atri, maris sanguine pontum
Inficiet: Graui tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, simul & V. Eteria pollens.*

Quum ita euidenter in his a Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes a barbarorum nauibus se circumueniri: ubi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Aegina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium a populo eiectus, quem ego (ut eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir consilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum praemagnitudine praesentium malorum oblitus simultatum, euocauit hominem colloquendi gratia. praesenserat enim Peloponneses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contedere debemus inter nos hac de re, uter nostrum de patria preclarior mereatur. te vero certior facio, praeterea esse Peloponnesibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipse met vidi, refero: nunc ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum Evrybiadem enauigare posse, quoniam circumdati ab hostibus undique sumus. quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, Utilia sane, inquit,

Scito enim
quæ à Medis
sunt, à me
perfecta esse.

iubes bonū asserēs nuntium. Nam quod ego precabar ut fieret, id ipse tu conspiciatus fieri venisti nuntiatum. ' ut enim scias, quæ fiunt a Medis, propter me fiunt: quoniam opus factum fuit ut Græci qui volebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu verò, quandoquidem vtilia nuntiatum venisti, per teipsum nuntiato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsi persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, uti res habet ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem habebunt, optimè habet: suminus, perinde nobis erit. neq; enim si undiq; circumdati sumus, ut tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina venisse, & ægrè elapsum, latendo stationem hostium. Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumventam: ideoq; hortari se ut ad defensionem sui illi sese prepararent. Hæc loquutus Aristides, retrò abiit. Rursus autem inter duces altercatio orta, plerisq; eorum fidem nuntio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panærius Sotimenis filius, qui omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenij in tripode qui Delphis dedicatus est, inter eos qui barbarum debellarunt, scripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemisium transfugit, expleta est Græcorum classis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanq; prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem, sese apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub diluculum, quum propugnatorum cœtum fecissent, Themistocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis summa erat, meliorū cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atq; industria existunt, exhortatus ut meliora eligerent. Vbi perorauit, iussit illos ingredi naues. quib. ingressus, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidæ erat. moxq; omnes naues Græci soluerunt. In quos mouentes continuo barbari sunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci ' quum inhiberent remos, cellimq; irēt, Aminias Palleneus vir Atheniensis, euectus naui in hostilem incurrit, cui implicitus quum hæret,

quum in
puppi in-
hiberent ut
appulsuri.
End.

ret, nec abstrahi posset, ita cæteri venientes auxilio cōser-
 ti sunt. Hunc in modum aiunt Athenienses extitisse initiū
 pugnae: Ægineta verò, nauem quæ ad Æacidas abierat fe-
 cisse initium. Quanquam etiam hoc refertur, simulacrū
 mulieris fuisse eis oblatū: & quum apparuisset, ita illos ex-
 hortatum ut omnis Græcorum exercitus exaudierit: sed
 prius his verbis conuictatum, ' O dæmonij, quousq; remos
 inhibebitis? Cæterum aduersus Athenienses instructi erāt
 Phœnices, nam hi cornu tenebant quod ad Eleusinem oc-
 cidentemq; vergebat. Aduersus Lacedæmonios instructi e-
 rant Iones. hi autē cornu tenebant quod ad auroram spe-
 ctabat & Pireum: quorū pauci admonitu Themistoclis de
 industria ignauiter agebāt, pleriq; minimè. Enimuerò cō-
 plurium trierarchorum nomina commemorare possem,
 qui Græcos naues expugnauere: sed neminem nominabo
 præter Theomestorem Androdamantis filiū, & Phylacon
 Histiaei filium, ambos Samios. quorū duntaxat ideo men-
 tionem facio, quòd Theomestor ob hanc nauatam operā
 à Persis tyrannus Sami sit creatus, Phylacus inter bene de
 rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus.
 Bene meriti autē de rege, Persica lingua Orosanga vocan-
 tur. De his quidem ita res habet. Multitudo autē regiarum
 nauium ad Salaminē expugnabatur, partim ab Athenien-
 sibus corrupta, partim ab Æginetis, utpote Græcis seruato
 ordine ac loco certantibus, barbaris & incompositè & in-
 consulte agentibus: ut non ab re fuerit talem eis rem con-
 tingere qualis cōtigit: quanquam eo die fuerunt atq; exi-
 terunt longè seipsis præstantiores, & quàm ad Euboeā exi-
 terant, pro se quisq; adnitentes, ac Xerxem reformidantes,
 quòd ab eo se singuli cōspici arbitrabantur. Et de aliis qui-
 dem vel barbarorū vel Græcorū singulatim, quomodo di-
 micauerint, nō possum pro cōperto referre: circa Artemi-
 siam verò hoc rei gestū, ex quo impensius illa regi cōmen-
 data est: Posteaquā regie res in multū tumultuationis de-
 uenerāt, hoc interim tēpore Artemisia, quā nauem suā At-
 tica insequeretur, nullū habēs effugiū. quia ante ipsam na-
 ues amicorū, sua verò proxima hosti erat, hoc sibi putauit
 faciendū, quod & fecisse profuit. nam ut fugiebat Atticā na-
 uem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndensium,

O misere.

impegit, quaque rex Calyndensium Damasthymus vehe-
 batur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Helle-
 ponto, contentio intercesserat, tamen incertum an con-
 sulto id fecerit, an fortuito naus Calyndensium oblata fu-
 erit. Eam Artemisia ubi incurrit pariter ac demersit, pro-
 spero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam
 trierarchus Atticæ naus eam conspiciens incurrisse bar-
 barorum virorum nauem, existimans hanc Artemisiam na-
 uem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græ-
 cis pugnare, ab hac ad alias se conuertit. Ita ex hoc facto
 contigit Artemisiam tum vt exitium euitaret, tum vt è malo
 opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. si-
 quidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc
 nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant di-
 xisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, utq;
 nauem hostilem deprellet: Et regem interrogasse nunquid
 verè id opus Artemisiam esset: & illos, utpote qui planè nos-
 sent insigne naus Artemisiana, ita rem habere adfirmasse,
 ratos eam nauem quæ corrupta esset hostilem fuisse. nam
 præter cætera quæ mulieri (vt dictum est) prosperè cesse-
 runt, hoc quoq; accessit, quòd è naui Calyndensium nemo ser-
 uatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad
 ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi
 scemina, scemina autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem.
 In eo prælio cum alij multi & illustres viri tam Persarum
 Medorumq; quam aliorum sociorum occubuerunt, tum ve-
 rò dux Ariabignes Darij filius, Xerxisq; frater: è Græcis
 pauci, quippe qui gnari natandi, ubi suæ naues corruptæ
 erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant.
 cuius rei quia imperiti erant barbarorum pleriq;, in mari
 periire. Posteaquam autem eorum primæ naues in fugam
 versæ sunt, tum verò plurimæ corrumpebantur. nam quæ
 in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores
 conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operam regi na-
 uarent, vndiq; in suorum naues incidebant. Quo in tumultu
 etiam hoc actum est, vt quidam Phœnices quorum na-
 ues corruptæ fuerant, regem adeuntes, in simulauerint Iones
 tanquam proditores, quòd propter eos naues amissæ
 essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficeren-
 tur,

in regis con-
 spectu naua-
 rent,

274 tur, sed ut ij Phœnices qui illos insimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc calloquentibus, Samothracia navis Atticæ impacta, eam, demersit: & in hanc Æginetica impulsâ ipsam depressit. Verùm Samothracæ, ut qui iaculatores essent, epibatas navis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumq; conscensa navis positi sunt. quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes ubi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, ut erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est è regione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierachum illum à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa. quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuerrebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto subsistentes operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesq; expugnabant, Æginetæ verò eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ ipeculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat navis, vnâ cum Persis est intercepta, ut Pytheas ita sospes rediret in Æginam. Polycritus ubi inspexit Atticam nauem agnito signo navis imperatoriae, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Æginetis quòd cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem quorum naues supererant, fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna navalè Græcis optimè audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Æginetæ: Atheniensesq;

talem mercedem acciperent. id est. quæ panes volebant, nec Iones, ipsi eas darent.

1 Supra. pag. 193. Ischeni fil. Sed ibidem male Pythius.

EVmenes Anagyraſius, & Aminias Palleneus, qui & Artemiſiam eſt inſequutus, non prius deſiturus quam aut illam cepiſſet, aut ipſe captus eſſet, ſi Artemiſiam ea naui vehi animaduertiſſet. quippe trierachis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propoſitumque præmium decem millium drachmarum ei qui viuam cepiſſet. Indigné enim ferebant mulierem aduerſus Athenas militare, Atilla (vt antea dictum eſt) auſugit. Fuerunt & alij quorum naues incolumes in Phalerum euaserunt. Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienſes ferunt ſtatim præter initia concuſſus nauium expauſactum, atque perterritum ſublatis velis fugæ ſe dediſſe: Corinthiosque inſpecta fuga nauis imperatoriæ itidem abiſſe: Et quum fugiendo veniſſent ad templum Mineræ Sciradis, quæ eſt in Salamine, occuriſſe eis celocem diuina cum pompa: quem quiſnam miſiſſet cum non conſtaret, ſcirentque neminem ſuæ classi ad ipſos miſiſſe, eos ob id cōiectaſſe rem diuinam eſſet: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuiſſe, Adimante, tu quidem conuerſis in fugam nauibus abſcedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt victores hoſtium euadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixiſſe, ipſos poſſe pro obſidibus ductos mortem obire niſi conſtaret Græcos eſſe victores. Ita conuerſa naui Adimantum cum cæteris ad classem ſuorū, re tam ab aliis nauata, veniſſe. Hic de illis apud Athenienſes rumor exitit: quod ipſi Corinthij negant, ſequæ interprimos pugnatōres exitiſſe affirmant. pro quibus teſtimonium dicat reliqua Græcia. Ariſtides autem Lyſimachi filius vir Athenienſis, cuius paulo antè vt viri optimi mentionem feci pereum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei geſſit: Per multis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant, ſumptis, genere Athenienſibus, & in Pyttaleam inſulam traductis, omnes Perſas qui in ea inſula erant interemit. Deſuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiri ſunt naufragiis quæ illic ſupererant: parati ad aliam dimicationem, quod ſperarent regem iis quæ ſibi reliquæ erant nauibus uſurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus aſportauit in oram Atticæ nomi-

ſe tales eſſe
qui vellent
obſides duci
ac morte ple-
ni viſto-
res comperi-
rentur Græci.
vel, ſi eo ani-
mo eſſe, & d. Se
paratos eſſe ad
ora.

nomine Coliadem : vt impletum sit omne oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam naualem pertinent, faciens mentionem, tum verò de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Mulzo multis annis antea prædictū, ac redditū Lyfistrato Atheniensi, viro fortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebant remis mulieres Coliadenfes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege. Cognita sua clade Xerxes veritus nequis lonum à Græcis subornatus aut sua sponte ad soluendos pontes in Hellespontum nauigaret, vnde ipse in Europa deprehensus salute periclitaretur, de fugiendo cōsultabat. nolens tamē neq; à Græcis neq; à suis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere : nauesque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro essent, innectebat : & se tanquam aliam pugnam naualem factururus, ad bellum instruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparere : sed nihil eorum Mardonium latebat, vt probè gnarum ingenij illius. Xerxes & hæc fecit, & simul in Persidē misit qui præsentem cladem nuntiarent. His nuntiis nihil perniciosius transcurrit in rebus humanis. quod negotiū hūc in modum est à Persis excogitatum : Quot ex diebus tota via constat, totidem equos ac viros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum, quos neq; vis niuium, neq; imber, neq; æstus, neque nox destinet quin propositum sibi cursum celerrimè conficiant. Quorum cursorum primus mandata tradit secundo, secundus item tertio : & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranseunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre cursores perseuerant. Hanc equorum cursitationē Persæ angarior appellat. Primus igitur nūntius Susa perlatus, Xerxem Athenis potitum esse, tanta Persas qui relictī erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto cōsternerent, & per eas odores incenderent, & ipsi in sacrificiis & gaudiis versarentur : secundus autem ita eos cōsternauit vt vniuersi vestes dilaniarent, vociferationeq; & ciuilatu irrequieo vterentur, culpam in Mardonium refundētes, nō tā de classe quam de ipso Xerxe solliciti : idq; tandiudum Xerxes illos ita affectos redeūdo sedauit. At Mardonius quum videret Xerxē magnā ē pugna nauali iacturam

fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro seipso au-
 xius erat tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset in-
 ferre Græciæ bellū: putabatq; sibi conducibilis esse pe-
 riclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggres-
 sum honestè vita defungi: quanquam opinio eius de sub-
 igenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agita-
 set, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœ-
 rorē ob hanc rem gestā capere, aut pro ita magna hoc ia-
 ctura ducere. non enim certamen quo omnia nostra con-
 stant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaq; nemo tibi aut
 horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus ē na-
 uibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente:
 unde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi vide-
 tur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuo ten-
 temus: si videretur supersedendum, supersedeamus licet. nec
 animo consterneris. neque enim vlla possunt ratione sub-
 terfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ
 & nunc & antea perpetrarunt, tuiq; sint serui. Et hoc qui-
 dem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitu-
 tum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque ha-
 beo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis
 ludibrio fiant. non enim res Persarum afflictæ sunt: neque
 tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœ-
 nices & Ægyptij & Cyprij & Cilices fuere, nihil ista ad
 Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei in-
 fontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur perma-
 nendum, remea ipse ad solum natale cum pleraq; parte co-
 piarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus
 militū debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His
 auditis Xerxes, vt ex malis gaudisus est, voluptatemq; ce-
 pit: & ad Mardonium inquit se, vbi ad concilium retulif-
 set, responsurum vtrum eorum esset factururus. Et quum in
 concilium vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei
 Artemisiam quoq; ad consultandum accersi: quam solam
 constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ vbi
 aduenit, eam Xerxes summotis alijs Persarum consiliarijs
 atq; satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me
 Mardonius hic permanere ad tentandam Peloponnesum,
 negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atq;

1. nullum e-
 nim rebus da-
 monum accu-
 lerunt Persæ.

2. Sic Græci
 habent ad ver-
 bā prout eo quod
 est. Tanquam
 illa offerente a-
 nimum et tot
 maius solatio.

3. Tanquam
 illa ex rebus
 aliquas despera-
 tu aliquem ex-
 itū proponente.

4. vbi deli-
 berasset. Sed
 illa ita vult
 ratione habita
 eorum quæ se-
 quuntur.

pedet

20 pedestres copias, sed eis volentibus hoc tentari debere.
 21 Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta
 22 myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græ-
 23 ciam: me verò ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuer-
 24 ti. Tu igitur, quæ de pugna navali non gerenda probè con-
 25 suluisti, dicito utrum mihi suadeas horum, quod eligendo
 26 bene mihi consulero. Hæc Xerxi consultantæ respondens
 27 Artemisia, Arduum, inquit, rex, me dicentem tibi optima,
 28 prosperum consilium dare: tamen statu rerum præsentium
 29 mihi videtur esse faciendū ut tu ipse domum remees:
 30 Mardonium verò hîc relinquas cum iis quos vult, si modò
 31 velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea quæ
 32 ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succe-
 33 dant, tua res domine agitur: quia id tui serui effecerint:
 34 siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non
 35 magna sanè calamitas erit, salvo & te & rerum domesti-
 36 carum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profe-
 37 ctò Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursi-
 38 tabunt siquid contingat Mardonio cladis, id nullius erit
 39 momenti, Græci quæ vincendo non vicerint, seruo tuo in-
 40 terempto. Tu verò Athenis incensis (cuius rei gratia ex-
 41 peditionem sumpisti) reuertéris. Delectatus eo consilio
 Xerxes, quòd idem illa suasset quod ipse haberet in ani-
 mo: quippe qui (ut ego opinor) non remansisset si vel cun-
 cti atque cunctæ id ei suassent. adeo perterritus erat. Ar-
 temisiam igitur laudatam dimisit, ducentem tecum libe-
 ros regios Ephesum. nam aliquot eum filij nothi comita-
 bantur. Cum quibus ad eorum custodiam misit Hermoti-
 mum genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter
 eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses su-
 per Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere,
 ut quoties Amphictyonensibus qui circa eam urbem habi-
 tant aliqui aduerti certum intra tempus est euenturum,
 tunc Mineræ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascat-
 ur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Her-
 motimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi
 nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum
 captum ab hostibus ac venalem mercatus est Panionius
 vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem facitabat, vi-

1 sed luben-
 ter se re ipsa
 comprobatu-
 rus vel, huius
 rei se documen-
 tum esse daturus.

2 me tibi cō-
 sulenti opti-
 mum dare cō-
 silium.

3 quod geri-
 tur, tuum est,
 id est, Tunc cen-
 setur: etiam illud
 tibi adscribi-
 tur.

illeg

e vi de pena
 quam mihi
 datus es
 queri nō pos-
 sis. ut qd. Tam
 gravis mihi des-
 penatio quae tua
 flagitia meren-
 tur.

Illinc aufugerunt; tandem deinde edocti non nauigia esse,
 sed promontoria, in agmen sese receperunt. Vt autem di-
 es illuxit, Græci cernentes ibidē pedestres copias hostium
 perstare, rati classem quoque circa Phalerum esse, ac pu-
 gnā naualem commissum in, se ad resistendum appa-
 rabant. Sed cognito illam vela fecisse, confestim insequen-
 dan sibi ceniebant: itaque eam insequuti Andro tenus,
 cernere quum ne quissent, ad Andrum profecti consulta-
 bant. Quibus Themistocles suadebat vt insulas versus
 profecti, classem hostium insequentes, rectā ad Helles-
 pontum nauigarent, soluturi pontes. Huic contrariam
 Evrybiades opponebat sententiam. quod diceret fore vt
 si dissoluerent rates maxima ob id calamitate afficerent
 Græciam. Persa enim si deprehensus manere in Græcia
 cogereetur, non quietus, quod sibi otium quidem agenti,
 nec vlla res posset procedere, nec vllus retro ostenderetur
 receptus, & exercitus suus fame conficeretur procedenti,
 nec verō & rebus gerendis operā danti omnia posset per
 Europa succedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ
 vel capte fuissent, vel antea sese dedidissent: quin etiā rem
 frumentaria habiturum ex annuis semper fructibus Græ-
 corū. Nunc autem videri, illum vt pote victum nauali præ-
 lio nō perstaturum in Europa: ideoq; permittendum fuge-
 re, dum in terram suam fugiendo perueniret. de qua terra
 deinde certamē fieri iubebant. Hæc sententiæ aliorū Pello-
 ponnentiū duces assensere. At Themistocles postquā ani-
 madaertit si nō posse pleriq; persuadere vt ad Hellespon-
 tum nauigarent, adiit Athenienses, qui præcipuē indigna-
 bantur hostē effugere, animatiq; erant ad nauigandum in
 Hellespontum, etia per seipsos, si cæteri recusassent. Eosq;
 ita est alloquutus. Et ipse multis iam huiusmodi casibus in-
 terfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros
 ad necessitatē redactos præliū instaurasse, & superiorē quā
 accepissent calamitatē emendasse: itaq; nos, quoniā inueni-
 mus quo pacto & nos ipsos & Græciā tueremur, repulsa tā-
 ta hominū nube, nō insequamur eos fugiētes. Neq; enim
 nos ista effecimus, sed dissipatiter & heroes, qui inuiderunt
 vnū esse virū & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus
 atq; sceleratus: qui sacra perinde atq; profana habens, vtraq;

t Persam
 nim, si inter-
 ceptos manere
 in Græcia
 cogereetur, mi-
 nime quietu-
 rum. (id est al-
 quid tentatu-
 rum) quod qui-
 escens nec
 quicquā suc-
 cessurum foret,
 nec vllus
 d sua rece-
 ptus futurus
 esset, & exer-
 citus fame pe-
 titurus foret:
 ac si aliquid
 tentaret, o-
 mnia poss.
 vel, fore enim
 vt Persa si in-
 tercept. &c. a
 bello non abstin-
 eret.

1 Nam quū,
ut antea pru-
dens habeba-
tur, ita etiā re
ipsa prudens
& consultus
compertus es-
set, vel, ut an-
tea sapiens ha-
beb.

2 ille Sicinus
cuius videlicet
facta sunt modo
mentio.

3 siue vlla prę-
cipitatione.
ad verbū, cum
ma; na quere.
Gall. Tout a tou-
aise.

4 Athenas
merito esse
magnas & o-
pulentas; quip-
pe quæ vili-
bus deab. be-
ne inservire
essent, vel, qui-
bus due vitæ
deas suppeteret.
at vero An-
drios solum
inops incolere,
duasquæ
viles deas
nunquam in-
sulam ipsorū
relinquere,
sed in ea gra-
tum dom. iei-
lium semper
habere; Pau-
periatem vi-
delicet & Im-
possibilitatē:
quæ deæ quæ
Andriis obrigissent, non esse daturōs pecunias.

incendit, deorūq; simulachra subuertit: qui & mare cecidit
flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscū in
pręsens tempus agitur. ideoq; nunc quidē, ut & nostri ipso-
rum & nostrorū domesticorum curam geramus, & ut spa-
tium quis ad reficiendas aedes, faciendamq; sementem ha-
beat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto: quum
autē ver appetet, tunc in Hellespontum & Ioniam nauige-
mus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam
subsidium comparandi, ut siquid apud Athenienses acci-
deret aduersū sibi, haberet quō se conuerteret: prout & con-
tigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen
ab eo deciperentur, assensi sunt. Nam quum antea prudēs
habitus fuisset, postea verō prudens ac bona consulens cō-
pertus esset, prorsus ad ei assentiendum promptierant. Ille,
vbi Athenienses ipsius sententiā probauere, misit euestigio
viros quosdā cum nauigio ad exponēda regi mandata, ius-
sus tacere, etsi in omne tormentū deuenirent: quorū vnus
erat Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquam ad Atti-
cam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse
ad regem ascendit, atq; ita cum alloquutus est, Themisto-
cles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter o-
mnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi
denuntiātū, gratia tibi interuicēdi se retinuisse Græcos, clas-
sem tuam inlequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Helle-
ponto soluendi: Itaq; nunc magno cum silentio te illuc
recipias. Hac re nuntiata, isti abiire. At Græci, posteaquam
decreuerunt neq; persequendam sibi vltius barbarorum
classem, neq; nauigandum in Hellespontum ad soluendū
traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam
primi ex insularis Andrij pecunias poscenti Themistocli
denegauerant, eiq; alleganti Athenienses illuc ire duobus
magnis numinibus fretos, Suadeia & Necessitate, & ita si-
bi dādas utiq; esse pecunias, responderāt Athenas propor-
tione magnas esse atq; felices, & diis propitiis bene proces-
sille. nam se ad maximam soli tenuitatē redactos, Andrio-
rumq; insulam totidem propitia numina nunquam dere-
linquere, sed semper incolere, Inopiam & Impossibilitatē:
quibus diis obnoxios Andrios pecuniā non daturōs. nun-

quam

20 quam enim Andriorum impossibilitate validiorem fore
 21 Atheniensium potentiam. Hæc illi quum respondissent,
 nec pecuniam dedissent, obsidebantur. Themistocles verò
 (' neq; enim vnquam acquirendo cessabat) ad cæteras in-
 sulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eisdem
 nuntiis eisdemq; verbis vtens quibus apud Andrios fuerat
 vsus: nisi pecuniam darent quam poscerentur: exercitū se
 Græcorū illuc adducturū, & eam insulā obsessam deleturū.
 Hæc dicendo, ingentē pecunię vim coegit, à Carystiis atq;
 etiā à Pariis: qui audito tum Andrū obsideri quod cū Me-
 dis sentissent, tum Themistoclem maximo in honore in-
 ter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum autem
 insularum aliqua pecuniam dederit necne, affirmare ne-
 queo. reor tamē alias quoq; dedisse, non has solum. Quan-
 quam Carystiis ne hac quidem re contigit effugere cladē,
 vt Pariis, qui Themistocle pecunia delinito, hostem deui-
 tarunt. Ita Themistocles ex Andro profectus, clam cæteris
 ducibus exegit pecunias ab insulanis. At copię Xerxis illic
 aliquot post pugnam dies immorata, mouerunt in Bæo-
 tos eadem qua venerant via. Quippe Mardonio visum est
 simul regem præmittere, (intempestium enim propter
 anni tempus belligerari) simul in Thessalia satius esse hy-
 bernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponnesum. Is
 vbi in Thessaliam peruenit, ibi ante omnia, decem millia
 Persarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum
 duce Hydarne, qui negauit se regem esse relicturum. Item
 ex aliis Persis thoracatos, & ² mille equites: ad hæc Medo-
 rum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumq;. Has na-
 tiones sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos,
 quorum duntaxat aut ¹ speciem animaduertebat, aut ali-
 quod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna
 gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo
 loco, Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed
 211 robore: ita vt vniuersi, triginta myriades vnā cum equiti-
 bus essent. Hoc interim tempore quo Mardonius habet
 delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, o-
 raculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxem
 pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo
 reciperent. Mittunt igitur quamcitissimè Spartiæ ca-

1 Semper e-
 nim corradē-
 dæ alicunde
 pecuniæ cu-
 pidus erat.

2 illos mille
 eq.

3 indolem

duceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, ubi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorum Lacedæmonij te & Heraclidæ qui è Sparta sunt pœnas exdis reposcunt, quòd regem ipsorum interemisti dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, ut ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caudicator hoc responso accepto discessit. Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit nullam propemodum partem copiarum ducens: quæ quocunque veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescabantur: ubi autem nihil fructuum reperiiebant, ipsa herba, ut è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum, tam agrestium quàm mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, id est torminibus, inter viam exstinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes egrotos reliquit, iniungens civitatibus, ut in quaque veniebat, uti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: ubi lacrum Iouis currum, quem in Græciam tendens reliquerat, reuerlus non offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, vna cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Bisalæorum ac terræ Crestonicæ Thrax facinus eximium fecit. hic & se volentem negavit Xerxi servitutum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne adversus Græciam militarent. Illi patre contempti habito, siue alioqui belli libidine inspicundi, militare cum Xerxe. qui postquam incolumos reverterent, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Periaz autem, ubi citato itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus traicere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiore quàm in itinere commutatum adepti, nulla

recepit.

nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permul-
 ti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: ceteri
 cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autem & alia hæc
 res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad o-
 ram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fe-
 cisse: sed exercitu Hydarni permisso, quem ad Hellespon-
 tum deduceret, ipsum nauem Phœnissam conscendisse,
 ut in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet, a Strymo-
 nia ingenti vento fuisse exceptum: & eo vehementius
 tempestate vexatum quod navis referta vectoribus erat.
 utpote quum super contabulationes essent frequentes
 Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum
 regem cum clamore interrogasse gubernatorem num
 33 qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla
 33 admodum est, nisi horum vectorum aliqua fiat abitio:
 33 tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc
 33 aliquis vestrum declaret se curam habere regis. in vobis
 33 enim videtur sita esse salus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, il-
 lus eo adorato delinisse in mare: atque ita leuata naui,
 Xerxem incolumem in Asiam peruenisse. Et ubi primum
 in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod
 regis quidem animam seruasset, aurea corona donasse:
 quod autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic
 autem alter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haud-
 quaquam fidem apud me habet, cum propter alia, tum
 propter obitum Persarum. ¹ nam si id regi à gubernato-
 re dictum est, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc
 vnam, cui repugnari non potest, negarim hoc regem fu-
 ille facturum: quin potius Persas iussurum è tabulatis in
 ventrem navis descendere, utpote qui primores Persa-
 rum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares,
 in mare deiecturum. Sed is (ut dictum est superius) itine
 pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus est.
 Cuius rei id quoque magno est testimonio, quod con-
 stat Xerxem, quum rursus in Asiam reciperet se, Abde-
 ra peruenisse, ² adhibuisseque conuiuio Abderitas, & aci-
 nace aureo eos ³ actiara auro intertexta donasse: & ut ipsi
 oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retrò fugit
 (quod apud me fide caret) illic primum zonam resoluisse:

1 Nam si hæc
 ita Xerxi fac-
 tura a guberna-
 tore dicta,
 ex decem mil-
 libus senten-
 tiam sua hac
 de re profere-
 ntibus haud co-
 nus fuerit cui
 neget regem
 hoc facturum
 fuisse: Persas
 iussit. *Ad vera-
 bum, Ex decem
 milibus senten-
 tiarum (vel opi-
 nionum) vnam
 mihi repugnari
 rem non habeo.
 Ex quibus vera-
 ba videat le-
 ctor an alium
 sensum elicere
 possit.*

2 & hospitij
 seruis cum il-
 lis iniisse. *vel,
 hospitij necessi-
 tudinem cum
 illis contraxisse.*

3 Ac triemi
 auro inietta-
 tia. *vel (ut al-
 li) triemi in-
 aurata. Certe
 intertexta im-
 proprie hic dice-
 retur, A: Valla
 na ex legit pro
 tingit.*

4 soluisse
 velibetum o-
 mn. metu.

adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem Abdera magis
 ad Hellespontum sita quam Strymon, atque litus ex quo
 nauem illum conscendisse ferunt. Cæterum Græci postea-
 quam Andrū expugnare nequeunt, conuersi in Carystum
 vastato illorum agro redire Salaminem. Ibi ante omnia
 diis primitias selegerunt cum aliarum rerum, tum Phœ-
 nissarum triremium tres: quarum vna reponeretur apud
 Isthmum (quæ ad meam vlque memoriam extabat) alte-
 ra apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secun-
 do loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Del-
 phos mittere. Vnde statua effecta est longitudine cubito-
 rum ^{duodecim,} decem, truncam navis partem manu sustinens: eo-
 dem in loco stans vbi Alexander Macedo aureus. Missis
 Delphos primitiis, Græci publicè deum percontati sunt
 nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus
 ille respondit habere se quidem à Græcis aliis, verum non
 ab Æginetis: sed reposcere donum optimè nauaræ ad Sa-
 laminem operæ in pugna navali. Id quum audissent Ægi-
 netæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum
 navis æreum stant apud angulum, proximè Cræsi cræte-
 rem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum nauiga-
 uerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritis-
 simo, qui in hoc bello præclarissimè rem gessisset. Eò vbi
 peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisq;
 sententiam scriptam detulere, quènam ex omnibus pri-
 mū, & quem secundū iudicaret. In ea autem suum quisq;
 nomē inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset, ex-
 istimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudican-
 dis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco
 singulos calculos haberent, in secundo Themistocles mul-
 to superior exiit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam
 supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti,
 tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vni-
 uersam Græciam omnium Græcorum longè prudentissi-
 mus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis
 qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur, La-
 cedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonij & splendide
 exceperunt, & magnificè honorauerunt: & primas qui-
 dem partes rei bene gestæ, Evrybiadæ: solertiæ verò as-
 dexte-

dexteritatis, Themistocli dederunt, utrumq; oleagina corona donantes. præterea hunc ' biga quæ apud Spartam erat præstâtissima: laudatumq; verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discederem ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi ' Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui non è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finē talia dicendi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neq; ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuisset: neq; tu, etsi Atheniensis. Atq; hæc hæctenus. Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platænsibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quum iam ille in Asia esset, regressus circa Palenen agebat, utpote Mardonio per Thessaliam Macedoniamq; hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquā rex præterit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerāt: mox aliis quoq; qui Palenen incolebant rebellantibus. Tunc verò Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem urbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus eiekti. Hos Artabazus postquā obsidione cepit, in paludem deductos trucidauit, urbemq; administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthum obtinere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidenda impensius incumberebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de facienda proditione transiegit, incertū mihi quonam modo ab initio, neq; enim traditur, ad extremum ita actum est: Quoties exaratū libellū aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eū sagittæ postremo inuoluebat,

1. curru omnium qui Spartæ erant præstantissimo; vel pulcherrimo.

2. Timodem^{us} Aphidæus Valia autē dicitur, aut potius non legit quod certe suspectū etiam reddunt quæ sequuntur.

adaptatisque desuper pennis, ad locum de quo cōuenerat, sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, prodicionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem sauciū turba (vt adsolet in bello fieri) quum concurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum detulit ad magistratus. aderat autem & cæterorum Pallenenium commilitum. Perlecto libello magistrat⁹ & cognito prodicionis authore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendum, Scionæ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atq; hunc quidem in modū Timoxenus prodicionis manifestus fuit. Artabazum verò 170 tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunofum, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluuiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quāta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari interiere: qui erant gnari, eos Potidæata nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc causam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulachrum quod situm est in suburbanis, impiè gesserant. Hanc fuisse causam illi videntur verè dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. Classarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cū aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum conuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis pleriq; epibatæ erant ex Persis & Medis, ducesq; superuenerāt, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodē alcitus erat istorum collega. Hi utpote magnopere percussi, nō audebant occasum versus producere, ne vnus quidē: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecētas naues cum

Ioniis

Ioniiis habentes. Neque expectabant fore ut Græci in Ioniam irent, sed ut sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos à Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libèter abcessissent. Atque ut se viclos mari, ita longè superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subausculabant quonam res Mardonij spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nòdum cogebatur: naues autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agésilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxâdridæ, qui fuit Theopôpi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charli, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit Evryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodai, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos, qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Sparta fuerunt. Athenientium autem, duce Xanthippo Aniphronis filio, hac omni classe Ægadam profecta, adveniunt eò nuntij Ionum iidem qui nuperierant ad orandos Lacedæmonios ut Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi, æprem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per vnum ex ipsis quærem deculerat, ceteri qui sex erant, à Chio se subduxerunt, Spartamq; se contulerunt, & tunc Æginam, oratur Græcos ut in Ioniam nauigarent: atque exoratos Delon usque perduxere. Nam vltiora omnia Græcis formidolosa erant, cum Ionum ignavis, tum plena hostium esse, & tandem abesse Samum, quantum Hercules columbas credentibus. Contigitque id rei ut neque barbari supra Samum occidentem versus navigare auderent, neque periclitari neq; Græci Chiorum rogatu, orientem versus, ultra Delon. ita timor medium eorum tuebatur. Dem Græci cum gaudio in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessalam erat,

De mari
græcorum animi
abiecerat, sed
lōge superio-
re, &c. ad cro-
bum, circa ma-
re igitur animi
vici erant. vel
an inuicem de-
rant. Id est, i
vib' igitur ma-
re gerendo sibi
abiecerant.

* Murem Le-
badeam (Bar-
ra oppidum) ve-
nisse, & mer-
cede plecto
quod i indi-
gena, ad Tro-
phonium (i. e.
antrum Tro-
phonij) descen-
disse. S.

* *μῦθος*
significat hic ve-
rum Oraculū
consultare: ut
annot. Paul.
Leop. Emend.
lib. 2. c. 1. d.

i. e. quod af-
finitate cum
Persis iūctus
esset

inde mouens misit ad oraculum quendam genere Euro-
peum, nomine Murem, iubens ut quantumcunq; sibi lice-
ret peruaderet ad oraculum cōsultandum: edocuitq; quid
vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud cōpertum
habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud
quā de rebus prēsentibus fuisse. Constat hunc * Murem
in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indi-
gena, Trophonium descendisse, & ad Abas Phocensū, ad
oraculum: quinetiā prius Thebas adisse. Ibiq; tum Apolli-
nem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in
Olympia, fas est in templis sciscitari oracula: tum quodam
non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro
Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano li-
cet eo in loco * vaticinium esse, quod quum Amphiaras o-
ptionem eis dedisset vtrum mallent vate vti se, an auxilia-
tore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. ea pro-
pter nefas est vlli Thebano illic obdormiscere. Tūc au-
tem maximum extitisse miraculum, ut à Thebanis mihi
narratur: Murem Europeum, peruestigatis omnibus ora-
culis, isse etiam ad fanum Apollinis Proi. vocatur autem id
fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra pa- 211
ludem Copaidem, ante montem, proximè urbem Acræ-
phiam. Ad hoc templum postquam peruenisset is qui Mus
appellaretur, sequutos eum tres viros publicè delectos ad
describenda ea quæ homini responderentur. & statim an-
tistitem barbara lingua vsam: & qui eos subsequerentur,
stupuisse audiētes barbaram linguam pro Græca. Quum-
que nescirent quid in prēsenti negotio agerēt, Murem Eu-
ropeum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & in il-
lis ea quæ dicerentur à propheta exarasse, eaq; ut dicebāt,
lingua Caria: & ubi illa scripsisset, digressum in Thessaliā
abiisse. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntium
dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyn-
tæ filium, tum quia in eum propensi erant Persæ, (quippe
cuius sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio
habuerat Bubares vir Perses, ex qua genuerat Amyntam
in Asia, cui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ
data erat incolēda vrbs Alabanda) tum quia audiebat ho-
spitalem atq; munificum esse virum, Mardonius mitten-
dum

dum duxit: hac præcipuè ratione arbitratus se conciliaturum sibi Athenienses, populum & multum & strenuū esse audiens, & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus author extitisset. Quibus sibi conciliatis, spem cōcipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigisset. nam terrestribus copiis longè sibi superiores esse videbatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorū. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant vt Atheniensem sibi socium ascisceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat septimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriūdi, Gauanes, Æropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis transgressi superiorem Macedoniam, peruenerunt ad urbem Lebæam. vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter verò bobus, minimus autem natu minutis pecoribus pascēdis. E-rant autem priscorum hominum tyrānides in re nummaria exiles, nō solum populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quū animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarij, dum coqueretur, effici duplū quā erat, idq; semper contingere, indicauit marito. Ille re audita, illico ingressus est vt ostētum cerneret, quonam modo quid maius excreceret: moxq; accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quū isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: tunc rex mercedem nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumeliosus) dignam

1 & quem cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuū autorem existuisse credebat.

2 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, nō solum populus. Regis autem vxor illis ipsamet farinā subigebat: sed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarij, in duplā molem excrecebat. Quod quum semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem tu regis vidis pro tū egros, perinde est enim ac si dixisset. Erant enim olim ipsi*

quoq; reges pecunia inopes. Quod Herodotus subiungit; ne cui mirum videatur quod rex ipse illos pascendo suo armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex enim faciens autem, et a hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopia afferat: ideoq; particula adeo vititur.

3 At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animum subiit, (vel illi in mentem venit) factum illud magnum aliquid portendete. ideoq; accersitis mercenariis. *Ad verbum, Fortentum esse [hanc rem] & ad magnū aliquid spellare, vel tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐπὶ ἄγε, prosequutus est in Pergei.*

4 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit, sole tunc fortè per fumarium (sive caminum) domū ingrediente, dixit fu ore corceptus. At ego hanc mercedem vobis dignā rependo. ostendebat autem solem, vel, *At ego vobis hanc mercedem per soluo id est, in mercedem: vel pro mercede: ut μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare illos debere abunde magna mercedu loco ducere quod jalnos illos à se dimitteret.*

1 pitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfu-
 20 rurus. Nolite igitur, equiparando vos regi, priuari solo ve-
 30 stro, & pro vobis ipsis assidue discurrere. imò potius his
 40 molestiis vos explicare, quum ad sit vobis pulcherrima ex-
 50 plicandi facultas, quòd ab rege provocari ut societatem
 60 belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati
 70 eritis. Hæc, ne iussit, Athenienses, apud vos Mardonius di-
 80 cere. Ego verò de mea in vos benevolentia nihil comme-
 90 morabo. neq; enim nunc primum eam cognovistis. Ob-
 100 lecto autem ut Mardonio morem geratis, quos animad-
 110 uerto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe
 120 bellum: quales si animadverterem esse, nequaquam huc
 130 cum his mandatis venissem. Quippe regis vires supra hu-
 140 manas sunt, & manus prælonga. Quòd nisi properè as-
 150 sentiamini magna pollicentibus, quippe ex arquo fœdus
 160 facere volentibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus
 170 sociis & maximè in via habitatis, & soli semper præcipuam
 180 cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies
 190 positam. Itaque inducite hoc in animum quòd magno-
 200 pere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græ-
 210 corum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc
 220 Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari
 societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonij, id
 ne fieret vehemèter extimuerunt, reminiscētes oraculo-
 rum fatale esse ut ipse cū ceteris Doriensibus è Peloponneso
 eicerentur à Medis pariter & Atheniensibus. ideoque sine
 mora mittendos illuc censuere legatos. Et sanè contigit
 ut concioni adessent Lacedæmonij. extraxerant enim A-
 thenienses tempus, probè scientes fore ut Lacedæmonij
 audirent venire à barbaro nuntium ad societatem con-
 trahendam. quare d. industria id fecere ad declarandam
 Lacedæmonis sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit
 Alexander, excipientes nuntij Spartanorum ita loquuti
 sunt. Nos verò misere Lacedæmonij oratum vos ne quid
 230 noui in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à
 240 barbaro admittatis: quòd id neque iustum sit vllò mo-
 250 do, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipuè vo-
 260 bis: Idque multis de causis. Vos enim hoc bellum exci-
 270 tatis etiam nobis iniuris, & propter imperium vestrum

1 & semper
de vita vestra
periclitari.

Vos igitur po-
tius in gratiam
cum rege recte-
re, quum re-
conciliatio-
nis pulcher-
rima se vobis
offerat occa-
sio, regem ad
hanc propen-
sum habenti-
bus. Initia no-
biscum citra
dolum & frau-
dem socie-
tate belli. liberi
estote.

2 Nisi igitur
statim cū illis
paciscamini,
luculētas cō-
ditiones vo-
bis proponē-
tibus, quibus
pacisci volūta-

3 Animvero
more gerite.
magni enim
vestra referre,
regē magnā
vobis solis
Græcorū in-
iurias cōdo-
nare, & ami-
citiā vobiscū
inire velle.

1 Adde quod
Athenienses,
qui horum o-
mnium auto-
res exierunt,
primos ex
Graecis iugum
ferantibus

habere, res est
profecto in-
toleranda: qui
praeteritum
vix coniter
semper & iam
inde a priore

ut legatur in
γῆ δαυδου
ἀπομνήσ.

2 ad rem do-
mesticam per-
tinentia,

3 poliens, id
est exornans

4 nihil opus
sit

5 Atque adeo
nunc renuntia
Mard.

6 Tu quoque
ne posthac in
conspectum A-
theniensium
venias orati-
onem huius-
modi adse-
rens: neque,
dum in nos
officiosus es,
se videris (vel
bene de nobis
mereri) ad cō-

mittenda nefaria nos hortare. 7 Veritos quidem esse Lacedaemonios ne cum
barbaro foedus iniemus, humanum fuit: sed tamen turpe esse videtur, vos qui
scitis quae sint animi magnitudine praediti Athenienses, eo metu correptos
fuisse, quoniam neque tantum, &c. *ut sit sensus illam quidem timorem Lacedaemonio-
rum, sed id est ad fidem quadam natura hominum ingentem profectum esse: non debuisse
tamen ullam in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Atheniensium ma-*
gnum

est decertatum, quod certamen nunc in vniuersam Graeciam emanauit: cuius totius vos praecipui autores fuistis, & Graecis causa seruaturis, res nullo pacto toleranda. quum praesertim constet Athenienses semper & iam inde a priore temporibus viudicasse permultos homines in libertatem. Etristem quidem conditionem vestram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati estis, & iam domibus quae dirutae sunt caretis. quo nomine Lacedaemonij vobis ac ceteri socij spondent se uxores vestras & omnia ad bellum inutilia proximè domesticos suos, quoad bellum hoc steterit, alturos. Neque verò vos Alexander Macedo seducat, commendans Mardonij orationem. facit enim quod sibi faciendum est: quippe qui tyrannus tyranno operam praestat. Sed non idem vestra facere interest, si rectè sapitis, qui scitis nihil barbaris esse neque fidum neque verum. Haec quum nuntij dixissent, Athenienses Alexandro ita responderunt, Et ipsi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam maiores esse quam nostras, ut id nihil intersit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus resistemus quatenus valebimus. Ut autem societatem cum barbaro contrahamus, neque tu persuadere tentes, neque nos, si tu tentaueris, persuadebimus. Tu verò renuntia Mardonio Athenienses dicere, quoad sol eodem itinere meabit quo nunc mear, eousque se nunquam cum Xerxe societatem iniuros, sed se protegendo propulsaturos eum, fretos ope decorum atque heroum, quorum ille, nihil pensi habens, & templa & simulachra incendit. Tu quoque posthac cum istiusmodi oratione ne committas ut Athenis videaris, neve per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Atheniensibus pari, quibus & hospes & amicus es. Haec Alexandro responderunt. nuntius autem Spartatarum ista, Lacedaemonios vereri ne foedus

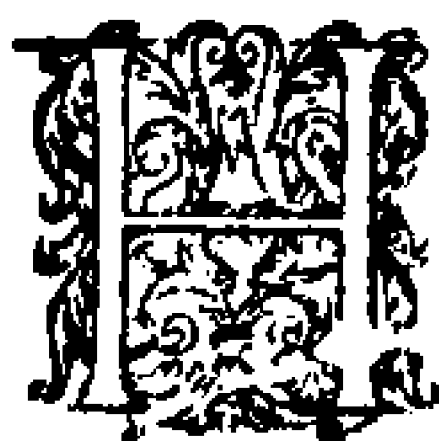
10 fœdus ineamus cum barbaro, sanè humanū est: neq; hoc
 20 verentes eos turpe est venisse, quibus mens Atheniensium
 30 inexplorata esset: quoniam neq; tātum auri vsquam gen-
 40 tium est, neq; regio vlla specie & bonitate præstans, quam
 50 nos accipientes, vt cum Medis sentiremus, ad tradendam
 60 seruituti Græciam induceremur. Quod ne faciamus, etsi
 70 velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atque
 80 idem maximum, quò decorum ædes effigiesque incensæ
 90 pariter & obrutæ sunt, quas nos in primis vltum ire neces-
 100 se est potius quàm cum his fœderari qui ista fecerunt: de-
 110 inde, quum simus Græci eiusdem & sanguinis & linguæ,
 120 quorum & fana & sacrificia cōmunia sunt, & mores adfi-
 130 miles, eorum proditores fieri Athenienses, non bene ha-
 140 beret. Ex quo, si antea nesciebatis, nūc ita accipiatis, dum
 150 vel vnus Atheniensium supererit, nunquam nos conuen-
 160 turos esse cum Xerxe. Vestram autem erga nos prouiden-
 170 tiam, quòd consulatis nobis domo carentibus ita vt do-
 180 mesticos nostros alere velitis, gratiam habemus: & licet
 190 beneficium vestrū cumulatū sit, nos tamen ita illud to-
 200 lerabimus vt nihil vobis molestiæ adferamus. Quod quū
 210 ita sit, copias primo quoque tempore emittendas curare.
 220 nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus in-
 230 gredi regionem nostram: sed simulatque acceperit nun-
 240 tium nos nihil eorum esse facturos quæ orauit, aderit, qui
 250 antequam adsit in Attica, tempus est nos in Boeotiam au-
 260 xilio ire.

gnitudinem an-
 nui peripetia
 haberent. Simp-
 plicior i. mē ef-
 jet sensus, & ad
 verba ista quæ
 sequuntur, ac-
 commodatior,
 ei μὴ ἀπὸ τε-
 ρον ἰτυχεῖν τοῦ
 ἰπιστάμεναι, ὅτι
 αἱ χάρις αὐτῶν
 ἰπιστάμενοι
 iungi possent ἐν
 modo quæ dicit-
 tur χάρις ἰ-
 πιστάμεναι &
 χάρις ἰδέ-
 ναι, προκί-
 πιστάμεναι. Sed
 & ἡ ἐννοία
 simpliciter pro
 proposito iei-
 mite possumus
 etiam fore. Se
 accipere cum
 Valis.
 Atque adeo
 hoc libere si
 antea nesci-
 uissis;

2 quòd ita vobis prospiciatis quorum euersæ sunt fortunæ, vt alere domesti-
 nostros velitis.

3 At vos quidem beneuolentiæ officio plenè iam defuncti estis: nos verò
 quibus poterimus inedis nos sustentare pergemus, nihil vobis facessendo ne-
 gotij. Negant enim se velle vti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonij, cuius tamen gra-
 tiam illi habeant non minus quàm si vterentur. Ideoq; χάρις ἐκπεπληρωται.
 deferendum est ad id quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præsiterint. q. d. iam
 hoc vobis abunde obstrinxisti, quum hoc beneficium in nos conferre paratos esse vos dixisti.

HERODOTI HALI- CARNASSEI HISTORIA- RVM LIBER NONVS, qui inscribitur CALLIOPE.

OC ab Atheniensibus reddito respon-
so Lacedaemonij Spartam reuerterunt.
Mardonius autē, posteaquam regressus
ad eum Alexander Atheniensium respon-
sa indicauit, mouensē Thessalia citato
agmine Athenas ire contendit, quacun-
que iter faciebat, illinc viros ad bellum

1 At Thessa-
lia docet ad-
co nō pōnit.
vel Thessalia
principis, aut
primores.

2 Porro quū
in Beotiam
peruenisset
exercitus, Mar-
donium ade-
vntes Theba-
ni cōsiliū illi
dabant, nullū
locū illo ca-
stris ponēdis
opportuno-
rē esse dicen-
tes: neque vi-
tius progre-
di eum sine
bant, sed ibi
confidentem
dare operam
volebat ut Græ-
cia vniuer-
sam sine p̄sē
subigeret.

sumens, Thessalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat
eorum quæ hæctenus egerant, vt etiam multo studiosius
Persam inducerent. Equibus Thorax Larissæus & Xer-
xem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propa-
lam deducebat in Græciam. Mardonium autē, vbi cum
exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: suadēdo-
que non sinebant progredi longius, quod negarent vllum
locum ponendis castris opportuniorem esse quàm illum,
vbi subsidens cōsequeretur vt omnem Græciam sine præ-
lio subigeret. Arduum enim esse vniuersis etiam homini-
bus vi subigere Græcos inter se conuenientes: quod & an-
tea cognouissent. Si verò feceris (dicebant) quod nos sua-
demus, occupabis nullo negotio validissima quæq; illorū
consilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes sunt in
ciuitatibus: missa pecunia Græciam ad factionem redi-
ges: hinc eos qui tecum non sentient, ad motis copiis fa-
cilē expugnabis. Hæc Thebani suadebant: quibus ille ob-
temperandum non putauit, partim animi fastu, partim
acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præser-
tim sperans incensis per insulas ignibus declaraturum se
regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in At-
ticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc qui-
dem inuenisset, sed plerosque eorum in clade ad Salami-
nem

nem esse audiret, urbē cepit desertam, decimo mēse quān fuerat ab ipso rege capta. Eō postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellepontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo perculisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non bene uolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causā Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in senatum venit, Mardonij mandata exposuit. ē senatoribus Lycidas sententiam dixit, satius videri sibi esse ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat siue quod pecuniam a Mardonio accepisset, siue quod id sibi probaretur. Quod simul atque audire Athenienses, tam ij qui ex concilio, quā qui extra concilium erant, indignè ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellepontium verò Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Atheniensium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Athenienses in Salaminem transtulerunt: Quandiu ipsi copias ē Peloponneso vēturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiuā: at ubi & socij tardius segiusque agunt, & Mardonius aduentans iā esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt, nuntiosque in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarum esse Atticam ingressum, neque cum ipsis ei in Bœotiam occurrissent: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semetremedium inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonij solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuntij Atheniensium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium

1 Iouis Græci.
 2 Bœotia frustra sumus.
 3. *Sp. confligendi cum hoste in Bœotia.*
 3 Cur autem autem quidem, quum Alexander venit Athenas, ea anxie obire ut quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, cum vero nihil de hac re solliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, sequi iam Atheniensium opera nil opus habere existimabatur: quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc peragebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & responsi, &c.
Valla imposuit vocabulum ἀλλόγῃ, quod iunxit cum proximo præcedenti verbo, quum ad τὸ αὖ

legatos, ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis conditionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore Græci neminis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed reculare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilis esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem mecum deueneratis ne pacisceremur cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram nequaquam prodendi Græciam, & murum quæ in Isthmo inædificabatis absoluisstis, nullam habetis Atheniensium rationem: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores exitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent quod non estis officio functi: quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis, iubet: quod barbarum in Attica (quoniam in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra, ubi capus Thriasis appositissimus erit ad dimicandum. Hæc ubi acceperunt ephori, responsum in diem posterum distulerunt: postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponneses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercludere, ad finemque perduxere. Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tanto opere solliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequeretur: nunc autem nihil aliud curarent quam ut sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Atheniensibus indigere. At sub aduentum Alexandri in Atticam, muro quem extruebant nondum perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem & responsum & exitus Spartatarum fuit huiusmodi: Pridie quam iam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximè inter hospites potētis, quum

audis-

audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his
 10 verbis eos alloquutus est, ita se habet, viri ephori: si Athe-
 20 nenses nō sentiant nobiscum, sed cum barbaro, quamvis
 30 valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores
 40 patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos
 50 audiat, quàm aliquid decernant quod cladē Græciæ ad-
 ferat. Hoc Chælus consilium dedit, quod in animū admit-
 tentes ephori, cōfestim nihil colloquuti cum nuntiis qui à
 ciuitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quū ad-
 hac nox esset dimiserunt, præposito eis Pausania Cleom-
 broti filio. Quæ præfectura erat quidē Plistarchi Leonida
 genititæ, quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui
 eius patruelis erat & idē tutor. nā Cleombrotus Anaxan-
 dride filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, nō diu post
 quam copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxe-
 rat, vita functus. Reduxerat autē ab Isthmo copias Cleom-
 brotus ob eam causam, quòd sibi inter sacrificandum ad-
 uersus Persam sol in cœlo obscuratus esset. Elegit autē Pau-
 sanias sibi collegam Evryanactem Doris filiū, suum gen-
 tilem. His copiis è Sparta cum Pausania profectis, nūti de
 illarū profectiōe ignari, vbi dies illuxit, ephoros adeunt,
 habentes in animo abire in suam quique ciuitatē. Vbi adi-
 20 crunt, ita verba fecere, Vos quidē Lacedæmonij desiden-
 30 tes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Atheni-
 40 enses verò, ut à vobis laxi, & ob penuriam sociorum, ita ut
 50 poterunt cum Persa transigēt. Soluta autē societate vobis-
 60 cum, palam est nos, quum regis fuerimus socij, militiæ co-
 70 mites futuros in quamcunq; regionē nos illi educēt. Inde
 80 vos discetis quidnam vobis ex ea re sit euenturum. Hæc lo-
 quutis nuntiis Ephori iureiurando interposito dixere suas
 se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersum pere-
 grinos. Peregrinos enim barbaros appellabāt. Hoc illi nō
 intelligētes, quid diceretur sciscitabātur. Sciscitati, & rem
 omnem edocti atq; stupefacti, quam celerrimè abire ad
 illos insequēdos, & cum iis quinque millia finitimorum La-
 cedæmoniorū delecta. His Isthmum versus ire maturanti-
 bus, Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pau-
 sania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cur-
 soribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium:

*non feratur,
 hoc modo idē
 ἵχθυσεν τὸ
 αἶνον ἀλλόγο
 ἰόν, &c.*

*emiserunt,
 septenis He-
 lotibus circa
 vnumquemq;
 collocatis.*

*Quæ verba à
 Vallæ hic omif-
 sa, repetuntur
 pag. 228.*

qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas peruenit, Mardonius, inquit, miserunt me Argivi nuntiatum timententem è Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrediretur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum communis arbitre. Hoc ille loquutus, retrò abiit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica, ubi deo hætenus immoratus fuerat quòd audire cuperet, ac scire quid ab Atheniensibus ageretur, neque populum neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore ut cum illi pacisceretur. Quòd ubi desperavit, re comperta, priusquam Pausanias cum copis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & si quid aut murorum aut ædium privatarum sacrarumque exibat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quòd neque adequitabilis esset Attica regio, neque si premate pugnasset, evadi poterat nisi per angustias, ubi à pacis transitu prohiberi posset. Stavit igitur recedere illinc Thebas, tum civitatē amicam, tum regionem equibus opportunam. Profecto illinc Mardonius & iam iter facienti perfertur nuntius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito considerabat si quo pacto hos primū posset excipere. Itaque conveniunt exercitum ducebat Megara, præmisso equitata quoniam omnem oram Megaridem incuraret. Huc usque Europa ad iolam occidentem versus longissimè processit hæc Persæ expeditione. Post hæc nuntius ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse, atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolæ Alopiorum accertierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces in ueris deduxerūt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transuersis tramibus peruenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentium, vastavit: non illorum odio, sed ingenti necessitate adactus: quòd vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythraeis, secundum Hylas, Platæensi tenus agro, iuxta fluviū Alopum: muro communias, sed non pro
magni-

magnitudine castrorum, verum per singulas frontes dena
stadia habere. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus
Parynonis filius, vir Thebanus conuiuio magnifice appa-
rato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quin-
quaginta inuitauit. fiebat autem coena Thebis. inuitati il-
li hominem sunt sequuti. Cetera quae referam, ex Ther-
sandro accepi, viro quidem Orchomenio, sed Orchomeni
inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc coe-
nam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Theba-
nis: nec utroque seorsum discubuisse, sed in singulis lectis
alternos Persarum & Thebanum. Secundum coenam quum
portioni daretur opera, Persarum qui eodem thoro recum-
bebat, Graece ipsum interrogasse cuias esset: se vero respon-
disse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu
mihi mensae consors & libaminum effectus es, volo tibi
relinquere sententiae meae monumentum, ut ipse quoque
praescius huius rei, queas tibi consulere. Cernis hos Per-
sas in conuiuium acceptos, & copias quae ad flumen in ca-
stris relictae sunt? horum omnium paruo post tempore
pauculos cernes superstitēs. Et inter dicendum multas la-
crymas Persarum effudisse. Admiratumque se eam oratio-
nem, ad illum dixisse, Nonne haec Mardonio expedit dice-
re, & his Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum
subiecisse, Huiusmodi, quicquid ex deo fieri oportet, id homi-
ni inuitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus
credere quisquam vult. Atque haec permulti Persarum
quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati ne-
cessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, cum
qui multum sapit, minus potentem esse. Haec ego ex
Orchomenio Thersandro audiebam, atque adeo ipsum
haec statim alius enarrasse priusquam praelium ad Plataeas
factum est. Porro Mardonio in Boeotia statua habenti,
praebuerunt copias ceteri circa Graeci, qui cum Medis
sentiebant, & ad Athenas congregati sunt, praeter Pho-
centes, nam & isti vehementer partibus Medorum stude-
bant, non tamen voluntarii, sed coacti. Sed idem non mul-
tis post diebus quam Thebas itum est, & ipsi aduenere,
mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissi-
mo. Eos Mardonius, ubi Thebas peruenere, missis equitib.

in sing. le-
ctis binos,
Persi.

nihil in po-
testate habe-
re. i. Eius qui sa-
pientia magna
praeditus sit, vel
prudens, non
habere res illas
in potestate, sed
cogi ad res eas
a quib. alioquin
eius sua pruden-
tia dehortetur.
Adum sensum
ex tempore ali-
cere ex hoc loco
non potui.
& vni cum
eo aduersus
Athenas mo-
uerunt.

iussit seorsum in campo subfidere: quod quum fecissent, protinus adfuit vniuersus equitatus. Vnde postea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, peruasit, Phocenses ab equitatu iaculis confossum iri. quinetiam per ipsos Phocenses idem diuulgatum est: quos tunc dux suus Harmocydes his verbis adhortatur, O Phocenses, palam est hos homines certæ nos neci destinasse, accusatos (ut opinor) a Thessalis. Quare vnumquenq; vestrum oportet egregium virum esse potius quam dedentes nos foedissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant se barbaros esse inter Græcos, quibus mortem intulerunt. His suos Harmocydes hortabatur. Quos vbi concludere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis veluti emissuri. nonnulliq; emisserunt. Phocenses ex aduerso stâtes facto orbe quoquouersus quum sese opponerent, ibi equites digressi retrò abiire.² Incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduertenterunt eos ad defendendum se conuertere, veriti ne ipsi vulnerarentur, ita retrò abscesserint, tanquam à Mardonio iussi: an experiri voluerint num quid isti præstantiæ haberent. Post abscessum autem equitatus, misso ad eos præcone Mardonius ita inquit, Bono estote Phocenses animo: viros enim strenuos vos esse dedistis specimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses sunt gesta. Lacedæmonij vbi ad Isthmum venere, illic castra communiere. quod quum audirent cæteri Peloponenses, utiq; ij quibus meliora cordi erant, cernerentq; Spartiatis egredi volentes, indignum se putauerunt à Lacedæmoniis se in exeundo superari: itaque quum pulchrè litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & in Eleusinem peruenerunt: vbi quâ pulchra etiam fuissent extra, ire perrexerunt. Quibus Athenienses è Salamine transmittentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Asopum castra habere, inito de hac re consilio, e regione tetenderunt sub Citheronis radicibus. In quos Mardonius quòd in campum non descenderent, omnem immitit equitatum, cui præerat Ma-

Astius

¹ machinati
sunt, vel mali-
ti.

² Affirmare
autem non pos-
sumus an, &c.

sistius (à Græcis Macisius dictus) vir apud Persas inclutus,
 Nylæo equo insidens, aureo frano & aliis insignibus exi-
 mie ornato, Equites ubi promouere ad Græcos, per tur-
 mas egressi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos
 appellando. Erant fortè Megarenses ea parte collocati qua
 nulla alia magis oppugnari, nullaque magis ab equis adiri
 poterat: hac, impressione facta equitum, Megarenles quia
 premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem,
 22 qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenses aiunt, viri so-
 22 cij, Nos soli excipiendis hostibus impares sumus, qui tene-
 22 mus eandem in qua collocati sumus à principio statio-
 22 nem: ubi hætenus tametsi ægrè, tamen strenuè fortiter-
 22 que resistimus. nunc nisi alios nobis substituatis, scitote nos
 22 ab acie discessuros. Hæc ubi præco renuntiavit, Pausanias
 experiri fecit Græcos, siqui alij vltro ad locum irent, vt
 Megarensibus succederent. Reculantibus cæteris Atheni-
 enses susceperunt hoc munus, videlicet eorum trecenti dele-
 cti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fu-
 ere qui præ omnibus Græcis ad Erythras castra habentibus
 instructi successere, sagittariis sibi assumptis, qui quum ali-
 quandiu pugnassent, hic fuit pugnae exitus: Impressionem
 faciente per turmas equitatu, equis Masistij, vt erat præ ali-
 is eminens, sagitta per latus ictus est: quo dolore in pedes
 erectus: Masistium excussit. Collapsum confestim Athe-
 nienses circumstunt: equoque prehenso, hominem se-
 se defensantem interimunt, quum aliquandiu non potu-
 issent. Ita enim erat armatus: scilicet intus gerebat tho-
 racem aureis squamis confertum, desuper Phœniceum palu-
 damentum. Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid
 profecerunt quam quidam re animaduersa illum percus-
 sit in oculo. Ita Masistius collapsus interiit. Hæc autem
 res latebat alios equites. non enim cum aut ab equo ca-
 dentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem
 quum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed
 postquam constiteret, quia nemo ipsis imperabat, statim
 desiderauerunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mu-
 tuo se adhortati, omnes in hostem equos admiscere, vt
 mortuum eriperent. Eos autem conspicati, non iam turma-
 rim sed vniuersos pariter irruere, cæterum exercitum in-

Eius autem
 thoracem per-
 cutes, ni-
 hil proficie-
 bant. donec
 quidam re a-
 nimaduersa
 &c. id est, Sed
 quidam tandem
 re animadu-
 ersa &c.

s. prater illū

clamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prælum de cadauere. at vbi præsidio venire copia, non amplius perstiterunt equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios¹ super illum è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decrevere sibi carentibus præfecto eundem ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum verò Mardonium cepit, extincti Masistij, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita ut ciulatus eorum omnes Boeotiam peruasèrit, & seiplos & equos & iumenta totosiderant. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Græci autem, postquam equitatum inuadentium exrepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauastro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendū, quod sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatē. Vbi vitum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierūt per radices Cithæronis secundū Hysias in agrum Platæensem. Eò quum peruenere, stationes nationum communierunt, proximè fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum. Ibi in distinguendis nationibus magna sanè altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utroque se dignos qui alterum cornu tenerent arbitantes: & sua facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore à sociis omnibus habitum sumus, quotiescunque à Peloponnesiis communiter in externas peregrinationes itum est, & proximè, & quondam, iam inde ex quo Heraclidæ post mortem Evrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cum

cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incole-
 bant, nos auxiliarij in Isthmum profecti consedimus ad-
 uersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem
 habuit, non expedire ut uterque exercitus configendo
 periclitaretur: sed ut aliis acquiescentibus, secum singu-
 lari certamine dimicaret is quem Peloponnesi iudica-
 rent è suo exercitu præstantissimum. Accepta conditio-
 ne Peloponneses fœdus in hæc verba percusserunt, Si
 vinceret Hyllus Peloponnesium ducem, ut Heraclidæ
 in paterna reuerterentur: sin victus esset, retrò Heracli-
 dæ cederent, & exercitum abducerent, nève per annos
 centum de redeundo in Peloponnesum agitarent. Ab o-
 mnibus sociis ad eam rem voluntarius electus est dux at-
 que idem rex noster Echemus Aeropi filius, Phegei
 nepos, qui singulari congressus certamine Hyllum in-
 teremit. Ex quo factò nos cum alia decora inter Pello-
 ponneses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus,
 tum hoc, ut alteri cornu præessemus quoties commu-
 niteritur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmo-
 nij non aduersamur, sed optionem cedimus utri cornu
 præesse malitis: alteri verò cornu ut præsimus nobis ven-
 dicamus, quemadmodum vique fecimus ad hoc tem-
 pus. Etiam verò citra hoc factum quod narrauimus, A-
 theniensibus sumus digniores qui hanc dignitatem ob-
 tineamus: quippe qui prosperè & multa vobiscum viri
 Spartiæ certamina decerrauimus, & multa cum alijs.
 Quo fit ut æquius sit nos alterum cornu tenere quàm
 Athenienses: a quibus non tales gesta res sunt quales
 nobis, neque recentes neque vetulæ. Hæc Tegeatæ.
 Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses. Etsi
 scimus has copias pugnandi cum barbaro non altereari
 di gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeatæ re-
 ferre constituit præclara facinora tum vetusta tum no-
 ua, quæ per omne tempus utique fecerunt necesse ha-
 bemus & nos exponere apud vos vnde nobis partium sit,
 qui semper egregij fuimus, esse primos potius quàm
 Arcadibus. Heracidas, quorum ducem isti apud I-
 sthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus,
 cunctos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum

i bonam ope-
 ram auanti-
 bus,

seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vnâ
 cum eisdem pugnando propulsauius, victoriâq; potiti
 sumus de iis qui cum Peloponnesum tenebant. Præterea
 Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant,
 vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditio-
 ne à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem hu-
 matos fuisse dicimus. Iam verò nostrum præclarū facinus
 extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte
 aliquando in nostrâ terrâ excurrere. Ac ne in heroū quidē
 laboribus qui ad Troiam bellauerūt, fuimus in postremis.
 Sed nihil admodū pertinet horū facere mentionē. etenim
 siue qui tunc egregij fuere, nūc instrenui sunt, siue tunc in-
 strenui, nunc egregij sunt, satis sit de rebus priscis ista di-
 xisse. Vt nulla autē res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ
 & præclarissimæ sunt, præut quorumcunq; aliorum Græ-
 corum) certè ob rem in Marathone à nobis gestam digni
 sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli
 Græcorū per nos cum Persâ dimicauimus, & rem tantam
 aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus
 superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci ho-
 norē consequamur. Verū non decet in hac rerum condi-
 tione de loci dignitate cōtendere: vbicunq; & iuxta quos-
 cunq; vobis Lacedæmonij videbitur appositissimum nos
 stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunq; enim loci
 nos collocati fuerimus, conabimur strenui existerē. itaque
 ducite nos, tanquā vobis parituros. Hæc quum pro sua par-
 te dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorū exerci-
 tus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses
 quā Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habu-
 ere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui super-
 uenere Græcorum, & qui à principio venerant: Dextrum
 cornu tenebant Lacedæmoniorū decem millia, quorum
 quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leui-
 ter armata trigintaquinq; millia seruorum, septenis seruis
 circa singulos Spartiatas collocatis. ¹ Applicauerant autē
 sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas nu-
 mero mille & quingentos armatos. Secundū hos stabant
 Corinthiorū quinq; millia. ² Præter hos inueniebantur a-
 pud Pausaniā stantes trecenti Potidæatæ eorū qui ex Palle-
 ne erant.

1 Qui enim
 tunc instrenui
 fuerunt, nunc
 potius ut nunc
 sunt ignaui:
 & qui tunc in-
 gnaui, nunc
 potius ut nunc
 sunt fortio-
 res. De rebus
 igitur olim
 gestis (vel, de
 præteritis) hæc
 dixisse sit sa-
 tis.

2 Pro oi αἱ
 χεῖν ἐθελοντες
 hunc legisse su-
 spicor oi αἱ-
 χιν ἐθελοντες:
 quæ lectio, non
 illa, mihi proba-
 tur.

3 Delegerant
 autem Spar-
 tiatæ Tegea-
 tas qui iuxta
 ipsos starent,
 & honoris &
 virtutis.

4 Impetra-
 uerant autem
 à Pausania vt
 sibi adstarent
 trecenti Po-
 tidæatæ.

ne erāt. Iuxta hos stabant Arcadū Orchomeniorū sexcēti:
iuxta hos Sicyoniorū tria millia. Hos sequebantur Epidau-
riorū octingēti: super hos locati erant Træzenij mille. iux-
ta Træzenios¹ totidē Lepræatæ. post hos Mycenæorū &
Tirynthiorū quadringenti. Secundum hos, mille Phliasij
dehinc Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Ere-
trienſium & Styreorum sexcenti. iuxta hos, Chalcidenſium
quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post
eos, Leucadiorum & Anactiorum octingenti. Hos se-
quebantur Pallenenſium qui sunt ex Cephallenia, ducenti.
post hos instructi Æginetarum quingenti, iuxta hos Me-
garenſium tria millia, quos sequebantur Plataeſium sex-
centi. Ultimi & iidem primi stabant Athenienses, læuum
tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lyſimachi filio.
Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos
stabant, fuerūt numero triginta octo millia & septingen-
ti, omnes grauis armaturæ, aduersus barbarum contracti.
Leuiter verò armati, triginta quinque millia, septeni circa
singulos Spartiatis collocati, quorum vnusquisq; ad pu-
gnandum erat instructus.² Circa cæteros autem Lacedæ-
monios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero
triginta quatuor millia quingenti. Summa igitur totius le-
uis armaturæ, quæ pugnare posset,³ sexaginta millia quin-
genti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Plataas con-
uenit pugnae aptus, tam leuis quàm grauis armaturæ, fuit
vndecim myriades, minus mille & octingentis, id est cen-
tum octo milia ducenti. Sed numerum vndecim myria-
dum explevere Theſpienses, qui aderāt ad mille & octin-
gentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad
flumen Aſopum castra distributi communierant. Barba-
ri verò qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium
luxerunt, cognito Græcos apud Plataas esse & ipsi ad Aſo-
pum qui illac fluit, ita sunt e regione à Mardonio colloca-
ti: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia nu-
mero antecedeabant, eorum acies quæ multæ erant, vsq; ad
Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimū in exer-

¹ ducenti Le-
præatæ.

² Reliquorū
autem Lacedæmoniorū
& Græcorum
milites leuiter
armati erant
triginta-
quatuor mil-
lia quingenti.
vixote vito
vao vnura-
quenque cir-
cumsistente.

id est, ita qui-
dem rationem
huius numeri
inuenio, vt re-
liquos Lacedæ-
monios & Græ-
cos vnū habuisse
se vnū sibi ad-
stantem singu-
los dicamus, nō
septem, vt Spar-
tatas. Dixit au-
tem ὡς εἰς ἑᾶν
pro ὡς ἐνός ἐ-
στῶν, vt mo-
do dixerat ὡς
ἐστῶν ἐπὶ δέ.

quod & ipsum
Valla potius
quàm per no-
minatum,
versiffecta da-
bit, vixote
septeni circa
singulos Spar-
tatas colloca-
tu. vel, vixote
septeni vnura-

quenque Spart. circumfistentibus.

³ Sexaginta nouem milia nam vter sex my-
riades (quæ sexaginta milia efficiunt) & ἑκατομμύδης πέντε (id est quingenti)

interiectum est ἑξήκκια χιλιάδες, quæ Valla fortasse in suo exempl. non habuit.

3 Mos mille
Phoc.

2 sed partes
etiam Græco-
rum nonnul-
li ex illis fo-
uebant, qui
in loca Par-
nasso vicina
se receperant:
e quibus ex-
currētes, Mar-
donij exerci-
tum & Græ-
cos qui cum
eo erant age-
bant ac fere-
bant, i. diru-
piebant.

3 Hæc sunt
nomina nati-
onum a Mar-
donio in acie
instructarum.
earū quidem
quæ quā am-
plissimæ es-
sent, celebra-
tissimæ erant,
maximiq; fi-
ebant. Sed &
ex aliis nati-
onibus aliqui
immixti illis
erant. Phry-
gum & Thra-
cum, & Myt-
& Præonum.

4 & Ægy-
ptiorum Her-
motybies &
Calasities,
qui vocantur
Eniferi. qui
soli ex Ægy-
ptiis sunt ad
pugnam apti.
hos autem e naui-
bus quibus vehe-
bantur eduxerat,
quum adhuc
apud Phalerum esset.

citu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius,
id contra Tegearas esset. Hæc faciebat Mardonius The-
banorum indicio atque admonitu. Iuxta Pegasus autem
idem collocavit Medos, ut ex aduerso essent Corinthiis &
Potidæis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos col-
locavit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Træzenio-
rum & Lepreatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumq;
& Phliasterum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex
aduerso Hermionensium & Eretriorum Syreorumque
& Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Am-
praciatis & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenenfibus, &
Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Atheniensium Pla-
tæensiumq; ac Megarensium, Bæotos & Locros & Me-
lienses & Thessalos, & mille Phocensium. Non enim
Phocenses omnes a partibus Medorum stabant, sed eo-
rum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum de-
prehensi, & illinc profecti deduxerant comitatuque fue-
rant Mardonij copias pariter & Græcorum qui cum illo
erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thes-
saliaque accolæ. Hæ nationes a Mardonio in aciem in-
structæ erant maximè celebres maximèque insignes, &
præcipuè mentione dignæ: necnon ceterarum quoque
gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phry-
gum, Myſorum, Thracum, Præonum. Quinetiam Æthio-
pum & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasines no-
minantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptus pugnæ-
ces: a Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, e naui-
bus in quibus epibatae erant, in terram translati. nō enim com-
pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenasierant, Ægy-
ptij censi fuerant. Barbarorum igitur (ut etiam superius
ostensum est) triginta myriades fuisse: Græcorum verò
Mardonij auxiliariorum, nemo numerū (neq; enim nu-
merati fuerant) nouit. Ut autem coniectura colligi licet,
ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instru-
cti fuisse pedites: equitat⁹ vero seorsum erat collocatus. Ita
dispositi nationatim manipulatimq;, utriq; postero die sa-
crificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus An-
tiocli

riochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere lamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam cōsultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus. quūq; se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in cōtentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio Lacedæmonij autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur cum mercede conducere vt vnā cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatis plurimi facere ipsius amicitia, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturū quā si Spartiatā se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quū audissent, ab initio ferentes indignè, oraculū nullum omnino fecerunt: tandē imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebāt, impertireq; homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentū: sed oportere fratrem suum Hegam etiam fieri Spartiatā eadem conditione qua & ipse fieret. Hoc autē dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatē deposcens. Etenim Melampus quū ab Argiuis mercede conducere tur è Pylo ad compescendū morbum furoris mulierum Argiuarū, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quū plures è mulieribus insanirent, ita obtemperātes, quod Melampus poposcerat daturi reuerterunt. ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertia partē regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoq; annuerunt. Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiore in modū egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorū Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeais atq; Argiuis: tertium, quod in Dipæsi-

bus cum vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum. Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchrè litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserent. Mardonio autem capessenda pugnae auido non exitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis vtebatur, haruspicem habens Hegeſistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeſsi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vt pote pro anima sollicitus, & qui ante mortem multa ac tristitia foret passurus, rem perpetravit fide maiorem. nam vt erat ligneis atq; ferratis soleis vinctus, feri o quod illatū fuit positus, cōfestim excogitauit opus omniū quæ nos nouimus animosissimū. Commentus enim quæ ratione reliquū pedis educeretur, præcidit sibi dimidiū pedis. hoc acto, quāuis ab excubitoribus obseruaretur, tamen subruto muro profugit Tegeā verſus, noctu iter faciēs, interdiu syluis se abdens atq; immorās, vt trinoctio Tegeam peruenerit Lacedæmoniis eum passim perſcrutātibus, admirantibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentē cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegeſistratus Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verū hic Hegeſistrati interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio nō exigua summa conductus, cupidè sacrificabat cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam, neq; ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendā Leucadium Hippomachū) quumq;

1. Sunt qui caſam interpretantur.

2. Pedis enim extremā partem reſecuit, quum prius ad reliquam educendam dimenſus spatium eſſet.

3. quumque ſubingredierentur Græci, & eorum numerus creſceret.

dilaberentur multi Græci, suavit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus ut exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret assidue Græcos ad hostem quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam autem dies octo abierant positis eregione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotij Tria capita, Athenienses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra peruenere. nacti enim ingredientia campum quingenta iumenta quæ comineatum è Peloponneso ad exercitum subuehebant, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur, immisericorditer trucidant, neque iumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam biduum absumptum est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Alupo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonij progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, utpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue prouehantur usque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem usque dies nihil est actum. at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius statione grauaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantium hæc fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quò multum rei frumentariæ ipsis, multumq; pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per otium rem conficerent, videlicet quum multum aurum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ciuitatibus præficerent. fore enim ut illi suam naderent libertatem: ne-

subingrediendo quotidie Græcos, & forte vixisse multos interciperet. Iam autem d.

quum autem iam undecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, nec non Mardonius stationem illam grauare ferret, ibi venere in colloq.

que oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonij autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinans meliorem suum esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore configere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more servato debere configere. Mardonio ita opus facto esse censi nemo contradicebat qui, ubi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis, & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum namque erat summa imperij, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quòd ignorarent oracula, partim quòd haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius. Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habens. Est oraculum, Persis fatale esse ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, utque direpto templo omnes intercant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc causam interitum deustaturi. quo nomine quicumque vestram bene Persis volunt, voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit ut omnia appararent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat ipse Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est è Bacide, id verò hoc fuisse,

Gramineu ripa Asopi ac Thermodontis

Barbarica Graius acies clamore cohunt,

Hic multi occumbent d'sunctim unere vite,

Quand sagittiferæ aderi lux ultima Medæ.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noni ad Persas spectavisse. Fluvius autem Thermodon Tanagrâ ac Glisan-
tem interfuit. Insequenti nocte quàm Mardonius de ora-
culis

appararent,
& ungula or-
di e di po-
nunt,

culis interrogavit, exhortatusque suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Atheniensium adequitavit, efflagitavitque suos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquirunt quendam equo aduectum esse e castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Atheniensium duces, velle se in colloquium illorum venire. Duces, hoc audio, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander, ubi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba pro deposito trado, necui efferatis nisi Paulaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem nisi de universa Græcia sollicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam pro libera servientem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non posse, alioqui olim iam conflicturum fuisse. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, & ubi primum illuxerit, vobiscum confingere: extimescens admodum (quantum ego conicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos parati estote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseverate hic manere: ad paucos enim dies eis suppeditat comectus. Quod si hoc bellum vobis ex sententia finietur, debebit aliquis vestrum reminisci mei meque liberationis, qui Græcorum causa rem adeo temerariam, libenter tamen feci, ut ad vos consilium Mardonij deferrem: ne barbari ex improviso vos adorirentur. Ego autem sum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum se recepit ad suamque stationem. Duces Atheniensium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Paulaniæ retulere. Hac ratione Pausanias in metum Persarum adductus, Quoniam, inquit, sub auroram prælium fiet, expedite vos Athenienses stare in acie adversus Persas vobis cognitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaveritis: nos vero qui eorum sumus in experti atque ignari, (nemo enim Spartana Medorum periculum fecit) contra vobis oppositos Bæotos & Thessalos: quorum sumus ex-

ex libera
factam servat
vel in servitutem
reductam.

periculo-
sam,

vos quidem
Athenienses

in acie stare
adversus Per-

sas necesse
est; nos autem

adversus Bæo-
tos & eos

qui vobis op-
positi sunt

Græcos. idque
hac de causa

quod Medos
eorumque pa-

gnam nove-
ritis, ex præ-

lio apud Ma-
ra non ge-

sto; nos vero
viros hostes

incognitos
habeamus.

nollus enim
Spartanorum

Medorum peri-
culum fecit;

2. Bæotos &
Thessalos ex-

periti sumus.
Itaque sumpti

arm.

perti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus est sumptis ar-
 mis vos in hoc dextrum, nos in sinistrum cornu transire.
 Ad hæc ita respondere Athenienses, Nobis quoque olim
 iam inde ab initio, posteaquam aspeximus Persas aduer-
 sus nos esse instructos, fuit in animo istud dicere quod vos
 dicere occupastis: sed verebatur ne non grata esset vobis
 oratio. nunc quandoquidem ipsi fecistis huius rei mentio-
 nem, & nobis iucunda oratio est, & parati sumus istud ex-
 sequi. Vbi hoc vtrisque complacitum est, & loca permu-
 tauerunt, sub auroram rem aduercentes Boeoti ad Mardo-
 nium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipse
 conatus est Persas contra Lacedæmonios transferre. Pau-
 sanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum suum,
 rursus in dextrum cornu Spartiatis reducit. At vbi Mar-
 donius & ipse suos in sinistrum reduxit, & acies pristino in
 loco steterunt, misso caduceatore ad Spartiatis ita inquit, La-
 cedæmonij, vos verò fama fert omnium qui istic sunt ef-
 se præstantissimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordi-
 nes deseratis, sed perstantes aut interficiatis hostes, aut i-
 psi occumbatis. Horum nihil admodum veri est. quippe
 antequam manus conferantur, vos cernimus fugientes,
 aciemq; deserentes, & relegato Atheniensibus periculo,
 consistentes ex aduerso nostrorum seruorum: quod neutri-
 quam est factum præstantium virorum. Ex quo plurimum de
 vobis nos fecellit opinio, quos expectamus ex nominis
 gloria missuros vestra sponte caduceatorem nos prouoca-
 tum, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes,
 pugnare velletis. At nihil tale inuenimus quale ferebatur
 sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam
 ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: ut quandoqui-
 de vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos
 inter barbaros, dimicemus totidem vtriq; numero, & si vi-
 deatur ut cæteri quoq; itidem, & illi postmodum pugnent:
 si hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos
 soli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ij totum exerci-
 tum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, quum ali-
 quandiu expectasset, nemine quippiam respondente, re-
 tro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum
 lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos im-
 misit.

i pro cele-
 britate ve-
 stra: id est, ut
 consentaneum
 est illi fame
 qua de vestra
 fortitudine spar-
 sa est.

i nihil tale
 vos dicere cõ-
 perimus, sed
 pot.

missi Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exerci-
 tum perturbabant, iaculis sagittisq; incessentes, qui quum
 essent hippotoxotæ, id est equites sagittarij, cominus pu-
 gnare insueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græ-
 232 corum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntq;.
 Eum iuxta fontem soli Lacedæmonij stationem habebat:
 ceteri Græci, ut quiq; stationes habebant, maius minusve
 procul illinc aberat. Eterat quidem Asopus in propinquo:
 sed aquari ex eo ab equitibus missilibusq; prohibiti, ita ad
 fontem pergebant hunc in modum aqua exercitus exutus
 quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum
 tum his tum aliis de causis frequentes ad Pausaniam in
 dextrum cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status,
 tamen ob id præcipuè angebantur quòd iam re frumen-
 taria deficiebantur, quum ipsorum serui in Peloponnesum
 missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quomi-
 nus ad castra reverterentur. De hoc autem deliberanti-
 bus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent com-
 mittere prælium, esse eundem in insulam quæ ab Asopo
 & a fonte Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis
 aberat, ante oppidum Plataense sita in continente, hunc in
 modum: Fluvius supernè è Cithærone delabens in cam-
 pum, diuortia facit: rursusq; intercapedine trium fermè
 stadiorum sua fluentia commiscet. Huic insulæ nomen est
 Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc
 locum Græci transire decreuerant, ut & affatim aquæ ad
 vsum haberent, neq; ab equitatu, sicuti quum ex aduerso
 erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda no-
 ctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, inse-
 quente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum
 ad eum locum ventum esset vbi Asopi filia Oeroe diuor-
 tio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem
 dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda serui-
 tia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Ci-
 thærone interclusa. Hæc vbi statuerunt, totum illum
 diem incessente equitatu immensum laborem pertule-
 runt. Sub exitū diei digressis equitibus ea noctis hora qua
 de abeundo cōuenerat, pleriq; sumptis utensilibus absces-
 serunt, non habentes in animo quem ad locum utirent

1 Sequutus
 est lectionē qua
 ē in quibusdā
 vet. cod. habe-
 tur ἀπὸ τοῦ
 προῦτοι.

2 non hab.
 in animo eū
 de quo cōue-
 nerat locum
 petere: sed
 quum se loco
 mouissent, i-
 ter Platazam
 versus tene-
 bant, luben-
 ter equitatū
 effugientes.

convenerant. Nonnulli, ut moveri coepit, iter Platæ-
ensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere.
in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod si-
tum est ante urbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis di-
stans. Quò vbi peruenere, positis pro templo armis, circa
templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab
exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis ut sum-
ptis armis irent quæ cæteri præcederent, ratus illos tende-
re ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausa-
niæ cæteri præfecti parati quum essent. Amôpharetus Po-
liadæ filius tribunus cohortis Pitaneorum negare se fugi-
turum¹ peregrinos neq; vltro dedecoraturum esse Spar-
tam: quinetiam mirati id quod fieri cerneret, quippe qui
colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & EVry-
anax cum indignè ferentes non parère sibi illum, tum in-
dignius cohortem Pitaneam relictum iri tribuno repu-
gnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gra-
tia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc
reputantes substitierunt cum Laconicis copiis, conaban-
turque persuadere homini non id factò opus esse. & alij
quidem hortabantur² solum Amompharetum à Lacedæ-
moniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi
faciendum putarunt, ut vbi collocati erant, ibi persisterent
intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium,
aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equi-
tem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiæ ten-
tarent abire, & abire prorsus in animo haberent: sciscita-
tumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco vbi
peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eo-
rumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim A-
mompharetum EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmo-
nios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum
persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco
Atheniensis, Amôphareto inter altercandum sumente am-
babus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ po-
nente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum
dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros.
Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans,
ad præconem Atheniensem, qui iussus erat percontan-

¹ id est barba-
ros. ut p. e
Herodotum an-
te docuit pag.
211. sed & pau-
lo post rursum
exp. 211.

² Amom-
pharetum, qui
trib. is ex Lacedæ-
monibus &
Tegeatis re-
manebat.

tem, respondit, ut illis referret præsentē rerum suarū statū,
obsecrans eos ut ad sese venirent, & de discessu eadē quæ
ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reuerso, hos inter se
altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias
moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Te-
geatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amomphare-
tum non deserturum alios: prout & contigit. Horum iti-
nere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lace-
dæmonij prærupta occupauerant & Cithæronis radices,
metu equitatus, ipsi deorsum ad campū deflexere. Amom-
pharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere
Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne desererent or-
dinem. At ubi ij qui cum Pausania erant iam abibant, tunc
ratus ē disciplina militari se deserī, sumptis armis cohör-
tem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem cir-
citer stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco
qui dicitur Argiopius (ubi situm est templum Cereris Eleu-
sinæ) substitit, opperiens Amomphareti cohortem, eo
consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non disce-
deret loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retrō
ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum
suis ad cæteros peruenit, & omnis barbarorum equita-
tus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum
inlaxisset locum ubi superioribus diebus habuerant Græ-
ci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens,
illos adeptus urgebat, Mardonius quoque cognito ho-
stium nocturno abitu, inspecto quæ loco deserto, accitis
Thorace Larissæo & fratribus eius Eurypylo & Thra-
sydio, inquit, Filij Aleuæ quidnam dicetis adhuc, quum
hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis quos negabatis
vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re
bellica? qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie
immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripu-
erunt. Proripuerunt autem, quia illos necesse erat cum
iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præ-
stantissimi. unde nullius esse se prætij, inter Græcos, & ipsos
nullius prætij viros, ostenderunt. Cæterum vobis Per-
sæ in expertis, sane quàm ignoscebam, laudantibus
istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius ad-

Athenien-
ses autē acie
instructa cō-
trarium Lace-
dæmonist-
er tenuerūt.
Lac enim præ-
rupt occup-
& Cith. radi-
ces metu e-
quitatus: &
ipsi deors.

Acque (ut
declarant
postquam
illis necesse
fuit cum iis
prælio decer-
nere qui non
falso sunt ho-
minum præ-
stantissimi).
quon ipsi
nullius prætij
essent inter
Græcos, nul-
lius prætij vi-
ros se osten-
debant. Vide
et nostram in-
terpretationem
in libro Concio-
num.

2 quam ipse
quoq; rex ex
me audiet,

3 nullo de-
lectu, nulloq;
ordine v. ing.
vel, Inordinate
& confusè,

4 Athenien-
ses ad ferēdas
suppetias ire
non possent.
quod enim
obiectū erat,
negotium il-
lis faciebat.

mirabarformidare Lacedæmonios, & præformidine sen-
tentiam dicere ignauissimam, expedire ex his castris nos
in urbem Thebanorum concedere obsidendos. ' quam
sententiam rex antea aliunde quàm ex me audiet. Sed de
hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est
remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent
pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loqua-
tus, Persas Asopo transmissio cursim ducit contra Græco-
rum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmo-
niosque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses
transuersis tramitibus subter prærupta in planū digressos
non cernebat. Cæteri autē barbarorum agminum præfe-
cti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati,
sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; ma-
turantes, ' nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et
isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græ-
cis, tanquam excepturi. Pausanias autem, vbi equitatu pre-
mi cœpit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret,
Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, vt aut
libera Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi sumus à so-
ciis noctu elapsis & nos Lacedæmonij & vos Athenienses:
quod reliquum est, ita nobis videtur esse faciendū, vt quàm
strenuissimè possumus nosmetipsos defensantes, mutuo
simus auxilio. Ac si quidem in vos priores impetum dedis-
set equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui
nobiscum Græciam non prodiderunt, subsidio vobis veni-
re: nunc, quoniā totus in nos equitatus contendit, debetis
vos ad partem maximè laborantem suppetias ferre. Quod
si vobis aliquo discrimine occupatis fas nos est subsidio
venire saltem hoc gratificamini nobis vt sagittarios mitta-
tis: quos agnoscimus longè omnium qui in hoc bello sunt
promptissimos esse ad nos exaudiendos. Hæc vbi audie-
re Athenienses, quum mouerent ad ferendā strenuè opem
& iam aduentarent, ibi in eos ij Græci qui partes regias se-
quebantur, ex aduerso instructi inuadunt. Quo factum
est vt ' Athenienses ab iis vrgentibus auxilium ferre non
possent, agrè admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæ-
monij, numero cum leui armatura quinquaginta millia,
& Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab La-
cedæ-

cedæmoniis dirimebantur) sacrificauerunt tanquam conficturi cum Mardonio præsentibusque copiis. & quum litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, multo plures vulnerabantur. Confectis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum mittebant, adeo instanter ut¹ sagittantibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templum Iunonis Plataensium, Pausanias, implorauerit deam, obsecraueritque ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his verbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis extra pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persæ omnis arcubus ex aduerso steterunt. Ad quorum gerra primum pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templum, eaque pertinax, donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi denique pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur. Mardonius qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille electis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem urgebat. qui quamdiu superfuit, tãdiu Persæ resistentes seque defensantes strauere multos Lacedæmoniorum. Postea verò quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alij quoque terga vertentes cedere Lacedæmoniis, quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis prælium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquam nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorum nomina in Leonida recensui. Illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquãdiu post bellum Medicum trecetos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscumque erat bellum conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Plataas

¹ quum præmeretur Spartiatis.

² plurimum enim illis (Persis) officiebat.

autem Persæ postquam à Lacedæmoniis in fugam verbi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum iuxta locum Cereris dimicaretur, ne vnum quidem Persarum visum esse intrasse sanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosque in profano: sed opinor (si quid de rebus diuitis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anaclonium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est. Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, qui que multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putauit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat (præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta usque milia hominum) ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio esset probè intelligens, iussitque omnes ire confertos quacunq; ipse duceret, & quæ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non seruat amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrimè perueniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agētib; Boeoti tamen per diu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ij qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicant ut trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, non quò Persæ & alia multitudo, quæ aut cum nemine pugnauerat, aut non expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem pepensisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congredierentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, quòd ad Persas intuebantur: atque ita cuncti illis victis fugā capefferunt, præter equitarum turmam, tum Boeotorum qui hactenus profuit fugientibus, ut assi-

z quæ nec cū quoquā pugnauerat, nec ullū egregiū facinus ediderat:

z quòd quū Persas fugientes vidissent, ita denū omnes fugæ se dederūt, præter equit.

ut assidue adhærēs hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequabantur. Insequabantur enim Græci victores, virgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumultum nuntiatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prælio aberant, geri prælium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthij, Megarenses & Phliasij nullo ordine eunt: Corinthij rectà per colles quâ itur ad Cereris templum: alibi per campum, quæ planissima viarū erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irrucere conspiciat Thebani equites, quorum præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eosque adortæ sexcentos strauerunt: cæteros ad Cithæronem usque persequuti terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasij nulla cum Iude perierunt. At Persæ ceteraq; multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turre, antequam Lacedæmonij aduenirent, ascendere occupât. Illis cōscensis quam commodissimè possunt murum præstruunt, ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior exitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, nō modò sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, utpote ignavis murorum oppugnandorum: ut verò Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioq; exitit, eaq; permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcendunt, subrueruntq;: atque ea parte se Græci infuderunt, quorū Tegeatę introire principes: iidemq; tentorium Mardonij diripuerūt, & ex eo cum alia, tum verò equorum præsepe Mardonij ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonij Tegeatæ in tēplo Alex Mineræ reposuerunt. nam cætera quæ cepere, in vnum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Pro ruto muro barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tēpus, & tot myriadibus interceptis exterriti. Quos tanto studio Græci trucidabant ut ex triginta myridiabus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem milia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, id decem: Atheniensium,

1 ex quibus
primi Teg.
introieret

2 quos adeo
facile erat Græ
cis trucidare
ut ex trig.

3 nonaginta

1 Vide supra
pag. 200.

2 formosior

duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, & viris verò, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Atheniensesq; multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonij. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quòd omnes hi eos qui sibi oblati sunt, vicerunt: Lacedæmonij verò quòd robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longè præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, ¹ is qui solus trecentorum, quòd ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc nauauere operam Posidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata. Quanquam quum sermo haberetur quisnā præstantissimus extitisset, ij Spartiatæ qui adfuere, censuerunt Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium verò, qui perire noluisse, ob id extitisse tanto præstabiliore virum. verum id fortasse liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore, quòd ob causam prædictam sibi occumbendum putauit. Hi sunt qui ad Platæas nobilissimi extitere, nam Callicrates extra prælium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum ² præstantior venerat, non modò Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausania sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantis ipse exportaretur, sese morietem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiring, nō sibi dolere quòd pro Græcia periret, sed quòd nihil manu vsus esset, nullamq; operam nauasset dignā & se & sua cupiditate nauādi. Ex Atheniensibus eminuisse fertur Sophanes Eutyichidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) in omne æuum fructuosam. siquidem quum olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Athe-

Atheniensium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Tiracus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc usque memoriam in Sparta immunitas vectigalium & dignitas praesidendi: adeo quidem ut bello quod multis postea annis inter Athenienses atque Peloponneses gestum est, Lacedaemonij quum ceteram Atticam popularentur, a Declea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & praeclarissime inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebratur: vno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quā, quoties aduentantibus hostibus propinquus erat, obijciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine sumnouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequabatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue rotabatur. Extat & alterum Sophanis praeclarum facinus, quod obsidentibus Aeginam Atheniensibus, Eurybiadem virum Argium quinque certaminum victorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Atheniensium vnā cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit ut sub Edonibus apud Daron occumberet. Post barbarorum stragem ad Plataeas editam, transfugit illuc ad Graecos mulier quaedam, quae erat pallaca Pharandatis filij Teaspis viri Persae: haec quum accepisset Persas fusos esse, Graecos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoque descendens pergit ad Lacedaemonios adhuc in caede occupatos: & intuita Paulaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iam pridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Sparta rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiam hoc facti demeritus es quod istos extirpasti neque daemonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Perses habuit. Huic respondens Paulania

a tum q. sup-
plex, tū quod
lis (si modō
vera loque-
ris) Hegeto-
ridæ Coi filia,
quon cū mihi
maior quā
cū alio quo-
quam circū
illa loca ha-
bitantiū, ho-
spiti) necessi-
tudo interce-
dit. i. tū eo no-
mine quod sis
supplex, & id-
eō inuolabilis.

Bono, inquit, animo esto, tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolūt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quō illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuō Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse serō ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoncos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliā vique persequuti sunt, etsi vetatibus Lacedæmonijs insequi fugientes. Idem postea domū reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosq; & ipsi duces exilio mulctauerūt. Hactenus de Mantineis & Eleis. Erat autem apud Plataeas in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythæi filius, qui Paulaniam adiens, infandissima vsuse est oratione, inquit, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes, truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudem nancisceris primū ab omnib⁹ Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patrum tuum fueris vltus. Hæc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Paulaniam dicebat. Cui respondens Paulanias, Tuam, inquit, hospes Ægineta, beneuolentiam atq; prouidentiam amplector: tamen ab equitate iudicandi decerras. nam & me & patriam quos in altū extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sœuire in mortuum, aisq; me auditurum melius si istud fecero. quod barbaros decet poti⁹ facere quā Græcos, quodq; in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque

rusque sum Spartiatis placere ut honestè agam, honeste-
 que dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affir-
 mo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt,
 magnificè esse parentatum, innumerabilibus horum fu-
 neribus. Tu verò posthac ad istud consulendum ne me ad-
 ieris: quod tibi impune esse, loco beneficij ponas. Hoc quū
 ille audisset, abiit. Pausanias autē edicto proposito ne quis
 de præda quid tangeret, iussit servos omnem comporta-
 re pecuniam. Illi per castra dispersi inveniunt tentoria au-
 ro & argento referta, lectosq; auro & argento constratos:
 crateras etiam aureos, phialasq;, & alia vasa potoria, nec-
 non saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex
 auro & argento lebetibus. Quinetiam è cælorum cadaue-
 ribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nā
 varij generis vestimenta nullius momēti habebantur, ea-
 rumq; rerum multum furto subtrahentes servi Æginetis
 venundabant, multum, quod occultare non poterant, re-
 presentabant. vnde principium exitit ingentium diuitia-
 rum Æginetis, utpote aurum à servis pro ære mercatibus.
 Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum
 deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistēs
 super tricipiti ex ære colubro, proximè aram: tum deo qui
 est in Olympia, æreus decē cubitorū Iupiter: tum deo qui
 est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus.
 Hac parte selecta, cæteras inter se distribuerunt, pro suo
 quisque merito accipientes: itemque pallacas Perlarum,
 & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumen-
 tis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam o-
 peram nauauerant ad Platras, refertur à nemine, data ta-
 men fuisse arbitror: certè Pausaniæ sunt ex omnibus de-
 na, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis,
 camelis, & item ex cæteris rebus. Perūtur autem hæc quo-
 que acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem ap-
 paratum suum ex auro argentoque & peripetalmatis
 Mardonio reliquisse, & Pausaniam dum eum apparatus
 vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi uti Mardo-
 nio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam le-
 ctos intuentem aureos argenteosque probè instratos,
 mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœna

t Helotes,
 quæ cras præ-
 liare servorum
 Lacedæmoni
 men: quod &
 paulo post &
 in variis locis
 observandum.

1. eulæis, sicut
 dum quoddam.
 2. Valla appa-
 ret verba quæ
 in vulga edis.
 desunt legisse,
 v. dicitur et
 i. p. p. p. p. p.
 3. τὰ πάλαι
 4. τὰ πάλαι
 5. τὰ πάλαι
 6. τὰ πάλαι
 7. τὰ πάλαι
 8. τὰ πάλαι
 9. τὰ πάλαι
 10. τὰ πάλαι
 11. τὰ πάλαι
 12. τὰ πάλαι
 13. τὰ πάλαι
 14. τὰ πάλαι
 15. τὰ πάλαι
 16. τὰ πάλαι
 17. τὰ πάλαι
 18. τὰ πάλαι
 19. τὰ πάλαι
 20. τὰ πάλαι
 21. τὰ πάλαι
 22. τὰ πάλαι
 23. τὰ πάλαι
 24. τὰ πάλαι
 25. τὰ πάλαι
 26. τὰ πάλαι
 27. τὰ πάλαι
 28. τὰ πάλαι
 29. τὰ πάλαι
 30. τὰ πάλαι
 31. τὰ πάλαι
 32. τὰ πάλαι
 33. τὰ πάλαι
 34. τὰ πάλαι
 35. τὰ πάλαι
 36. τὰ πάλαι
 37. τὰ πάλαι
 38. τὰ πάλαι
 39. τὰ πάλαι
 40. τὰ πάλαι
 41. τὰ πάλαι
 42. τὰ πάλαι
 43. τὰ πάλαι
 44. τὰ πάλαι
 45. τὰ πάλαι
 46. τὰ πάλαι
 47. τὰ πάλαι
 48. τὰ πάλαι
 49. τὰ πάλαι
 50. τὰ πάλαι
 51. τὰ πάλαι
 52. τὰ πάλαι
 53. τὰ πάλαι
 54. τὰ πάλαι
 55. τὰ πάλαι
 56. τὰ πάλαι
 57. τὰ πάλαι
 58. τὰ πάλαι
 59. τὰ πάλαι
 60. τὰ πάλαι
 61. τὰ πάλαι
 62. τὰ πάλαι
 63. τὰ πάλαι
 64. τὰ πάλαι
 65. τὰ πάλαι
 66. τὰ πάλαι
 67. τὰ πάλαι
 68. τὰ πάλαι
 69. τὰ πάλαι
 70. τὰ πάλαι
 71. τὰ πάλαι
 72. τὰ πάλαι
 73. τὰ πάλαι
 74. τὰ πάλαι
 75. τὰ πάλαι
 76. τὰ πάλαι
 77. τὰ πάλαι
 78. τὰ πάλαι
 79. τὰ πάλαι
 80. τὰ πάλαι
 81. τὰ πάλαι
 82. τὰ πάλαι
 83. τὰ πάλαι
 84. τὰ πάλαι
 85. τὰ πάλαι
 86. τὰ πάλαι
 87. τὰ πάλαι
 88. τὰ πάλαι
 89. τὰ πάλαι
 90. τὰ πάλαι
 91. τὰ πάλαι
 92. τὰ πάλαι
 93. τὰ πάλαι
 94. τὰ πάλαι
 95. τὰ πάλαι
 96. τὰ πάλαι
 97. τὰ πάλαι
 98. τὰ πάλαι
 99. τὰ πάλαι
 100. τὰ πάλαι

1. Quod autem apparatus, propositis bonis stupefactum, imperasse per
 hæc cœna in- iocum suis ministris ut Laconicam instruerent cœnam.
 structa longo ' Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eun-
 intervallo ab dem cachinnantem accersisse Græcorum duces, cisque, v-
 illa superare- bi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ ap-
 tur, ibi eund. paratum dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa conuo-
 cachinn. caui, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis o-
 2. At Mardo- stendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigen-
 nij, cadauer stendens, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigen-
 postridie quæ dos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud
 ille occubuit, ex Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempo-
 oculis sum- re complures Platæensium repererunt loculos auri argen-
 motum fuit: tiq̃ue & aliarum pecuniarum. Hoc quoque rei apparuit
 sed à quo, id postmodum in his mortuis carne nudatis, ut quum eo-
 vero mihi rum ossa comportarent vnum in locum Plataenses, in-
 cerio cōper- uentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse
 tum non est. solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillam est,
 3. Tegeatq̃ ve- habens dentes, et ligitiunctos, tamen ex vno osse vniuersos
 rò seorsum à tam molares quàm ceteros. quinetiam ossa viri quinque
 Lacedæmonij cubitorum. Postero die quum Mardonij cadauer non ex-
 omnes suos staret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui
 confertos hu tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio
 mauerunt. A ingentia dona ab Artonte Mardonij filio accepisse. Sed
 thenienses quis cutam suscepit cadaueris Mardonij humani, pro
 quoque suos comperto non potui audire. habet tamen huius rei non-
 vno eodem- nihil famæ Dionysiophanes vir Ephesus. Mardonius qui-
 que in loco, dem hoc modo tumultus est. Græci verò, posteaquam
 & Megarēses, prædam dispartierunt, cæsos separatim quisq̃: suos tumu-
 & Phliasi, larunt. Lacedæmonij, tribus sepulchris effectis, in eorum
 &c. ut opus id vno sacerdotes, è quibus fuisse Posidonius & Amompha-
 sit quod de Te- retus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spar-
 geatu per a- tiatas, in tertio seruos humauerunt. Hunc in modum Lacedæ-
 lias signifi- monij sepulti sunt. Tegeatæ verò & Athenienses suos
 cavit: quod vtriq̃ promiscuè condiderunt: necnon Megareses atque
 reddidi confer- Phliasi, tuos ab equitatu interemptos. * Horum omnium
 tos, accipies pro sepul-
 In eundem lo- 4. Πληγεις
 cum concerna- uidetur ex sequentibus exponendum ἡ κείνη q. d. Atq̃ horum quidem omni-
 tos. Potest tamē um sepulcra vacua non fuerunt, sed in his cadauera vere condita fuerunt. Quod
 ὅπερ ita etiam autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Plataeis visuntur, hos ego accepi,
 accipite & for- quod abfuisse à pugna pueret, singulos aggeres communes extrahite, poste-
 tasse melius, ut rorum

sepulchra fuerunt plena. Nam aliorum sepulchra quæ ad
 Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis
 excitata qui erubescabant se à pugna abfuisse, quum serò
 supervenissent. Quippe tumul⁹ illic visitur qui dicitur Æ-
 ginetarum: quem ego audio decem post hanc pugnam an-
 nis rogatu Æginetarum a Cleade AVtodici filio viro Pla-
 tæensi illorum hospite excitatum fuisse. Græcis statim à
 calorum humatione in agro Platæensi, inito consilio vi-
 sum est bellum Thebis inferendum, petendumq; eos qui
 cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem & Atta-
 ginum, qui principes factionis extitissent: & si eos dedi-
 dissent, non prius ab urbe discedendum quam eam euer-
 tent. Hoc ubi decrevere, vndecimo à pugna die mouen-
 tes obsedere Thebanos, iussos dedere quos diximus viros.
 Abnuētibus dedere Thebanis, agrum eorum populaban-
 tur, murumque adoriebantur. Quibus ab agro vastando
 non discedentibus, vicesimo die Timegethides ad popula-
 tes ita inquit, Viri Thebani, quandoquidē Græcis ita con-
 stitutum est, nō prius abscedere ab oppugnatione Theba-
 rum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, ab-
 sit ut nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue
 per causam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis
 ē publico demus: (nam & publicē cum Medis sensimus:
 non autem nos soli.) siue reuera deposcentes nos urbē ob-
 sident, nos ipsi nos in disceptationē exhibemus. Eum The-
 bani sanē probē & opportunē loquutum arbitantes, eue-
 stigio caduceatorem ad Paulaniam mittere, velle se viros
 dedere. Eate inter eos conventa, Attaginus ex urbe pro-
 fugit: cuius liberos ad se Paulanias adductos culpa absol-
 vit, negās pueros factionis Medicæ esse participes. Cateri
 quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen
 refuturos, ac pecunia elapsuros: Paulanias autem hoc i-
 psam suspicias fore, ubi illos accepit, dimittis omnibus lo-
 ciorum copius, Corinthū deductos supplicio affecit. Hæc

rorum ratio-
 nem haberes.
 Ibi enim est
 Æginetarum
 quod voca-
 tur sepulcrū à
 Cleade AVto-
 dici filio, il-
 lorū hospite,
 eorū qui pu-
 decem annis
 post pugnam,
 re audio exu-
 ctu. Obseruan-
 dum est autem
 χύματα d. ce-
 re, πὸ τὰ φε-
 eo quod illi
 quide pro sepul-
 cris ea velle ha-
 beri (unde dicit
 καλεομένη
 τὰ φε, q. d.
 καλεομένη
 τὰ φε αὐτῶν
 ἐκ τῶν, χύματα
 δὲ μέναι) ac
 reuera sepulcrā
 non essent, sed
 aggeres tantū
 signa sum-
 lantes, siue mi-
 tantes, quos in-
 quam pro sepul-
 cris haberi vel-
 lent, non a sua
 atatis homini-
 b⁹ (utpote qui-
 bus cognita
 frama esset) sed a
 posteris. Ideo il-

ἰὺδ τῶν ἐπιχνοῶν ὡς ἐν τῇ αὐτῇ πᾶσι νεκρῶν, posterorum rationem habentes. vel,
 posterorum ratione habita. Neq; enim p. acet interpretari in posterum gratiam: quod si-
 los in hanc opinionem adducere, esset illi imponere, non autem gratificari. Potest etiam
 simpliciter verum, id est, tantes propter posteros. At Thelā alium quoniam verba ferre nō p. sunt
 sensum sequuntur, versis. Quum serò supervenissent.

hactenus quæ ad Plataas & ad Thebas gesta sunt. Artabazum autem Pharnacis filium, ut è Platais fugiēs porro se proripuerat, Thessali, quū ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabāt de reliquo exercitu, ignari prius rei ad Plataas gestę. Iste intelligens, si omnem veritatem pugna referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim ut omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocēses retulerat quippiā, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidem, viri Thessali, maturo (ut cernitis) quam celerrimè peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negotium transigendum. Mardonius autem ipse cum suo exercitu adierit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstare, hæc enim vos in tempus præstitisse non poenitebit. Hęc fatus, copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, rectā Thraciam versus, tāquam verè properans: ac regionem mediterraneam præciciens, peruenit Byzantium, permultis sociorū in itinere relictis, qui vel a Thracibus obtruncati fuerāt, vel quòd fame atque labore fuerant eneclī. Ex Byzantio nauigiis transiit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. Quo autem die ad Plataas pugnatum est à Persis, ea die cōtingit hoc apud Mycalen Ionæ geri: quum apud Delon Græci cōsiderent, ij qui unā cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, cōappulli sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, nulli è Samiis clam Persis ac tyrāno Theomestore Andromantis filio, quem Persæ tyrannum Sami cōstituerant. Hi quum audierūt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim ut si tantummodo viderēt hos Iones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam ut expectarent, tamen fore ut nō aliam prædam talem illi reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat ut Græcos Græci liberarent, vlciscerenturque barbarum, quę facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prælium. Si quid verò apud hos suspitionis iubeisset ne dolo deducerētur, dicere paratos esse se ut in horum nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset hospes Samius, sciscitabatur cum

eum Leutychides, (sive ominis gratia volens audire no-
 men, sive casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi
 nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpel-
 lata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, in-
 quit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu
 ut nauigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fi-
 de, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum socie-
 tatem. Hec loquutus, & rem pariter exequi aggressus est.
 nam quum Samij exemplo fidem interpolito etiam iura-
 iurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychi-
 des dimissis domum cæteris legatis, iussit eum cuius nomen
 pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci eum illic di-
 em commorati, postridie pulchre litauere, haruspice Dei-
 phono EVenij filio Apolloniata, ex Apollonia quæ est in
 sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi contigit:
 Sunt in hac Apollonia sacrae Solis oves, quæ interdum secun-
 dum flumen pascuntur quod est monte Lacmone per Apol-
 loniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. no-
 tuum autem eas stabulantes in antro, non procul ab urbe,
 custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares
 suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo
 quodam Apolloniatae eas oves permagni faciant. Ibi EV-
 enius hic, quam aliquando delectus ad custodiendas oves
 non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum
 lupi oves circiter sexaginta trucidarunt. Id ubi iste animad-
 uertit, rem suppressit, neminiq; aperuit, habens in animo
 totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatae ubi ac-
 ceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) addu-
 ctum in iudicium EVenium condemnauerunt ut, quia vi-
 giliam edormisset, visu priuaretur. Quem postea quæ ex-
 cecauerunt, mox eis neque pecora fecundabant, neq; hu-
 mus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis
 * pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophe-
 tia de causa mali presentis, responderunt causam esse quia
 custodem sacrarum ouium EVenium iniquè luminibus
 orbassent. se enim misisse lupos: nec prius ab illi^o ultio-
 ne cessaturos quam ei satis fecissent deus quæ in eum per-
 petrassent, prout ipse fili suo arbitrio satisfactum puta-
 ret. His perfectis, daturus se EVenio tale donum quod

Addit nega-
 tionem qua in
 vulg. ed. s. non
 habetur.

Interpret lan-
 git ~~ovis~~ ~~carus~~:
 sed verior scri-
 ptura est ~~ovis~~-
~~par~~, id est
 oracula: ut
 monuit Paul.
 Leop. & mend.
 sub. s. c. 1. S.

habentem plerique hominum putarent beatum. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatis silêtio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedêtem adeunt, ei que assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percôtantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniata. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorû patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius, tum ij qui ei assidebant, excipiêtes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniata pro ereptis oculis tibi rependunt, ex oraculo eis reddito. EVenius, vbi omnê rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptû. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenij filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quamquam illud quoque audiui, Deiphono negotium in Græcia fuisse exhibitû, quòd se filium EVenij, cuius non esset, nuncuparet. Cæterum postquam litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducant, præter l'hermissas, quas abire permiserant. non enim cœscabant pugnam naualem sibi esse capeffendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præfidium.

Hoc

Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoentem, ubi Cereris Eleutiniæ cernitur templum, quod Philistius Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusq; mium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obli-
 dendi & victoria potituri, in utrunq; enim casum ratione
 tanta sese apparabât. Hos abiisse in continentem postquam
 accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægrè fe-
 rebant, incerti quid agerēt, retrōne se reciperēt, an tende-
 rent in Hellespōtum. Tandem neutrum horum visum est
 esse faciendum, sed porrò eundem in continentem. præ-
 paratis igitur ad pugnam naualem tabulatis, aliisq; qui-
 bulcunque opus erat, ad Mycalen nauigant: & quum pro-
 ximè castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam
 ferri vident, sed naues intra murum subductas, & ma-
 gnâ vim peditatus pro littore dispositam. Ibi primum
 Leutychides nauē littori applicans quam maxime appro-
 pinquare poterat, Iones per præconem compellabat, in-
 quiens, Viri Iones, quicunq; è vobis me exauditis, intelli-
 gite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intel-
 ligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante o-
 mnia reminisci libertatis. deinde tesseræ Hebes. Atq; hoc
 qui è vobis non audit, ab eo qui audit discat. Huius autē
 facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium:
 quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura
 ad obsequendum Iones essent: An delata ad barbaros, red-
 ditura eis Græcos suspectos. His per Leutychidem admo-
 nitus, secundo loco Græci naues littori admouēt, & ex illis
 in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod fa-
 cientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse ad-
 hortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum
 Græcis. Quippe Samij exceptos circa Atticam Athenien-
 ses à Xerxe, & illuc classe barbarorum deuectos, redeme-
 rant omnes, Athenasq; cum viatico remiserant. Quo no-
 mine non in minimam suspicionem venerant, quod quin-
 genta hominum capita hostium Xerxis liberaissent. Præ-

terea Mileſiis, tanquam maximè locorum gnaris, Perſæ imperant ut compita quæ ad cacumina Mycales ferūt cuſtodiant: eo cōſilio facientes id, ut Mileſij ab exercitu abeſſent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum molituri videbantur, ſi facultatem naſti eſſent, Perſæ ſibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris teſtudine ſe ſe conſtipauerant. Græci, ubi inſtructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus aduolauit in vniuerſum exercitum rumor, caduceumq; ſupra fluctus poſitum apparuit. Rumor autē huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia ſuperaiſſe Mardonij copias. Multis autem ſignis res quæ diuinitus ſunt, declarantur. etſi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Plataſas accepta, & quæ ad Mycalen accipienda erat, fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad ſubeundum vtrò periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, ut ad vtranque pugnam fuerint Cereris Eleuſinæq; templa. nam apud ipſum Cereris ſanum (ut à me ſuperius demonſtratum eſt) in agro Plataeſi pugna commiſſa eſt, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re venerit ad iſtos fama victoriæ Pauſaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Plataſas diluculo diei geſta eſt, apud Mycalen veſperi. quarum vtranque eodem eiſdem menſis die geſtam eſſe, non diu poſt ab his rem reperentibus declaratum eſt. Ante rumoris autem aduentum ſubibat iſtos timor non tam de ſeipſis quàm de Græcia, ne Mardonio ſubiiceretur: ac ubi fama hæc ad eos aduolauit, impenſius atque properantius ad congregiendum proceſſerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam inſulæ eis & Hellespontus propoſita præmia eſſent. Athenienſes porro, & qui iuxta erant inſtructi, penè dimidium copiarum, iter tenebant per littus atque planitiem: Lacedæmonij autem, & deinceps collocati per cōfragofa & montes. Quæ dum Lacedæmonij circuibant, interim Athenienſes in altero cornu præliabantur. Perſæ, quoad ſibi gerra manſere reſta, ſe ſe deſenſauere, nihilo inferiores hoſtibus: poſtea verò quam Athenienſium & eorum qui cum Athenienſibus erant copię admixtæ ſunt, vehementius ſe mutuò adhortantes,

240 tantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmonio-
 rum, tum commutari iam res, & deiectis generis Græci con-
 ferum impellionem facere in Persas. Illi excepto impetu
 per diu resistere, ad postremum in munitiones refugere:
 cum quibus pariter iruperunt Athenienses & Corinthij
 & Sicyonij & Træzenij. ita enim erant in acie colloca-
 ti. Vbi verò & murus captus est, ibi barbari non roboris
 memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli
 ad paucos reducti pugnabant, Græcis assidue in murum
 irruentibus. Quorum duo classiarj exercitus duces, Ar-
 tanytes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes oc-
 cubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarum dux Ti-
 granes. Adhuc autem diuicantibus Persis superuenere La-
 cedæmonij ac socij, qui eos qui supererant trucidauerunt.
 Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, &
 cum alij ex Sicyoniis, tum eorū dux Perilaus. Quin etiam
 Samij qui in exercitu Medorum militabant, quibus adem-
 pta arma fuerant, ubi viderunt statim ab initio pugnam
 pertinaciorē, quoad poterant Græcis suppetias iere.
 Quos inchoasse cernentes alij Iones, ita & ipsi a Persis de-
 ficientes adorti sunt barbaros. Milesijs autem præceptum
 erat ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia,
 ut si qui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendis-
 sent, Milesijs ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina
 compararent. huius quidem rei causa Milesij illic colloca-
 ti fuerant, neve si pugna adesset, aliquid innouarent. At
 illi è contrario proclius quàm iussi fuerant fecere: qui & per
 alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, &
 ad extremum in eis mactandis omnium exitere hostilif-
 simi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis. In
 hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam nauave-
 runt Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolycus EV-
 thæni filius, vir in pancratio celebris: cui postea contigit ut
 bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cyr-
 num agri Carystij facta, cæcus in Geræsto iaceret. Secun-
 dum autem Athenienses egregij exitere Corinthij Træ-
 zenijque ac Sicyonij. Græci verò per quam multis barba-
 rorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum na-
 ues incenderunt, totumque murum, egesta illinc in litus

i pugna alie-
 ram in partē
 inclinare. (a-
 bj, Pugna acco-
 piam esse.)

1 cuius ipsi
imp. obtine-
rent; Ioniam
autem barba-
ris relinque-
rent. neq; e-
nim videba-
tur eis fieri
posse ut per
omne tēpus
Ionib⁹ tutan-
dis præsente-
sin autē non
tutarētur, Io-
nibus suam a
Persis defe-
ctionē ingra-
tam fore pu-
tabant.

2 nullo pacto
sedibus suis
summouen-
dos esse Io-
nes censebāt.

3 qui ita mu-
nere impera-
torio functus
esset:

præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transfe-
renda, & ubinam in Græcia illam locari oporteret, cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse ut per omne tempus Ionibus tutandis præsente-
sperandum esse ut Iones a Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, electis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, non esse principatum Ionæ tam mouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consul-
tandum, & quum in hoc contenderent Athenienses, libenter eis cedere Peloponnesenses: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, se permansuros in societate, nec ab ea desic-
turos. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellespontum nauigabant. Ij verò barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissent, se Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Masistes Darij filius, qui pugnae malè gestæ adfu-
erat conuitiari Artayntē cum aliis multis probis, tum ve-
rò dicere, illum muliere fuisse ignauio-rem, qui ita illam præfecturam administrasset: dignumq; omni malo esse, qui de regia domo malè meritus esset. Apud Persas autem summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauio-
rem. Artayntes igitur, ubi multa audiit, indignè ferēs, aci-
nacem in Masistem stringit, interficiēdi audus, quem ir-
ruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicar-
naeus, ut stabat à tergo, hominē medium accipit, subla-
rumque humi allidit. intereaq; satellites Masistis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipsius Masistis gratiam iniit, & Xerxis cuius fratrem seruasset. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus est. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardisque peruenerunt. ubi rex erat ex eo tempore quo, prælio nauali malè gesto, Athenis illuc profugerat. Sardibus autem tunc agens, ada-
mabat

mabat uxorem Masistis, quæ & ipsa illic erat. ea quæ potiri non posset, neque donis militandis, neque vi, quam asserre nolebat fratris Masistis respectu: (quæ res & mulierem retinebat, probè gnatum non se coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitis, huc euasit ut filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, æ Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Contracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eò postquam peruenit & uxorem

241 Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Masistis amore recessit: adamata ex familiaritate nurus Masistæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris uxor Xerxis, amiculum quod ipsa rexuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque ubi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequij. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebat enim toti familiæ infortunium) Dabísue, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes omnia alia potius eam petituram ratus, cum iureiurando promisit. Qui postquam iurauit, mulier intrepidè amiculum poposcit. Xerxes enim uero recusare, non ob aliud quam quòd vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, iam pridè suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas exercitu donari. Verùm quum non posset persuadere mulieri, amiculū dedit. Quo dono illa supramodum læta, eò gestando gestiebat. Amestris ubi mulierem habere amiculum sciuit, & rem gestam, non in puellā concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpā & quam huius rei autorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaq; tempore quo vir suus Xerxes regalē instrueret cœnā, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomē Persicè Tycta, Græcè Τάδος, i. perfecta: in qua rex solum caput ornatur, Persasque strenis donat (hoc die obseruato Amestris à Xerxe petit ut se Ma-

1 & permutatis suis amoribus, ad-
amauit. at-
que adeo potius est ea
quæ Darii quidē uxore,
Masistæ autē erat filia:

2 Dinefsem
nostra tellus
nem videtur
se sequitur.

filiae vxore donaret, Xerxes id indignum factu nefarium-
que arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque in son-
tem negotij illius cuius causa vxor sua eam flagitaret Tan-
dem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est, re-
gia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admo-
dam annuit: tradensq; vxori ac iubens facere quod libe-
ret, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darij fi-
lius es, idemq; mihi frater, præterea vir eximius: tamē cum
ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere:
in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contuber-
nium habeas. Iltam autem quam in matrimonio habes

*1. Quæ est
2. Quæ est
3. Quæ est
4. Quæ est
5. Quæ est
6. Quæ est
7. Quæ est
8. Quæ est
9. Quæ est
10. Quæ est
11. Quæ est
12. Quæ est
13. Quæ est
14. Quæ est
15. Quæ est
16. Quæ est
17. Quæ est
18. Quæ est
19. Quæ est
20. Quæ est
21. Quæ est
22. Quæ est
23. Quæ est
24. Quæ est
25. Quæ est
26. Quæ est
27. Quæ est
28. Quæ est
29. Quæ est
30. Quæ est
31. Quæ est
32. Quæ est
33. Quæ est
34. Quæ est
35. Quæ est
36. Quæ est
37. Quæ est
38. Quæ est
39. Quæ est
40. Quæ est
41. Quæ est
42. Quæ est
43. Quæ est
44. Quæ est
45. Quæ est
46. Quæ est
47. Quæ est
48. Quæ est
49. Quæ est
50. Quæ est
51. Quæ est
52. Quæ est
53. Quæ est
54. Quæ est
55. Quæ est
56. Quæ est
57. Quæ est
58. Quæ est
59. Quæ est
60. Quæ est
61. Quæ est
62. Quæ est
63. Quæ est
64. Quæ est
65. Quæ est
66. Quæ est
67. Quæ est
68. Quæ est
69. Quæ est
70. Quæ est
71. Quæ est
72. Quæ est
73. Quæ est
74. Quæ est
75. Quæ est
76. Quæ est
77. Quæ est
78. Quæ est
79. Quæ est
80. Quæ est
81. Quæ est
82. Quæ est
83. Quæ est
84. Quæ est
85. Quæ est
86. Quæ est
87. Quæ est
88. Quæ est
89. Quæ est
90. Quæ est
91. Quæ est
92. Quæ est
93. Quæ est
94. Quæ est
95. Quæ est
96. Quæ est
97. Quæ est
98. Quæ est
99. Quæ est
100. Quæ est*
(non enim mihi videtur habenda) nullam facias. His ver-
bis stupefactus Masistes, Domine, inquit, 'quam tu me-
cum orationem habes importunam: qui vxorem,' ex qua
liberi mihi sunt: adolescentes, & filia, quarum vnā tu fi-
lio tuo duxisti: vxorem) iubes me relinquere, (quæ mihi est
ex animi mei acutia) vt filiam tuam in matrimonio da-
cam? Equidem rex, etsi magni facio me dignari coniugio
filia tua, tandem nuptum istorum faciam. 'tu verò, qui
nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius
non inferior mihi exister maritus filia tua: sine me mea
vxoris consuetudine fui. Hæc ille quum respondisset, per-
citus ira Xerxes. Atque inquit, 'ita tecum, Masista, agetur,
vt neq; tam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu con-
suetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata.
Masistes his auditis, extra abiit, hætenus loquutus, Domi-
ne, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum
Xerxes cū fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus
Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit,
nasq; canibus aciecit: præcidit nares, aures, labra, linguam:
atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum
quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi
esse mali, cursu se domū proripiebat. vbi verò mutilatam
vxorem vidit, cōfestim into cum liberis consilio, abiit Ba-
ctra cum illis & aliis quibusdam, tanquam provinciam
Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali
regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) si oc-
cupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses
era: Bactriorum, a provincialibusque diligebatur. Sed hæc
cum

*1. Id est, Si ad
Bactrios & Sa-
cas prius perue-
nire potuisset,
quam rex de eo
quod molesta-
ret, certior fa-
ctus esset.*

eum¹ perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis. & ipsum & liberos & copias in nincere trucidauit. De amore Xerxis & necce Masistæ hæc hæc hactenus.

¹ molientem, vel. agitantem

Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quum pontes quorū præcipuè causâ illuc ierant credentes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissent solutos, deliberabant. Leutychedi & qui cum eo erant Lacedæmonius, videbatur in Græciam redeundum: Atheniensibus autem & eorū duci Xantippo, illic manendum, vt Chersonesum tentarent. Itaque Peloponneses quidem abiere: Athenienses verò Abydo in Chersonesum traicientes, Sestum obsidebant. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellesponto adesse, tanquam ad omnium eius tractus urbium validissimo muro præditam, conuenere cum alijs ex alijs circa oppidis, cum ex Cardia OEBAZUS, vir Persa, qui armæ pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Aëoles, iunctis Persis pariter & magna loci orum frequentia. Tyrannidem illius provincie obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Persa, sed dirus tamen & facinorosus, qui² Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Protefilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim est in Eleunte Chersonesi Protefilai sepulchrum, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecunie nec non phialæ aureæ argenteæque, & æs & vestis, aliæque donaria quæ Artayctes rege donante compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, est hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritis morte poenas dedit: eius mihi domum dato, vt discant alijs non militare aduersus regionem tuam. Hæc dicendo³ facile erat persuadere Xerxi vt largiretur sibi domum eius viri de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Enimvero sentiebat Artayctes Protefilaum in provinciam regis militasse, quod videlicet Persæ omnem Asiam suam esse arbitrabantur, & eius semper qui potitur regno. Ille, postquam pecuniis ab rege donatus est, eas ab Eleunte, ad Seston exportauit. Itaque semper fecit & coluit: & quoties Eleantem pergebat,

² Xerxem Ach. tendentem circumuenit motis ex Eleunte pecuniis Iphicli.

³ facile daretur illi de viro Xerxi, qui regem Persarum erat inuictum, & cuius cohibere non poterat.

ita tandem
illi presentē
rerum statum
boni consu-
lere cōperūt.

2 pisces sal-
tos torret, ut
alij interpret.

* vibrauit:
sen, concussa
est: a verbo
vibruere. S.

3 de eo a
quo iniuriam
acceperit. pœ-
nas sumendi.
4 hæc redem-
ptionis præ-
mia ei tribue-
re volo:

5 ducenta
Atheniensibus,
si seruatus
fuero.

in adyto, id est in templi loco in accessu, cum mulieribus con-
cumberebat. Tunc autem ab Atheniensibus obsidebatur,
nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam
obsidionem, quam non expectauerat, ex improviso à Græ-
cis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsidentibus aduenerat
autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem,
quoniam murum expugnare non possent. itaque orare
duces suos ut se illinc reducerent. Duces negare se prius id
facturos quam aut murum expugnassent, aut ipsos Respu-
blica Atheniensium accersisset. adeo res illa eis cordi erat.
At ij qui cum Artaycte intra muros erant, in omnem ad-
ducti calamitatem, adeo ut funibus lectorum elixis vesce-
rentur, ubi iam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem
ceperunt fugam, cum alij Persæ, tum Artayctes & OE-
bazus delapsi a posteriori murorum parte, quæ præcipue
destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersoni-
tani è turribus rem indicauere Atheniensibus, portasque
patefecere. Atheniensium plerisque fugientes Persas perse-
quentibus, alij urbem tenuere. OEbazum in Thraciam fu-
ga elapsum, Thraces Ap-sinthij exceptum, Plestoro indige-
næ deo ritu suo immolauerunt, ceterum eius comites ali-
ter interfecerunt. Artayctes autem cum suis initia posterius
fuga, quum pauci essent, super AËgos fluuenta circumuenti,
quum per diu sese defensallent, partim occubuerunt, par-
tim viui sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt,
interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur à Chersoni-
tanis, vni eorum qui istos seruabant, dum carnem saltam
torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsum igni impo-
sita* resiliit palpitauitque, quemadmodum pisces recens
capti. Qua de re quum circumfusi admirarētur, Artayctes
ostentum ut vidit, accito viro qui salsum coquebat, Ho-
spes, inquit, Atheniensis, non est quod istud metuas osten-
tum quod non tua causa extitit sed mea: Protefilao qui est
apud Eleuntē signum dante qui mortuus ac sale condi-
tus habet à diis potestatem. eum à quo iniuriam excepit,
vexandi. Nunc igitur ei donaria restituere in animo ha-
beo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli huius dei,
centum talenta pendam, pro mea verò ipsius salute ac filij
ducenta. Hæc pollicens, Xanthippum Atheniensium du-
cem

cem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Ele-
 untinis exoratum, quò Protesilaum vlciscerentur, vt ho-
 minem interimeret. Itaq; adductum hunc in littus in quo
 Xerxes traiectum iunxerat, (vt alij aiunt, intumulum vrbi
 Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspende-
 rūt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis
 Athenienses in Græciam remeauerunt, portantes tum ali-
 as pecunias, tum verò arma pontium, tanquam apud tem-
 pla reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est
 per eum annum. Huius autem Artayctæ, qui suspensus est
 avus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam
 habuit apud Persas: quam excipientes Persæ, ad Cyrum
 detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter
 principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto,
 agendum demigrantes ex hac regione, quam exiguam ha-
 bemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ
 sunt nobis confines vrbes, multæ lōginquæ: quarum vnā
 incolentes, efficiemur admirabiliore apud plerosque. De-
 cet autem hoc eos viros facere: qui possunt. nam quando
 facultas nobis præstabitur melior quā dum multorum
 hominum imperium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac ora-
 tione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos
 illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se post hac præ-
 pararent non ad imperandū aliis amplius, sed aliis paren-
 dum. natura enim comparatum esse vt è mollibus regio-
 nibus molles viri existant, nec ex eadem terra admirandæ
 fruges & egregij bello viri gignantur. Hac Cyri sententia
 Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq;
 exile solum incolentes, imperare aliis
 quā campestre colentes,
 aliis seruire.

Imperium
 obtinet vel,
 imperia possidet.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITAQUE HOMERI

libellus,

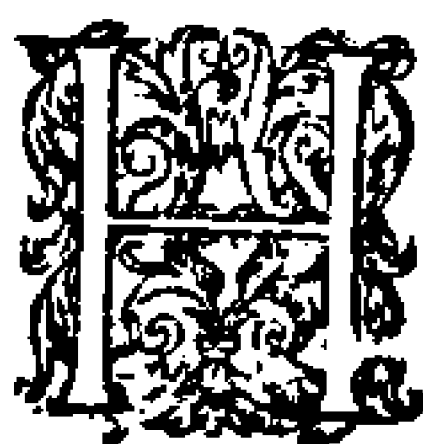
Ex Conradi Heresbachij interpretatione, ab
Henrico Stephano multis
locis recognita.

*At versus qui passim inserti occurrunt, Conradus non
vererat: idemq; eos partim ex eiusdem Henrici Ste-
phani, partim ex aliorum interpretatione habes.*

a De Home-
ri natalibus,
ætatē & vitā
hæc memo-
riæ prodidit:
quæ ex ædissi-
mè ad verita-
tem persequi
est conatus.

a non cum
multis, sarcini-
is illuc se cōse-
rens, sed tenu-
es fortunas
habens.

a quod ini-
tio quidem
celatum fuit:
sed quum Cle-
anax resc.

HERODOTVS Halicarnassens' de ge-
nere, vitâ atque ætate Homeri stu-
dens quam verissima referre, hæc tradi-
dit, Quum vetusta illa Æolû ciuitas Cu-
ma primum conderetur, eodē cum aliæ
per multq; omnisq; generis gentes con-
ueniæ confluerent, tum è Magnesiâ il-
luc pleriq; commigrarūt, inter quos fuit Melanopus Icha-
gene Crithonis filio genitus, ' homo fortunæ non perin-
de amplæ, attamen expeditæ. Hic Melanopus Omyre-
tis Cumani filiam duxit uxorem, procreauitq; è legitimo
toto fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem.
At ipse Melanopus vnâ cum uxore vitâ functus est, com-
missa interim filia Cloanactis Argiui tutelæ, quo familia-
rissimè vt consueuerat. Potro tempore interiecto accidit
fortè vt puella ista è fortuito concubitu prægnans depre-
henderetur: ' id quod paulisper suppressum quum Clea-
nax rescivisset, vehemēter rei indignitate commotus, Cri-
theidem seorsum ad se accersitâ acerbè obiurgauit, com-
memorans quæ futura esset apud populares infamia. Po-
stremò huiusmodi quippiam quæ illam excuteret, com-
miniscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu edi-
ficabant. Ciuitati autē quæ condebatur, nomen imposuit
Smyr-

Smyrnā Theseus, ab uxoris nomine cuius memoriā relin-
quere volebat. Hic Theseus ē primariis Thesealorum fuit,
qui Cumā condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus,
vitæ facultatibus apprime instructus. Cū expostata huc
Cithæidem Cleanax limeniam Boetio commisit, ex his qui
Coloniā illuc duxerant, in primis sibi amico. Progreſſu de-
inde temporis, Cithæis cū aliis mulierculis ad festū quod-
dam egressa iuxta fluvium Meletem, quum parturiam vicina
esset, Homerū peperit, non cæcum, sed videntem: nomina-
uitq; eum Melesigenē, a fluvio videlicet prope quem edi-
tus esset. Quum aut apud limeniam Cithæis antea diuersa-
ta esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; ale-
bat aliunde alia sumens opera: vnde filium quoque quan-
tum potuit, honestis disciplinis erudiuit. Erat autem eo
tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui iuuentu-
ri illic literas mulicenq; tradebat: hic quum citra vxo-
rem viueret, Cithæidem conduxit quæ lanam illi exerce-
ret quam à discipulis in mercedem acceperat. Illa verò in-
dustria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impen-
sè placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad conia-
gium sollicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere
confidebat, tum præcipuè, quòd Melesigenem in filium
adoptaturus, liberaliterque simul alturus instituturusque
esset. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & in-
genij & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Cithæ-
is, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate
præstans, tum cura accedente institutione q; cœnuò omnes
sui ordinis adolescentes faciliè præuertit: atq; nō ita multò
post eruditionis auctibus crescens nihilo ipso Phemio in
disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus
vniuersa ei legasset, paulo post Cithæis quoque fato con-
cedit. Melesigenes itaq; ludo præfectus, suq; iam iuris ef-
fectus, in magna fuit hominū admiratione, non apud suos
modò, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc
mercatus gratia conueniebant. Erat enim Smyrna empo-
riū celebre, vnde frumenta è vicinis agris abunde cōnecta
exportabātur. Peregrini igitur quū ab opere cessarēt, Me-
lesigeni libenter vacabant. Commodum inter hos Men-
tes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens nauem

et quum vi-
tam solitatis
degeret.

2. Illa igitur
opus apud eū
faciebat, mo-
deste & castè
se gerēs. quo
nomine Phe-
mio tanto pe-
re placebat. eū
enim ad mē-
dū sibi soliti-
ent ret. tum
autem Phæste
iudi præſo-
luntum tocta-
re. tum se
filium eius ad-
optauit, cum
eum de sua
ed cæcum
& institutum
vniuersum
egetū eua-
dēt. possi-
cent siquidē
hunc cern.

3. in men-
do præſeruas
inferior.

1 addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visitare. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poëta aggredi iam eum cogitabat. Proinde rel.

2 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios fecisse. Porro q.

3 eumque diu variæ navigationis socium habuit,

meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueniret vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum usu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit ut relicto ludo secum nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectiorem essent necessaria. At hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribenda poëta iam argumentum in animo concepisset: quæ nimirum occasione potissimum eum arbitror plectum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiosè vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: adeo ut appareat commentarios eum profectiorem suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciamque delati in Ithacam deueherentur, contigit Melesigenem oculis iam antè parum valentem, extrinsecus laborare: ita ut Mentes, negotiorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehemèter amicum: multis precibus adigens eundem quò Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor verò ægrotantem Melesigenem sedulo curauit, vir nimirum facultatibus poliens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter cæteros Ithacenses maximè prædicaretur. Atque hic accidit ut de Vlyssè multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amulisse ibidem: atque ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. id quod ipsi quoque Colophonij mecum fatentur. At verò Mentes è Leucade Ithacam reuersus, Melesigenem recepit, cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti eueniret ut in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, visum putatur priuatus fuisse. E Colophone autem iam cæcus Smyrnæ remeans, ad poemata conscribenda animum conuertit. Tempore deinde interiecto, quum Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cuiam proficisci: commodumque ihermi præ

prata tranſiēs, ad eum locum peruenit qui appellatur No-
uus murus, Cumanorum coloniā, qui locus poſt Cumam
habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primū Mele-
ſigenes apud coriarij officinam cōſiſtens, huiuſmodi quā-
dam carmina recitaſſe,

Αἰδοῖθε ξείνων κερχευμένον ἢ δὲ δόμοιο,
Οἱ πόλιν αἰπὴν κῆρυκεν Ἐριопίδα κούρω
Ναίετε, Σαρδωνίης πόδα γαίαν ὑψικύμοιο,
Ἀμείροισι πίνοντε ὕδωρ βεῖα ποταμοῖο
Ἐμμεν δὴ κέντο, ὃν ἀγίαστο τίκετο Ζεὺς.

id est,

Hospitium praebe vire profugoque, vagoq;
Vrbem qui celſam Cumem, Eriopida prolem,
Radic in incolis Sardenes alti comantis,
Diui prius aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus tori, pater eſt cui Iuppiter ipſe.

Sardonia autem, cuius hic commemorat, mons eſt ad Her-
mum fluvium Nouumq; murum ſitus. At coriario illi no-
men erat Tychio, cui continuo auditis verſibus viſum eſt
hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt,
quum videret oculis tam miſerè mulctatum: iuſſitq; prae-
ſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, prae-
ſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtendit, Amphiarai in
Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à ſe ſcriptos
Et quum inter ſabulandum crebras ſententias in me-
dium, multamq; eruditionem afferret, in magna habitus
eſt ab auſcultantibus admiratione. Atq; iam tum apud No-
uum murum agens, è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtē-
diturq; ad noſtra uſq; tempora ibidem locus vbi Meleſi-
genes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna
illic habetur veneratione ab incolis, memoraturq; popu-
lus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro
egeſtate poſtea adactus, quum vix alimenta haberet, ſta-
tuit in animo Cumam ad ſeliciorem ſucceſſum reuerſi.
Iturusq; haec pronuntiauit carmina,

Αἶψα πτόε με φέροντες αἰδοῖαν πόλιν αἰδοῖαν
Τὰ γὰρ ἔργα καὶ ἀνδρῶν ἔμψυχοι δαΐμονες.
Vos me hominum rapide planta portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente ſagaci.

id est,

M

Et quum
ſententiam
ſuā proferret
de iis quae in
mediū propo-
nebantur ab
illis qui ade-
rant, admira-
tione dignus
ab audienti-
bus iudica-
batur.

Proficiscens igitur Cumam è Nouo muro, per Larissam iter fecit, veròte compendiosissimum. Vbi, vt Cumam narrant, flagitante socero, epigramma hoc scripsit Midæ Phrygum regi Gordij filio, id quod etiam nunc in Gordij cippo inscriptum videtur.

Καλὰ παρθένε εἰ μὴ Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κῆμα·
 ἔστ' αὖ ὄδῳ τε ρίη, καὶ δένδρεα μακρὰ τε γήλη,
 Ἥλιος τ' αἰών λαμπρὴ λαμπρὰ τε σελήνη,
 καὶ ποταμοὶ ῥεῖωσι, αἰακὺς ἤ γαλασσός,
 αὐτὸς τῇδε μέγιστος πολυχλαῶτα ἐπὶ τύμβῳ
 Ἀχίλλεω παρῆσι Μίδης ὅππῃ δὲ πέσκαπ).

id est,

*Aenea sum virgo, Midæ quæ incumbens sepulchro:
 Dum fluit unda leuis, sublimi nascitur arbor,
 Dum sol exorietur & splendida luna relucet,
 Dum flumina labuntur, inundant littora fluctus,
 Hic constanter ago, lacrymasq; in n. armore tincto
 Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.*

Reuersus autem Cumam, in senum passim conuenticulis carmina sua quæ fecerat ostentabat, colloquiique suaui-
 tate auiscultantes in sui admirationem facile pertraherat. Intelligens igitur Cumanos poesin suam recipere, pergit eosdem consuetudine sua oblectare, ac postremo huius-
 modi conditionem proponere, si publicè eum alere vellent, se ciuitatem Cumanorum celeberrimam red-
 diturum. Qui præsentes hæc audiebant, institutum pro-
 babant: addentes se quoque adiutores, si petitionem su-
 am ad senatum referret, vt votis suis fieret satis. Melesigenes his verbis erectus, collecto senatu in curiam pro-
 cessit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in senatum duceretur, ille nihil recusans vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hic consistens Melesigenes, eadem verba habuit in senatu quæ paulò antè in illis conuenti-
 culis de alimentis præstandis proposuerat. Vbi dixisset, egressus pro curia sedebat. Dum autem senatores agita-
 rent quidnam par esset homini respondere, visumque esset com ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: vnus tantum è senatoribus refertur Mele-
 sigenis

Agēnis postulatis calculo suo repugnasse, interque alia multa, hæc quoque commemorasse: quòd si semel ὁμη-
 ρος, hoc est cecos alendos susceperent, futurum esset ut
 continuò turbam & multam & inutilem haberent. At-
 que hic primùm Homeri nomen Meleligeni inditum est,
 a cæcitatē videlicet calamitate. nam Cumani cecos ἰαχί-
 ρος appellant. Iamque inde, qui prius Meleligenes, no-
 men obtinuit Homeri. Breuiter hæc sententia euitit, per-
 que prætorem fuit approbata, qua contendebatur non
 alendum Homerum. Hæc quum illi nuntiaretur, ve-
 hementer commotus, his versibus calamitatem suam
 deplorabat.

Οἴη μ' αἶσθη δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γαῖᾳ δαῖ,
 Νηπιὸν αἰδοῖης ἐπὶ γυνάσσει μητρὸς ἀπάλων,
 "Ὡν ποτ' ἐπύρωσαν θελῶ Διὸς αἰγιοχόιο
 Λαοὶ Φρύγιοι, μέγλων ἰπείθετερες ἱππῶν.
 "Ὅπλοισι καλεροῖο πυρὸς κείσονται Ἀρηαί,
 Λιολίδα Σμύρνῃ ἀλγίστην ἀποτυμάναντες,
 "Ὡν τε οἱ ἀγλαοὶ εἰσι ὕδαρ ἱεροῖο Μελητες.
 "Εὐφει δ' ἀπορύμνεια κούρῃσι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
 "Ἥττι λελυκλῆσσι δ' ἄν χθονὶ καὶ πόλιν ἀνάρων.
 Ὅ δ' ἀπαρηδέσθω κελὼ ἔπει, φημι αἰοδῶ.
 "Ἀφραδὶ δὲ τῶν μιν τι πατρὸς τις φράσσεται αὐθις,
 "Ὅς σφιν ἐκείνησιν ἱμοὶ δεικνύσσει το πότμον.
 Κῆρα δ' ἐγὼ τίω μοι θεὸς ὅπασσι γινομένη ὥς,
 Τλησόμεναι, ἀκράαντιν φέρων τετλησπύμεναι.
 Οὐδὲ τι μοι φιλαγυῖα μείνει κελῶς ἐν ἀγυῖαι
 Κύμας ὀρεαίνουσι μέγας δέ με θυμὸς ἱπείρει
 Δῆμοις ἀλλοδαποῖσιν ὀλίγον ὥς ἔοικα.

id est,

Hei mihi quàm fatum dat Iuppiter almus iniquum,
 Infantum mihi lac veneranda ex ubere matris
 Præbuit, Ælicæ Smyrnæ, quam martia quondam
 Gens Phryconitis, certamine fortis equestris,
 Condidit ad pelagus, præter Liberae Melete.
 Declatens proles mecum hinc digressa volebat
 Carminebus celebrare urbem quam nom ne dicunt
 Cumani, quos ἤ viros intra, ματαμα claudit.

*Illi audire sacra spreverunt carmina vocis.
Sed quicumque mihi cladem exitiumq; paravit,
Non impunè feret laeva quod mente volutat:
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
Ægro animo quantus, certum est perferre pati q;
Sed iam per sacra vestigia ponere Cumæ
Compita non suadet mihi mens, potius q; remota
Inq; peregrina sedem mihi querere terra.*

Cumæ deinde abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquam insignis poeta in illa regione existeret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodem modo sibi victum paravit, in conuenticulis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autē eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduersa Homeri poesi, huiusmodi verbis Homerum compellavit, paratum se inquires & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens, ad se deferret. Homerus, iam ministerij alicuius, atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putavit: commoratusque apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem, cuius initium est,

Ἴλιον ἀΐδω, ἔ Δαρδανίῳ ὑπὸ πύλῳ,

Ἦς πῖρ πολλὰ πάθον Δαναοὶ θεοῖ ποιεῖς Ἄρηος.

id est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,

Quæ Danaos Mæorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoque quam vocant, Phocenses apud se cōdiram ab Homero asserunt. Iam verò Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit ē Phoece discedere, Homeri-que poesi pro sua venditare. Vnde factum ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

Θεστορίδης, Σηκτίσις ἀνείπων πολέωνω,

Οὐδὲν ἀφραστῆρον πέλειται νόεσσι ἀνθρώποισι.

id est, 247

Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,

Mens habet in primis cecos humana recessus.

Thesto-

Legend. Θεστορίδης, Σηκτ. &c.

Thestorides igitur relicta Phoea in Chium concessit: ubi erecto ludo carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructum haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemque more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi audientes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens continuo Thestoridem esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adisset, neque offendisset nauem qua traiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, bellè conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit ut comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod posceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem cum conscendere. Quo impetrato Homerus confidens in nauì, his versibus nautis bene precatur,

Κλῦθι Ποσειδάων μαχαλοθινὲς ἐννοσίγαια,
Εὐρυχόρε μεδῶν ἠδὲ ξανθῆ' Ἑλικῶν θ'.
Δὸς δ' ἄρον καλὸν ἐκ ἀπήμωνα νότον ἰδέσθαι
Ναύταις, οἱ γὰρ πομπὴ ἠδ' ἄρχοί' ἵασι.
Δὸς δ' ἐς ὑπ' ἄρειαν ὑψικρήμενοι Μίμαντος
Αἰδεῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὀσίων γα κυρῆσαι.
Φῶτέ τι πού μεν ὅς ἐμελὶ νόον ἢ πρὸς πύσας,
ᾠδύσαι το Ζεῦα ξένιον ξενίῳ τε τραπίζῳ.

id est,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq; regi, spatiosaq; culta Heliconi:
Da precor his nautis reditum, ventosq; secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, nauisq; magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Acrius qua parte Mimas ad sidera surgit.
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,
Vlcisciq; virum qui me improbitate sefellit,
Lasit & hospitij sacra iura Iouemq; benignum.

Vbi verò secundo vento Erythræam appulissent, Home-

rus in naui diuersatus est, postero autem die nautas rogauit ut aliquem præberent qui ad urbem eum perduceret. Illi obsequuti, ducem itineris vnum è suis permiserunt. Quumq; iam pergendo ad Erythræam appropinquasset,prehendissetq; urbem asperam atq; montosam, in hæc protulit carmina;

Πότνια γῆ, πᾶσι δῶρε, δὲ τε ἔργῳ μὲν ἴφρον' ἔλβη,

Ὡς ἄρ' ὃν τοῖς μὲν Φωτῶν εὐχῆτος ἐτύχθη,

Τοῖς δ' ὀσβυλῶν καὶ τευχά εἰς ἐχολῶντες.

id est

O sicut multorum largitrix terra bonorum,

Quam tu plana alii ex parte equalis ab omni,

Aspera contra alios, in quos conuerteris iram

Ingressus deinde Erythræorum urbem, percontatur de nauibus. Et quum fortè quidam occurrisset salutaturus, qui eum in Phocæa vidisset, ab hoc cōtendit ut secum dispiceret sicubi naus apparetet qua in Chium transmitteret. Atque quum in portu panalibusq; nullum reperiretur traiectionis nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piscationæ nauiculæ stationem habebant. Et fortè fortuna incidit in quosdam qui in Chium erant traiecturi. Hos adiens precatus est ut Homerum transportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero soluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Ναῦται πάντε πόροι συζαρήν' ὠκυαλίαις ἀτή,

Πτεχά τιν' αἰθὴν ἱβιον' ἵπποζήλον ἔχοντες,

Αἰδεῖσθαι ξαντοῖο Διὸς σέβας ὕψι μείδοντες.

Διὸν γὰρ μετοπίης ξαντοῖο Διὸς ὅς κ' αἰλίτηται.

id est,

Insidiosa nautæ, gens ditius tristior ipsis,

Sæua quibus veluti mergi dant æquora victum,

Si vobis nulla est hominum reuerentia cordi,

At sperate Iouem, summo qui regnat Olympo.

Ti quis enim vulnus Ioui est, pœneq; parata

Hæ quibus his spiritus non est pia tessera cura.

At verò in altum iam prouectis contigit ut aduerso vento rapti, eodem vnde soluerant, recurrerent, vbi etiam dum Homerum in littoris crepidine confidentem offenderunt. qui cognitoDavis recursum, hunc in modum eos alloquitur,

Ἰμῶν

Ἰμεῖς, ὦ ἄνθρωποι, ἰλασθέντες ἀνέμους ἀνὴρ ὃν ἔχουσιν ἀλλ'
 ἢ πῶς καὶ μεθεξῆς ὅτι, ἔοι πλεονέχῃς ὅτι.

Id est, Vos, o peregrini, veniens adversus excepit: sed me nunc
 quoque admittite, & secunda vobis navigatio erit.

Piscatores autem, penitentia ducti quod prius hominem
 non receperant, compellato eodem, iubent conscendere,
 si velit, navē. Recepto Homero rursus vela faciunt: quum-
 que ex alto itinere litus appulissent, piscatores ad sua quis-
 que opera digressi, Homerū in littore ea nocte relinquunt.
 Vbi diluxit, itineri se accingens, oberransq; ad eum locum
 pervenit qui appellatur Pinus: illicq; quiescenti noctu pi-
 ni fructus est illapsus, quem aliqui *εξοβίλον*, alij *κώτον* ap-
 pellant, Homerus autem hos cecinit versus,

Ἄλλη τις οὐκ ἐπὶ νύκτι ἀμεινὸν ἀκάρπῳ ἴσται
 Ἴδης ἐν κρεῦθ' ὅσι πελὺς πύχης ὡιμγίας,
 Ἐθ' αἰετῆρος Ἄρηος ἐπιχθονίοισι βρατοῖσιν
 Ἔσεται εὖτ' αἰμὴν Κεόρῳιοι ἀνδρες ἔχουσι.
 Fundantur fructus alia magni arbore dulces,
 Quam fouet umbrasis felix in collibus Ida,
 Hinc ferrum venies Marti validæq; secures
 Haec ubi consistet campis Cebrenia pinus.

id est,

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idā montem ædi-
 ficare parabant, unde ferrum effoditur. Cæterum illinc
 abiens Homerus, vocem caprarum quæ ibidem fortè pa-
 scebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum
 ferocias eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens
 Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinan-
 ter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atq; vbi
 diu multumq; admiratus fuisset, quod nimirum cæcus ex-
 istens eo locorum pervenisset, tandem accedens rogabat
 quānam esset, & cuius rei indigens, quibusque modis ad
 inhabitata illa vastaque loca diuertisset. Homerus omnem
 suam calamitatem commemorans, ad commiserationem
 Glaucū pertraxit. siquidem homo erat (ut apparet) cor-
 datus. Excipiens igitur Homerum ad suum deduxit tugu-
 rium, in quoque igne, cœnam instruxit: qua opposita ius-
 sit coenare secum hospitem. At verò quum canes à cibo ab-
 stineotes non cessarent suo more cœnantem adlatrare,
 Homerus Glaucum his versibus alloquitur,

et nec enim
 inhumanus
 (ut conicere
 licet) erat
 Glaucus. ve-
 Non inhumanus
 enim fuisse
 Glaucum veri-
 simile est.

Γλαῦκε πίπῃ ἐπιὼν τὸ ἵππος τὸ ἐνὶ φρεσὶ θύου,
 Πρῶτοι μὲν κυσὶ δειπτοὶ ἐπὶ αὐλαίῃσι θύρῃσι
 Δοῦναι ὥς γδ ἄμεινον, ὃ γδ ἔτι πρῶτον αἰχούει
 Ἄνδρὸς ἐπὶ χερσίν, ἔκ τε ἐκ. α. θηρος ἰόντος.

id est,

*Glauce precor, paucis te audi, parēq; monenti.
 Praefaribus stabulis canibusque fercula primis
 Fac tradas: nam sic melius, custodibus illis,
 Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.*

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habu- 248
 itque in magna hominem admiratione. Cœnati autem,
 vltio citroque habitis sermonibus, mutuis quoque collo-
 quis oblectabantur. Nam quum Homerus cirotēs suos,
 ciuitatesq; quas adiisset, commemoraret, Glaucus hæc au-
 diens præ admiratione stupebat: eratque iam tum cuban-
 di tempus & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogita-
 uit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indi-
 candi. Proinde commillis socio capris pascendis, Home-
 rum intra tecta reliquit, promittens se quam festinantissi-
 mē iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino
 huic loco nomen) herumq; suum adiens, narrauit de Ho-
 mero quemadmodum res se habebat: quòd nimirum pro
 miraculo aduentum hominis duceret: demum rogat quid
 facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuntio, cœ-
 pit cum Glaucō expostulare, qui quolibet citra delectū er-
 rones mutilosque reciperet aleretque: tamen præcepit vt
 hospitē ad se perduceret. Glaucus verò ad Homerū reuer-
 sus narrauit. iussitque sequi se in urbem. fore enim hæc ei
 ad felicem fortunæ successum. Quibus non grauatiū as-
 sentiens Homerus, captarium sequitur. Hic Chius *Glauci*
herus vbi in colloquium cum Homero venisset, reperisset-
 que hominem esse cordatum, multaq; rerum peritia in-
 structum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, libe-
 rorumque quos habebat adolescentes, formandorum cu-
 ram susciperet. Ille accepta conditione, pueros sibi concre-
 ditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam,
 Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicra-
 que eius extant, apud Chiam illum condidit in Bolisso.
 hincq; cœpit per urbē inclarescere. Iam verò Thestorides,
 vt pri-

i naturali
 ingenij de-
 xteritate præ-
 ditum,

ut primū intellexit Homerum adesse, nauigans ē Chio fugam capescebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, urbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quum magna felicitate Chuis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit. Hinc igitur victum parans tolerabilem, uxorem duxit, ē qua duas suscepit filias, quarum vnā decessit innupta, alterā viro Chio elocauit. Enimuero hic poetam admolitus, gratiam habuit bene de se merētibus. Et primū quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, ut qui laborantem ex oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficij gratia eius nomen poeti suae inferens, Vlyssis fingit socium: cuius fidei Vlysses, Troiam nauigans, domum familiamque concrediderit, tanquā Ithacensium prestantissimo atque aequissimo. Aliis etiam plerisque locis eundem laudibus vehit. siquidem Mineruā, quoties cū aliquo humana specie congruere fingit, Mentori identidem tradit assimilata deam. Ad hanc Phemio praeceptoris gratiā eruditionis simul & nutritionis in Odyssea retulit, in haec verba,

Κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν ἀεικλῆδ' ἔθηκε
Φημί, ἔσσι πεδλὸν ἐκάνυτο παύτας, αἰείδων.

id est,

*Phemius at cunctis praestantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam praeo tenebat.*

Et rursum,

Αὐτὴρ φορμίζων αἰεδοάδετο κηλὸν αἰείδων.

id est,

Pondere & hanc pulsant modulamina dulcia cepit.

Meminit & nauicularij in cuius comitatu nauigans, vrbes locaque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commemorat his versibus,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφροϊ & ἔχουμαι εἶπαι
Ἵϊος, ἀπὲρ Τηφίοισι φιληρὶτ' ἔργισιν ἀνέσθω.

id est,

*Anchialo Mentis forti genitore creatus,
Imperito Taphus quibus est ars nautica cordi.*

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

1 dexteritate
2 Hinc igitur
quum tunc su-
perque facul-
tatu copulati-
ser vel, Quum
abinde magnas
faciuitates ac-
quisisset.

Αἶας δ' ἐξύψην ἤλθε φέρων σάκος ἥντι πύργον,
 Χάλκῃσιν ἰπιδόδοις, ὅσι Τύχης ἡγήματάχων,
 Σκυτοτόμων ὅχ' ἄρα τες ἴλη' ἐν εἰκίᾳ καίον.

id est,

*Comminius accessit clypeo septemplice tuas
 Ajax: huic clypeum turri fabricat ad instar
 Vebe in Hyle Tychus: non sutor doctior alter.*

A poesi verò hac inclarescens Homerus nō per Ioniam solum celebrabatur, sed in ipsam vsq; Græciā multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescerent multi viserent, inciderunt fortè qui suaderent ut in Græciam se transferret. Quod consiliū admittēs, impensè cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisq; elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidem thiade hos versus, quibus Erechtheum magnificè laudibus vehit, in nauium catalogo,

Δῆμον' Ερεχθίην ἡ μεγαλήτορ, ὅς περ' Ἀθήνη
 Θρεψέει Διὸς θυγάτηρ, τέκε δ' ἑίδωρ ἄρματα.

id est,

*Ortum ab Erechtheo populum nutritiuerat illum
 Pallas Erechtheum tellus quem vasta creatat,*

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimum, idque his carminibus,

Τῶν αὖθ' ἡγαμέδν' ἦος Πηλεΐο Μενεστῆος·
 Τῷ δ' ἔπειτα τις ὄμρι' ἐπιχρόνι' ἔχουσ' αἰὲρ
 Κοσμήσται ἱππας τε καὶ αἰγῶν ἀσπιδοτάς.

id est,

*Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus,
 Maximus: huic nemo poterat certare regendi,
 Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
 Agmina militibus.*

Aiacem verò Telamonium ipsosq; Salaminios Atheniensibus in nauium nomenclatura annumerauit, sic scribens,

Αἶας δ' οἷα Σαλαμῖν' ἀγρυθνοκαίδεκα νῆας,
 Στῆσι δ' ἄγωνι' Ἀθλουαίων ἵσαντο φάλαγγες.

id est,

Bis sex è Salamine rates Telamonius Ajax

Egit.

Egit, & adduxit statuens in littore iuxta

Cecropias naves.

Postremo in Odyſſea Minervam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium urbem, quam praeſepit colebat, conceſſiſſe fingit.

Ἰξίθ' οἷ' ἰ. Μαργήρα εἰ δὲ πύργος ἴς' Ἀθῆνας

Διὸς οἷ' ἔρχετ' ἢ πύργον δέ μιν.

id eſt,

Ad Marathoniam dehinc & magnas venit Athenas,

Teſtaq; exhibet ſubint.

Hæc ubi hūc in modum meditatus compoſuiſſet, animo, in Græciam tranſiendi, commodum profectionem capſens, Samum appulit: contigitq; fortè vt eodem tempore Samij Apaturia feſtum agerēt. Hic Samius quidam agnito Homero, (vt pote quem iam antè in Chio vidiffet) contribules ſuos adiens, indicauit tanti hominis aduētum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebat adduci eū. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit ciuitas, inuitāt te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adſecturum ſe affirmans, comitatur inuitantē. Porro quum iam illuc quò vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in truiſio Cærotropho ſacra faciebāt. Sacrifica occuſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiēs, fac ſſas à ſactis. Homerus dictū illud in animo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe quæ Cærotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiusmodi carmina protulit,

Κλῦθ' μοι σὺ γυνή, κεροτρώφει, δὲς ἢ γυνή, κε

Τὴν δ' ἐν τῷ αἵματι ἀνέκατος φιλοπύργος δὲ μιν.

Ἡ δ' ἐπιπρὸς τῷ πολιορκῶν ποιεῖ γέροντι,

Ὡς ὅρῃ μὲν ἀπαμειβόμεν. ἔρως ἢ μύροντι.

id eſt,

Dive preces audito meas, mulierq; fac iſta,

Aueſtatorum iuuenili ſtate uigentum,

Canentum veterumq; ſenum capiatnr amore,

Eſt ætas effieci quibus, ſ. d. prompta voluntas.

252 Vbi verò ad contribulum collegium acceſſiſſet Homerus, iamque in lumine adium conſiſteret in quibus epulum m-

1 Quæ igitur hæc poenitæ inferuiſſet, & rec ad iſta in Græciam profectionē neceſſarias com parallet Samum appi

structū erat, aliqui narrant iam dum ardente igne poetam cecinisse, alij postea accēsum quān carmina ista cecinisset,

Ἀνδρὰς μὲν σὶ φανῶ, πῶδες· πύργῳ δὲ, πόλιν·

Ἰπποὶ δὲ ἐν πεδίῳ κῆσμεν· ἦες δὲ, θαλάσσης·

Χρήματα δὲ αὖξεν οἶκον· ἀπὲρ γεγεροὶ βασιλῆες

Ἡμεῖοι εἰς ἀγορῇ, κῆσμεν· τ' ἄλλοισιν ὀρεῖσθαι·

Αἰδομένοισιν πυρὸς γεγερώτερος οἶκον ἰδέσθαι.

Ut patres, nati, sic iuvenes sunt decus urbi:

Sic et equi campum decorant, sic equora naves,

Sic et opes ornant edes: praesentia regum

Augusto in solio decorat fora lata sedentium:

At lucente domus multo est augustior igne.

1 Quum autē
ingressus es-
set, & accu-
buisset.

2 Postridie
autem abeun-
tem eum con-
spicati fig.

3 Aduocantē
& iussit.

1 Ingressus autem reclinatusq; , cum illis contribulibus e-
pulo fruens, in magno honore admirationeq; ab accum-
bentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi para-
uit. 2 Crastino die conspicientes eum figuli quidam qui in
figlina laterunculos tegulasque coquebāt, quum intelle-
xissent hominem esse eruditum, 3 compellatum iusserunt
canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia eacumq;
essent quae haberent, se illi daturus. Homerus haec illis ce-
cinxit carmina quae vocantur Caminus, id est fornax:

Εἰ μὲν δώστε τε μισθόν, αἰείσω ὦ κερამῆες,

Διὸρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ἱππεύεσσι χεῖρας καμίνων·

Εὐ δὲ μὲν αὖθις ἐν κῆρυλοι, καὶ πάντα μέλ' ἱερὰ·

Φρυγὴν δὲ καὶ τε κελῶς, ἐπὶ μῆς ἄνοι ἀρέσθαι,

Πολλὰ μὲν εἰς ἀγορῇ πωλόμενα, πολλὰ δὲ ἀγυαῖς,

Πολλὰ δὲ κερδίζουσι, ἡμῖν δὲ δὴ ὡς σφιν νοῆσαι.

Ἦν ἐπ' ἀναιδείῳ τρεφέντι ψαύδῃ ἄρησθαι,

Συγκαλίω δὲ ἥπειρα καμίνων δηλητῆρας,

Συώτῃ δὲ ὁμῶς Συμέρα γένετ' Ἐγβετον, ἢ δὲ Σαδῆκτιν,

Ὡς μὲν ἀμύνει θ' ὅς τῃ δὲ τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορίζει.

Πεῖθε πυραϊθουσιν ἐδωμάτῃ σὺν δὲ καμίνῳ

Πᾶσαι κυκλῆει, κερამίων μίτρα κακυσσάντων.

Ὡς γὰρ δὲ ἱππεύῃ βρύκει, βρύκει δὲ καμίνῳ,

Πάντ' ἐν τοσούτῃς κερამίῃσι λιπρὰ ποιῶσαι.

Διὸρ' ἔστιν Ἡελίῳ θυγάτηρ πολυφάρμακα Κίρκη,

Ἀγρία φάρμακα βάλλει, καὶ καὶ δὲ αὐτὴς τι ἐέρζει.

Διὸρ' ἢ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους,

Οἳ δὲ Ἡερκλῆος χεῖρας φύζον, οἳ τ' ἀπὸ λοντα,

Τύπλοιεν τὰ δὲ ἔργα κακῶς, τίπλοι δὲ καὶ μὲν ὦ.
 Αὐτοὶ δ' οἱ μὲν ζῶντες ὁρώατο ἔργα ποικίλα·
 Γηθήσω δ' ὁρώων αὐτὴν κακοδαίμονα τέχνην.
 Ὃς δ' ὑπερκύψει, πῶς τὰ τὺ πᾶν τὸ πῶς ὅσω ποῦ
 Φλεχθεῖη, ὡς πάντες ἐπίσταντ' αἰσιμαρίζειν.

id est,

Simili mercedem dabit is figuli, ista canemus,
 Huc aces ὁ Pallas, dextraq; foueto caminum,
 Pulchrè ut durefiant calices, & mollia cuncta,
 Siccenturq; probe, & figulis lucra magna reportent,
 Vendita perq; forum multa, & per compita, multa,
 Sic illis quastus crescat, prudenti a nobis.

253 Ac si deposito iuuat irridere pudore,
 Huc preor ut pistes veniant quaecunq; per orbem
 Grassantur, suudant & in hunc mala caminum.
 Irruat huc smaragus, grauis Asbetus, atq; Sabaëtes.
 Contere tu Pallas flammamq; & vasa camini,
 Ille licet rapido multum nuni serueat estu.
 Insuper Omodamus seruatq; & damna det arti.
 Omnia misceto, fornacem, vasa, domumq;
 Ut fragor immensus fiat figuliq; tremiscant:
 Non secus ac male crepitu clauduntur equinae,
 Sic subita fornax crepitetq; cadatq; ruina,
 Inq; lutum redeant calices & vasa minuta.
 Huc quoq; Solis ades nata, incantare perita,
 Inq; ipsos & opus tua noxia sparge venena.
 Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
 Quicq; manu Herculeæ cecidere superq; fuerunt,
 Illi contundant opus omne, ipsumq; caminum
 In nihilum penitus redigant, figuli ista videntes
 Plorant, & lacrymis spectent ingentia damna.
 Improbis at is ego spectabo hæc premia letus.
 Deniq; qui pronus fornacem respicit, illi
 Flamma vorax faciem rapiat, penitusq; perurat.
 Sic scelus agnoscent omnes, atq; inde cauebunt.

At verò in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes
 ostiatim adiens aliquid accipiebat, canēs hæc carmina quæ
 Ereclione hoc est ramalis vocantur: ducente eum comitatu-
 teque aliquod puerorum indigenarum choro,

Δῶμα προσεταπόμιοι' αὐδρὶς μέγα δυναμύοιο,
 "Ὅς μέγα μὲ δυνάει, μέγα ὃ βρέμε' ὀλβιῶ αἰνί.
 Αὐτὰ διακλινέει θύραι· πλεῖται γὰρ ἴσσοι
 Πολλοί, σὺν πλεῖται ὃ εὐφροσύνη τεταλῆα,
 Εἰρῶν τ' ἀγαθή, ὅσα δ' ἀγλαὰ, μετὰ μὲ εἴη,
 Κυρῶαίη δ' αἰεὶ καὶ κερδοῦ περ ἔπειτα μάλα.
 Τὴ πεδὸς ὃ γυνὴ καὶ διφραδὰ βῆσι ὕμνουν
 Ἡμίονοι δ' ἀέκαστο κροταῖ ποδὲς ἐς τὶδε δῶμα.
 Αὐτὴ δ' ἰσὺν ὕφαινοι ἐπ' ἡλικτῶ βεῖρα ἦα.
 Νεομαί σοι νεύμαα εὐκλύσεται, ὡς ἰε χαλιδῶν.
 "Ἐστὴ ἐν περὶ θύροισι καὶ εἰ μὴ τι δώσῃς εἰ γὰρ μὴ,
 Οὐχ ἰσηθ' ὁ μῦθ'· ὃ γὰρ σῶσαι κούνηε εἰς τὰ δ' ἡλθο μῦθ'.

id est,

Venimus ad magnas ades ciuemq; potentem,
 Cuius diuitiis regnat domus atq; redundat.
 Vos adiunx praebete fores: feliciter intrent
 Diuitiae, & requies huius. Charitesq; sequantur:
 Vasa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
 Sintq; laborata ceteris repleta canistra.
 Excelsa currum huc portetur, & ipsam
 Veloci cursu reuehant ad limina muli.
 Haec premet electum pedibus telasq; laboret.
 Ast ego vos repetam, repetam (mibi crede) quotannis,
 Non secus atq; redit sub tectam garrula Progne.
 Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
 Seu nihil, est tamen hinc abeundi certa voluntas.
 Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

Atq; haec camina postea in Samo diu a pueris decanta-
 bantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant.
 Incunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athe-
 nas proficisci: soluensq; vnâ cum popularib. quibusdam,
 ad Ion appulit: vbi stationem non ad urbem sed in littore
 habebant. Hic contigit Homerum grauiter agrotare: e-
 gressus igitur è naui, in crepidine littoris iacebat agrotus.
 Quumq; diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu
 remorarentur, subinde plerique ex vrbe Homero vaca-
 bant, eumq; audientes, reuerenter obseruabant. Iam verò
 nauis cæterisq; aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic a-
 pud Homerum confidentibus, forte pueri piscatores cò-
 appu-

ἢ ex vrbe de-
 scendētes, ο-
 περὶ Ἄ Homero
 dabāt, eumq;
 audientes ad-
 miratione ᾤ-
 σεquebάντο.

appulerunt: qui è naucula egressi, hæc illis verba fecerūt,
 Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ propo-
 nemus explicabitis. Ibi è præsentibus quidam iubebat eos
 proloqui. Illi, Nos, inquit, quæcunque cepimus, reliqui-
 mus: quæ verò non cepimus, nobiscū portamus. Et quum
 nemo id ænigmatis interpretari posset, piscatores expli-
 cabant: significantes nimirum se, quum piscium nihil ca-
 pere possent, deludentes in sicco pediculos venatos: & ho-
 rum quotquot cepissent, abiecisse: quos autem non inue-
 nissent, domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc di-
 xit carmina,

Τοῖαν γὰρ πατέρων ἐξ αἵματι ἐκγεγάασι,
 Οὐ π βαθυκλήρων, ἐτ' ἀπαιτὰ μῆλα νεμόντων.
 id est,

Hi vos, ô pueri tales genuere parentes,
 Nec latis fundis gregibus neq; mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremum diem clausit Home-
 rus in Io, non (vt arbitrâtur aliqui) ænigmatis perplexitate
 enectus, sed morbo. Extinctus verò in Io Homerus, à co-
 mitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum
 eodem venerant, in littore ibidem honorificè sepultus est.
 Cuius sepulchro multo pòst tempore Ienses, vbi poësis e-
 ius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi
 inciderunt carmen elegiacum,

Ἐνθάδε τῶν ἱερῶν κεφαλῇ κ' ἔγαθα καλύπτει,
 Ἀνδρῶν ἡρώων καὶ μετορῶν Δείον Ὀμηρον.
 id est,

Condidit humus caput hæc sacrum, qui vet sibus arma
 Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

Porro quòd Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neq; Do-
 ricensis, partim è iam dictis perspicuū esse poterit, partim
 etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poëtam
 tantum, qui hominum peculiare mores in suam poësin
 trāsferre studuerit, par est aut lautissimos excogitasse, aut
 patrios commemorasse. Iam verò carmina eius expēden-
 tes, indidem pronuntiabitis. nam quum sacrificij ritum
 huiusmodi quendam referat, aut ipse eundem tanquam
 probatissimum excogitauit, aut quod cum patriis institu-
 tis conueniret. Sic enim inquit,

Αὐτοῖς μὲν πρῶτον ἔισφαξαν καὶ ἰδμεραν,
 Μερὺς τ' ἐξέταμον, καὶ τὰ κνίστη ἐκάλυψαν,
 Διπύχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὤμβηθησαν.

id est,

*Protractas iugulant pecudes, & tergora costis
 Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
 In partesque secant geminas: tum pinguia nidor
 Viscera nube degit deorsa.*

In his versibus de illis nulla mentio, quibus in sacrificiis tamen utebantur ceteri, præter vnam Æolicam gētem, quæ illa non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quod Æolius existens, suæ gentis ritibus usus sit.

Καὶς δ' ἐπὶ χιζῆς ὁ χέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
 Λαίβει νοὶ ὃ παρ' αὐτῶν ἔχον πεμπύθολα χερσίν.

id est,

————— *tum segmina carniū*

*Ipse fociis multo crepitantibus admouet igni
 Cruda senex, & vina supernigrantia fundit:
 Quem vetubus quinis iuvenes onerata tenentes
 Brachia circumstant,*

Æoles enim soli intestina quinque vetubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπι dicunt Æoles pro πέντε, id est quinque. Atque hæc sanè de genere, vita, interituque Homeri a nobis relata sint. Ceterum ætatem Homeri, si quis diligenter recteque ratiocinetur, ex hisce facile deprehēdet. Nempe ab expeditione Græcorum, quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum post atque triginta Lesbos oppidatim habitari cœpit, quā antea nullam prorsus haberet ciuitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnā Cumanī colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti viginti duo ad Xerxis usque in Græciā traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in Europā penetravit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenientium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianum bellum annis extitit Homerus.

Eius-

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

quam rei quæ alioqui apud Ægyptios rara & notabilis esset, mentionem facit. Cæterum voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis μετρίαν τροφήν moderatum victum, aut parvum & parabilem, aut etiam lenem interpretari malit) antiquum etiam morem representare, eanquam fortasse conantes eum renovare. Legimus enim libro v, ex quodam Apollonio, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ ἑπαλαιὸν σφρονικῶς διεκήμεναι συμπόσιον ἥντος, καθήμενοι μὲν γὰρ ἰδίπτοι, τροφῇ τῇ λιγυτάτῃ καὶ ὑγιειντάτῃ χρώμενοι. καὶ οἶνον ἱσχυρὰ ὅσους ἰκανὸς αὐτοὶ γίνονται πρὸς ἐνθυμίααν. Id est, Quinetiam apud Ægyptios antiquitus conuiuia temperanter celebrantur. Sedentes enim cœnabant, vilissimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarandum animum satis esset.

HENR. STEPHANVS LECTIO-
nis Herodoti studiosis.

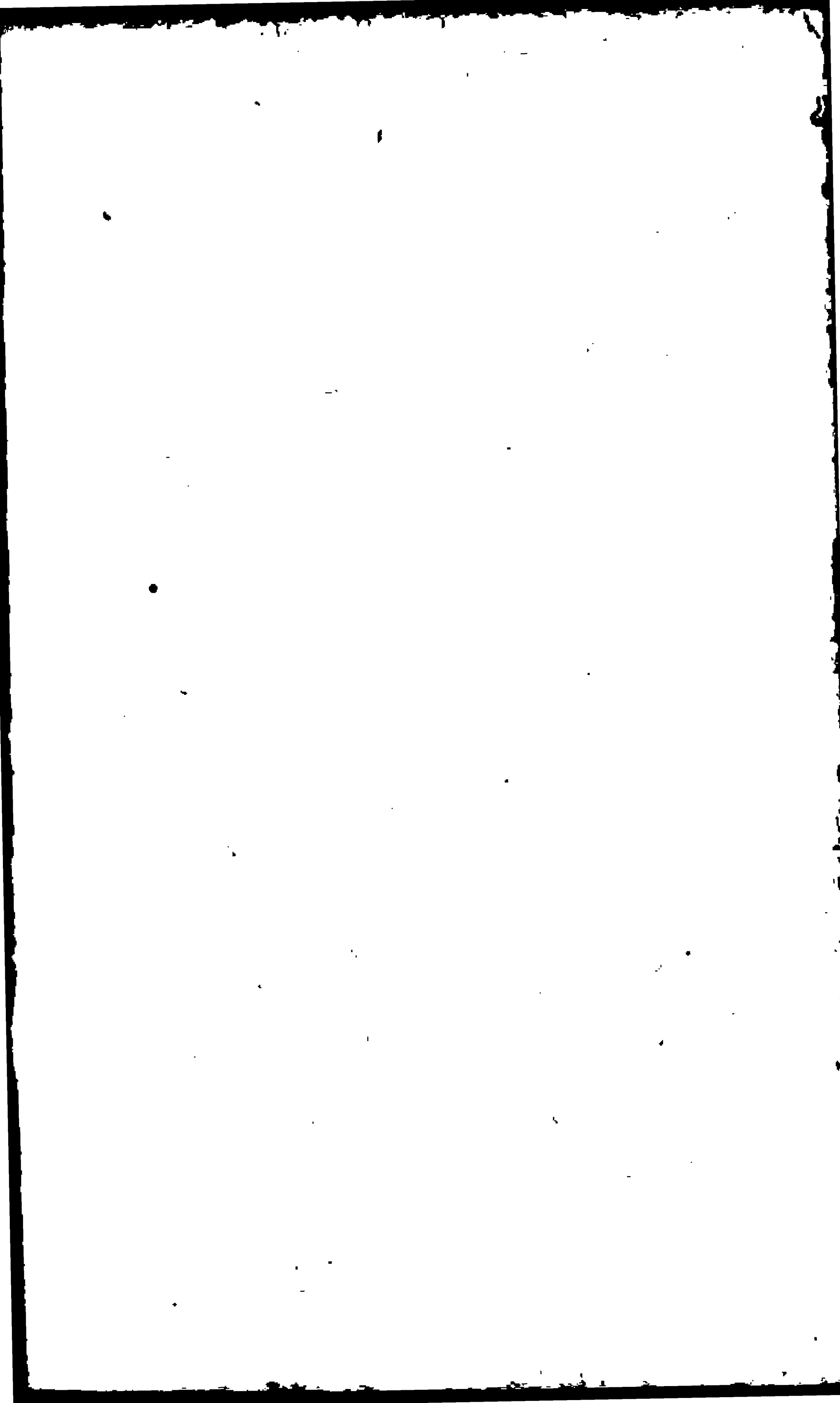
HACTENVS de Ægyptiacis quoque legibus & institutis quædam velut appendix ad Herodotum, sicut antea de Persicis. Dari enim illam ampliorem minimè visum est, sicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non historicorum tantum sed aliorum etiam scriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnus inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, versus adiungam. Illius tragici, cui nomen est Sophocli, versus, (qui omnino assentiuntur his Herodoti pag. meæ edit. Græcolat. 64, verbis, ἐν θεῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγροάζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἰόντες, ὑφαίνουσι.) in OEdipo Coloneo, pag. 283, meæ etiam editionis, sunt hi,

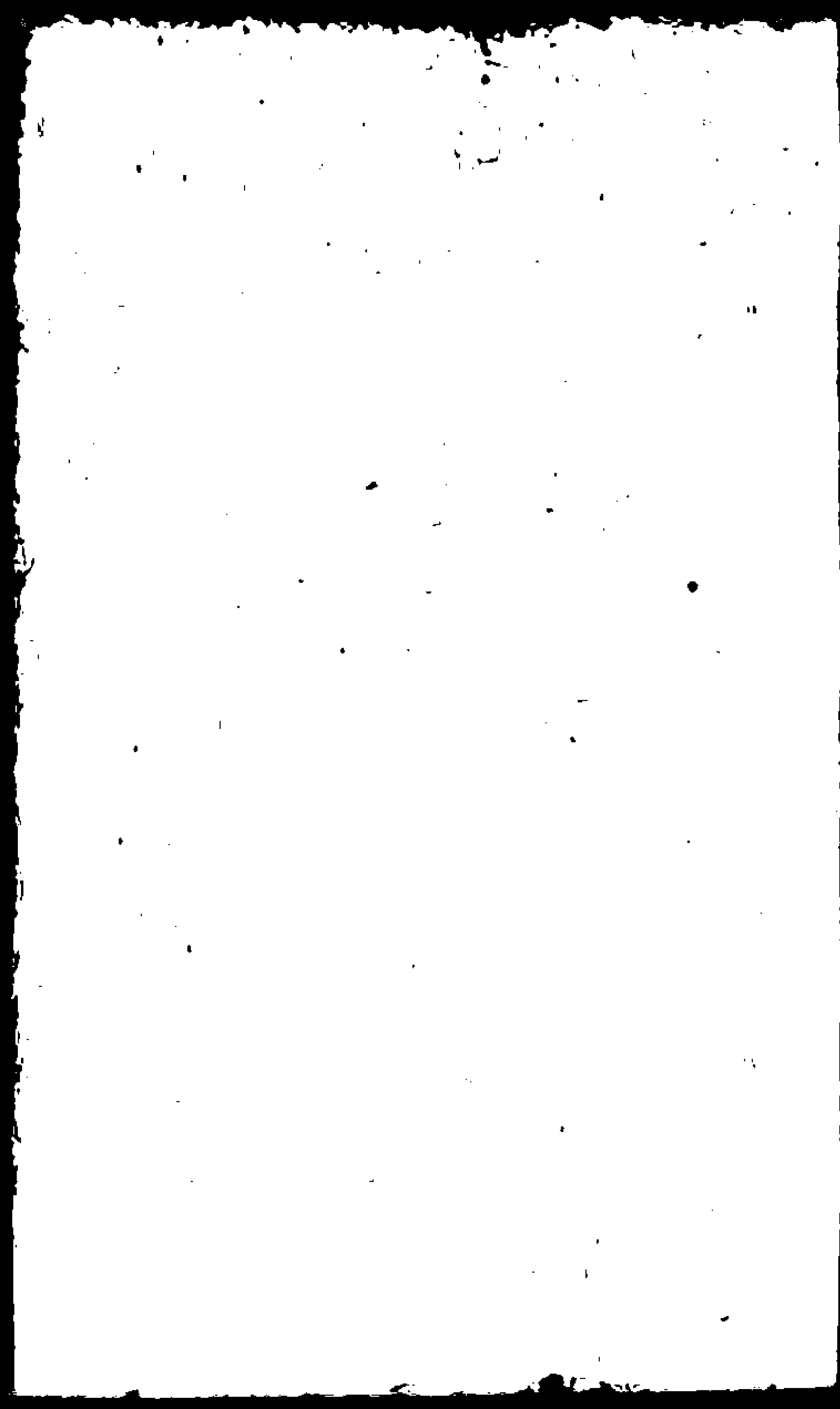
Ὡς πάντ' ἐκένωθεῖς ἐν Αἰγυπτίῳ νόμοις
Φύσιν κατὰ χρᾶδέν τι καὶ βίου τροφάς.
Ἐκείνῳ οἱ μὲν δῖοι κτ' εἴχας
Θαυνοῖσιν ἰσχυρὰ ῥαῦτις, αἱ δὲ σιώνομοι
Τὰ ἔξω βίον βοφεία πορσιώνουσ' αἰεὶ.

At vero Anaxandridæ comici versus sunt hi, adversus Ægyptios, animalia, tanquam deos colentes.

Οὐκ αὖ δυνάμειω συμμαχεῖν ἡμῖν ἐγώ.
 ΟΥ' Δ' οἱ βόποι γὰρ ὁμονοοῦσ', οὐδ' οἱ νόμοι
 Ἡμῶν, αἳ τ' ἀνθρώπων ᾗ δέχουσι πολλοί.
 Βοῶν περικνηῆς, ἐγώ τ' θύω τοῖς θεοῖς.
 Τινὲς ἔχελυ μέγιστος ἡγῆ δαίμονα,
 Ἡμῆς τ' αὖ ὄψων μέγιστον ὄψα' πολὺ.
 ΟΥ' κ' ἐσθίει ὕδα, ἐγώ δ' ἡ ἥδομαι
 Μάλιστα τέπικ· κύνια σέβας, τύπῳ δ' ἐγώ,
 Τοῦ ψον καταδύουσταν λῶν κ' αὖ λάβω.
 Τοὺς ἱερέας ἀνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
 εἶναι, παρ' ὑμῖν δ' ὡς εἴοικεν, ἀπηρεσμένους.
 Σὺ μὲν τ' αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἐλπίδης,
 Κλαίεις· ἐγώ δ' ἡ δῖς ἀποκτείνας δέρω.
 Διῶνται παρ' ὑμῖν μυγᾶλη, παρ' ἐμοὶ δ' ἔγ' οἶδ'.

Quos ex tempore ita reddidi,
 Patrocinari non queo vobis ego.
 Nec moribus enim nos sumus nec legibus
 Consentientes: dissidemus plurimum.
 Bonum tu adoras, sacrifico deis eum.
 Anguilla deus est maximus, te iudice.
 Obsoniorum indicamus maximum.
 Haud es suillam, vescor hac ego libens.
 Canem veneraris, ipse contra verbero,
 Obsonium voratur illi quum meum.
 Nostra integri vult lex sacerdotes sient
 Omni sui parte, integros haud vestra vult.
 Felem se habentem quum tu videris male,
 Ploras: ego libens perimo, post pellem aufero.
 Araneus tu pollet istic, non es hic.

INDEX IN HERODOTI TVM ET CTESIAM.

Indici huius numeri respondent non superlinearibus nostrarum paginarum numeri, sed illi qui interiori margini lateri sunt adscripti, quas ideo sequi libuit, quia etiam Græcæ editionis margini a Stephano sunt appositi: ut si quis Latina cum Græcâ conferre velit, expedire quæ cupit inuenire possit. Quibus verò præfixa sunt duæ istæ literæ, et, ad Cæsarem te remittunt.

A

- A**BAE oppidum Phocensium, vbi delubrum Iocuples Apollinis 205. 206. 220
- Abantes Ioniæ populus 27
- Abaris Hyperboreus 104
- Abdera vrbs à Teis condita, vbi 30. 182. 218
- Abrocomes & Hyperanthes Darij filij 199
- Abronychus Atheniensis 104
- Abinthij populus 151
- Abulites 8, et.
- Abydus vrbs 146. 173. 175. Abydus ponte à Xerxe iungitur 4, et.
- Accipiter Ægyptiis sacer 50. accipitrum sepultura vbi 51
- Accipitrum septem paria septem Periarum omen 85
- Aceratus propheta 206
- Aces fluuius 91
- Achæmenidarum cognatio vnde 24
- Achæmenes Darij filius Ægypti præses 128. 180. achæmenes ab Inaro interimitur 72. 168. achæm. Xerxis frater Demarato contradicit 201
- Achæmenidis Artor. fr. in Ægyptum exped. 5, et. Achæmen. obitus Ib. Achæm. ultio Ib.
- Achæorum duodecim genera & partes 27. Achæi Iones Peloponneso eiecerunt 27.
- Achæorum in Athamantis posteros actio 196
- Achæi Cereris templum 136
- Achelous fluuius 41. 184
- Acheron fluuius vbi 108. 142
- Achilleus cursus vbi 106. 109
- Achilleum oppidum 143
- Acinacis à Xerxe in mare deicitur 176
- Acræphia oppidum vbi 221
- Acrisij progenitores qui 154
- Acrothoon vrbs vbi 172
- Adictan Libyum rex 121
- Adimantus Corinthiorum dux 202. 203. 214
- Adrastus Phryx ob fratricidium à Cræso expiatur 7. Adrast. custos Atyis Ib. Adrast. Gordij filius Midæ nepos 7. 8. Adrast. sibi ipsi mortem

I N D E X I N

consciscit 8. Adrast. calamitosi monumentum	157	tas vnde 81. æginetæ Iouis fanum construxerunt	70.
Adria a Phocæs. occupatur	29	æginetæ Dario terram & aquam dant	153
Adymachidæ Libyæ primi vbi	122	Ægion ciuitas	27
ex Adyro edita vox	29	Ægix Achaica ciuitas	27
Æaces Sylosonus fil. Sami tyrannus	148	Ægiroella Æoliæ ciuitas lb.	
Æaci fanum	140	Ægis Mineræ vnde	125
Æacides Samius	118	Ægli populus	88
Ædes hospitæ Veneris vbi	17	Ægroti Babyloniorum quomoto curentur 36. ægrotos Indi epulantur	88
Ædificiū ē solido laxo vbi	69	Ægypt ⁹ quæ regio & Ægyptij	
Ædificia ex virgultis	125	42 ægyptus fluuij donum	
Ægaleus mons vbi	214	40. ægypti diuisio secundum Iones 42. 48. ægypti diuisio secundum Herod.	
Ægæ Ionæ ciuitas	27	42. ægyptus, Asia & Africa terminus 42. 87. ægypt. quorum deorum nomina nesciat 48. ægypt. Africa finitima 50. 87. ægypto phoenix sacrosancta 51. ægypt. vitibus caret 52. ægypt. quorum deorum oracula habeat lb. ægypti linum	
Ægæ Æoliæ ciuitas	Ibid.	56. ægypt. in xii regulos distributa 64. ægypt. inquitabilis 6. ægyptus forte distributa 56. ægyptus & Libya Persis tributaria	
Ægæa vrbs in Pallena	184	87. ægypt. ab Artoserxe deficit ., et. ægyptus ad Persas redit 5, et. ægyptij thoraces Persis in vlu 25. ægyptij duodecim deorū primi institutores 40. ægyptij aras, simulachra, delubra primum dus statuerūt lb.	
Ægeum mare	111	ægy-	
Ægeus Lycum fratrem Athenis eiicit 31. Ægeus Oionici filius vnde Ægidæ tribus	119		
Ægialees ab Ægialo dicti	137		
Ægialees Pelagi	180		
Ægicore Ionis filius	137		
Ægila locus	123. 124		
Ægilea Styreorum insula	161		
Ægina (alias Argiua) Aristodemij vxor	153		
Ægina Asopi filia	149		
Æginæ nomen 207. æginetarum strenuitas 214. æginetarū odia in Athen. 139. æginetæ ab Atheniensib. superantur 159. æginetæ Epidauriorum subditi 159 æginetæ & Cretenses vt Samios subiugarint 81. æginetarum in Samios simul-			

H E R O D. E T C T E S.

ægyptiorum agrorū cultura spontanea 42. ægypt. sementis Ibid. ægyptij qui sint ex Iouis Aminonij oraculo 40. ægypti se primos existimant 39. ægypt. instituta & mores 45. ægyptij sacerdotes rasi lb. ægypt. cū feris vescuntur lb. ægypt. circuncisio, & hui⁹ rei causa 45. 56. ægypt. vestitus 45. 52. ægypt. scriptura & literarū duplex usus 45. ægypt. religio, cult⁹ erga deos maximus 46. ægypt. victus 52. ægypt. fabis abstinent 46. ægypt. sacrificandi ritus lb. ægypt. maxima dea lb. ægypt. victimę 46. 47 ægypt. ablutiones post cōtactum suum lb. ægypt. subulcum ingredi tēplum nefas 48. ægyptij quo tempore sues immolēt, & suilla carne vescantur lb. ægypt. precipui cōuentus 49. ægypt. fustuaria pugna 50. ægypt. ferę sacrę lb. ægypt. cura circa feras lb. ægypt. crocodili sacrosancti 51. ægypt. purgamina 52. ægypt. Aliorū saluberrimi lb. ægypt. panis cœlestis appellat⁹ lb. ægypt. aer immutabilis lb. ægypt. vinū ex ordeo lb. ægypt. cātilena lb. ægypt. prodigiorū diuinationūq. obseruatissimi Ibid. ægypt. medicina quomodo sit distributa 53.

ægypt. lugendi ritus lb. ægypt. mos in condiēdis cadaverib. lb. ægypt. vnguenta qualia 54. ægypt. naues lb. ægypt. reges 55. 56. 61. 63. 64. 67. 73. ægypt. ferię 60. ægyptij immortalitatē animarū primi alleuerauerūt lb. ægypt. calamitas 62. ægypt. progenies 64. ægypt. Caltra locus vbi 66. ægypt. myltena 69. ægypt. pluuia portētolā 72 ægypt. capita cur dura lb. ægypt. fuga lb. ægyptij ignem animal allerūt 75. ægyptiorū clades apud Irafam 21. ægypt. a Persis defectio 167 In ægypt. Dar. exerc. parat. lb. ægypt. ab Aprie rege defectio 121. ægypt. per proditiōē a Cambyle capti 2, et. ægypt. vincunt 5, et. ægypt. clades 11. ægypt. Sarsanam præficit Megabyz. lb. ægypt. quidā vocalissimus n. ægyptiacæ Thebæ 33. ægypt. regionis natura & descriptio 40. 45

Ænea oppidum vbi 184
 Ænesidem⁹ Hipp. latelles 189
 Ænigma piscatorum 253
 Ænus vrbs & vbi III. 177
 Ænyri, Cænyri 153
 Æoles a Cræto subacti 2. 5. 50
 lū in Xerxis exercitu armatura 180. col. tributarij Dario 87. æol. olim Pelasgi appellati 180. col. mos in sacrificiis 254. æol. ab Hymea

I N D E X I N

capuntur 176. æolicæ ciuitates	27	178. æthiopum discrimen	Ib.
Æorpata Scythis quid	114	¶ Africa terminus quis 42. a-	
Æris copia apud Massagetas		fricæ deserta	44
39. ære qui primi se arma-		Africus & Auster venti duo o-	
runt 66. creus Iupiter & Ne-		mnium pluuiosissimi	43
ptunus vbi	236	Agaristæ proci 164. Agaristæ	
Æropus, Gavanes, & Perdic-		somnium	165
cas fratres	221	Agasicles Halicarnassæus	27
Æris mutatio in hominibus		Agathyrus Hercules fili ⁹	100
causa morbi	52	Agathyrus populus 105. 113. A-	
Æs alienū debere apud Per-		gathyrorum mores & a-	
fas turpissimum 26. æsa-		micitiæ	Ib.
pud ægyptios pretiosissi-		Ager Caicus	150
mum	75	Agerus Alcidae filius, Aristo-	
Æschines Eretrie. dux	160	nis amicus	155
Ælchironia trib ⁹ Sam. vbi	75	Agauriæ Cecropis filii tem-	
Æschylus poeta	67	plum	208
Æsopus fabularum scriptor		Agломachiturre	122
genere Iadmius	62	Agora locus	177
Æstatis & hyemis simulachra		Agrestium boum vbi ingens	
vbi	59	multitudo	164
Æstus in India	9, Et.	Agrianæ populus	129
Æthiopes ex Ægyptiis insti-		Agrianes fluuius	111
tutis māsuetiores facti 44.		Agricolator vbi contemptui	
æth. Nomades Ib. æthiops		habeatur	128
vt Ægypto imperarit 63. æ-		Agyllensium calamitas 30. a-	
thiopes quem regē creent		gyllenses Phocensibus iu-	
74. æthiop. hominum ma-		sta ex oraculo soluunt	30
ximi, pulcherrimi, & eorū		Abena citra ignem feruentia	
mores Ib. æthiopum sepul-		10. ahenum Samium	120
chra vitrea 75. æthiopes		Ajax finitimus ac socius Ath.	
Cambyſi dona ferunt	88.	137. ajax Telamonius 210.	
æthiopum genitura nigra		219	
8. æthiopes extremi ho-		Aimnestus Spart. Mardonij	
minum 9. æthiopes con-		occisor 234. aimn. Platæen-	
tra Cambyſi. 10. æth. cir-		sis	235
cuncilio 5. æth. in Xer-		¶ Alabanda vrbs	228
xiano exercitu armatura		Alalia à Phocensibus ædifica-	
		tur	

HEROD. ET CETS.

tur	30	Aliarchus Arcefilaum strangulat 121. aliarchus dolo interficitur	1b.
Alarodij populus 88. alarodiorum in Xerx exerc. armat.	179	Alilat Vrania Arab. dicitur	72
Alari serpentes vbi	90	Alitta Venus Arabibus dicta	25
Alazeris Baræorum rex	122	Alizones populus	106
Albæ columnæ	146	Alogune Bab. Arrox. pellex	6, ct.
Album littus vbi	172	Alopecæ Atticæ	136
Alcæus Herculis filius	2	Alpeni vicus 193. Alpen' vrbs vbi	198
Alcæus poeta	143	Alpheus & Maron fortiss. fratres	200
Alcides Caunius	6, ct.	Alpis fluuius vbi	106
Alcinor & Chromius Argiui	15	Alysonij populus	87
Alcmæon astutè aurū à Cræso asportat 164. Alcmæon Megacis f. Clisthenis gener 165. alcmæonidæ obnoxij crimini piaculati 10. 137. alcmæonidæ genus Athen. 136. alc. an scutū Persis prodiderint 163. alc. generis claritas 164. alcm. tyrannidis osiores	1b.	¶ Amasis rex 47. 52. 64. 67. 68. amasis regis monumentū 1b. amasis rex Saitanus 1b. amasis ex pelui simulachrū statuit 67. amasis regis mos 1b. amasis Mineræ vestibulum erexit 1b. amasis amicitia cum Cyrenæis 70. amasis Græcorum amans quid eis donarit 1b. amasis varia donaria Ibid. amasis Cyprum omnium primus cepit 1b. amasis regis mors 1. amasis cadauer verberibus ceditur 74. amasis cadauer crematur 1b. amasis epistolā ad Polycratem 78. amasis picturati thoraces 9. amasis Baræos dolo capit	126
Alcon Molossus proci filia Clisthenis	165	Amasis Maraphius Aryandis contra Ayrenæos dux	122
Aleæ Mineræ templū 12. 234		Amathusij populus	144. 145
Aleæ ludus & resserarū à Lydis primum inuentus fertur	18		
Alevadæ Thessaliæ reges 168. alevadarum machinæ 1. 2			
Alexander Priami filius 1. rapit Helenam	57		
Alexāder Macedo aureus 219. alexādri tyrannidis origo 221. alexandri progenies 1b. alexander Amyntæ f. dux & rex Macedonum 231			
Algæ Achaia:	192		

I N D E X I N

- Amaxæpeus** fons amarus 106
Amazones populus 114. ama-
 zonum cū Sauromatis cō-
 mixtio Ibid. amazonum
 sedes vbi Ib. amazonum
 nuptiæ 115
Amēstris Xerxis vxor 177. 183.
 211. amēstris crudelitas in
 Mafistæ vxorem 241
Amiantus Lycurgi filius 165
Amici deploratio 73. amicus
 prudēs omnium rerū pre-
 tiosiss. 130. amicus amicū
 quæ roget 155
Amictus lignei. 11, et.
Amilcar Carthagin. rex 191. a-
 milcaris genus & mors Ib.
Aminias Palleneus Atheniē.
 certamen init 213
Aminoclis fortuna. 195
Amistris Onophæ filia, Xer-
 xis vxor 3, et. amistris & libe-
 rorum luctus 4, et. amistris
 Megabyzū Artoxerxi cō-
 ciliat 5, et. amistris libido 6,
 et. amistris Apollonidē ex-
 cruciat Ib. amistris Zopy-
 ri cædē vltiscitur Ib. ami-
 stris mors Ib.
Amistris Ochi filia Ib. ami-
 stris Terituchinis vxor 7,
 et.
Amompharetus Pitanei 232.
 amomphareti victoria 235
Aminon Ægyptiis quid 47.
 ammonis oraculū de Æ-
 gypt. 42. ammonis oracu-
 li origo 49
Ammonij populus vbi 47. 124
Amorges Persarum dur 146
Ampa vrbs vbi 149
Ampelon promontorium 183
Amphiarao aureus clypeus à
 Croeso donatus 9. ampli-
 arai expeditio in Thebas
 ab Homero cōscripta 245.
 amphiarai templum apud
 Delphos 17. & oraculū 220
Amphicæa oppidum 206
Amphicrates Sami rex 81
Amphietyonidis Cereris tē-
 plum 196. amphietyonis
 fanum, & sedilia Ib. am-
 phietyones templū Apol-
 linis Delphicū struendum
 locant 70. 136
Amphiloch⁹ Amphiarai f. 87
Amphilytus Acarnan ariolus
 11. amphilyti vaticiniū Ib.
Amphimnestus Epidamnus
 164
Amphion 141
Amphissa vrbs vbi 206
Amyntas Macedo, Persas vt
 exceperit 129. Hippia vr-
 bem donat 142
Amyntas Amyntæ nepos, A-
 siaticus 221
Amyrtē⁹ 63. amyrtēi Ægypti
 rex à Cambyse captus 2, et.
Amytis filia Astyagis 1, et. a-
 mytis & Spitama Astyagē
 occultant Ib. amytis à Cy-
 ro in vxorem ducta Ib. a-
 mytis Petricā excarnifi-
 cat Ib. amytis Cambysem
 inonet 2, et. amytis vene-
 no se necat Ib. amytis Cā-
 bysem

HEROD. ET CTE S.

bysē in somnis vexat 3, ct.	Animal Indicum 9, ct. ani-
Amyris Xerxis filia lb. amy-	malia Indica grādiora cæ-
tis Megabyzi vxor 4, ct. a-	teris 89. animalcula Indiæ
mytis adulteri j acculatur à	tinctoria 11, ct. animalia
marito lb. amytis Inarum	quæ esui sunt plura, noxia
ad supplicium poscit 5, ct.	pauciora 89
amytis libido 6, ct. amytis	Anni humanæ vitæ septua-
moribus & mors lb.	ginta 6. annus ab Ægypti-
¶ Anacharsis sapiens 105. &	is primum inuētus, inque
eius cædes 109	duodecim menses ab eis-
Anacreon Teius 91	dem distinctus 40
Anactorum templum 234	Anoparamons & vicus 198
Anaua vbs Phrygiæ 173	Antacari cete ingenua Bory-
Anaxagoras rex ypti 8, ct.	sthenis 106
Anaxandrides Lacedæmoni-	Antandros vrbs vbi 175
orum rex 12. anaxandrides	Antandrus locus 130
& eius vxores 133	Anthela vrbs 193
Anaxilaus Rhegiorum Ty-	Anthele vicus vbi 196
rannus 149. 191	Anthylla oppidum 55
Anchimolius Asteris f. & eius	Antichares Eleonius 133
cædes 136	Anticyra vrbs 196
Ancora Sophanis 135	Antidorus Lénus ad Græcos
Anderica Cillia statinus : 63	transfugit 203
Andia Artoxerxis pellex 6, ct.	Antropophagū animal 9, ct.
Androcratis fanum vbi 227	Anylis vrbs 63
Andromeda Cephei filia 177	Anylis cæcus Ægypti rex lb.
Androphagi populus vbi 101.	anylis imperium Ægypti
androphagorum mores 113	recuperat Ibid.
Andrus insula 131. andrū Græ-	¶ Apaturia Iones Athenis o-
ci oblidet 217	riundi celebrant 27
Angarion Persis quid 215	Aper immensus Myforum o-
Angites fluuius vbi 182	pera deuastans 7. aper in
Angrus fluuius 106	africa nullus 125
Anguilla Ægy. sacrosancta 11	Aphetæ loci nomen 195
Animarū immortalitas atq;	Aphidnæ produntur Tynda-
transmigratio, primis Æ-	ridis 235
gyptiis cognita 60. anima-	Amphlystij Iouis templū 195
rū immortalitatem Zamo-	Aphrodisias insula vbi 122
xis Thracas edocet 112	Aphyis Pallenæ vrbs 184

I N D E X I N

- Apis** vrbs vbi 42
Apidanus fluuius Theſſaliæ 184
Apis aula vbi 66
Apis Græcorum lingua quid lb. apis apparuit: feriatur Ægyptij 75. ſigna eius lb. Cambyſes ferit lb.
Apollinis Iſmenij tēplum 9. 17. 135. 220. apollinis imbre Cræſus è pyra libera- tur 16. apollinis Triopij ſa- crū atq; certamen 27. apol- linis oraculū apud Ægypt. 52. apollo Ægyptiis Orus dictus 64. 67. apollinis tē- pla vbi 66. apollinis & Dia- næ parentes 67. apollo ad Metapontinos ſolos Italo- rum venit 101. apollinis ara ab Ariſteo extructa lb. apollo Scytharū deus 107. apollo Oëroſyr^{us} apud Scy- thas lb. apollinis oraculū Barro redditum 120. apol- linis fons vbi 121. apollinis ſimulachrum 163. apolli- nis delubrum apud Abas 206. apollinis oraculum a- pud Delphos lb. apollinis arma ſpontè apparētia lb. apollinis Ptei fanum 220. apollinis ædes à Mard. di- ripienda 4, ct.
Apollonia vrbs vbi 111. 238
Apolloniates ager 238
Apolloniatis oraculum red- ditur lb.
Apollonides Coſus medicus
Artox. 4, ct. apollonidis cē Amyti coitus 6, ct. apollo- nides cruciatur & viu^{us} de- foditur lb.
Apologus Cyri ad Iones 26
Apparitæ populus 87
Apries rex Ægypti 67. 121. a- prius ſtrāgularur 68. apriis bellum cū Sidonius & Ty- riis 67
¶ Aqua diuerſarum qualita- tum vbi 124. aqua Stygis vbi 157. aqua adeo debilis vt ne lignum quidem ferat 75. aqua quæ potata coa- gulatur 10, ct. aqua demē- tans lb. aquam quod li- gnū cogat 11, ct. aqua attolens ponderoſa 12, ct.
¶ Ara duodecim deorum vbi 40. aræ à quibus primū, diis conſecratę lb. ara Dia- næ 111. ara Iouis ſoreniſis 133. ara Herculis 193. ara vē- torum in Thyia lb. ara Io- nis diabateris à Dario ſtru- cta 3, ct.
Arabia vbi 41. 89. 104. arabia mons 40. & humus 41. a- rabia tributorum immu- nis 87. arabia quæ produ- cat 89. arabici ſinus deſcri- ptio 41. 104.
Arabum dei 72. arabum fides cōſtantiffima 71. arabum in Xerxiano exercitu ar- matura 178. 179
Ararus Scythiæ fluuius 105
Araxes fluuius 37. & eius cur- ſus

HEROD. ET CTE S.

sus quò tendat 104. araxis
 accola quo victa & vestitu
 vtantur 37
 Arbarius à Secundiano defi-
 cit 6, et.
 Arbor Siptachora 11, et. arbor
 lacrymas Ib. arbor electri-
 fera Ib. arbores Indicæ 12,
 et. arborea lana optima
 vbi 89
 Arcades 27. 69. 134. arcadia &
 eius incolæ quales 11
 Arcefilaus Batti filius, Cyrenæ
 rex 121. arcefilaus inimi-
 cos persequitur Ib. arcesi-
 laus stranguiatur Ib.
 Arcefilaus arcesilai nepos re-
 gno paterno eicitur Ib. ar-
 cesilaus Samam fugit Ib.
 oraculum consulit 122. re-
 cuperat sua, & oraculo nō
 satisfaciens, occiditur Ib.
 Archander Phthij Achæi fili⁹
 55. archandri vrbs Ibid.
 Archiæ, & Lycopæ in expu-
 gnando Samo feruor 80
 Archias Samius vnde dictus
 57
 Archidamus Zeuxidami f. 56
 Archidice nobilis in Græcia
 meretrix, & eius amatus à
 Sappho cōiūtiis notat⁹ 62
 Archilochi Parij de Gyge lā-
 bi 3
 Arcis Athen. expugnatio 138
 Ardys rex, filius Gygis 3. ardys
 Prienenles expugnauit Ib.
 Areius pagus 208
 Arena aurea 89

Argadeus Ionis filius 137
 Arganthonius Tartessiorum
 rex 30. Arganthonius mo-
 ritur Ib.
 Argentei & aurei nummi pri-
 mum à Lydis percussi 18
 Argētifodina Bactrica 10, et.
 argentū in vsu Scythæ non
 habent 108. argentifodi-
 na Indicæ 10, et. argen-
 tum & ferrum apud Mas-
 sageras non est in vsu 39
 Argilus Græca vrbs vbi 183
 Argiopus locus quidam 233
 Argippœi populus & eorum
 victas 102
 Argis & Opis virgines sacra
 ex Hyperboreis asportan-
 tes 103
 Argiui 134. argiuorum cum
 Spartiatis de agro Thyrea
 cōrentio 15. argiuorum fi-
 nes ditioque Ibid. argiuo-
 rum rasura in præsentia cla-
 de Ib. argiuorum mulie-
 ribus vetitum aurum ferre
 in præsentia clade Ibid. ar-
 giuis redditū oraculū 188.
 argiui Xerxi subdi malue-
 runt quam Lacedæmoniis
 esse inferiores Ibid. argi-
 uorum cū Persis affinitas
 Ibid. argiui mercede mi-
 litant in Peloponneso 11.
 argiui ad Mardonium mit-
 tunt nuntium 225. argiuo-
 rum ad Artaxerxem lega-
 tio 189. argiui musica cæ-
 teros Græcos antecellunt 93.

I N D E X I N

- argiuorum mulieres Melampus sanat 229
- Argiua Autefionis filia, Aristonis vxor 113
- Argos ab Homero maximè celebratum 17. argos ciuitatum Græciæ nobilissima 1. argos a seruis tenetur. argi lucus à Cleomene incenditur 157
- Argûs ædificator 123
- Argonautarum posteri à Pelægis Lemno eiekti 18. argonautæ Herculem amittunt 195
- Argon Heraclidarû primus Sardium rex 2
- Ariabignes Darij filius 81. 213
- Ariantes rex 110
- Ariaramnis aduersus Scythas expeditio 3. &c.
- Aridius Nerbalus Arbali filius 180
- Aridolis Alabandensium tyrannus 195
- Arienç & Astyagis cõnubiû 13
- Arietes cur non maectentur à Thebanis 47. arietes Thebanis sacrosancti 47
- Arij populus 88. 177. ariorum in Xerxiano exercitu armatura 178
- Arimaspiviri vnoculi vbi 90. 101. 102. & vnde dicti Ibid. arimaspij versus 101
- Ariomardus Caspiorum dux 178. ariomardus Moschorû & Tibarenorû dux 179
- Arion Methymneus dithyramborum primus author 2
- arion Methymneus delphino insidens ad Tænarû euectus est Ib. arionis ingens donariû in Tænaro 5
- Arpithes Scyth. rex 109
- Arisba Lesbî ciuitas 118
- Aristagoras Cyzicenus 118. aristagoras Cumæus 131. Aristagoras Myleti tyrannus 131. aristagoras Ionicæ rebellionis author 132. aristagore oratio ad Cleomenè 134. aristagore mors 146
- Aristeas Corinthius 186
- Aristeus Proconnesius versificator 101. aristei Proconnesij statua Ibid.
- Aristides Lyfimachi f. Athen. 212. aristidis nobile facinus 214. 218. aristidis consilio sagittarij ex Creta accersuntur 4. &c. aristidis astu Xerxes à Salamine fugit 4. &c.
- Aristocyprus Soliorû rex 145
- Aristodemus Spartarum rex 153. aristodemus militiam deferens, infamis 200 ad Platæas infamię notâ strenuitate delet 235
- Aristodicus Heraclidis f. Cumæus oraculû consulit 29
- Ariston rex 12. 155. ariston Byzantius 132
- Aristophilides Tarent. rex 94
- Arizanti gens Medicę nationis 19
- Arma Martia sponte apparētia

HEROD. ET CTES.

tia 206
 Armenij pecuarij 35. 134. ar-
 meniorū in Xerxiano ex-
 ercitu armatura 178
 Arpoxais Targitai filius 99
 Ariacas Ochi regis filius 6, et.
 ariacas patri succedit 7, et.
 Artamenes Vriorum dux 178
 Artanes Æthiopum dux Ib.
 Artites Artoxerxis spurius 6,
 et. artites a fratre Ocho de-
 ficit 6, et. artitæ cædes 7, et.
 Artabanus Hyſtaſ. filius Xer-
 xis patruus 169. artabani
 oratio de bello aduerſus
 Græcos ſuſcepto Ibid. arta-
 bani ſomniū 175. artaban⁹
 Suſa dimittitur 176
 Artabaz⁹ Pharnacis f. Partho-
 rum dux 178. artabazi fuga
 cum Perſis 234. 237
 Artabamēſura Perſica 35
 Artaca 151
 Artachæſes Achæmenides ge-
 nere, & eius proceritas 183
 Artatia vrbs 101
 Artæ⁹ Artachæi fili⁹ 172. artei
 Cephaneſ antea dicti 177
 Artapanus Artalyræ filius a-
 pud Xerxē ſpectatus 3, et.
 artapani cū Leonide ad
 Thermopylas præliū 4, et.
 artapanus Xerxem occidit
 4, et. artapanus Artoxerxi
 inſidians ab ipſo occiditur
 Ib. artapani filiorum inte-
 ritus Ib. artapani præfecti
 ab Artox. defectio Ib.
 Artaphernes Darij frater 130.

131. artaphernes Sardium
 præfect⁹ 138. artaphernes
 Ionib. vectigalia imponit
 152 artaphernes vnus ex ſe-
 ptē magis occiſoribus 3, et.
 Artarius ſatrapa 5, et. artarius
 Megabyzum monet Ib.
 Artalyras Hyrcani⁹ Camby-
 ſis conſiliarius 2, et. artaly-
 ras Mago regnum tradere
 conatur 3, et. artalyras a ſe-
 ptē cōiuratorib. aſſumitur
 ad occidendū Magum Ib.
 artalyræ mors Ib. artalyras
 in Artyphiū mittitur 6, et.
 Artaxerxes quid Græcis ſigni-
 ficet 60. artax. Xerxis filius
 182. 188
 Artayctes Macronū dux 179
 artayctes nefarius in Selſo
 Xerxis prætor 242. artay-
 ctes captus ſuſpenditur Ib.
 Artaynta Xerxis amalia, & e-
 ius clades 241
 Artayntes Artachæi fil. 220
 conuiitiis petitur a Maſiſte,
 inſurgit, reprimitur 240
 Artearæ Perſarum genus 24
 Artembæres Medus 21. 22. ar-
 tēbaris oratio ad Perſas 242
 Artemidis. i. Dianæ tēplū 193
 Artemiſia Lygdamiſ fil. mor-
 tuo marito Xerxis exercitū
 ſequuta 180. artemiſia pu-
 gnā naualē diſſuadet 210.
 215. artemiſiæ glorioſa pu-
 gna 213. artemiſiæ capiedæ
 præmium 214. artemiſiæ
 Xerxes liberos ſuos abdu-

INDEX IN

cendos dat 216
 Artemisium vbi 103.193
 Artibarxanes eunuchus 8, ct.
 Artimpasa Venus cœlestis apud Scythas 107
 Artiscus fluvius vbi 112
 Artochmes Armeniorū dux 178
 Artontes Mardonij filius patris humatoribus præmia reddit 237
 Artoltes Ochi filius 6, ct.
 Artoxares à Secundiano deficit 6, ct. artoxares Ocho insidians occiditur 7, ct.
 Artoxares Paphlagon eunuchus 8, ct. Artoxares relegatur Ibid.
 Artoxerxes Xerxis filius 3, ct. artox. Artapanum se occidere machinantem interficit 4, ct. artox. rex Ibid.
 artoxerxis luctus ex graui casu lb. artoxer. Bactra, quæ deseruerāt à se, capit lb. artoxerxis in Ægyptum excreuit, ct. artox. ægrè Græcis ignoscit lb. artoxerxis aduersus Megabyzū exercitus lb. artoxerxis cū Megabyzo pactum lb. artoxerxes Megabyzum occidit ubi lb. artoxe. mors 6, ct. artoxerxis spurij lb. artoxerxis mater Paryzatis Ibi ¶ Artox Ochi filius lb. artoxerx. vxor Statira 7, ct. artox. in fratris Cyri cadauer sequit 7, ct. artox.

cum Græcis fœdus 8, ct.
 artox. Cyri hostes remunerat lb. artox & euagoræ dissensio Ibid.
 Artozostra Darij filia, Mardonij vxor 152
 Artybij equus, cædes 145
 Artyphius Artabani f. Gandariorum dux 178. artypij Megabyzi filij fortitudo 5, ct. artypius superatur 6, ct. artypij mors 7, ct.
 Artystona Cyri filia 87. Darij vxor ex omnibus charissima 178
 Arxanes Ægypti satrapa 6, ct.
 Aryandes Ægypti prætor 122. aryandes à Dario morte affectus ibid. aryandicum argentum Ibid.
 ¶ Asbystæ populus vbi 122
 Ascalon vrbs Palæstinæ 20
 Aschi liquoris genus 102
 Asia à Phraorte subacta 19. asiam omnem trans Halym fluvium Cyaxares sibi conciliauit lb. asiæ imperium à Scythis occupatur 20. asie termini quot & vbi 104.
 Asia vnde sortita nomen 105. asiæ & Europæ descriptio 104
 Asias familia Sardibus 105
 Asina Dryopum vrbs 211
 Asini Pygmæorum 10, ct. asini apud Scythas non visuntur 126. asinorum vox Scythiæ insueta lb. asini vbi cornibus præditi 125. asini non

HEROD. E T C T E S.

non potantes vbi lb. asinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt 116. asinarius Demarati pater dicitur 156
 Asmach populus vbi 44
 Asonides Aegin. nauarch⁹ 133
 Alopus, & dux eius filia 139.
 alopus fluuius 162. 166. 225
 Asopodorus Theban. equitū dux 234
 Aspadates Cambyfis eunuchus 2, &.
 Aspamitris Xerxis occisoris tormenta 4, &.
 Asphaltus bitumen 32. 163
 Asphathines Persa 83
 Asla vrbs vbi 183
 Aslesia Mineræ templum 4
 Assyria quæ & vbi 42. 104. assyriæ siccitas 35. assyriæ seges quomodo irrigetur, frumentumq; proueniat lb. assyriorum imperium 18. assyriorum bellū cum Phraorte 19. assyrij a Medis subiguntur 20. assyr. Ven⁹ Mylita vocata 25. assyr. bellum cum Cyro 32. assyr. armatura in Xerxiano exercitu 17. assyrij Græcis Syrij dicti lbid.
 Astyages Cyaxaris f. Med. rex 8. 13. astyages à Cyro capitur 13. astyagis cū Cræso affinitas lb. astyagis cū Ariena nuptiæ lb. astyages Cræsi au⁹ maternus 14. astyages patre defuncto Scy-

tharum regnū suscipit 20. astyagis sonia lb. astyages Cyrū agnoscit 22. astyag. Harpagi filium mactat lb. astyages Harpagum proditorem arguit lb. in bello contra Perias capitur 24. astyages alio nomine Astyiges dictus 1, &. astyag. Cyro non consanguineus lb. astyages fugiēs à Cyro capitur lb. astyages à Cyro honoratur lb. astyages a Cyro & Amyti accersitus lb. astyages à Petisaca desertus fame perit lb. astyagis sepulchrum lb.
 Alychis Aegyptiorum rex 62. asychidis regis pyramis lateritia 63
 Asylum Herculis 57
 Atarbechis vrbs vbi 46. 175
 Atarnes fluuius 105. atarnes Darij regis frater 199
 Atarneus ager Myliæ piacularis 29. 216
 Athamas Aëoli filius 195
 Athenades Trachinius 198
 Athenagoras Samius ad Leutychidem mittitur 238
 Athenæ à Pisistrato occupantur 10. athenæ Græciæ & Ioniæ insignior vrbs 27. athenarum à Pisa distantia 40. athenæ tyrannis liberatæ 136. athenarū arx 187
 athenæ captæ 208. athenarum arx incensa lb. athenarum incendium 225. a-

I N D E X I N

thenæ ab Homero celebratæ 151. athenas vacuas Xerxes capit 4, et. athenas & earum arcem Xerxes incendit lb. athenienses sanctimonia iurifurandi adacti seruare Solonis leges 5. athenienses Græcorum potentissimi 9. athenensium cum finitimis Eleusine pugna 5. athenienses nunquam solum mutarunt 9. 190. athen. Iones genere 9. athenienses Ionicum nomen fugiunt 17. athenensium in Ionia colonorum uxores Caricæ cum eis cibum capere renuunt, & nomine compellare, & quare 27. athenensium ex seditione, Pisistrati tyrannis 10. athenienses partim taxillis, partim somno occupati, à Pisistrato inuaduntur 11. athenensium tribus & nomina unde 137. athenienses Lacedæmoniorum opem contra barbaros implorat 161. athen. cum Mitylenæis pugna 143. athen. ex Laureo reddit⁹ metallici 187. athen. Milesi expugnationem egre ferunt 149. athen. Persarum societatem ambiunt 138. athen. democratæ author 165. athen. ut tyrannis liberati 135. athen. ad Mardonium responsum 222. ath. Græciæ vindices 186. athe-

nientiâ præstantia 138. 139. athen. mutua cædes 140. athen. quidâ fibulis à mulieribus confectus lb. ath. cum Æginetis bellum 159. athen. xii dij 162. athen. panegyries 162. ath. apud Marathonem victoria 163. athen. uxores à Pelasgis raptæ 166. ath. laus 169. ath. solum cur à Persis vastatû 185. athen. Græciæ liberatores 186. athen. oraculum lb. athen. nunquam solum verterunt 190. athen. unde dicti 207. athen. virtus in propugnanda arce 208. athen. præclara facta 227. ath. iniurias Xerxes vlciscitur 3, et. athen. ad Salaminem profugium 4, et. athen. Inaro classem mittunt aduersus Persas 5, et. Atticorum lingua 10. atticarum mulierum vna cum liberis cædes 166. atticus medimnus quid sit 35. 154. atticorum in sacrificando consuetudo 140. attica ut Lemno colareat 166. Athos mons & eius Isthmus ac vrbes 172. athos mons effoditur lb. Athous eunuchus 6, et. Athres fluuius vbi 105. Atlanticum mare vbi 37. Atlantes innominati populi vbi & unde dicti 124. Atlas fluuius 105. Atlas

HEROD. ET CTER.

Atlas mons, & cur columna
 cæli 124
Atossa Cyri filia 83. atolla
 Darij vxor 87. 167. atollæ
 in mamilla vlcus 94
Attamyrtum vrbs vbi 175
Atrayntes dux Pactiensium
 178
Atride exercitus aduersus Iliū
 172
Attaginus Phrynonis filius
 Thebanus Mardonium cum
 suis excipit opiparè 225. ar-
 taginus Perlarū primarius
 apud Thebas fautor, ad sup-
 pliciū a Græcis poscitur 237
Attrahendi vi præditum li-
 gnū 10, et.
Atys Lydi pater 178. atys Cræ-
 si filius 6. atyis oratio ad
 Cræsum patrem suum, ve-
 nandi sibi copiā denegan-
 tem 7. atys Adrastō custo-
 diendus datur lb. atys cu-
 spide ictus paternū somnū
 implet 8. atys Cræsi filij
 mors lb. atys Manis filius,
 Lydorum rex, colonias in
 Hetruriā per filiū Tyrche-
 nū mittit, fame coactus 18
Auchatae Scythæ 99
Aues quadrupedes 10, et. aues
 διὰ πτερὰ 10, et. aues vt ve-
 nentur Indi 11, et.
Auguriū expulsionis mago-
 rum 85
Auras fluius vbi 105
Aurum & argentū à quo pri-
 mum percussū 18. aurum

Indicū 18. aurum Indicum
 10, et. auri immentia vis à
 Gyge Delphis dicata 4. auri
 magna vis in septentriona-
 libus Europæ plagis 90. au-
 reacea arena vbi 89. & quo-
 modo diripiatur lb. aurea
 platanus atq; vitis 173. de
 aureis metallis certamen
 235. aureus trip⁹ apud Del-
 phos 236, aureum aratrū,
 iugū, securis, & phiala, cœ-
 lo delap̃a in Scythiā: & cir-
 ca illa ostentum 99
Auster & africanus venti omniū
 pluuiotissimi 4. auster ad-
 uersus se bellantes Pŷllos
 flatu in arena obruit 123
Autonous & Phylacus Del-
 phorum heroes, & aduer-
 sus Perlas vindices, eorūq;
 delubra 207
Auxeliæ & Damiaē simula-
 chra 139
¶ Axius fluius Mygdoniam
 a Bottæide dirimit 184
¶ Azabartas eunuchus 6, et.
Azanes Artæi filius Sogdorū
 dux 178
Aziris portus vbi 122
Aziritus locus vbi 121
Azotus, vrbs Syriæ à Psam.
 expugnata 67

B

B A B Y L O N Assyriæ vrbs
 celeberrimi nominis 2.
 babylonis situs & magni-
 tudo 32. babylonis cetera

I N D E X I N

ærea portæ lb. babylonis
 constructio lb. babylonis
 dux plagæ lb. babylonæ
 Cyro capitur 35. babylonis
 principatus, Persis Sa-
 trapia dicitur lb. babylonis
 obsessio à Dario 97. ba-
 bylon secundo capitur 98.
 babylonis à Xerxe defe-
 ctio 3, et. babylonæ Mega-
 byzo capta lb. babylonica
 regio fossis distincta 35. ba-
 bylonicæ regionis potētia
 quāta, lb. babylonicæ pal-
 mę vltus & diuersitas lb. ba-
 bylonica nauigia orbicula-
 ta lb. babylonicæ regio-
 nis prouent⁹ 35. babylonicæ
 fertilitas lb. babylonicarū
 virginum auctio 36. baby-
 loniorum tyrannus Labi-
 netus 14. babyloniorū fœ-
 dus cum Cræso lb. baby-
 loniorum leges & instituta
 36. babyloniorum quo-
 rundam victus lb. baby-
 loniorum cultus lb. ba-
 byloniorum comata capi-
 ta lb. babylonis sceptrum
 gestare sine insigni, nefas
 lb. babyloniorum medica
 cura erga ægrotos suos lb.
 babylonij vt se aduersus se-
 cundam obsidionem mu-
 nierint 96. babylonij vt fœ-
 minas in obsidione tracta-
 rint 96. 97. babyloniorum
 in melle sepulchra 36. ba-
 byloniorū ablutio post coi-

tum 36. babyloniorum fœ-
 da lex de mulierib. lb. ba-
 byloniorum talentum 87
 Bacchus Ægypt. Osiris dictus
 46. bacchi festum apud Æ-
 gyptios, & de phallis 48.
 bacchi delubrum m. bac-
 chica Dionysi sacra 110.
 bacchici sacrificij inuētor
 quis 48. bacchica & Or-
 phica 52. bacchanalia Græ-
 corum Scythæ improbant
 lb. bacchantium vox 210
 Bacchiada: qui apud Corin-
 thios 14
 Bacidis oraculū 204. 212. 214
 Bactra deficiunt ab Artoxer-
 xe 4, et. bactra capiuntur
 lb. bactriorum dux Hyta-
 spes 178. bactriorum in
 Xerxis exercitu armatura
 lb. bactrij Cyro oppugnā-
 ti se dedunt 1, et. bactris
 præficitur Tanyoxarxes 2,
 et. bactriana natio 28. 88.
 bactrica argentifodina 10,
 et.
 Badres genere Pasargades
 122. badres Hytānis filius
 Milyarum dux 179
 Bagæus Artontis filius 93
 Bagapates Cyrū sepelit 2, et.
 bagapates Mago regnum
 tradere conatur 3, et. бага-
 pates à septem principib⁹
 assumptus, clauē eis regiē
 dat lb. bagapates sepulchro
 Darij assidet lb. bagapates
 moritur lb. bagapati s cru-
 ciatus

HEROD. ET CTE S.

ciatus 8, ct.
 Bagasaces Thracum dux 178
 Bagorasus 6, ct. bagorificæ-
 des lb.
 Βαμαδης aqua 12, ct.
 Barba sacrificæ Mineræ omi-
 nosa 216. barba Pygmaeo-
 rum 10, ct.
 Barbarorum vociferatio 233.
 barbarorum apud Mara-
 thonem ingēs strages 163.
 barbarorum fuga cum Ar-
 tabazo 234. barbarorum
 cædes 235
 Barca oppidum 87. 121. 122.
 barcæ obsidio 126. barcæ
 vicus Bactriacus 127
 Barcæorum expugnatio 126.
 127. barcæorum deditio 73.
 barcæorum fœdus cum
 Persis 126
 Barena vrbs Cræso donatur
 1, ct.
 Barisses vnus ex septem magi
 occisor 3, ct.
 Baris nauigij genus 55
 Battus Polymnesti filius 120.
 batti filia 68. batti & Batti
 claudi regnum 120. batto
 vnde nomen inditum 120
 Beatus qui diem suum rectè
 obierit 6
 Beccus quid sit 40
 Belides portæ Babylonis 97
 Belmanæ sepulchrum Xerxes
 vñit 3, ct.
 Bellorum Græcorum initia 1.
 belli inter Cambysen &
 Amasim occasio 71. bellum

cum Argiuis seruorum 158.
 bellum Peloponnesiũ 235
 Benemeriti Craſingæ Persis
 dicti 213. benemeriti qui
 vocarentur 12. benemeriti
 apud Persas honorantur 97
 Beneuolentia Ind. in reges 10,
 ct.
 Bernicus mons vbi 221
 ¶ Biantis Prienci responsio ad
 Cræsum 5. biantis Prienci
 consilium ab Ionibus spre-
 tum 31
 Bibli quid Ionibus 135
 Bisalteorum regis facin⁹ exi-
 mitum, & pœna in filios 218
 Bisaltia regio vbi 183
 Bisanthes oppidum vbi 186
 Bistones Thraciæ populus lb.
 bistonis lacus Dicææ con-
 tiguus 182
 Bithyni populus quis 178. bi-
 thynia Cræso subacta 5
 Biton & Cleobis secūdo loco
 beati 6. bitonis & Cleobis
 Argium genus lb. biton
 & Cleobis in certaminibus
 victores lb. bitonis & Cleo-
 bis felicissimus exitus lbid.
 bitonis & Cleobis effigies
 apud Delphos lb.
 Boarbeis lacus vbi 184
 Boeotia terra 48
 Bogis amplissima laudes 182
 Boges Eionis vrbs præfectus
 lb.
 Bolbitum ostium Nili ef-
 foſum 42
 Bolillus locus 249

Q

INDEX IN

Boreæ vxor Orithyia Ere-
chthei filia 195. boreæ delu-
brū ab Athen. extructū Ib.
Boryes vbi gignantur 125
Borysthenes fluuius vbi 101.
105. 113. borysthenes hu-
berrimus 106. borysthe-
nitarum imperium 101.
borysthenitæ populus vbi
101. 106
Bosporus Cimmerius 100.
113. bosporum & Istrum
Darius ponte iungit 3, et.
Bottiaxis terra vbi 184
Boues mares Ægyptij immo-
lant 46. boues immolan-
dos vt explorent Ægyptij
Ibid. boum sepultura a-
pud Ægyptios Ibid. boum
veneratio apud Ægyptios
Ib. bos lignea sepulchri lo-
co vbi 61. bobus vbi cor-
nuan non succrescāt 107. bo-
ues præposterè pascētes 124
boum agrestiu ingens vis
vbi 184. boues Pygmæo-
rum 10, et.
Branchidæ populus 8. bran-
chidarum oraculum de Pa-
ctya 29
rauron insula 118. 166
Brongus fluuius 106
Brundisium vrbs 113
Brygi populus 112
Bubares Megabyzi filius 112.
bubares Persia Amyntæ ge-
ner 221
Bubastis Æg. Diana 61. bu-
bastis oppidum 49. 63. bu-

bastis hoc est Dianæ tem-
plum 63
Bucolicum ostium Nili ef-
fossus 42
Bodij gens Medica 19
Budini populus vbi 102. 113. bu-
dinorum mores Ib.
Bulis Spartiata Nicolai filius
185
Bara Ioniæ ciuitas vbi 27
Busæ Medicæ nationis popu-
lus 19
Busiris oppidum 49
Butis vrbs 66
Byblestia vbi 32
Bytantium 111. 151

C

CABALES Libyes vbi 122
Cabali populus 87
Cabeles Maxones quæ cultū
in Xerxiano exercitu tuler-
int 179. cabeles Maxo-
nes alias Lasinij dicti Ib.
Cabirom orgiis Thracæ i-
nitiantur 48. Cabirom
templū aliis præter sacer-
dotem inaccessum, Cam-
byles adit & profanat 77
Cadavera Persarum quomo-
do humentur 26. cadaue-
ris paterni oppignorandi
lex 62. cadauera vbi nō cre-
mentur 72. cadauera mor-
tua vt sepeliāt Nasamones
& Nomades 125. cadaueris
regij sepultura qualis apud
Scythas 108
Cadmæa victoria Phocæsis
obtrigit 30. cadmææ literæ
135

HEROD. ET CTES.

135. cadmeorum ab Argi-
uis electio 136
Cadmus Tyrius 48. 135. ca-
dmus Scythis f. Cous 101.
cadmi iustitia 1b.
Cadytis vrbs Syriæ 57. 71
Caicus ager vbi 150. & fluius
175
Caira vel Carica Halyattis v-
xor, Cræli mater 17
Caira vestis 140
Calamus Indicus 9, et.
Calandæ Indiæ populus 88
Calasiris vestis genus apud
Ægypt. 52
Calasiries Ægyptij 68. cala-
siritium Ægyptiorum plagæ
quæ 1b.
Callatebus vrbs vbi 173
Callatiæ Indi parentibus ve-
suntur 87
Callias Eleus Iamideorum
varicinus 133
Callias Phœnippus Hipponici
pater 164. calliæ filiæ tres
164. callias Hipponici f. 188
Calliades in pugna ad Ther.
Xerxi continuum 4, et.
Callimachus Aphidnæus 162
callimachi cædes 163
Callipidæ Græcorum hæ 101
Callipolitani populus 188
Callista insula 119
Calui a natali vbi 102. calui-
nei causa 72
Calyndier montes vbi 31
Calystrij Iudi 11, et.
Cama mons vbi 99
Camana vrbs 189. camari-

naï 1b.
Cambylis nuptiæ cum Mada-
ne 20. cambyles Cyro pa-
tre defuncto, regnum inscri-
pit 39. 2, et. cambylis expe-
ditio aduersus Ægyp. 1b.
cambyles aduersus Amasim
bellum mouit 171. camby-
sis ortus 71. cambylis expe-
ditiones 74. cambylis do-
na ad regē Macrochiorum
1b. cambyles Apin vitulum
Æg. Deum ferit 76. cam-
bylis somniū 76. 82. cam-
bylis parricidia 76. cam-
byles sororem interficit
1b. cambylis morbus 1b.
cambyles vinolentus 77.
cambylis crudelissima fa-
cinora 1b. cambylis fatum,
imprecatio 82. mors 83. cā-
byli quæ prodigia accide-
runt 2, et. cābylis angores
1b. camby. mors: camb. se-
pelitur 1b. cābyles Amyr-
teū & Ægyptios capit 2, et.
cambyles Tanyoxarcem
fratrem interficit 1b. cāby-
les magum dolose in Ta-
nyoxarcis locū sufficit 1b.
Cameli formidini sunt equis
15. camelī Indici forma
83
Camicum Acragantini inco-
lū 192. camici oppidi ob-
sessio 1b.
Camnus poemation Homæ-
ri 512
Camirus oppidum 27

I N D E X I N

Campa oppidum 184
Campus Nisæus Medicæ re-
 gionis 174
Canales coriacei miræ longi-
 tudinis 72
Canastrum promontorium
 184
Candaules Græcis Myrsilus
 dictus Sardiū tyrannus 2.
 candaules ab Alcæo Her-
 culis filio oriundus lb. can-
 daules Sardiū nouissim⁹
 rex lb. candaulis amor in
 uxorem suam lb. candaulis
 vxor Gygi nuda visa lb. cā-
 daulis interitus 3
Canes Indici 9, ct. caninum
 caput habentes 11, ct.
Canis supercilia 12, ct. cani iu-
 uenes lb.
Canobicum Nili ostium vbi
 42.57.70
Capilli Pygmæorum 10, ct.
Cappadocibus à Cræso bellū
 infertur 13. cappadoces
 Græcis Syri nominatur lb.
 cappadoces populus 13.134
Caprarum immolatio vbi 46
 capripedes homines vbi 102
Caput sine sutura 237. capita
 Ægyptiorū cur firma 72.
 capita Persarū cur fragilia
 lb. capite carēs partus 2, ct.
Carcinitis oppidum 106.113
 ad Cardamylam Laconi-
 cam sita Alina 211
Cardia vrbs 151.177.242
Cares popul⁹ 31. Cares in po-
 testatē à Cræso redactis.

cares insularum olim habi-
 tatores 31. carum inuenta
 tria memorantur lb. cares
 indigenæ & aborigines lb.
 cares Ægyptij 50. 66. 87.
 carum cum Persis prælium
 146. cares Pedesentes 149.
 carum in Xerxiano exerci-
 tu armatura 180
Caria pars Ionix 26. caria à
 Persis capitur 150
Caricarum mulierum lex ad-
 uersus maritos 27
Carius Iupiter 137. carij Iouis
 templum apud Mylailos 31
Carnia vrbs vbi 179
Carmanorū præfectus Tany-
 oxarces 2, ct.
Carmen Orthium 4
Carnia festa 194.211
Carpathium mare 79
Carpion arbor Indica 12, ct.
Carpus fluuius 106
Carthagin. bellum cum Pho-
 cent. 30
Carystus vbi 103. carystus ob-
 fessa & capta 160
Casambus Aristocratis filius
 156
Casæus suauissimus 12, ct.
Casææ collectio 90
Casius mōs 71.72. casius mōs
 Ægyptum & Syriam dis-
 terminat 67
Casmena vrbs 189
Caspatyrus oppidum 89.105
Caspium mare 37.104. caspij
 maris longitudo & latitu-
 do 37
 Caspij

HEROD. ET CTES.

Caspj populus 88. caspiorum
in Xerxis exercitu arma-
tura 8. 179.
Cassandane Cambylis mater
71
Cassiterides insula vbi 90
Cassius mons vbi 40
Casthana vrbs vbi 194
Castor & Pollux Tyndaridæ
119
Castorum testiculorū medica
vis & operatio 114
Castratio iuuenum 130
Catadupa 42
Cataractes fluuius vbi 173
Catiari Scythæ 99
Caucasus mons 20. 37. 88. cau-
casij populus 37
Caudæ Cynocephalorū 11, &.
Caunus vrbs vbi 144. caunus
oppugnatur 6, &.
Cayster fluuius 143
Cebrenia à quibus ædifica-
ta 248
Cecropidæ, Cranai, Pelasgi
207
Ceiorum cœnaculum 104
Celenæ vrbs vbi 173
Celtæ populus vbi 45. 106
Cepheus Beli filius 177
Cephissus amnis 206
Cercasi populus vbi 42. 55
Cercopon hedræ 198
Ceres Ægyptiis Isis dicta 67.
cereris templū 60. 106. ce-
reris & Liberi principatus
apud inferos 60. cereris A-
chææ templum 136. cereris
templo adhærēs, manibus

truncatur 159. cereris Am-
phietyonidis sanū 196. cere-
ris & Proserpinæ sacra 210.
cereris Eleusinię templum
233
Certamen Triopij Apollinis
27
Cervus in Africa nullus 125
Chalcedonenses à Dario
mulctantur 3, &. chalcido-
nenses Xerxes vlciscitur lb.
Chalcedonius populus vbi 151
Chaldæi inter Assyrios 178
Chalestra oppidum 184
Chalybes in potestate à Cræ-
so redacti 5
Champæ crocodili dicti 51
Charadra oppidum Phocen-
situm 206
Charaxus Mitylenæus 62
Charitimidis gloria 5, &.
Charopinus 143
Chemmis insula vbi 66
Chemmis oppidū Ægypti 53
Cheopes Ægyptiorū rex 60.
cheopes Ægyptiis ne sa-
crificarent interdixit lbid.
cheopes filiam suam pro-
stituit 61
Chephrenis regis Ægypti ty-
rannis 61
Chersonesus vbi 167. & eius
præstatiores vrbes 151. cher-
sonesus Atheniens. ditio-
nis 167
Chidori fluuij aqua Xerxis
copiis deficit 184
Chidori origo lb.
Chileus Tegeata 224

I N D E X I N

- Chilon** Lacedæm. vir præstās 101
Chilonis Lacedæm. cōsiliū 10
Chius oppidum & insula 26.
 70. chiorū bellum 4. chiorū constantia & cædes 148.
 chiorum prodigia 150
Choaspes fluvius cuius solius aquam rex bibit 34. 134. 135
Chœnix quid 154
Chœreatæ, trib. Sicyonia 137
Chœreatæ locus 161
Choramniis præficitur Tanyoxarces 2. &c.
Chorasimij populus 88. 90.
 chorasimiorum in Xerxiano exercitu armatura 178
Chorus iuuenū pestilentia absumptus 150
Chromius Argivus 15
¶ Cicones Thraciæ populus 177. 182
Cilicia vbi 42. 45. 87. cilices populus 87. 134. cilicum in Xerxiano exercitu armatura 180. cilices vnde dicti Ib.
Cilix Phœnix Agenoris filius 180. cilix Syennelis Oromedontis filius. Ib.
Cilla Æoliæ ciuitas. 17
Cimmeriorum aduers⁹ Ioniam expeditio, Cræso vetustior 2. cimmeriorū è sedibus suis eiectorū in Asiam transitus 3. cimmerij ex Asia per Halycattē exacti 1. cimmerij ex Europa pulsi 20. cimmerij vbi 100. cimmerij muri Ib. De cimmeriis duo referuntur Ib. cimmeriorum populi & regis pugna Ib. cimmeriorum sepultura Ib. cimmerius Bosporus vbi 100. 113. cimmerium fretum vbi 105
Cimonis res gestæ, cædes & sepulchrum vbi 161
Cimon Miltiadis pater, & eiusdem nominis, ipsius filius 166. qui Bogem Xerxis præfectum Eione obsidet 182
Cinnabari 9, &c.
Cinnamomū quomodo calligatur 90
Cineas rex Thessaliæ 136
Cinyps fluvius vbi 123. 133. cinypis fertilitas 126
Cippi Herculis 45. cippi duo aureus & smaragdinus in tēplo Herculis 47. cippi Sefostris nomine inscripti 55. cippi Darij regis vbi 111. cippus Cræsi regis vbi 173 cippo Midæ regis Gordij filij epigramma ab Homero inscriptum 245
Circuncisionis Ægyptiorum causā 45. circuncisio quib⁹ communis 56
Cissij: cissiorum regio 87. 134. 135. cissiorum in Xerxis exercitu armatura 179. cissiae portæ Babylonis 97
Citaris insigne regium 6, &c.
Cius fluvius vbi 105
Cius

HEROD. ET CTES.

Cius Myſia vrbs capitur 146
 ¶ Clazomenę vrbs 26. 70. clazomenę vrbs capitur 146
 Cleades Platęnsis Œginetis in pręlio defunctis tumulum ſtruit 137
 Cleander Phigaleus vates 158
 Cleander Patarcus Gelę tyrānus 159
 Clearchus Lacedęm. Cyri dux 7. et. clearch² circumuenitur 8. et. clearchi tumulus palmifer Ibid.
 Cleobis & Biton a Solone ſecundo loco beati habiti 6. cleobis & Biton Argium genus Ib. cleobis & Biton in certaminibus victores Ib. cleobis & Bitonis feliciffimus exitus Ibid. Eorumque effigies apud Delphos Ibid.
 Cleodęus Hylli filius 153
 Cleombrotus & Leonides gemini 133. 211
 Cleomenes Spartiatarum rex 96. 153. cleomenes virorum iuſtiſſimus 96. deomenis mater, & natiuitas 113. cleomenis regnum Ibid. cleomenis cum Ariſtagora colloquium 134. cleomenes contra Piſiſtratidas 136. cleomenes Achium ſe, non Dorienſem eſſe ait 128. cleomenes cum Arcadib. cōtra Spartam 157. cleomenis profugium 156. cleomenis infania 157. cleome-

nes ſeipſum laniat Ib. cleomenes lucrum Argi incendit Ib.
 Cleonę vrbs vbi? 172
 Chnias Alcibiadę ſ. victor 204
 Cliftthenes Alcmaeonides Atheniēſis, Sicyonij cliftthenis nepos 137. cliftthenes Athenis eicitur Ib.
 Cliftthenis Sicyonis tyrannus 157. 164. cliftthenis oratio ad procos filia ſuę 165
 Clytiades ex lamideorū genere vates 129
 ¶ Cnidus ciuitas 27 70
 Cnidij Lacedęmoniorum coloni 32. Cnidiorum regio Ib. Cnidij de Iſthmo fodiēdo Pythiam conſulant Ib. Cnidiorum deditio Ib. Cnidij Samios quosdam ſeruāt 122
 ¶ Cobon Ariſtophanti filius 155
 Codri Melanthi filij, nepotes reges 27
 Codrus Athenienſium rex 136
 Cęnyorū locus: prope quem metalla Thafia 153
 Cois² Brxandri filij oratio ad Darium 112. Coes donatus Mitylene a Dario 132
 Coitus hirci cum muliere 47. coitus in templo 50. coitus Indorum in propatulo 89. coitus & partus viperę 90. coitus Naſamonnū in propatulo 123. coitus

I N D E X I N

Cynocephalorum	11, &	Compfatus fluuius	182
Colæus Samiæ nauis in Ægyptum tendentis nauclerus	120	Conchylia in montib. vbi	41
Colaxais Argitai filius	99	Conon	8, &
Colchi vbi	20. 56. 88. 104	Consultant Persæ inter pocula	25. consultationis vsus
Colchorum circuncisio	56	quis	169
Colchicum linum	56	Contadesus fluuius	111
Colias ora Atticæ	214	Copais palus vbi	221
Collestis Ægyptius panis	52	Coquendi modus citra lebetem	107
Coloniam in Thusciam Lydi deduxerunt	18	Corcyra vrbs: corcyrei populi	79. corcyraeorum oratio
Colophon vrbs	26. colophon à Gyge capitur	ad Xerxem	191
Colophonij & Ephesij soli ex Ionibus ab Apaturis arcetur	27	Coresum vbi	143
Colossæ Phrygiæ oppidū	173	Corinthia vestis	140. corinthiorum mulieres à Perianthro denudatæ
Colossi lignei concubinarum Mycerini regis	61. colossi Androsphinges vbi	142. corinthiorum reip. constitutio	141. corinthiorum thesaurus
Colossus ante templum Vulcani	Ibid.	9. corinthiorum cum Samiis & Corcyraeis dissensiones	79
Colubri ab equis deuorantur	14	Cornua quib ⁹ in locis maturius proueniant aut serius	103
Columbæ Dodoneæ nigræ	49	Corobius	119. 120
Columnæ Herculis vbi	100. 120. 124. columnæ albæ vbi	Corona oleagina olympiorum præmium	205. coronari in somnis videri, quid
Colus cum fuso fœminis tractanda, non arma	121	171. 172	
Coma Lacedæmoniorum	15	Coronæi populus	139
coma Babyloniorum	36	Corycium antrum	206
Combapheus Ægyptum Cæbyssi prodit	2, &	Corys fluuius Arabiæ	72
Combrea vrbs	184	Cosmartidone Artoxeixis peller	6, &
Commētarij Homericæ profectiobis	244	Cotyle quid sit	154
Compedes Lacedæmoniorū apud Tegeatas	12	¶ Cranai Pelasgi nominati	207
		Cranapes Mitrobatae, fili ⁹ ab Oræ-	

HEROD. ET CTS.

Orcete infestatus 92
 Craſtis: Craſtia Minerua 133
 Crater Pauſanię in oſtio Pon-
 ti 110. crater Samius & Ar-
 golicus 120. crater Lacedę-
 monius ad Crœſum 13
 Crathis Ægarum fluius per-
 petuus 27
 Cremniemporium vbi 102
 Creſton oppidum 9. creſtoni-
 atarum lingua 10. creſtoni-
 cus ager 184
 Creræ antiqui incolæ 31. cre-
 renſes, & reſponſum oracu-
 li 191. 192. creta Athenienſ.
 ſagittarios aduerſus Xer-
 xes accerſunt 4, ct.
 Crex animal. 52
 Crimina vt exploret Indię rex
 10, ct.
 Crios Polycriti 153. 156
 Criſæus campus 206
 Criſerana regiarum ediũ 1, ct.
 Criſali Cappadociæ 171
 Crobyzi populus Thracię 105
 Crocodili natura 51. crocodi-
 lus animal κροκόδιλος lb. cro-
 codilus ſolus animalium in-
 ferioſem mādibulam non
 mouet lb. crocodilus ani-
 malium ſoli trachilo paca-
 tus lbid. crocodili Ægy-
 ptiis ſacroſancti lb. croco-
 dili capiendi modus lbid.
 crocodilus tricubitali ma-
 gnitudine vbi 125
 Crocodilopolis 65
 Crœſi genus altius repetitur
 2. crœſus Halyattis filius

lb. crœſus quarum regio-
 num tyrannus fuerit lbid.
 crœſus ad pendendum tri-
 butum Græcos coegit 2. 5.
 crœſus Iones, Æoles, Do-
 res ſubegit lb. crœſus La-
 cedæmoniorum amicus 2.
 crœſi regnũ 1. crœſus Grę-
 corũ primus Epheliis bel-
 lum intulit 5. crœſus quas
 gētes in poteſtatem rede-
 gerit lb. crœſi ſomnium
 de filio Aty 6. crœſi liberi
 lb. crœſus Adraſtum ob fra-
 tricidio expiat 7. crœſus
 ob mortē filij duos annos
 in luctu tranſigit 8. a Crœ-
 ſo tentata oracula, vera de-
 prehenſa lb. crœſus dona-
 ria & hoſtias Pythio con-
 ſecrat lb. crœſus potentiſſi-
 mos Gręciæ ſibi conciliare
 conatur 9. crœſi legati de
 incunda pace ad Lacedæ-
 monioſ 12. crœſus aduerſus
 Cappadociā exercitum pa-
 rat 13. crœſi affinitas cum
 Aſtyage lb. crœſus exerci-
 tũ Halym fluium traiecit
 14. crœſus Pteriorũ urbem
 expugnat lb. crœſus Syro-
 rum prædia denaſtat lbid.
 crœſus Syros exterminat
 lbid. crœſi & Cyri regum
 pugna lbid. crœſus capitur
 14. 15. 16. crœſo oraculum
 de muto filio redditum
 16. crœſi filius vocalis fa-
 ctus 16. crœſi regnum quot

I N D E X I N

- annorum Ib. cræsus super
ingentem lignorū struem
impositus, Solonis recor-
datur Ib. cræsus Apollinis
imbre è pyra liberatur Ib.
cræsus ab aui sui crimē luit.
17. cræsus Apollini com-
pedes mittit 17. cræsi fra-
ter Pantaleon ex iade fœ-
mina suscept⁹ Ib. cræsi Cy-
ro datum consilium 16.37.
cræsus Cambyſi traditur
38. cræsus Cambysem defi-
cientem admonet 77. &
inde periclitatur Ib. cræ-
so mittend⁹ crater 79. cræ-
si in Brāchidarum templo
repositæ pecuniæ 131. cræ-
si in Alcmæonem munifi-
centia 164. cræsi cippus vbi
173. cræsus à Cyro oppu-
gnatur 1, & cræsi filius ob-
ſes Cyro datus interficitur
Ibid. cræsi vxor se è muro
præcipitat Ibid. cræsus qua
arte è vinculis euaserit Ib.
cræsus quomodo liberat⁹
Ib. cræsus à Cyro vrbe do-
natur Ibid.
- Crophis mons vbi 44
Crossea regio 184
Crotoniatarum cum Sybari-
tis bellum 133. crotoniata-
rum genus 208
- ¶ Ctesic⁹ Persica quot in libros
distributa 1, & Ctesic⁹ libro-
rum seris Ibid. Ctesias He-
redoto repugnātia narrat
Ibid. Ctesias vnde accepe-
rit quæ narrat Ib. Ctesias à
Xenophonte in aliquibus
dissendit Ib. Ctesias quādo
floruerit Ibid. Ctesias liber
18.7, & Ctesias lib. 19.20.8,
& Ctesias lib. 21. 22. 23. Ib.
Ctesias medic⁹ Paryſatidis
8, & Ctesias in Græcos hu-
manitas Ib. Ctesias episto-
læ & actiones 8, & Ctesias
Indica Ionicè scripta 9, &.
- ¶ Cubitus regius quid 31. cu-
bitus Ægyptius, Samius
68
- Culicum vis ingens apud Æ-
gypt. 54
- Cultus Babyloniorum 35
- Cumaciuitas Æoliæ 27.243.
cuma capitur 146. cumani
Pactyam à Cyro deficien-
tem recipiunt: & de red-
dendo, oraculum cōſulunt
28.29
- Curiæſes Argiuorū coloni 145
- Currus Xerxis 174. currus ſa-
cer Iouis 218
- Cyanæ inſulæ vbi 111
- ¶ Cyaxares Medorum tyran-
nus 13.20. cyaxaris puer
trucidatus, in morem quæ
venationis apparatus offer-
turei à Scythis 13. cyaxa-
res Phraorti patri succedit
19. cyaxares Asiæ populos
primus in prouincias & or-
dines ac acies bellicas di-
stinxit 19. cyaxaris præliū
cū Lydis Ib. cyaxares Asiā
ſibi cōciliat Ib. cyaxares
Ninum

HEROD. ET CTES.

Ninum ciuitatem obsidet
20. cyaxares x l imperij
sui anno moritur lb.
Cybeles templum cōcrema-
tur 144
Cyclades insulæ 131
Cydippa Terilli filia, Anaxi-
la vxor 191
Cydonia vrbs à quibus con-
dita 78. & eius sacra 81
Cydra vrbs vbi 173
Cyllyrij Syracusanorum quo-
rundam serui dominos ci-
ciunt 189
Cylon Atheniensis 137
Cynagir⁹ Euphorionis f. na-
uem aduersariam prehen-
sans, manu truncatur 163
Cynelij populus 45
Cynetæ Celtarum accolæ in
vltimis septentrionis pla-
gis 106
Cynocephali vbi 125. & 11, ct.
Cynofura 212
Cyno Mitradatis bubulci v-
xor, Cyri nutrix 21
Cynofargi 163
Cynthij populus 207
Cynurij populus Ionicus 211
Cyprij verius non Homeri 18
Cyprus à quo primum capta
7. cyprus tributaria facta
ab Amasii lb. cyprus insula
134. cypri clauēs 143. cyprij
Persis se dedunt 74. cyprio-
rum defectio à Medis 144.
cypriorum ad Iones oratio
145. cyprij in seruitutem re-
ducti lb. cypriorū in Xer-

xiano exercitu armatura
180. cypriorum varia gene-
ra lb.
Cypselæ quid 142
Cypseli Eetionis filij thesau-
rus Delphis 1. cypselus Pe-
riandri pater 4. 142. cypse-
lus vnde appellatus lbid.
Cyranis insula vbi 125
Cyrena vrbs 87. cyrenæi po-
pulus 120. cyrenæorum
deditio 73. cyrenæorum
pugna cum Ægypt. 121.
cyrenæorum 20. 00. à Li-
bybus caesa lbid. cyrenæa-
rum feminarum supersti-
tio 124. cyrenææ regio-
nis fecunditas 126. cyre-
nensium distributio 121
Cymianæ Thraces 112
Cyrni ciuitas condita à Pho-
cenſibus 30. cyr-
num cōdi Pythia pronun-
tiat lbid.
Cyrtas vrbs 5, ct.
Cyrus Cambyſis filius 8. 20.
cyri mater, Altyagis filia
17. 20. cyri & Crœſi pu-
gna in regione Pteria 14.
cyri nobile stratagemā lb.
cyrus Iones à Crœſo alie-
nare conatur 14. cyrus vt
Crœſum superauit 6. cy-
rus humanam sortem in
Crœſo videt lbid. cyrus
cur multus dictus 17. cy-
rus infans mori deſtina-
tus, clam nutritur 21. cyri
nutritus pater Mitradates

I N D E X I N

21. cyrum pueri rustici regē
eligūt 21. cyrus à magis re-
gnasse dicitur 23. cyr⁹ à ca-
ne educatus fertur lb. cyr⁹
contra Astyagē exercitum
parat 24. cyrus exercitū Per-
sicū excipit lb. cyrus totius
Asie dominus 25. cyri ad Io-
nes apologus 26. cyrus Af-
syriis bellū infert 32. cyrus
in Babylonē exercitū ducit
34. cyrus Gyndem fluuium
viciat 34. 135. cyrus Ba-
bylonem capit 34. 35 cyrus
in Massagetas expeditio-
nem parat 37. cyri somniū
& eiusdē interpretatio 38.
cyricasus in pugna contra
Massagetas 39. cyrus san-
guine à Tomyride exsati-
tur 39. cyrus Smerdi au-
res amputat 83. cyr⁹ pater:
Cambyses dominus: Dari-
us institutor 87. cyri filia lb.
cyro null⁹ Persarum se cō-
ferre dignabatur 98. cy-
rus Astyagi nō consangu-
neus 1, & cyrus Astyagē fu-
gientē capit lb. cyr⁹ Astya-
gem honorat lb. cyrus A-
mytin Astiag. filiam ducit,
marito eius interfecto lb.
cyrus Bactrios oppugnat,
& per deditionem capit lb.
cyri aduersus Sacas bellum
lb. cyrus à Sparethra Amor-
gis vxore capitur lb. cy-
rus Amorgis ope cræsum
& Sardis oppugnat lb. cy-

rus Cræsum liberatū vrbe
donat lb. cyrus Derbi-
ces oppugnat 2, & cyrus
iaculo ictus moritur lb.
cyrus Cambyfi filio regnū
tradit lb. cyri testamen-
tū & ad hæredes admoni-
tio lb. cyri etymologia 6,
& cyri mater, Parysatis lb.
cyrus sepelitur lb.

Cyrus apud fratrem Artoxer-
xem insimulatur 7, & cri-
mine liberatur lb. deficit à
fratre lb. exercitum instru-
it, obit, & quomodo lb. ei⁹
cadauer vt fœdatum lb.

Cythera insula vbi 15. 201

Cyuslorus, & eius posterorū
calamitas 196

Cyzicus vrbs vbi 151

D

DADICAE populus 87.
Dadicarū in Xerxia-
no exercitu armatura 178

Dædalum inuestigat Minos
192

Dai Persarum genus 24

Damas Siritanus Samyris fi-
lius 164

Damasithymus Candaulis fi-
lius 180. Damasithym⁹ Ca-
lyndensium rex 213

Damaspia Artoxerxis vxor
6, &

Damię & Auxesię simulachra
139

Danaes Acrisij fil. progenies
154

Danaus & Lynceus Chemmi-

H E R O D. E T C T E S.

cani 93. danai filiaē tēplum
 Mineruæ in Lindo extru-
 xerunt 70
Daphnæ Pelusit 44. 56
Daphnis Abydenus 118
Dardanus vrbs vbi 125. dar-
 nus vrbs capitur 146. dar-
 danei populus 34
Daridæ populus 88
Darius Hystaspis filius 33. 38.
 83. 167. darij regis auari-
 tia 34. darij regis statua 52.
 darij ad monarchiam ex-
 hortatio 86. darij ad ag-
 grediendum Magum con-
 siliū 83. darius quo ma-
 chinamento imperio Per-
 sarū poritus 87. darius rex
 Persarum declaratur Ibid.
 darij matrimonia Ib. Libe-
 ri 167. darij lapideum si-
 mulachrum 87. darius in-
 stitor ob exactionē tributi
 Ib. darij thesaurus & an-
 nuū tributum 87. 88. dari-
 us Oræte & inimicos per-
 sequitur 92. darius luxato
 pede Democedem accersit
 & quæ cum illo egerit 93.
 darius bene de se meritos
 remunerat 95. darius Cam-
 bysis satellites 95. darius Ba-
 bylonem obsidione cingit
 97. darij elogium celebre
 de Zopyro 98. darij expe-
 ditio in Scythas 99. darius
 Indos subegit 105. darius
 quot vrbes in Scythia con-
 diderit 116. darij crudele

factum 111. darius duobus
 cippis exercitus sui gentes
 inscribit Ib. darij de Maga-
 byzo elogium 118. darius
 à Macedonibus terram &
 aquā polcit 129 darius emis-
 so in cælum iaculo Iouem
 precatur 144. darius à Græ-
 cis terram & aquam petit
 153. darij vxores, liberi &
 successores 167. darius Sado-
 cem crucifixum liberat 195
 darij filiorum interit⁹ 199.
 darij moneta 122. darius
 quid Græcis significet 140
 darij liberi de imperio dis-
 ceptantes 167. darij obitus
 Ib. darij legati in puteum
 coniciuntur 185. darij v-
 xor & duo filij 199. darius
 Hystaspis filius vnus ex se-
 ptem Magi occisor. Ib. 3. ct.
 dar. equi sui hinnitu rex fit
 Ib. darij sepulchrum Ib. da-
 rij parentes sepulchrum vi-
 suri cadunt lethaliter Ibid.
 darius parentū casum vin-
 dicat Ibid. darij aduersus
 Scyth. bellum Ibid. darius
 Bosporum & Istrum pon-
 teiungit Ib. darius à Scy-
 this fugatur Ibid. darius
 Chalcedonios mulctat Ib.
 darius Ioui diabaterio arā
 statuit Ibid. darij mors Ib.
 darij sepulchro affidet Ba-
 gapates Ib.
Darianus exercitus aduersus
 Scythas 171

I N D E X I N

- Darius Xerxis filius Artayn-**
tam ducit, quam Xerxes
adamat 240
- Darius Xerxis filius 3, & da-**
rius patricidij accusatur
4, & darius insons occi-
ditur Ibid. darii innocen-
tia patet Ibid.
- Darius Ochus 6, &.**
- Datis Medus natione 160. da-**
tis oratio ad Delios Ib. da-
tis pietas in sacra 163. datis
Græciam populatur 3, &.
datis mors Ib. datis cadaver
Persis denegatur Ibid.
- Dauliorum vrbs accenditur**
206
- Daurises Darij gener Persarū**
dux Iones persequitur 145.
146. daurises à Caribus ob-
truncatur 146
- Decēlea transit Mardonius**
225. decēlea parcunt, Lace-
demonij; & cur 235
- Decelensium immunitas ve-**
tigalium ob ipsorum &
Decelæ erga Atticam be-
neficium 235
- Decima: Ioui necessariò red-**
duntur 17
- Deioces Phraortis filius 18.**
deiocem Medi sibi iudicē
constituunt 18. deioces
Medorum rex ob iustitiæ
specimen declaratur 19.
deioci regna a Medis adifi-
catur Ibid. deioces in exer-
cenda iustitia incorruptus
19 deioces exploratores &
auscultatores delictorum
in sua ditione construit Ib.
defuncto Phraortes f. suc-
cedit Ibid.
- Deiphonus vates 138**
- Delos inconcussa antea, tre-**
munt 160. delus insula à Pi-
sistrato expiatur 11. delij sa-
cri à Dati appellantur: nec
à Persis læduntur 160, deli-
quellæ & pueri parentat Hy-
perochæ & Laodice Hy-
perboreis 103. deliorum de
Hyperboreis sententia Ib.
delium Thebanorum 163
- Delphici oraculi responsum**
ad Cræsum 8. delphicum
oraculum verax à Cræso
deprehensum Ibid. delphi-
cum sacrum, ipsum se deus
tutaturum responder 206.
delphicum templum Ma-
tacas Xerxis iussu spoliatur 4
- Delphorum fuga 206. delpho-**
rum indigenæ Heroes 207
- Delubra à quibus primum**
diis statuta 40. delubrum
Iouis olympi vbi Ibid.
- Delta Nilæ Egypti pars 43**
- Demaratus Spartiatarum rex**
138. demaratus Cleomenē
infectatur 155. demarati
nominis etymologia 155.
demarati parentes qui Ib.
demarati fuga Ib. demara-
ti elogium 156. demarati
cum Xerxe de rebus Græ-
corum colloquia 181. 17.
demarati stratagema 201

HEROD. ET CTES.

- demarati tabellæ pugillares & ingeniosa clam nuntiandi ratio Ib. demaratus ad Xerxem accedit 4, ct. demaratus Xerxem à Lacedæmoniis in uadēdis prohibet Ib. demarati in pugna ad Thermopylas ad Dariū consilium Ib.
- Democedes Crotoniēsis, Polycratis medicus, exul & captiuus, à Dario accersitur, & ad medendum adigitur 92.93. democedes splendidis muneribus donatur à Dario 93. democedis in medicina profectus Ibid. democedis apud regē honor & existimatio 93.94. democedes explorator in Græciam mittitur 94. democ. socios Persas destituit: & ducit uxores Ib.
- Democratia & æquabilis status utilitas 139. democratia & tribuum Atheniensium author Clisthenes 165. democratiam tyrānidi irces præoptant 118. democratiam Otanes Persis suadet 152. democratia laus & reprehensio 85.86
- Democritus Naxius nauarchus ad Græcos accedit 207
- Demonax Mantinæus 121
- Demophilus Diadromei filius 118 19
- Dēs rassi excussus, euauit: & quid significet 161. dentes ex vno osse 237. dentes habens partus 12, ct. dentatus vermis Ib.
- Depositi reddendi argumentum 158.159
- Derbicum cum Cyro præliū 2, ct. derbicibus præficetur Spitades 2, ct.
- Derisæi Thraciæ populus 182
- Derusiæi Persarum genus 24
- Detractio importunissima res 170
- Deus Ægyptiorum maximus 46. deorum oracula apud Ægyptios 52. deorum acres vindictæ 127.216. deorum ira etiam in nepotes extenditur 185. deorum nomina ex Ægypto in Græciam perlata 48
- ¶ Diabaterij Iouis ara 3, ct.
- Diacrele via 161
- Diactorides Cranonius 165
- Diana templum vbi maximum 63.66. dianæ & Apollinis parētes 66.67. diana Ægypt. Bubastis dicta 61.97. dianæ puluinar, & asylū 79. dianæ regiæ sacra apud Thressas & Pæonidas, 103. dianæ in Braurone adducuntur Athenienses mulieres 166. dianæ orthosiæ Byzantijs ara 111. dianæ templum 193
- Dicra vrbs Græca 182
- Dicæiab Attica ad Medos transfugæ diuinitio 210
- Dictyes vbi gignantur 125

I N D E X I N

Dictynnes delubrum 81
Dies repente in noctem ver-
sa Lydorum Medorumque
bello 13. & 19. diei natalis
 observatio apud Ægyptios
 52. diei in horas distributio
 à quibus facta 57
Dieneis Spartani præstantia
 199
Digitum octo manus 12, &.
Διγαυρος avis 10, &.
Dindymenæ matris sacer
mons 14
Dion vrbs vbi 172
Dionysi nomē quando apud
 Athenienses 49. dionysi e-
 ducatio 90. dionysi Bac-
 chei festa 110. dionysi ora-
 culum apud Satras 182. dion-
 ysus Ægyptiis Osiris di-
 ctus, & in quorum deorum
 numero 64. dionysus ton-
 sus & Vrotalt Arabibus ap-
 pellatus 72. dionysi festum
 & de phallis 48
Dionysij Phocensis oratio ad
 Iones 148. dionysius Iones
 vexat Ibid. Re male succe-
 dente, fugit & ad prædas se
 conuertit 149
Dionysiophanes Ephesus 137
Dioscurorum nomen Ægy-
 ptiis ignotum 48. dioscu-
 ros Castorem & Pollucem
 excepit hospitio Eupho-
 rion 165
Dipæenses populus 229
Dithyramborum primus au-
 tor quis fuerit 4. dithyram-

bus Harmatidei filius vnus
 ex Thespensibus victori-
 bus primariis 200
Diues & fortunatus 6
Diuitiæ cynocephalorum 11,
 &.
¶ Doberes populus vbi 129.
 182
Dodona 48. 49
Dodonæarum sacerdotum de
 oraculo Dodonæo respon-
 sum 49. earum nomina &
 numerus Ib. dodonææ co-
 lumbe Ib. dodonæum ora-
 culum apud Græcos vetu-
 stissimum omnium Ib. do-
 donæi primi Græcorum
 Hyperborea sacra accepe-
 runt 103
Dolonci Thraces 151. dolon-
 ci aperiant Multiadi oracu-
 lum 151
Dolopes Xerxiani exercitus
 natio 194
Domus ex sale vbi 124. domi-
 bus carentes 11, &.
Dona quantum apud milites
 possint 202. dona à Dario
 in medicum collata 91. do-
 naria à Gyge Delphis con-
 secrata 3
Dores populus Asiæ à Cræso
 subacti 2. 5. dorum mi gra-
 tio 9. dores Pentapolitæ
 27. dorum quinque vrbes Ib.
 dores Epidaurij Orchome-
 niis admixti Ib. dorum ex
 insulis in cōtinentem mi-
 grano 31. dorum in Asiam
 prima

HEROD. ET CTE S.

prima expeditio 81. dorum
in Atticâ expeditiones 138.
dores vnde propagati 110.
dorum Asianorum in Xer-
xiano exercitu armatura
180. dorico genere excel-
lentes 9. doricum vesti-
mentum 140. dorica tri-
bus mutantur 138. dorica
gens 9. 27. 31. dorientium
lacta 27. dorientium prin-
cipum origo 133. dorien-
sium ciuitates 211
Doriæ offensi Sparta disces-
sus, migrationes: bella: o-
bitus 133
Doris regio 206
Doris Anaxandridæ filij ultio
à Gelone facta 190
Doriscus Thraciæ littus & in-
gens campus 172. 177. 182
Dorus Hellenis filius Doricæ
gentis autor 9
Dorus Megasidis filius, Ma-
tiæ dux 178
¶ Dropici Persarum genus 24
Drymos vrbs 206
Dryopes populus 27. 206. 211
Dryopis regio 206
¶ Duodecim deorum institu-
tores Ægyptij 40. duode-
cim deorum ara vbi 16
¶ Dyma vbi 27
Dymanatæ tribus Sicyonia
137
Dyras fluius vbi 196
Dysenteria in Xerxis exercitu
218
Dysotus mons vbi 129

E

EBENVM vbi nascatur 90
¶ Echatana 19. 28. echa-
tana Syriæ 81. 82
Echem⁹ Æropi filius Tegea-
tarum rex Hyllum interi-
mit 227
Echinadum insularum mare
vbi 41
Echines genus murum apud
Afros 125
Eclipsis solis 174
¶ Edoni Thraciæ populus 182.
edonorum nouem viæ 183
¶ Eetion Cypseli pater 3. ea-
non Echecratis filius 141.
eetioni oraculum redditur
Ibid.
¶ Effigies argentea pistricis
Circæ 9
¶ Eion vrbs supra Strymo-
nem 172. 182
¶ Elatea oppidum 206
¶ Elbo insula 63
Elea regio mulos non fert 103
Electot menans fluuius 11. et.
electrum vnde 90, electrū
vt colligant Indi 11. et.
Elephantina vrbs 41. 42. 51. 69
Elephantes Æthiopie 90. ele-
phantes murifragi 9. et.
Eleus vates 97. eleus Agæi fi-
lius Peloponnesius 165
Elei, Minyarum vrbes delent
119. elei de certaminis a se
instituti iustitia apud Ægy-
ptios gloriantur 67. elei
tardius se ad certamen ve-
nisse dolent 236. electrum

R

I N D E X I N

agnothetę à quo summoti
 164
 Eleūs Chersonesi vrbs 172
 Eleusina inuadit Cleomenes
 138. Eleusinię Cereris tem-
 plum 233. 239
 Elis Ætolorum ciuitas 211
 Elorus fluius 189
 Enagees qui dicantur 147
 Enagees forminei morbi cu-
 ratores apud Scythas 20
 Enaries androgyni 108
 Enei Ilirica gens 36. eneti ad
 Adriatn 128
 Enienses Xerxiani exercitus
 gens 194
 Enipeus Thessalię fluius 184
 ¶ Epaphi, boues mares 46. e-
 paphus Ægyptiorum lin-
 gua Apis dicitur 66. epaphi
 natalis, festus Ægyptiis
 75. epaphus ē vacca geni-
 tus 75. epaphi signa 76
 Ephesus vrbs Lydię 26. 41
 Ephesiis à Crœso bellum in-
 fertur 5. ephesij à Crœso
 obsessi, urbem Dianę dicāt
 1b. ephesij & Colophonij à
 celebrandis Apaturniis ar-
 centur 27. ephesinum tem-
 plum celebre 65
 Epialtes Eurydemi fil. Xerxi
 iter per mōtes ostendit 199
 Epidaurij 27. epidauriorum
 soli sterilitas, vnde 39. ex
 epidauro Æginetę 207
 Epigrammata Spartatarum
 200. epigramma tripodis
 Cadmęarum literarū 136

epigrammata eorum qui
 ad Pylas occubuerunt 200
 Epium Minyarum oppidum
 119
 Epizeli prodigiosa cecitas 163
 Equi colubros vorant 14.
 equi camelos reformidant
 15. equus cādidus sacer, Da-
 rio in Gynde submergitur
 34. equorū & canū numer⁹
 regis Babylonij 35. equi à
 Massagetis soli immolātur
 39. equi fluuiales Papremi-
 tanis sacri 51. equorū fluui-
 alium natura & species 1b.
 equi syluestres candidi 106
 equi Sigynarū hirsuti 128.
 equi Nilæi 89. equus Ar-
 tybij terribilis 145. equę
 olympicę certaminis ter vi-
 ctrices 161. equi Darij hin-
 nitus regni omen 3, &c. e-
 qui Pygmæorum 10, &c. e-
 qua leporem enixa 177. e-
 quarū iubę pro cristis qui-
 bus 178. equę Thessalię o-
 mniū optimę 195. equestriū
 Xerx. copiarū numerus 179
 ¶ Erasinus fluius 157
 Erechtheo Epidaurij quotan-
 nis sacra offerre spondent
 139. Athenienses erechtheo
 regnante, quum dicti fuis-
 sent Cranai, vocati sunt A-
 thenienses 207. erechthei
 terrigenę templum in arce
 Athen. 2. 8
 Eresione poëmation Homeri
 252
 Ere-

HEROD. ET CTES.

Cretria turbata & consilij in-
 ops 160. **Cretria** capta, di-
 repta, incensa 161. **cretrien-**
ses 207
Eridanus fluuius: & nomē il-
 lud vnde 90
Erochus oppidum 206
Erophantes Patineus 118
Erycis regio, **Heraclidarū** 143
Erythia insula 100
Ερυθρὴ βῆλος oppidum **Ægi-**
pti 52
Erythræ Ionum in continen-
 te oppidum 26
Erythræi populus 147. **ery-**
thræorum cūm **Chii** bel-
 lum 4
Eryxo **Arcefilæ** vxor 121
Ετεάρχης **Ammoniorum**
 rex 44. **etearchi** regis sermo
 de **Nili** ortu **Ibid.** **Etear-**
chus rex in **Oaxo** 120
Etelæ venti, causa inflationis
Nili 43
Ευαγνέτις, **Lacedæmonio-**
rum dux 192
Euagoras **Laconis** filius 161
Euagoræ regis cum **Artoxer-**
xæ similitates 8, et. **euagoræ**
 & **Ctelæ** negotia 8, et.
Eualcides **Er triensium** dux
 occumbit 144
Euboicum pontus 87
Euboenses **Græcos** discedere
 volentes rogant vt mane-
 ant 202. **Euboenses** **Siculi**
 189. **euboensis** plebs venun-
 data **Ib.**
Euclides & **Cleander** **Hippo-**

cratis filij 189
Eucthon **Salaminis** princeps
 121
Euesperides vbi 122. 126
Euenius excæcatur 248
Eumenes **Anagyraſius** **Athe-**
niensis, in **Ægyna** victor 212
Eunuchi in pretio habiti 216.
 eunuchus nihil est **Ib.**
Eupalinus **Megarensis** archi-
 tectus 81
Euphorbus & **Philagrus** pro-
 ditores 161
Euphrates **Babylonem** perflu-
 it 32. **euphrates** in rubrum
 mare ex **Armeniis** decurrit
 32. 33. **euphratis** ductus at-
 que anfractus 33. & 34. **eu-**
phrates **Armeniam** à **Cili-**
cia determinat 135
Euripus 192
Europa **Tyriorum** regis filia
 115. **europa** à **Cretensibus**
 rapitur 1. **europæ** filij **Sar-**
pedon & **Minos** 31
Europæ extrema 90. 105. **eu-**
ropæ dimensio: & vnde di-
 cta 104. 105. **europæ** laudes
 168
Euryanax & **Pausanias** duces
 232
Eurybates **Argiuorū** in **Ægi-**
na dux 160. **eurybatem** **So-**
phan. prouocat occidit 205
Eurybiates **Euryclidæ** filius
 201. 207
Eurydamæ **Leutychidis** vxor
 156
Euryleon in prælio occum-

I N D E X I N

bit 133
 Eurymachus à Plataënsib. in-
 terficatur 210
 Eurysthei genus ex regib. La-
 cedæmonis 133. eurysthei
 mors 227
 Euristhenis familia 153. eury-
 sthenes unde dictus 1b.
 Eurytus & Aristodemus 200
 Euxinum mare 213
 Euxinus pontus, & eius accolę
 104
 ¶ Examinandi fontes ratio a-
 pud Indos 11, ct.
 Exemplus locus vbi 110. ex-
 emplum anenum 1b.
 Exemplū iustę vindictę cor-
 rupti iudicis 130
 Exercitu donari apud Persas
 eximium 241
 Exitus rerum inspiciendus 6
 Experimenti compendia 169
 Expiandi ritus apud Lydos idē
 qui & apud Græcos 7

F

FARIS Ægyptij sacerdotes
 abstinere 46. Faba in se-
 rendis suffragiis 162
 Fames mira 142. famis discu-
 tiendę inuentum apud Ly-
 dos 18. fames Xerxis exer-
 citum inuadit 218
 Fanum Panionium 27. fanū
 Iouis Beli apud Babylonios
 33. fanum Iouis Thebani
 Ibid. fanum Protei regis
 Ægyptiorum 57. fanum
 Diane vbi maximū 63. fa-
 num Latonę 66

Fatis frustra obstititur 17.82
 Fax Vulcani apud Græcos 215
 ¶ Felis prolis amantissima 50.
 felum sepultura vbi 11
 Feræ Ægyptiis sacrę & ferarū
 cura apud Ægyptios
 1b. ferarum interfectores a-
 pud Ægyptios morte mul-
 ctatur 50
 Ferri compactionem qui pri-
 mus excogitauerit 5. ferrū
 fontis Indici 9, ct.
 Festum Theophanię 9. fe-
 stum accensionis lucernę
 apud Ægypt. 10. festum si-
 mulachri lignei 50
 ¶ Fides Arabum constantissi-
 ma 72
 Filij Ionis, & inde cognomi-
 natę tribus Athen. 137
 ¶ Flamma ē pectore simula-
 chri in templo Iunonis 158
 Flos purpureus 11, ct.
 Fluminū veneratio apud Per-
 sas 26. flumina Scythiæ 109.
 flumina quę Xerxis exer-
 citum potu destituunt 175.
 182. fluuius mellifluus 12, ct.
 fluuius *πικρὸς καὶ ὀξύς* 11,
 ct. fluuius electo manans
 Ibid.
 ¶ Fœderis ineundi ritus apud
 Medos & Lydos 13
 Femina sena ipera 100. fœ-
 minę viri virtute 213. fœ-
 minę agrestes vbi 125. fœc-
 mineus morbus Scythas
 inuadit 20
 Fontes Meandri vbi 1-3. fons
 miri-

HEROD. ET CTES.

mirificus 75. fons amatus
106. 115. fons Apollinis 121.
fons solis vbi 124. fons In-
die autifluus 9, et. fons pi-
scolus: fons vinifluus 10, et.
fons cuius aqua coagula-
tur potara lb. fons Indicus
quadratus 12, et.
Formæ in Xerxe dignitas 194
Formicæ Indiæ, Græciæ 89.
Fortuna Aminoclis Cratinei
195. fortunę circus eisdem
fortunatos esse semper nō
sint 37. fortunatus & di-
ues 6
Fori apud Persas non est vsus
28. fori vsus apud Græcos
ludit Cyrus 28
Fratrem prę marito & liberis
fœmina saluum vult 91
Frigoris miravis vbi 102. 103
Fructus ebrios reddens 37
Fulgura & tonitrua in Xerxis
exercitum ingruūt 175. ful-
gure carentes 9, et.
Furis apud Ægypt. callidiss. cō-
mentū 59 fures vt Sardana-
pali thesau. diripuerunt 65
Fustuaria pugna apud Ægy-
ptios 50

G

G A D E S 100
Gælon 239
Galaica olim, nunc Briantica
182
Galepsus vrbs Græca 184
Galli & gallinæ Indicæ 10, et.
Gamori Syracusani 189
Gandarij populus 87. gan-

dariorum in Xerx. exerci-
tu armatura 178
Garamantes populus 123. 124
Gargaphius fons 227. 231
Gavanes, Æropus, & Perdic-
cas fratres 221
Gebeleizis dæmon Getarū
112
Gela oppidum à Linoiis con-
ditum 189. Geloorum euer-
sio lb.
Geleon Ionis f. 137
Gelonis Herculis f. 100
Gelonus vrbs 113
Geloni populus 112. 114 Gelo-
norum regio, mores, vict⁹
lb. geloni agriculturæ o-
peram nauant lb.
Gelō Dinomenis fili⁹ 187. ge-
lon Syracusana vrbe & Si-
cilia vt fuerit potit⁹ 189. ad
gelonem mittuntur legati
Græcorum ad opem con-
tra Persas petendam lb. ge-
lonis magna imperandi li-
bido 190. gelon eadem die
qua Themist. Barbaros
Amilcarem deuicit 191
Gemma Indica 9, et. gemmi-
feri montes lb
Genitura Indorum qualis 89:
Geometriæ ortus ac Ægypt.
56
Gephyrai gens 135. ge-
phyraorum origo Ibid.
gephyrai literas in Græ-
ciam intulerunt: gephy-
reorum migratio: lacra
Ibid.

I N D E X I N

Geræstum vbi	102. 240	tabellas aperiri iusserit	108
Gergithæ ab Hymee capiuntur	146	Gorgonis caput	54
Germanij Persarum genus	14	Gorgus Salaminiorum rex	144.
Gerrhus fluuius & locus	101.	gorgus ad Medos transfugit	
105. gerrhi & Nili fontes		Ib. gorgo Salamin restituta	145
soli Herodoto ignoti	106	¶ Græcia à Dati inuaditur	3. &.
Gerrha Persica	233	græcæ gentis laudes	10. 81
Geryonis vacca	100	Græcorum oracula	8. græcia
¶ Gigamæ Libyes	122	dem semper lingua vbi	10.
Gigonus oppidum vbi	184	græcorum Athenienses sapientissimi	10. græci
Gilus Tarentinus	94	Capadoces vocant Syrios	13.
Gindanes populus	123.	græcorum & Persarum in cultu deorum collatio	25.
gindanarum mulierum fimbriæ	Ib.	græci à mēsis famelici discedere dicuntur à Persis	
Ginge Parysatidis familiaris occiditur	8. &.	Ibid. græcorum intercalandi ratio	40.
Glauci Chij inuentum & opus	5.	græci lonum nomen refugiant	27.
Glauci Epicydidis equitas	158.	græcorum festiuitatum nomina quomodo terminentur	27.
glauci stirps extrita	159	græcorum negotiationes	28.
Glaucus Hippolochi filius, & eius posterum	27	græci Scytharum mores cum Nasamonum moribus confundunt	39.
Glaucus caprarius	248	græcorum scriptura & calculi	45.
Glifantem Thermodon interfuit	231	græci ab Ægyptiis pleraque sumptere	48.
¶ Gnomonis & poli inuentio à Babyloniis ad Græcos peruenit	57	Græcorum nomen quando Pelasgi assumpserint	Ib.
Gnurus Myci filius	109	græca lingua in Ægypto	66
¶ Gobryas Darij filius Syrorum dux	178	græcorum in Ægypto sub Amasi negotiationes, fana, vrbes	70.
Gobryas vnus ex septem magi occisoribus	83.	græci Pondici de Scythis quid dicant	100.
gobryas in bello contra Scythas Dario quid consulat	117	græcoscythæ Callipidæ	101.
Gonnus vrbs vbi	184. & 192	græci quid de regio ⁹ Lacedæmonis dicant	153.
Gorgo Cleomenis filiola scitè patrem monet	134.	græci	
gorgo Leonidæ vxor vt Dematati		Olym-	

HEROD. ET CTES.

Olympiorum præfides 130.
 græcorum dii nouiss. 64.
 græcorum natalitia 102.
 græcorum literæ ex Phœ-
 nicibus 135. græcorum
 bellorum initia 1. græco-
 rum in Colchidem nauiga-
 tio Ibid. Græci in Asiā pri-
 ores expeditionem fecerūt
 Ibid. Græcorū responsum
 super raptu Medæe Ib. græ-
 ci imperiū Priami euerte-
 rūt 2. græci ante Cræsi im-
 periū liberi Ib. græci Asia-
 tici a Cræso subacti 3. græ-
 corū imbecillitas in bello
 incūdo 169. græcorū iusu-
 randum 185. græci Meue-
 laum sequuti 143. græci pau-
 peres, ac strenui 181. græci
 qui terram & aquam Xer-
 xi dederunt 185. græci Xer-
 xis socij 187. græcorum de
 conspirādo contra barba-
 ros consiliū 187. græcorum
 speculatores a Xerxe capi-
 ūtur 187. græcorum oratio
 ad Gelonem 189. græcorū
 Persam operientium cata-
 logus 196. græcorum in
 bellādo virt⁹ 199. græci ex-
 teris inuidi 201. græci Spar-
 tanū ducem quærunt 202.
 græcorum classis aduersus
 Xerxē 101. græcorū classi-
 ca victoria 203. 204. græco-
 rū de insequendo Persā cō-
 sultatio 216. Græcorum ad
 Plataeas exercitus summa

218. græcorū præda è Per-
 sarū clade 236. græcorū se-
 pultura 237. græci Theba-
 nos quòd Medos sequuti
 fuissent, obsident 237. græ-
 cos quo prætextu Xerx. op-
 pugnet 3. et græcorum &
 Persarū ad Salaminē præli-
 um 4. et. græcorum victo-
 ria in Salamine Ib. græci ex
 pacto ad Artoxerxē pro-
 ficiscuntur cum Inaro 5. et.
 græcorum interitus & fuga
 Ibid. græcanicorum ope-
 rum tria maxima apud Sa-
 mios 81

Gratiarum collis nemoribus
 frequens 123

Grinus Theræ insulæ rex 119

Grues Scythicæ ubi hybernēt
 43

Grumi grandes salis in mon-
 tibus 124

Grynæa Æoliæ ciuitas 27

Grypes auricustodes 90. 101.
 10. et.

¶ Gyges Dascyli filius Cādan-
 lis satelles 2. gyges Cādan-
 le interempto, vxore ei⁹ &
 regno potitur 3. gyges suf-
 fragio Delphici oraculi Ly-
 dorum regnum possedit
 Ibid. gygis atnepos de
 Candaulis morte pœnas
 dedit Ib. gyg. donaria Del-
 phis consecrata Ib. gyges
 barbarorum primus apud
 Delphos munera posuit Ib.
 gyges Mileto & Smyrnæ

I N D E X I N

arma intulit 3. gyges colophonem cepit 3. gygis abau crimen Cræsus luit 17
 gyges Heraclitarum satellites 1b.
 Gygas vocatur Delphis aurum & argentum a Gyge dicatum 3
 Gygeus lacus proximus Halyattis sepulchro 18
 Gygea Alexandri soror 130.
 gygea Amyntæ filio Bubaris vxor 221
 Gymnicum certamen Persis 54
 Gymnopædiæ 155
 Gyndis fluminis ortus 34.37.
 gyndis fluij riuuli 34.37. 135

H

HÆMVS monstriū fluiuiorum pater 105
 Haliacmon fluuius 184
 Halicarnassus ciuitas 27
 Halizones populis vbi 101
 Halyattes successor Sadyattis 3. halyattis bellum cum Cyaxare & Medis 1b. halyattes Cimorios ex Asia exigit 3. halyattes Smyrnam Colophoniam capit 1b. halyattes ad tibiaram fistularumq; cantum in expeditionem procedebat 1b. halyattes paternum bellū administrat 1b. halyatti oraculū à Pythia redditur 4 halyattis cum Milesiis foedus 1b. halyattes Mineræ quodælubra ædificauit 1b. ha-

lyattis regnum & mors 5.
 halyatti defuncto Cræsus in regno succedit 1b. halyattis dona delphis cōtecrata 1b. halyattes fugientes Scythas recipit 13. halyattis vxorum, Carica altera, altera Ias genere 17. halyattis sepulchrū apud Lydos 18. halyattis sepulchrum ab empritiis hominib' & ancillis constructum 1b.
 Halys amnis 1.5.13.19.24.135. haly amnis in mare Euxinū voluitur 2. haly amnis Medicum imperium & Lydum determinat 13
 Hamilcar Carthaginensiu rex 191 hamilcaris genus & mors 1b.
 Harmamithres Persici equitatus præfectus 179
 Harmocydis oratio ad milites Phocenses 216
 Harpagus Medus 14. harpag. Astyagis familiaris, eiūque omnium Medorum filiūmus 20. harpagi coram Astyage purgatio 22 harpagi filium Astyages mactat 22. harpag' propriū filium comedit 22.29. harpagus Medos in Astyagem concitat indignè ab eo tractatus 23. harpagi ad Cyrum literæ intra leporem recōditæ 23. harpagus exercitui Astyagis contra Cyrū præficitur 24. harpagus capto Astyagi

HEROD. ET CTE S.

Astyagi insultat 24. harpagus, Ionia subacta, in Cares exercitum traducit 31. harpagus Cyrum in potestatem regni euexit 29. harpagus interiorē Asiam subigit 32. harpagus in Mazariis defuncti locum sufficitur 29
Harpagus Persia Darij dux 150
¶ Hebestesera 139
Hebrus fluuius vbi 111. 177
Hecataeus historiograph⁹, & eius genealogia 64. hecataei de defectione & bello Persico sententia 132. hecataeus Hegesandri filius 146. hecataei de Pelasgorum eiectione sententia 166
Hector successor Troiani regni 59
Hedoni Thraciæ populus 182. hedonorum nouem viæ 183
Hegesicles & Leo Spartiatarum tyranni 11
Hegesipyla, Olori filia Miltiadis vxor 152
Hegesistratus Hippici sp. Sigiæ tyrannus 142
Hegesistrat⁹ Telliadeus aruspex vt è vinculis euaserit 229. hegesistrati interitus 230
Hegesistratus Samius Samiorum explorator 238
Hegerorides Antagoræ filius 235. & 236
Hegias quomodo ciuis Spartanus fratris ope fact⁹ 229
Hegæ Ephesij in pugna ad

Thermopylas ad Xerxem consilium 4. &.
Helenæ ab Alexandro raptus 1. 57. helena Menelao redditur 18. helenæ templum in Therapne 155
Helice vbi 27
Helicus Terituchmis frater creditur 7. &.
Heliopolis solis vrbs 40. 49. 50. heliopolitani, Ægyptiorum solertissimi 40
Helis Atolorum ciuitas 24
Hellanicus mēdacijs arguitur 7. &.
Helles filix Athamatis sepulchrum 177
Hellepontus vbi in Ægrum intret 111. helleponti pons 173. helleponto Xerxes cōpedes iniicit Ibid. helleponto stigmata à Xerxe inurantur Ibid. hellepontum Xerxes muneribus donat 176
Hellepontias ventus subolanus, 194
Hellepontij populus 87
Hellas in Hermum influit 14
Heneti populus 36. & 128
Hephæstienfes populus 167
Heracleum Aticæ angustia 4. &.
heracleum Salaminii aggere Xerx. iungere conatur Ibid.
Heraclei de Sarbura reges ex oraculo 21. heracleidarum gentis origo Ibid. heracleidarum impetum quomodo an-

I N D E X I N

norm Ibid. heraclidarum		chrum	140
vlvio in atnepotem Gygis		Hermophantus	143
deuoluta	3	Hermotimus Pedasensis eu-	
Heracldarū genealogia	220	nuchus	216
Heracldes Ibanolius	146	Hermotybies Ægyptij mili-	
Hercules Iouem visendum se		tes 68. 229. hermotybium	
exhibere nolentē qua spe-		Ægyptiorum plagæ Ibid.	
cie viderit 46. herculis Ty-		Hermus fluuius 14. 144. 244.	
ri Phœniciæ templum 47.		hermus fluuius iuxta Pho-	
hercules Ægyptius & Græ-		ciam urbem in mare effun-	
cus Ib. herculis Thasij tem-		ditur	14
plum Ibid. hercules vnus		Herodoti peregrinatio 40.	
ex 11 diis 47. herculis pa-		44. 47. herodoti sententia	
rentes ab Ægyptiis oriūdi		de incremento Nili 43. he-	
Ibid. hercules vetust ⁹ deus		rodoti de origine oraculo-	
Ibid. herculis templum v-		rū Græcorum sententia 49.	
bi 47. 57. 136. 162. 163. her-		Herodoti & Homeri ac He-	
culis in templo cippi 45.		siodi ætas quanti interual-	
47. de heacule fabula Ibid.		li 49. Herodoti & Dionysi	
herculis oraculū apud Æ-		ætas 64. Herodoti de ra-	
gyp. 52. hercules plures 74.		ptu Helenæ sententia 58.	
herculis columnæ vbi 120.		herodoto contraria de Zo-	
herculis tres filij 100. her-		pyro Ctesias narrat 3. et.	
cules Scytharum deus 107.		herodorus mēdaciij argui-	
herculis vestigium vbi 110.		tur	7. et.
herculis ara vbi 193. her-		Herodorus Basilidis filius. Io-	
cules ab Iasone derelictus		num ad Lacedæm. legatus	
195. ad opem herculis ferē-		220	
dam emerfit Dyras fluui-		Heroicum conditorium 156	
us	196	Heroum indigenarum nomi-	
Herna vbi	194	na gerebant tribus Athen.	
Hermeus sinus	243	137	
Hermiona Dryopum ciuitas		Herpys Thebanus	230
211. hermionenses Dryo-		Hesiodus & Homerus & eorū	
pes 207. hermionei Sa-		opifices 49. eorumq; ætas	
miis dant Thyream insu-		Ibid. Hesiod ⁹ de Hyperbo-	
lam	81	reis retulit	103
Hermippus nuntius	147	Hexapolis nunc Pendapolis	
Hermolyci præstantia: sepul-		dicta	27
		Hieron	

HEROD. ET CTES.

Hieron Gelonis frater	189	Hippotoxotæ quid	130
Hieronymu Andrius	229	Hirci coitus cum muliere	47
Himera vrbs	191	Histæus Milesius 118. histiæi	
Hipoleon promontoriū Scythiæ	106	ad Scythas oratio Ib. histiæi	
Hippagogæ naues	153	erga Darium fides Ibid. histæus a Dario petit Myrcinum 12. histæus Sardis a Dario accersit ^r venit 130. histæus vt Aristagoræ defectionem indicet 132. histæ ^r Dario callida oratione decepto, in Ionia redit 141. histæus Sardib. aufugiens a Dario deficit 147. histæus a Chiis in vincula conicitur 147. hist. literæ produntur Ib. histæi vulnus Ib. histæus capitur, & in crucem tollitur	150
Hipparchi insomniū 135. hipparchi interfectores	Ib.	Histæus Tymnis filius	180
Hippiam Spartiatæ reducere conantur 141. hippias tyrannus Atheniēsis 136, hippias exul Artaphernem in Athen. concitat 141. hippias oraculorū peritus 142. hippias Pisistrati filius 161. hippia quum Perlas Marathonē ductaret, somniū Ibid. hippie dens rulliendo excussus	Ibid.	Histia vrbs capitur	205
Hippobatarum prædia	138	Histiaotis ora super Artemisium 193. histiaotis regio ad Ollam & Olympum	9
Hippochides Tilandri filius 165 hippochidis proci præstantia	Ibid.	Hoarus fluuius vbi	116
Hippoclus Lampfacenus 118		Homerus & poetæ Oceanum fluuium finxerunt 43. Homerus & Hesiodus deorū opifices, eorumq. ætas 49. homerus vt scripserit de raptu Helenæ 8. homerus versus Cyprios non fecit 58. homerus de hyperboeis 103. homericis versibus Argi celebres: eorūq. cantores Sicione electi a Clithene 13. homeri de boum cornuū pullulatione sententia 10. homerus	
Hippocrates Megacリス fil. & eius progenies	165		
Hippocrates pater Pisistrati 10. 136. hippocrati portentum ingens visum	10		
Hippocrates Patareus, fratri Cleandro Gelæ tyrāno succedit 189. hippocratis filij			
Ib. hipp. vrbes vicinas obsidet Ib. hipp. Scythæ Zancleorum tyranno vincula iniicit 149. hippocratis mors	189		
Hippomach ^r Leucadius arum apex Græcorum	230		

I N D E X I N

- Athenienses in exercitu
contra Iliū laudat 190. ho-
meri Epigoni 103. homeri
cæcitas 244. homeri epi-
gramma in Midam Phry-
gum regem 245. homeri
nomen vnde Ibid. homeri
minor Ilias 246. homeri
Phocæis Ib. homerus apud
Chium 249. homeri Ce-
cropis, Batrachomyoma-
chia, Epicichlides Ib. ho-
meri vxor & filia Ib. ho-
meri Caminus 251. home-
ri Erechione 252. hom. mors
& sepulchrum 253. home-
ri sepulchri inscriptio Ibid.
homerus Æolicus Ib. ho-
meri ætas 254. homerica
profectionis commentarij
244
- Homiuorum animal 9, ct.
- Homo fato functus vbi per-
laturiam terræ demande-
tur 127. homini satiùs mo-
ri quam viuere 6. hominis
calamitosā conditio Ibid,
hom. prima & naturalis
vox 40. homines in for-
tuitorum arbitrio & non
contrà 175. homo sibi ma-
lorum autor non Deus 17.
homines ferè omnes præ-
ter Græcos & Ægyptios in
templis cocunt 50. homo
hominem fato impenden-
ti eripere nequit 78. homi-
nes molles mollis regio
fert 242
- Hoples Ionis filius 137
- Horæ dici à quibus inuentæ
sint 57
- Horti Midæ Gordij filij 221
- Hostiæ Pythio à Cræso con-
secratæ 8
- Hotaspes Artachæi filius Af-
tyr. dux 178
- Humanarum rerum incon-
stantia 2, 36, 37. humana
vitæ anni septuaginta 6.
humanæ vitæ breuitas &
calamitas 175
- Hyacinthia Lacedæm. so-
lennia 224
- Hyampeus vertex 207
- Hyampolis vrbs 206
- Hyata tribus Sicyonia 137
- Hybla vrbs 189
- Hydarnes Persa 183. hydar-
nes Hydarnis filius Persa-
rum dux 179
- Hydras regio 146
- Hyela in agro OEnotriæ ci-
uitas 30
- Hyæna vbi nascantur 125
- Hygennenses populus 87
- Hylæa locus 100. 106. 109
- Hyllea tribus Sicyonia 137
- Hylliprogeniei celebritas 153.
hyllus Herculis filius 196.
hyllus interimitur 227
- Hymæes Persa 146. hymææ
obitus Ibid.
- Hymæssus 166
- Hymni deorum ab Homero
conscripti 245
- Hypachæi quondam Cilices
appellati 180
- Hypa-

HEROD. ET CTES.

Hypaciris Scythiæ fluius
105.106

Hypanis fluius impotabilis
101.1 6.110

Hyparchus fluius Indiae n. et.

Hyperanthes & Abrocomes
Darii filij 199

Hyperborei ubi 101. hyper-
boreorum sacra 103

Hyperoche & Laodice Hyper-
boreæ virginis 1b.

Hyrcani populus ubi 90

Hyrgis fluius 106

Hytia vrbs à quibus condita
192

Hytia oppidum 138

Hystaspes Xerxis filius 3. et.

Hystaspes Artamenis filius 38

Hystaspes Darii filius 178

Hystaspes Darii pater Persa-
rum satrapa 83

Hystriches ubi gignantur 135

I

IACCHVS mysticus 210.

Iacchus festum Athenien-
sium 1b.

Iadmon Sanius herus Aelopi
62

Ialysus oppidum 27

Iamidae 229

Iapyges Messapij 13.102

Iapygia 94.102.102

Iardana ancilla, Herculis u-
xor, mater Heraclidarum 2

Iasonis arcus tripus 113

Iatragoras 132

Iberiam Phocenses occupat
29

Ibis Aegyptiis sacra 50. 52. 1b.

disforma 52. ibidem du-
plex genus 1b.

Ichna vrbs terræ Bottiadis
184

Idamons 175. & regio 28

Idernes vnus ex septem Persa-
rum principibus 1. et. 1der-
nes Artaxerxis socer 7. et.

Ieiunia & festus dies Iidis
124

Ienyfus vrbs Syriæ 71

Ignem Persæ deum Arbi-
trantur 73. ignis Aegyptiis

animata belua dictus 1b. i-
gni sepelire 7. et. ignis per-

petuus 10. et. ne ignifer
quidem elabatur 202

Ilias minor Homeri 246

Iliadi Minervæ mille boues à
Xerxe immolantur 175

Ilij expugnatio, barbarorum
& Græcorum simulatis o-

rigo 1. ibum 41. ilij obfes-
sio & expugnatio 58. ilien-

sis ager 143. 175

Illus fluius 175

Imbecillitas fortissima ne-
cessitas 192

Imbribus vacantes 124

Imbrus 130

Immortales Getæ 112. im-
mortales qui apud Persas

179

Imperium Priami à Græcis e-
uersum 2. impossibile for-

tem fato destinatum posse
effugere 17. impossibilita-

tis numen 217

Indus 2. fert crocodilos 105.

I N D E X I N

Indi in mare ostium explo-
rat Darius Ibid. inarus Ly-
dus Ægyptios ad defectionem
ab Artoserxe incitat 4, et. inaro
mittunt classem Athenienses 1, et. inarus
Achæmenidem vulnerat Ibid. inarus
victor Ibid. inarus vulneratur,
fugit Byblum Ib. inarus cum Græcis
ex pacto ad Artox. proficiscitur
Ibid. inarus ab Amyti tribus
crucibus figitur Ibid

Inconstantia rerum humanarum 2

Indathyrus filius Saulij, rex
Scytharum 109. 115

India pluuiæ expers 9, et. india
fons aurifluus Ibid. india
fluuius mellifluus 10. et. india
rex ut exploret fontes Ib. india
fluuius *Ἰνδοῦ ποταμὸς* 11, et. india
arbor dulcis Ib. indi Callariæ
parentibus velcuntur 78. indorum
multitudo 88. indi Calandiarum
Ibid. indi pecuarij & eorum mores
Ib. indorum nauigium Ibid. indi
egrotos suos epulantur Ib. indorum
coitus in propatulo 89. indorum
genitura atra Ibid. indus sol matura-
nus ardentissimus Ibid. indi
ut aurum colligant Ibid. indi à
Damo subacti Ibid. indorum in
Xerx. exercitu armatura 178. 79. indi

Derbicum aduersus Cyrum
socij 2, et. indus quidam Cy-
rum iaculo percutit lethali
Ib. indorum multitudo 9. et. indorum
iustitia 9. et. 10, et. indorum locus sacer
Ib. indi iusti Ibid. indi toni-
trum expertes Ibid. indorum
nigredo Ibid. indi Pygmæi Ibid. indorum
venandi lepores ratio Ibid. indorum
lacus oleosus Ib. indorum argenti
fodina Ib. indorum montes auriferi
Ibid. indi sani Ibid. indi longævi
Ibid. indi ut aues venentur 11, et. indi
ut electrum colligant Ibid. indi
cynocephali Ibid. indicum aurum 88.
indica regionis descriptio & situs
Ibid. indica formicæ 89. indici
cameli forma & pernitas Ibid. indica
animalia graviora cæteris Ibid. indici
canes 9, et. indici galli & gallinæ
Ibid. indici montes gemmiferi Ibid.
indicus æstus Ibid. indicum mare
Ibid. indicus calamus Ibid. indicum
animal Ib. indicus sol 1. et. indica
ones Ibid. indica palmæ Ibid. indicus
serpens Ib. indica avis Ibid. indicum
lignum *Ἰνδικόν* Ibid. indici asini
syluestres 12, et. indicus vermis
Ibid. indica arbores Ibid.

Ibid.
Inge-

HEROD. ET CETS.

Ingenium Persarum quale 17
 Infantes Cynocephalorum 11,
 &c.
 Infernæ sedes 60
 Inopiæ & impossibilitatis nu-
 mina 217
 Insomniorum ludibria 171
 Institores primi, Lydi extitere
 18. institutor quare Darius
 fuerit appellatus 87
 Institutio Persarum puerorū
 15
 Insulæ in Araxo 37.
 insulæ Oënusæ 30.
 insula narans vbi 661.
 insulæ Echinades vbi 41.
 insula Chemmis 66.
 insulæ beatorum vbi 75.
 insulæ rubri maris 88.
 insulæ Cassiterides Hero-
 doto ignotæ 90. insulani
 Iones qui 26. 27
 Intaphernes vnus ex septem
 Magi occisoribus 87. inta-
 phernis facinus eiusque &
 domesticorum omnium in-
 teritus 91
 Intercalationes mēsis à qui-
 bus introductæ 6. 40.
 ¶ Io f. Inachi reg. 1. Io à Phœni-
 bus rapitur Ibidem. io stu-
 prata 2. io vt à Græcis de-
 pingatur 46
 Iolcon Thessali Hippix offe-
 runt 142
 Ion Xuthi filius 196
 Ionix translatio 240. io-
 niam Harpagus subigit 1.
 Iones a Cræcio subacti 2.

5. ionum lingua 10. 16. idē
 nes ad Tyrum legatos mit-
 tunt qui obedientiæ iu-
 gum acceptent: & quid Cy-
 rus responderit 26. io-
 num regio, Asiaticarum
 pulcherrima, & eius descri-
 ptio Ibid. ionum duo-
 decim in Peloponneso
 quoque ciuitates 27. Io-
 nes insulares à reliquis de-
 ficiunt: alios etiam Ionici
 nominis pudet Ibid. io-
 nicarum ciuitatum nume-
 rus cur duodenarius Ibid.
 Iones qui se præstantiores
 iactent. & de eorum vxoribus
 Ibid. Iones ab Achi-
 uis, suis sedibus pulsi Ibid.
 ionum reges qua progenie
 oriundi Ibidem. Iones ve-
 ri & genuini qui Ibidem.
 ionū qui ab Apaturis ar-
 ceantur Ibidem. quorum
 ionum sit Panonium sa-
 crum Ibid. ionum insula-
 norum deditio 30. 31. Io-
 nes Biantis consilium sper-
 nunt 31. Iones secundo in
 seruitutem rediguntur 31.
 Iones in Ægyptum quo-
 modo venerint 66. ionum
 & Scytharum de Dario im-
 pediendo colloquia 117. 118
 Iones captas Sardis incen-
 dunt 143 Iones ad Ephe-
 sum vincuntur 144. Iones
 mari vincunt 145. Iones
 tertio subiugati 151. Iones

I N D E X I N

- quomodo Ægyptum diui-
 dant 42. iones vbi & vnde
 dicti 87. 207. iones igna-
 uissimi hominum 118. io-
 num & Carum fuga 146.
 ionibus Persarum minen-
 tentatæ 148. ion. laborum
 nauticorum infueti Ib. ion.
 Dario tributarij 152. ionū
 in Xerxis exercitu arma-
 tura 180. iones Pelasgi Æ-
 giales appellati Ib. ionib-
 us solum suū permissum
 240. ionico genere excel-
 lentes 9. ionica rebellio-
 nis occasio 13. ionicarum
 navium catalogus 147
 Iupiter expiator hospitalis 8.
 iupiter apud Perias 25. iu-
 piter Bel apud Babylonios
 33. iupiter Ammon 47. iu-
 piter Thebanus 49. iupi-
 ter liberator, & eius tem-
 plum 95. iupiter Scytharū
 deus 107. iupiter Papæus
 apud Scythas Ibid. iupiter
 Lycæus 127. iupiter Carius
 137. iupiter Lacedæmonius
 154. iupiter cœlestis Ibid. iu-
 piter sub specie & nomine
 Xerxis inuadere Græciam
 dicitur 177. iupiter æreus
 decem cubitorum vbi 236.
 ioui decimę necessarij red-
 duntur 17. iouis Carij fa-
 num apud Mylasios 31. io-
 uis Beli tēplum & simula-
 chrum 33. iouis Thebani
 templum 33. 124. iouis si-
 mulachrum arietina facie
 47. iouis fanū apud The-
 protos 49. iouis cultus a-
 pud Meroen 44. iouis ora-
 culum apud Ægyptios 52.
 iouis Ammonij templum
 à Cambyse incensum 73.
 iouis diabaterij ara 3, et. io-
 uis Beli puluinar 98. iouis
 forensis ara 133. iouis mili-
 taris templum 146. iouis
 olympij delubrum 40. io-
 uis currus in Xerxiano ex-
 exercitu 174. 218. iouis Am-
 philystij templum 195
 Iphigeniæ apud Tauros cul-
 tus 113
 Ipsi locus quidam 194
 Irafā locus vbi 121
 Is vrbs & flumen 12. is flu-
 men 32. is fluuius in Eu-
 phratem se deuoluit Ib.
 Isagoras Tisandri filius 137
 Iliis Ἰλίουσις id est Ceres dicta
 49. 67. ilidi vaccæ sacrae 46.
 124. ilidis simulachrum bu-
 bula cornua habens 46. ili-
 dis templum maximum in
 vrbe Busei 49. ilidis &
 Dionysij filij Ibid.
 Ismaris lac⁹ famosissimus 182
 Ismenij Apollinis templū 17
 Iliedones populus 101. 102. 11-
 sedonum mores Ib.
 Iliedoni populus 37
 Ister vbi 106. 113. ister semper
 sibi par 106. istri ortus &
 fluxus 47. ister & Bospo-
 rus à Dario pōte iuncti 3, et.
 1. thamus

HEROD. ET CTE S.

Isthmus Cnidiae 32. isthmus
Chersonesi muro præseptus
à Miltiade 115
Istiaoris locus proximus Os-
sæ & Olympo 9
Itanus oppidum 119
Iudices regij apud Persas 76.
iudicis corrupti iustæ vin-
dictæ exemplum 131
Iuncus esui aptus 54
Iunonis festum 6. iunonis
duæ imagines vbi 70. iu-
nonis templum vbi 111. 232.
233
Iurare per aquam Stygis 157
Iusti principis officium 74
Iustitia Cynocephalorum 11.
et iustitia Indorum 9. et. 10. et
Ixabates Cambylis eunu-
chus 2, et. ixabates Caby-
sem sepelitur 3, et. ixabates Ma-
gi index interficitur 3, et.
Thyreæ populus Scythiæ 102
K **K** κ 1 quid sit 54
L
L **A B D A** Amphiones filia
141
Labynet⁹ Babyloniorum ty-
rannus 14
Labyritus Assyriæ rex 34
Labyrinthus 65
Lacedæmonij Cræso amici 2.
9. Græcorum potentissimi
Ib. lacedæmoniorum leges
à Lycurgo 1. lacedæmonij
bellum Tegeatibus inferat
12. lacedæmoniorum com-
pedes apud Tegeatas. Ib. la-

cedæmonij quibus artibus
Tegeatibus tacti sint supe-
riores Ib. lacedæmon. Ar-
giuorumq; pro agro Thyrea
dimicatio 15. lacedæm. co-
ma post victoriâ de Argi-
uis Ib. aduersus Polycratē
expeditio 79. in Samum
expeditio 78. mos in lu-
mendis suppliciis 119. de se-
ipsis opinio 153. lacedemo-
niorum regum funera 154.
lis de progrediēdo ad bel-
lum 161. oratio ad Platæen-
ses Ib. ad Hydarnem Per-
sam 185. ad Athenienses
222. lacedæmoniorum vir-
tus 181. consuetudo 197.
fugalitas 136. lacedæmo-
niorum occiserum sepul-
tura 237. laced. ad Platæas
victoria 4, et. ad Thermo-
pylas clades Ibid.
Læmon mons vbi 238
Lacines legat⁹ ad Cyrum 28
Lacrimæ arboris Indicæ 11, et.
Lactis emulgendi mos apud
Scythas 9. lacte victitan-
tes 11, et. lactis coagulatio-
nem prohibens radix Ibid.
Lacus Tritonidis 124. lacus
vnde pix hauritur 125. la-
cus Stymphalius vbi 157.
lacus oleosus Indorum 10,
et. lacus piscosus & salus
Ib. lacus Eœbeis vbi 184.
lacus Gygeus vbi 18. lacus
famositissimus 182
Ladamula vbi 147

I N D E X I N

Ladice vxor Amasis 70. ladicæ votum Ib.	stituta Babyloniorum 36
Laij delubrum 119. oraculum 131. & genus 136	Lemnum oppidum 130. capitur 167
Lampito Leutychidis filia 136	Lemnia facinora 166
Lamponium vbi 130	Leon viri nomen 193
Lampfacum vrbs 146	Leo Sardius 35
Lana arborea vbi 89	Leobota Spartiatarum rex 11
Laodamas Phocensis 118. laodamas Ereoclis filius 136	Leocides Phidonis Arguorū tyranni filius 164
Laodice 103	Leon & Hegesicles Spartiatarum tyranni 11
Laos oppidum 149	Leonis ex auro effigies 9. leonum natura atq; loca 184. leones vbi gignantur Ibid. leo lapideus 109
Laphanes Euphorionis filius 165	Leonides 133. in crucem tollitur 201. leonidis regis Spartiat. genealogia 196. leonidæ mors 199. leonidæ cædis vindicta 218. leonidæ ad Thermop. cum Xerxe conflictus 4, &c.
Lapidicini ad pyramides Mæphios 40	Leontini populus 189
Lapis Porinus, Parius 126. lapis Melampygius 198. lapidum aceruus a Dario congestus 112. lapideus leo vbi 109	Leptæum oppidum 119
Larissæ Æoliæ ciuitas 27	Leprosos vt vocent Persæ 6, &c.
Latus Hermionis filius 168	Lepus ex equa natus 177. leporis fecunditas 89. lepores vt veniuntur Indi 10, &c.
Lauacrum Indorum nobiliorum 12, &c.	Leros insula 146
Laxij Sauromatæ vbi 1 2	Lesbus insula vbi 29. lesbus quando habitari cœpta 294. lesbij a Polycrate victi 78
Leane partus 90	Leucadi Hippomachus aruspex 230
Lebar vrbs 221	Leucadij Dorica gens 207
Lebedus 26	Leucon oppidum Libyæ 121
Lectis non vtentes 11, &c.	Leutychides Menaris fili ⁹ 156. leutych. Spartiat. rex. Ib. leutychidæ fuga & mors 156. leu-
Ledanum alias Ladanum 90. ledanum quomodo comparatur Ib. ledani medicina vbi Ib.	
Legati Darij in puteum coniecti 185. legati non violandi Ib.	
Leges Atheniensium à Solone conditæ 5. leges & in-	

HEROD. ET CTES.

leutyeh. oratio de deposito
reddendo 158. leut. genea-
logia 220. Stratagema 239
Lex Caricarum mulierum in
maritos 27. lex oppigno-
randi paterni cadaueris vbi
62. lex omnium rex & do-
mina 182
¶ **Liberi** cultus apud Meroen
44. liber Græcis Osiris di-
ctus 64
Libya vnde sortita nomē 105.
libyæ, Asiæ & Europæ ma-
gnitudo 104. libya arbori-
bus nuda 123. libya & eius
incolæ 124. 125. 126. libyes
primi Neptuni nomen ha-
buerūt 48. libyes solis deo-
rum omnium soli & lunæ
sacrificant 125. libyes Ægy-
ptiis se dedunt 121. licyes Cæ-
bytis se dedūt 73. libyes Æ-
gypto contermini 87. li-
byum variæ nationes 122.
libyes Nomades, id est pa-
storitij 124. 125. libyes talu-
berrimo corpore Ibid. li-
byum pastouitiorum sacri-
ficia Ibid. libyes vbi 126. li-
byum inuenta quæ Græci
didicerunt 125. libyum in
Xerx. exercitu armatura
179. libycus mons 41. 60
Libyssarum mulierum ciula-
tus 125
Liches Delphici oraculi con-
iector 12
Lignum πικρὸν admota at-
trahens 17, et. lignum co-

agulans 11, et. lignei ami-
ctus 11, et.
Ligyum in Xerx. exercitu ar-
matura 178
Liliorum ingens vis vbi 54.
liliorum radices etui aptæ
Ibid.
Limeneion regionis Miletiō-
rum 4
Lindi populus è Rhodo 189
Lindos oppidum 27
Linum Colchicū, Sardicum,
Ægyptiacum. 56
Linus modulationis genus a-
pud Ægyptios 52
Lipaxus vibs vbi 184
Lipoxais Targitai filius 99
Lypsydrium oppidum 136
Lisix oppidum vbi 284
Lissus fluuius vbi 182. lissi flu-
uij aquæ Xerx. copiis non
suffecerunt Ibid.
Literæ Histiæi produntur 147
literarum mira occultatio
201. literæ Themistoclis ad
Iones lapidi incisæ 204. li-
terarū per sagittam trans-
missio 219. literæ capiti
impressæ 32. literæ Græ-
corum ex Phœnicibus 35
Littus pulchrum vbi 149
¶ **Locri** Epizephyrij pop. Ib.
Locri Ozolæ populus 206
Longaui Indi 10, et. longaui
Cynocephali 11, et.
Lotiones Cynocephalorū Ib.
Lotos vbi plurima 54. loti ra-
dix esculenta Ib. loti fructus
descriptio 123

I N D E X I N

Lotij muliebris vsus 57
 Lotophagi populus vbi 123
 ¶ Lucernarum accēfarum fe-
 stum apud Ægyptios 50.
 lucernarum accensio 198
 Lucinæ tributum 103
 Lucus platanorum 146
 Ludorum primi inuentores
 Lydi 18
 Luna Persarum præses 174. lu-
 næ festum 48
 Lupi ex hominibus 113. lupo-
 rum sepultura 51
 Lutræ vbi capiantur 114
 Luxus Persarum 236
 ¶ Lycidas cum vxore & libe-
 ris lapidatur 223. 224
 Lycaus Iupiter 127
 Lycaretus Mæandri german⁹
 130
 Lyciæ ignis perpetuus 10, et.
 Lycij in potestatem Croesi re-
 ducti 5. lyciorum è Creta
 origo 31. lycij ab Harpago
 victi 32. lycij populus Da-
 rio tributarius 87. lycio-
 rum in Xerxis exercitu ar-
 matura 180. lycij quondā
 Termilæ vocati Ib. lycio-
 rum nomen & leges 31
 Lycius Cyberniscus Sicæ fili⁹
 180
 Lycon Atheniensis prodit Pi-
 suthnem 7, et.
 Lycophronis Periandri filij
 interitus 80
 Lycurgus Aristolaidis fili⁹ 10.
 lycurgus & Megacles Pisi-
 stratem eiciunt Ib. lycur-

gus Spartiata integerime
 vitæ Ib. lycurgo oraculum
 à Pythia redditur Ib. lycur-
 gus legumlator apud Lace-
 dæmonios Ibid. lycurgus
 Leobotæ Spartiatarum re-
 gis tutor Ibid. lycurgi selu-
 brum apud Spartiatis Ib.
 Lycus fluuius 116. lycus Pan-
 dionis filius à fratre Ægeo
 pellitur Athenis 31
 Lyda mons à Pedasius extru-
 ctus 32
 Lydus Atyis filius 2
 Lydeus fluuius 184
 Lydia auri ramenta è Tmolo
 prouenientia habet 18. ly-
 dia Halyattis regis sepul-
 chro se nobilem iactat Ib.
 Lydi popul⁹ antè Meones vo-
 cati 2. lydorum strenua
 gens 14. lydorum gense
 quitandi peritissima Ibid.
 lydorū mores & leges 18.
 lydorum ritus ineundi fœ-
 deris Ib. lydorum expian-
 di ritus idē qui apud Gra-
 cos 7. lydorum filia o-
 mnes prostituuntur 18. ly-
 di primi caupones instito-
 resq; Ibid. lydorum partes
 primæ in consulendis ora-
 culis 9. lydorum Medorūq;
 fœdus 13. lydorum Medo-
 rumq; quinquennale bel-
 lum Ib. lydorū medorūq;
 bello dies repentē nox fa-
 cta Ib. lydorum lum Per-
 sis conflictus & fuga 14. ly-
 di pri-

HEROD. ET CTES.

di primi omnium aurum
argentumque ad utendum
percusserunt 18. lydi primi
inventores ludorum Ibid.
lydi in Thufciam colonias
deduxerunt Ibid. lydorum
diuifio Ibid. lydorum cum
Cyaxare praelium 19. lydi
Sardibus per Cyrum exa-
cti 28. lydi Carib. germa-
ni 31. lydi populus tribu-
tum Darii pendens 87. ly-
dorum in Xerxis exercitu
armatura 178
Lygdamus Naxius 11
M
MACAE populus 123. 133
Macedones a Darii
subacti 152
Machlyes populus 123
Macrobij popul⁹ Æthiop. 74
Macranes populus 50. macro-
num in Xerxis exercitu ar-
matura 179
Maetoriū vrbs super Gelā 189
Madyes filius Protothyꝑ Scy-
tharum rex 20
Madytus vrbs 173
Maander fluuius 92. 146. & e-
ius fontes vbi 173
Maandri campus 4. maan-
dri campum Mazares in-
curfat 29
Maandrius Polycratis fcriba
92. maandrium Sami pro-
curator 95. maandrij ora-
tio ad Samios Ibid.
Maorei populus vbi 116
Maotis palus vbi 20. 99. 105.

106. 111. 113. 115. 116
Magdolos oppidum vbi 67
Magi popul⁹ Mediæ 19. magi
Perfarū 26. magorum com-
mentū vt Perfarum impe-
riū occupent 82. magi cu-
iusdam imperiū apud Per-
fas 83. magus Cambyfi fur-
cedens 3, ct. magus inter-
ficitur: Magorum cedes 85.
magophonia Perfarum fe-
stum celebre Ib. & 3, ct.
Magistum oppidum 119
Magna cum periculis fufci-
piuntur 176
Magnarum iniuriarum ma-
gnæ vindictæ 59
Magnefia vrbs vbi 92
Magnetes populus 87
Malæ dextrę in contumeliam
derafæ 60
Malea promontorium vbi 15
Malena 150
Males Ætolus 164
Mādane Aftyagis filia 20. mē-
dane Cābyfi nuptū datur Ib.
Mandrocles Samius 111. & e-
ius monumentum Ib.
Maneros Ægyptiis quid 52
Mantiēni montes 34. 37. Vide
et Maticni
Mantiena vrbs 121
Manus octo digitorum 12, ct.
Marothon locus 161. maratho-
nem occupat Pififtratus 11.
narathonia clades 163. ma-
rathonia pugna 3, ct.
Mardonius Xerx. exercitus
imp. 179. mard. Gobryæ

I N D E X I N

- fili⁹ 152. 168. 179. mard. vul-
 neratur 151. mard. à præfe-
 ctura semouetur 160. mar.
 oratio de bello Græciæ in-
 ferēdo 169. mard. in Lace-
 dæm. obiurgatio 231. mard.
 cædes 234. mard. vnus ex
 septem magi occisorib⁹ 3.
 ct. mar. antiquus apud Xer-
 xem spectatus 3, ct. mard.
 bello aduersus Plataenses
 præficitur 4, ct. mard. fuga
 lb. mard. mors lb.
 Mardi Persarum genus 24
 Mardus Hyrcædes Sardiū mu-
 ros primum conscendit 15
 Mare Sardonium vbi 30. mare
 Caspium 17. mare Atlanti-
 cum, rubrum, australe 37.
 67. 88. 104. 179. mare Indi-
 cum 9, ct. mare Echina-
 dum insularum 41
 Marca vrbs vbi 42
 Mares quam armaturā in Xer-
 xiano exercitu tulerint 179
 Mariandeni populus 87
 Mariandyni a Cræso subacti
 5. mariand. in Xerxiano
 exercitu armatura 178. ma-
 riandynus sinus vbi 104
 Maris fluius 105
 Maronea Græca vrbs 182
 Martis oraculū 52. 178. marti
 soli simulachra faciunt Scy-
 thæ 107. martis sepulchrū
 apud Scythas 107
 Mariages Scythiæ regis fra-
 ter captus 3, ct.
 Mariyas fluius 146
 Martichora animal Indicam
 9, ct.
 Masanges Aorizi fili⁹ dux 178
 Mascamis elogium 182
 Masij Persarum genus 24
 Masistes Darij filius Xerxis
 exercitus imperator 179
 Masistius a Græcis Macisus
 dictus 226. masistij interi-
 tus Ibid.
 Melistar & liberorum eius cæ-
 des 245
 Masagete populus ferus & ro-
 buustus 37. massag. deus sol
 38. massag. victus lb. mas-
 sag. vxores communes lb.
 mallag. senes immolantur
 Ibid.
 Mastyes populus 128
 Matacas Xerxis iussu, Delpho-
 rum templum diripit 4, ct.
 Maternum gen⁹ paterno no-
 bilius apud Lycios 31
 Matieni populus 13 matieno-
 rum in Xerxis exercitu ar-
 matura 178
 Mattis Martis templū vbi 50
 Maxyes Libyes vbi 125
 Mazares Medus 29. mazares
 Prienēses subigit lb. maza-
 res Męandri campū incur-
 sat lb. mazares moritur lb.
 ¶ Meci populus 88
 Mecyberna Græca vrbs 184
 Medea Colchorum regis filia
 1. medeæ raptus a Græcis
 Ibid.
 Medicæ regionis facies 21
 Medi vbi 104. medorum ap-
 pella-

HEROD. ET CTES.

pellatio unde 17. medo.
rum tyrannus Cyaxares 13.
medorū & Lydorum mos
incundi fœderis Ibid. me-
dorum bellum quinquen-
nale cum Lydis Ibid. me-
dorum & Lydorum bello
des repente nox facta Ibi-
dem. & 19. medorum ab
Allyris defectio 18. medi
Allyrios subigunt 10. me-
dorum a Dario defectio
21. medorum imperium
ad Persas translatum Ibid.
medorum in Xerxis exer-
citu armatura 177. 179. me-
di Deiocem sibi iudicem
constituerunt 19. medi regi
suo regiam ædificant Ibi-
dem. medi a Scythis præ-
lio fusi, Aliz imperium a-
mittunt 20. 25. medi Ni-
num civitatem expugnant
20. medi inebriatos Scy-
thas interimunt Ibid. me-
dis canis spaco dicitur 21.
medicum imperium Ha-
lys fluvius terminat 13. me-
dicum nomen Græcis ter-
rorem incutere solet 163.
medicus exercitus contra
Græcos 1, et. medicæ na-
tionis gentes 19. 3, et. me-
dici singuli singulorū mor-
borum apud Ægyptios

53

Medimnus Atticus mensuræ
genus 35. 114

Megabates Persa 131

Megabazus Megabatis filius
180

Megabernes Spitamar filius 1.
et megabernes Barcannus
a Cyro præficitur 4

Megabyzus Persa 83. mega-
byzi oratio ad suos de oli-
garchia 86. - megabyzus
Zopyri filius 98. mega-
byzi elogium 118. mega-
byzus in Paones exerci-
tum ducit 128. megabyzus
Xerxis exercitus impera-
tor 179. megabyzo Cre-
tias tribuit quæ Herod. Zo-
pyro 3, et. megabyzus
Xerxis gener Ibid. mega-
byzus Babylonem capit 4.
et megabyzo mola aurea
a Xerxe donatur Ibid. me-
gabyzus diripere templū
Delphi recusat Ibid. mega-
byzus uxorem adulteri a-
pud patrem accusat Ibid.
megabyzus Artapani ma-
chinas prodit Ibid. mega-
byzus in coniuratorū præ-
lio vulneratur Ibid. mega-
byzus in Inarum mittitur
5, et. megabyzus Inarum
vulnerat Ibid. megabyzus
cum Græcis paciscitur Ib.
megabyzi luctus Ibid. me-
gabyzi ab Artocerxe defe-
ctio Ibid. megabyzus vul-
neratur Ibid. megabyzi vi-
ctoria Ibid. megabyzi stre-
nuitas Ibidem. megaby-
zus ex pacto ad regem ve-

I N D E X I N

- nit Ib. megabyzus mortis
 periculū euadit Ib. mega-
 byzus relegatur Ib. mega-
 byzus regi recōciliatur Ib.
 megabyzus moritur 6, ct.
 Megacles Alcmaeonis fili⁹ 10.
 164. 165. megacles & Lycur-
 gus Pisistratū imperio A-
 theniensū eiiciunt 10. me-
 gacles Clisthenis gener fa-
 ctus 165. megacles Hippo-
 cratis filius Ib.
 Megacreon Abderites 183
 Megapanus Hyrcanorū dux
 177
 Megarensis populus 189. me-
 garensis plebs venundatur
 Ib.
 Megistæ inscriptū epigram-
 ma 200
 Megistię extispicia 198. megi-
 stias Acatnan à Melempo-
 de progenitus 199
 Melampus Amytheonis filius
 48. melampodis postulata
 ab Argiuis 229. melampus
 Bacchici sacrificij inuentor
 apud Ægypt. Ib.
 Melampygy lapis 198
 Melanchlani populus vbi 113.
 melāchlōnōrū mores &
 nomenclatura Ib. melan-
 chlānōrū victus huma-
 ma caro Ib.
 Melanippus Astaci filius 137.
 141. melanippus Alcæi so-
 dalis Ib.
 Melanopus Ithagenis filius
 143
 Melas fluuius 196. melasfinus
 & fluuius eiusdem nominis
 177
 Meles primus rex Sarduinis
 Melesigenes vnde appellatus
 243
 Meletes fluuius Ib.
 Melibœa vrbs 194
 Melienses populus 195
 Meliensis finis vbi 103
 Melissa Periandri vxor 79.
 melissa à Periandro occisa
 ibid.
 Mellis vbi maxima copia 125.
 mellifluus fluuius 10, ct.
 Melois amnis 233
 Melyenses populus 87
 Memnonia regia 135. memno-
 niæ Susæ 188. memnonis
 vrbs vbi 135
 Memphis vrbs 68. memphis
 vrbs à Mene primū con-
 dita 55. memphios vrbs si-
 tus & descriptio Ib.
 Mendaciū dicere quando ex-
 pediat 84
 Mendes quid lingua Ægypti-
 aca 47
 Mendetis templum 46
 Mendesium ostium Nili 42
 Mendesia prouincia 46 47
 Mendesij cur oues immolēt,
 capris abstinentes 46. mē-
 desij capros venerātur 47.
 mendesij caprarios præci-
 puo honore afficiunt Ibid.
 Menelaus Helenā recipit 58
 menelai portus vbi 122
 Menes primus regnasse fer-
 tur,

HEROD. ET CTES.

tur	55	salis	124
Mensa solis	74	Metapontini populi vbi	101
Mensis intercalaris 6. à gra-		Metiochus Miltiadis filius	152
cisterio quoque anno in-		Merra Venus	25
troductus	40	Metrostes Terutichmis frater	
Mentes nauicularius	244	7. ct.	
Mentiri apud Perlas turpilli-		¶ Micythus Anaxilai famulus	
mum	26	191	
Mentor Ithacensis homerum		Midas apud Delphos munera	
sedulo curat 244. mentoris		posuit 3. midæ sella apud	
in Ithaca virtutes prædica-		Delphos Ibid. midas Gor-	
te	Ib.	dij filius, Phrygiæ rex Ibid.	
Mentule portentum apud Æ-		& 245. midæ horti 221. mi-	
gyptios	48	dæ epigrammata ab Ho-	
Menostanis in Megabyzū		mero	245
expeditio 5, ct. menostanis		Milesiorū cum Halyatte bel-	
clades & fuga Ibid. meno-		lum 3. milesiorum duo in-	
stanes Secundianum mo-		gentia vulnera 4. miletio-	
net 6, ct. menostanes se		rum oppugnatio per x i i	
occidit	7, ct.	annos 4. milesiorum cum	
Menon Cyri Jux 7, ct. meno-		Halyatte fœdus Ib. milefij	
nis doli	8, ct.	Cyro confederati 16. mi-	
Meones Lydorum nomen as-		lesiorum correctio 131. mi-	
sumpserunt	1	lesiorū & Carum fuga 146	
Meraphij Persarum genus 24		Miletus oppugnatur	3
Mercurij statua porrectū ve-		Miletus vrbs Ionix prima 26.	
trum habens 48. & tem-		capta diripitur	149
plum 63. mercurius qui-		Militix ordo à quo primum	
bus gentibus colatur	128	distributus	19
Mermnadæ populus 2. mer-		Militum Cambyfis de pastio	
mnadarum tyrannus	3	75	
Meroe oppidum vbi	44	Milo Crotoniatares luctator 94	
Mesambria vrbs vbi	122. 182	Miltiades Cimonis filius Cher-	
mesambriam urbem quis		sonesi tyrannus 151. miltia-	
condiderit	151	des Atheniensium dux 117. 11.	
Messana Olim Zancle	191	miltiades victor in Olym-	
Metalla aurea atq; argentea		pico certamine 151. miltia-	
vbi 182. de metallis aureis		des capitur Ibid miltiades	
certamen 235. metallum		Cherioneso potitur	152.

INDEX IN

- miltiades Parios obsidet 163. miltiadis accusatio & obitus 166. miltiades Dari ad Marathonem, occurrit 2, &c.
- Milyas Afia regio 31. milyæ Solymi dicti Ibid. milyarum in Xerx. exercitu armatura 179
- Mineræ templi deflagratio 4 mineræ templum cognomine Assesia Ib. mineræ duo templa apud Assesum Ib. mineræ Pallenidis fanum 11. mineræ festa virginum pugna ab Aulis instituta 124. mineræ Pedasie sacrificæ barba pululat 32. mineræ Alex templum apud Tegeatas 12. 234 tutelarum apud Chios 29. oraculum apud Ægyptios 52. Vestibulum apud Saio 69. Inaurata statua vbi 70. Lapidea duo simulachra Ibid. Parentes 114. Templum in Sigco 141. Fanum 206. Sciradis templum 214 mineræ ægis 125. mineræ Crastia fanum 143. mineræ in arce adytum Dorienfibus non accedere licitum 138. minerua urbana 139. mineræ Iliadi 10000 boues immolantur à Xerxe 175. minerua pro templaris 207
- Minoa Sefinufiorum colonia 133
- Minos & Sarpedon Europæ filij 31. minois cædes 192
- Minyæ populus 2. 118. minyæ commento fuarum vxorum liberantur 19
- Miraculum maximum Perandro oblatum 4
- Mitradates pastor, Cyri nutritus 21. 23. mitradates Vdiastis filius 3, &c. mitradates patri succedit Ib. mitradatis cædes 8, &c.
- ¶ Mnesiphilus Athenensis 209
- ¶ Modus ineundi exercitus numerum 177
- Moenia lignea Budinorū 114
- Mæris Ægyptiorum rex 55. mæris præclara opera Ib.
- Mærios stagnum 51. 65, &c. ius descriptio 87. 4, &c.
- Mola aurea sex talentorum 4, &c.
- Molossi populus 27
- Mons Arabicus 40. 41. 60. mons Atlas vbi 124. mons ingens euerfus indagandis metallis 153. montes gemiferi 9, &c. montes auriferi 10, &c. mons Sardonis 9, &c. montes feruentissimi India 10, &c. montes qui aluuntur 11, &c.
- Mophis mons 44
- Moræ compendia 110
- Morbus fœmineus Scythas inuadit 20
- Mors optatissimū perfugium ærumnosæ vitæ 175. mortem

HEROD. ET CTES.

tem contemnunt Indi 10,
 et. mortui exemplar apud
 Ægyptios 52. 53. mortuo-
 rum apud eodẽm condi-
 turæ lb. mortui cum læti-
 tia lb. humentur 127
 Moschi populus 88. moscho-
 rum in Xerxiano exercitu
 armatura 179
 Mosynæci populus 88. mo-
 synæcorum in Xerxiano
 exercitu armatura 179
 Mula malum ancipit. peperit
 177. mulæ partus 97. mulæ
 Xerxis funus expectant 6.
 et. muli vbi non gignan-
 tur 103. mulorum species
 Scythis horrendæ 16. mu-
 li Pygmæorum 10, et.
 Mulier exuendo tunicam &
 pariter verecundiam exuit
 22. mulierũ raptus illicitus
 1. mulieris offensio vindi-
 ctam quærit 3. mulieres
 mulierem prædicant 6. mu-
 lieris simulacrũ ex argen-
 to 9 mulieribus Babylonii-
 cis semel in vita cum exte-
 ris coire lege impositũ 36.
 De mulierib. Ægyptiis 45.
 mulieres quæ oracula in
 Græciam intulerũt, colum-
 bæ vocatæ 49. mulierum
 pudenda cippis a Scioſtre
 interipta 55. mulieris
 cum marito suo solo con-
 cubentis vrina Pheroni
 eifas restitutus 57.
 mulieris opinio quid possit

94. mulieres Corinthio-
 rum denudatæ 142. mu-
 lier ex turpissima formo-
 sissima facta 154. mulie-
 rum Atticarum vnã cum
 liberis cædes 106. mulieres
 stuprando extinctæ 206
 Munerum regionũ apud Per-
 sas pretiosiss. 4, et.
 Munychia 212
 Mus Europæus 220
 Mulier sortes & earundem e-
 dissertator 168
 Musici Argui 92
 Mustelæ Lybiæ 125
 Murium tria genera apud pa-
 stotales Lybies 125. muriũ
 auxilia 63
 Murichides Helleſpõtiũs 223
 Murus ligneus Persarum 244
 & eiusdem expugnatio
 234
 Mycalæ promontorium 27
 Mycerin⁹ rex Ægypti 62. my-
 cerini clementia & iustitia
 lb. mycerini filia mors &
 sepultura 61. concubinq lb.
 oraculum 62. & pyramis
 63
 Mycorum in Xerx. exercitu
 armatura 178
 Mygdoniam à Bottiaride Axi-
 us dirimit 184
 Mylassa oppidum vbi 146
 Mylassorum sanum 31
 Myſiæ Thraces 112
 Mylitta Assyriis Venus appel-
 lata 25. 26
 Myrcinus vrbs vbi 146

INDEX IN

Myrias quid sit	177	chmis venditę 159. nauium	
Myrina Æolicę ciuitas	27	Perfarum catalogus	179.
Myrinęi populus	167	nauibus longis qui primi	
Myrios stagnum	40	vſi fuerint 186. nauiculę Ba-	
Myris rex	41'	byloniorum	35
Myrorhoda arbor	12. ct.	Naufragi vbi immolentur	113
Myrſes Perfarum dux	146	Nęauplia	157
Myrſilus alias Candaules di-		Naxus inſula 131. naxus inſula	
ctus	2	à Piſiſtrato ſubaſta 11. naxi	
Myrſus Gygis filius	92	ſons viniſſuus	10. ct.
Myſi populus vbi 87. myſi		Naxij populus	189
Caribus germani 31. myſi		¶ Nebris	106
à Cręſo ſubaſti 5. myſo-		Necellitatis numen	217
rum in Xerxis exercitu ar-		Necus rex Ægyptiorũ Pſam-	
matura	178	mitichi filius 67. 104. neci	
Myſia ab Hymę capitur	31	viſtoria contra Syros 67.	
Myus vrbs Ionię	16	necus à quo interemptus	
Myuſij populus vbi	147	66	
N			
N APARIS Scythię flu-		Neleus Codri filius	239
uius	105	Neon vrbs vbi	206
Nafamones populus 44. 123		Neptunus Libyum deus 48.	
naſamonum coitus in pro-		neptunus Thamimaſſades	
patulo Ibidem. naſamo-		107. nepruno Helliconio	
rum iuſiurandum & diui-		Panionium locus ſacer 17.	
natio Ibidem. naſamo-		neptunus liberator, & eius	
num cadauerum ſepultura		templum 195. neptuni tem-	
126		plũ apud Potidęatas 220.	
Nascentium deploratio	127	neptunus ęreus ſeptem cu-	
Natacas eunuchus apud Xer-		bitorum	326
xem ſpectatus	3. ct.	Nęſtus fluuius Abderorum	
Natho inſula vbi	68	184	
Natura ſolertia 90. Natura		Neuri populus & eorum mo-	
leonum atque eorundem		res	101
loca	184	¶ Nicandra Dodonęorum ſa-	
Naucrates oppidum	55. 58	cerdos	49
Naues Ægyptiorum ę ſpina		Nicodromus Cnęthi filius	
54. naues rubrica delibu-		159	
te 81. naues quinq; dra-		Niger ſinus vbi	152
		Nigredo Indorum	9. ct.
		Nilus	

HEROD. ET CTES.

Nilus Ægypti fluvius 109. nili
 fluminis origo 42. 43. nili
 fluminis ostia 42. nili flu-
 minis natura & incremen-
 tum 42. 43. nilus solus a-
 mnium aura caret Ibid. ni-
 li fontes ignoti Ibid. 41. &
 106. nilus scopulosus 44.
 nilus Libyam mediam di-
 uidit 45
 Ninus Assyriorū vrbs 65. ni-
 ni oppidi situs 35. ninum
 ciuitatem Cyaxares obli-
 det 20. ninum ciuitatem
 Medi expugnant Ib.
 Niphraga (*vel potius* Phagres,
 vnus Pierum murorum
 181
 Nisa oppidum vbi 88
 Nisæi equi 89. niseus campus
 grandes fert equos 74
 Nitetis Apriæ regis filia 71
 Nitocris reginæ Babylonis e-
 gregia monumenta 33. ni-
 tocris Ninum oppidum si-
 bi subegit Ibid. nitocris
 epitaphium 34. nitocris Æ-
 gyptiorum regina fratrem
 vlciscitur 55
 Nitri ingens vis 53
 ¶ Noeranis oppidum 157
 Noes fluvius 105
 Nomades Scythæ 3. 13. nom-
 adum Scytharum feditio Ib.
 nomades Libyes 124. no-
 mades Sagartij 179
 Norondabates vnus ex septē
 magi occisoribus 3. ct.
 Nova vrbs oppidum in Pale-

na 184
 Nouem fontes vbi 186
 Nouus murus ciuitas Æoliæ,
 & Cumanorum colonia
 27. 244
 Nox pro die vbi extitit 174.
 noctes in dies commutare
 62
 ¶ Nuces Ponticæ 11. ct.
 Nudium oppidum 119
 Numina Persarum 25
 Nummi primum à Lydis per-
 cussi 18
 Nuntium Cræso & Lydis è
 Delphis 9. nuntiorum Per-
 sicorum celeritas & ratio
 217
 ¶ Nymphodorus Pythæi f.
 186

O

O A R V S fluvius 116
 Oasis vrbs vbi 75
 Oaxus oppidum Cretæ 120
 ¶ Obeli, Pheronis donaria
 57. obeli in fano Mineruæ
 68
 ¶ Occisorum Xerxis & Per-
 sarum pugna 4. ct.
 Oceani ortus vbi 100
 Ochus Persarum rex Artoxer-
 xis spurius 6. ct. ochus
 Hyrcaniorum præfectus à
 patre constitutus 6. ct. o-
 chus rex creatur Ibid ochi
 mors 7. ct.
 Octamafades Scylis frater
 110
 Oculos in pectoribus gestan-
 tes 125

I N D E X I N

¶ Odomanti populus vbi	129	Ibidem.	oleosus lactus
Odorum oleum	11, et.	10, et.	
Odryles vbi	112	Oliatus	132
¶ OEalocus vbi	119	Ollas pulsandi mons	154
OEbares Darij equiso	86	Olophyxus vrbs vbi	172
OEbares Astyagem captum		Olorus rex Thraciæ	152
vincit 1, et. æbare stratage-		Olympus mons Mytiæ 7. o-	
ma in capiendis Sardib ⁹ 1,		lympus & Ossa Theſſaliæ	
et. æbares ſe fame enecat		montes 9. 184. olympij	
Ib.		louis delubrum 40. o-	
OEbares Megabyzi filius	151	lympieni à monte olympo	
OEbazus vir Perſiæ 2. 41. æba-		dicti 1-8. olympiorum	
zi liberi occiduntur	111	præmium corona oleagina	
OEctor Gelonis progenitor		205	
189		Olympiodorus Lamponis fi-	
OE dipodi delubrum extru-		lius	226
ctum	119	Olynthiorum ab Artabazo	
OEnoen Bæotij occupant	138	obſeſſio 219. olynthij ab	
OEnone inſula	207	Artabazo trucidantur Ib.	
OE norriæ ager vbi	30	¶ Oneſilus Gorgi frater 144.	
OEnuſiæ inſulæ vbi	Ib.	oneſili dolus & mors 144.	
OEroe inſula vbi	232	154. oneſii caput ſupra por-	
OEtaimontes vbi	108	tas ſuſpenſum Ibid. oneſili	
OEtoſyrus Apollo apud Scy-		ſacrificia	Ib.
thas	107	Onetes Phanagoræ filius	198
¶ Oſſa ſallura reſiliit	242	Onochonus Theſſaliæ flum ⁹	
¶ Oiolycus vnde appellatus		184. onochonus Xerx. ex-	
119		ercitui defecit	195
¶ Olbiopolitæ populus vbi		Onomacrit ⁹ ſortilegus Athe-	
121		nis enicitur	168
Olea in arce Athenienſi	208	Onophas vnus ex ſeptem Per-	
oleagina corona Olympi-		ſarum principibus 3, et o-	
orum præmium	205	nophas Xerxis ſocer Ibid.	
Olen Lycius	123	onophas claſſis Perſiæ præ-	
Olenus	27	fectus	4, et.
Oleum ex lacte 11, et. oleum		¶ Opœa Spargapithis vxor	
ex verne ludico 12, et. ole-		109	
um myrrorhodinum 12, et.		Ωφελιμος aqua	12, et.
oleum quo vtiſſetur Indi		Ophryneus vrbs vbi	175
		Opui-	

HEROD. ET CTE S.

Opiscum ignobilitas vbi
64

Opiniones de Nili fluminis
natura & incremento 43

Opis ciuitas 34

Oraculorum origo, secundū
sententiam Herodoti 49.

oracula Græcorum 8. ora-

cula apud Græcos prima 5.

eorumque origo 49. o-

racula apud Ægyptios que

12. oraculum Halyatti à

Pythia redditum 4. ora-

culū Delphicū Cræso red-

ditur 8. idem Cræsus ve-

rum deprehendit lb. ora-

culum Lycurgo a Pythia

redditur 11. oraculum ca-

priosum Spartiatis redditū

11. & 12. oraculum Pythiæ

de ossibus Orestis lb. ora-

culum Cræso redditum de

muto filio 16. oraculum

Branchidarum de Pætya

29. oraculum Hammonis

de Ægyptiis 42. oracu-

lum Dodonæum omnium

vetustissimum 49. ora-

culi Ammonis origo lbid.

oraculū Pheroni regi red-

ditum 57. oraculum My-

cerini regis ex vrbe Puti

62. oraculum de arca phi-

ala 66. oraculum Latoniæ

sacrum lb. oraculū Siphni-

is redditum 81. Ceorin-

is 14. Argiuis 149. oracu-

lum Doloncorum 11. Mar-

tis 178. Dionysi 182. A-

thenientium 186. Argiuo-

rum 188. Cretensium

111. Spartiatarum 99. 230.

Bacidis 204. 211. 212. am-

phiarai 210. oracu-

lum Persis à Bacide redditū

230

Oratio Prexaspis ad Persas

84. Otanis de statu popu-

lari 85. Cois Mitylæneorū

præfecti 112. Histæi Mile-

si ad Scythas 118. Aristago-

ra ad Cleomenem 134. So-

ficlis 141. Histæi ad Dariū

144. Cypriorū ad Iones 145.

Persarum ad Ionum tyran-

nos 147. Leutychedis de

reddendo deposito 158. Da-

tis ad Delios 160. Clisthenis

ad procos filię suę 165. Xer-

xis de inferendo bello Græ-

ciæ 168. Artabani de bello

aduersus Græcos suscepto

169. Xerxis ad Persas 176.

Corevæorum ad Xerxem

191. Harmocydis ad Pho-

censes 226

Orbelus mons vbi 129

Orbis partitio secundum He-

rodotum 104

Orchomeni populus 20. or-

chomenorum ager 206

Orchæus 109

Orchæus Scythiæ socius 105

Ordo militie a quo primum

distributus 19

Orestes Agamemneonis filius

12. orestis proceritas & se-

pulchrum 16.

I N D E X I N

Oricus portus 238
 Oriscus Persicæ classis nauarchus 5. ct.
 Orithyia Boreæ vxor 195
 Orneata: populus 211
 Oroetes indignam Polycratis suffixi cruci mortem luit 92. oroetis dolus lb.
 Orontes accusatus creditur 7. ct.
 Oropus 161
 Orosangæ quid Persica lingua 213
 Orpheæ unde ortum duxerint 25
 Orthium carmen 4
 Orthocorybantes populus
 Orus Osiris filius rex Ægypti 64. orus Græcis Apollo dicitur lb.
 Oryes vbi gignantur 125
 Osiris Ægyptiis Bacchus & Dionysus dictus 46. 64
 ¶ Ossa & Olympus Thessaliæ montes 9. 184
 Ossa quinque cubitorum 237
 Ostenta Xerxi oblata 177. Ostenta Delphis nuntiata 206
 Ostia Nili septem numero 142
 ¶ Otanes Pharnaspis filius 83. otanis oratio de statu populari ad Persas 86. otanes Amastris pater dux Persarum 177. Otanis morbus 96
 Othrys mons Thessaliæ 184
 Ouium mira duo genera quæ habet Arabia 90

oues sacræ Solis vbi 258.
 oues Pygmarum 10. ct.
 oues Indicæ 15. ct.
 oxendras Ochi filius 6. ct.

P

PACTOLVS fluius qui ramenta è Tmolo defert 174
 Pactyas Lydus à Cyro deficit 28. pactyas Persistraditus 29
 Pactyica regio vbi 88. 89. 105
 Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint 178
 Pæan carmen quale 127
 Pæoniæ situs 118
 Pæones populus 143. pæones transportati lbid.
 Pæonius ager vbi 184
 Pæsus vrbs vbi 146
 Parti Thraciæ populus 182
 Palæstina & Palestini 20. 71
 Palladis sacerdotis barba 32
 Pallena Plegra prius appellata 184
 Pallenidis Mineræ templum 11
 Palmarum Babyloniarum diuersitas 35. Palmarum spathæ 178. palmæ Babyloniæ vsus quis 35. palmæ vbi multæ 123. 124. palmæ Indicæ 10. ct. palmæ Babylonicæ lbid.
 Pannisus Thessaliæ fluius 184
 Pamphiliorum in Xerxis exercitu armatura 180
 Pamphilij populus 87
 Pan vnus inter vni decem 47. Pan

HEROD. ET CTE S.

pan Ægyptius vetustissi- mus decorum 64. panis tem- plum vbi 161. panis simula- chrum 47. pan quibus pa- rentibus ortus lb. panæti- us Solimænis filius 212	Parapotamij populus 206
Panegyries Atheniensium 162	Parafange quid 40. 135. 152
Panes Perdiccæ dupli effecti 221	Paretaceni populus Mediæ 19
Pangæus mons vbi 129	Πάριος lignum 10, &c.
Pantonium locus 27. 31. sacer Ibid.	Parientes semel tantum 16, &c.
Pantonius Chius 216	Paris Alexander ad Proreum ducitur 57
Panæus Messenij consilium in discernendis geminis 153	Parijs lapis 336
Panormus portus vbi 29	Parino vibs 146
Πανταγῆς fluuius vbi 11, &c.	Parmis Amytis frater capi- tur 1, &c.
Pantagnot ⁹ Polycratis frater 78	Parmys filia Smerdis filij Cy- ri 179
Pantaleon Ialyattis filius, Cræsi frater 17	Parnassus mons vbi 205. par- nassi vertices duo 206
Pantarba gemma 9, &c.	Paroreatæ populi 119
Panthelæi Persarum genus 14	Parthenius fluuius vbi 56
Pantheræ vbi gignantur 125	Parthenius mons vbi 161
Panthamati populus 88	Parthi populus 88. 91. partho- rum in Xerxis exercitu ar- matura 178. parthiis præfi- citur Tanyoxarces 2, &c.
Panticapes fluuius 101. 116	Partus leonæ & viperæ 90.
Pantita sese strangulat 200	partus diuersa tēpora 156.
Papæus Iupiter apud Scythas 107	partus dentes habēs 12, &c.
Paphlagones populus 2. 13. 87.	Parus insula 131. parus à Mil- tiade obsidetur 165
paphlagones a Cræso sub- acti 5. paphlagonū in Xer- xis exercitu armatura 178	Parycanij populus 87. pary- caniorum in Xerxis exer- citu armatura 178
Papraes pisces 129	Parysatis Cyri & Artox. mater 6, &c. parysatis Ochi vxor, consiliaria eius 6. 7, &c. pa- rysatis Amistris iniurias vl- ciscitur 7, &c. parysatis Cy- rum filium luget 8, &c. pa- rysatis in Bagapatem sauit lb. parysatis in Cyri ho- stes crudelitas lb. parysa-
Papremus oppidum 49	
Papremitanus equi fluuiales sacri 51	
Paralana Scythæ vnde 99	

INDEX IN

tis nūm veneno è medio tollit	8, &c.	rum lingua 10. pelasgi Æ- gialees nūc Iones dicti 180.
Pasargadae Persarū genus	24	pelasgi, Cranai, & Cecropi- dae 107. pelasgi ex Attica exacti
Pataici dii	77	166
Paxarbeni aures nasusq; præ- scinduntur	68	Peleon Ionis fil.
Patari oppidum Lyciæ	33	137
Pateræ aureæ sex à Gyge apud Delphos positæ 3. pateræ aureæ Delphos à Cræso missæ 9. pateræ alienæ mira capacitas	13	Pelios mons vbi
Paternorum opificum succes- sio vbi	154	123. 184
Patiramphe Xerxiani currus auriga	174	Pella vrbs Botticidis terræ
Patizithes magus	81	184
Patrenses populus vbi	27	Pellena Achæorum pars
Patumus oppidum Arabiæ	67	27
Pausanias Cleombroti fil. no. 224. 234. pausanias exerci- tus ordo 131. pausanie victo- ria aduersus Mardonium 34 pausanias Mardonio ad Platæas occurrit victor 4. &c. pausanias præda	236	Pelops Phryx Persarum seru ⁹ 170. pelopis Phrygis regio 168
Pausiæ populus	88	Peloponnesij gentes septē 211 peloponnesiū bellum 235
Pausiris Amyrtæi filius	73	Pelusium ostiū Nili 42. 66. 72
Pecuarij Armenij vbi 35. pe- cuarij Indi 88 pecuarij Periæ	24	Peneus fluuius Thessaliæ 172. 184. 192
Pedasenses populus vbi	216	Pennis oppletus aer
Pedasi populus ab Harpago expugnati	32	103
Pedes octo digitorum	12, &c.	Pentapolis antè Hexapolis ap- pellata
Pediæ oppidum vbi	206	27
Pedunculorū comestores	114.	Penthylus dux Paphius
præmorsus	122	195
Pelasgi populus 27. 48. & eo-		Peræbi populus
		184
		Percotes vrbs vbi
		146
		Perdiccas, Cavanæ, & Ætop ⁹ fratres 220 perdicce panes dupli effecti
		Ibid.
		Pergamum mutorū Pierum vnus
		182
		Perialla vaticina
		155
		Periander Cypseli fili ⁹ Corin- thiorum tyrānus 4. 79. pe- riandro maximum mira- culum oblatum 4. perian- der cum defuncta concu- buit 142. periandri de non recipiendo filio edictū 80. periandri duo filij
		79
		Perinetales Demarini fili- us
		133
		Peria-

HEROD. ET CTES.

Perinthus vrbs vbi m. perin-
thi expugnatio 127. perin-
thij a Persis subacti 127. pe-
rinthiorum cum Pconibus
singulare certamen Ibid.
Persarum origo vnde 188. per-
sarum complura genera
14. persarum aspera regio
13. persæ aratores, persę pe-
cuarij 14. persarū præstan-
tissimi palargadæ Ib. per-
sarum institutio qualis 25.
persarum numina quæ Ib.
ritus dum Ioui immolant
Ib. persæ Vranię Veneri sa-
crificant Ibid. persis Venus
Metra appellatur Ib. persæ-
rum natalitia Ib. persæ in-
ter pocula consultant Ibid.
pers. necessitudo vicinitatis
maxima Ib. persarū & *ἱερα-
νία* Ib. persę externarū rerū
studiosissimi Ib. persis flu-
mina religiosissimè colun-
tur 26. persarum mos in se-
peliendis cadaveribus de-
functorum Ibid. persæ gy-
rum cæli Iouem appellant
25. persæ deos ex homini-
bus ortos esse negant Ibid.
persæ ignem deū arbitran-
tur 73. persarum victus ha-
bitusq; priscus 13. Victus
viuendiq; spatium 74. per-
sarum ingenium 17. persæ-
rum conuiuia 129. persæ-
rum cades in cōuiuio 130.
persæ crinitij 14. persæ Ce-
phenes appellati 177. per-

sæ immortales qui 179. per-
sæ Mard. luxus 134. persæ-
rum vxores per vices con-
cumbunt 87. persis oracu-
lum redditum 230. persæ-
rum tabellionum curiūs &
modus 215. Magi 26. Satra-
pæ 87. clementia 26. 74.
capita cursu fragilia 72. per-
sarum cum Lydis confli-
ctus 15. persę in potestatem
Medorū redacti 19. persis à
Phraorte bellū inferitur Ib.
persarū à Cyro defectio 24.
25. persarū bellica arma 143
persarū cū Caribus conser-
tum bellum 146. persarum
duo millia cæsa a Caribus
Ib. persarum obtruncatio
Ib. persarum oratio ad lo-
niæ tyrānos 148. persarū
minę Ionibus intentatę Ib.
persarum ornatus in Xerx.
exercitu 176. persarum e-
questriem copiarū nume-
rus 179. persarum cum La-
cedæmonis cōgressio 197.
persarū naufragium ad Eu-
boeam 203. persæ & Saccæ
Derbices superant 2, &.
persarum septem principes
Magū regem cadunt 3, &.
persarū regū munus quod
pretiosissimum 4, &.
persarū ad Thermopylas cla-
des Ibid. ad Plataas Ibid.
persarū & Græcorū ad Sa-
laminem prælium Ib. per-
sarum & occisorum Xerxis

INDEX IN

- pugna lb. persæ certamen
 in Ægypto renouant 5, ct.
 persarum victoria Ibid.
 Persicum mare 104. persici
 equitatus præfecti 170. per-
 ficarum nauium catalogus
 Ibid. persicarum copiarum
 apud Platæas ordo 218. per-
 sicus aduersus Græcos ex-
 ercitus 4, ct. persica classis
 capta 5, ct.
 Perseus Assyrius 154. perseus
 Danaes & Iouis filius 177.
 178. persei specula 42. per-
 sei templum, simulachrum,
 sandalium ubi 53. perseus
 Gymnicorū ludorum in-
 stitutor Ibid. persei profe-
 ctio in Ægyptum 54
 Persæcas Astyagem fame ene-
 cat 1, ct. persæcas ab Amy-
 ti excarnificatur Ib.
 Petisæ Vsis filius 5, ct.
 Petra tribus 141. petræ Tra-
 chinæ locus 196
 Phædyma Oranis filia 83
 Phagres, vide Niphraga.
 Phalerus vrbs 136. 139
 Phalli 48
 Phanazares Indorū dux 178
 Phanes Halicarnasseus gene-
 re 71. phanem vlciscuntur
 Ægyptij 72
 Pharandates Theaspis filius
 235
 Phareses populus 27
 Pharnacyas eunuchus 6, ct.
 pharnacyæ tædes 7, ct.
 Pharnaspes Achæmenides 71
 Pharnuches præfectura sub-
 mouetur 179
 Phaselis vrbs 70. 10, ct.
 Phasis 20. 56. 158
 Phemius Smyrnæus Homeri
 præceptor 243. 244
 Pheneum vrbs 137
 Pherendares Sarāgarum dux
 178. 179
 Pheretima Arces. regis mater
 121. pheretimæ in Barceos
 crudelitas 126. pheretimæ
 miseranda mors 127
 Pheron rex cæcus 57. phero-
 ni oraculum redditur Ibid.
 pheronis donaria Ibid.
 Phiala in balteis Scytharū 100
 Phidippides Athen. 161
 Philæus Æaci filius 151
 Philachrus & Euphorhus pro-
 ditores 161
 Philaon Chersis filius 203
 Philippus Butacides Olym-
 pionices 134
 Philitionis pyramides 61
 Phillis Pangæorum regio 182
 Philocyprus a Solone versib⁹
 celebratus 145
 Phirmus Atheniensis 193
 Phla insula 123
 Phocais Homeri 246
 Phocæa regio 26. 30. 70 pho-
 cæa quomodo capta & à
 Persis occupata 30
 Phocenses 27. phoc. primi
 longis nauibus vsi sunt 29.
 phocens. murus 30. pho-
 centiū demigratio in Cyr-
 num lb. phocensium exe-
 cratio

HEROD. ET CTES.

cratio Ib. phocensium cum
Tyrrenis & Carthaginien-
sibus nauale bellum Ibid.
phocenses proho victi Cyr-
nae cedunt Ib. phocenti-
bus Cadmea victoria obti-
git Ib. phoces in Rhegiū
demigrant Ibid. phocentes
capti lapidantur Ib. phocē-
sium in Thessalos eruptio
205. phocensium regio a
barbaris vastatur Ib.
Phocia oppidum 14
Phœbis fanum vbi 155
Phœnices dissensionū autho-
res cum Græcis 1. phœni-
ces Palaestini 56. 179. phœ-
nices ad Libyā cognoscen-
dam mulli 104. phœnices
quibus literis vtantur 135
Phœnix Ægypt. auis sacrosan-
cta 51. phœnicis auis descri-
ptio Ibid.
Phoenix fluuius 193. 196
Phraortes filius Deiocis 19.
phraort. patre defuncto suc-
cedit in regnum Ib. phra-
ortes bellum Persis intulit
Ib. phraortes Persas in po-
testatem Medorum redi-
git Ibid. phraortes Asiam
sibi subegit Ibid. phraortis
interitus apud Assyrios Ib.
phraorti Cyaxares in re-
gnum succedit Ibid.
Phrataguna Carij regis vxor
199
Phronima Etearchi filia 120.
phronima concubina Po-

lymesti Ibid.
Phryges populus vbi 13 phry-
ges a Cræso subacti 5. phry-
ges antiquissimi 39. phry-
gum in Xerxiano exercitu
armatura 178. phryges
Bryges dicti Ibid
Phrynichi comædia 149
Phthotis ora 9
Phthires 11. Et.
Phya mulier ex tribu Præanea
10. phya Pisistrato vxor du-
citur Ibid.
Phylac⁹ & Autonous, Delpho-
rum Heroes, & eorum de-
lubrum 207
Pidorus vrbs vbi 183
Pieria ora Bœotiae 187
Pieria pix 125
Pierum muri vbi 182
Pigres Præones 128
Pindus mons vbi 184
Pinus locus 248
Pini natura quæ 151
Pirus, alias Melas, ingens flu-
uius 27
Piromis Græcè quid 64
Pisa vrbs vbi 40
Pisagas Persis leprosus 5. et.
Pisatorum ænigma 253
Piscib⁹ Ægyptus abstinet 46.
piscium qui Ægypto sacri
51. piscium genitura in sta-
gnis apud Ægyptios 54. pi-
sces pabulum equorum v-
bi 129. piscium mira copia
Ibid. pisces Papraces & Ti-
lones Ibid.
Pisistratus Hippocratis filius

I N D E X I N

Atheniens. tyrannus 10. pi-	à Xerxe donata 173
sistrati nobile cōmentum	Plinthinetes sinus vbi 40
Ib. pisistratus Athenarum	Pluuia nulla apud Therzos
imperio potitur Ib. pisistra-	per septem annos 119. plu-
tus Athenis eiicitur Ib. pi-	uia apud Ægyptios portē-
sistrati vxor Phya Ibid. pi-	tolā 72. pluuiæ expertes In-
sistratus illegitimè cū vxore	di 9, & c.
coit Ib. pisistratus Mara-	Plynis portus vbi 122
thonem occupat 11. pi-stra-	¶ Pocula ex cornib' asini syl-
tion Athen. copiz Ib. pi-	uestris 12, & c.
sistratus tertio vrbe Athenis	Podeon Doridis 206
potitur Ib. pisistratus Na-	Pœne modus apud Persas 25.
xum insulam subegit Ibid.	26
pisistratus Delum insulam	Pœni, vide <i>suprà</i> Libyes
expiat Ibid. pisistratidæ A-	Pogon Træzeniorum portus
thenis pulsi 136	207
Pisyrus vrbs, & lac' in ea sal-	Poli & gnomonis inuētio 57
us & piscosus 182	Polichnitani populus 192
Pitricis Cræsi effigies apud	Pollux & Castor Tyndaridæ 119
Delphos 9	Polyas Anticyrēs. genere 204
Pisuthnes ab Ocho deficit 7,	Polycratis prodigiosa fortuna
& c. pisuthnis cædes Ibid.	78. polycr. in aragd' Ib. po-
Pisuthnes Æoliæ 27	lycr. callidū cōmentum 81.
Pisuthnes Mylenæi responsum	polycr. cædis occasio 91.
ad Cræsum 5	polycr. filia somnium 92.
Pisuthnes fluxus remedia 125	polycr. cruci affixus Ibid.
Pisuthnes vbi Ibid.	Polyinnestus Theræus 120
Pisuthnes Cindyenensis 146	Polynices 119
Pisuthnes linguæ 10	Pons funestus à Sesoistre 56.
Pisuthnes insula Libyæ 119. 120.	pons Istri & Bosphori a Da-
Pisuthnes 120	rio factus 3, & c. pons Aby-
Pisuthnes vrbs incenditur 208.	di à Xerxe factus 3 & c.
Pisuthnes pugna 239. 4, & c.	Ponticum genus arboris 102
Pisuthnes clades 233. 234.	Pontus Euxinus 105. ponti-
Pisuthnes à Xerxe oppu-	amplitudo 111
gnatur 4, & c.	Porata, alias Pyreton Scythiæ
Platanus aurea atq; vitis 173.	fluius 105
platanorum ingens lucus	Porcis India caret 10, & c.
146. platanus aureo monili	Porinus lapis 136
	Porten-

HEROD. ET CTES.

Portentum ingens Hippocra-
 tivisum 13. portentū Crec-
 so visum 14
 Possidium vrbs vbi 87
 Potida vrbs, & eius ab Artabazo obsessio 184. 219
 Potidaatarum à barbaris defectio Ibid.
 Præda Græcorum è Persarū clade 237. præda Paus. 236
 Prælium circa Maristij cadauer 226
 Præsepe Mardonij à Græcis diripitur 234
 Præstij populus vbi 192
 Præsiadis paludis inhabitatores 129
 Prexaspes persa 76. prexaspes se præcipitem dat è turri 84. prexaspis oratio ad Persas Ibid.
 Prexaspes Aspathinis fili⁹ 180
 Priene vrbs Ionix 26. prienen Ardys expugnat 3
 Prienenses pop. 147. prienens. à Mazare subiguntur 29
 Primogenit⁹ ex lege succedit in regnum 153
 Procles Epidauri tyrannus 79
 procles capitur 80
 Prodigium 20. prodigiorum maxima observatio 51. prodigio sa cæcitas 163
 Promenæa Dodonæorum sacerdos 49
 Propontidis longitudo 111
 Prosopitis insula & eius latitudo 46
 Prote⁹ Pheronis in regno suc-

cessor 17. protei fanum apud Memphon Ibid.
 Protemplaris Minerva 207
 Protefilai templum vbi 173
 Prouerbia
 Animus in auribus habitat 174. Cadmea victoria 30.
 Dolosi homines, dolosa & eorum vestimenta 74. Episcythison 128. Etripode oraculum 113. Hunc calceū tu quidē consuisti: Aristagoras autē sibi induit 147.
 In frigidum furnum panēs ingerere 142. Ilthium fodere 32. Longæ regum manus 222. Lemnia facinora 166. Molles viri ex mollibus regionibus 242.
 Mulæ partus 97. Muliere ignauior 240. Non est istud curæ Hippoclidæ 165.
 Quem lupis relinquere 19
 Sylosondis amiculum 95.
 Ver ex anno exaruisse 190
 Proxenus Bæotius decipitur 8, &c.
 Prytaneum 161. 196
 Plammenitus Amasis filius Ægypti rex 72. plammenitus deponitur 73. plammenitus epoto taurino sanguine obit Ib.
 Plammis rex Ægypti, Neci fil. 67. plammis mors Ibid.
 Plammitch⁹ Ægypti rex 10. 39. 14. 66
 Psittacus avis 9, &c.

I N D E X I N

Psylli populus vbi 123. psyllorum expeditio aduersus austrum	Ib.	Pythagoras Mileti procurator	196
Psytalea insula vbi	212	Pythermus Lacedæm. open petit	28
Pteria locus cappadociæ munissimus 14. pteria vrbs à Cræso expugnatur diripiturque	Ib.	Pythiæ oraculū Lycurgo redditum 2. pythiæ oraculum de olibus Orestis Lacedæmonius redditū Ib. pythiæ oraculum ad Cræsum 17. pythiæ oraculū de Isthmo Caudis datum	32
Ptoi Apollinis sanum	220	Pythij qui	154
Pudenda pueris qui præcidāt 6. pudenda Ægyptij mūditiæ causa præcidunt 45.		Pythius Aryis f. Lydus	173
Pugna instructa restibus	179	pythij ingētes facultates Ib. pythij filius à Xerxe dissectus	174
Puluinar Dianæ	79	Pythij Ischenoi fil. præstantia	193
Purpureus flos	11, et.	Pythogenes in Inycū oppidū relegatur	149
Puteus trifarias rerum species exhibens	163	R	
Pygmaei Indi	10, et.	R A D r x dulcis, lactis coagulationem impediens	
Pygres Seldomi filius	180	12, et. radix vomitum ciens Ib.	
Pylos locus	191	Rasura Argiuorum	15
Pylæ	193. 196	Regem vbi conspici nefas 19. reges colunt Indi 10, et. rex Indiæ, vt fontes examinet Ibid. rex vbi statura maximus delegitur	74
Pyramides apud Memphin 40. pyramides Mæris reg. Ægypt. 55. pyramis regis Cheopis 60. pyramis è qua stumeretificio 61. pyramis Chephrenis Ægypt. regis Ib. pyramides Philitionis pastoris Ib. pyramis Mycerini regis 62. pyramis Rhodopis mulieris prostātis Ib. pyramis regis Asychis lateritia	63	Rerum humanarum inconstantia 2. rerum omnium inspicendus exitus 6. res diuinitus futuræ signis declarantur	239
Pyrene vrbs	40	Restibus instructa pugna	179
Pyreton fluuius Scythiæ	105	Rhadinace genus olei & eius vis	163
Pyrgus oppidum	119	Rham-	
Pythagoras Mnesarchi f.	112		
Pythagoras monarcha Selinuntis	133		

HEROD. ET C T E S.

Rhampsinitus rex Ægypti &
eius simulachra 59. rham-
pinitus filia prostituit 60.
rhampsinita, ingētes pecu-
nia 59. rhampsiniti descen-
sus ad infernas sedes 60.
Rhapsodi Homeritorum
carminum explosi 137
Rhegium 30. Rheginorum
maxima caedes 192
Rhenea 160
Rhodium mare vbi 32
Rhodogune Xerxis filia 3, &.
rhodogunæ luctus 4, &.
Rhodopis meretricis pyramis
& monumentū in templo
Delphico 62
Rhodope mons 105
Rhodus ciuitas 70
Rhozanæ partus sine capite,
& quid ominetur 2, &.
Rhoxane incesta 7, &., rhoxa-
ne viua secatur lb.
Rosæ sexagenū foliorum
221
Rubrum mare 37. 40. 67
Ruina hominibus disciplinæ
sunt 37
Rhyndace auicula 8, &.
Rhypes populus 27

S

SABACVS rex Æthiopum
63. 66. sabaci regis iusti-
tia visum 63
Sabyllus Gelous 189
Sacæ populus 28. 88. 178. saca-
rum in Xerxiano exercitu
armatura, & dux 173. sacæ
& Persæ Derbices superant

2, &.
Sacer Indorum locus 9, &., sa-
crum morbum quid pro-
hibeat 12, &.
Sacerdotes Ægyptiorum rati
48. 6
Sacrum Panionium 27. sacra
Dorientium lb. sacra Trio-
pæ Apollinis lb. sacra Ca-
byrorum à Pelasgis sumpta
48
Sadyattes Ardyi in regno suc-
cedit 3. sadyattis succedit
Halvattes lb. sadyattis in-
perium apud Lydos 4
Sagartij Persarū genus 24. 88
Sagitta ad Iouem excussa 144.
sagittarij peritissimi 11, &.
Sai vrbs Ægypti 43. 49. 68.
Saitanorum regum sepul-
tura 68. Saiticum ostium
Nili 42
Sal sua sponte crescens 106. sa-
lis colles vbi 124. salinarij
Ægyptij conubitus cum
muliere mortua 53. salsuræ
ossa vbi resiliert 242
Sala vrbs Samothraciæ 177
Salamis Atheniensium refu-
gium 209. salaminem He-
racleo Xerxes aggere iun-
gere conatur 4, &.
Samothraciæ populus Pelasgi
48. samothracij muri 182
Samus & Samiorum lingua
26. sami euersionis per Da-
rium, causā 9. samus Sylo-
fonti traditur 96. samiorū
Ælchironia tribus 75. sa-

I N D E X I N

miorum crater 120. famij		Sarga vrbs	183
Zanciam occupant	149	Sarpedō & Minos Europę filij	
San litera apud persas nomi-		31	
na magnificentiar termin-		Sarlamas Ægypti præfectus	
nantur	26	5, &c.	
Sana vrbs	172. 184	Salpires populus	20. 88
Sanacharib ⁹ rex Arabum, Æ-		Satalpes Achæmenides	104.
gyptum inuadit 63. sana-		satalpes cruci affixus	105
charibi statua lapidea	64	Satibarzenes Orontem cri-	
Sandanis Lydus	13	minatur	7, &c.
Sandoces Thaumasi f. cruci		Satra Thraciæ populus	182
affigitur	195	Satrapia Persarum	87
Sanguis victimæ non fluens		Satragydæ populus	Ib.
2, &c.		Sauromatę Amazonibus mi-	
Sanctas Indorum	10, &c.	scuntur 114. sauromatę so-	
Sapæi Thraciæ populus	182	læcizantes	105
Sapientes non esse potentes		Scabiei remedium	12, &c.
acerbum	225	Scamander fluuius 136. scamã	
Sappho poetria	62	dri aqua exercitui Xerxis	
Sarangæi populus	88. 91	defecit	175
Sarangarum in Xerxis exer-		Sceptra gerendi ratio apud	
citu armatura	178	Babylonios	36
Sardanapalus rex Nini 65. sar-		Schoeni quid	40
danapali thesaurus	Ib.	Sciathus insula	193. 102
Sardena mons	244	Scidros oppidum	149
Sardis à Cimæriis captæ 3.		Scione vrbs in Pallena	184
sardis expugnantur 15. sar-		Sciradis Mineruæ templū	214
dis captæ & cōcrematę	144	Scironis via	211
sardis quo stratagemate ab		Scholę tectum in pueros cor-	
OEBare captæ 1, &c. Sardiū		ruens	150
reges Heraclidæ 2. Sardiū		Scolix vernis Indicus	9, &c.
primus rex 2. 15 Sardius		Scolopois vbi	239
leo circumlatus vrbi 15. sar-		Scopalis rex	115
dium expugnatio in tertiu		Scutū Persis ostendisse dicun-	
annum dilata	17	tur Alcæmonidæ 163. Et	
Sardonium linum 56. sardo-		quomodo fuerit ostensum	
nummate	30	104	
Sardo gemma	10, &c.	Scylace vrbs	10
Sardonis mons	9, &c.	Scylax Garyandæus 105. Scyla	
		cis	

HEROD. ET CETERA.

eis supplicium 111. 132.
 Scyles Aripithis filius 109. &
 eius mors 110
 Scyllas urinator 203
 Scythas Herculis fili⁹ 100. scy-
 tharum origo 99. scytha-
 rum regum origo 100. scy-
 thæ nomades pecuarij 13
 101. 106. 1. 8. scytharum No-
 madum seditio 12. 120.
 scythæ trucidatū coctum-
 que puerum Cyaxari loco
 venationis offerunt 11. scy-
 thæ ad Halyattem cōfugi-
 unt Ib. scythæ in asiā transi-
 eunt 20. 100. scythæ Cim-
 merios ex Europa pellunt
 20. scythæ Mediam occu-
 pant Ib. scytharum cū Me-
 dis ad Caucasum congres-
 sio Ib. scythæ fuis Medis,
 Asia potiuntur Ib. scythæ
 Vranix Veneris templum
 depeculantur: vnde scemi-
 neo morbo corripitur Ib.
 scythæ à Medis inebriati
 quum Asiam aliquandiu
 obtinuissent, occiduntur
 Ib. scythæ à Setostre suba-
 cti 56. scytharum serui cur
 oculis orbentur 99. scytha-
 rum ratio emulgēdi lactis
 Ib. scythæ Auchata Ib. scy-
 the a:atores 101. 106. scythæ
 regij 104. scytharum mo-
 res 105. scytharum dij &
 iusiurandum 108. scyth.
 mos in cædendis victimis
 107. scytharum in hostes

scuitia Ib. scyth. mos in-
 undi fœderis. 08 scyth. re-
 gum sepultura 109. scyth. à
 Scyale defectio 110. scythæ
 suorum institutorum ob-
 seruantissimi Ib. scyth. eo-
 rumque equis aliorum &
 mulorum vox infueta 116.
 scyth. munera ad Darium
 117. scyth. intemperantia
 158. scythæ Persis Sacæ ap-
 pellati 178. Scythæ ab Ariar.
 primum, deinde & a Dario
 oppugnantur 3. ct.
 Scytharcis Scyth. regis ad Da-
 rium literæ 3. ct. Scytharcis
 Persas fundit Ib.
 Scythia vetus vbi 111. scythiæ
 duæ partes Ib. scythiæ flu-
 mina 105. scythia ligno-
 rum inops 107. scythiæ
 grues vbi hybernēt 43. scy-
 thicum gramē 126. scythi-
 cus exercitus contra Medi-
 am 172
 Scythes Zancleorū rex in vin-
 cula conicitur 149
 Sebmyticum ostium Nili 42
 Secūdian⁹ rex Persiæ 6, ct. se-
 cundianus dolo occid. Ib.
 Sedem non perforatā habē-
 res 6, ct.
 Selbonides stagnum 40
 Selymbria oppidum 151
 Semen Indicum quale 87
 Semiramis Babyl. regina 33.
 semiram. egregia monu-
 menta Ib.
 Spectatæ maximus honos a-

I N D E X I N

- pud Ægyptios § 2. senes v-
 bi mactentur 88
 Sepia locus 157. 194
 Sepelire igne 7, & sepulchra-
 lis agger sua sponte corru-
 ens 8, & sepulchrū palmi-
 ferum Ib. sepulchrum Ha-
 lyattis apud Lydos 18. se-
 pulchra Babyloniorum 36.
 sepulchra vitrea 75. sepul-
 chrū Helles filia Athaman-
 tis 177
 Serbonis lacus 71
 Seriphij populus 207
 Sermone carentes 11, &
 Sernyla Græca vrbs 184
 Serpentum sacrorum descri-
 ptio & serpentum sepultu-
 ram Iouis templo Ib. ser-
 pētes alati § 1. serpētes alati
 & trifidas arbores obser-
 uantes 8. serpentum vis a-
 pud Neuros 113. serpentib⁹
 vescentes vbi 124. serpens
 arcis Athenarū cultos 207.
 serpens Indicus 10, &
 Serrium promontorium 177
 Serui Scytharum cur oculis
 priuentur 99. serui boni in-
 terdum hominibus malis,
 & cōtrā 211. seruorum bel-
 lum 158
 Sesostris rex Ægypti § 1. § 6. se-
 soliris quas gentes subege-
 rit § 5. sesostris inscriptiones
 Ib. & monumenta 57
 Sestus vrbs 118. 173. sestus à
 Græcis obsidetur 241
 Serhon Ægypti rex Vulcani
 faced. 63
 Sicania nunc Sicilia dicta 192
 Sicyon 137. sicyonorum tribu-
 um nomina Ib. sicyonis &
 Æginetis irrogata mulcta
 ab Argiuis 159
 Sidon Græca vrbs 58. 94
 Sidonius Tetrānestus Allesi-
 filius 180
 Sigeum & eius occupatio 136.
 140. 143. sigeum troicum
 104
 Sigma litera apud Persas ma-
 gnificentię nomina termi-
 nantur 26
 Sigynæ populus vbi 128. sigy-
 narum appellatio Ib.
 Sileni Marfyæ pellis in vitem
 formata vbi suspensa 173
 Sillicypria Kiki, & ex his vn-
 guentum 54
 Silphium vbi 122. 125
 Simiarum comestores 125. si-
 miarū vbi maxima vis Ib.
 simiæ paruz Indicæ 9, &
 Simonides Ceus; & ei⁹ enco-
 mia 144
 Simonides Leoprepis f. & e-
 ius epigrammata 200
 Simulachrum pistrītis Cræsi
 9. simulachra ab Ægyptiis
 primū diis cōsecrata 40.
 simulachrum Iouis arieti-
 na facie 47. simulachrum
 Panis Ib. simulachra estatis
 & hyemis 59. simulachrum
 expelui: & quid significet
 69. simulachrum Veneris
 in Cyrene, ob preces exau-
 ditas

HEROD. ET CÆS.

- ditas 70. simulachra Mi-
 neræ lapidea duo Ibid. si-
 mulachrum Iidis bubulis
 præditum cornibus 46. si-
 mulachrum Mercurij por-
 rectum veretrum habens
 48. simulachrum Darij la-
 pideum 87. simulachrum
 Vulcani Pataicis simile 77.
 simulachra soli Marti fa-
 ciunt Scythæ 107. simula-
 chra ex oleis, Damie & Au-
 xeliæ 139
 Simultatis inter Phœnices &
 Græcos initium 2
 Sindus vrbs 184
 Singus vrbs ad mōtem Atho
 183
 Sinope vrbs 14. 45. 100
 Sinus Arabici maris descri-
 ptio 41
 Siphnus insula locupletissima
 81. siphnij quas naues Sala-
 minem miserint 108
 Siptachora arbor 11, &c.
 Siromitres OEbazi f. Parica-
 niorum dux 178
 Sisamnes Hydarnis fil. Ario-
 rum dux Ibid.
 Sisyra genus penulæ Ibid.
 Sitalces Thracum rex 110. 186
 Siuph vrbs Ægypti 69
 Smaragdus Polycratis 78
 Smerdis Cambylis fr. 76. & e-
 ius a fratre cædes. Ib. smer-
 din occisum a se Camby-
 ses luget 82
 Smerdis fictitius regno poti-
 tur 83. smerdis ex auribus
 amputatis agnoscitur 73.
 smerdis occiditur 85
 Smerdones Otanis fil. Xerxis
 exercitus dux 183
 Simla oppidum vbi 184
 Smindyrides Sybarita vn⁹ ex
 procis filiæ Clisthenis 164
 Smyrna à Gyge oppugnata 3.
 Smyrna aq Halyatte capi-
 tur Ib. Smyrna à Colopho-
 niis condita Ibid.
 Smyrna Æoliæ ciuitas & cele-
 berrimum emporium 27.
 243
 Sobolis procreandæ præmia
 apud Persas 25
 Sogdi populus 88. sogdorum
 in Xerx. exercitu armatura
 178
 Sol Massagetarum deus 38.
 soli Massagetae equos im-
 molant 39. sol caula exun-
 dationis Nili 43. solis in-
 fuetus ortus & occasus 64.
 solis mensa vbi 74. solis
 fons vbi 124. solem execra-
 tes Ibid. solis eclipsis Xer-
 xe mouente exercitum
 contra Græcos 174. sol
 Græcorum deus Ib. sol
 pro mercede redditus 221.
 sol obscuratus 224. solis sa-
 cræ oues vbi 238. sol Indi-
 cus 9, &c.
 Soli vrbs, & eius obsessio 145
 Solonis peregrinatio in Ægy.
 5. solon legislator Athen.
 Ib. solon à Cræso humani-
 ter exceptus Ib. solonis cū

I N D E X I N

- C**reſo de beatitudine col-
 loquium 5.6. ſolon Creſi
 diuitias nihili duxit lb. ſo-
 lomus lex Athen. data 70
Soleis promontorium 45
Solyini olim Milyæ dicti 31
Somnium filia Polycratis 92
Sontes vt examinet India rex
 10, &c.
Sophanes Eurychidis f. Dece-
 lentis 135. ſophanis ancora
 lb.
Sophiſtarum totius Græciæ
 peregrinatio 5
Soporiferum ſtercus 10, &c.
Sororem Cambyses ducit, oc-
 cidit, & altam ſuperinducit
 76
Soficlis Corinthij de reſtituē-
 do Hippia oratio 141
Solſtrates 120
¶Spaco Medis canis appella-
 tur 21
Spamitres eunuchus Xerxem
 interficere parat 4, &c. ſpa-
 mitræ tormenta lb.
Spatethra regna Cyrū in præ-
 lio capit: & maritū liberat
 1, &c.
Spargapiles Tomyridis f. à
 Cyro capitur 38. ſpargapi-
 ſes ſeipſum interimit lb.
Spargapiles Agathyſorum
 rex 109
Sparta vrbs Lacedæm. 200
Spartanorum tyrāni Leon &
 Hegeſicles n. ſpartiatarum
 inſtituta a quo lb. ſpartia-
 tarum rex Leobota lb. ſpar-
 tiatarū reſpub. & leges bel-
 licæ à Lycurgo lb. ſpartia-
 tæ Lycurgum delubrio ædi-
 ficato colunt lb. ſpartiatarū
 cū Argiuis de Thyreō agro
 contentio 15. ſpartiatarum
 regum dignatio & iura 154
 ſpart. ſenatus lb. & lex 138.
 ſpart. oraculum 199. ſpart.
 cædes ad Thermopylas lb.
 eorumq; epigrammata 200.
 ſpart. reges 220
Spasmi remedia 125. 12, &c.
Spathæ palmarum 178
Speculatores Græcorum 187
Speluncas inhabitantes 11, &c.
Sperchius amnis Anticyram
 præterlabitur 196
Sperthies Aneriſti f. ſe offert
 ad ſatisfaciendū Xerxi 185
Sphēdadates mag⁹ Tanyoxar-
 cē apud Cābylem accuſat
 2, &c. ſphēdadates doſoſē
 ſuccedit Tanyoxarci inter-
 ſecto lb. ſphēdadates Cam-
 byſi ſuccedit 3, &c. ſphēda-
 datis cædes lb.
Spina Ægypti & eius gummi
 54
Spitamis Amytis marit⁹ 1, &c.
Spitamas à Cyro occiſus lbid.
Spitaces Spitamæ fil. 1, &c.
Spitades Derbicibus à Cyro
 præſcitur 2, &c.
Spirradates Piſuthnem perſe-
 quitur 7, &c.
Sponla vbi dotem concubitu
 quarat 123
¶Squamoli piſces Ægypti.
 lacri

HEROD. ET CTES.

Sacri 91
¶ Stadium, pass⁹, cubitus, pes
 65
Stagirus Græca vrbs 183
Stathmi regij quid 144
Statira Artaxerxis vxor 7, et.
 statira Parylatidem vleiscitur
 7, et. statira veneno tollitur
 8, et.
Stentoris lacus 177
Stercus coposiferum 10, et.
Stelagoras Cimmonis fil. 161
 stelagoræ exdes 151
Stelenor Curij tyrannus 145
Stratias Chius 118
Strattes Chiorū tyrannus 220
ΣΤΡΩΓΙΔΟ: & κώρος quid 248
Struchates populus 19
Struthij subterranei vbi 125
Stymon flui⁹ 11. 128. 143. 182.
 183
Strymonij populus 178
Stryma Thasiorum vrbs 182
Stygis aqua vbi 17
Symphalius lacus 16.
Syracis vsus ad quæ utilis 89
Styreenles quas præbuerint
 naues 207
Styx & eius aqua 157
¶ Sua quenq; inspicere debe-
 re 2
Suadela numen 217
Subulci apud Ægyptios profa-
 ni 48
Succellonis ius apud Spartia-
 tas 157
Suniacum iugum vbi 113
Sus animal purum apud Æ-
 gyptios 47. sus hostia Lunę

& Liberi patris 48. sues sa-
 crificandi modus 16. sues
 apud Scythas 107. sue abs-
 tinent Ægyptij 124
Susa oppidum 34. 34. 135
¶ Sybaris vrbs capitur, & diri-
 pitur 133. 149. sybaritanum
 bellum 113
Syene vrbs Thebaidos 44
Syennesis Cilicum rex 146
 syenn. duos hostes iuuat 7,
 et.
Syleus campus 183
Syloson Polycratis fr. Æaci f.
 78. 95
Syloes promontorium 104
Symanum mare vbi 32
Syrges fl. in Meotidem influit
 116
Syri Græcis Cappadoces 2. 13.
 41. 87. 134. 178. syrorū præ-
 dia Cræsus deuastat 14. sy-
 ros Cræsus exterminat 16.
 syrorum in exercitu Xerxi-
 ano armatura 178. 179.
 180
Syria Ægypto contermina 58
 syria Palaestina 87. 179. 180
 syriæ præfectus Megaby-
 zus 5, et.
Syroprones in Asiam abdu-
 cti 129

T

TABELIA tot⁹ orbis 114
Tabellionum Persarum
 curius & modus 215
Tabiti quid 107
Tachompho insula 44
Tanarus locus 191

I N D E X I N

Talentum Babylonicum	87	Tegea Arcadum	161. 192. te-
Talos & fel in iecore habent		geates 11. tegeatibus à La-	
asini Indici	12, &c.	cedæmoniis bellum infer-	
Talthybij ira in Lacedæmo-		tur	12
nios 185. talthybij tēplum		Teos oppidum vbi 26. 31. teus	
apud Spartiatis lb. talthy-		à Græcis in Ægypto con-	
bius Agamemnonis præco		ditæ 70. teij demigrant in	
lb. talthybij ira in Lacedæ-		Thraciam odio Cæri 30.	
monios pacata lb. talthy-		teij Abdera condunt lbid.	
biatarū honos apud Spart.		Τέχον Perſis Τύχτα, id est cœ-	
lbid.		na	241
Tanagram interfuit Ther-		Tellias vaticinus	205
modon 231. tanagrarū The-		Tellus beatissimus à Solone	
banorum vicini 139. tana-		iudicatur 5. telli filij fidei-	
gricus tractus	135	ter instituti lb. telli obitus	
Tanais fluvius 105. 106. 115 116		splendidissimus	Ibid.
Tanyoxarces quibus a Cyro		Tellus eadem non fert omnia	
præficiatur 2, &c. tanyoxar-		6. tellus Scytharum deus	
ces dolosè à Cambyſe occi-		107. tellus Apia Scythis di-	
ditur lb. tanyoxarces ficti-		citur	Ibid.
tus	lb.	Telmilles coniectores	14
Tarentum vrbs	113	Telus insula	189
Tarentinorum maxima cæ-		Telys Sybaritarum rex	134
des	192	Temestius Clazomenius Ab-	
Targiteus & eius tres filij	99	derorum fundator	30
Tartessus emporium nobile		Tempelocus vbi	192
110. tartessum phocenses		Tenedus	28
occupant 29. tartessiorum		Tenus Æoliæ ciuitas	27. 160
rex Arganthonius	30	Teritachmes Ochigener 7.	
Tauchira oppidum	122	&c. teritachmis stuprū: cæ-	
Tauri Iphigeniā Agamemno-		des	Ibid.
nis filiam colant 113. tauro-		Termilæ vocantur Milyæ	31
rum populorum mores lb.		Terra & aqua munera 116. ter-	
taurica gens lbid. taurici		ra diuisio 42. terræ motus	
montes	99	tanquā prodigiū vbi	103
Taxacis Scythiæ rex	115	Tethrippotrophus	155
☾ Tearus fluvius & eius medi-		Tethronium oppidum	206
ca vis 111. teari fontes par-		Teuceri	175
tim calidi partim frigidi lb.		Thalamia quid	131. 132
		Thales	

HEROD. ET CTE S.

Thales Miletus defectionem
solaris luminis lamb⁹ pre-
dixit 3. thaleus Miletij in-
uentum in traducendo flu-
uium Cretæ exercitu 14.
thal. Miletij confilium loni-
bus datum 31. thaleus Mi-
letij de incrementis Nili sen-
tentia innuitur 43
Thamari populus 38
Thamyras inani Libyis filius
73
Thasus & eius conditores 47.
153
Thasij subacti 152
Theatides Spartiata 138
Thebæ Ægyptiæ 40. theba-
rum Ægyptiarum murum
71. thebæ olim Ægyptus
vocata 42. thebani Iouis
sanctum 33. thebanis arietes
sacrosancti 47
Thebanis signata inuruntur
regia 200. thebani a Græ-
cis obsidentur lb. thebani
Xerxem contra Platæenses
intigant 4, et.
Themistocles Neoclis f. 187.
192. 217. themistoclis corru-
ptio 202. themistoclis
commentum 204. 211. the-
mistoclis literæ ad Iones
lapidi incisæ 209. themisto-
clis cum Aristide simulas
212. themistoclis vastities,
exactio, auaritia 217. the-
mistocles omnium Græco-
rum prudentiss. lb. themi-
stocles Creta sagittarios ad

uertus Xerxem accersit 2.
et. themistoclis astu Xerxē
ē Salaminē aufugit lb.
Themiscyra vbi 111
Theogonia cantus in sacri-
cis Persarum 25
Theophrasti festum 9
Thera septem annos pluuiam
non sensit 1. 2. thesa insula.
quondam Callida lb. the-
saurorum colonia 120
Therambus in Pallena vrbs
184
Therapne locus 115
Theres Aurelionis f. Cadme⁹
genere 119
Therma vbi 173. thermæus si-
nus 184
Thermodon fluuius 56. 227.
230. 231
Thermopylarum mons 193.
198. ad thermopylas Xerxis
et Leonidæ prælium 4, et.
Theron Acraganorum mo-
narchus 191
Thersander Theræ auus 119
Thetmophoria sacra 69
Thespiæ vrbs incenditur 208
Thespienses 139
Thespiæ populus 142. 208
Thessalie descriptio 183. thes-
saliæ equæ omnium opti-
mæ 185
Thesialus dux 133
Thestorides literarum pro-
fessor 246
Thoes vbi nascantur 125
Thomari populus 1
Thonis præfectus Canobici

I N D E X I N

- ostij 57
 Thoraces picturati Amasis regis 79
 Thoracis Thessali in pugna ad Thermopylas ad Xerxē consilium 4, cē.
 Thorica tribus 113
 Thraces à Cræso subacti 6.
 thraces à Sesoistre subiugantur 56. thraces populus Asiae 87. thraces cannabæ vestitiuntur 109. thraces aduersus tonitrua sagittas excutunt 112. thraces Bithyni & Strimonij appellati 178. thraces Xerxis socij 194. thraces Iouis sacrum currum cum equis abegerunt 218. thracū sepulturae quales 128. thracum in Xerx. exercitu armatura 178. thracum sacrificia 242. thracia tellus 112. thracia gēs. eiusque mores 127. 128. thracię muri 151
 Thrachiniensium procerū ad Xerxem in pugna ad Thermopylas consilium 4, cē. thrachinientes Persas perauia duci n. Ibid.
 Thrasylbuli Milesiorum tyrāni commentum 4
 Thriasius campus 210
 Thrixa oppidum 119
 Thus vbi & quomodo colligatur 89
 Thyia Cephissi filia fanū 193
 Thyrea ager vbi 15
 Thyrea insula 81. 157
 Thyssageræ populus vbi 102. 1. 6
 Thyssus vrbs 172
 Tiarantus fl. Scythiæ 105
 Tibareni populus 88. tibarenorum in Xerx. exercitu armatura 179
 Tibetis fl. Scythiæ 105
 Tibertheus eunuchus Tanyoxarcis eadem prodit Amyti 2, cē.
 Tigranes Achæmenides Medorum dux 177. tigranis sententia 105. digranis ducis species & statura 239
 Tigris fluminis in rubrum mare infunditur 34. tigris Opim præterlabitur Ib. tigres tres & eorum ortus 135. tigris ostium 149
 Tilones pisces 129
 Timaphernis in prælio ad Thermopylas ad Xerxem consilium 4, cē.
 Timnes Spargapithis f. 109
 Tino sacrificia, Paria genere 166
 Timon Androbuli f. 186
 Timonax Timagoræ filius 180
 Tinctura Indica & Persica 11, cē.
 Tirynthia regio 157
 Tilamenus Græcorū aruspex 219
 Tissaphernes in Pisuthnē mittitur 7, cē. tissaphernes Pisuthni succedit Ibid. tissaphernes Cyrū criminatur Ib.

HEROD. ET CTE S.

Ib. thissaphernes Græcis
insidiatur 8, et. thissapher-
nes Clearchum & Græcos
regi mittit Ib.
Titormus Ætolus frater Ma-
lis 164
¶ Tmolus fluuius & mons 15.
18.144. tmolus fluuius auri
ramenta profert 18
Tomyris Massagetharum re-
gina à Cyro bello petitur
37.38. tomyridis magnani-
mitas 39
Tonitrua vbi nulla 103. 9, et.
tonitrua in Xerx. exercitū
ingruunt 175
Tormenda per scepham 4, et.
Torona Græca vrbs 172.184
¶ Trachea Chersonesus 113
Trachiniæ petra 106
Trachis vrbs Ibid.
Traspies Scythæ 99
Trausi populus Thraciæ, eius-
que mores 127
Traus fl. 181
Tria capita, seu capita quer-
cus, locus 230
Triopij Apollinis sacrum atq;
certamen 27
Triopium Cnidiorum regio
32.104
Tritæntes Ioniæ gens 27
Tritæchmas Artabazi filius 35
Triballica planities 106
Trieterica & Bacchanalia a-
pud Gelonos 113
¶ Triton fl. & tritonis palus 123
¶ Tumulus palmiter 8, et.
Tutclaris Mineræ templum

apud Chios 29
¶ Tychius coriarius Homeri
holpes 244. ab Homero ce-
lebratur 249
Tycta Crætē πλάσι id est cœ-
na 241
Typhon Ægypti rex 64
Tyrannis lubricates 80. ty-
rannidis incommoda 141
Tyrannorum mores 85
Tyres fl. Scythiæ 100.105.106.
110
Tyritæ Græci 106
Tyrius Mapen nauarch' Xer-
xis 107
Tyros quando extructa 47
Tyriorum castra, locus 57
Tyrodiza Perinthiorum ora
172
Tyrthenus Artyis f. colonias
in Tyrreniam ducit 18
Tyrreni Phocenses oppu-
gnant 30
Tyrrenia seu Thufcia 18. tyr-
reniam Phocenses occu-
pant 29

V

VACCÆ Isidi sacræ 46.
vaccæ vbi non alantur
124. vaccinam non gustan-
tes Ibid.
Vaticini Scytharum 108
Vdiastes Terituchmem inter-
ficit 7, et. vdiasti lingua ex-
ciditur Ib. vdiasti succedit
Mitrdates f. Ibid.
Velocitas Cynocephalorum
11, et.
Venandi lepores ratio apud

V ij

INDEX IN

- Indos 10, et. venandi asinos
sylvestres ratio 12, et.
Venenu dandi mira ratio 8, et.
venenum serpentis Indici
10, et. quæ venena prohi-
beant 12, et.
Veneris Vranix templum à
Scythis compilatū 20. ve-
neris fanum apud Cyprum
Ib. veneris templum apud
Cythera Ib. venus Mylitta
Assyriis dicta 25 35. venus
Arabibus Alitta 25. venus
Persis Metra Ib. veneris tē-
plum apud Atarbeeas 46.
veneris hospitæ ædes 57. ve-
nus Scytharum dea 107. ab
iisdem Artimpasa dicta Ib.
Venti Etelæ causa exundatio-
nis Nili 43. ventorum ara
in Thyia 103
Veretra Pygmarum 10, et.
Vermis fl. Indici 1, et.
Verticis rasura apud quos in
vsa 123
Vesta Scytharum dea 107
Vestes laneæ ubi profanæ 52.
vestes Cynocephalorum
11, et.
Vestigium Herculis ubi 110
Vestibulo Cereris adhærens
manibus truncatur 109
Victimæ cædendæ ritus apud
Scythas 107
Vinum ex hordeo apud Ægy-
ptios 52. vinum suauiss. 12,
et.
Viri ærei ubi visi 66. viri agre-
stes 125. viri pro mulierib⁹
exornati 129. 130
Virginum auctio apud Baby-
lonios 36. virgines ubi de-
virginentur à rege 122. vir-
ginum annuerialius con-
flictus 123
Viræ humanæ breuitas & ca-
lamitas 175
Vitiliginis remedium 12, et.
Viuos defodere Persis in vsu
182
Vocalissimus Ægyptius 118
Vomitū excitans radix 12, et.
Vrbana Minerva 139
Vrbium Græciæ incrementa
decrementaq; 2. vrbs ve-
tus Æginæ à Nicodromo
occupatur 159. vrbes à Da-
rio in Scythia conditæ 116
Vranix Veneris fanum vetu-
stiss. 20. vranix Veneris
templum à Scythis diripi-
tur Ib. vranix Veneris apud
Persas sacrificia 25. vrania
Venus Alitar Arabibus dir-
cta 72
Vrina hirci spasmi remedium
125
Vrina olei inexplibilis 3, et.
Vrforum ac luporū sepultu-
ra 51
Vrotalt Arabibus quid 72
Vlris cum Megabyzo cōfli-
ctus 5, et. vlris capitur Ib.
Vtrij populus 88. & eorum in
Xerx. exercitu armatura
178
Vulcani sacerdotes 40. vulca-
ni maximæ templū Mem-
phi

HEROD. ET CTES.

phi 55. Vulcani vestibula lb.
vulcani coloss. 9. & fax 215
vulc. templum & statua 77
Vulpanferes Ægyptus facti 51
Vxor Candaulis Gygi nuda
visā 2. vxorum macratio ad
mariti funus 127. 128. Vxo-
res Atheniens. raptæ 166

X

XANTHIVS campus
166

Xanthij populus lb.
Xanthippus Ariphronis f. 165.
173. 220

Xenagoras Praxilai f. Halic.
240

Xerxes Darij fili⁹ 33. 3. et. xer-
xis vxor Amestris Ono-
phæ filia 177. & 3. et. & e-
ius liberi 216. 3. et. xerxis
genca'oga 170. xerxis
quid Græcis significet 170.
xerxes rex Persarū declara-
tur 167. xerxes cur bellum
Græc. bel. intulerit 168. 3. et.
xerxis omnium prima ad-
uersus Ægyptum expedi-
tio 168. xerxis urnam olei
Babylone explere nequit 3.
et. xerxi Babyloniorū de-
fectio nuntiatur lb. xerxis
oratio ad Persas de bello
Græcis inferendo 168. xer-
xis iuvenile ad Artabanum
respondum 170. xerxis ora-
tio qua expeditionē in Græ-
cos reuocat lb. xerx. som-
natio 170. 171. xerxis copiarū o-
mnium maxima 172. xerx.

Hellesponto compedes in-
iicit 173. xerxis crudelitas
174. xerxiani exercitus or-
do lb. xerxiani exercit⁹ to-
nitru & fulgura ingruenti-
bus bona pars exanimati
175. xerxes Mineræ Iliadi
mille boues immolat lbid.
xerxes lustrato suo exerci-
tu & certamine nauali cum
voluptate spectato, lacry-
mas profundit lb. xerxis
& Artabani colloquiū lb.
xerxi duo hostilissima esse
respondet Artabanus lbid.
xerxis oratio ad Persas 176.
xerxis dona in Hellespontū
collata lb. xerxis exercitus
in Europam traiectus 177.
xerxi quæ ostenta oblata
sint lbid. xerxes exercitum
suum lustrat lb. xerxis co-
piarum catalogus & nume-
rus 176. 4. et. xerxis duces
qui fuerint 179. 180. xerxis
festiuum stratagema 183.
188. xerxis copis Chidori
aqua non suffecit 184. xer-
xis magnanimitas 185. xer-
xis in Græciā aduentus 186.
xerxis confidentia 187. xer-
xiana classis 194. xerxis for-
mę dignitas lb. xerxi naues
400. submersæ 190. xerxis
copias Onochou f. aqua
deficit lb. xerxes abydu
ponte iungit 4. et. xerxis cū
Leonide ad Thermopylas
cōflict⁹ lb. xerxis ad Ther-

INDEX IN HEROD. ET CTIS.

- mopylas, clades 105. xerxis
ridiculum factum lb. xerxē
Theban in Plataeentes in-
citant 4, ct. xerxes Athenas
capit & incendit lb. xerxes
Heracleo Salaminem ag-
gerem ducere conatur lb.
xerxes ē Salamine fugit
2.6. 4, ct. xerxis impietas
217. xerxis copias fames &
pestes extinguit 218. xerxis
reditus in Asiā 218. 4, ct. xer-
xes tempestate vexatur lb.
xerxis crudele factū lb. xer-
xis amores 40. 241. xerxis
in fratrē crudelitas. 41. xer-
xes ad templum Delphicū
diripiendum mittit 4, ct.
xerxes Amyrtis filix impu-
diciam obiurgat lb. xer-
xes interficitur a suis lb. xer-
xis caedes cognoscitur lb.
xerxis occisorum & Persa-
rum pugna lb.
Xerxes iunior Artoxerxi suc-
cedit 6, ct. xerxes ebrius
occiditur lbid.
¶ Xistum aureum Amphia-
rao donatum 9
¶ Xuthus Iouis pater 180

Z

ZABECES Libyum vicini
125

Zacynthus vbi 156. zacynthi
fontes piscosi 10, ct. za:yn-
thij pop. 8. 156
Zancla nūc Messana dicta 191.
zanclari populus 145. 189
Zamolxis dæmon 112
Zaris vrbs 7, ct.
Zegeries murium genus in
Libya 125
Zauxidamus Leutycnidis f.
156
¶ Ziramiculi genus 178
¶ Zoa à Batto condita 112
Zona vrbs Samothraciæ 177
Zopyrus se mutilat 97. zopy-
ri ad Babylonios ficta fuga
Ibid. zopyrus Babylonici
exercitur dux declaratur
98. zopyri præstantia lbid.
zopyrus Megabyzi pater
lb. zopyri caedes 1, ct. zo-
pyro quæ tribuit Herodo-
tus, Ctesias Megabyzo 3, ct.
Zopyrus Megabyzi f. 98. 5, ct.
zopyri filia à Sataspē vitia-
ta 104. zopyri fortitudo 5.
ct. zopyrus a rege deficit &
Athen. fugit 98. 6, ct. zopy-
ri caedes 6, ct.
Zostur locus 216
¶ Zygames Libyum vicini 125
zygames Amiarum co-
mestores Ibid.

FINIS

In editionibus superioribus, Gallicis, Italicis, Germanicis, emendandi errores.

His etiam superiorum editionum periculosos errores, paucos è multis, ex eorum genere quorum in epistola ad lectorem mentio facta est, hic adungere libuit. P. 103, v. cura] *pro* extremos habent illa imperatores editiones externas. *Pauli* post, v. ea quam] *pro* vapulauerunt *h.* epulauerunt. P. 109, v. nunquid] *pro* nomin. *h.* omnia. P. 112, v. rem] *pro* Matti *h.* matti. P. 114, v. vitam] *pro* hircudinibus *h.* hirundinibus. P. 118, v. odor] *pro* nitro *h.* intro. Et aliquando post, *h.* impetrasse *pro* imperasse: & vinum *pro* vnum. P. 116, v. dum celli] *pro* porro quinquaginta *h.* sex & quinquaginta. posito sex *pro* sed. P. 147, v. exut.] *pro* in palustria *h.* in plaustra. P. 177, v. aentes] *pro* prohiberent *h.* prouiderent. P. 188, v. nunc] *pro* calculum *h.* clanculum. P. 198, v. qui] *pro* autum *h.* Aultrum. P. 211, v. stophil.] *pro* nauibus, *h.* itanibus.

P. 214, v. suadebat] *pro* impetum *h.* imperium. P. 232, v. qui] *pro* x-tate *h.* xstace. P. 237, v. in agros] *pro* abnuissent *h.* habuissent. P. 264, v. duxerant] *pro* non longo *h.* longo: P. 273, v. gunt Asbyltæ *h.* pertingũt *pro* non pertingunt. P. 282, v. erunt] *pro* ripam *h.* rupem. P. 293, v. verbis] *pro* nox *h.* non. P. 294, v. in contin.] *pro* continentem *h.* cõcionem. P. 320, v. ramenta] *pro* ramenta *h.* xtamenta. P. 342, v. nihil] *pro* primi-genium *h.* primi ingenium. P. 348, v. dixit] *pro* viatico *h.* vaticinio. P. 400, v. questres] *pro* octo myriades *h.* octo millia myriadum. P. 403, v. expect.] *pro* nõ *h.* nos. P. 404, v. sinus] *pro* nos, *h.* nõ. P. 412, v. omnis] *pro* repurgabat *h.* repugnabat. P. 418, v. ere] *pro* gratiã *h.* Græciam. P. 431, v. quen] *pro* e] *pro* pota *h.* potã. P. 437, v. ita] *pro* hos omnes *h.* non omnes. P. 464, v. nis] *pro* non sentite *h.* consentite. P. 481, v. quitus] *pro* comibus *h.* communibus. P. 513, v. mitium] *pro* mitium *h.* feliciũ. qui error typographicus ex his est qui in Lexico religioſe ſermati fuerunt ſicut & varij interpretu errores.